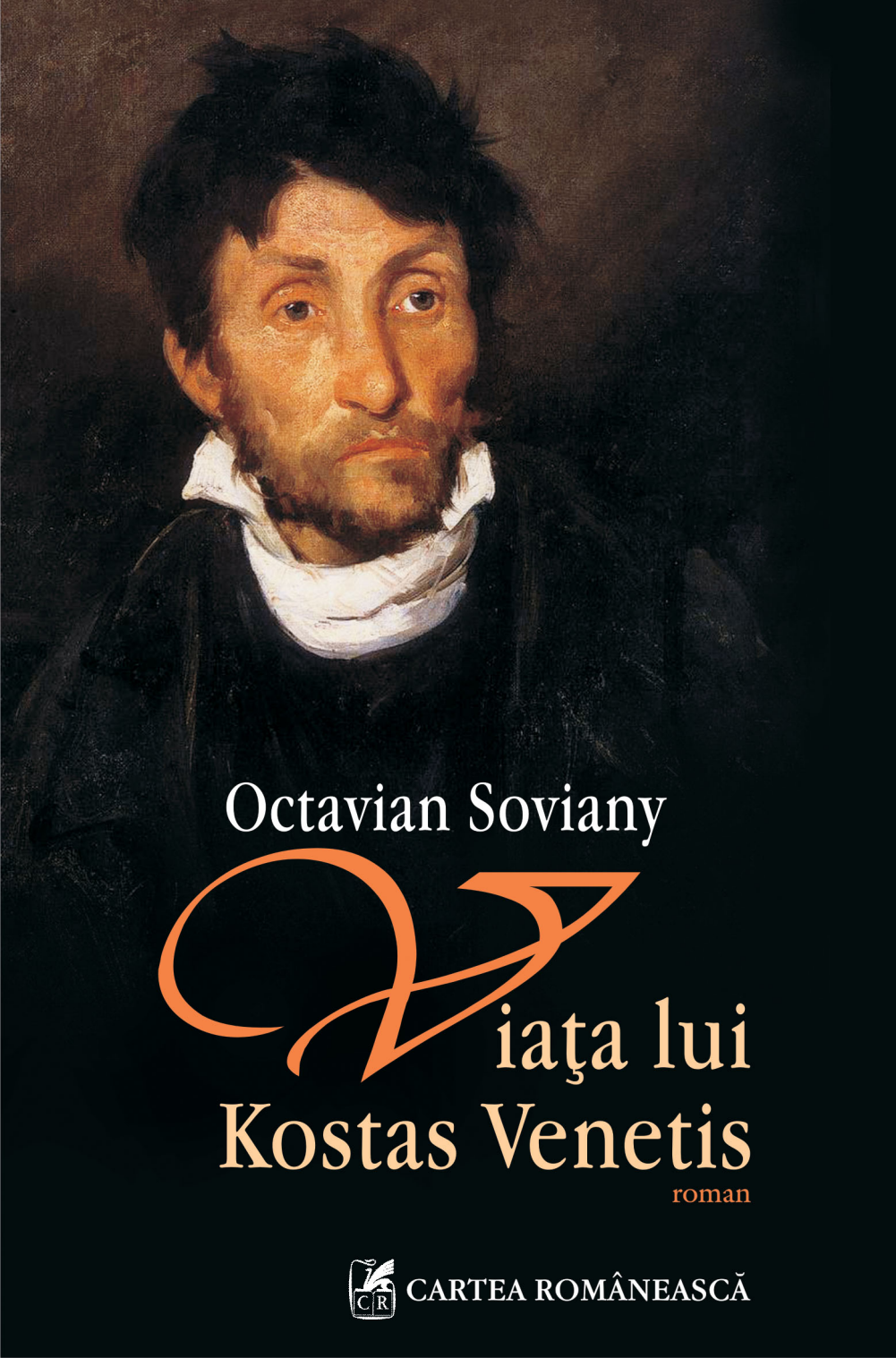

Octavian Soviany

Viaţa lui Kostas Venetis

roman

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Viața lui Kostas Venetis

www. cartearomaneasca.ro

Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ
București, Calea Victoriei nr. 115, sect. I

© 2011 by Editura Polirom

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SOVIANY, OCTAVIAN
Viața lui Kostas Venetis / Octavian Soviany. – București : Cartea Românească, 2011

ISBN 978-973-23-2899-6

821.135.1-31

Printed in ROMANIA

Octavian Soviany

Viaţa lui Kostas Venetis

roman

CARTEA ROMÂNEASCĂ
2011

Norei, care mi l-a dăruit pe Kostas Venetis.
Mirunei, care mi-a dat forța să termin această poveste.

Dacă povestașul nu devine amantul propriei sale mame din clipa în care aceasta l-a adus pe lume, atunci să nu mai istorisească niciodată.

(Marchizul de Sade)

Câteva cuvinte de lămurire ale autorului

Am dat pentru prima dată peste numele lui Kostas Venetis într-o scrisoare a prietenei mele, N. I., care îl descoperise printre crucile unui cimitir vienez.

Câțiva ani mai târziu, răscolind prin rafturile unui anticariat din Bruxelles, am găsit o carte ciudată, intitulată *La vie de Kostas Venetis*. Pe copertă nu figura nici numele autorului, nici anul de apariție.

Cartea, scrisă într-o franceză destul de rudimentară, cu erori de stil impardonabile pentru un meșteșugar al condeiului, părea mai degrabă un volum de memorii decât o operă de ficțiune.

Cu vremea, numele lui Kostas Venetis a început să mă urmărească stăruitor, iar întâmplarea mi l-a scos în cale de mai multe ori, la licitațiile de manuscrise vechi unde m-a mânat dragostea mea neostoită pentru tot felul de vechituri.

Kostas Venetis era pomenit deopotrivă în agendele unui ofițer austriac, probabil bolnav de schizofrenie, ca și în manuscrisul voluminos al unui călugăr, mort de curând în mănăstirile de la Meteora.

După multe ezitări, m-am decis să tălmăcesc și să public o parte din mica mea arhivă Kostas Venetis.

Strădania mea a fost să traduc cât mai exact, lăsând necorectate atât erorile de stil cele mai grosolane, cât și repetițiile cele mai evidente.

Iar singurul merit al paginilor care urmează este acela de a fi, întrucâtva, o operă arhivistică.

I. Picioarele

Kostas a duhnit toată noaptea a moarte.

S-a trezit de câteva ori și m-a rugat să-i potrivesc pătura, jelindu-se de frig cu o voce chelălăită, deși afară era, după zăpușeala din timpul zilei, o noapte molcută, cu iz de mlaștină și de mucigai.

I-am privit, înăbușindu-mi un suspin de durere, picioarele reci, unghiile care dobândiseră un galben nesănătos, falca de jos, ce-i tremura ușor în timp ce rostea cu greutate cuvintele, gura negricioasă și știrbă ce începuse să semene cu gaura unui poponar. Obișnuia să doarmă cu gura deschisă și, din fundul gâtlejului, îi ieșea un horcăit greu, care mă făcea să cred că se poate înăbuși dintr-o clipă într-alta.

Kostas îmbătrânise teribil numai în câteva săptămâni. Acum ieșea rareori la cerșit și nu mai era în stare să ducă la bun sfârșit nici una din faimoasele sale scamatorii, cu care, pe vremuri, reușea să-și umple pălăria de mărunțiș.

Trăiam de azi pe mâine, din micile mele furtișaguri, care erau și ele ca vai de capul lor, căci n-aș fi avut niciodată curajul să-mi strecor degetele în buzunarele vreunui barosan. Din punga săracă a unui gondolier beat ne țineam zilele, doar cu pâine și pește, rareori cu o înghițitură de vin sau cu o costiță de miel, cumpărată din cea mai ieftină măcelărie, unde carnea era mereu pe jumătate stricată.

Nu mă culcam niciodată sătul, deși Kostas abia dacă mai molfăia între gingiile sale, din care ieșeau cioturile unor dinți înnegriți, câte o bucățică de calcan perpelit pe cărbuni.

Mă dorea tot mai rar, iar împreunările noastre erau scurte și tot mai anevoioase. Înainte să adoarmă, îmi cerea uneori să-i prind

între degete mădularul mare și negru, de armăsar, acum pe jumătate neputincios. Era o bucată călâie de carne care răspândea un miros înțepător de urină, provocându-mi o senzație de nod în stomac.

Atunci îmi aminteam de Kostas cel de odinioară, care mă poseda cu sălbăticie prin cine știe ce culcuș plin de ploșnițe.

Trecuseră aproape trei ani de când eram femeia lui Kostas Venetis.

M-a cules, într-o seară ploioasă, de pe unul din cheiurile Genovei, plătindu-i cu un cocoloș de bancnote, pe care nici măcar nu s-a ostenit să le numere, proxenetului napolitan, în ale cărui mâini nimerisem după luni nesfârșite de foame și de mizerie.

Kostas locuia într-un subsol, nu departe de ospătăria unde m-a îndopat cu pește prăjit și cu un vin acrișor, despre care spunea că pune sângele în mișcare. Eram pe vremea aceea un băiețandru slab și pipernicit, cu cearcăne violete sub ochi și gene aurii de nemțoaică. Poponarii din Genova mă porecliseră de altfel Nemțoaica.

Când a văzut că fața mea gălbejită prinde o rumeneală ușoară, Kostas mi-a trântit un ghiont între coaste și a bombănit o înjurătură grecească. Apoi m-a tras după el în vizuina de la subsol, unde mi-a cerut să-i încălzesc oasele pătrunse de umezeală. Degetele lui au început să mi se plimbe de-a lungul coapselor, pe urmă le-am simțit mângâindu-mi fesele cu foarte multă blândețe.

Kostas Venetis are niște mâini neobișnuit de frumoase, cu degete lungi și agile, a căror atingere m-a făcut de atâtea ori să izbucnesc în hohote dezlănțuite de plâns.

Mai multe maghernițe din Italia au fost martorele destrăbălărilor noastre. Câteodată luau parte și alți băieți, adunați de Kostas de prin tavernele rău famate ale orașelor unde poposeam, ba chiar și femei de stradă cu buzele vopsite strident, cărora mădularul lui Kostas le pătrundea nemilos în gaura dinapoi, sfâșiindu-le și despicându-le fără milă părțile încă virgine, cu o încrâncenare de măcelar.

Le priveam zvârcolirile, le ascultam gemetele și așteptam cu nerăbdare momentul când Kostas va apuca mica mea bărbăție sculată cu degetele sale prelungi.

Misterele corpului omenesc îl fascinau pe tovarășul meu, pe care l-am surprins nu o dată răsfoind tratate groase de medicină și aruncându-și privirea inteligentă pe planșele anatomice.

Era nelipsit de la execuțiile care aveau loc în orașele pe unde treceam și nu voi uita niciodată cu ce ochi dilatați de curiozitate se uita la ultimele zvârcoliri ale bietelor trupuri decapitate, silindu-mă și pe mine să nu-mi dezlipesc ochii de eșafod.

După o săptămână de câștig mai bogat, începea să cotrobăiască prin dughenele anticarilor, căutând manuale de tortură medievale, pe care reușea să le obțină, tocmindu-se îndelung și fără rușine, pe prețuri de mai nimic, și le căra apoi în bârlogurile sale slinoase, unde le citea cu un fel de înfrigurare bolnăvicioasă.

Când era apucat de damblaua cititului, Kostas uita cu desăvârșire de mine. Îmi amintesc că la început mă tot foiam în jurul lui, încercând să-mi găsesc ceva de făcut și mirându-mă că Venetis știa să citească din cărți latinești, vechi de câteva sute de ani, ale căror pagini erau parcă gata să se destrame sub freamătul degetelor sale nervoase.

Un timp am privit peste umărul lui gravurile ce înfățișau orori de neînchipuit : mădulare zdrobite cu roata, tigve scalpate, trupuri retezate cu fierăstrăul sau cu intestinele scoase.

Deranjat de agitația mea, Kostas mi-a aruncat un ban de argint și m-a trimis să mănânc un pateu de iepure și să beau un sfert de vin dulce.

Așa am început să hoinăresc de unul singur, cunoscând toată pegra orașelor din Italia, legând prietești cu hoții și prostituatele, ascultând poveștile fioroase ale asasinilor, prin taverne întunecoase, unde un om cinstit n-ar fi pus piciorul cu nici un preț.

Câteodată șterpeleam și eu bănuții vreunui hamal sau ai unei putane abrutizate de băutură.

Odată m-am strecurat într-un bordel ieftin și am încercat să mă culc cu o muiere negricioasă, care mirosea tare a transpirație și s-a uitat cu dispreț la mădularul meu pe care încercase zadarnic să-l aducă la viață, folosindu-și limba și buzele.

Aceste desfrânări solitare luau sfârșit când Venetis, sătul de citit, se năpustea asupra mea, îmi smulgea pantalonii și mă pătrundea cu cruzime.

Reîncepeau nesfârșitele marșuri pe drumurile prăfoase ale Italiei, numerele de magie improvizate într-o piațetă din *Quattrocento* sau

pe colțul unei mese de brad, într-una din acele *trattoria* care vând vin prost și salam bolognez, reîncepeau nopțile noastre de voluptate.

Cel mai ades poposeam la Veneția.

De fiecare dată, Kostas tocmea o gondolă, poruncind să fie purtat pe *canaletto*-uri lăturalnice, străjuite de pereți coșcoviți, plini de alge, viermănoși aproape de umezeală. Adora asemenea locuri, scăldate mereu într-o penumbră posomorâtă, unde mirosul de mâl clocit al Veneției bântuia cu atâta putere încât îmi simțeam stomacul cuprins de o contracție dureroasă.

Venetis îi cerea adesea gondolierului să poposească la umbra unui perete râios și își lăsa gândurile să rătăcească în voie, pufăind alene dintr-o țigară de foi.

În timpul acestor plimbări era mereu mohorât și tăcut. Clădirea închisorii părea că îl atrage în mod deosebit și i-am ocolit nu o dată zidurile întunecate, forfecate sus de creneluri prin care puteai desluși siluetele descărnate ale santinelelor.

Hardughia în care Kostas Venetis trage să moară e și ea la doi pași de clădirea crenelată a închisorii.

Odată, când l-am rugat să mă ducă să văd porumbeii din piața San Marco (cred că era cu prilejul primului nostru popas la Veneția) Kostas mi-a aruncat o privire disprețuitoare. Mi-a făcut totuși pe plac, bombănind tot timpul sudalme grecești printre dinți, apoi m-a târât într-o cârciumă mărginașă, unde a trebuit să beau cot la cot cu el până a doua zi dimineață. Atunci am fost azvârliți în stradă de birtașul mustăcios și tăcut, în fața căruia Kostas începuse să mă pipăie fără rușine. Și apoi să-mi muște buzele până la sânge, stârnind un cor de înjurături la mesele din vecinătate.

Mi-am dat seama destul de curând că scârba oamenilor de treabă îl face să juiseze pe Kostas Venetis.

Chiar și numerele lui de magie se deosebeau de ale altor iluziniști: broaștele râioase și scorpionii, șobolanii și crabii cât un cap de copil, fluturii negri de noapte și viperele cu corn erau nelipsite din aceste spectacole, în timpul cărora Kostas Venetis avea o figură mohorâtă și disprețuitoare, mijindu-și ochii, de sub pălăria dată cu bronz auriu, cu o sămânță de ură la spectatori.

Nu se înclina niciodată în fața mulțimii de curioși, care privea cu ochi dilatați de oroare la ciudatele sale vrăjitorii, pe care le înfăptuia în tăcere, fără a se folosi de obișnuitele lingușeli cu care cei din tagma lui încearcă de obicei să câștige generozitatea celor de față.

Și totuși pălăria pe care o plimbam printre numeroșii gură-cască adunați de faima lui Kostas Venetis se umplea aproape totdeauna de mărunțiș. Prin atitudinea sa distantă și disprețuitoare, prietenul meu știa să se facă respectat și poate chiar temut de publicul nostru, alcătuit din meșteșugari și mici negustori, din gospodine cu țâțele lăbărțate, din prostituate și din pungași.

Acum Kostas isprăvise pentru totdeauna cu numerele lui de magie, transformându-se, doar în câteva luni, parcă devorat de un vierme lăuntric, într-o jalnică rămășiță a celui care fusese odinioară.

Așa că am rămas destul de mirat când, trezindu-se din somnul lui agitat și părând mult mai vioi decât fusese în ultima vreme, m-a trimis să cumpăr cerneală și hârtie de scris.

La întoarcere, l-am găsit așezat pe marginea patului, sorbind dintr-o sticlă ce stătuse multă vreme nedesfăcută, un vin ușor, de culoarea porfirului.

Figura lui scofâlcită căpătase o roșeață nesănătoasă : culoarea bolnavilor de bojoc.

M-a privit mult timp printre gene, (unde erau privirile pline de ură pe care le surprinsesem țâșnind de atâtea ori din pupilele sale negre ca păcura ?), răsucindu-și mustățile groase, care îi dădeau aerul unui țigan.

Apoi mi-a spus că nu trebuie să mă las înșelat de părelnicele semne de sănătate. Peste câteva zile urma să ne despărțim pentru totdeauna.

Priveam ca hipnotizat buzele sale decolorate, dintre care izbucneau cuvinte tot mai ciudate, cuvinte pe care nu le mai auzisem niciodată din gura lui Kostas Venetis.

Nemțoaico, tu crezi pesemne că înainte să dau ortul popii vreau să mă pocăiesc pentru faptele mele bicisnice.

Dacă socotești așa, te înșeli, fiule.

Dar vreau să știi că eu, Kostas Venetis, aflându-mă cu puțin înainte de sfârșitul zilelor mele, vreau să-i dau cinste și mulțumită lui Dumnezeu, care, prin marea Lui milă, a făcut din mine unul dintre acele suflete blestemate, chemate și ele să dea mărturie, după știința și puterile lor, de slava și gloria celui Atoatefăcător.

Știu că te miri nespus auzind asemenea vorbe din gura mea deprinsă mai mult cu înjurătura.

Dar află că în cărțile cele vechi de înțelepciune scris este că există un nesfârșit al începutului și un nesfârșit al sfârșitului, un nesfârșit al binelui și un nesfârșit al răului, un nesfârșit al înaltului și un nesfârșit al adâncului, un nesfârșit al răsăritului și un nesfârșit al apusului, un nesfârșit al sudului și un altul al nordului.

Toți am ieșit din spiritul și din suflarea lui Dumnezeu și toți suntem spirit.

Cercul care le cuprinde pe toate se mișcă înainte și înapoi. Așa se nasc viața și moartea, pacea și tulburarea, înțelepciunea și prostia, bogăția și sărăcia, grădinile și deșerturile, frumusețea și urâțenia, domnia și servitutea, vederea și orbirea, auzul și surzenia, mirosul și lipsa mirosului, gustul și lipsa gustului, graiul și mutenia, îndestularea și foamea, împreunarea și neputința, lucrul și lenea, mersul și șchiopătatul, odihna și lâncezeala.

Pentru mine cercul s-a învârtit înapoi, dar prin răul pe care l-am făptuit am mărturisit despre bine și călcând mereu legea am mărturisit despre lege.

Dumnezeu ne alcătuiește pe unii drepți, iar pe alții strâmbi și schimonosiți. Dar cum ar ieși la lumină dreptatea dacă n-ar exista nedreptatea și cum s-ar putea recunoaște cele frumoase altminteri decât prin felul în care se deosebesc de cele schimonosite?

De mic copil, eu, Kostas Venetis, m-am cunoscut strâmb și strâmb am rămas până la bătrânețe.

Oamenii n-au putut să mă îndrepte nici cu binele nici cu răul. Și cum ar fi putut să o facă dacă – așa cum scrie în Cartea Eccleziastului – numai Dumnezeu poate să îndrepte cele strâmbate de Dumnezeu?

De ce îi îndreaptă pe unii și îi strâmbă pe alții – asta-i o taină pe care numai Dumnezeu Unul o știe și o cunoaște.

Te-am trimis să cumperi cerneală și hârtie de scris fiindcă îți voi istorisi viața mea, iar tu o vei însemna pe hârtie întocmai după cuvântul meu, fără să pui nimic de la tine.

În loc să mă mărturisesc popilor, mă voi mărturisi ție, care ești un suflet nevinovat, căci în Cartea Sfântă scris este să ne mărturisim păcatele unii altora.

Nu mă căiesc pentru nici una din faptele pe care ți le voi povesti. Dacă binele se face din voia lui Dumnezeu și răul se face tot din voia lui Dumnezeu.

Trandafirul este un gând al lui Dumnezeu. Dar și șarpele cu clopoței este tot un gând al lui Dumnezeu.

Dacă șarpele cu clopoței are un rost și un tâlc, atunci și Kostas Venetis a avut un rost și un tâlc, iar restul, fiule, nu-i decât pălăvrăgeală popească.

Nu poți primi din mâinile popilor îndurarea lui Dumnezeu. Îndurarea Lui o dă numai El, care a făcut trandafirul și șarpele, care îi îndreaptă pe unii și îi strâmbă pe alții.

Ia, fiule, condeiul și scrie:

Eu, Kostas Venetis, sunt grec după tată și după mamă, născut într-un sat așezat nu departe de Salonic. Acolo domnea încă puterea turcului, dar prin satul nostru rareori rătăcea câte un soldat măsliniu, cu fes roșu și mustăți lăsate în jos.

La nașterea mea, tata avea patruzeci și patru de ani și stăpânea o mică livadă de măslini, ale cărei venituri, schimbătoare de la an la an, nu l-au ajutat nicidecum să se chivernisească.

Tatăl meu era un bărbat care plângea foarte ușor, motiv pentru care nu l-am putut respecta niciodată. Era socotit cam sărac cu duhul, fiindcă nu fuma, nu bea nici *ouzo* nici vin și nu avea, ca ceilalți bărbați, ibovnică în satele din apropiere. În schimb o visa – cam o dată pe an – pe Maica Domnului și își povestea visurile oamenilor din sat care petreceau pe seama lui, împungându-l cu zeflemele subțiri, (căci grecul e om subțire de felul lui) și părintelui Makarios care îl asculta în tăcere, clătinând cu gravitate din cap.

Dacă e adevărat că părinții mănâncă aguridă, iar copiilor li se strepezesc dinții, nu știu ce aguridă mâncase tatăl meu, dar știu că intra și el în rândul oamenilor însemnați cu beteșuguri ciudate, despre care se spune că sunt oglinda unor păcate, săvârșite în viața asta sau într-una din viețile noastre de dinainte. Căci trebuie să știi, fiule, orice om are șiruri nenumărate de vieți, iar de câte ori inima noastră dă greș ni se îngăduie să o luăm de la capăt, așa că există un timp al plecării, dar și un timp al întoarcerii, un timp al morții, dar și un timp al reînvierii, un timp al semănatului și un timp al culesului.

Ciudățenia tatălui meu fusese aceea că până la treizeci de ani vorbise cu glas de femeie. Așa îl apucaseră oamenii când a venit de la Salonic pentru a pune orânduială în moștenirea unei rude îndepărtate : o livadă de măslini, o casă frumoasă de piatră și câteva oi. Felul său ciudat de-a vorbi le făcea să chicotească pe femeile satului care îl porecliseră Fătălăul, în timp ce bărbații, la rându-le, îi aruncau, de sub sprâncenele lor frumos arcuite (căci așa sunt grecii de felul lor) priviri pline de înțeles și se fereau din calea lui, temându-se că e purtătorul unui blestem ce le-ar putea lega bărbăția pentru totdeauna.

Ciudățenia și mai mare a fost însă că, la exact treizeci de ani, tatălui meu i s-a îngroșat pe neașteptate vocea și, brusc, a început să vorbească la fel ca toți bărbații din sat, și-a luat o nevastă și s-a împrietenit cu părintele Makarios, considerat omul cel mai învățat de prin părțile locului.

De la dânsul am învățat și eu – așa cum îți voi povesti ceva mai târziu – latinește și evreiește.

Poate și din pricină că până la treizeci de ani vorbise cu glas de femeie, tatăl meu se simțea mai bine în tovărășia nevestelor decât a bărbaților. De câte ori i se ivea prilejul să se amestece într-o adunare de muieri, fața i se lumina de un zâmbet sfios, și atunci când mama (femeie aprigă de felul ei și strașnică băutoare de *ouzo*) făcea glume nerușinate pe seama acestei slăbiciuni nedemne de un bărbat tare în fudulii, tata (care socotesc că nu era prea tare în fudulii) roșea până-n albul ochilor și începea să se bâlbâie.

Eu l-am disprețuit totdeauna și nu cred că maică-mea (despre care cumetrele din sat trăncăneau verzi și uscate) m-a plămădit din sămânța lui.

Rudele sale de la oraș îi semănau întru totul: unchi slăbănogi, cu fețele făinoase și fără vlagă în șolduri, mătuși bolnave de piept care tușeau tot timpul și scuipau sânge, verișori numai piele și os, cărora le puteam sfărâma fălcile dintr-o singură izbitură de pumn.

La aceste rude mergeam în vizită de câteva ori pe an, cărându-le plocon ba niscaiva ulcioare cu ulei de măsline, ba vreun curcan îndopat, ba vreo câteva duzini de ouă proaspete legate într-o basma.

Locuiau în case nearătoase, pline de praf, unde îți venea greu să răsufli, aliniate de-a lungul unor ulițe mărginașe, cu ogrăzi prin care cotcodăceau găini parcă rebegite de frig, cu creasta decolorată, și în care creșteau straturi pipernicite de șofran și de busuioc.

Mătușile (pe care nu mă pricepeam să le deosebesc nici după nume, nici după chip) îmi făceau zâmbre mieroase, mă mângâiau pe creștetul capului cu degetele lor ascuțite, îmbiindu-mă cu vreo dulceață zaharisită sau cu cine știe ce acadea lipicioasă, uitată pe marginea poliței de vreunul din verișorii aceia plini de limbrici, pe care mă obișnuisem să-i călăfătuiesc în bătaie.

În fața maică-mii era așezată o carafă cu *ouzo* și un păhăruț de argint cât un degetar, în timp ce sărmanul tata se ghemuia undeva pe o laviță mai îndepărtată, bucuros că poate ciuli urechea, cât mai nebăgat în seamă, la trăncănelile muierești însuflețite de rachiul dulceag, de la care nu se dădeau înapoi nici mătușile mele.

De obicei, maică-mea întrecea măsura la băutură. Când o auzeam vorbind cu limba împleticită, izbucnind în lălăituri deșucheate sau ocărându-l pe tata, care se făcuse pe lavița lui mic cât un șoricel, îmi simțeam obrajii aprinzându-se de rușine. Câteodată se întâmpla ca până la urmă tata să-și iasă și el din fire, și atunci se spurcau unul pe altul cu vorbele cele mai murdare, fără să se rușineze de femeile acelea bolnave de piept, care alunecau ca niște umbre pe lângă pereți și uneori tușeau mustrător din adâncul bojocilor lor betegiți, ștergându-și pe urmă buzele spălăcite cu un colț de broboadă.

Vezi tu, Nemțoaico, Dumnezeu ne poruncește să dăm cinstire părinților noștri, dar puțini părinți sunt cu adevărat vrednici de cinste. Trebuie să știi că nu doar părinții mei, ci și părinții mai tuturor băieților cu care băteam coclaurii satului și pe care îi umpleam adesea de sânge, căci eram mai tare ca ei, erau niște lepădături. Asemenea părinți îți schilodesc sufletul și asta se face, fiule, după voia lui Dumnezeu, care îi îndreaptă pe unii și îi strâmbă pe alții. Pe mine m-a strâmbat mai mult, dar eu n-am avut niciodată trufia să mă socotesc drept, iar acum, când sunt pe patul de moarte, am ajuns în sfârșit să le dau cinstire părinților mei, tocmai din pricină că strâmbătatea mea s-a născut dintr-a lor și e după voia lui Dumnezeu.

Când era apucat de mânie, tata își dădea pumni în cap și zbiera că o să-și facă de petrecanie.

Mătușile mele, care-i știau de multă vreme apucăturile, culegeau atunci toate cuțitele de pe masă și le doseau cât puteau ele de bine, cu toate că tatăl meu nu tăiase în viața lui nici măcar un pui de găină. Verișorii își ițeau și ei, la ușă sau la fereastră, venind într-un suflet de prin cotloanele pe unde își depănau jocurile lor de fetițe, mutrișoarele strâmbate de spaimă. Aveau niște ochi albaștri de viteluș, ce clipeau spre noi cu frică și cu mirare. De mine le era teamă, nu mă pofteau niciodată să mă joc cu ei, iar până la plecarea noastră stăteau de obicei pitiți prin acareturi și magazii, de unde le puteai auzi glasurile sfioase, îngânând tot soiul de cântecele nătânge.

Iată, fiule, din ce fel de neamuri se trage Kostas Venetis.

Dintre toți acești verișori, singurul cu care mă împrietenisem oarecum era Iannis, un băiețaș rotofei și trandafiriu, ceva mai mic decât mine.

Iannis mânca orice: frunze, flori, pământ, coji de var răzuite de pe pereți, până și murdărie de câine. Cel mai mult îi plăcea însă să mozolească între gingii o tulpină de busuioc.

Vorbea puțin, ba aproape că nici nu vorbea și, cum nici eu nu sunt de soiul meu prea vorbăreț, ne înțelegeam mai mult prin semne și prin ghionturile pe care ni le trăgeam între coaste ori de câte ne minunam de ceva.

Își încropise ascunzătoarea într-o ladă mare din magazie, pe care o căptușise cu paie și zdrențe. Câteodată mă vâram alături de Iannis în lădoiul acela încăpător, ce se putea acoperi cu o perdea veche de catifea, mâncată de molii și aproape mucegăită. Stăteam lipiți unul de celălalt, răsuflând rar, ca după o trudă îndelungată. Apoi deodată Iannis își băga mâna în prohabul meu, prinzându-mi mădularul ce începea să se întărească între degetele lui bondoace, care miroseau totdeauna a busuioc. Îi plăcea să se joace cu bucata aceea de carne, care putea să crească și să se facă tare ca piatra și pe care o pipăia și o frământa între mâinile lui de copil, scoțând un fel de horcăit înfundat, care semăna cu torsul unei pisici. Socotesc că pentru Iannis mădularul meu era o jucărie de un soi mai neobișnuit, în timp ce pe mine atingerile sale mă tulburau până la turbare, și, fiindcă eram încă prea mic ca să-mi deșert sămânța, în cele din urmă îl mușcam de urechi sau de nas, îi ciupeam cu ură brațele grăsulii sau, pur și simplu, îl băteam până la sânge.

Desfrânările mele cu Iannis au fost primele desfrânări din viața lui Kostas Venetis.

Cred că aveam pe vremea aceea șase sau șapte ani și eram un băiat bătăuș și cam șui, pe care bătăile cu nuiaua de salcie, împărțite aproape zilnic cu dărnicie de maică-mea (tata nu m-a bătut niciodată) nu izbuteau câtuși de puțin să-l îndrepte.

Viața fiecărui om e o mare taină, Nemțoaico, și toate câte le săvârșește le săvârșește după un plan ascuns prin care Dumnezeu împarte dreptatea și strâmbătatea.

Avea cu siguranță și Iannis taina lui, pe care a dus-o cu el în mormânt, căci s-a prăpădit de meningită înainte să facă opt ani, ca și cum ar fi venit pe lume doar pentru a se ascunde cu mine în lădoiul din magazie și pentru a strecura în mădularele mele dulceața desfrâului. Avea obraji ca petala de trandafir și genele aurii ca ale tale, Nemțoaico. Mi se întâmplă să-l văd câteodată în vis, cu brațele lui grăsulii acoperite de vânătăi făcute de ciupiturile mele și degeaba încerc să ghicesc în privirile lui vreun semn de mustrare. Cred că era un suflet curat, așa cum și tu ești un suflet curat, fiule. Și am auzit că înainte să moară, mi-a murmurat de zeci de ori numele, cu buzele sale spuzite de fierbințeală.

Iannis avea fire de floare sau fluture, așa cum alți oameni au fire de fiare sălbatice.

În lada din magazie păstra ascunsă o cutiuță în care adunase o cruciuliță de argint, câțiva bănuți de aramă, două sau trei scoici, un capac vechi de ceasornic, mai multe pietricele strălucitoare. Acestea erau comorile lui, pe care s-a îndurat să mi le arate și mie, găsindu-mă vrednic să le privesc, cu toate că eu am fost croit strâmb din născare. Și îmi amintesc cum își lustruia în fiecare dimineață bănuții cu mâneca de la cămașă, până când îi făcea să strălucească în soare ca aurul.

După moartea lui Iannis n-am mai pus niciodată piciorul în casa rudelor noastre de la oraș. Iar pe pământ grecesc n-am mai pus piciorul de mai bine de treizeci de ani. Habar n-am ce s-a ales din livada de măslini a părinților mei, cărora nu le-am văzut niciodată mormintele. Am bătut Europa în lung și în lat, am prădat și am omorât, am stat la temniță și la balamuc. Învățătura pe care mi-a dat-o părintele Makarios m-a făcut să pricep câte ceva din rostul lucrurilor și știu că nu trebuie să mă căiesc pentru păcatele mele.

Buni sau răi, suntem cu toții fiii lui Dumnezeu.

Kostas mai sorbi o înghițitură de vin, rămase o vreme pe gânduri, cu bărbia coborâtă în piept, apoi începu din nou să istorisească:

Nu departe de satul nostru se ridica o mănăstire de frați care purta hramul Sfintei Treimi. Clădită pe un pinten pietros de colină, mănăstirea era o clădire posomorâtă, mai mult o îngrămădeală de hardughii, în mijlocul căreia rotunjea cupola linsă de ploi a bisericii. O biserică veche de câteva sute de ani, cu picturile afumate și jupuite, în care până și în toiul verii era frig ca-ntr-o ghețărie.

Aici veneam la liturghie în zilele de sărbătoare și tot aici mă împărtășeam de patru ori pe an, după rânduielile bisericii mele.

În ajunul zilei de mers la biserică eram îmbăiat, curățat de lindeni și primenit cu rufe curate. Dimineața îmi puneam hainele de sărbătoare, aduse de tata de la oraș, care îi făceau pe băieții vecinilor să se uite cu pizmă la mine și care răspândeau o mireasmă

plăcută de levănțică. Trebuia să am mare grijă să nu le pătez cu ceară de lumânare sau să nu le agăț în cuiele ruginite care ieșeau din lemnăria hodorogită a stranelor. Tata se îmbrăca și el de oraș, punându-și un surtuc arătos și un fes ferches, care nu se potriveau deloc cu trăsăturile lui din topor și cu buzele groase și lăbărțate. El mergea la biserică duminică de duminică, poposind îndelung după slujbă în chilia părintelui Makarios, care era duhovnicul mănăstirii. Maică-mea în schimb dădea rar pe acolo, numai cu prilejul sărbătorilor mari, căci nu era câtuși de puțin evlavioasă, pricină pentru care cumetrele satului îi scoseseră vorbe că e în legătură cu necuratul, pe care îl pupă în fiecare noapte de sâmbătă în părțile lui rușinoase, ca să-i dea putere de ademenire asupra bărbaților. Se mai spunea despre dânsa că-i meșteră în legatul brăcinarului, care îi văduvește pe bărbați de vârtute, că se pricepe să ia laptele vacilor și al oilor și că, rostind anume descântece, își poate aduce flăcăii la așternut călare pe cozi de mătură sau pe linguri de lemn.

Habar n-am dacă maică-mea se pricepea cu adevărat la meșteșugul vrăjitoriei, dar de împăcat nu se împăca nici cu preoții nici cu biserica și nu-i săruta niciodată părintelui Makarios nici mâna, nici epitrahilul. Tata se înroșea la față de rușine și de obidă ori de câte ori părintele venea la noi cu crucea sau cu icoana (căci satul nostru n-avea altă biserică decât biserica mănăstirii), iar mama, dacă nu apuca să se pitească în vreun cotlon, abia dacă-și făcea semnul crucii în grabă, prefăcându-se că nu vede mâna albă și uscățivă, ce-i fusese întinsă la sărutat.

Și asta e cu atât mai ciudat, fiule, cu cât muierile de la mine din sat roiau ca muștele în jurul părintelui Makarios.

Era părintele bărbat tânăr și în putere, cu pielea albă ca laptele și cu ochi de culoarea castanei. Avea un glas ca de cherubim, pe care de multe ori l-am auzit în biserica friguroasă a mănăstirii răsunând ca o trâmbiță, în timp ce din ochii părintelui scăpărau fulgere de mânie, căci își păstorea turma cu mare asprime, chemând-o tot timpul la pocăință.

Pe vremea aceea nu pricepeam mare lucru din predicile părintelui Makarios, iar la biserică mă apuca mereu somnul. În timpul liturghiei

tata stătea în genunchi și mă îndemna și pe mine să fac la fel. Pardoseala de piatră a bisericii îmi rodea genunchii, șira spinării mi se înțepenea, îmi era tot mai greu să țin spatele drept, dar mă sileam, după puterile mele, să-l imit pe tata, nu din evlavie (căci pe atunci n-aveam credință nici cât negru sub unghie), ci din trufie. Luptam cu somnul din răsputeri și încercam să nu-mi dezlipesc ochii de la chipul sever al părintelui, care semăna cu fața subțiată de posturi a sfinților din icoanele noastre. Babele din sat mă credeau foarte cucernic, mă mângâiau pe creștetul capului, iar la sfârșitul slujbei îmi burdușeau buzunarele cu mere zbârcite, covrigi tari ca piatra, stafide și roșcove. Primeam totdeauna și câteva păhăruțe din vinul molcuț, adus la biserică pentru sufletul morților.

Într-o zi părintele Makarios i-a poruncit unui frate bătrân și blajin, Fratele Minas, să mă învețe să bat toaca mare de lemn, ale cărei ropote înfundate cheamă lumea la slujbă în bisericile grecești. Fratele Minas s-a dovedit dascăl vrednic, iar eu am izbutit să-i prind destul de repede meșteșugul. Ba chiar am dobândit, în scurt timp, o îndemânare neobișnuită, care i-a smuls un zâmbet firav până și părintelui Makarios. Atunci m-a mângâiat pentru prima dată și mi-a dăruit un ciorchine de struguri.

Mâna descărnată a părintelui mirosea a busuioc, ca și degetele bondoace ale lui Iannis.

Acum, ori de câte ori poposeam împreună cu tata în chilia lui plină de cărți prăfuite, părintele Makarios părea să mă privească cu înțeles pe sub sprâncenele lui frumos arcuite.

N-a trecut mult și am ajuns să bat toaca mai bine decât Fratele Minas.

Babele bisericoase se uitau la mine ca la o minune. Ele îi spuneau tatălui meu că-s făcut pentru calea bisericii, iar tata începuse să se fudulească cu mine, mi-a luat chiar și un surtuc nou, de catifea albastră, pe care aveam voie să-l port doar atunci când mergeam la biserică. Numai maică-mea se uita la mine chiorâș și spunea că, îmbrăcat în fustă popească, o să arăt ca un diavol.

Ajunsesem foarte mândru de mine, iar, când o bătrână sfrijită mi-a sărutat într-un rând mâna în tinda bisericii, am văzut în asta

un semn de la Dumnezeu. Am început să țin posturi aspre, doar cu pâine și apă. Nu mai ieșeam niciodată la joacă și îl rugam adesea pe tata să-mi citească din *Viețile Sfinților.*

Văzându-mi râvna, tata m-a învățat slovele alfavitului nostru grecesc. Iar după ce am pătruns taina cititului am devenit încă și mai trufaș, fiind încredințat în sinea mea că sunt un ales al lui Dumnezeu. Mă arătam rece și disprețuitor până și față de tata, care pe vremea aceea nu știa cum să-mi mai intre în voie: îmi aducea de la oraș cărticele de rugăciuni și iconițe viu colorate, se silea să mai strunească nuiușa de salcie cu care maică-mea nu se sfia nici acum să mă altoiască și începuse să mă poarte pe la daraverele sale negustorești, fudulindu-se că are un fecior cucernic ca un călugăr.

Dar toată cucernicia mea era doar o spoială, Nemțoaico.

Puțin mă sinchiseam de dragostea celorlalți, nu iubeam pe nimeni și nimeni nu mă iubea, poate doar tata ținea puțin la mine. Nu doream decât să fiu socotit o făptură neobișnuită, cu o menire mult mai înaltă decât a oamenilor de rând. Dacă până atunci nu-mi cunoscusem decât tăria pumnilor și a brațelor, de data aceasta simțeam în mine o putere lăuntrică, o putere pe care o citisem și pe fața severă a părintelui Makarios. Iar această putere mă ajuta să îndur cu ușurință caznele la care mă supuneam de unul singur sau la care mă supuneau alții. Puteam trăi zile la rând doar cu o bucată de pâine și un pumn de măsline, fără să poftesc la mâncarea de frupt care clocotea în oalele maică-mii. Puteam să îndur nuiușa de salcie fără să clipesc din ochi, fără să scot nici cel mai mic geamăt, lucru care o făcea pe maică-mea să turbeze de furie și să spună că-s îndrăcit.

Dobândisem, fiule, o stăpânire de sine neobișnuită la un copil, iar răutatea mea se călise și se subțiase.

Umblam mereu cu ochii în pământ, furișându-mă încetișor pe lângă pereți, așa cum văzusem că umblă călugării, dar sufletul meu clocotea de trufie.

Ceea ce m-a smuls pentru o vreme din cucerniciile mele drăcești a fost taina trupului femeiesc.

Trebuie să știi, fiule, că eu, Kostas Venetis, n-am simțit totdeauna pentru partea muierească numai dezgust.

Dumnezeu a vrut să nu mă pot împreuna niciodată cu o muiere și să trăiesc după legea bărbaților celor vechi din Sodoma. Chiar și atunci când mi s-a întâmplat să pătrund în gaura dinapoi a vreunei muieri tot sodomie se cheamă c-am săvârșit. Și, pe cât de nărăvaș m-am dovedit în dragostea cu bărbații, pe atât de neputincios m-am arătat cu femeile.

Cu mult înainte să aflu cum anume se săvârșește împreunarea dintre bărbat și femeie, am băgat de seamă că la vederea anumitor părți ale trupului de muiere mădularul meu micuț se umflă și se întărește și că lucrul ăsta îmi face foarte multă plăcere.

Am început să trag cu coada ochiului pe sub fustele maică-mii, înfiorându-mă la vederea picioarelor ei albe și groase care semănau cu aluatul de cozonac. Când zăcea, toropită de *ouzo,* pe crivatul din dormitor, poalele i se ridicau până sus și odată am îndrăznit chiar să-i ating piciorul mult dezgolit deasupra genunchiului.

Visele mele erau doldora de picioare albe și groase, de care îmi lipeam palmele, le cercetam cu buzele și cu limba, le sugeam și le mușcam ca un câine turbat.

Aceste vise nu m-au părăsit nici după ce am început să-mi căznesc trupul prin post. Mă rușinam de această slăbiciune, căci aflasem din predicile părintelui Makarios că femeia e o făptură bicisnică și vrednică de dispreț. Dar în carnea meu ispita se strecurase adânc, iar chipul ademenitor al goliciunii îmi apărea adesea în minte, făcându-mă să-mi simt mădularul ca pe un cui înroșit.

La biserică, în timpul slujbelor, ochii mei începuseră să tragă spre strana femeilor, pândind ridicarea întâmplătoare a unei catrințe, care lăsa slobodă, ca într-o străfulgerare, o gleznă sau o jumătate de pulpă. Și acolo, în strana femeilor, s-a întâmplat s-o descopăr, într-o dimineață, pe Kiva.

Kiva (așa o chema și pe maică-mea) era o fată de vreo treisprezece ani, care îngrijea de oile lui Kir Apostolis (un chiabur gras ca o mangaliță și grozav de zgârcit, care mai îmi era și naș pe deasupra). Pe sub rochia neagră și aspră, ca de călugăriță, i se puteau ghici țâțele tari și șoldurile puternice. Crescuse înaltă, mai

înaltă decât celelalte fete de seama ei, și își purta capul cu semeție, ca o făptură menită să poruncească. Obrajii ei, ca și cei ai lui Iannis, aveau culoarea petalei de trandafir. Privirile mele o mistuiau lacom, încercând să se furișeze sub hainele ei de biserică. Îi văzui în închipuire pulpele tari și rotunde, iar mădularul meu începu să se zbată și să se întărească.

Multă vreme de atunci înainte trupul falnic al Kivei mi-a bântuit toate visele de copil. Visam că îi săpunesc picioarele de jos până sus cu săpunul parfumat al maică-mii, adus de tata de la oraș și folosit doar cu prilejul unor zile de sărbătoare. Pe urmă lingeam clăbucul argintiu care-i acoperea pulpele și care era dulce ca zahărul și mirosea ca floarea de liliac, în timp ce mâinile Kivei mi se furișau în prohab și-mi cercetau mădularul. Cuprins de turbare, îi săltam poalele și mai sus, dezgolindu-i pântecul neted. Degetele mele iscodeau înfrigurate după crăpătura pe care știam că trebuie s-o aibă muierea între picioare.

După asemenea vise mă trezeam stors de vlagă și scăldat în sudori, cu buzele crăpate de fierbințeală. Vedeniile din vis rămâneau multă vreme săpate pe fundul ochilor mei, căznindu-mi închipuirea. Mă strecuram în tindă și îmi clăteam cu apă rece obrajii roșii ca focul. Mă milogeam cu glas tare de Dumnezeu să țină departe de mine ispita trupului de muiere. Dar eram și mândru de mine, Nemțoaico, asemănându-mă în mintea mea cu sfinții încercați de ispitele trupului, despre care aflasem din predicile părintelui Makarios. Încercările prin care treceam mi se păreau semne de sus și îmi spuneam că trebuie să biruiesc cu orice preț carnea.

Mă înverșunam împotriva trupului meu pe care socoteam că nu l-am chinuit îndeajuns.

Atunci am început să mă flagelez.

Tata avea o curea groasă de piele, cu ținte mari de aramă, pe care am izbutit s-o dosesc într-o zi și cu care, în mare taină, m-am apucat să-mi biciuiesc pieptul, brațele și picioarele până la sânge. Durerea isca în mine un soi de beție. Așteptam cu nerăbdare să văd izbucnind, din sfârtecăturile pe care singur mi le făceam, sângele a cărui vedere îmi dădea o desfătare drăcească, făcându-mă să-mi

biciuiesc mădularele cu și mai multă cruzime. Câteodată mi se întâmpla să-mi pierd cunoștința și să zac câte o jumătate de noapte într-o băltoacă de sânge.

Așa m-a găsit într-o dimineață tata, care a răspândit în tot satul povestea caznelor la care îmi supuneam carnea. Nimeni nu s-a mai îndoit de atunci că sunt un ales al lui Dumnezeu. Când apăream pe ulițele satului cu umbletul meu spășit de călugăr și cu ochii lăsați fățarnic jos în țărână, muierile mă pricopseau cu priviri galeșe și evlavioase, iar bărbații se holbau la mine ca la cine știe ce ciudățenie. Se întâmpla chiar ca vreo nevastă mai îndrăzneață să mă mângâie sfios pe obraz sau să mă apuce cu două degete de bărbie, trezindu-mi mădularul din somn, căci flagelările nu-mi potoliseră câtuși de puțin năbădăile desfrânate.

De-a lungul leșinurilor mele nocturne, mirosul sângelui se amesteca cu vedenia picioarelor tari ale Kivei.

Luptam împotriva ispitei trupești, dar nu izbuteam s-o stârpesc, cu toate că ajunsesem doar piele și os, iar carnea mea purta urmele sângerii ale țintelor de aramă.

Apoi, într-o zi, părintele Makarios m-a chemat la el în chilie și m-a certat cu asprime, poruncindu-mi să pun capăt încercărilor la care îmi supuneam trupul. Îi simțeam privirea pătrunzându-mi parcă prin piele și scrutându-mă până-n adâncul rărunchilor. Mustrările sale mă umileau, căci îmi dădeam seama că părintele cunoaște prea bine ce se ascunde sub spoiala mea de cucernicie. Am lăsat ochii în pământ și am zbughit-o cât am putut de repede, cu obrajii aprinși de rușine.

În momentul acela l-am urât de moarte pe părintele Makarios, fiule, iar, când am ajuns acasă, am aruncat în latrină cureaua de piele a tatălui meu.

Astăzi înțeleg că pornirea mea timpurie spre desfrânare era de la Dumnezeu.

Călugării spun că în viața lui pe pământ omul poate săvârși două sute patruzeci de păcate și are patru sfârșituri: moartea, judecata, raiul și iadul.

Dar, oricât ar fi ea de bicisnică, nici o făptură omenească nu se poate întina cu toată mulțimea păcatelor. Unii se nasc mai porniți

spre mânie, alții spre desfrânare. Există zgârciți și risipitori, oameni pizmăreți și oameni trândavi, oameni mândri și oameni lacomi, hoți și ucigași, beți și curvari, fiecare născându-se cu mai multă aplecare spre un anume păcat, și numai Dumnezeu știe de ce se întâmplă așa. Iar atunci când ne strâmbă nu ne strâmbă la fel, menindu-ne feluri deosebite de strâmbătate, chiar dacă unii sunt mai strâmbi decât alții.

Eu, Kostas Venetis, sunt mai strâmb la alcătuire decât tine, Nemțoaico, dar nu mă găsesc vinovat pentru strâmbătatea mea, căci cu ea m-am născut, așa după cum alții se nasc orbi, muți sau ologi, tot după voia lui Dumnezeu.

Astăzi am ajuns să mă socotesc asemenea cu un orb din născare, iar dacă orbul nu e vinovat pentru lipsa lui de vedere, nici Kostas Venetis nu e vinovat pentru lipsa lui de dragoste și smerenie.

Pentru că trebuie să știi, fiule: aplecarea spre desfrâu dovedește neputință în dragoste. Desfrânarea se lecuiește prin dragoste, iar dragostea poate fi biruită prin desfrânare.

Eu, Kostas Venetis, n-am avut parte de dragostea nimănui și nimeni n-a avut parte de dragostea mea, căci așa a fost voia lui Dumnezeu.

Mai deșartă-mi o înghițitură de vin, fiindcă puterile au început să mă lase și simt să sângele mi se îngroașă și mi se răcește. Dacă o să te uiți la unghiile mele, o să bagi de seamă că s-au făcut vinete, semn că ceasul despărțirii noastre e foarte aproape. Dar n-aș vrea să plec de aici înainte să-ți istorisesc ce am de istorisit și să-ți las o brumă de învățătură.

Kostas bău îndelung și cu lăcomie, apoi povesti mai departe:

Pe maică-mea tata o luase din casa lui Kir Apostolis, unde fusese copil de pripas.

Crescută din mila Stăpânei, femeie cuminte și evlavioasă, despre care până și limbile ascuțite ale bătăiilor grăiau totdeauna de bine, se pricopsise cu timpul starostea slujnicelor și a argaților, care se temeau mai tare de gura ei slobodă decât de biciușca lui Kir Apostolis.

Se mai spunea și că, înainte de-a ajunge în culcușul Stăpânului, simțitor la pulpele ei rotunde și la țâțele-i vârtoase, șerpoaica de maică-mea (blestemat să-i fie mormântul!) se tăvălise cu mai bine de jumătate din flăcăimea satului nostru, ba și cu copilandrii cu caș la gură, pe care-i deda la tot soiul de blestemății, fiind o matracucă fără nici o frică de Dumnezeu.

Când tata și-a luat în stăpânire moștenirea: o livadă de măslini și o casă frumoasă de piatră, maică-mea făcuse treizeci de ani și ajunsese mâna dreaptă a lui Kir Apostolis. Acum se ținea mândră, purta haine aduse de la oraș și când trecea țanțoșă pe ulița mare a satului, bărbații se descopereau în fața ei ca și cum ar fi fost chiaburoaică în toată legea.

Nu știu cu ce farmece l-a îmbrobododit pe hăbăucul de tata, dar știu că farmece avea din belșug și că, dacă așa i-ar fi fost voia, ar fi putut să-l scoată din minți până și pe părintele Makarios, cinstit pentru sfințenia lui cale de zece sate.

Fapt e că tata a început să aibă daravere negustorești cu Kir Apostolis – omul cel mai bogat de prin părțile locului – căruia i se cam urâse pesemne de maică-mea și dorea să o pripășească la casa ei, poate și de gura Stăpânei, poate și pentru că pusese ochii pe ceva prospătură. Făgădui zestre bună: cincizeci de oi, iar tata – cam cărpănos la fire, dacă e să spun adevărul-adevărat – s-a grăbit să bată palma cu chiaburul cel burdihos, ca un prostovan ce era, zor-nevoie să facă pe ginerica, fără să-și bată prea tare capul ce casă o să ducă cu farmazoanca de maică-mea, dedată la trai pe vătrai în gospodăria lui Kir Apostolis.

Că târgul acesta n-a fost pe placul maică-mii am aflat-o de timpuriu. Adeseori, după ce-și lua păhărețul de *ouzo*, o auzeam blestemându-l amarnic pe Kir Apostolis, în a cărui ogradă n-a mai călcat niciodată, chiar dacă tata (în prostia lui de scapete) îl socotea binefăcătorul familiei noastre.

Eu am ajuns să cred, fiule, că și căsnicia părinților mei și nașterea mea au fost de la bun început afurisite de Dumnezeu.

La Taina Botezului, pe care am primit-o din mâinile părintelui Makarios, Kir Apostolis a binevoit să spună Crezul în numele meu. Nici nu se putea un naș mai potrivit pentru mine, pe care

Dumnezeu m-a alcătuit strâmb din născare și a vrut să intru în rândul acelor suflete blestemate care nu pot mărturisi binele decât făptuind răul.

Nu l-am putut suferi niciodată, iar – o dată pe an, de ziua numelui meu, când tata mă ducea în casa lui Kir Apostolis să sărut mâna binefăcătorului nostru care îmi azvârlea cu dispreț un bănuț de argint – blestemam în gând ceasul nașterii și al botezului meu.

Kostas răsufla greu.

Părea că povestirea îl istovise peste măsură, continuă totuși să istorisească, încercând să se împotrivească din răsputeri slăbiciunii ce-l copleșea:

N-am văzut în viața mea, fiule, chip de om mai grețos ca al lui Kir Apostolis.

Avea niște ochi mici și vicleni, de culoarea alunei, adânc înfundați într-o pătură de slănină, un nas cârn, cu nările lăbărțate, din care ieșeau smocuri groase de păr, obraji umflați ca niște cimpoaie, spuziți de o grămadă de bubulițe, gură mare și pofticiosă, ce-i lăsa dezgolite gingiile din care creșteau niște dinți de mistreț.

Cele mai înalte garduri din sat erau gardurile lui Kir Apostolis.

Casa lui era plină de sofale adânci, pe care îi plăcea să huzurească zile întregi, îmbrăcat în niște cămăși lungi de mătase, în timp ce una din numeroasele fetișcane care îl slugăreau îi freca ușurel tălpile uriașe. Așa ne întâmpina totdeauna de ziua numelui meu, când prididea să asculte, cu o strâmbătură de scârbă, vorbele mieroase de mulțumire pe care tata se simțea dator să le spună în vreme ce-i săruta mâinile grăsulii, încărcate cu inele de mare preț.

Pesemne că lui Kir Apostolis îi plăceau peste poate podoabele muierești, căci purta tot soiul de lănțuguri și de brățări, care nu fac niciodată cinste unui bărbat, iar la urechile lui clăpăuge atârna o pereche de cercei mari de aur, cu pietre roșii de cornalină.

Când îmi venea rândul să-i sărut mâna, împins de la spate de brațul șovăielnic al tatii, izul dulceag al parfumurilor de la oraș care se amesteca cu o duhoare stătută de capră, mă ducea până în pragul leșinului.

Stăpânul nu-mi vorbea niciodată, dar îl iscodea pe tata despre creșterea mea, amintindu-i că părintele care își cruță ciomagul nu-și iubește odraslele. Iar când a aflat că aș fi înzestrat cu darul sfinției s-a holbat la mine ca la o arătare, mi-a tras câteva bobârnace în creștetul capului și a bombănit că poate ar trebui să fiu trimis la învățătură.

Gândul că va trebui să plec la oraș, unde turcul îngăduise puțină școală grecească, mi-a înghețat sângele.

Kir Apostolis porunci să i se aducă o besactea pântecoasă, din care scoase o mână zornăitoare de mărunțiș, spunându-i tatălui meu că ia asupra lui toată cheltuiala învățăturii.

Nu-l știam așa darnic pe mangalița de Kir Apostolis.

Am început să urlu ca din gură de șarpe că n-am trebuință de nici o școală și de nici o învățătură, dar tata s-a arătat de neînduplecat. N-ar fi ieșit pentru nimic în lume din vorba și din porunca Stăpânului.

Nu mi-a fost dat însă să fac prea mulți purici în școala din Salonic, unde, vreme de câteva săptămâni, am fost capul tuturor răutăților.

Dascălul, un moșneguț știrb și pleșuv, care duhnea a rachiu și a bătrânețe, începuse să-mi știe de frică. Îmi lepădasem pospaiul de smerenie, și ca un răsad rău ce eram, mă țineam doar de șotii și coțcării.

Socoteam că tata mă părăsise și mă sileam acum, după puterile mele, să-i fac numele de ocară.

Îmi găsise loc ieftin de găzduire, într-o casă plină de pisici jigărite, la o scofâlcită de băbătie, pe care trebuia să o slugăresc.

Mă părăsise și Dumnezeu, așa că i-am blestemat numele.

Carte nu învățam mai deloc, fiindcă dascălul nostru căzuse atât de rău în patima suptului încât nu mai era în stare să ne dea nici o învățătură. Nu-și începea niciodată lecțiile fără clondirul de rachiu la picior și, după câteva înghițituri, i se împăienjeneau ochii și încurca slovele. Altminteri avea o fire blajină, nu ne pedepsea

niciodată și ne lăsă să zburdăm după pofta inimii prin ograda prăfoasă a școlii, ba chiar și pe ulițele din apropiere.

Așa am învățat să bat mahalalele Salonicului și să leg prieteșug cu tot felul de haimanale. I-am cunoscut pe cerșetorii din tinda bisericilor, am luat aminte la vicleșugurile coțcarilor, am tras cu ochiul la meșteșugul hoților, care erau în stare să fure până și puiul de sub aripa cloștii, și toate astea mi-au ținut loc de gramatică și de aritmetică. Fiindcă trebuie să știi, fiule: grecii noștri sunt neîntrecuți în pehlivănii și înșelăciuni, iar dacă am ajuns să arăt iscusință în meseria de scamator, asta se trage și de la sângele meu grecesc, pe care l-am moștenit de la părinții mei, odată cu strâmbătatea lor din născare.

Nu putea să se afle școală mai bună pentru unul ca mine decât casele de petrecere ale lotrilor, în care mă strecuram cu sfială, încercând să dobândesc cât mai multă învățătură. Și o dobândeam lesne, fiindcă aveam minte ageră și degete iscusite, iar cu vremea măsluiam zarurile la fel de bine ca un coțcar învechit în răutăți, spre mirarea dascălilor mei de virtute, care îmi proroceau zestre mare de bani și funie de cânepă la sfârșit.

La școală mergeam doar ca să-mi încerc dibăcia degetelor. Furam ca o coțofană: bucățile de pastramă din trăistuțele tovarășilor mei de învățătură dispăreau fără urmă, ca și bănuții din chimirul de piele al dascălului, prin care ajunsesem să cotrobăiesc de parcă m-aș fi îndeletnicit de când lumea cu meșteșugul buzunăritului. Toți mă bănuiau, dar nimeni nu îndrăznea să mă învinuiască fățiș, după ce pumnii mei stâlciseră zdravăn câteva mutrișoare nevinovate.

Numai de la bătrâna care mă găzduia nu aveam ce să fur: era săracă lipită pământului.

Îmi înnodasem agoniseala într-o batistă și cheltuiam cu multă zgârcenie. După râvna sfințeniei, sufeream acum de râvna agonisitului, iar pe cinste nu mai dădeam para chioară.

Ca să-mi sporesc grămăjoara de mărunțiș, am început să cerșesc. Nu îndrăzneam încă să mă înfig la pungile pântecoase ale negustorilor, care mă ispiteau parcă și mai abitir decât pulpele tari ale

maică-mii. Iar bănuții se adunau greu, căci grecul e din fire avar și ține strâns de fiecare jumătate de gologan.

Oamenii Agiei din Salonic mă alungau câteodată cu picioare în cur din locurile mele de cerșetorie.

Singurul meu prieten era una dintre pisicile gazdei : un cotoi galben și costeliv care venea să se încolăcească noaptea la picioarele mele.

Cred că ținea puțin la mine și Mamulos, un cerșetor falnic, despre care se șoptea că tâlhărise aprig în tinerețe Egeea, iar tigva lui cheală fusese prețuită de stăpânirea de la Stambul la o mie de lire turcești. Acum își făcea veacul în tinda de la Hagi Dimitrios, cea mai mândră biserică din Salonicul nostru plin de biserici frumoase, unde piciorul său de lemn se bucura de mare cinste printre milogii care și l-au pus staroste.

Mamulos mi-a îndrumat primii pași în meșteșugul cerșetoriei. De la el am învățat cum să-mi răsucesc mâinile și picioarele, cum să-mi dau ochii peste cap și să fac spume la gură cu ajutorul unei bucăți de săpun, ca să par apucat de boala copiilor.

Tot de la dânsul am deprins câteva scamatorii mai ușoare, care m-au ajutat să-mi sporesc zestrea de bănișori.

M-a pus de câteva ori să-i aduc la viață mădularul neputincios, și, pipăindu-i scula care se întărâta greu, am simțit iarăși fiorii pidosniciei. Îl ajutam să se slobozească prin tufișurile țepoase de la marginea Salonicului și eram răsplătit pentru asta cu povestea isprăvilor lui cocoșești : Mamulos se lăuda că futuse toată Mediterana, de la copilandrele încă necoapte până la babornițele de optzeci de ani.

Pretindea chiar că, odată, la Smirna, după ce deșertase mai multe ulcioare de *ouzo* vârtos, își vărsase laptii în gaura unei maimuțe.

Fusese cât pe ce să fie scopit de stăpânul acesteia – un hoț de mare de la Alger – și scăpase doar punându-și crăpătura dinapoi la bătaie.

De la Mamulos am aflat despre obiceiurile bărbaților celor vechi din Sodoma, cărora le-am moștenit strâmbătatea.

Nu-l lăsam niciodată să mă mozolească, fiindcă gura lui puțea mai abitir decât o latrină. Iar când mi-a dat poruncă să-l sug, l-am părăsit pentru totdeauna.

Pe unul din maidanele de la marginea Salonicului se înălța spânzurătoarea orașului.

Una din distracțiile mele era să casc ochii la execuții.

Mamulos îmi povestise despre ultima bucurie a spânzuratului, iar ochii mei (care îndrăgeau tot ce-i pocit și scalâmb) nu se mai dezlipeau de pe prohabul acestuia, încercând să deslușească pata de malahie.

Când osânditul începea să se zbată în aer izbucneam într-un râs răutăcios, închipuindu-mi în ștreangul furcii burdihanul mătăhălos al lui Kir Apostolis și-i uram în gând ușurare plăcută.

Inima mea împietrită (deși eram încă un puiandru de om) nu mai găsea desfătare decât în fărădelegi.

Într-o noapte am încercat să spânzur una dintre pisicile gazdei, care mi-a umplut fața de zgârieturi.

În starea asta m-a găsit tata înștiințat pe furiș de dascălul de la școală despre isprăvile mele. N-am apucat nici măcar să-mi iau comoara agonisită din furtișag și cerșetorie, care i-a rămas moștenire baborniței, eu isprăvisem pentru totdeauna cu învățătura și cu statul la Salonic.

Tatăl meu își lucra livada de măslini cu ajutorul unui argat pe nume Vanghelis. Vanghelis era un bărbat negricios, cu mustață mare de palicar, căruia îi râdeau mereu ochii. Pe lângă casa noastră nu se pripășise de multă vreme. Venise auzind că tata are nevoie de un argat și bătuseră repede palma: tatăl meu nu s-a arătat zgârcit la simbrie, fiindcă-i plăcuse privirea ageră a lui Vanghelis și-i prețuise mușchii puternici, ce-i jucau pe sub cămașa de cânepă.

Vanghelis locuia la marginea livezii, într-o baracă dărăpănată, pe care o ticsise de colivii prin care zburătăceau tot felul de păsărele: grauri, pițigoi, sticleți, cinteze, scatii, ciocârlii și privighetori, pe care argatul tatălui meu izbutea să le prindă cu ajutorul unor capcane iscusite, al căror meșteșug îl știa numai dânsul. Se pricepea

de minune să le imite trilurile și fluierăturile și, înainte să cad în boala cucerniciei, una din puținele mele plăceri era să-l aud pe Vanghelis ciripind laolaltă cu zburătoarele sale, ca un păsăroi mare și negricios, cu fața mereu încrețită de zâmbet.

Spre seară, când Vanghelis isprăvea cu treburile lui de argat, băieții din sat se adunau, cu îngăduința tatălui meu, sub bătrânii noștri măslini. Așezat pe pragul cocioabei sale de scânduri, palicarul cel oacheș se făcea că nu ne bagă în seamă, rupând alene dintr-un caș mare de oaie și sorbind la răstimpuri dintr-un ulcior cu rachiu. Apoi își scotea luleaua din buzunar și pufăia îndelung, în timp ce băieții începeau să se foiască nerăbdător. Trecea multă vreme până ce Vanghelis se ridica în sfârșit în picioare, își scutura cioarecii de firimituri și își dezvelea la noi dinții puternici și albi, ca de fiară sălbatică. Fără să se grăbească își aducea pe urmă coliviile de sârmă, pe care se apuca să le stivuiască pe prispa de lut, făcându-ne prietenește cu ochiul.

Era un actor înnăscut și pesemne că ar fi scos bani buni în bâlciurile italiene, mai mulți decât am adunat tu și cu mine în vremurile din urmă.

Câteva fluierături ascuțite dădeau semnalul de început al reprezentației. Se auzea mai întâi cântecul pițigoiului, apoi glasul cintezei și ciripitul sticleților pe care Vanghelis le făcea să se armonizeze ca instrumentele unei orchestre, fluierând ba mai tare, ba mai încet și trecând de la o tonalitate la alta și de la un timbru la celălalt. Trilurile privighetorii răsunau spre sfârșit, limpede, amestecându-se cu fluierăturile pline de dulceață ale lui Vanghelis într-o potrivire desăvârșită.

Și nu-ți ascund că, în vreme ce băieții îl aplaudau fermecați pe argatul tatălui meu, pe obrajii mei șiroiau lacrimi amare de pizmă, căci pe vremea aceea îi pizmuiam pe toți oamenii care dovedeau vreo putere neobișnuită.

Câteodată, când tata era plecat, maică-mea îl poftea pe Vanghelis în bucătărie. Pe masă apăreau costițele rumenite de oaie și carafa de *ouzo*.

Vanghelis ospăta în tăcere, ștergându-și din vreme în vreme degetele murdare de seu în lațele lui întunecate de păr.

Mă uitam la ei cu ochi răi dintr-un ungher al bucătăriei.

Beau amândoi temeinic, golindu-și paharele dintr-o înghițitură. Apoi, la un semn al maică-mii, din buzunarul lui Vanghelis apărea muzicuța. Începea totdeauna cu niște cântece tânguite, care o făceau pe maică-mea să se prăbușească cu fruntea de marginea mesei, scoțând din fundul gâtlejului suspine prelungi. Uneori îi vedeam umerii mari și osoși scuturându-se sub cămașă, în vreme ce muzicuța lui Vanghelis slobozea un soi de plâns gâtuit, care îți dădea fiori pe șira spinării.

Adesea vocea răgușită a maică-mii însoțea cântecul muzicuței. Erau cântece care povesteau despre cimitire pline de chiparoși, morminte părăsite, marinari înecați și fete îmbrăcate în negru, care așteptau în zadar, pe cheiurile de la Pireu, revenirea unei corăbii.

Din când în când, maică-mea se oprea din cântat, își deșerta păhărușul de *ouzo* și arunca spre mine căutături pline de ură.

Când o vedea pe maică-mea doborâtă de lingoare, Vanghelis își strunea muzicuța, își încrețea fruntea și își holba ochii în gol a nedumerire, apoi pe neașteptate îi dădea drumul unui cântec de joc, iar piciorul său desculț începea să frământe dușumeaua de lut a bucătăriei.

Maică-mea asculta o vreme în liniște, pe urmă se ridica de pe scaun, apropiindu-se de Vanghelis cu mișcări de lunatică. Degetele ei apucau năframa roșie de la gâtul argatului și începeau s-o desfacă. Flutura de câteva ori năframa prin aer, apoi o apuca de două capete, cu amândouă mâinile, ca și cum ar fi ținut de umerii unui bărbat.

Vanghelis îi făcea ștrengărește cu ochiul și de sub mustățile-i groase se arătau șirurile albe de dinți.

Deodată picioarele maică-mii prindeau să zvâcnească în tactul cântecului de muzicuță. Pe urmă, cu capul dat tare pe spate, slobozea o chiuitură ascuțită, care îmi înghețа sângele.

Vanghelis îi răspundea printr-o altă chiuitură prelungă.

Și, ca zvârlită de-un arc, maică-mea se năpustea atunci să joace, ținând năframa roșie a lui Vanghelis și chiuind din vreme în vreme, ca pișcată de un tăune. Corpul ei mare se sălta de pe un picior pe altul și se răsucea greoi, făcând să zăngănească străchinile și paharele de pe masă, fustele i se ridicau dezgolindu-i picioarele albe, iar fața ei se acoperea cu broboane de transpirație.

Mă uitam la picioarele sale strângând din fălci și mușcându-mi uneori limba până la sânge.

În visurile mele înfierbântate de pe vremea aceea, picioarele maică-mii și picioarele Kivei se amestecau și se învălmășeau. Noapte de noapte, visam picioare fără de trup ce se iteau pe neașteptate din dosul unei perdele sau dintre ramurile vreunui tufiș, arcuindu-se către mine și ispitindu-mă cu nerușinare.

După ce am încetat să mă mai flagelez și am pus capăt posturilor mele cu pâine și apă, aceste vise m-au năpădit cu și mai multă cruzime.

M-am gândit nu o dată să mă mărturisesc părintelui Makarios, dar rușinea îmi lega limba.

Oamenii din sat începuseră să trăncănească pe seama privirii mele pierdute, care băga femeile în sperieți. Acum acestea mă ocoleau de la depărtare, iar zvonul că eram posedat de duh rău s-a lățit peste tot, înstrăinându-mă până și de tata, care se uita la mine cu ciudă și mormăia că i-am înșelat așteptările.

Molitvele Sfântului Vasile cel Mare – citite de părintele Makarios la rugămintea tatălui meu – nu mi-au fost de nici un folos. Atunci părintele l-a sfătuit pe tata să mă arate bătrânilor de la Athos, așa că, sub privirea batjocoritoare a maică-mii, care pasămite ghicise pricina tulburării mele, am început să ne pregătim de călătorie.

După spusa părintelui – locul potrivit pentru un îndrăcit ca mine era lavra Sfântului Dionisie, cea mai aspră din cele douăzeci de sihăstrii ale Muntelui.

Doi măgari bătrâni, închiriați de la Kir Apostolis, urmau să poarte prinoasele rânduite de tata: zece ulcioare de untdelemn, câteva măsuri de ceară, trei saci de făină și trei saci de fasole.

Am pornit-o la drum într-o dimineață de luni, după ce am ascultat slujba utreniei și am primit binecuvântarea părintelui Makarios.

Era pentru prima dată când străbăteam drumurile pietroase ale Greciei pe o arșiță de cuptor, care îi moleși cât ai bate din palme pe măgarii lui Kir Apostolis.

Când soarele s-a apropiat de amiază eram aproape înăbușit de zăduf, căci tata nu m-a lăsat să-mi scot surtucul de sărbătoare,

mormăind printre dinți că niște adevărați pelerini trebuie să îndure și frigul și arșița și foamea și oboseala, îndemnându-mă să mă gândesc la chinurile Mântuitorului.

Mergeam pe un drum de țară, acoperit cu o pulbere cretoasă, pe care copitele măgarilor o ridicau în nori groși. Praful ne pătrundea în nări, ne înțepa gâtlejurile uscate de sete, ni se depunea pe hainele leoarcă de transpirație, ca un strat subțire de promoroacă.

După câteva ceasuri de drum puterile m-au părăsit și am căzut într-un leșin greu.

M-am trezit cu o durere năpraznică în moalele capului și cu ceafa înțepenită. Aplecată peste mine, o femeie necunoscută mă stropea cu apă și-l suduia strașnic pe tata, care îmi arunca niște priviri vinovate.

Ne găseam într-o mică livadă, la umbra unui piersic pipernicit.

Tata punea pe seama diavolului slăbiciunea care mă doborâse și era încredințat că doar rugăciunile bătrânilor de pe Munte mi-ar putea reda sănătatea.

L-am auzit spunându-i femeii necunoscute că fusesem hărăzit cu darul sfinției și că dracii încercau să-mi ia mințile, supunându-mă celor mai grele ispite.

Femeia clătina din cap neîncrezătoare. Îmi amintesc de fața ei prelungă și măslinie, cu un puf negricios deasupra buzei de sus.

O toropeală greoaie îmi amorțea mădularele cuprinse de fierbințeală. Îl vedeam pe tata ca printr-un geam gros agitându-se-n jurul măgarilor lui Kir Apolonis, așezându-mi o cârpă udă pe frunte, apoi sfătuind în șoaptă cu un țăran bătrân, căruia încerca să-i strecoare-n chimir câteva drahme.

Mă uitam la frunzele de deasupra mea, acoperite de o pulbere albicioasă, pe care nu le clătina nici o boare de vânt.

Femeia mă mângâia pe frunte cu degete moi și fierbinți. Era aplecată peste mine și îi simțeam căldura corpului prin cămașa subțire de in. Sfârcurile țâțelor ei grele îmi înțepau pieptul.

Picioarele albe ale maică-mii îmi jucară pe dinaintea ochilor și – fără să-mi dau prea bine seama ce fac – mi-am strecurat mâna sub cămașa țărăncii. Degetele mele începură să-i frământe țâțele spasmodic.

Eram pe atunci o sălbăticiune de copilandru care nu știa încă deslușit taina împreunării dintre bărbat și femeie.

Auzeam, ca printr-un strat gros de bumbac, vocea chelălăită a tatii, în vreme ce mâinile mele cotrobăiau pe sub cămașa de in a necunoscutei care începuse să geamă încetișor.

Am surprins-o trăgând cu coada ochiului către tata, care șușotea cu țăranul, fără să ne mai bage în seamă. Apoi își săltă cămașa în sus, iar sfârcurile ei de un roșu aprins îmi pârjoliră privirea.

El e Stavru și ea Antigoni, murmură femeia și – aplecându-se mult peste mine – mă mușcă ușor de sfârcul urechii.

Tremuram din toate încheieturile. O mulțime de steluțe îmi jucau pe fundul ochilor, pe care îi simțeam arzând ca niște tăciuni.

Hai, sărut-o pe Antigoni – șopti iarăși femeia și vârful limbii sale fierbinți îmi trecu din nou peste sfârcul urechii.

Țâțele ei miroseau tare a busuioc.

Nici astăzi nu știu dacă întâmplarea asta s-a petrecut aievea sau o fost o vedenie pricinuită de fierbințeală. Amintirile mele se învălmășesc, amestecându-se cu crâmpeie de visuri nerușinate și cu leșinuri din care mă trezeau zdruncinăturile unui drum cu hârtoape și o voce aspră de surugiu. Zăceam pe o mână de paie, pe fundul unei căruțe hodorogite, iar tata îmi vâra pe gât cu de-a sila o băutură amară și îmi pipăia din când în când fruntea îngrijorat.

Îmi amintesc parcă și de mirosul de baligă proaspătă din ogrăzile unor hanuri, de supele grase, drese cu măghiran și cu busuioc din care abia puteam înghiți câteva linguri la rugămintea stăruitoare a tatii. Și îmi amintesc ca prin vis de pânza albă a unui barcaz, apoi de forfota unui chei plin de rase călugărești, de o cărare stâncoasă de munte pe care voi fi străbătut-o pesemne culcat pe o targă încropită din vreascuri.

Când mi-am redobândit cât de cât sănătatea, zăceam în bolnița unei mănăstiri, sub icoana Sfinților Medici Fără Arginți Cosma și Damian.

Multă vreme n-am reușit să mă ridic de pe salteaua umplută cu paie. Eram vegheat de un călugăr ai cărui ochi mă cercetau cu asprime în timp ce-mi vorbea de caznele Judecății.

Trebuie să știi, fiule, că mănăstirea unde mă aflam semăna cu o temniță. Iar când am izbutit să mă scol și să fac câțiva pași prin curtea strâmtă ca un stomac și împrejmuită de coloane smolite m-a cuprins pentru prima dată în viață frica de iad. Se puteau vedea pretutindeni picturi înfricoșătoare, cu draci roșii și galbeni, balauri cu coarne și aripi ascuțite de liliac, păcătoși cu burțile spintecate și mădularele frânte, din care se scurgeau pârâiașe de sânge, flăcări vopsite într-un portocaliu țipător în care se perpeleau desfrânate cu țâțele tăiate sau cu țepușe de fier înfipte în crăpătura dintre picioare.

Din spatele stâlpilor se iveau călugări bătrâni, numai piele și os, care mă cercetau aspru și aveau chipuri severe de temniceri. Unul dintre ei s-a apropiat de mine și și-a așezat degetele osoase, cu unghia lungă ca o gheară de pasăre, pe creștetul meu. Pe fața lui smochinită mi se păru că văd așternându-se un rânjet plin de cruzime. Iar apoi l-am auzit spunându-mi, cu o voce hârâită și rea, care venea parcă din adâncul pământului, că vede pe chipul meu pecetea sodomiei și a desfrânării.

Ceilalți călugări m-au împrejmuit în tăcere, ca un stol mare de corbi, făcându-și semnul crucii fără încetare și scuipând în direcția mea. Mă îndemnau să privesc picturile de pe pereți, șuierând că trupul omului a fost făcut de diavol din desfrânări și din murdării. Atunci gândul la picioarele maică-mii zvâcni în mintea mea istovită de fierbințeală și am început să simt o duhoare de smoală încinsă în fundul gâtlejului. Călugării mi-au ghicit tulburarea. Cel care își pusese ghearele pe creștetul meu m-a apucat de ureche și a început să mi-o răsucească până când am simțit că ochii mi se umplu de lacrimi și fără voia mea am scos un suspin de durere.

Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci îndreptarea lui, răcni el, dezvelindu-și gingiile știrbe, în care se mai zăreau încă niște cioturi negre de dinți.

Apoi mă smuci din nou de ureche, în timp ce tovarășii săi își acoperiră fețele cu poala sutanei, îngăimând cuvintele unei rugăciuni de exorcizare.

Nu m-am mai putut stăpâni și m-am prăbușit în genunchi, izbindu-mă tare cu fruntea de lespedea grosolană și urlând printre lacrimi niște vorbe de pocăință.

Vedem o frunză și spunem: uite o frunză. Nu-L vedem pe Dumnezeu și spunem: uite-L pe Dumnezeu.

Toate căile noastre spre Dumnezeu sunt cumplite.

Degetele, reci ca gheața, ale unui călugăr mi-au încleștat brațul molâu. Ochii lui frigeau ca jăraticul.

Fui tras prin curtea posomorâtă a mănăstirii, printre stâlpii cerniți, în direcția unei hrube ce se căsca la rădăcina unui perete. Ne înfundarăm pe o scară cu trepte alunecoase și umede, ce cobora în adâncul pământului. Tovarășul meu scăpără din amnar și aprinse o lumânare.

De sub picioarele noastre venea o duhoare grețoasă de hoit.

Urlam ca din gură de șarpe, în timp ce călugărul mă trăgea după dânsul pe scara alunecoasă, iar vocea lui, seacă și rea, blestema carnea și malahia din care fuseserăm zămisliți.

Am ajuns în cele din urmă într-o pivniță scundă, străjuită de polițe negre, de pe care își rânjeau dinții la noi sute și sute de tigve. De pe unele încă mai atârnau șomoioage murdare de păr cenușiu sau fuioare de barbă. Orbitele lor goale se căscau fioros în lumina tremurătoare a lumânării.

În tăcerea sinistră din subterană se auzea limpede clănțănitul dinților mei.

Era mai mult decât putea să îndure un puiandru de om.

Am urlat ca un epileptic și am simțit că mă prăbușesc pe lespedea rece.

După ce m-am înzdrăvenit cât de cât, am fost pus să slujesc în bolnița mănăstirii, sub oblăduirea părintelui Loukas, ale cărui sprâncene negre și groase, ca două lipitori îmbuibate cu sânge, îmi stârneau o spaimă cumplită.

Vorbea scurt și răstit, însoțindu-și cuvintele de mișcări repezite și își îndeplinea datoria cu o strâmbătură de scârbă pe chip, fiindcă socotea că beteșugurile corpului omenesc sunt plata păcatului.

Treaba mea era ca, împreună cu doi novici coșuroși, care se aflau și ei sub ascultarea părintelui Loukas, să am grijă de cei câțiva

călugări slăbănogiți de boală și bătrânețe, care hogeau pe saltelele îngălate, ce puteau a pișat și a scârnă. Doi dintre ei se slobozeau pe dânșii și, dimineață de dimineață, Fratele Loukas ne poruncea să-i spălăm de căcat. Într-un colț al camerei cu pereți albi și ursuzi te împiedicai de o albie mare cu apă, în care erau puse mereu la muiat câteva rânduri de izmene căcate.

Crede-mă, Nemțoaico, uneori aveam căcat până și sub unghii, până și printre lațele slinoase de păr, în care foarfeca nu mai intrase de multă vreme.

Gurile lor, în care trebuia să deșert cu lingura un terci gros de urzici sau o fiertură călugărească, puteau ca niște haznale.

Unii dintre ei se împotriveau din răsputeri când încercam să-i hrănim, izbindu-ne cu pumnii și cu picioarele.

În culcușul de lângă ușă zăcea un beteag ce avea gamba unui picior înfășurată în fețe sub care mustea galbenul veninos al puroiului.

Era o mușcătură de scorpion.

Primeam, în fiecare dimineață, poruncă să schimbăm, sub privegherea părintelui Loukas, bandajele scorțoșate și să spălăm rana, care nu dădea semn să se vindece, cu o fiertură de ierburi.

Iată carnea omenească – puroi și pământ viermănos ! – detuna în bolnița cu pereți albi glasul părintelui-medic.

Dar clismele, dar țucalurile pline de murdărie, dar horcăitul muribunzilor care mă făcea să tremur de frică !

Arareori mi se dădea voie să-l văd pe tata. Dânsul primise o slujbă la cuhnia mănăstirii și purta acum un șorț care-i ajungea până-n călcâie și o scufie albă de bucătar. Îmi arunca priviri rătăcite, îmi pipăia brațele slăbănogite de post, apoi îmi întindea câțiva cartofi fierți sau o strachină de legume și spunea că nădăjduiește că o să mă fac în curând bine. Vocea i se subția parcă de la o săptămână la alta și la urmă vorbea din nou cu glas de femeie, iar coastele lui erau zguduite de o tuse uscată de ofticos.

Părintele Loukas îl sfătuise să-și pună pe piept niște prișnițe calde și să scuipe într-o căldărușă de tuci. Apoi privea la flegmele vârtoase, prin care pluteau uneori firișoare de sânge și se apuca să blesteme – cu vocea lui tunătoare – carnea din care suntem alcătuiți.

L-am zărit pe Kostas încreţindu-şi fruntea, ca şi cînd ar fi vrut să-şi aducă aminte, apoi bâigui nişte vorbe anevoie de înţeles, pe care le scriu întocmai cum le-am auzit de la dânsul.

Despre taina trupului omenesc am aflat din învăţătura părintelui Makarios ceva mai târziu.

Adama se zice evreieşte pământului.

Adam se naşte din Adama prin *separatio*, fiule.

Eva se naşte din Adam aşijderea printr-o *separatio.*

Femeia zămisleşte şi e zămislită.

Bărbatul zămisleşte şi e zămislit.

Apa se naşte din foc, focul se naşte din apă.

Scris este în cărţile de înţelepciune ale evreilor :

Prima Sephira, Unu, este Spiritul lui Dumnezeu cel Viu, este numele de-a pururi binecuvântat al lui Dumnezeu cel veşnic viu. Glasul, mintea şi cuvântul, iată Duhul Sfânt.

Doi este răsuflarea Spiritului şi cu el sunt gravate cele douăzeci şi două de litere şi fiecare din ele e spirit.

Trei este Apa care vine din Răsuflare.

Patru e Focul care vine din Apă.

Adam în desăvârşirea lui de la început care se cheamă Adam Kadmon este Focul născut din Apă, Foc-Apă şi Apă-Foc.

Adam Kadmon însemnează pământ roşu sau pământ ars.

După *Cartea Talmudului* Dumnezeu a fost cavalerul de onoare al lui Adam şi a pieptănat-o pe Eva ca s-o facă frumoasă.

Iar după spusa lui Rabi Simlai în *Cartea Bereşiturilor* Domnul zice despre facerea omului *după chipul nostru, după asemănarea noastră* întrucât bărbatul nu poate ajunge la fiinţă fără femeie, nici femeia fără bărbat şi nici unul din dânşii fără Şehina, care e partea femeiească din Dumnezeu.

Cea pe care părinţii bisericii noastre greceşti au numit-o Sofia.

Iată de ce Dumnezeu a sfinţit împreunarea dintre bărbat şi femeie, de care eu, Kostas Venetis, nu m-am putut bucura niciodată, iar dacă mi s-a întâmplat să pătrund o femeie am pătruns-o doar prin gaura dinapoi, taman ca pe-un băieţandru.

Istoria părintelui Loukas

Părintele Loukas obișnuia să ne întărească în credința, pe care o socotea nevolnică și doar de spoială, cu numeroase pilde din Limonar și din Pateric. Iar cele mai multe dintre pildele sale vorbeau despre slăbiciunile cărnii, unde sălășluiește duhul de desfrânare, pricina multor ticăloșii și nenorociri, de care nu e scutit nici călugărul, nici mireanul, căci duhul acesta, mai viclean decât altele, se strecoară adesea, până și în chiliile bătrânilor de la Munte, luând chipul ispitor al trupului muieresc.

Muierea – ne spunea părintele Loukas, încruntându-și sprâncenele groase – e cimotie cu dracul, maldăr de pofte și măruntaie, maică a vicleniei și vas împuțit. Cine se împreunează cu dânsa – blestemate fie-i numele și sămânța – e hărăzit iadului, pe care ea îl poartă sub pântece, sub chip de poartă a desfrânărilor, lac de smoală fierbinte și mormânt puturos. Eu însumi am avut multe de pătimit din pricina acestei unelte de ticăloșie și dacă mă auziți astăzi afurisind-o și blestemând-o e fiindcă, în tinerețele mele, mi-a pus cărnurile ades pe jăratec și m-a ispitit cu goliciunea ei viermănoasă, care e galben calp, vândut de zarafii iadului, întru pierzanie și osândă. Pățaniile pe care le-am avut eu cu muierile vreau să vă fie spre pilduire, ca să știți ce venin de năpârcă se ascunde în făptura asta bicisnică și – după spusele unor Părinți – lipsită întru totul de suflet. Căci suflet are numai bărbatul, peste care Domnul-Dumnezeu a suflat duh de viață în Ziua a Șasea, pe când muierea s-a alcătuit doar din coasta părintelui nostru Adam, fiind, prin urmare, numai carne, os și deșertăciune.

Am să vă istorisesc așadar câteva frânturi din viața pe care am dus-o eu înainte să dobândesc sfânta isihie, pe care Duhul o dă celor ce stăruie în rugăciunea Domnului Nostru Iisus Hristos, după ce s-au curățit de tot ce e patimă pământească.

Firește că n-am fost dintotdeauna călugăr, nici mai mare peste bolnița unei mănăstiri.

În tinerețe m-am îndeletnicit cu negoțul, iar mărfurile mele, scrumbia sărată, brânzeturile alese și măslinele mari de la Chios, aveau căutare în toată Mediterana. Așa am adunat destulă avere ca să fiu socotit în rândul celor cu dare de mână, dar n-aveam și

destulă înțelepciune ca să deosebesc faptele pe placul lui Dumnezeu de faptele rele și cumpătarea de nebunie: îmi plăceau vinurile dulci și muierile.

Bună parte din ceea ce izbuteam să agonisesc lua calea gâtlejului, iar câteva văduvioare ochioase îmi dibuiseră slăbiciunea pentru târtița de muiere, pe care o plăteam în rochii scumpe și în podoabe, ba câteodată chiar și în bani peșin. Eram mușteriul negustorilor de carne vie de la Pireu, iar târfele de prin porturi se înghesuiau să mă mulțumească, știindu-mă petrecăreț și pus pe risipă.

Tatăl meu, om aspru și cam strâns la pungă de felul lui, se silea în zadar să mă aducă pe calea cea bună, căci rămâneam surd la toate mustrările sale. Nici bolile rușinoase cu care mă pricopseam uneori (căci muierea pe dinăuntru e putregai și pământ viermănos) nu mi-au fost spre învățătură: patima mea era fără leac. După fiecare aliș-veriș urmau săptămâni de desfrâu, iar galbenii din chimir se topeau ca niște turte de ceară prin casele de petrecere.

Îngrijat peste poate, tata s-a gândit atunci să mă însoare.

Fără știrea mea, pețitoarele începură să forfotească prin casele negustorilor cu fete de măritat. Nu era o treabă tocmai ușoară, căci aveam nume prost, iar faima mea de petrecăreț se răspândise prin toate orașele unde avusesem afaceri de învârtit. Pețitoarele cele mai bune de gură au trebuit să trudească din răsputeri pentru a duce la bun sfârșit planul tatălui meu, care se înverșuna să mă ducă în fața altarului. Și s-a găsit în cele din urmă, după multe tocmeli, o fată de negustor cam trecută; palma s-a bătut peste capul meu și, tot fără știrea mea, tata a pus la cale logodna.

În zadar am încercat să mă împotrivesc, tatăl meu nu-și lua vorba înapoi niciodată: sau mă însuram sau urma să fiu dezmoștenit și trimis la o mănăstire.

Pe logodnica mea o chema Caliopy.

Mi s-a părut o făptură molâie și lipsită de viață. Nu-mi plăceau nici pieptul ei neted, nici șoldurile înguste, nici crețurile care începuseră să-i apară sub ochi, cu atât mai puțin vocea aspră și răgușită, care semăna mai curând cu un glas de bărbat. Zestrea – pentru care tata se tocmise vârtos – nu era nici dânsa cine știe ce pricopseală.

După ce s-au făcut strigările la biserică, m-am pus și mai tare pe chefuit ; lăsasem deoparte toate socotelile mele negustorești, nu mai voiam să știu nimic despre butoaiele cu scrumbii și măsline care mucezeau în docurile de la Pireu, iar buzunarul încăpător al cârciumarilor și codoșilor îmi înghiți ultimele agoniseli.

În fața altarului, m-am arătat negru la față de supărare, aruncându-i priviri piezișe prăpăditei de Caliopy, pe care nici rochia de mireasă, luată din cea mai scumpă dugheană a orașului nostru pe un toptan de bănet, nu izbutea s-o facă mai arătoasă.

La ospățul de nuntă m-am umflat de vinuri și de rachiuri ca un țârcovnic, spre supărarea rudelor mele și mai cu seamă a tatii, care mă privea mustrător ori de câte ori duceam paharul la gură. Clătinându-mă pe picioare, abia izbutii să mă strecor în camera de culcare, blestemând printre dinți fericirea care tocmai mă podidise. Corpul costeliv și stătut al proaspetei mele neveste nu-mi stârnea nici cea mai mică dorință trupească. N-aveam de unde să știu că făptura asta bicisnică poartă sub pântece șapte împielițați și e mai meșteră în curvii decât târfele cele mai dedate la rele.

Cu toate că nu mai fusese atinsă de nici un bărbat, Caliopy avea desfrânarea în sânge. Se pricepea să-mi stârnească poftele prin dezmierdările cele mai nerușinate, care le-ar fi făcut să roșească până și pe matracucele caselor de pierzanie. Gaura ei era un hău fără fund, ce îmi sorbea toată vlaga și bărbăția, iar dimineața m-a găsit istovit, cu mădularele frânte și mintea împleticită.

Sub chipul ei de mironosiță, nevestica mea ascundea toate cele șapte păcate de moarte.

Era desfrânată ca o maimuță, leneșă și delăsătoare, lacomă la mâncare și băutură, pizmașă și cârtitoare, mai vicleană decât toate femeile pe care le cunoscusem până atunci. În curând izbuti să se folosească de poftele mele trupești, pentru a se face stăpână și peste mine și peste gospodăria tatălui meu, căruia îi câștigase încrederea, măgulindu-l și lingușindu-l.

Traiul din casa noastră îi pria, fără doar și poate, căci a început să se rotunjească și să pună carne pe dânsa, iar sulimanurile scumpe, irurile și pudrele, vopseaua de ochi și vopseaua de buze îi îndreptau ceea ce firea rânduise pocit pe fața ei gălbejită.

După ce m-am învățat într-atât cu mângâierile sale pidosnice, încât nu m-aș mai fi lipsit de ele cu nici un preț, Caliopy a prins să se târguiască : găsea mereu câte-o pricină, ba un beteșug muieresc, ba un junghi, ba o durere de cap, ba vreo sărbătoare a sfintei noastre biserici, ca să nu-mi plătească ce-mi datora și-mi plătise până atunci la soroc.

Când mă întorceam de la treburile mele negustorești, o găseam acum mereu îmbufnată, boscorodindu-mă fără pricină cu glasul său gros și împotrivindu-se ori de câte ori încercam să mă bucur de gaura ei.

Ca s-o îmbunez, m-am apucat să-i fac daruri costisitoare, am îngropat-o în mătăsuri și catifele. Avea un dar nemaipomenit de a se tocmi și – bizuindu-se pe poftele mele, ce deveneau parcă și mai năpraznice pe măsură ce mi le astâmpăra – rândui câte-un preț pentru fiecare din dezmierdările sale măscăricoase.

Din porunca ei, o dată pe săptămână, în casa noastră se țineau niște petreceri, la care izbutea să adune tot ce era mai pus pe blestemății prin părțile locului : negustori muieratici, văduve rele de muscă, fete despre care știa că lepădaseră de mai multe ori, edecuri de cârciumă, ba chiar și ofițeri turci care beau mai vârtos decât grecii, călcând porunca lui Mohamed.

Tata era atât de bine dus de nas încât îngăduia din toată inima zaiafeturile astea necuviincioase. Cât despre mine, eu mă simțeam ca peștele-n apă la petrecerile rânduite de Caliopy unde aveam prilejul să-i întâlnesc pe vechii mei ortaci de pahar și pe mușteriii codoșilor, cu care împărțisem pe vremuri același vin dulce și același cur de femeie. Puțin îmi păsa că vecinii începuseră să ne privească chiorâș, că datornicii nu mai voiau să aștepte, că mărfurile mele nu mai aveau aceeași căutare ca mai-nainte.

Duhul de desfrânare mă făcea să fiu la cheremul blestematei de Caliopy.

Niște cercei cu rubine au fost pricina primei mele răbufniri mai avane de gelozie. Nevastă-mea se jura pe toți sfinții din ceruri că-i primise de la nașa ei, o bașoaldă cu țâța pân-la buric, unsă cu toate unsorile, în a cărei uitătură crucișă puteai să citești dracul de viclenie.

Țipete ascuțite și sughițuri de plâns au fost răsplata bănuielilor mele, iar traiul cu Caliopy fu înveninat, zile la rând, de uităturile sale pline de ură, care îmi stârneau încă și mai abitir poftele.

N-am reușit s-o îmbunez decât cu mari cheltuieli, dându-mă și mai mult în ghearele creditorilor. O salbă de aur și câteva perechi de cercei au pecetluit împăcarea. Dar viermele îndoielii începu de atunci să mă roadă, împingându-mă să iau seama mai bine la purtarea nevesti-mii. Încercam să zăbovesc tot mai mult pe acasă, neglijându-mi afacerile, care și așa, erau înecate pe jumătate. Găseam prilejul să cotrobăiesc printre gătelile ei, căutând o dovadă de necredință. Câteva iscoade plătite de mine îi urmăreau drumurile și plecările de acasă.

Am băgat de seamă că argații de prin ogradă trăgeau cu coada ochiului la curul ei, pe care traiul bun și mâncărurile alese, îl făcuseră rotund ca un pepene.

Bănuielile mele erau întărite și de drăgălășeniile cu care nevastă-mea mă potopea acum din senin, după ce, luni la rând, a trebuit să plătesc din gros pentru fiecare din dezmierdările sale. Niciodată nu mai fusese Caliopy așa iubitoare: noapte de noapte încingeam jocuri care îmi pârjoleau măduva și mă făceau să urlu de voluptate. Acum îi frământam carnea fierbinte cu ură, iar suspinele ei, pe care le găseam mincinoase, mă duceau până-n pragul turbării.

Apoi, într-o dimineață, tata m-a chemat în camera lui și m-a certat cu asprime: afacerile mergeau prost, în loc să-mi văd de brânzeturi și de măsline păzeam zi și noapte rușinea lui Caliopy, treabă nevrednică de un bărbat în toată puterea cuvântului. Porunca părintească era să plec degrabă la Salonic, unde daraverele noastre se încurcaseră din pricina unor părtași care ne datorau prețul mai multor încărcături de corabie.

N-am avut încotro și am purces în călătorie.

Pe drum mi-am redobândit mintea limpede și judecata negustorească, iar viermele geloziei și-a mai ogoit mușcăturile. Am izbutit fără prea multă trudă să descurc pricina cu părtașii din Salonic și la întoarcere aveam chimirul umflat de bănet. N-am uitat nici de casele de petrecere, dar târfele Salonicului erau niște biete neștiutoare

pe lângă blestemata de Caliopy. Dorința de-a-i stăpâni trupul și de-a-i sorbi suspinele mincinoase m-a ciupit atunci din nou pe sub pântece. Muream de pofta mângâierilor sale pidosnice – așa că am izbutit să scurtez cu câteva zile călătoria.

Am ajuns acasă, nesimțit de nimeni, noaptea târziu, și m-am grăbit spre culcușul nevesti-mii. Am deschis ușa încetișor și, dintr-odată, ceva m-a fulgerat drept în moalele capului, făcându-mă să scot un urlet cumplit : din patul lui Caliopy se auzeau suspinele ei scalâmbe de voluptate. Atunci o perdea de fum negricios mi-a întunecat judecata, cuțitul a țâșnit parcă singur din teacă, iar necredința nevesti-mii a fost înecată în sânge.

N-aveam de unde să știu că bărbatul de lângă ea era tata.

Într-o zi, cu fața strâmbată de scârbă, părintele Loukas a scos din buba călugărului rănit la picior ceva ca o mușiță. Piciorul cu pricina trebuia retezat din genunchi fără întârziere.

Când am auzit cuvântul picior, se treziră în mintea mea vechile gânduri pidosnice, iar vedeniile deșucheate de odinioară, pe care le mărturisisem bătrânului stareț al mănăstirii, îmi jucară iarăși pe dinainte.

Mi-am amintit de ziua când am văzut, dezgolite de sus până jos, picioarele maică-mii încolăcite după grumajii puternici ai lui Vanghelis, care mișca năbădăios din șezut. Maică-mea urla ca din gură de șarpe și am crezut că argatul cu musteață de palicar are de gând s-o omoare.

Încercasem să mă strecor în baraca dărăpănată a lui Vanghelis, râvnind să-i cercetez coliviile cu păsările, dar ușa era zăvorâtă. Dinăuntru se auzeau niște gâfâituri înfundate, suspine și gemete. Apoi o voce femeiască izbucni într-un urlet răgușit și prelung.

M-am lăsat în genunchi și, printr-o crăpătură a ușii, mi-a fost dat să privesc cea mai ciudată priveliște ce i se poate înfățișa unui puiandru de om, care nu știe boabă despre taina împreunării.

Cea care urla era maică-mea.

Zăcea, cu fustele ridicate, în culcușul argatului nostru, iar picioarele ei despuiate se priponiseră pe umerii lui Vanghelis.

Cioarecii albi ai acestuia fuseseră azvârliți la picioarele patului, pe dușumeaua de lut. Prins între brațele și picioarele muierii culcate sub el, sluga tatălui meu se zbătea strivind-o sub pântece și făcând-o să scoată urletul acela care mă pătrunsese până-n șira spinării.

Am început să urlu, la rându-mi, ca un smintit și să izbesc în ușă cu pumnii și cu picioarele.

N-am să uit niciodată bătaia pe care am luat-o atunci. La urletele mele, Vanghelis s-a săltat dintre picioarele maică-mii și a început să-și pună izmenele. Apoi a tras zăvorul, m-a înhățat de grumaz și m-a azvârlit până la picioarele patului, în care maică-mea, ridicată în capul oaselor și cu fusta trasă peste genunchi, mă fulgera cu o privire de fiară. A început să mă izbească în cap cu pumnii săi mari și puternici, până când prin fața ochilor mei jucară steluțe roșii și verzi, iar pe cerul gurii mă fripse miroazna dulceag-sărată a sângelui. Undeva între coaste, simții izbitura piciorului lui Vanghelis.

Am căzut într-un soi de leșin. Auzeam ca prin somn șoaptele șuierate ale maică-mii și mârâiturile de încuviințare ale lui Vanghelis. Pe urmă ceva rece și umed se prăvăli peste mine, udându-mă de sus până jos: argatul tatălui meu deșertase peste sărmana mea carne sfâșiată-n bătaie o căldare cu apă.

Am deschis ochii, m-am ridicat în genunchi anevoie și l-am întrebat pe Vanghelis unde e maică-mea.

Acesta își rânji către mine, pe sub mustățile groase de palicar, dinții lungi de sălbăticiune și îmi porunci să dau peste cap cana borțoasă de tablă, plină cu *ouzo*, pe care o apropiase de buzele mele. N-am putut să fac nici un gest de împotrivire. Degetele groase ale lui Vanghelis mi-au descleștat fălcile și am simțit cum ceva tare ca focul îmi alunecă pe gâtlej.

Am fost silit să înghit din rachiul grețos de anason până am căzut iarăși în nesimțire.

Când m-am trezit, zăceam la picioarele unui trunchi noduros de măslin, într-o băltoacă de borâtură. Era o noapte senină și friguroasă.

Mi-am adunat ultimele puteri și m-am târât până la ușa bucătăriei noastre, în care am început să zgârii ca o potaie.

A trecut mult timp până am fost auzit. În cele din urmă mi-a deschis tata, care se holba cu groază la fața mea plină de sânge. N-am putut să rostesc nici un cuvânt, am scos doar, din fundul rărunchilor, câteva suspine prelungi, înainte de a mă prăbuși pe podeaua de pământ din bucătărie.

Mă gândeam la toate astea, Nemțoaico, în timp ce părintele Loukas, cu fața strâmbată de scârbă, cerceta rana de la piciorul bolnavului. Împărți apoi câteva porunci scurte și ajutoarele sale începură să forfotească pe coridoarele mănăstirii. O masă lungă fu așezată în fața ferestrei. Între degetele părintelui sclipi mai întâi oțelul unui cuțit, apoi o pânză de fierăstrău. Ridicat în capul oaselor, bolnavul privea cu ochi curioși, scoțând din coșul pieptului niște gemete înfundate.

Pe coridoare se stârnise o larmă neobișnuită. Auzeam ușile chiliilor închizându-se și deschizându-se, în timp ce câteva chipuri bărboase și supte de ajunare s-au ivit la fereastră, iscodind de afară mișcările părintelui Loukas. Mi s-a părut chiar că deslușesc, pentru o clipă, printre sutanele negre și potcapurile trase pe ochi, privirea buimacă a tatălui meu.

Bolnavul fu dezbrăcat de hanțele lui îngălate, iar ajutoarele părintelui Loukas îi turnară pe gât un ulcior de rachiu.

Capete bărboase apărură și-n ușa bolniței. Se murmurau rugăciuni, se băteau metanii, erau invocați Sfinții Medici Cosma și Damian.

Purtat pe brațe de doi călugări vânjoși, bolnavul fu întins pe masă, iar în jurul trupului său costeliv, pe care puteai citi semnele morții, se încolăci o funie groasă. Părintele Loukas făcu cu mâna lui nodul marinăresc, pe care se pricep să-l facă toți grecii, fiindcă grecul e din fire frate cu marea și cu corabia.

Un călugăr se așeză la căpătâiul bolnavului și începu să citească Psaltirea:

Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor și în calea păcătoșilor nu a stat și pe scaunul hulitorilor n-a șezut.

Bolnavul căzuse într-un somn greu. Horcăia, ițindu-și dintre buzele albe ca varul gingiile știrbe. Când cuțitașul părintelui Loukas îi crestă pielea deasupra genunchiului, tresări din tot corpul și scuipă din fundul gâtlejului o înjurătură de Dumnezeu.

Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți, spăla-mă-vei și mai vârtos decât zăpada mă voi albi citea călugărul așezat la căpătâiul bolnavului.

Vedeam limpede funiile roșii de mușchi, vinele albăstrii printre care degetele părintelui-medic se strecurau cu îndemânare, legându-le strâns cu fire de rafie, în timp ce din gâtlejul bolnavului plescăiau înjurături, urlete și blesteme.

În auzul meu începură să zăngăne niște bile de toate culorile.

Dumnezeule, călcătorii de lege s-au sculat asupra mea și adunarea celor tari a căutat sufletul meu.

Osul străluci albicios, iar scrâșnetul fierăstrăului se amesteca acum cu suspinele și horcăiturile bolnavului care nu mai avea puterea să urle. Ochii stăteau să-i iasă din găvanele lor, cu albul întors în afară.

Tata se strecură sfios pe ușa bolniței, în hainele sale albe de bucătar, aducând o oală mare de tuci. Gamba putredă a bolnavului rămase între mâinile părintelui Loukas, care o azvârli cu scârbă într-un lighean ruginit. Apoi smulse din mâinile tatălui meu oala de tuci și deșertă untdelemn clocotit peste tăietură.

Se auzi o sfârâitură oribilă.

Iar o duhoare grea, de grăsime încinsă și de prăjeală, mă aduse până în pragul leșinului.

Istoria părintelui Loukas continuă

Vărsasem sângele tatălui meu, mă lăsasem înnebunit de patima geloziei, iar duhul de desfrânare făcuse din mine un ucigaș – își continuă, nu la mult timp după aceea, părintele Loukas istorisirea.

Cu cuțitul leoarcă încă de sânge, am trecut printre șirurile tăcute ale argaților, care se holbau îngroziți la cele două leșuri însângerate. Nimeni nu s-a gândit să mă oprească, porțile erau vraiște, gospodăria tătălui meu – răvășită de groază.

Am luat calea munților, m-am hrănit multă vreme doar cu ierburi și rădăcini, am blestemat sămânța neamului muieresc și

vâlvorile cărnii și i-am cerut, printre gemete și suspine, iertăciune lui Dumnezeu, căruia îi călcasem legile și îi nesocotisem poruncile.

Nu știu cât timp am rătăcit prin sălbăticiile munților, plângându-mi păcatele.

Lipsa hranei și lipsa somnului, care se îndepărtase aproape cu totul de genele mele, mă aduseseră într-o stare cumplită de slăbiciune, așa că, într-un ceas de amurg, m-am hotărât să mă opresc în marginea unei văioage și să-mi aștept moartea. Deasupra mea roteau stoluri negre de vulturi, care presimțiseră izul de mortăciune. Coborau din ce în ce mai jos și puteam să le deslușesc limpede clonțurile hulpave, ce se pregăteau să-mi sfâșie carnea.

Așa m-a găsit unul din pustnicii muntelui, care m-a cărat cu greu până la peștera lui și s-a apucat să mă îngrijească. Ierburile de leac, cărora bătrânul le știa toate tainele, au izbutit – după săptămâni lungi, în care m-am zbătut între viață și moarte – să-mi redea sănătatea trupească. Mințile îmi erau însă tot rătăcite și aveam vedenii înfricoșate : chipul însângerat al tatălui meu nu se dezlipea nici o clipă de privirile mele buimace. Ochii lui mă priveau mustrător, iar între sprâncenele sale cărunte erau două brazde adânci și întunecate.

Zi și noapte, pustnicul se ruga pentru mine și vărsa în locul meu lacrimi de pocăință.

Rugăciunile sale au făcut în cele din urmă minuni : în mintea mea începu să mijească o geană de lumină subțire și, adunându-mi toate puterile, am izbutit să mă mărturisesc. Bătrânul m-a ascultat în tăcere, apoi m-a îndemnat cu blândețe să mă rog alături de dânsul. Și pe măsură ce rosteam, cu o voce nesigură, rugăciunile începătoare, ceva mi se rupse parcă în coșul pieptului, lacrimile mi-au umezit ochii uscați și un fel de boare domoală și căldicică mi-a atins tâmplele.

Îmi găsisem alinarea în rugăciune și, în adîncul inimii mele, începu să încolțească, firavă, nădejdea. Vorba molcomă a bătrânului, care depăna pilde din Evanghelie, mă întărea în credință, iar catismele din Psaltire mi-au servit de mâncare și băutură.

Eram hotărât să rămân pentru totdeauna în peștera pustnicului, departe de toate patimile lumești, căci numai așa mai puteam să nădăjduiesc în iertarea lui Dumnezeu.

Bătrânul s-a învoit să-i fiu ucenic, m-a învățat tâlcul Scripturilor și mi-a dezvăluit taina cea minunată a isihiei. Așa am început să rostesc Rugăciunea Domnului Nostru Iisus Hristos, ale cărei cuvinte trebuie legate – după învățătura Părinților din pustie – de mișcarea aerului care ne pătrunde și ne iese din trup.

Douăzeci au fost numărul anilor pe care i-am petrecut sub ascultarea bătrânului, în locurile acelea necercetate de pas omenesc, pe unde hălăduiesc numai vulturii. Apoi pustnicul, care se apropia de o sută de ani, începu să se stingă încetișor. Și, cu puțin înainte de ceasul trecerii sale la Dumnezeu, m-a chemat la căpătâiul său, făcându-mi următoarea mărturisire:

Istorisirea pustnicului

Înainte de a da socoteală înaintea slavei cerești de mulțimea păcatelor mele, vreau ca tu, care mi-ai fost ucenic, să afli și să cunoști o întâmplare înfricoșată, care m-a adus în locurile astea sălbatice, întru rugăciune și pocăință. Căci, dacă asupra ta apasă păcatul cumplit al vărsării de sânge, la care te-au adus pofta pântecelui și gelozia, tot pofta pântecelui m-a împins și pe mine la o faptă nesăbuită pentru care am plătit pe lumea asta și o să plătesc îndesat și în lumea de dincolo.

Nu ți-am spus niciodată că sunt odrasla din flori a unui bărbat înstărit de prin părțile Macedoniei. După ce mama, care era o văduvă ochioasă și arzoaie de preot, m-a adus pe lume în mare taină, am fost dat în grija tatălui meu, care, până la opt ani, m-a lăsat pe seama unei dădace. Apoi, pentru a răscumpăra păcatul nașterii mele, tata m-a încredințat unei mănăstiri, unde am învățat toate rânduielile noastre bisericești și am dobândit mare dragoste pentru rugăciune. Pentru că m-am dovedit ager la minte și dornic să primesc cât mai multă învățătură, am fost trimis la cele mai bune școli de teologie, iar, la douăzeci de ani, primeam taina preoției în biserica mănăstirii unde ucenicisem.

Multă vreme am dus o viață curată și fără păcat. Dumnezeu îmi dăduse o fire blândă, nu eram nici trufaș, nici pus pe intrigi și pe zavistie, doar duhul curviei, cel mai viclean dintre toate, mă cerceta uneori. Izbuteam însă să-mi tai toată pofta scârnavă prin

post și prin rugăciune. Și mă țineam departe de muierile care roiesc prin curțile mănăstirilor, semănând ispita de desfrânare.

Călugării mă lăudau pentru așa-zisele mele virtuți, credincioșii din satele apropiate îmi cereau adesea sfat și învățătură, iar, peste un număr de ani, am fost înălțat la treapta duhovniciei.

Începusem să fac fire albe în barbă când duhovnicul unei mănăstiri de maici din apropiere a fost chemat la Scaunul Judecății.

Mai-marii bisericii noastre, care mă socoteau un suflet curat și o pildă de înfrânare, au chibzuit atunci că sunt cel mai potrivit ca să-i iau locul.

Așa m-am pomenit păstor peste vreo cincizeci de suflete muierești, pe care trebuia să le port pe calea spre mântuire. Nu știam pe vremea aceea nimic despre fățărnicia femeilor, care, sub obrăzarul cucerniciei, ascund mârșăvie și spurcăciune, căci eram cu totul lipsit de cunoașterea celor lumești, viețuind, încă de copil, după rânduiala călugărească.

Printre maicile de la mănăstire, destule erau muieri tinere și chipoase, aduse acolo nu de chemarea lui Dumnezeu, ci de cine cine știe ce pricină pământească. Veneau la scaunul meu de duhovnic cu privirile în pământ, dar cu mintea doldora de deșertăciuni și cu inima podidită de pofte, pe dinafară oițe, iar pe dinlăuntru cățele turbate, puse pe răutăți și pe desfrânări.

M-am hotărât să păstoresc peste ele cu strășnicie: canoanele grele, prosternările și metaniile, posturile cu pâine și apă trebuiau să le istovească pornirile spre păcat, aducându-le cu încetul la adevărata cucernicie, dar adevărul e că eram neștiutor ca un prunc, iar viclenia lor m-a dovedit în cele din urmă.

Maica Agapia era aproape o fetișcană. Nimeni nu-i cunoștea părinții sau rudele, fusese găsită cerșind în tinda unei biserici, adunată de pe drumuri de niște oameni cu frica lui Dumnezeu și încredințată de mică, spre creștere, maicilor de la mănăstire. Avea un chip ca de înger, pe care chiar și un necunoscător de suflete putea desluși curăția și buna-cuviință. Iar glasul ei era cu adevărat o minunăție: când începea să cânte din strană, în biserică se făcea o tăcere adâncă și toată suflarea mănăstirească se simțea copleșită de frumusețea acelui glas, dulce ca o boare de vânt, în care se vădeau parcă lucrările tainice ale Duhului.

Cine ar fi putut bănui că maica Agapia avea duh de curvie, că era bântuită de pofte și vedenii nerușinate, pe care venea să le mărturisească la scaunul spovedaniei? Îmi povestea pe larg toate visurile sale necuviincioase, cu o mulțime de amănunte ce îmi furnicau carnea și îmi învârtoșau mădularul.

Atunci am început să trag cu coada ochiului la trupul maicii Agapia, căruia rasa călugărească nu izbutea să-i ascundă în întregime ispitele. Poftele mă cercetau tot mai iabraș, iar postul și rugăciunea fură zadarnice: gândurile mele erau pline de goliciuni muierești care îmi supuneau carnea la cazne înfricoșătoare, făcându-mă să mă perpelesc de dorință. Somnul venea greu și era bântuit de vedenii cu maica Agapia. Trupul meu, care se păstrase curat până la căruntețe, devenise acum un viespar de pidosnicii și am început să curvesc în închipuire.

Atunci le-am trimis o scrisoare mai-marilor mei, mărturisindu-le că sunt cercetat de ispite și cerându-le dezlegare de la scaunul meu de duhovnic. Răspunsul – care veni nu peste mult – n-a fost însă cel așteptat: mi se poruncea să stăruiesc în post și în rugăciune, dând piept bărbătește cu diavolul, căci împărăția cerurilor se dobândește prin luptă și război necurmat.

Eu eram însă mult prea nevolnic pentru o asemenea încercare și pojarul cărnii în cele din urmă m-a biruit. Aveam mai departe vise nerușinate, din care mă trezeam cu poala cămășii leoarcă de malahie, iar trupul alunecos al maicii Agapia (care avea și dânsa pe mai departe vedenii) îmi tulbura până și ceasurile de rugăciune.

Venea des să se spovedească, iar într-o zi, când ne aflam singuri, într-un cotlon întunecat al bisericii, i-am cuprins în podul palmei țâța pietroasă, pe care am început s-o frământ ca un descreierat. Maica Agapia se lăsă în voia mâinilor mele. Iar dintre buzele sale trandafirii se auzi un suspin greu, care mi-a răpit și ultima fărâmă de judecată.

La puțin timp după aceea am început să curvesc cu maica Agapia.

Chilia mea, în care s-a strecurat într-o noapte, purtând pe dânsa doar o cămășuță subțire, deveni o casă de desfrânare. Patima cărnii, pe care o ținusem în frâu vreme de aproape cincizeci de ani,

mi-a vădit atunci firea adevărată : moștenisem pesemne de la părinții mei, care mă odrăsliseră într-un chip nelegiuit, aplecarea către desfrâu, iar sub rasa călugărească se ascundea un șturlubatic și un curvar.

Îmi petreceam nopțile în tovărășia maicii Agapia, iar ziua eram măcinat de căință și vărsam lacrimi amare de deznădejde. Spurcasem Casa lui Dumnezeu și păcătuisem împotriva Sfântului Duh, pierzându-mi și trupul și sufletul. Îmi era teamă să mai intru în biserică, unde chipurile severe ale sfinților mi se părea că mă privesc mustrător, așa că m-am prefăcut bolnav, iar starețа mănăstirii a rânduit-o ca să-mi poarte de grijă pe maica Agapia.

Stă scris în pravila noastră călugărească : toate păcatele se iartă, prin rugăciune și pocăință, în afară de cele împotriva Sfântului Duh.

Comorile duhovnicești, pe care izbutisem să le agonisesc prin trude și nevoințe vreme de cincizeci de ani se risipiseră ca un abur amăgitor, iar porțile iadului se deschideau acum amenințător către mine de sub pântecele maicii Agapia, din pricina căruia mă lepădasem de Dumnezeu.

O lăsam să vină să-mi astâmpere poftele, dar în sufletul meu o uram și o blestemam.

În ziua când maica Agapia mi-a mărturisit că a rămas grea, am hotărât să fugim de la mănăstire.Cu bănuții furați din cutia milelor urma să ne chivernisim până vom găsi mijlocul de a ne câștiga pâinea.

Tremurând de spaima, ne-am strecurat într-o noapte pe sub poarta de sub clopotniță, să dăm piept cu lumea, pe care n-o cunoșteam și în care nu viețuiserăm din copilărie.

Am plecat cu sufletul greu, mocnind de presimțirile cele mai întunecate, căci mă temeam de mânia lui Dumnezeu. Și am mers toată noaptea, coborând o costișă pieptișă, care ne scotea la drumul mare, de unde începea lumea.

A doua zi dimineață, cu o parte din bănuții furați, ne-am cumpărat veșminte lumești, pe care le-am îmbrăcat într-o pădurice, încercând să dobândim o înfățișare cât mai puțin bătătoare la ochi. Cu toate astea, mi-am dat în curând seama că alcătuiam o pereche nespus de ciudată, pe care trecătorii cu care ne încrucișam, o cercetau cu

ochi curioși, scuipând uneori printre dinți cuvinte de mascara. Eram arătați cu degetul prin cârciumile unde ne opream pentru mas, iar hangiul căruia i-am cerut găzduire pe noapte ne-a alungat cu o înjurătură, așa că ne-am hotărât să dormim ziua, printre tufișurile pipernicite de la marginea drumului și să călătorim noaptea. Până la urmă, ne-am pomenit pe ulițele unui oraș, pline de mulțimea gălăgioasă a târgoveților, și ne-am găsit adăpost într-un tractir păduchios, unde privirea birtașului s-a oprit îndelung pe șoldurile frumoase ale maicii Agapia.

Nu muncisem niciodată cu brațele și nu cunoșteam nici un meșteșug, așa că am început să dau târcoale bisericilor și să intru în vorbă cu preoții, întrebându-i dacă n-au trebuință de un om bun la toate, deprins cu rânduiala bisericească. Unii nici nu mă ascultau, alții îmi puneau tot soiul de întrebări cârcotașe, socotind cinstea mea îndoielnică, dar în cele din urmă, când bănuții furați ajunseseră tocmai pe isprăvite, am bătut palma cu un părinte vesel și rotofei, care mi-a încredințat slujba de cântăreț.

Larg la inimă și larg deopotrivă la burdihan, părintele mânca bine și, mai ales, bea bine, fiind cam tot timpul ba amețit, ba mahmur. Obișnuia să spună că o inimă voioasă este darul cel mai de preț pe care ți-l poate da Dumnezeu și mă certa adeseori cu asprime, uitându-se mânios la chipul meu mohorât și blestemându-l pe diavolul de tristețe, care m-ar fi avut, pasămite, în stăpânire. De teamă să nu-mi pierd slujba, am învățat să zâmbesc strâmb și să-mi schimonosesc fața într-o amăgeală de veselie. La asta mă ajuta și vinul, pe care părintele îl socotea o licoare binecuvântată, întrucât slujește la taina împărtășaniei și curăța inima de tristețe.

În timpul acesta, pântecele maicii Agapia se rotunjea tot mai mult, iar poftele ei nu mai erau așa aprige ca odinioară. Acum mi se supunea parcă în silă și pe fața ei trandafirie de înger mi se părea că deslușesc uneori lehamitea de împreunarea trupească. Mădularul meu se arăta în schimb tot mai nesătul, ațâțat și de vinurile părintelui, iar când maica Agapia mi-a cerut să punem capăt pentru o vreme desfătărilor noastre, care i-ar putea strica pruncului, ura mea, mocnită până atunci, a izbucnit cu toată tăria. Am învinuit-o pentru că m-a împins pe calea păcatului, i-am spus vorbele de ocară cele mai grele,

iar pumnul meu n-a șovăit să-i podidească gura de sânge, într-o clipă de nebunie.

Locul împreunărilor noastre hulpave l-au luat din ziua aceea bătăile. Maica Agapia nu făcea nici un gest de împotrivire, încerca doar să-și apere pântecele, care mi se părea acum un maldăr nerușinat de pofte și scârnăvii. Vecinii, cu care împărțeam adăpostul nostru sărăcăcios, au smuls-o de mai multe ori din mâinile mele, altfel poate aș fi omorât-o. Fața ei, care își pierduse pentru mine orice urmă de farmec, o socoteam un chip diavolesc, croit din smoală și din pucioasă, silindu-mă din răsputeri s-o strâmb și s-o schilodesc, pentru a-i vădi arama adevărată, iar curvarul din mine se prefăcuse într-o fiară dezlănțuită, pusă pe răzbunări și pe silnicii.

Vestea despre isprăvile mele ajunse curând și la urechea părintelui, care m-a certat ca pe-un om de nimic și m-a alungat din strana bisericii.

Cât i-am fost slujnic, izbutisem să pun deoparte oarecare agoniseală și, de atunci, am ajuns mușteriul cârciumilor și al caselor de desfrâu. Mă întovărășisem cu toată scursoarea orașului, iar noii mei ortaci de pahar nu pridideau să mă laude pentru toate chinurile și nevoințele la care o supuneam pe maica Agapia. Viața mea de călugăr mi se ștergea de la o zi la alta din amintire, ajunsesesm un bețivan și un zurbagiu, iar din starea aceasta nu m-a smuls nici moartea maicii Agapia, care, după ce a adus pe lume un copil mort, s-a stins între brațele câtorva vecini milostivi, ce s-au îngrijit și de datoria înmormântării.

Urmând înainte cu desfrânările, am cheltuit în scurt timp tot ce agonisisem în slujba părintelui. Ca să-mi pot ține zilele, m-am adunat cu un haitlâc de tâlhari, am prădat și am jughinit și, în mai multe rânduri, a fost cât pe ce să dau ochi cu spânzurătoarea. Iar dacă în cele din urmă am scăpat de lațul călăului, n-am scăpat și de temnița unde mi-a fost rânduit să petrec zece ani și unde mi-am redobândit judecata. La ieșirea din închisoare, i-am dat mulțumită mare lui Dumnezeu pentru că îmi dăduse prilej pentru pocăință și m-am hotărât să părăsesc drumul păcatului.

Am luat așadar, cu inima frântă, calea mănăstirii unde ucenicisem și m-am mărturisit. Vreme de zece ani, am avut canon greu, apoi,

cu inima ușurată pe jumătate, am început să rostesc, sub ascultarea unui bătrân, rugăciunea Domnului Nostru. Și astfel am primit dezlegare ca să-mi petrec ultima parte a vieții în sihăstrie, unde, din voia lui Dumnezeu, mi-ai ajuns ucenic, dovedindu-te spornic în pocăință și dornic de îndreptare. Iar acum, la aproape o sută de ani, mă îndrept către scaunul Judecății, cu multă spaimă și puțină nădejde, căci Dumnezeu e milostiv, dar și drept, iar fărădelegile mele trag mult mai vârtos la cântar decât cele câteva fapte, poate, de laudă.

La puțin timp după ce mi-a făcut această mărturisire – continuă să ne povestească părintele Loukas – bătrânul își dete sufletul în mâinile Ziditorului. După ce i-am citit slujbele adormiților și l-am înmormântat după pravila sfintei noastre biserici, urmându-i cele din urmă porunci și povețe, am părăsit peștera și mi-am căutat liniștea într-o mănăstire. Cum învățasem multe despre puterea ierburilor de leac de la dascălul meu, am ajuns ajutorul părintelui medic și i-am deprins, în câțiva ani de ucenicie, toată știința și tot meșteșugul. Iar în lavra Sfântului Dionisie mă găsesc doar de o jumătate de an, dar o socotesc locul cel mai potrivit pentru pocăință.

Istorisirile părintelui Loukas m-au întărit în credința că siluisem porunca lui Dumnezeu prin aplecarea mea timpurie pentru curvit. În gândurile mele de taină, o învinuiam amarnic pe maică-mea pentru că trezise în mine ispita trupului muieresc. Slujba pe care o îndeplineam în bolnița mănăstirii mi se părea un prilej minunat pentru ca să iau aminte la toate bețeșugurile și suferințele cărnii, fiindu-mi astfel imbold pentru îndreptare, și îndeplineam fără crâcnire toate poruncile părintelui medic.

Tata a căzut la pat puțină vreme după aceea.

Părintele Loukas îmi porunci să-l veghez zi și noapte.

Avea fierbințeală și tușea aproape tot timpul, apoi, într-o noapte, avu prima hemoptizie. Ligheanul pe care îl țineam cu degete tremurânde sub bărbia lui ascuțită se umplu pe jumătate de sânge.

Părintele-medic i-a smuls pantalonii, dezgolindu-i picioarele slăbănoage, pântecele căzut și bărbăția stătută, și i-a vârât o pungă cu gheață între picioare. Apoi m-a pus să afum cu tămâie așternuturile slinoase, dintre care, cu ochii afundați în orbite, tata mi s-a părut că-mi aruncă o privire plină de recunoștință.

Adeseori, în timpul acceselor sale violente de tuse, îmi strângea mâna cu o putere nebănuită și îmi era cu neputință, Nemțoaico, să mă liberez de strânsoarea degetelor sale ce dobândiseră culoarea bojocului fiert.

Aveam la încheieturile mâinilor o mulțime de vânătăi.

Somnul mă dobora uneori, pecetluindu-mi pleoapele înroșite de oboseală. Când mă găsea dormind, părintele Loukas mă trăgea de păr și de urechi, pe urmă, cu vocea lui certăreață, îmi amintea că datoria creștinului e să vegheze necontenit, ferindu-se de moliciunea pe care somnul ne-o strecoară în mădulare, făcându-ne neputincioși în fața ispitelor.

Într-unul din puținele mele ceasuri de somn am avut un vis curios, fiule.

Se făcea că mă aflu într-o cameră văruită în alb, în mijlocul căreia se ridica o mașinărie ciudată. Era o tăietoare de capete, alcătuită din doi bulumaci între care spânzura oțelul strălucitor al satârului, iar în jurul ei trebăluia un călugăr cu nasul tăiat. Eu stăteam pe o laviță, într-un colț al camerei, alături de o muiere mică și îndesată, care mă strângea tare de mână. Fața ei era acoperită cu un voal alb de mireasă, prin care nu i se deslușeau decât buzele, boite tare cu roșu. Am încercat de mai multe ori să-i dau voalul la o parte și să-i privesc chipul, dar ea se împotrivea, scoțând chicote înfundate de râs. În timpul înghiontelilor noastre, poala rochiei i se ridicase mult deasupra genunchilor și am văzut cu mirare că avea niște coapse tuciurii de bărbat, acoperite cu peri negri și deși. Apoi, dintr-odată, călugărul de lângă mașină se apropie de noi, smulse femeia de lângă mine și îi ridică voalul.

Atunci din pieptul meu izbucni un țipăt de groază.

Femeia, care pășea acum cu spatele spre tăietoarea de capete, zâmbindu-mi nerușinat și făcându-mi niște plecăciuni caraghioase, avea trăsăturile tatălui meu.

Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți, spală-mă-vei și mai vârtos decât zăpada mă voi albi.

Am vrut să mă ridic de pe laviță și să fug, dar picioarele nu-mi mai dădeau ascultare.

Peretele din fața mea dispăruse.

În locul lui se întindea acum un maidan plin de brusturi și de scaieți. Aici se adunase o mare mulțime de oameni care urlau, amenințau cu pumnul și o arătau cu degetul pe femeia căreia tocmai i se legau mâinile.

Câteva pietre zburară prin aer și una din ele îmi trecu la un deget de tâmplă.

Femeia fu trântită cu fața în jos pe o scândură, apoi chipul ei (care era aidoma cu cel al tatălui meu) apăru sub satâr, prins între două lemne ce se îmbucau, ca-ntr-o menghină.

Cuțitul se prăvăli cu un zgomot asurzitor. Capul femeii căzu într-un coș de nuiele.

Trunchiul ei, din care țâșnea un șuvoi gros de sânge, zăcea lângă mine, pe laviță.

Kostas tăcu.

Întinse mâna după sticla de vin și sorbi îndelung. Mi-am dat seama că obosise. Bărbia îi tremura ușor, iar fruntea îi era leoarcă de transpirație. Respira hârâit, căscându-și larg gura, ca un pește prins în cârlig și mi-a fost teamă că nu-și va putea duce până la capăt istorisirea.

Se prăbuși greoi între așternuturi și-mi dădu poruncă să-l învelesc.

M-am așezat lângă dânsul, pe marginea patului, tulburat de visul cu tăietoarea de capete, care mi-a readus în minte o întâmplare petrecută cu vreo doi ani în urmă, când băteam, alături de Kostas Venetis, orașele Franței.

Aici numerele lui de iluzionism nu mai avea același succes ca-n Italia. Câteodată spectatorii îi cereau răspicat să dea pe față taina înspăimântătoarelor sale scamatorii, cerere la care Kostas Venetis nu răspundea decât printr-o privire disprețuitoare și plină de ură, așa că mărunțișul se aduna greu, din unele locuri eram alungați, în altele – amenințați cu bătaia.

Părăsiserăm Parisul, hotărâți să ne abatem spre sud, unde Kostas nădăjduia la câștig, și poposiserăm de câteva zile într-un oraș cu clădiri cenușii și posomorâte. Spectacolele noastre aveau loc într-o cafenea din Piața Armelor, în fața unor rentieri plictisiți, care erau în stare să petreacă după-amieze întregi în fața unui mazagran dublu, cu ochii pierduți în articolul de fond al unei gazete stupide.

Kostas renunțase la numerele sale obișnuite : un pachet de cărți și o pereche de zaruri luară locul liliecilor și al viperelor cu corn.

Câteva scamatorii mediocre ne asigurau biftecul de la cină și jumătatea de vin.

Treburile începuseră să ne meargă mulțumitor.

Deodată băgai de seamă că de câteva zile Kostas era foarte distrat și i se întâmplă de câteva ori să greșească niște trucuri ușoare, stârnind zâmbetul de batjocură al burtăverzimii ce se zgâia la spectacolul nostru.

Îl vedeam cuprins de un fel de nerăbdare ciudată, ca și cum ar fi așteptat cu înfrigurare să se întâmple ceva. Începuse să-mi vorbească răstit, iar într-o seară, înainte de cină, mi-a cârpit din senin o pereche de palme doar fiindcă îi năzărise că m-am uitat pofticios la țâțele unei vânzătoare de pește.

În nici un chip n-am putut, vreme de câteva zile, să-i intru în voie lui Kostas Venetis.

Apoi, într-o dimineață, m-a sculat cu câțiva ghionți în coaste și mi-a poruncit să-l urmez.

Nu se luminase încă de ziuă și o burniță rece pătrundea până la oase prin pelerinele noastre de ploaie.

Am văzut că ne îndreptăm către Piața Armelor.

Aici se strânsese o mulțime tăcută de oameni. La lumina făcliilor recunoscui câteva dintre mutrele buhăite ale rentierilor care priveau plictisit la numerele de scamatorie ale lui Kostas Venetis. Unii veniseră cu nevestele și copiii cărora le șușoteau nu știu ce la ureche.

Ploaia răpăia pe umbrelele desfăcute. Pârâiașe de apă se prelingeau pe vitrinele întunecate ale prăvăliilor.

Ochii tuturor erau ațintiți într-un colț al pieței, unde sub ascultarea executorului, ce se adăpostea sub o uriașă umbrelă, câteva ajutoare mătăhăloase ridicau ghilotina.

Kostas fremăta. Privea cu ochi lacomi în direcția tăietoarei de capete, apoi începu să-i vorbească însuflețit (el, care nu intra niciodată în vorbă cu necunoscuții) bărbatului de lângă el: un rentier îndesat ce își ascundea ochii în spatele unor ochelari fumurii. Spunea ceva despre cele șaizeci de kilograme ale cuțitului, care e potrivit să cadă între a doua și a treia vertebră. Despre felul în care trebuie legate la spate mâinile condamnatului, pentru ca gâtul să fie foarte bine întins. Un călău care se respectă îi leagă întotdeauna el însuși pe osândiți.

Într-un buzunar special – mai spunea Kostas Venetis – e ascuns un enorm cuțit de măcelărie, întrebuințat în situațiile când mașina nu-și poate duce treaba la bun sfârșit. Mărturisi apoi că bea de câteva zile cu ajutoarele gâdelui, care l-au instruit în legătură cu frumusețea mecanismului, și, trăgându-mi un ghiont în spinare, îmi porunci să casc bine ochii la execuție.

Nu era nevoie de porunca lui Kostas, căci ochii mei nu se puteau dezlipi de pregătirile care se făceau în vederea decapitării. Încet-încet fui cuprins de curiozitatea nerăbdătoare a lui Venetis și sorbeam cu priviri lacome fiecare mișcare a călăului care se apucase să măsoare cu bolobocul ceva la picioarele mașinăriei. Apoi unul dintre ajutoarele sale potrivi cuțitul între cei doi bulumaci, stârnind un fior în rândurile mulțimii care făcea valuri-valuri.

Urmară minute de așteptare. Kostas tăcuse. Își muta greutatea de pe un picior pe altul, cu mâinile vârâte adânc în buzunarele pelerinei sale de ploaie. Pe urmă mă apucă brusc de ceafă și începu să-și facă loc, cu șoldurile și coatele, prin mulțime, încercând să ajungă cât mai aproape de ghilotină. Aici fusese aprins un foc. Și l-am văzut pe călău scoțându-și mănușile negre de piele și întinzându-și mâinile, pe care limbile focului le făceau să bată în sângeriu, deasupra flăcărilor, apoi frecându-și-le încetișor una de cealaltă.

Mulțimea începuse să dea semne de nerăbdare. Chiar lângă mine, două femei încă tinere, cu aer de precupețe, vorbeau despre condamnatul care urma să fie adus dintr-o clipă în alta și despre care auziseră că e frumos ca un înger. Își omorâse ibovnica necredincioasă cu douăzeci și trei de lovituri de cuțit.

Kostas mă strângea în continuare de ceafă, iar cizmele sale tropăiau zgomotos pe dalele de granit înnegrite de ploaie.

Faceți loc! urlară dintr-odată niște voci răgușite și o trăsură cu perdelele trase, în jurul căreia călăreau câțiva jandarmi, încercă să rupă în două puhoiul de curioși. Se iscă o mare înghesuială, mulțimea blocase trecerea către ghilotină, așa că jandarmii prinseră să izbească, răcnind înjurături și blesteme, cu latul sabiei în dreapta și-n stânga, fără să facă alegere între zdrențele sărăntocilor și postavul redingotelor negustorești.

Trăsura înainta foarte încet, însoțită de huiduieli și fluierături. Mă ridicasem pe vârful picioarelor, privind peste șirul negru de pălării, care se ridica între mine și tăietoarea de capete, iar mâinile lui Kostas îmi frământau cu nervozitate ceafa și umerii.

Între timp, însoțit de un preot bondoc, care îl atingea din când în când peste buze cu metalul rece al crucifixului, osânditul fu împins către ghilotină. Ajutoarele călăului îl înhățară ca pe-un balot. Ploaia cădea neagră și înghețată peste șirurile întunecate de pălării.

Nu-mi amintesc trăsăturile condamnatului. La lumina făcliilor, fața lui se ghicea, ca o pată albă de var, printre corpurile mătăhăloase ce-l târau spre basculă. Țin însă minte gâtul său gol, așa cum se ridica, lung și subțire din cămașa larg despicată la umeri, care-i lăsa descoperite pe jumătate, în burnița rece, spinarea și pieptul. Un gât de copil pe care l-am purtat multă vreme de atunci înainte pe fundul ochilor și pe care aveam să-l visez în nopțile când împărțeam patul cu Kostas Venetis, după desfrânări și leșinuri de voluptate.

Mai departe, totul s-a petrecut cu o repeziciune amețitoare. Cuțitul căzu însoțit de urletul mulțimii electrizate. Câteva femei leșinară. Capul alb ca varul al osânditului fu ridicat de o calfă din coșul cu rumeguș și arătat curioșilor care urlau ca o haită de câini. Urlam și eu, alături de Kostas Venetis, excitat la vederea sângelui care se scurgea de pe satârul triunghiular și băltea la picioarele ghilotinei. Cu ochi în care licărea nebunia, una dintre precupețele de lângă mine se repezi să-și moaie batista în băltoaca de sânge.

Rămășițele condamnatului dispăruseră într-un uriaș paner de răchită. Acum ajutoarele gâdelui spălau caldarâmul.

După execuție, am rătăcit multă vreme, împreună cu Kostas Venetis, pe străzile ce începeau să se umple de lume. Apăruseră lăptarii și zarzavagiii, primii vânzători de ziare. Vitrinele prăvăliilor se luminau una câte una.

După înfrigurarea care îl stăpânise în ultima vreme, Kostas era acum ursuz și posac. Nu scotea nici un cuvânt și umbla parcă la întâmplare prin burnița rece, strângându-mă tare de ceafă cu degetele sale prelungi.

Intrarăm în cele din urmă într-o mică ospătărie, unde Kostas Venetis goli unul după altul mai multe pahare de cidru.

Vezi tu, Nemțoaico – spuse el într-un târziu, aruncându-mi o căutătură mahmură – oamenilor le place să se desfete cu vederea sângelui și pentru asta se adună să omoare în haită, având totdeauna legea de partea lor.

Nimic nu poate să fie mai ațâțător decât să omori în numele legii.

Semenii noștri au născocit – chipurile din dragoste de dreptate – tot felul de mașini de schingiuit și de omorât. Ajutoarele gâdelui, cu care am tot băut toată noaptea trecută, m-au încredințat că fac această slujbă din dragoste de dreptate.

Eu n-am avut niciodată fățărnicia să numesc dragoste de dreptate plăcerea de a vărsa sânge.

Ai văzut că adineauri în piață mulțimea urla de plăcere și am urlat și noi alături de dânșii, fiindcă în fiecare din noi se ascunde o sălbăticiune turbată și fiindcă ne urâm unii pe alții și poftim cu lăcomie la carnea și la sângele aproapelui nostru, ucigând din plăcere și nu din nevoie. Iar femeile sunt încă și mai lacome de sânge decât bărbații.

Unii dintre noi omoară cu mâinile lor, dar cei mai mulți se mulțumesc să privească la cum omoară alții și pentru asta a fost născocită pedeapsa cu moartea. Iar codul penal nu face decât să legifereze dreptul la omucidere. Aplecarea noastră firească spre ură este încurajată de societate, căci pentru a-și satisface pornirile criminale societatea are nevoie de criminali.

Dreptul de a pedepsi n-ar avea nici o noimă dacă n-ar exista mai întâi dreptul la crimă.

De câte ori retează în piață gâtul unui nenorocit societatea susține că e în legitimă apărare. Își apără dreptul de a ucide sub protecția legii.

Un criminal care are legea de partea sa nu mai este un criminal, ci un justițiar. Așa se face că în societatea de astăzi călăul a devenit un cetățean respectabil. E invitat la cină, joacă table cu spițerul sau cu băcanul, beneficiază de votul universal și de declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului.

Tăietoarea de capete a fost inventată, dimpotrivă, pentru cei care scuipă pe votul universal.

N-am să uit niciodată furia cu care am fost pătruns în ziua aceea de Kostas Ventis.

De cum am ajuns acasă, a smuls hainele de pe mine (aveam pe vremea aceea niște adevărate haine de domnișor, pe care Kostas dăduse un purcoi de parale) și m-a răsturnat pe podea, izbindu-mă violent în fluierele picioarelor.

I-am simțit între fese mădularul învârtoșat, ca pe o țepușă tăioasă, care-mi pătrundea parcă până-n rărunchi, croindu-și drum printre măruntaiele mele ca o pânză de fierăstrău.

Nu simțeam nici o plăcere. Și m-am pomenit suspinând ușurat, când, cu un urlet prelung de sălbăticiune, Kostas își deșertă sămânța fierbinte, zăcând apoi multă vreme, ca paralizat, alături de mine, pe dușumea.

Corpul său uscățiv era acoperit de sus până jos de o transpirație rece, iar ochii îi ardeau în fundul capului asemeni unor tăciuni.

Mi-am amintit de zbenguielile noastre, prin culcușurile rufoase ale hanurilor italiene sau prin camerele reci de hotel ale orașelor franțuzești și m-am pomenit că-l doresc cu patimă pe Venetis.

Mirosul iute al sămânței sale de grecotei îmi săgetă nările.

Sămânța omenească are mirosul și gustul florilor de salcâm – îmi spusese pe vremuri Kostas Venetis, în timp ce zăceam, leșinați aproape de voluptate, la picioarele unui salcâm pipernicit, undeva pe un maidan de la marginea Metz-ului.

Cu degete tremurătoare, am ridicat pătura sub care zăcea tovarășul meu și i-am săltat cămașa lungă de noapte până la șolduri.

Kostas dormea pe spate, cu picioarele ușor desfăcute, iar din fundul gâtlejului îi ieșeau horăiturile unui somn agitat și bântuit de vedenii.

M-am uitat mult timp la picioarele lui costelive, aproape scheletice. Pe coapsa dreaptă, Venetis avea o cicatrice urâtă: urma unei lovituri de cuțit încasate într-o *trattoria*. Mi-am apropiat buzele, ca un lunatic, de știrbitura sângerie de șiș și am depus pe ea o sărutare ușoară. Trupul său tresări de câteva ori, ca străbătut de electricitate. Atunci mâinile mele i s-au strecurat sub pântece și i-au apucat mădularul care dădu să se întărească. Și am început să sug cu lăcomie, în timp ce, dintre buzele pălite ale acestuia, ajunse la mine, prin hărmălaia simțurilor mele aprinse, numele Kivei.

Kostas se săltă în capul oaselor și îmi porunci să-i aprind o țigară de foi. Apucă apoi, dintre buzele mele fripte încă de voluptate, trabucul cu degetele sale prelungi, trase cu nesaț câteva fumuri și spuse într-un târziu:

M-ai făcut să mă bucur pentru ultima oară de moartea cea mică, Nemțoaico, iar până la moartea cea mare, care va veni și ea în curând, se cuvine să punem capăt drăgostelilor noastre. După cum vezi, trupul meu s-a bicisnicit și astăzi m-am arătat în fața ta aproape la fel de neputincios precum alte oare în fața găurii de muiere. Nu ne mai este îngăduit să ne desfătăm unul pe altul de acum înainte, așa că mă voi folosi de puținele ceasuri pe care le mai avem de petrecut împreună ca să-ți istorisesc mai departe, iar tu trebuie să iei aminte la fiecare cuvânt și să-l pui pe hârtie, fără să uiți nimic și fără să adaugi nimic de la tine.

Să nu crezi că vreau să mă fudulesc cu păcatele mele, căci păcatele – ca și faptele bune – vin de la Dumnezeu, iar noi nu suntem decât uneltele Sale, cu care El săvârșește răul și binele, după o judecată de nepătruns pentru mințile omenești. Măsura binelui și a răului privește doar judecata oamenilor, pentru judecata lui Dumnezeu nu există nici o măsură.

Toate astea le-am aflat din învățătura părintelui Makarios și din cărțile vechi de înțelepciune.

Omului i-a fost dat să cunoască binele și răul în întregime și pentru asta e trebuință, fiule, de șiruri nenumărate de vieți.

Așa se face că într-o viață ne naștem cu harul sfințeniei, iar în alta strâmbi și bicisnici, puși pe desfrânări și ticăloșii. Fiecare din nou am săvârșit în nenumăratele noastre vieți o sumedenie de păcate, dar și de fapte de laudă, căci roata se învârtește înainte și înapoi.

Numai Dumnezeu știe cine suntem noi cu adevărat și cu ce menire anume am fost zămisliți.

Visul cu tăietoarea de capete – se porni să istorisească mai departe Kostas Venetis – mi s-a părut un semn de la Dumnezeu: tata urma să moară, iar leacurile părintelui Loukas erau cu desăvârșire zadarnice.

Nu-l iubeam pe tata, ba chiar îl disprețuiam din adâncul sufletului pentru apucăturile lui muierești, însă nu-i doream moartea. Îl vedeam agățându-se de mine cu deznădejde, ca și cum ar fi stat în puterile mele să schimb voia lui Dumnezeu. Adeseori se uita în ochii mei cu sfială și ghiceam în privirile lui o rugăciune tăcută, pe care nu avea îndrăzneala s-o rostească prin vorbe.

Nu știu dacă-mi era cu adevărat milă de tata, dar privirea lui rugătoare mă urmărea până și în puținele mele ceasuri de somn.

Atunci l-am copleșit cu îngrijirile mele, m-am rugat zile și nopți întregi pentru dânsul la icoana Sfinților Medici Cosma și Damian.

Căzut în genunchi lângă culcușul său de bolnav, citeam fără întrerupere, din zori până noaptea târziu, psalmii lui David, așteptând, după fiecare catismă, să deslușesc pe chipul lui supt primele semne de vindecare.

Dar de la o zi la alta tata se arăta tot mai neputincios, glasul îi slăbise de tot și abia mai putea să-mi bâiguie numele. Tușea aproape tot timpul, scuipând în căldarea de tuci a părintelui Loukas cheaguri negre de sânge.

Revedeam adeseori în închipuire satârul tăietoarei de capete, pe care încercam să-l opresc din cădere, încordându-mi voința

până la nebunie. Și, pentru viața tatălui meu, am hotarât să mă iau la trântă cu Dumnezeu, așa că am încetat cu cititul Psaltirii. Locul rugăciunilor l-au luat amenințările și blestemele. Am ridicat pumnul la icoanele din bolnița mănăstirii. Am început să mă tocmesc cu Dumnezeu ca un negustor și l-am amenințat că îi voi blestema numele.

În timp ce turnam în gura tatălui meu terciul de făină călugăresc, mă răsteam la dânsul, cerându-i să se însănătoșească mai grabnic și învinuindu-l că se lasă doborât prea lesne de slăbiciune. Tata mă asculta în tăcere, ascunzându-și fața în perna. Adeseori îl auzeam suspinând jalnic, în vreme ce părintele Loukas îl silea să înghită felurite soiuri de doftorii.

Atunci mi-a dat prin cap că l-aș putea însănătoși pe tata printr-un efort de voință. Simțeam revenindu-mi acea putere care mă făcuse să îndur, pe vremea când credeam că mă bucur de harul sfințeniei, postul negru și flagelările. Corpul meu răspândea o căldură ciudată, în care am ghicit leacul la boala tatălui meu.

Am început să mă culc lângă dânsul în lipsa părintelui-medic, să-l cuprind strâns, cu mâinile și picioarele, și să-l încălzesc de la căldura corpului meu. De câte ori îl luam în brațe, tata (care devenise acum parcă mai ușor decât mine) se simțea ușurat de apăsarea din coșul pieptului și uneori încerca să-mi arunce chiar și câte o urmă sfioasă de zâmbet. Tușea tot mai rar și nu mai avusese de mult (spre mirarea părintelui Loukas) nici o hemoptizie.

Semnele de însănătoșire ce se citeau pe fața tatălui meu, care reușea acum să se ridice din pat și să facă scurte plimbări prin curtea străjuită de stâlpi negri a mănăstirii m-au făcut să perseverez. Îmi simțeam voința încordându-se ca un arc, iar din fiecare părticică a trupului meu emana o forță neobișnuită, pe care reușeam să o stăpânesc și să o proiectez asupra tatălui meu ca pe un jet de lichid balsamic ce îi pătrundea bojocii bolnavi și îi potolea fierbințeala. Ochii mei începuseră să strălucească precum niște tăciuni, spre spaima călugărilor care bănuiau că sunt din nou îndrăcit.

Peste trei săptămâni tata s-a ridicat din pat și a hotărât să ne întoarcem acasă. N-o să uit niciodată privirile sale pline de recunoștință care mă umpleau de dezgust, fiindcă le găseam nedemne de

un bărbat. Când credea că sunt adormit, se apropia de culcușul meu și încerca să-mi sărute mâinile, acoperindu-le cu saliva lui călâie și lipicioasă. Trebuia să mă răstesc la dânsul pentru a-l sili să renunțe la apucăturile astea de muierușcă. Și de câte ori ridicam glasul, tata își lăsa capul rușinat în pământ, evitând apoi să se apropie de mine vreme de câteva zile.

Am pornit-o spre casă, după ce tata a sărutat, cu o prefăcută recunoștință, mâna părintelui Loukas și a plătit o slujbă de mulțumire.

Ne-am întors pe un drum ocolit, ales anume de tatăl meu care vroia să-mi arate pământurile Greciei noastre pietroase. Atunci i-am mulțumit lui Dumnezeu pentru prima dată (deși credința mea nu era nici cât negrul sub unghie) că m-am născut grec.

Măgarii lui Kir Apostolis ne purtau la pas pe drumurile prăfoase ce șerpuiau printre livezi de măslini și de portocali sau urcau și coborau coline stâncoase, pe care creștea o iarbă pipernicită.

Înnoptam pe la ospătării unde ni se servea o cină sărăcăcioasă: puțină brânză de capră, un pumn de măsline, câteodată câțiva peștișori cu carnea sălcie și uscățivă. Nici eu nici tata nu ne atingeam de vinul vârtos, cu care ne îmbiau de fiecare dată birtașii pântecoși și roșii la față, care îmi aduceau aminte de mustățile negre ale lui Vanghelis.

Pe drum tata îmi povestea întâmplări din trecut și așa am aflat că noi, grecii, suntem un neam străvechi, rânduit să fie fruntaș peste toate celelalte neamuri ale pământului. Iar adeseori, pentru a-și întări spusele, îmi arăta câte un rest de coloană ciuntită sau o rămășiță de capitel, pe care puteam să privesc, povestită în piatră, hora păstorilor și a păstorițelor.

Am ascultat istoria năpraznică a Eteriei, în care bunicul meu își pierduse un braț, iar frații mai mari ai tatălui meu fuseseră hăcuiți de iataganele ienicerilor. Atunci am auzit pentru prima oară numele lui Botzaris și al altor eroi, pe care tata le pronunța cu solemnitate, ca și cum ar fi rostit cuvintele unei rugăciuni.

Și am înțeles că eu, Kostas Venetis, nu trebuie să mă arăt mai prejos decât acești bărbați din trecut, chiar dacă Dumnezeu m-a croit strâmb din născare.

Simțeam pulsând în tâmplele mele sângele palicarilor și pentru prima dată în viața mea m-am uitat la tata cu oarecare mândrie.

Am ajuns acasă într-o dimineață posomorâtă de toamnă.

Mama ne-a întâmpinat bombănind. Se plângea, cu glasul ei îngroșat de *ouzo*, că zăbovisem prea mult, lăsând toate grijile gospodăriei, timp de atâtea luni, pe seama unei sărmane femei.

Vanghelis plecase. Își găsise un loc de argat la burduhănosul de Kir Apostolis și (spunea maică-mea, azvârlindu-mi niște uitături veninoase) de atunci toate lucrurile merg prost : recolta de măsline era pe jumătate distrusă, iar oile noastre, date în grija unui flăcăiandru cu caș la gură, începuseră să moară pe capete.

Tata asculta cu capul în pământ toate aceste învinuiri. Atunci i-am spus maică-mii, înfruntându-i privirile încărcate de ură și de dispreț, despre boala care fusese cât pe ce să-l răpună și despre săptămânile nesfârșite petrecute de dânsul, între viață și moarte, în bolnița mănăstirii.

Maică-mea mârâi că un om cu sănătatea așa șubredă, cum era tata, n-ar trebui să bată coclaurii, iar degetele sale puternice se încleștară de una din urechile mele.

Atunci am mușcat-o de braț. Ea scoase un suspin de durere și mă izbi cu pumnul în bărbie, făcându-mă să-mi pierd echilibrul și să mă prăbușesc la picioarele tatii care mă ridică de îndată și începu să-mi netezească, stângaci, surtucul albastru de sărbătoare. Maică-mea ne întoarse spatele și dispăru în camera ei, de unde nu s-a mai arătat toată ziua.

M-am furișat împreună cu tata în bucătărie. Prin colțuri crescuseră pânze mari de păianjen ca într-o casă nelocuită, iar în vatră abia mai pâlpâia o limbă subțire de foc.

În casă era frig ca-ntr-o peșteră și l-am auzit pe tata bombănind că nu găsește nimic de mâncare.

După ce ne-am reîntors de la Athos, tata nu s-a mai dus la biserică.

S-a apucat cu înverșunare să pună rânduială în gospodărie și a început să poposească tot mai des în cârciuma satului, unde bărbații făceau mare haz de glasul său de femeie.

Eu creșteam sâlhui, ca o buruiană.

Vestea despre darurile mele de vindecător ajunse în curând la urechile muierilor, căci tata nu înceta nici o clipă să povestească prin sat cum îl sculasem de pe patul de moarte. M-am pomenit că sunt chemat la căpătâiul bolnavilor. Învățasem destule de la părintele Loukas despre puterea tămăduitoare a ierburilor, iar acolo unde ierburile nu se dovedeau de nici un folos încercam prin încordarea voinței și uneori izbuteam. Drahmele de argint începură să-mi zornăiască în buzunare, îmbunând-o până și pe maică-mea, care le strângea într-o ulcică de pământ ars și începuse să-mi arunce niște zâmbete care semănau mai degrabă a rânjet de pisică sălbatică.

Cât despre tata, el se uita la mine ca la o adevărată minune. Ochii lui deveniseră tulburi și lăcrimoși din pricina băuturii.

Numai Vanghelis, pe care îl vedeam adesea mânând la păscut oile lui Kir Apostolis, mă scruta cu dispreț de sub fesul său roșu ca focul. Îl uram de moarte pe fostul argat al tatălui meu. Aș fi vrut să cadă bolnav, să-l văd cum se tăvălește la picioarele mele, cerându-mi să-l lecuiesc, iar eu să-i întorc spatele și să-l las să se prăpădească în chinurile cele mai crâncene. Doream să mă fac cât mai repede mare și să-i retez căpățâna.

Îmi era sete și foame, Nemțoaico, de sângele lui Vanghelis.

Seara, când tata poposea îndelung în cârciuma satului, stăteam în bucătărie cu maică-mea.

Avea în față o carafă de *ouzo* din care sorbea păhăruț după păhăruț.

Multă vreme bea în tăcere. Apoi, pe măsură ce se înroșea la față, iar privirea ei se făcea tulbure, devenea vorbăreață. Se apuca să-l ocărască pe tata, care o făcea de rușine cu glasul lui de femeie sau își aducea aminte de vreunul din foștii săi ibovnici, pe care am ajuns astfel să-i cunosc după nume și înfățișare. Și în vremea asta, fusta i se ridica mult deasupra genunchilor.

Pofte pidosnice mă încercară din nou. Îi sorbeam din priviri coapsele grăsulii cu ochii aproape ieșiți din orbite. Ea nu își acoperea picioarele și îmi azvârlea din când în când câte un zâmbet batjocoritor.

Apoi, într-o seară, mă chemă lângă dânsa, cu o voce neașteptat de blajină, cerându-mi să-i tămăduiesc genunchii, care, pasămite, începuseră s-o doară de câteva zile.

M-am apropiat de ea, ca un cotoi în călduri. Corpul meu era cuprins de sus până jos de convulsii. Am început să-i mângâi genunchii rotunzi și frumoși de grecoaică, apoi partea de jos a coapselor, tremurând din toate mădularele.

Dacă încercam să-mi strecor mâna mai sus (și îți mărturisesc, fiule, că am încercat de mai multe ori), maică-mea mă apuca de încheietura mâinii și mă strângea cu o putere neobișnuită, fără să scoată nici un cuvânt, până îmi dădeau lacrimile.

Apoi, la un moment dat, și-a vârât mâna ei mare ca o lopată sub cămașa mea, care se făcuse leoarcă de transpirație, și s-a apucat să-mi ciupească pieptul și spatele până la sânge.

Aceste ciupituri mă dureau, dar mă și ațâțau în același timp; mi-am lipit fața de picioarele ei (care miroseau parcă a busuioc) și am început să le sărut, apoi le-am mușcat și le-am lins, cu viermele de sub pântece întărit până la nebunie.

Nu știu dacă aceste pidosnicii au durat minute sau ceasuri. Țin doar minte că am auzit, dintr-odată, ca de la mare depărtare, vocea maică-mii care-mi spunea că-i lecuisem genunchii și mă trimitea la culcare.

Palmele și buzele mele se lipiră cu și mai multă înverșunare de coapsele ei.

Atunci ea m-a izbit cu piciorul, făcându-mă să mă rostogolesc în celălalt colț al bucătăriei.

A doua zi m-am trezit cu tâmplele grele și cu un gust de fiere în fundul gâtlejului.

Îmi era scârbă, teribil de scârbă, Nemțoaico.

Și eram încredințat că săvârșisem un lucru oribil, unul dintre acele păcate despre care călugării de la Athos spuneau că nu există iertare. Mă simțeam nespus de vinovat față de tata care, la gustarea de dimineață, îmi trimise, din ochii lui lăcrimoși de bețiv, o căutătură recunoscătoare.

Maică-mea, în schimb, îmi zâmbea cu toți dinții și-mi îndesa farfuria cu bucățile cele mai fragede de pastramă. Nu puteam să mănânc, am înghițit în silă câteva îmbucături, care îmi alunecau anevoie pe gâtiță și pe care, după puțin timp, le-am deșertat în latrină.

Mi se părea că pastrama, sărată și tare, de capră, miroase a busuioc.

Când am rămas singur în bucătărie, m-am cercetat în oglindă. Eram verde la față, Nemțoaico, iar ochii mei erau mărginiți de cearcăne albăstrii.

Îți amintesc că pe vremea aceea eram doar un copilandru, pe care pofta trupească pusese stăpânire de timpuriu.

Gândul la picioarele maică-mii făcea acum să mi se răscolească stomacul.

Am borât îndelung, apoi am plecat de acasă cu gura pungită de scârbă. Simțeam cum măruntaiele mele se zvârcolesc dureros, ca și cum ar fi fost gata să facă explozie. Mă stăpânea un soi de mahmureală, ce îmi înnămolea picioarele, ale căror încheieturi deveniseră moi și neputincioase.

Nu vroiam să văd nici un chip omenesc. Am luat-o la întâmplare, peste dealurile pietroase care mărgineau satul, strecurându-mă printre tufișurile pline de țepi ce îmi agățau hainele. Umblam încoace și încolo, urcam și coboram la întâmplare povârnișurile abrupte, împleticindu-mă ca un bețivan. Și, dintr-odată, în spatele unui tufiș, l-am zărit pe tata, care stătea așezat pe iarba măruntă, cu un ulcior de rachiu lângă dânsul.

Își ținea capul între palme și plângea în hohote, iar pe fața lui era zugrăvită o amărăciune de neînchipuit.

M-am apropiat de el și i-am pus o mână pe umăr. Niciodată nu mai făcusem un asemenea gest de apropiere față de tata, care mă privi cu uimire și începu, în timp ce-și trăgea nasul, printre sughițuri de plâns, să depene niște vorbe fără înțeles. Apoi îmi luă mâinile și începu să le sărute umezindu-le cu lacrimi și cu salivă.

În ziua aceea l-am întovărășit pe tata la cârciumă.

Am văzut că îi ocolea pe ceilalți bărbați. Aceștia stăteau câte trei sau patru la masă, vorbeau și râdeau zgomotos. Tata s-a furișat pe vârfuri la masa cea mai retrasă, unde a băut mult timp în tăcere, iar din când în când din ochii lui tulburi, picura câte-o lacrimă.

Apoi, pe neașteptate, își scutură capul și începu să-mi vorbească din nou, cu glasul său de femeie, despre războiul nostru de independență, despre calul cel alb al prințului Ypsilanti, despre drapelul neatârnării, fluturând pe meterezele înalte de la Kalavera, despre sulioții lui Markos Botzaris (printre care se număra și bunicul meu) galopând către Missolonghi, despre capul lui Mourosis rostogolindu-se-n pulbere-n fața seraiului din Stambul și despre patriarhul Grigorios, spânzurat în odăjdiile sale arhierești.

Pe măsură ce își aducea aminte de faptele de demult ale palicarilor, tata se înflăcăra, ochii lui lăcrimoși căpătau strălucire, iar bărbații din cârciumă se opreau din flecăreala lor zgomotoasă și începeau să-l asculte.

Până la urmă, tata a izbutit să mă vrăjească și pe mine, Nemțoaico, cu poveștile lui. Uitam de picioarele maică-mii închipuindu-mi că mă războiesc cu soldații lui Ibrahim Bey, că slujesc pe unul din vasele noastre, iuți ca săgeata, sub porunca lui Miaulis, sau că mă strecor, prin fumul înecăcios al unei înspăimântătoare explozii, printre ruinele de la Missolonghi.

Îi pizmuiam pe toți acești viteji, a căror faimă aproape că îmi storcea lacrimi de gelozie. Fiindcă dacă aș fi viețuit în vremurile acelea, Nemțoaico, eu, Kostas Venetis aș fi fost unul dintre eroii independenței, un Kanaris sau Kolokotronis, iar în zilele care au urmat m-am pomenit că-mi zugrăvesc cu cărbune pe față niște mustăți ca ale lui Markos Botzaris. Și, învelit într-o cuvertură de pat mâncată de molii, mi-am închipuit că sunt arhiepiscopul Germanos poruncind să fie ridicat drapelul independenței pe zidurile de la Kalavera.

Dar în seara aceea, la cârciumă, l-am urât iarăși pe tata, căruia câțiva din argații lui Kir Apostolis îi dădeau acum de băut, bătându-l cu nerușinare pe coapse. Iar poveștile sale, rostite cu glas pițigăiat de femeie, mi s-au părut dintr-odată curate caraghioslâcuri.

Îl priveam cum se uită cu frică la namilele acelea care-i spuneau râzând că vorbise taman ca un popă ori un dascăl de școală, cum primește din mâinile lor ulciorul cu *ouzo*, și am simțit iarăși, Nemțoaico, că mi se răscolesc măruntaiele.

Fără să-mi dau seama prea bine ce fac, am răsturnat, în hohotele de râs ale argaților lui Kir Apostolis, ulciorul cu băutură și i-am poruncit cu asprime tatălui meu să mă urmeze.

Acesta s-a ridicat de la masă, cu un zâmbet lătăreț de bețiv, în timp ce eu îl izbeam în coaste cu pumnii și îi șuieram în ureche niște sudalme cumplite.

Cine privește goliciunea mamei sale să fie omorât cu pietre – stă scris în Sfânta Scriptură.

Câtva timp m-am ferit să mai rămân singur acasă cu maică-mea. Umblam brambura toată ziua. Îmbucam câte ceva prin gospodăriile unde eram poftit pentru vreo tămăduire, căci vindecările mele mai aveau căutare, cu toate că părintele Makarios îi prevenise pe oamenii de la mine din sat că-s oleacă de cimotie cu dracul. Apoi hoinăream de unul singur, printre bozii și mărăcini, căutând dinadins locurile cele mai singuratice, unde puteam să mă las în voia mâniei mele neputincioase. Se întâmpla să calc în picioare câte o tufă piper-nicită, fără să-mi pese de spinii care-mi pătrundeau câteodată în tălpi, închipuindu-mi că-i strivesc sub călcâi pe șerpoaica de maică-mea și pe Vanghelis. Alteori smulgeam în neștire smocuri-smocuri de iarbă, pe care le fărâmițam în bucățele cât mai mărunte, cu fața schimonosită de ură. Iar odată, în toiul uneia dintre izbucnirile mele năbădăioase, am fost surprins auzind în spatele meu un hohot de râs. Semăna leit cu râsul maică-mii și am simțit că sângele meu începe să clocotească de furie. Am întors capul, gata să-mi înfig colții cruzi de puiandru în trupul ei mare și alb. Dar nu era maică-mea, era Kiva. Atunci, fără să-mi dau bine seama ce fac, am ridicat un bulgăre uscățiv de pământ (căci, trebuie să știi, fiule, așa e pământul Greciei noastre pietroase) și l-am azvârlit în direcția Kivei. Ea zvâcni în lături, scoase un strigăt de spaimă și începu să alerge spre sat. O pornii în goană după dânsa, azvârlind cu bulgări

și cu pietroaie. Toată mânia mea se revărsa acum asupra staturii ei poruncitoare, iar unul din proiectilele mele a nimerit-o drept în mijlocul spatelui. Urletul ei de durere îmi mai răsună încă în auz și astăzi, Nemțoaico, ca și urletul unei alte grecoaice, despre care o să-ți povestesc mai târziu, când va veni rândul istorisirilor despre arhiduce.

Seara mă strecuram în cârciumă, la masa tatălui meu, care-și continua poveștile cu Markos Botzaris, iar de la o vreme am început să-l ajut să golească ulciorul cu *ouzo*.

Încetul cu încetul am început să mă împrietenesc, spre desfătarea argaților lui Kir Apostolis, cu licoarea aceea dulceagă, care îmi încălzea sângele. Spre deosebire de tata, care se blegea și mai rău la beție, pe mine rachiul mă făcea nărăvaș și cam rău de gură. Începeam să mă fălesc cu puterile mele de vindecător, dar și cu tăria pumnilor mei, pe care-i plimbam pe sub mustățile negre din cârciumă, zbierând că peste câțiva ani îi voi snopi pe toți bătăușii din sat și că voi ajunge, la rându-mi, o căpetenie tot așa de vestită ca și Markos Botzaris. Râsete groase însoțeau lăudăroșeniile mele, iar câte unul din mustăcioșii de la vreo masă alăturată, ținându-se cu mâna de pântece, mă îndemna, printre hohote ca niște mormăituri, să iau o gură din ulciorul lui de rachiu. Tata încerca să mă domolească sfios, atunci când nu era prea adânc cufundat în chercheleala lui lăcrimoasă, dar nu-i luam în seamă îndemnurile. Ceilalți bărbați mă lăudau în bătaie de joc, zicându-mi că semăn cu maică-mea, care-i o femeie și jumătate. Și mă îndemnau să joc sirtakiul nostru grecesc pe una din mesele grosolane, lipindu-mi cu scuipat pe frunte un ban mărunt de hârtie.

Plecam mereu printre ultimii, căutând să ne sprijinim unul pe celălalt, zvârliți adesea în uliță de argații birtașului.

Acasă maică-mea ne primea pusă pe harță. Îl ocăra pe tata, care se strecura ca un șoarece, pe vârfurile picioarelor, în odăița lui de lângă bucătărie, iar mie îmi arunca rânjete de batjocură, căci proaspăta mea aplecare spre băutură îi stârnea parcă un soi de bucurie ascunsă.

De multe ori ne primea despuiată pe jumătate și atunci privirile mele începeau să frigă iarăși de poftă, încercând să se strecoare sub poala cămășii ei scurte, unde se ascundea taina trupului de muiere.

Maică-mea îmi observa căutăturile pofticioase și scornea mereu câte un modru ca să-mi supună carnea la cazne: întârzia mult înainte de a pleca la culcare, legânându-și crupele grăsulii, în timp ce se prefăcea că scotocește pe policioara de deasupra lavoarului, unde-și ținea săpunurile cu miroazną dulce de trandafir, ori își lasă din senin cămașa să alunece până aproape de mijloc și se apuca să-și stoarcă cine știe ce punct negru de pe una din țâțele ei dolofane. Sau se apuca să culeagă vreo scamă de pe podeaua de cărămidă, dezgolindu-și coapsele până la șolduri și lasându-mă să-i sorb din ochi curul rotund ca un bostan.

Apoi, într-o seară, s-a întors brusc cu fața spre mine și m-a întrebat dacă vreau să-i văd pizda.

Cămașa căzu, iar pântecul despuiat al maică-mii se ivi cu nerușinare în fața simțurilor mele înfierbântate până la nebunie.

La vederea părului negru și creț, care îmi pârjoli ca un fier roșu pupilele, am scos un urlet de groază, ca și cum aș fi zărit o stafie, și mi-am acoperit ochii cu palmele.

II. Pântecele

M-am perpelit toata noaptea în așternut, tulburat peste poate de poveștile lui Kostas Venetis. Și pe fundul ochilor mi-a jucat multa vreme albeața pidosnică a goliciunilor femeiești.

Văzusem destule muieri despuiate până atunci, dar nici una nu stârnise în mine o dorință atât de aprigă ca aceea pe care mi-o strecurase în măduvă vocea slăbită de boală a lui Venetis.

Eu n-am crescut într-o casă cu femei arătoase și nici n-am avut vreodată prilejul să trag cu coada ochiului la o pereche dolofană de pulpe. După cum nu-mi amintesc să fi supt oarecând la sânul unei femei, căci primele mele amintiri sunt legate de cămăruța igrasioasă unde o baborniță știrbă (pesemne bunica) îmi vâra cu sila pe gât niște terci lipicios de făină și apoi îmi trecea pe sub nas o cârpă muiată în basamac, care mă adormea, ca o izbitură în moalele capului.

A basamac mirosea și răsuflarea bătrânei, ce se ghemuia noaptea lângă mine, înțepându-mă cu genunchii ei ascuțiți prin cămașa de lână. Apropierea ei îmi stârnea o scârbă cumplită. Iar cleștii degetelor deformate de reumatism, care mă smuceau de păr și de urechi cu o cruzime neobișnuită, ori de câte ori îndrăzneam să mă strecor în curtea plină de bălării și să privesc printre ostrețele gardului, mă urmăreau până și în somn, ca niște unelte de schingiuit.

Dimineața se spăla îndelung, despuiată până la brâu, într-un lighean de tablă cu smalțul sărit, săpunindu-și zdravăn brațele slăbănoage, numai piele și os, și țâțele fleșcăite. Apoi se căuta de lindeni și își ungea cu gaz de lampă părul rărit. Duhoarea de gaz, amestecată cu duhoarea de basamac și cu aceea de vizuină a ogeacului nostru sărăcăcios, mi-a însoțit primii ani ai copilăriei.

Casa în care locuiam, lungă și joasă ca o baracă, adăpostea o adunătură de femei bătrâne, una mai pocită decât alta, care, îmbrăcate totdeauna în negru, se strecurau ca niște umbre de-a lungul pereților, schimbând între ele cuvinte șoptite, ce în urechile mele sunau ca niște amenințări.

Noaptea le visam fugărindu-mă prin cotloane pline de păianjeni și urechelnițe, încercând să mă vâre cu sila în sacii pe care îi purtau pe umeri atunci când ieșeau să scormonească prin lăzile de gunoi ale bogătanilor, căci meșteșugul lor era culesul de zdrențe. Și urlam de spaimă ori de câte ori vreuna din aceste bătătii vroia să mă dezmierde cu stângăcie, să-mi atingă obrazul cu degetele ei noduroase sau să mă ia de bărbie.

Aceeași spaima mă copleșea în serile de sâmbătă, când bunica (sau cine-o fi fost) îmi smulgea țoalele și mă azvârlea într-un hârdău cu apă fierbinte. Degetele ei îmi frământau cu brutalitate fiecare bucățică de piele. Și le simțeam cum se înverșunau împotriva puțoancei mele și cum îmi strângeau sălbatic coițele, ca și cum ar fi avut de gând să mă jugănească.

Totul s-a isprăvit într-o dimineață, când am găsit-o pe bătrâna de lângă mine rece ca gheața, rânjindu-și, dintre buzele vinete, cioturile negre de dinți. Urletul meu le-a adunat pe celelalte babornițe, care au început s-o pipăie și s-o răsucească pe toate părțile, clătinând din capetele lor ca niște tigve. Apoi au înșfăcat-o de mâini și picioare și au trântit-o pe masa din mijlocul camerei, au despuiat-o și au început să o spele, fără să se sinchisească de țipetele mele de groază.

În cele din urmă m-am strecurat pe portița dărăpănată și am luat-o la fugă, urlând ca un apucat. Nimeni nu m-a chemat înapoi, poate că nimeni nu mi-a observat lipsa. În noaptea aceea am dormit într-o magazie din port, alături de Luciano, un băiat mai mare ca mine care, înduioșat pesemne de urletele mele, m-a cules de pe uliță, mi-a vârât în gură o bucățică de zahăr candel și m-a dus în culcușul lui, unde am viețuit vreme de câteva luni, încercând să deprind cât mai bine meșteșugul cerșetoriei.

Luciano mă silise încă din prima noapte să-i sug mădularul sculat, spunându-mi ca asta e plata chiriei.

Cu vremea, îndeletnicirea asta a început să-mi facă plăcere. Ziua mergeam la cerșit, iar noaptea mă drăgosteam cu Luciano și cu alți băieți, cărora, în schimbul unei bomboane, al unei paiațe de cârpă sau al unui bănuț de aramă, le făceam tot ce îmi poruncea tovarășul meu.

Primul care m-a siluit a fost o calfă pistruiată de măcelar. Speriat de țipetele mele (căci durerea a fost cumplită) mi-a dat o bucată mare de bojoc fiert și mi-a șters lacrimile care mi se prelingeau pe obraji cu batista lui cadrilată. Apoi am început să ne întâlnim fără știrea lui Luciano, căruia îi spuneam că mă duc la cerșit.

Calfa de măcelar m-a înfățișat stăpânului său, ca pe un orfan de la el din sat, care venise la oraș ca să-și afle un căpătâi. Uneori stăpânul măcelăriei mă punea să ajut la căratul buturilor însângerate de vită, ce îmi sfărâmau umerii, dându-mi în schimb câte o grămăjoară de mărunțaie, pe care o împărțeam de fiecare dată cu Luciano. Pe urmă, într-o zi, mâinile păroase și roșii ale măcelarului au început să-mi pipăie fesele. Stăpânul i-a urmat calfei și astfel am cunoscut anumite locuri tainice de petrecere, am devenit fetița unor tați de familie respectabili și în cele din urmă l-am întâlnit pe Kostas Venetis.

Acum acesta era cufundat într-un somn greu. Lumina lunii cădea pe fața lui pământie, brăzdată de riduri subțiri, care semăna cu o mască de ceară.

Respira anevoie, ca și cum ar fi trebuit să se opintească amarnic pentru fiecare gură de aer. Îi simțeam, în culcușul îngust, oasele mari, împungându-mă prin pătura jilăvită de transpirație.

Mi s-a făcut frică, iar dinții rânjiți ai bunicii îmi apărură iarăși în fața ochilor. Mi-l închipuiam pe Kostas cu mădularele înțepenite și reci, holbându-și la mine ochii sticloși în lumina albicioasă a zorilor. Oasele craniului i se conturau limpede pe sub pielea subțire ca pergamentul, iar capul său falnic aducea tot mai mult cu o hârcă de mort.

M-am gândit că, peste vreme puțină, din Kostas Venetis nu va mai rămâne decât o movilă de pământ negru în vreun cimitir mărginaș al Veneției. Iar gândul ăsta mi se părea cu neputință de

suportat. Apucat de o deznădejde apăsătoare, am strâns cu disperare între brațele mele de copilandru, trupul slăbănogit al lui Kostas. Lacrimi mari și sărate îmi țâșniră din ochi, iar corpul meu începu să tremure de sus până jos. Niciodată nu mai plânsesem așa.

Trezit din somn de suspinele mele, Kostas se ridică în capul oaselor, mă privi cu blândețe și mă mângâie încetișor pe creștetul capului. Apoi îmi porunci să-i aprind o țigară de foi.

Și după ce pufăi de câteva ori, îmi spuse că ar pofti să mănânce la prânz o costiță de miel cu sos de vin roșu.

Mă uitam cu uimire la Kostas Venetis. Nu-l mai văzusem înfulecând cu atâta lăcomie. De câteva săptămâni nu mai mânca aproape nimic. Și acum, dintrodată, iată-l devorând cu înverșunare, sugând până și oasele, întingând în strachină cu degetele lui iscusite de scamator, mânjite de sosul roșu ca sângele, în care îmi poruncise să pun mult busuioc.

Reușisem să fac rost de o jumătate de miel vânzându-mi farmecele unui casap cam trecut.

Kostas nu m-a întrebat de unde am carnea, dar în ochii lui negri mi s-a părut că pot desluși un soi de recunoștință. Am gătit toată dimineața pe primusul nostru vechi, sub privirile nerăbdătoare ale lui Kostas Venetis, care s-a ridicat de câteva ori din pat, a săltat capacul cratiței, a cercetat tăria cărnurilor cu furculița și a adulmecat lacom aburii de friptură.

De obicei se arăta foarte cumpătat la mâncare, iar o bucățica de brânză și un pumn de măsline erau cel mai adesea hrana lui pe o zi.

Acum înghițea pe nerăsuflate, cu ochii ieșiți din orbite, ca un câine flămând, icnind de plăcere și sorbind între înghițituri din sticla cu vin care rămăsese din ajun la picioarele patului.

După ce a isprăvit de mâncat, a râgâit tare de câteva ori și mi-a spus :

La vremea bărbăției, Nemțoaico, eu, Kostas Venetis, n-am fost robit niciodată pântecelui, ci am avut asupra lui, de la Dumnezeu, stăpânire. Astăzi pântecele meu s-a dovedit mai puternic ca mintea mea, semn că mă lasă puterile și că am ajuns un nevolnic. Așa că nu trebuie să-ți pară rău dacă o s-o mierlesc, căci ne vom reîntâlni

cu siguranță în viețile noastre viitoare, așa cum ne-am întâlnit de nenumărate ori și în viețile dinainte.

Tot răul, trebuie să știi, fiule, ne vine din pântece. Acolo sălășluiesc poftele cele bicisnice : lăcomia la mâncare și băutură, dragostea de arginți, invidia și curvia. Iar dintr-însele se naște nevolnicia, care nu face cinste nici unui bărbat. Iar eu, Kostas Venetis, m-am arătat bărbat atâta timp cât mi-am stăpânit pântecele, chiar dacă n-am avut nici o putere asupra trupului de muiere. Și cel mai amarnic m-a încercat patima desfrânării, pe care am moștenit-o pesemne de la maică-mea, care se tăvălea cu bărbații ca o adevărată drăcoaică.

Cei mai mulți oameni săvârșesc răul din slăbiciune.

Răul din slăbiciune e răul care vine din pântece.

Cei puternici săvârșesc un altfel de rău, răul care vine din minte, unde sălășluiesc duhul trufiei și duhul slavei deșarte. De asta sărăcia cu duhul e mai bună decât deșteptăciunea, iar cel care știe să-și smerească mintea are stăpânire asupra păcatului.

Dar sărăcia cu duhul și smerenia vin de la Dumnezeu, așa după cum trufia tot de la Dumnezeu vine, pentru ca unii trebuie să fie smeriți și alții trufași, iar cercul se mișcă înainte și înapoi.

După ce am privit pântecele despuiat al maică-mii, viața din casa părinților mei a devenit un coșmar. Căzusem cu totul în patima rachiului de anason, care-mi tulbura mintea până la nebunie. Iar maică-mea scornea mereu noi și noi desfrânări, cu care îmi punea carnea la cazne cumplite. Se despuia acum seară de seară în fața mea, după ce smulgea toate hainele de pe mine și mă lega strâns cu o funie de piciorul mesei din bucătărie. Se culca pe podea, amețită de *ouzo*, ițindu-și fără rușine crăpătura dintre picioare și mă silea s-o dezmierd pe țâțe și pe coapse, îmi lua mâna și mi-o punea cu de-a sila peste părul negru și des de sub pântece. Iar de mai multe ori a adus în casă un bărbat din satul vecin cu care s-a împreunat îndelung, cu gemete de plăcere scălâmbe, care îmi înghețau sângele.

În sat începuse să umble vorba că în casa noastră se petrec lucruri nerușinate, iar oamenii ne ocoleau ca pe niște ciumați.

Când intra în cârciumă, tata era întâmpinat acum cu hohote de râs și cu măscări. Nici darurile mele de vindecător n-au mai avut căutare, eram alungat din toate părțile, iar ceilalți băieți din sat, îndemnați pesemne de părinții lor, aruncau după mine cu tot felul de murdării, socotindu-mă frate de cruce cu diavolul.

Părintele Makarios a ciocănit în zadar la poarta noastră în câteva rânduri.

Când i-a zărit sutana neagră și ochii care ardeau ca niște tăciuni, tata s-a pitit în pivniță, după niște butoaie vechi, unde a stat până la lăsarea nopții, când, tremurând din toate încheieturile, s-a strecurat în bucătărie. Două ceasuri a zăbovit la poarta noastră părintele, așteptând liniștit să-i deschidem, iar înainte să plece a stropit vârtos cu agheasmă ulucile înalte ai gardului, în spatele cărora nu deslușea nici o mișcare.

Numai datorită stăruinței părintelui, nu ne-au omorât sătenii cu pietre și nu ne-au ars casa.

Am aflat mai târziu că, la îndemnul burduhănosului de Kir Apostolis, căruia tocmai îi muriseră niște oi, câțiva gospodari plănuiseră să scape satul de noi, socotind că molima dintre vite e din pricina noastră. Norocul a fost că, înainte de a trece la fapte, țăranii cu pricina au cerut sfatul părintelui Makarios care i-a mustrat cu asprime, poruncindu-le să lase îndreptarea noastră pe seama lui Dumnezeu.

A fost pentru prima oară când părintele m-a scăpat de la moarte.

Căci grecii au, fiule, sânge năbădăios și duc mâna la cuțit fără să stea prea multă vreme pe gânduri.

De câte ori ieșeam pe uliță, bolovanii zburau în jurul capului meu, iar pe gardul nostru găseam scrise cu catran, dimineață de dimineață, cele mai porcoase vorbe de ocară.

Atunci am început să-i urăsc pe oamenii de la mine din sat.

În capul meu de puiandru necopt ura împotriva sătenilor se amesteca cu poveștile tatălui meu despre isprăvile lui Markos Botzaris. Îmi închipuiam că sunt unul dintre bărbații aceia cu musteață stufoasă de palicar din zilele Eteriei, galopând, pe un cal ca al prințului Ypsilanti, pe ulițele satului nostru, hăcuindu-i cu

sabia pe cei ce mă batjocoreau, siluindu-le muierile ciolănoase și aprinzându-le casele. În mintea mea îi osândisem pe toți, toți trebuiau să plătească. Și mai ales maică-mea, căreia îi hărăzeam în închipuire morțile cele mai cumplite. Mă și vedeam retezându-i din șolduri cu fierăstrăul picioarele grăsulii, așa cum văzusem în lavra Sfantului Dionisie, pârlindu-i părul creț de sub pântece sau înfigându-i în crăpătură șomoioage de paie aprinse.

Ura mi-a dat puterea să mă smulg de sub robia rachiului de anason, să pun capăt pidosniciilor și să fug din casa părinților mei. Simțeam că trebuie să mă curăț prin post și prin rugăciune, ca să mă pot răzbuna.

Dealurile cretoase din jurul satului meu erau scobite de o mulțime de peșteri, cărora le știam toate ascunzișurile și toate cotloanele. Într-una din aceste scobituri întunecoase și pline de lilieci, am încercat să duc, timp de câteva luni, viața unui sihastru. Mă hrăneam doar cu ierburi și rădăcini, supunându-mi iarăși carnea la cazne. Spuneam tot timpul în gând rugăciunile pe care le știam, mai cu seamă psalmii lui David.

Nu ieșeam din vizuina mea decât noaptea. Atunci rătăceam până spre dimineață, respirând cu plămâni lacomi aerul proaspăt și răcoros. Când mă răzbea oboseala, mă lăsam în iarba jilavă și ascultam cântecul greierilor.

Poftele mele trupești se risipiseră ca prin minune. Numai ura îmi mai pârjolea acum măruntaiele.

Nu departe de marginea satului era cafeneaua lui Mustafa. O dugheană scundă, în care lumina zilei se strecura anevoie prin ferestrele nu mai mari de o palmă.

Rareori avea Mustafa mușterii : ba un turc bătrân aflat în trecere prin părțile noastre pe măgărușul lui cenușiu, ba câțiva soldați cu fes roșu trimiși de agia din Salonic pentru cine știe ce pricină să cotrobăiască prin satele din împrejurimi, ba vreun domn îmbrăcat în surtuc de oraș, cu o pană mare de gâscă după ureche.

Cel mai ades călcau pe acolo copiii din sat, care, fără știrea părinților, se dedulceau cu acadelele și alvițele turcului, cu salepul vârtos și cu rahatul brumăriu, cu gust de portocală sau de fistic.

Mustafa era un omuleț zbârcit, cu ochi mici și răi, care priveau dușmănos de sub sprâncenele rare. Îl puteai vedea șezând pe pragul dughenei, lângă nelipsita lui narghilea, în așteptarea vreunui mușteriu rătăcit, căci marfa turcească nu e prea căutată prin satele noastre grecești.

Când căpătam de la tata vreun ban mărunt de aramă, pe vremea când acesta mă credea pătruns de duhul sfințeniei, mă înfruptam și eu din bunătățurile lui Mustafa. Iar într-o zi, cum turcul lipsea pentru o clipită din prăvălie, m-am lăsat ispitit și am început să cotrobăi cu degete ahtiate printre rahaturi și acadele.

Inima îmi ticăia ca un ceasornic de buzunar. Pândeam cu ochii în toate părțile, gata s-o zbughesc la cel mai mic semn de primejdie. Dar nu se arăta nimeni și mi-am putut umple în voie sânul și buzunarele cu tot ce se găsea mai de soi în dugheana lui Mustafa.

Îi auzisem de nenumărate ori, fiule, pe oamenii de la mine din sat blestemându-i în șoaptă pe turci și socoteam că săvârșesc o faptă de vitejie dând iama în dulciurile păgânului, care era dușmanul de moarte al neamului meu.

Chiar părintele Makarios ne spunea, când poposeam împreună cu tata în chilia lui, după predică, dându-ne numeroase pilde din Sfânta Scriptură, că a vărsa sângele unui necredincios e lucru pe placul lui Dumnezeu.

Din ziua aceea am început să-mi fac drum regulat pe la cafeneaua lui Mustafa. Dar turcul nu se mai clintea de pe pragul prăvăliei, nici măcar ca să meargă la umblătoare. Acolo își molfăia strachina de orez și tot acolo își așternea covorașul de rugăciune când venea ceasul închinăciunilor către Mekka.

Zăboveam ceasuri întregi în fața dughenei, prefăcându-mă că cioplesc cu briceagul o bucățică de lemn și trăgând cu ochiul la obiceiurile lui Mustafa. Moșul începu să mă cerceteze, la rându-i, bănuitor, dar nu îndrăznea să mă alunge, cunoscând firea năbădăioasă și pusă veșnic pe harță a consătenilor mei. Turcul avea stăpânire la Salonic, dar acolo, în sat, noi făceam legea.

Îmi plăcea nespus să înfrunt privirea bănuitoare a moșului. Îl priveam fără teamă în ochi și, după ce ne cercetam îndelung, nu eu eram cel care lasă primul ochii în jos.

Jocul ăsta a durat multă vreme, până când, într-o zi, un câine costeliv începu să-i țină tovărășie lui Mustafa la pragul dughenei.

N-am văzut niciodată, Nemțoaico, o jivină mai îndrăcită decât câinele ăsta. De cum mă vedea, începea să latre cu atâta înverșunare, încât broboane reci de sudoare îmi acopereau tâmplele. Hămăiturile lui răgușite se auzeau în tot satul, băgând în toți dracii potăile jigărite ale consătenilor mei, care izbucneau și ele în lătrături furioase și chiar se repezeau câteodată cu colții la primul trecător ce le tăia calea, gata să-l sfâșie. Se întâmpla ca javrele să urle ceasuri întregi, fără să se sperie de înjurăturile stăpânilor și de pietrele aruncate spre ele, de după gardurile gospodăriilor.

Nu m-am temut niciodată de câini, dar jigodia asta îmi făcea genunchii să tremure. Trebuia acum să-mi fac mult curaj ca să mă proțăpesc în fața cafenelei lui Mustafa, sub ploaia de lătrături. Și mi se năzărea că turcul se uită la mine batjocoritor, de sub fesul lui, negru de murdărie.

Apoi, într-o bună zi, javra a început să se țină după mine. Nu se apropia niciodată la mai mult de doi pași, dar lătra ca apucată de streche și își holba la mine ochii galbeni și răi, cu o ură pe care mi-e cu neputință să ți-o înfățișez în cuvinte. Aproape că nu mai ieșeam din casă de frica potăii lui Mustafa și începeam să mă căiesc că poftisem la acadelele turcului. Singurul meu gând era cum i-aș putea face javrei de petrecanie.

Trebuie să știi, fiule, că eu, Kostas Venetis, am săvârșit în viața mea de mai multe ori vărsare de sânge. O să-ți istorisesc mai târziu, cum și pentru ce pricini, dacă Dumnezeu va avea bunătatea să-mi dăruiască destule ceasuri de viață, ca să-mi pot duce povestea până la sfârșit. Dar prima făptură la care i-am luat viața cu mâinile mele, a fost potaia asta pocită și urâcioasă, ce venea uneori până sub ostrețele gardului nostru, pândindu-mă cu o încăpățânare de om, ori mai degrabă de diavol. Căci în mintea mea de puiandru încolțise gândul că javra asta e diavolul însuși, despre care aflasem de la părintele Makarios că se arată adesea sub înfățișare de câine.

Am început să fur din oalele maică-mii bucăți vârtoase de carne, în care înfigeam ace, cuie ori cioburi tăioase de sticlă și pe

care nu pridideam să le risipesc în calea potăii lui Mustafa. Am încercat și cu otravă de șobolani. Dar javra avea pesemne o mie de suflete, căci înghițea tot pe nemestecate, după care mă lătra cu și mai mare sălbăticie.

Atunci mi-am dat eu seama, Nemțoaico, că otrava e arma muierilor și-a scapeților, bărbatul adevărat omoară cu cuțitul sau cu ciomagul. Măciuca de nuc, pe care am găsit-o printre uneltele din livadă ale tatălui meu, era anevoie de mânuit pentru brațele mele de băietan. Cu greu izbuteam s-o ridic deasupra capului la început, dar, după ce am făcut lucrul ăsta de sute și sute de ori, am prins să capăt puțină îndemânare. Furam bostani de prin grădinile vecinilor noștri, străduindu-mă să-i sfărâm dintr-o lovitură și opintindu-mi din răsputeri mușchii – încă firavi și nevolnici. Când lăsam baltă măciuca, încercam să-mi călesc tăria brațelor cu ajutorul unui bolovan greu. Am scrâșnit din dinți și am izbutit. Acum eram gata să dau piept cu jigodia turcului. Călcam țanțoș pe ulicioarele satului, cu măciuca pe umăr, făcându-i pe băieții de seama mea să se uite la mine cu frică.

Dar potaia nu se mai arăta.

Pe pragul cafenelei, moșul trăgea alene din narghilea, holbându-și spre mine albul ochilor cu dispreț. Nu se vedea nici urmă de câine. Nici la ușa dughenei, nici de-a lungul uliței pline de praf, nici în altă parte.

În sfârșit, după multe șovăieli, m-am hotărât să sar, într-o noapte, pârleazul din spatele cafenelei lui Mustafa.

M-am pomenit într-o curticică plină de bălării. Luna plină lumina aproape ca ziua. Puteam deslușI câteva chiupuri mari de pământ, câteva butoaie hodorogite. Apoi m-am împiedicat de coada unei sape și am căzut greoi, zdrelindu-mi zdravăn genunchii. Atunci am auzit lângă mine un mârâit slab. Câinele zăcea covrig la pământ și mi-am dat seama că e bolnav și că trage să moară.

Am izbit cu măciuca, adunându-mi toate puterile. Cred ca i-am făcut de petrecanie dintr-o singură lovitură. Creierii lui mi-au împroșcat fluierele picioarelor.

Asta a fost, fiule, prima vărsare de sânge din viața lui Kostas Venetis, dar n-am apucat să mă bucur prea mult de moartea dușmanului meu. Chiar în seara zilei ce a urmat, doisprezece soldați cu fes roșu, din spatele cărora ochii mici ai lui Mustafa aruncau fulgere de mânie, năvăliră la noi pe neașteptate. Turcul avea în brațe leșul potăii, pe care îl azvârli la picioarele tatălui meu, urlând că i-am omorât câinele.

Tata aruncă de jur-împrejur priviri nedumerite și, într-un târziu, se apucă să spună ceva întru apărarea mea.

Atunci un pat de pușcă îl izbi cu putere în coșul pieptului. Soldații se repeziră la mine și începură să mă lege cu strășnicie, apoi mă smulseră dintre brațele tatei, care tremura din toate mădularele, și mă luară cu dânșii.

Fui trântit cu fața în jos pe paiele de pe fundul unei căruțe. Funiile încolăcite în jurul trupului îmi rodeau carnea fără cruțare. Nu puteam să fac nici cea mai mică mișcare, mădularele îmi amorțiseră, limba și buzele mi se făcuseră parcă de iască.

Am fost dus așa până la prăvălia lui Mustafa. Pivnița turcului urma să fie prima mea temniță. Pumnul unui soldat îndesat mă izbi în bărbie, făcându-mă să-mi pierd cunoștința.

Zăcui toata noaptea în hruba aceea întunecoasă, tremurând de frica șobolanilor mari cât pisicile, care își apropiau fără sfială boturile scârboase de mine. Îi izbeam cu picioarele din toată puterea, ferindu-mă astfel de atingerea lor, le auzeam oasele trosnind și țestele sfărâmându-se, iar sângele lor mi-a udat picioarele până sus. În noaptea aceea, Nemțoaico, am fost pisica lui Mustafa.

Dimineața, pivnița era plina de leșuri de șobolan.

Mort aproape de frică, am auzit ușa temniței deschizându-se și mă pomenii din nou prins între baionetele turcilor. Fui împins afară din hrubă, pe treptele alunecoase de lut, care duceau în maghernița turcului, unde ochii lui de potaie mă fulgerară de sus până jos.

Soldații începură să smulgă hainele de pe mine. Gol-pușcă, încercând să-mi ascund rușinea cu palmele, am fost târât până în fața dughenei și legat, cu fața la zid, de unul din stâlpii pridvorului. Eram sigur că mă vor împușca. Trupul meu tremura din toate încheieturile.

Trecură însă câteva ceasuri fără să se întâmple nimic. Apoi, mânați de la spate de pușt ile turcilor, oamenii din sat, începură să apară, cu plozii și cu nevestele lor, pe maidanul din fața cafenelei lui Mustafa. Mai-marele soldaților începu să cârâie răstit pe turcește, arătând cu degetul spre trupul meu gol, acoperit de o transpirație rece. Apoi un soldat dezbrăcat până la brâu începu să-și scoată cu gesturi tacticoase centura lată de piele.

Lovituri cumplite îmi sfâșiară curul și spatele. Dar am izbutit să-mi stăpânesc urletul de durere. Carnea mea, pe care eu însumi mi-o flagelasem de atâtea ori, se deprinsese cu soiul ăsta de caznă.

Înainte să mă apuce leșinul, am reușit să număr în gând aproape treizeci de lovituri.

M-au ținut legat de stâlp toata ziua și numai printr-o minune a lui Dumnezeu nu mi-am dat atunci duhul, Nemțoaico.

Abia după ce s-au arătat primele stele, turcii m-au dezlegat și m-au trântit ca pe o cârpă la picioarele tatălui meu, pe ai cărui obraji plescăi o năpraznică pereche de palme.

În zilele și nopțile petrecute în peșteră, m-am gândit de mai multe ori la pățania asta. Ochii răi ai lui Mustafa se arătau în visele mele, stârnindu-mi setea de răzbunare.

Ura, ca și duhul desfrâului, vine din pântece, în timp ce dragostea vine din inimă.

Înainte să fug de acasă, șterpelisem amnarul tatălui meu. Am început să adun ierburi și crenguțe uscate, apoi, într-o noapte, cu inima cât un purice, m-am strecurat pe fereastra bucătăriei și am furat din cămara maică-mii o sticla de *ouzo* tare ca focul.

Eram hotărât să dau foc șandramalei lui Mustafa.

Am ales pentru asta o noapte rece și fără lună, când ulițele satului știam că vor fi pustii cu desăvârșire. Cu pași furișați și cu toate simțurile la pândă, cam la un ceas după miezul nopții, m-am apropiat de maghernița turcului. Satul era adormit, nu se simțea nicăieri nici o mișcare.

Mă încerca o groază cumplită de ceea ce urma să înfăptuiesc. Dar și mai mult mă temeam că nu voi izbuti să-mi duc planul la

bun sfârșit. Cu lama unui briceag ruginit am încercat să descui broasca hodorogită, care a cedat după primele încercări. Era mai ușor decât îmi închipuisem.

Am deschis, încet, foarte încet, ușa.

În prăvălie, pâlpâia flacăra unei lumânări.

Și am dat de ochii lui Mustafa, care se holbau la mine cu groază. Între degetele lui, ca niște viermișori pământii, strălucea tăișul unui hanger. Atunci, fără să stau nici o clipa pe gânduri, după ce mi-am făcut cruce cu limba, l-am lovit cu capul în dreptul stomacului. Cred că frica îmi dădea o putere neobișnuită, căci turcul s-a prăbușit fără să icnească, izbindu-se tare cu capul de pardoseala de lut.

Am întocmit la picioarele lui o grămăjoară de crenguțe și frunze uscate, la care am adăugat paiele din salteaua lui Mustafa. Am stropit din belșug totul cu *ouzo*. Am vărsat *ouzo* și peste hainele turcului. Și am scăpărat din amnarul tatălui meu.

O limba roșie și subțire de foc izbucni din mijlocul grămăjoarei de vreascuri. Apoi se aprinse covorașul de rugăciuni. Luară foc și veșmintele turcului. Și înainte s-o zbughesc înapoi în peștera mea, toată prăvălia era cuprinsă de flăcări.

Mă simțeam în sfârșit beat de dulceața răzbunării.

Prăvălia lui Mustafa a ars toată noaptea și nimeni nu s-a repezit să o stingă.

Dimineața nu mai rămăseseră din turc și din bârlogul lui împuțit decât funingine și cenușă. Înștiințată de cine știe ce coadă de topor dintre ai noștri (eu îl bănuiesc pe Kir Apostolis), agia din Salonic a trimis în satul nostru o sută de caralii. În fruntea lor, călărea aga însuși: un bărbat pântecos și buzat, vestit pentru cruzimile lui și pentru ura pe care le-o purta grecilor. Ascuns în spatele unei tufe dese de mărăcini, i-am văzut cum pătrund, în galopul cailor, pe ulița mare a satului, la capătul căreia se deschidea un maidan înconjurat de câteva case mai arătoase, unde era locul de adunare al consătenilor mei. Acolo, sub un cort mare de piele, fu rânduit scaunul de judecata al agăi.

Plutea în aer miros de primejdie.

Două zile am stat ascuns în scorbura mea, neîndrăznind să mai ies de acolo nici măcar noaptea.

Când în sfârșit, cu inima cât un purice, m-am strecurat într-o noapte afară din peșteră, turcul plecase. În urma lui rămăseseră, la marginea satului, zece spânzurători. Zece bărbați din sat atârnase păgânul în furci pentru a răzbuna moartea lui Mustafa, dar mie nu-mi părea deloc rău. Îi uram pe toți cu înverșunare.

Să nu crezi însă că întâmplările astea grozave mi-au potolit dorința de răzbunare, Nemțoaico. În mintea mea fojgăiau gânduri de o răutate de neînchipuit la un copilandru de seama mea, încolțeau planurile unor noi și noi ticăloșii îndreptate asupra satului și a părinților mei. Atunci am înțeles că sunt rău, mai rău decât toți ceilalți oameni, iar gândul asta mă umplea de mândrie, fiindcă pe vremea aceea nu știam că răutatea, ca și bunătatea vin de la Cel Ce-a făcut trandafirul și șarpele.

Credința mea nu era o credință adevărată, dar mă rugam cu strășnicie la Dumnezeu să mă întărească în răutatea mea și să mă ajute în planurile mele ticăloase de răzbunare. În timp ce puneam la cale tot felul de silnicii, recitam cu glas tare psalmii lui David. Apoi, într-o noapte, bătând dealurile golașe de la marginea satului, am întâlnit-o pe Kiva.

Aproape că ne-am izbit piept în piept, pe cărăruia îngustă ce șerpuia printre două rânduri de bolovănișuri sălbatice. Și am urlat de groază în același timp, înainte de ne recunoaște unul pe celălalt, în lumina, albă ca varul, a lunii.

Kiva (așa o chema și pe blestemata de maica-mea) avea o privire pierdută și obrajii ei erau plini de lacrimi. A început să mă strângă în brațe și să-mi acopere obrajii cu sărutări.

Kostas tăcu și căzu pentru o vreme pe gânduri. Părea obosit, iar cămașa lui era leoarcă de transpirație. Închise ochii, strângând tare din pleoape, ca și cum ar fi făcut un mare efort. Rămase așa minute în șir, apoi, cu o voce slăbită, care venea parcă din adâncul pământului, începu din nou să vorbească:

Știu că sufletul tău nevinovat, fiule, e tulburat peste măsură de povestea răutăților mele. Și poate că te întrebi în sinea ta dacă ceea ce-ți istorisesc este adevărul adevărat. Căci e greu de crezut că într-un puiandru de om poate să colcăiască atâta bicisnicie.

Unele din lucrurile pe care ți le povestesc s-au petrecut poate cu adevărat, altele doar în vis și-n închipuire. Fiecare dintre noi are o viață visată și o viață trăită, între care nu trebuie însă să facem nici o deosebire, căci în fața lui Dumnezeu, păcatul cu gândul ori visul și păcatul cu fapta sunt una.

Trebuie să știi că, după întâmplările mele cu arhiducele, despre care îți voi povesti mai încolo, am zăcut multă vreme într-un balamuc de la marginile Parisului. Uitasem aproape cu totul de mine, nu mai știam nici unde mă aflu, nici cine sunt, iar singurul leac pe care îl căpătam în toiul acceselor mele de nebunie, când mă izbeam cu capul de pereții coșcovi ai temniței sau mă tăvăleam pe jos, cu spume la gură, erau bătăile cu funia udă și cămașa de forță.

Vindecarea a venit de la sine, după nu știu cât timp. Începeam să-mi aduc aminte de întâmplările din copilărie, revedeam cu ochii minții chipurile părinților mei, obrajii bucălați ai lui Iannis, mustățile lui Vanghelis și coapsele tari ale Kivei, fața severă a părintelui Makarios și fesul roșu al lui Yussuf, potaia lui Mustafa, burdihanul lui Kir Apostolis. La început dezlânate, amintirile mele au prins apoi să se lege și să se limpezească, așa cum ți le istorisesc ție acum. Iar dacă unele din aceste întâmplări s-au petrecut doar în închipuire, ele țin tot de povestea lui Kostas Venetis, căci ce e fiecare dintre noi, fiule, altceva decât o poveste închipuită de Dumnezeu?

După ce carnea putrezește în adâncul pământului, iar sufletul se reîntrupează într-un alt corp (după cum am aflat din învățătura părintelui Makarios) rămâne povestea. Așa că tu trebuie să pui totul pe hârtie, fără să schimbi nimic și fără să adaugi ceva de la tine, dar mai ales fără să-ți bați capul dacă cele povestite sunt adevărate sau nu, căci faptele noastre și închipuirea noastră sunt una, de vreme ce vin deopotrivă din spirit.

Nu mă gândisem niciodată până atunci că povestea lui Kostas ar fi putut să fie o născocire. Și n-o pot crede nici astăzi, chiar dacă uneori mi se pare că descopăr multe nepotriviri între cele povestite de dânsul și cele pe care le-am aflat pe urmă din cărți. Adevărul este că nu știu nici acum, când mă apropiu de bătrânețe și port o rasă călugărească, cine a fost bărbatul acesta ciudat, care murea

între brațele mele, încercând să-și ducă povestea până la capăt. Dar indiferent că a fost unul dintre sufletele blestemate, hărăzite să slujească răului, pentru a mărturisi despre bine, ori doar un simplu născocitor de istorii, nădăjduiesc că Dumnezeu i-a dat în sfârșit odihna și liniștea de care nu s-a bucurat niciodată în trecerea lui pe pământ. Ce s-ar fi ales oare de mine dacă nu l-aș fi întâlnit niciodată pe Kostas Venetis?

Kostas istorisi mai departe:

Am luat-o de mână pe Kiva și am condus-o în ascunzătoarea mea, unde am ospătat-o cu fructele acre ale unui portocal sălbatic, după ce i-am șters, cu mânecile mele murdare, lacrimile de pe obraz.

Fata mânca în tăcere, iar sucul de portocală se prelingea pe bărbie de pe buzele ei groase și roșii, care semănau cu buzele maică-mii. Respira gâfâit, printre suspine înfundate, ce făceau să-i tresară țâțele pietroase, la care trăgeam pe furiș cu coada ochiului, chiar dacă știam că săvârșesc un lucru necuviincios.

În noaptea aceea n-am închis ochii defel, am ascultat povestea Kivei, pe care am să ți-o redau cu cuvintele mele, căci mi-e cu neputință, după atâția ani, să-mi mai aduc aminte întocmai vorbele ei învălmășite, mustinde de ură și de rușine.

Istoria Kivei

Spre deosebire de tine, dragă prietene, eu nu mi-am cunoscut niciodată părinții. Am crescut printre slujnicele din casa lui Kir Apostolis și am aflat de la dânsele că sunt un copil lepădat, cules de la marginea drumului de stăpâna gospodăriei, femeie miloasă și largă la inimă. Ea m-a înfățișat la taina botezului și a rostit Crezul în numele meu. Și tot dânsa a voit să mă numesc Kiva.

Căsnicia lui Kir Apostolis nu fusese binecuvântată de Dumnezeu cu copii, iar gospodina ar fi vrut (cum am aflat mai târziu) să mă ia de suflet, cu toata împotrivirea soțului ei. Dar o boală fără de leac a doborât-o înainte de vreme, la nici treizeci de ani. Îmi amintesc ca prin vis de chipul ei blând, pe care boala așternuse niște scobituri adânci, de cearcănele vinete de sub ochii ei mari și albaștri, de cămășile sale curate, care miroseau totdeauna a proaspăt.

După moartea ei, care s-a întâmplat la trei ani după ce mă pripășisem în casa lui Kir Apostolis, stăpânul m-a trimis în odaia slujnicelor, cărora le-a poruncit să mă deprindă cu munca.

Trebuia să frec, cu săpun și leșie, dușumeaua tare de scânduri, până când mâinile mele, nedeprinse cu truda până atunci, se făceau numai rană, dar, oricât mă sileam, nu o mulțumeam niciodată pe chelăreasa care sultănea peste slugile din gospodărie.

Aceasta era o femeie voinică și rea de gură, care se ținea cu Kir Apostolis. Stăpânul nu ieșea niciodată din cuvântul ei, iar slugile o urau de moarte, din pricina răutății sale neobișnuite. Le lovea chiar și pe slujnicele bătrâne, izbindu-le bărbătește cu pumnul, până le podidea sângele, spre hazul lui Kir Apostolis, care o poreclise Măcelăreasa.

Pe mine nu mă bătea cu pumnul, mie îmi zgâria obrajii cu unghiile sale tăioase ca niște gheare de uliu, mă trăgea de cozi, mă punea să stau în genunchi pe niște coji colțuroase de nucă, sau mă închidea zile întregi, pentru cea mai mică greșeală, într-o magazie plină de șobolani.

Una din îndatoririle slujnicelor mai tinere era ca, în fiecare seară de sâmbătă, sub porunca Măcelăresei, să-i facă baie lui Kir Apostolis. După ce am împlinit zece ani, au început să-mi crească țâțele și să mi se împlinească dosul și pulpele, mi s-a poruncit să îngrijesc, cu alte câteva fete, de baia stăpânului.

Mai întâi trebuia să punem apă la încălzit, în niște oale grele de tuci, pe care abia le puteam urni. Apoi deșertam apa clocotită într-o putină mare de nuc, chinuindu-ne din greu să nu ne frigem mâinile sau picioarele. Chelăreasa se desfăta nespus pe seama slăbiciunii noastre, iar atunci când vreuna dintre noi se opărea din nebăgare de seama (iar asta se întâmpla aproape de fiecare dată) izbucnea într-un râs gros, ca de bărbat, spunându-ne că suntem niște lepădături lipsite de vlagă.

Stăpânul se dezbrăca în fața noastră fără rușine, ițindu-și, de sub izmenele largi, cărora ne poruncea să le dezlegăm brăcinarul, pântecul uriaș.

Trebuia să-l săpunim pe tot corpul cu un săpun scump, mirosind a floare de portocal. Trebuia să-i luăm în mână mădularul scârbos,

care se învârtoșa la atingerea noastră. Tot trupul său burdihos era acoperit cu peri de sălbăticiune, ce îl făceau să semene, când era despuiat, cu o namilă de mistreț.

Îl frecam cu parfumuri și alifii, îi zvântam șuncile scurte și groase în prosoape moi aduse de la oraș, pufoase ca miezul de pâine.

După ce Kir Apostolis își isprăvea baia, îmbrăca o cămașă de cașmir vișiniu, ce-i lasă despuiate picioarele de la jumătatea coapsei în jos. Se trântea greoi pe sofa, iar una dintre noi primea poruncă să-i mângâie încetișor tălpile.

Îmi era scârbă de corpul despuiat al stăpânului, care se gâdila la atingerea noastră și izbucnea în hohote groase și deșucheate de râs, încercând să ne ciupească de țâțe sau de pulpe.

Când ne pipăia Kir Apostolis nu aveam voie să facem nici cel mai mic gest de împotrivire. Pumnii și ghearele Măcelăresei erau acolo, pregătite să ne umple de sânge.

Fetele treceau pe rând prin culcușul lui Kir Apostolis, de unde reveneau dimineața palide, cu buzele supte și cearcăne albastre sub ochi. Cele care izbuteau să-i intre sub piele (iar unele izbuteau) mâncau la masa stăpânului, căpătau în dar bijuterii ieftine, farduri de ochi și de buze, cămăși străvezii și subțiri, cu care se fuduleau în camera slugilor.

De la o vreme, am băgat de seamă că ochii lui Kir Apostolis mă iscodesc tot mai stăruitor. Apoi, într-o seară, în timp ce, la porunca Măcelăresei, îi săpuneam pieptul păros, degetele sale scurte și groase, acoperite de perișori negri, m-au apucat de bărbie.

Pe urmă stăpânul se sculă în picioare și îmi porunci să-l spăl pe sub pântece.

Atunci, fără să-mi dau seama prea bine ce fac, am lăsat să-mi scape din mână săpunul cu miros de floare de portocal și am fugit în odaia servitoarelor, scoțând strigăte ascuțite de spaimă. Obrajii îmi frigeau de rușine. M-am trântit în culcușul meu, mi-am înfundat fața în pernă și am început să vărs rânduri amare de lacrimi. Deodată am auzit pașii greoi ai Măcelăresei. Venea să mă pedepsească. În noaptea aceea, pumnii ei mari mi-au acoperit corpul de vânătăi.

A doua zi am fost alungată din camera slugilor.

Staulul oilor era noul meu adăpost. Trecusem sub porunca ciobanilor, împreună cu care trebuia să port la păscut o parte din oile lui Kir Apostolis.

Din porunca stăpânului, ciobanii mă supuneau la un trai aspru.

Erau oameni sălbatici, cu chipuri întunecate, care îl slujeau cu credință pe Kir Apostolis.

M-au învățat să mulg oile, folosindu-se de palma lor grea, care nu de puține ori mi s-a abătut peste față sau peste spinare, iar bâta ciobănească m-a dăscălit și dânsa cu strășnicie până m-am deprins să storc laptele din uger.

Tainul meu zilnic era o feliuță subțire de caș, pe care mai-marele ciobanilor mi-o tăia cu zgârcenie, privindu-mă pieziș pe sub sprâncenele sale mereu încruntate, și un codru de pâine.

Dormeam laolaltă cu oile, pe un maldăr de paie, și, din porunca lui Kir Apostolis nu mi se îngăduia nici să mă spăl, nici să-mi descâlcesc părul. Rochiile mele de sărbătoare fuseseră ferecate în lăzile Măcelăresei.

Aceasta se arăta aproape zi de zi în staulul oilor, unde șușotea îndelung cu mai-marele, azvârlindu-mi zâmbre batjocoritoare.

Apoi, într-o seară, m-a luat deoparte și m-a întrebat dacă sunt gata să ostoiesc pofta lui Kir Apostolis. Pasămite stăpânul tânjea după mine și tânjeala asta i-a întunecat mințile, făcându-l să zacă pe crivat toată ziua, cu privirea țintuită în gol, fără să se mai sinchisească de gospodărie.

I-am spus că mai bine mor decât să merg în culcușul lui Kir Apostolis.

Atunci Măcelăreasa a rânjit, ițindu-și dinții lați, ca niște lopeți, mormăind că o să-mi vină până la urmă de hac și că sunt o bicisnică și o nerecunoscătoare.

Am început să primesc demâncarea doar o dată la două zile. Eram pusă să ajut până noaptea târziu la preparatul cașului și al brânzelor pipărate pentru care Kir Apostolis este vestit în tot ținutul Thesalonicului. Și trebuia să mă trezesc înainte de răsăritul soarelui ca să pregătesc gustarea ciobanilor, sub paza mai-marelui care avea grijă să nu pun gura nici măcar pe o firimitură de pâine. În timp ce perpeleam la jăratic pastrama tare și sărată de oaie,

foamea îmi rodea măruntaiele, iar mirosul cărnurilor fripte, cu cimbru și usturoi, îmi făcea o poftă cumplită.

Dar nu aveam voie, sub nici un chip, să mă ating de friptura ciobanilor.

Toată ziua, cum umblam amețită de foame pe dealurile de la marginea satului, cu oile lui Kir Apostolis, gândul meu nu stătea decât la mâncare. Încercam să mă amăgesc înghițind pe nemestecate fructe sălbatice, care nu făceau însă decât să-mi stârnească pântecăraia. Din pricina acestor bucate bicisnice începusem să mă ușurez cu sânge. Eram sigură că o să mor și îmi doream moartea.

Leșinurile mele lungi îi bagaseră în sperieți pe ciobanii lui Kir Apostolis. Iar după scurtă vreme nu m-am mai putut ridica de pe grămăjoara de paie din staulul oilor ce-mi slujea de culcuș. Urma să mă zbat multă vreme între viața și moarte, sub privirea încruntată a Măcelăresei.

La câteva zile după ce căzusem bolnavă, stăpânul a poruncit să mi se pregătească o cameră arătoasă și a chemat doftori de la oraș.

Măcelăreasa a primit poruncă să mă hrănească cu bucatele cele mai gingașe și mai alese de la masa lui Kir Apostolis, căci pricina bolii mele fusese lipsa de hrană. Înghițeam anevoie și fără poftă toate aceste mâncăruri la care odinioară n-aș fi îndrăznit nici măcar să visez. Iar Măcelăreasa îmi dădea de mâncare cu mâna ei, îngrijindu-se să ciugulesc fiecare bucățică din farfurie.

Uneori stăpânul însuși zăbovea o clipă în pragul camerei mele ca să mă întrebe de sănătate.

Două slujnice vegheau tot timpul la capătâiul meu, dându-mi odată la câteva ceasuri leacurile aduse pentru mine de la oraș de Kir Apostolis. Petreceam zile întregi cufundată pe jumătate în somn, țeapănă, cu simțurile amorțite de doftorii. Și auzeam, de undeva de departe, glasurile slujnicelor ce depănau istorii nerușinate, în care se pomenea deseori despre mădularul vârtos al bărbatului.

Atunci am început să trag tot mai mult cu urechea la trăncănelile servitoarelor. Uneori, spre ciuda și spre rușinea mea, simțeam fiori pidosnici în partea de jos a pântecelui, iar noaptea aveam tot felul de vise măscăricoase.

Pe măsură ce obrajii mei își redobândeau rumeneala de altădată, o torpoare ciudată îmi amorțea mădularele și eram în stare să petrec ceasuri întregi cu privirea țintuită în gol. Îmi simțeam țâțele zvâcnind sub cămașa de mătase trandafirie în care mă îmbrăcase Măcelăreasa. Dorința împreunării mă furnica aprig, ca un fier înroșit, din pricina trândăviei și a hranei îmbelșugate.

Mi se părea că slujnicuțele lui Kir Apostolis, care își făceau tot timpul de lucru pe lângă mine din porunca stăpânului, îmi aruncă uitături șuie și pline de poftă.

Măcelăreasa le punea să mă înveselească. În timp ce una din ele ciupea ușurel de corzile unei alăute, cealaltă începea să dănțuiască molatic, mișcându-și alene șoldul rotund și alunecos. Venea foarte aproape de mine și un miros iute, ca de sălbăticiune, aburea dintre pulpele sale puternice. Curul ei fierbinte și dolofan aproape că se lipea de țâțele mele.

Venea apoi vremea poveștilor deșucheate, pe care le istoriseau tot mai roșii la față, cercetându-se una pe alta hulpav. Și adeseori se întâmpla să le văd, la sfârșit, rostogolindu-se pe covor, una deasupra celeilalte, cu fustele săltate până deasupra buricului, maimuțărind împreunarea dintre bărbat și femeie și hlizindu-se cu nerușinare.

Istoria Kivei mi-a făcut puțoanca să se întărească. Mi-am strecurat cu sfială degetele sub poala ei și am început să-i cercetez mai întâi genunchii, apoi partea de jos a coapselor, pe care le simțeam tari și fierbinți, ca ale maică-mii. Ea nu s-a împotrivit. Lăsându-se în voia mâinilor mele, care se făceau tot mai cutezătoare, istorisi mai departe :

Un urcior cu vin dulce de Kios, trimis de la masa stapânului, însoțea totdeauna ceasul poveștilor. Trebuia să beau și eu, din porunca lui Kir Apostolis. Amețeam repede, iar o căldură plăcută mi se strecura în tot trupul. Tâmplele începeau să-mi zvâcnească la auzul snoavelor deșucheate în care se vorbea mereu despre plăcerile cărnii. Pulpele mi se încordau, sfârcurile mi se întăreau, iar o umezeală fierbinte mă lua pe sub pântece. Eram aţâţată atât de tare

de poveștile slujnicuțelor, încât atunci când una din ele a început să-mi muște buzele n-am făcut nici un gest de împotrivire. Limba ei îmi descleștă gura arsă de poftă. Îmi căuta limba de care începu să se frece cu gingășie. Apoi mă răsturnă pe spate și degete lacome îmi apucară sfârcurile țâțelor. I-am cuprins la rândul meu umerii și am tras-o cu putere spre mine.

Tremuram din toate mădularele când mâinile sale dibace au smuls de pe mine cămașa subțire de noapte. Învățată cu tot soiul de dezmierdări, slujnicuța lui Kir Apostolis începu să-mi frământe carnea, neștiutoare până în noaptea aceea de mângâiere. Trupul meu se zbătea ca șarpele pe jăratic sub apăsarea degetelor ei care mi-au întârziat multă vreme pe buci și pe coapse, apoi au pătruns între picioarele mele desfăcute, căutându-mi cu înfrigurare lindicul.

Ascultând cu răsuflarea tăiată povestea acestor desfrânări muierești, despre care mintea mea de copilandru necopt habar n-avusese până atunci, scormoneam adânc și cu lăcomie pe sub fustele Kivei. Coapsele ei, rotunde și albe, așa cum au numai grecoaicele, ardeau între palmele mele, care le strângeau cu înverșunare. Un oftat ușor ieși dintre buzele ei și am observat că ochii încep să-i licărească ciudat, ca la cățelele în călduri. Așa licăreau și ochii maică-mii, atunci când dănțuia, cu coapsele dezgolite până aproape de șolduri, în fața mustăciosului de Vanghelis.

Un deget al slujnicuței – povesti mai departe Kiva, cu un glas răgușit și șovăitor, începu să-mi alinte lindicul cu gingășie. Cu cealaltă mână îmi frământa bucile, dibuind gaura dinapoi, în care arătătorul ei pătrunse adânc, smulgându-mi un suspin de durere. Atunci i-am mușcat umărul dezgolit, urlând ca o pisică sălbatică.

Pizda Kivei se umezise și ardea ca jăraticul.

Ochii întunecați ai lui Kostas Venetis fulgerară scurt de sub sprâncenele groase. Apoi se opri pentru o vreme din povestit, cu privirea pierdută, parcă apucat dintr-odată de slăbiciune. Multă vreme am tăcut amândoi, eu – cu simțurile răscolite de povestea lui Kostas, el – frământat parcă de un gând tainic, ce-i încrețise

fruntea frumoasă de palicar. De afară pătrundea miroazna acrișoară de mâl a *canaletto*-ului din apropiere.

Nici un oraș nu duhnește așa tare a mortăciune ca ăsta, Nemțoaico, zise într-un târziu Kostas Venetis. Am băgat de seamă că toate orașele au o miroaznă a lor: Salonicul nostru grecesc miroase a coajă de pepene, Stambulul – a seu de berbec, Berlinul – a varză murată, târgurile Valahiei put tare a usturoi, Viena – a murdărie de șoarece și a târfă răscoaptă, dar duhoarea asta de gropniță n-am mai simțit-o decât la Veneția, unde răzbate chiar și-n răsuflul băieților încă feciori.

Trebuie să știi, fiule, că și pizda femeii duhnește a gropniță.

Pe vremea când darurile mele de vindecător mai găseau căutare printre oamenii de la mine din sat, mi s-a întâmplat să fiu chemat la o muiere care avea o scurgere mare de sânge. Era o nevastă deșirată și slăbănoagă, pe care suratele ei (căci grecoaicele noastre sunt tare ascuțite la limbă) o porecliseră Iepuroaica. Scuipase în lume treisprezece plozi, din care mai viețuiau opt. Nu creșteau aproape deloc, iar mutrișoarele lor pistruiate păreau tot timpul schimonosite de foame. I-am văzut, nu o dată, costelivi și piperniciți, dând târcol curților mai bogate, de unde nu se sfiau să cerșească o bucată de caș sau un coltuc de pastramă. Adulmecau și pe la oalele maică-mii, care le arunca în batjocură, drept în pulberea uliței, câte o coastă de berbecuț.

Acum se strânseseră ciopor lângă patașca pe care zăcea Iepuroaica.

Femeia era chinuită de fierbințeală și avea fruntea leoarcă de transpirație. Unul din cei opt plozi o ștergea din când în când de sudoare cu colțul unei cârpe și o apăra de muștele mari, care zburătăceau cu grămada prin cameră.

Moașa satului, o baborniță șchioapă, cu câteva rânduri de guși, ședea la căpătâiul bolnavei, încercând să-i vâre cu de-a sila în gură o fiertură de ierburi. Gospodarul, cu privirea rătăcită de spaimă, îmi ieși în întâmpinare și îmi strecură între degete un ban de argint. Plozii se repeziră să-mi îmbrățișeze genunchii și să-mi sărute mâinile, în timp ce moașa îmi aruncă o căutătură plină de ură.

M-am așezat pe marginea patului și mi-am pus mâna pe pântecele femeii, când o duhoare cumplită îmi săgetă nările. Era un iz de putregai, de gropniță și de carne stricată care ieșea de sub cămașa bolnavei. Am încercat să-mi adun puterile, dar în zadar. Și dintr-odată, simții ridicându-mi-se-n gâtlej mâncarea de vinete pe care o înghițisem la prânz.

Pe atunci încă nu știam, fiule, că pizda femeii e pe dinafară floare și pe dinăuntru mormânt.

Îmi amintii însă de istorisirile cumplite ale părintelui Loukas despre scârnele și malahia din care suntem alcătuiți, ca și de poftele desfrânate care îmi chinuiau carnea cu atâta înverșunare. Am spus că trebuie s-o cercetez pe bolnavă și – cu gura pungită de scârbă – i-am săltat cămașa până deasupra buricului.

Prima pizdă pe care am văzut-o, Nemțoaico, n-a fost pizda creață a maică-mii, ci pizda împuțită a Iepuroaicei, din care picura un sânge negru, cu damf de putreziciune.

Sângele roșu e viață, sângele negru e moarte, iar gaura femeii le cuprinde pe amândouă.

Viața și moartea, binele și răul, se deosebesc prin simțul mirosului, care vine din spirit.

Moartea se cuibărise temeinic în părțile femeiești ale Iepuroaicei.

Îmi venea să borăsc și cred că mă făcusem verde la față, în timp ce mă chinuiam să-i desfac picioarele țepene, între care fusese îndesată o cârpă năclăită de sânge.

Unul din plozi începuse să plângă în hohote, undeva în spatele meu.

Simțeam în ceafă privirea temătoare a gospodarului, care mă ajuta să descleștez picioarele Iepuroaicei.

Sânge. Peste tot sânge. Și o duhoare de putregai și de hoit.

N-aș putea să spun însă că descoperirea pe care o făcusem lângă patașca îngălată a Iepuroaicei mi-a potolit năbădăile cărnii.

Dar în noaptea în care mi-am afundat mâna între picioarele Kivei mi s-a părut că simt iarăși miroazna aceea stătută de gropniță.

Kiva se oprise din povestit, lăsându-și pântecele și coapsele în voia degetelor mele înfrigurate. Apoi și-a ridicat singură camașa până sus de tot, dezgolindu-și pulpele dolofane și pizda.

Pizda Iepuroaicei era un lac de sânge împuțit și de murdărie.

M-am repezit asupra Kivei cu ochii ieșiți din orbite. Îi motoleam carnea fierbinte și o acopeream de sus până jos cu pupături unsuroase. Fata îmi dezlegă brăcinarul și mă prinse de mădularul sculat. În clipa aceea ceva ca o sfârșeală îmi cuprinse partea de jos a pântecelui. Și m-am deșertat îndelung de sămânță, pentru prima dată în viața mea, vărsându-mi malahia, cu un uriaș geamăt de ușurare, în palmele Kivei.

Am zăcut multă vreme într-un soi de leșin. O simțeam pe Kiva mângâindu-mi din când în când tâmplele brobonite de transpirație.

Nici o mângâiere n-a mai izbutit în noaptea aceea să-mi trezească vârtutea. Trupul Kivei mă lăsa cu totul nepăsător. Atunci, pesemne cu gândul de a mă smulge din lingoarea în care căzusem, tovarășa mea de desfrâu istorisi mai departe :

Nu mi-a trebuit mult timp să învăț de la slujnicuțele lui Kir Apostolis rânduielile desfrânării. Acum știu că toate astea se săvârșeau din porunca Stăpânului, care avea socotelile sale cu mine.

Am fost lăsate o vreme să ne vedem netulburate de zbenguielile noastre pidosnice. Nici Măcelăreasa, nici Kir Apostolis (care ne trimitea în fiecare zi prăjituri și vin dulce) nu se mai arătau. Cele două slujnicuțe fuseseră scutite de alte corvoade și aveau poruncă să mă înveselească. Ne petreceam vremea cu dansuri și cu cântări, născoceam tot timpul noi alinturi și mângâieri, care de care mai deșucheate. Până ce, într-o noapte, Măcelăreasa a dat buzna peste noi pe neașteptate, prinzându-ne-n toiul hârjonelilor noastre necuviincioase.

Am fost duse în fața stăpânului.

Îmbrăcat într-o cămașă subțire de noapte, Kir Apostolis ședea în sala cea mare a conacului, cu fața schimonosită de o mânie năpraznică.

Ne-a pus poruncit să ne dezbrăcăm și să-i arătăm pe îndelete toate desfrânările noastre, la care s-a holbat cu ochi crunți, izbucnind din când în când în sudalme cumplite. Apoi a început să ne izbească peste șale cu o jordie de alun, printre urlete și blesteme, care se amestecau cu răcnetele noastre de spaimă și de durere.

La început am crezut că Stăpânul mă va omorî în bătaie.

Loviturile cădeau cu nemiluita, iar mirosul sărat al sângelui se învălmășea cu mirosul ca de țap al lui Kir Apostolis. Îmi simțeam carnea arzând și topindu-se parcă, sfârtecată de o durere sfredelitoare, ce se lăbărța pretutindeni, în fiecare zgârci și în fiecare bucățică de piele.

Deodată însă, un suspin adânc izbucni din pieptul lui Kir Apostolis, jordia îi alunecă dintre degete, iar corpul său burdihos se rostogoli pe covor ca lovit de dambla.

Pe cămașa lui albă de noapte se deslușea limpede o pată mare de malahie.

Peste câteva nopți, am fost aduse din nou despuiate în fața Stăpânului. Bătăile și sudalmele începură din nou, pentru ca, la urmă, aţâțată de urletele și suspinele noastre, bărbăția stătută a lui Kir Apostolis să se sloboadă cu același suspin de plăcere care semăna cu un horcăit.

Și asta avea să se întâmple cât sărmanele noastre trupuri – care ajunseseră o chisăliță de carne vie – au putut îndura loviturile.

Cu vremea am început să ne dăm seama că, de îndată ce i se aprinde vârtutea, Kir Apostolis începe să vadă tulbure. În asemenea momente, când Stăpânul bântuia ca un lunatic prin cameră, repezindu-și nuiaua la întâmplare, reușeam câteodată să-l păcălim, ascunzându-ne din calea lui pe sub mobile și lăsându-l să-și reverse mânia pe lavițe sau pe scaune.

Urletele și suspinele noastre îl făceau să se bâțâie ca un motan în călduri. Din fundul gâtlejului îi ieșeau un soi de sforăituri și începea să-și frece, cu mâna slobodă, prin cămașa subțire de noapte, ștremeleagul învârtoșat.

Urlam din toți bojocii, ca să grăbim ușurarea lui Kir Apostolis.

Dar Stăpânul se slobozea greu, iar spinările, șalele și picioarele noastre au purtat multă vreme după aceea semnele poftelor lui sângeroase.

Când a devenit limpede că bietele noastre cărnuri nu mai pot îndura varga lui Kir Apostolis, am fost lăsate o vreme în pace. Veni iarăși sorocul vinurilor dulci și al prăjiturilor. Am zăcut iarăși, cu mințile pe jumătate pierdute, într-un pat cu cearșafuri albe, îndopată de slugile de la cuhnie cu friptură în sânge și carne fragedă de curcan.

Vătămăturile trupului mi s-au vindecat abia după câteva luni.

Îmi amintesc ca prin vis că în timp ce boleam – despărțită acum de vechile mele tovarășe – Măcelăreasa însăși venea să mă ungă cu tot soiul de alifii. Trebuie să știi, dragă prietene, că mă chinuia o fierbințeală cumplită, tot corpul meu, zvâcnea dureros, ca o rană deschisă, iar balsamurile Măcelăresei îmi ușurau arșița și îmi ogoiau carnea schilodită de nuiaua Stăpânului. Așteptam cu nerăbdare ceasul când mâinile ei, mari ca niște lopeți, îmi întindeau peste șalele pline de vânătăi irul alinător. Odată cu răcoarea care mi se răspândea în tot trupul, o miroazną molcuță de camfor îmi gâdila ușurel nările, făcându-mă să cad într-o piroteală plăcută.

După câteva ceasuri mă apucau iarăși durerile.

A trecut multă vreme până când am izbutit să mă ridic din așternuturi și să fac câțiva pași prin odaie, sprijinită de brațul gros al Măcelăresei, care mi-a mărturisit că a început să țină la mine.

Venea și acum să mă ungă cu alifie, iar atingerile ei deveneau tot mai măscăricoase. Adeseori degetele ei bondoace mi se strecurau între pulpe, redeșteptând în mine patima desfrânării.

Nu mă împotriveam. Carnea mea, deprinsă cu mângâierile slujnicuțelor, mustea, pe măsură ce îmi redobândeam sănătatea, de pofte tot mai aprinse, pe care degetele și limba harnică a Măcelăresei nu puteau să mi le potolească în întregime.

Aproape turbată de dorințele pântecelui, îmi petreceam nopțile strângând între dinți așternuturile lui Kir Apostolis. Visam cu ochii deschiși desfrânări și pidosnicii.

În starea asta am fost condusă, la un ceas de noapte târziu, fără să fac nici un gest de împotrivire, în culcușul Stăpânului.

Am înțeles atunci, fiule, că și Kiva se număra printre cei strâmbi din născare. Dumnezeu sădise de timpuriu, în măduvele ei fragede, dimonul de curvie.

Nu-ți mai povestesc în de-amănunt, prietene dragă – a continuat Kiva să povestească – toate desfrânările la care m-a supus Kir Apostolis. Trebuie însă să știi că m-am dovedit o ucenița pe potriva Stăpânului, i-am învățat toate metehnele și damblalele și – cu vremea – am dobândit putere asupra lui.

Neîntrecută era închipuirea lui Kir Apostolis în a scorni prilejuri noi de plăcere.

Pierduse de mult gustul împreunării firești și doar dezmierdările potrivnice firii îi mai ațâțau poftele.

După ce mi-am învins scârba și i-am dibuit slăbiciunile, Stăpânul n-a mai putut să se lipsească de mine, iar Măcelăreasa mă pizmuia. Era mieroasă, căci n-avea încotro, dar zavistia îi rodea măruntaiele și în privirile pe care mi le arunca pe furiș colcăia o ură năpraznică.

Mi-am amintit atunci de răutățile fără număr la care mă supusese și în inima mea încolți dorința de răzbunare.

Nu pierdeam nici un prilej ca s-o sfichiuiesc cu limba, care mi s-a dovedit la fel de ascuțită ca a muierilor rele de sat. Mă prefăceam că mă strâmb de greață la vederea chipului ei pocit și-i spuneam lui Kir Apostolis (pe care vorbele mele de răzbunare păreau să-l înveselească grozav) glume măscăricoase despre mutra ei slută, asemănând-o cu un cur de maimuță. Apoi i-am cerut s-o surghiunească printre rândășițele de la bucătărie.

Pe față, Măcelăreasa răbda ocările mele fără crâcnire. În ascuns însă, le-a pornit împotriva mea pe toate slugile lui Kir Apostolis, răspândind vorba că i-am făcut stăpânului farmece. Dacă vreo slujnică era pedepsită, asta se întâmpla din pricina mea. Tot eu l-aș fi învățat chipurile pe Kir Apostolis să înjumătățească tainul de carne al servitorilor, pe care Măcelăreasa începu să-i înfometeze amarnic, încredințându-i că o face la porunca stăpânului.

Am aflat mai târziu că-i scria lui Kir Apostolis răvașe în care mă acoperea de toate ocările, încercând să-i strecoare bănuiala că vreau să-l golesc de avere. Și luă în simbrie câteva fetișcane nurlii pe care le punea să se fâțâie prin fața stăpânului, ca să-i stârnească pofta de prospătură.

În curând, toată casa se uita la mine chiorâș, fiindcă purtam acum rochii scumpe și mâncam la masa lui Kir Apostolis. Slujnicele născociseră despre mine, la îndemnul Măcelăresei, niște cântece nerușinate, în care mi se puneau în cârcă pidosnicii fără seamăn, iar fostele mele tovarășe de desfrâu îmi aruncau priviri mustrătoare de mironosițe.

Măcelăreasa mai scornise că, din îndemnul meu, Kir Apostolis va alunga din gospodărie toate muierile tinere. Atâta timp cât am avut putere asupra Stăpânului, nimeni nu m-a înfruntat însă pe față.

Domnia mea peste poftele lui Kir Apostolis, care mă scârbeau peste măsură și pe care le împlineam doar ca să-mi apăr pielea și pentru că aveam duh de curvie, a durat câteva luni. Apoi, după ce m-a lăsat grea, Stăpânului a început să i se urască de mine și i-a venit gândul să mă mărite cu un gospodar bătrân și gubav din satul vecin.

Târgul a fost încheiat acum câteva zile. Slujnicele din casa lui Kir Apostolis zoresc de atunci la rochia de mireasă pe care urmează s-o port în fața altarului, iar Măcelăreasa îmi rânjește batjocoritor, îndemnându-mă să-i fiu credincioasă bărbatului pe care l-am dobândit din bunătatea Stăpânului, ce ar fi putut să mă lase pe drumuri.

Iată de ce m-ai găsit, prietene dragă, rătăcind pe coclauri și vărsând lacrimi de ură și de zavistie.

Și mai vreau să-ți spun că, după cum am prins eu din vorba lui Kir Apostolis, capul tău se află în mare primejdie. Oamenii din sat sunt pe cale să-ți dibuiască ascunzătoarea.

E mai bine să-ți iei picioarele la spinare și să te duci încotro vezi cu ochii. Chiar dacă ești încă un puiandru necopt, neînstare să mulțumească un cur de muiere, zece bărbați au pierit de mâna turcului din pricina ta. Satul e furios și dornic să-ți facă de petrecanie. Cel mai pornit dintre toți e Kir Apostolis, care crede că te-ai dat la meșteșugul vrăjitoriei și vrea să te ardă de viu, așa cum ai pârjolit și tu dugheana lui Mustafa.

Te rog, ca pe fratele meu mai mic și mai puțin păcătos, să pleci chiar în noaptea asta, altminteri vei avea parte de moarte.

De atunci n-am mai văzut-o niciodată pe Kiva decât în vis.

Peste câteva ceasuri, eram la picioarele părintelui Makarios, rugându-l cu lacrimi în ochi să mă mântuiască de la pierzanie.

Pentru multă vreme mănăstirea mi-a slujit drept ascunzătoare. Părintele mi-a spus că numai rămânând aici pentru totdeauna și slujindu-l după puterile mele pe Dumnezeu voi fi dezlegat de afurisenia care stăpânește peste casa părinților mei și peste nașterea mea.

Mai întâi m-a pus să-i deretic chilia și să șterg de praf bucoavnele groase, scrise cu niște slove ciudate, cum știam că nu se află cu siguranță în alfavitul nostru grecesc. Într-un dulap ascuns în perete se găseau tot soiul de prafuri și de licori, pe care, între ceasurile sale de rugăciune, le amesteca în niște sticle subțiri sau le punea să se încălzească la jarul unei sobițe ciudate de tuci. Mi-a arătat cum să spăl și că curăț toată sticlăraia asta, agonisită cu mari cheltuieli, despre care nu avea știință nici un alt călugăr din mănăstire și așa am ajuns slujnicul său de încredere.

Văzându-mă harnic și ager la minte, părintele a început să-mi dea învățătură. Așa am învățat aritmetica și geometria, geografia și istoria, am pătruns tâlcul adevărat al Sfintei Scripturi și am înțeles că Dumnezeu îi croiește pe unii drepți, iar pe alții strâmbi din născare. Am început să citesc binișor latinește, iar apoi evreiește. Mi-am întărit firea prin posturi și rugăciuni, ducând o viață curată, iar vechile mele pidosnicii se topiseră aproape cu totul, mintea mea fiind prinsă acum cu totul de anumite învățături, pe care părintele a început să mi le deslușească de la o vreme. Am căpătat îngăduință să mă uit prin cărțile sale de taină, unde erau cuprinse acele științe care nu sunt de nasul oamenilor de rând. Părintele îmi dezvăluia multe din tâlcurile acestor scripturi, care depășeau pe atunci puterea mea de înțelegere, iar din slujnic m-am pomenit ucenic. Și doar o întâmplare ciudată, despre care îți voi istorisi mai

târziu, m-a smuls pentru totdeauna din chilia părintelui Makarios, pe care îl socotesc adevăratul meu tată.

Trebuie să știi însă, fiule, că viața curată ce o duceam pe atunci, era doar o spoială. E drept, duhul desfrânării nu mai îmi supunea acum carnea la cazne, dar învățătura pe care o dobândeam redeșteptase în mine gândul trufaș că aș fi un ales. Iar silința ce o dovedeam ca învățăcel nu venea nici din dragoste de înțelepciune, nici din supunere, ci din trufie și slavă deșartă. În mintea mea (aveam pe atunci vreo treisprezece ani și începuseră să-mi iasă tuleiele) mă socoteam mai presus de toți ceilalți oameni, iar pe părintele Makarios îl pizmuiam într-ascuns pentru că adunase atâta învățătură. Firește că nu-i mărturiseam gândurile mele trufașe, dar i-am simțit nu o dată privirea iscoditoare străpungându-mă până în afundul rărunchilor, iar acum știu cu siguranță că mă ghicise și se străduia, în marea lui dragoste, să găsească pentru mine un leac de trufie. Adeseori mă oprea săptămâni întregi de la învățătură, trimițîndu-mă la grajd sau la cuhnie, unde călugării aveau poruncă să mă pună la muncile cele mai grele. M-a pus sub ascultarea unui frate sărac cu duhul, ale cărui porunci ciudate (ca aceea de a mă tăvăli în noroi, îndeolaltă cu câțiva râtani slăbănogi din zestrea de avuție a mănăstirii) eram nevoit să le împlinesc. Mai erau posturile negre cu pâine și apă, nesfârșitele ceasuri de metanii și prosternări, nopțile în care părintele Makarios îmi poruncea să alung somnul și să veghez. Din toate acestea trufia mea ieșea întărită, dar izbuteam s-o ascund sub un pospai de smerenie, de teamă că părintele mă va opri pentru totdeauna de la învățat. Căci bănuiam că mai erau multe de aflat din scripturile pe care dascălul meu nu-mi îngăduise încă să le cercetez în amănunțime, după cum nu-mi dezvăluise nici taina prafurilor și licorilor sale, care după socotința mea de atunci trebuiau să fie vrăjitorești.

Smerenia mea prefăcută izbuti în cele din urmă să curme îndoielile părintelui Makarios, care socoti că leacurile lui de trufie îmi fuseseră de folos. Nu avea de unde să știe de câtă fățărnicie era în stare un flăcăiandru la care abia începuse să-i mijească mustața. Îmi mințeam

și îmi înșelam fără rușine învățătorul, iar dovezile mele prefăcute de umilință păreau să-i fi adormit neîncrederea, deși părintele era din fire bănuitor. Aveam îngăduință acum să cercetez toate cărțile. Am citit despre cercul care se învârte înainte și înapoi și am aflat că totul se face în lume prin lucrarea celor zece puteri care izvorăsc din Cel Nesfârșit, binecuvântat fie-i Numele. Iar omul e alcătuit tot din aceste puteri : în picioare e Temelia, Slava Pământească – în pântece. Lumina – în inimă, Coroana Sfințeniei (care pe evreiește se zice Kether) în creștetul capului, unde se face nunta Mirelui cu Mireasa.

Cercul e prins între cele două mâini ale lui Dumnezeu : mâna care apucă și mâna care sloboade.

Cuvântul pleacă din gura lui Dumnezeu, e spânzurat pe Crucea Materiei și se întoarce apoi în gura lui Dumnezeu.

Fiecare din noi purcede din Spirit și se întoarce în Spirit

Iar rotirea cercului – de la Coroană la Temelie și înapoi – e zugrăvită amănunțit pe Arcanele Majore ale Tarotului.

Am înțeles că Venetis începuse să delireze.

În timp ce rostea aceste vorbe ciudate, ochii lui se făcuseră de tăciune.

I-am pus pe frunte o batistă udă și l-am rugat să se odihnească. Îmi era teamă că prietenul meu mă va părăsi chiar în ziua aceea.

Nu mai e timp de răgaz, fiule – spuse într-un târziu Kostas Venetis.

Nu vreau să mor înainte de a-mi duce povestea până la capăt, iar tu trebuie s-o așterni pe hârtie întocmai, fără să scoți sau să adaugi nimic de la tine. Mai am încă multe de povestit, căci viața mea a fost plină de întâmplări și nădăjduiesc că Dumnezeu, care, în marea Lui înțelepciune și bunătate, m-a croit strâmb, îmi va da ajutor să-mi biruiesc slăbiciunea și să-ți istorisesc toată povestea, așa cum a fost, întrucât povestea mea e o mărturie a dreptății prin strâmbătate și a înțelepciunii prin nebunie. Ia așadar condeiul în mână și scrie, iar eu mă voi strădui să-ți povestesc limpede și pe scurt, trecând peste faptele fără însemnătate.

De câteva ori pe an, în chilia părintelui Makarios poposea un ofițer turc frumos ca un înger, cu mustăți ca tăciunele și ochi de culoarea migdalei, pe nume Yussuf.

Părintele îl primea cu multă prietenie, deși nu-i avea la inimă pe păgâni. Cu Yussuf însă obișnuia să petreacă lungi sfaturi de taină, de la care nu lipseau nici vinul mănăstiresc, nici mâncarea de frupt.

Eu aveam poruncă să-l servesc la masă pe turc.

Când isprăveau cina, părintele Makarios îmi făcea semn să mă îndepărtez și fereca ușa chiliei cu strășnicie. În zadar am încercat să trag cu urechea, n-am izbutit să prind niciodată din șușotelile lor vreo vorbă cu înțeles. Și nu știu nici acum, fiule, deși cu timpul aveam să aflu mai multe despre Yussuf, ce legătură tainică putea să fie între turcul cel bucălat și dascălul meu de înțelepciune și nici dacă întâlnirile lor erau după litera pravilei.

Mi se părea că la venirea lui Yussuf în ochii părintelui încep să licărească niște luminițe ciudate. Iar în timpul cinei mi s-a năzărit nu o dată că citesc în gesturile lui semne de nerăbdare, ca și cum abia ar fi așteptat să rămână singur cu turcul.

Deși întâmplările pe care urmează să ți le istorisesc aveau să-mi aducă unele deslușiri, trebuie să știi că eu îl socotesc și astăzi pe părintele Makarios un om sfânt. Și nu e menirea mea să-l judec după faptele sale, căci pe unii Dumnezeu i-a pus mai presus de orice lege și orișice pravilă, iar aceștia sunt slobozi să viețuiască după pravila din inima lor.

Nu mică mi-a fost mirarea, când cu prilejul unei veniri a lui Yussuf, părintele Makarios mi-a dat poruncă să-mi lepăd veșmintele.

De data asta trebuia să servesc despuiat cina turcului, care îmi cerceta printre gene trupul bine făcut.

Mâinile lui au început să-mi pipăie mușchii brațelor, pieptul și spatele, apoi mi s-au oprit pentru o clipă pe fese. M-am înroșit ca o fată mare, iar când arătătorul lui mi-a pătruns în gaura dinapoi am scos un icnet adânc.

Pe fața rotundă a lui Yussuf miji o umbră de zâmbet.

Scoase dintr-o boccea un rând de straie femeiești și îmi dădu poruncă să le îmbrac. Apoi îmi potrivi cu mâinile lui niște brățări de argint la mâini și la glezne, spunându-mi niște vorbe turcești pline de duioșie.

În vremea asta, părintele Makarios mă cerceta stăruitor. Îi simțeam privirile pătrunzându-mi în carne adânc, dar nu erau privirile hulpave ale unui desfrânat.

Eram peste măsură de uluit, iar chipul lui Mamulos îmi rânji de pe fundul ochilor.

După o vreme, Yussuf mă întrebă dacă știu să joc, pe urmă duse la buze un soi de caval și prinse să șuiere sirtakiul nostru grecesc. Am făcut câțiva pași de joc șovăielnici, apoi, pe măsură ce muzica îmi încălzea tot mai mult mădularele, începui să frământ în picioare pardoseaua chiliei. Fără să-mi dau seama prea bine ce fac, m-am apropiat de Yussuf cu mișcări de lunatic. Degetele mele apucară năframa roșie de la gâtul turcului și prinseră s-o desfacă. Am fluturat de câteva ori năframa prin aer, apoi am apucat-o de două capete, cu amândouă mâinile, ca și cum aș fi ținut de umerii unui bărbat. Yussuf îmi făcu strengărește cu ochiul și de sub mustățile-i groase se arătară șirurile albe de dinți.

Atunci, cu capul dat tare pe spate, am slobozit o chiuitură.

Turcul îmi răspunse printr-o altă chiuitură prelungă.

Am jucat așa multă vreme, ținând năframa roșie a lui Yussuf și chiuind din vreme în vreme, ca pișcat de o viespe. Corpul meu grațios se sălta de pe un picior pe altul și se răsucea ager, făcând să zăngănească strămchinile și paharele de pe masă, în timp ce fustele mi se ridicau până sus, dezgolindu-mi picioarele albe de băiețandru.

Firea desfrânată a maică-mii își dădea arama pe față în timp ce săltam ca un descreierat sub privirile scrutătoare ale părintelui. La un gest al său – cavalul lui Yussuf amuți. Mă pomenii leoarcă de transpirație, cu obrajii împurpurați de rușine, lepădându-mi în grabă țoalele muierești.

Simțeam ochii turcului cercetându-mi cu atenție goliciunea. Pe urmă l-am văzut sculându-se de la locul său și murmurând ceva la urechea părintelui, care clătină de câteva ori din cap în semn de încuviințare. Apoi îmi porunci să mă îndepărtez, nu înainte de-a-mi rândui o sută de prosternări.

La puțin timp după întâmplarea cu Yussuf părintele Makarios a căzut greu bolnav.

Avea fierbințeală, iar o spuzeală roșie îi acoperise trupul de sus până jos, pricinuindu-i mâncărimi îngrozitoare. Se scărpina până la sânge, blestemând neputințele cărnii, iar în ochii săi apăruse un licăr de nebunie.

Așternuturile de pe lavița tare unde zăcea erau pătate, de mai multe ori pe zi cu o cufureală verzuie, pe care o slobozea printre vânturi năpraznice, chircindu-se de durere.

Datoria mea era să-i schimb cearșafurile, să-l spăl și să-l primenesc.

Așa am ajuns să-i văd goliciunea și să-i ating părțile ascunse ale trupului, fuduliile și fesele descărnate, pline de rosături din pricina cufurelilor, pe care le ungeam cu o fiertură de ierburi, pregătită după învățăturile părintelui Loukas.

Cine privește la goliciunea părintelui său să fie omorât cu pietre – stă scris în Scriptura evreilor.

Îmi împlineam cu tragere de inimă datoria, chiar dacă duhoarea cearșafurilor pline de cufureală îmi făcea să se cutremure măruntaiele.

Și am început să mă rog stăruitor pentru sănătatea părintelui, iar în mintea mea mă socoteam vinovat de boala ce-l măcina.

Pentru că trebuie să știi, fiule, se întâmplă adesea să plătim unii pentru păcatele altora și nici unul din noi nu e întru totul nevinovat. Iar legăturile dintre oameni sunt mult mai adânci decât ai socoti la prima vedere și nu se fac niciodată la întâmplare.

Părinții mănâncă aguridă, iar copiilor li se strepezesc dinții.

În toiul unuia dintre atacurile sale de fierbințeală, părintele Makarios se ridică în capul oaselor și își săltă cămașa până deasupra buricului, murmurând niște cuvinte măscăricoase, care m-au făcut să tresar de uimire.

Apoi începu să se frece, cu ochii holbați ca ai spânzuraților la care mă zgâisem pe vremea șederii mele la Salonic. Un firicel de salivă se prelingea pe barba lui falnică, în timp ce-și frământa între degete mădularul de armăsar nevolnic.

S-a chinuit multă vreme, zbătându-se ca peștele pe uscat, dar n-a izbutit să se slobozească.

În cele din urmă, se lăsă să cadă pe spate, cu oasele parcă frânte, slobozind din adâncul pieptului o înjurătură de Dumnezeu.

Întâmplarea asta, Nemțoaico, m-a tulburat peste măsură, dar nu m-a făcut să-mi pierd credința în sfințenia părintelui Makarios. O puneam pe seama bolii și mă rugam încă și mai stăruitor pentru vindecarea învățătorului meu. Nu-l părăseam nici o clipă, iar ceilalți călugări începuseră să mă privească chiorâș, socotindu-mă piaza rea a părintelui.

Am încercat în zadar să-mi folosesc darurile de vindecător cu care-l pusesem pe picioare pe tata – bolnavul nu dădea nici un semn de însănătoșire.

Zadarnice s-au dovedit și fierturile de ierburi, despre a căror putere aflasem în lavra Sfântului Dionisie. Iar medicul mănăstirii, care venea de câteva ori pe zi la căpătâiul părintelui, începuse să-și fluture barba a neputință.

Ungerile cu untdelemn, rânduite prin taina Sfântului Maslu, erau la fel de neputincioase ca și rugăciunile de exorcizare.

În cele din urmă am fost alungat din chilia părintelui, închis într-o odăiță întunecoasă din clopotnița mănăstirii și supus posturilor negre cu pâine și apă.

În temnița mea era mereu întuneric și, nu după mult, am pierdut socoteala timpului: nu mai știam dacă mă aflu acolo de zile sau săptămâni.

O dată pe zi mi se aduceau ulciorul cu apă și sfertul de pâine, la care mă repezeam ca un apucat.

Treaba asta o făcea o slugă mută a mănăstirii, care avea așijderi poruncă să golească găleata în care mă ușuram.

Puterile trupului și ale minții mi s-au slăbănogit deopotrivă.

Am început să am visuri înfricoșătoare, ce m-au dus aproape de nebunie.

Odată se făcea că mă aflu în chilia părintelui și, gătit muierește, îmi legănam iarăși șoldurile ca o șerpoaică prin fața ochilor lui Yussuf. Acesta suspina din caval o muzică dulce și languroasă, care

îmi amintea de trilurile privighetorilor lui Vanghelis. Iar curul păros al argatului, pe care îl văzusem lucrând cu strășnicie între picioarele maică-mii, mi se năzări atunci limpede din ungherele amintirii.

Inima mea clocotea de o ură fără de margini în timp ce mă sileam să stârnesc poftele turcului.

Îmi unduiam pântecele și șalele, încercând să imit mișcările desfrânatelor la care mă holbasem prin casele de petrecere ale Salonicului.

Iar când Yussuf m-a apucat gingaș de bărbie, făgăduindu-mi orice răsplată i-aș cere în schimbul găurii dinapoi, i-am spus răspicat că vreau să-i fac lui Vanghelis ce-i făcuse el maică-mii.

Turcul a râs, mi-a luat puțoanca între degetele sale trandafirii și-a-nceput să mi-o frece, făcând-o să crească, mai întâi cât a unui bărbat în toată puterea cuvântului, apoi cât o măciucă de măgar.

Primul bărbat pe care l-am futut în cur, fiule, fie și numai în vis, a fost bicisnicul de Vanghelis.

Slugile lui Yussuf l-au adus despuiat și legat fedeleș în chilia părintelui, l-au răsturnat cu fața în jos pe pardoseala tare de piatră și i-au desfăcut larg picioarele.

Strigătele lui de îndurare mi-au ațâțat și mai mult ura. M-am repezit la el ca un lup în călduri și mi-am împlântat măciuca sculată între bucile sale păroase. Un urlet de durere cum nu mai auzisem până atunci m-a făcut să mă cutremur de voluptate. Simțeam că-l pătrunsesem până în afundul rărunchilor, că mădularul meu lucra ca un sfredel rupându-l pe dinăuntru bucățică cu bucățică și arzându-l ca o țepușă înroșită în foc.

Și m-am slobozit cu un urlet încă și mai grozav decât urletul de durere al lui Vanghelis.

Mie fututul din ură mi s-a părut mereu mai presus decât fututul din dragoste.

N-am apucat însă să mă bucur prea mult de biruința asupra vrăjmașului meu. Mi-am simțit dintr-odată năsărâmba ca prinsă într-o strânsoare de menghină și mi-am dat seama că-l pătrunsesem

atât de adânc pe Vanghelis încât n-o să mai pot ieși niciodată din adâncul măruntaielor sale care mă înnodau din toate părțile, asemenea unor rădăcini.

În jurul meu se făcuse o beznă de nepătruns. Atunci, cu tâmplele acoperite de o transpirație rece am început să-l strig pe Yussuf.

Urletele mele de spaimă se amestecau cu gemetele slabe ale lui Vanghelis care era probabil în agonie.

M-am opintit în toate părțile, m-am smucit și m-am zvârcolit, încordându-mi toate puterile, dar a fost în zadar: nu mai puteam să-mi mișc mădularul nici înainte, nici înapoi și îmi era sortit pesemne să mor lipit de trupul bărbatului pe care tocmai îl sodomizasem cu o voluptate bolnavă.

Mi se părea că de sub mine se aude ceva ca un behăit și că acela care behăie e Vanghelis.

Cu ce cuvinte ți-aș putea povesti toate spaimele prin care am trecut în visul acela?

După nenumărate cazne și opinteli, care mă istoveau de puteri, reușeam uneori să-mi clintesc mădularul cu un deget sau două și atunci începeam să nădăjduiesc. Dar aceste nădejdi s-au prefăcut în groaza cea mai cumplită când am văzut că gaura lui Vanghelis mă soarbe la rândul său înapoi, cu puterea neobișnuită a unei ventuze.

În cele din urmă, risipindu-mi și ultima picătură de forță, am căzut într-un somn greu sau poate într-un leșin.

M-a trezit atingerea blândă a lui Yussuf pe tâmplele leoarcă de transpirație.

Zăceam pe dușumeaua din chilia părintelui, lângă corpul despuiat al lui Vanghelis, plin de vînătăi și de zgârieturi. Curul lui păros era tot o chisăliță de sânge.

Yussuf a apropiat de buzele mele o ulcică de vin și m-a ajutat să sorb din băutura întăritoare, apoi m-a întrebat dacă mă socotesc răzbunat.

Amintindu-mi de caznele și de groaza prin care tocmai trecusem, am aruncat o privire plină de ură spre corpul dușmanului meu. Acesta respira greu, scoțând din fundul gâtului niște gemete care aduceau a behăituri. Din când în când, brațele și picioarele lui

măslinii își încordau, într-un spasm dureros, funiile groase de mușchi.

Ura mea rămăsese nedomolită și i-am spus lui Yussuf că, după ce am avut curul lui Vanghelis, îi vreau acum capul.

Un râs subțirel, ca de muiere, izbucni dintre buzele roșii, parcă date cu carmin, ale turcului. Și iataganul său fulgeră odată năpraznic, stârnind în chilia părintelui o ploaie de sânge. Sângele picura și de pe brațul gol al lui Yussuf, când întinse spre mine capul cu ochi bulbucați și-mi dădu poruncă să-l pălmuiesc.

Urmară apoi imagini învălmășite.

Parcă mă giugiuleam cu Yussuf pe o pataşcă adâncă și moale. Mâinile lui îmi alintară șalele cu blândețe, lucrară cu gingășie o vreme în puful pântecelui, apoi se coborâră spre oușoare, iscând în mine un cutremur de voluptate. Capul lui Vanghelis se holba la desfătările noastre de pe o tavă mare de aur.

Când m-am trezit, cu cămașa plină de malahie, mă aflam iar în temnița mea din clopotniță.

L-am strigat pe Yussuf, dar acesta plecase, eram singur cu capul retezat al lui Vanghelis, lângă care ardea o lumânare groasă de ceară. Nu după mult timp, fui asurzit de bătaia clopotelor și de glasurile unui cor bărbătesc care intona cântarea prohodului.

Groaza puse din nou stăpânire pe mine. M-am repezit la ușa chiliei în care am început să izbesc cu pumnii și cu picioarele, strigând numele părintelui Makarios.

Dar nimeni nu-mi răspundea, iar ușa grea de stejar era ferecată cu strășnicie. *Se cunună robul lui Dumnezeu Vanghelis cu roaba lui Dumnezeu Kiva* – cânta acum corul călugărilor.

O liniște grea luase locul cântărilor, iar lumânarea abia dacă mai pâlpâia. Deodată dintre buzele vinete ale lui Vanghelis apăru o gânganie înfricoșătoare.

Mâinile și picioarele îmi înțepeniseră. Iar gângania se apropie de mine, mi se urcă pe picioare, pe pântece, iar pe la mijlocul

pieptului se opri. Am simțit-o apoi sfredelindu-mi pielea cu antenele ei ascuțite ca niște brice, apoi strecurându-se în mine, adânc, foarte adânc, fojgăind din zecile ei de picioare printre măruntaiele mele înghețate de groază.

În momentul acela am înțeles că o să mor peste câteva clipe și am vrut să chem în ajutor numele Domnului nostru Hristos, dar limba îmi amuțise și n-am izbutit să scot din fundul gâtlejului decât un soi de behăitură.

Pe măsură ce povestea, Kostas părea că trăiește din nou groaza acelui vis care-mi făcuse și mie părul măciucă. Spre sfârșitul povestirii, avea privirile rătăcite ale unui nebun.

Probabil că strigam prin somn – urmă dânsul după o vreme – căci într-una din zile sau nopți m-am trezit sub privirea iscoditoare a fratelui-medic care începu să-mi cerceteze îngrijorat sănătatea. Mă găsi sleit de puteri și cu mintea întunecată, așa că am fost mutat într-o chilie mai luminoasă, a cărei ferestruică dădea spre grădina de zarzavat. Începui să primesc o hrană mai sățioasă, iar drept leac sufletesc aveam molitvele Sfântului Vasile cel Mare, pe care călugării le citeau zilnic la căpătâiul patului meu.

Peste măsură de îngrozit de visurile din clopotniță, dintre care socotesc îndeajuns că ți-am povestit unul, m-am cufundat cu multă râvnă în rugăciune.

Pentru că puterile trupești mi-au revenit destul de curând, mi s-a îngăduit să lucrez câteva ceasuri pe zi în grădină.

Când întrebam de sănătatea părintelui Makarios, călugării îmi spuneau că se află mai bine și că este nădejde de vindecare, dar, oricât de mult am stăruit, n-am primit îngăduință să-l văd.

Se părea că încetul cu încetul, mănăstirea începea să se întoarcă la viața ei obișnuită.

Gândul lui Dumnezeu nu se potrivește însă mereu cu nădejdile oamenilor, pentru că, după o scurtă vreme de liniște, am început să am iarăși vedenii.

Săpam într-o zi în grădina de zarzavat împreună cu un frate răpănos și cam slab la minte, când, dintr-odată, îndreptându-mi

din întâmplare ochii spre tovarășul meu, văzui că deasupra acestuia, nu mai sus de un stânjen, zburătăcește un soi de dihanie. Era un fel de vultur cu cap de măgar și coadă de șarpe.

Mi s–a făcut inima cât un purice, amintindu-mi de nenumăratele soiuri de demoni despre care auzisem de la călugări și, cu trei degete, am desenat semnul crucii în aer.

Dihania se mută câțiva pași mai departe, slobozind o sâsâitură.

L-am strigat atunci pe tovarășul meu și i-am arătat, plin de groază, cu degetul, neobișnuita vedenie. Acesta însă se uită la mine ca la un smintit și îmi spuse că el nu vede nimic.

Atunci mi-am pierdut cunoștința.

Cel mai bătrân dintre călugării mănăstirii, în fața căruia mi-am deschis inima, a pus această vedenie pe seama bolii din care tocmai mă ridicasem și m-a îndemnat la post și la rugăciune. Era un suflet curat și o minte neștiutoare.

Cât de trebuincioase mi-ar fi fost sfaturile părintelui Makarios!

De la dânsul aflasem despre lucrarea duhurilor spurcate, prin care cercul se învârtește înainte și înapoi. Despre duhurile de uscat și duhurile de mare, despre duhurile de dimineață și duhurile de seară, despre duhurile din fântânile părăsite și despre duhurile care lucrează prin biserici și mănăstiri. Despre duhul de boală și duhul de frică, despre duhul curviei și duhul ce leagă vârtutea bărbaților, despre duhul risipei și duhul zgârceniei, despre duhul mâniei și duhul nevolniciei, despre duhul îmbuibării și duhul înfometării, despre duhul de întristare și duhul de veselie, despre duhurile din văzduh și duhurile de apă, despre duhurile-bărbați și duhurile--femei, despre duhurile cu aripi și duhurile cu coarne, despre duhul necinstirii părinților, despre duhurile de casă și duhurile de peșteră.

Numele lor sunt însemnate în scripturile de taină ale evreilor. Înțelepții acestora le țin păstrate cu grijă și au asupra lor o mare putere.

Din momentul acela, viața mea a devenit un blestem.

Vedeniile se iscau din senin și luau înfățișările cele mai înfricoșătoare.

Prin chilia mea bântuiau liliecii cu coarne, șerpii cu aripi, șopârlele cu cap de cocoș. Niște gândaci mari, roșii ca sângele, îmi spurcau mâncarea și băutura. Mă izbeam de călugări necunoscuți, cu nasul și urechile retezate din rădăcină.

Am afumat cu tămâie și am stropit cu apă sfințită, m-am supus rugăciunilor de exorcizare. Călugării socoteau că eram posedat.

Mi-e cu neputință să-ți povestesc în de-amănuntul această parte a vieții mele, despre care eu însumi nu știu dacă s-a întâmplat aievea sau a fost o închipuire, o urmare a spaimelor prin care trecusem în temnița din clopotniță.

Mai târziu, când mi-am redobândit cu ajutorul lui Dumnezeu limpezimea de minte, frații de la mănăstire mi-au povestit că umblam cu privirile rătăcite prin curte și prin grădină, scoțând din când în când strigăte înfricoșătoare, care le înghețau sângele.

Adeseori mă prăbușeam ca secerat de boala copiilor, zbătându-mă ceasuri întregi cu spume la gură și îngânând vorbe cu neputință de înțeles. După asemenea crize se întâmpla să zac zile și nopți la rând, cu mădularele țepene, pe lavița mea din chilie. Inima îmi bătea așa slab încât Fratele-medic socotea că mai am doar câteva ceasuri de viață.

Boala mea stârnise o mare îngrijorare printre călugării ce m-ar fi alungat cu siguranță, ca pe un aducător de duh rău, dacă nu s-ar fi temut de mânia părintelui Makarios, care începuse să se înzdrăvenească.

Când a aflat că mi-am pierdut mințile, ceru să fie adus la căpătâiul patului meu, mă unse cu untdelemn și îmi citi el însuși, cu o voce slăbită de boală, molitvele Sfântului Vasile.

Apoi se apucă să mă îngrijească cu mâna lui, poruncindu-i fratelui-medic să se țină departe de mine.

Iar îngrijirile părintelui mi-au fost de mare folos, căci vedeniile au început să mă părăsească. După o vreme, ochii mei deslușeau iarăși lumea din jur, recunoșteau chipurile fraților și locurile din mănăstire, iar mintea mea redevenea tot mai stăpână pe sine.

Am avut și mai târziu asemenea accese de nebunie.

Mi s-a întâmplat și la vârsta bărbăției să fiu tulburat de vedenii, din pricina cărora am stat în mai multe rânduri la balamuc. Acest beteșug este rodul strâmbătății mele din naștere și m-a împins la multe fapte necugetate.

După ce am început să mă întremez, părintele Makarios m-a lăsat în grija fratelui medic. Acum venea rar la căpătâiul patului meu, mă cerceta cu asprime și nu-mi vorbea niciodată. Supărarea lui, a cărei pricină n-o deslușeam prea limpede, mi-a sfărâmat inima. Eram copleșit de o tristețe apăsătoare, simțind că toată lumea mă părăsise, iar boala mi se vindeca greu. Nu mai aveam vedenii, dar o moleșeală ciudată îmi pătrunsese în mădulare, mâncam fără poftă și adormeam anevoie, orice mișcare mă obosea. Zăceam toată ziua pe spate, privind la tavanul chiliei fără să mă gândesc la nimic, iar viața părea să se scurgă încetișor din oasele mele slăbănogite. Fratele-medic mă cerceta de trei ori pe zi, aducându-mi tot felul de leacuri, și încerca să mă încurajeze.

În cele din urmă am izbutit totuși să mă pun pe picioare.

Muncile ușoare la care eram pus mi-au redat, încetul cu încetul, vigoarea. Acum îmi petreceam aproape toată ziua în grădină, prășeam și stropeam straturile de zarzavat, în tovărășia câtorva slugi, care se țineau la o oarecare distanță de mine.

Căpătasem îngăduință să dorm în podul unui șopron, departe de ceilalți călugări pe care îi întâlneam doar la liturghie. Aici îl zăream uneori și pe părintele Makarios, pe care îl găseam slab și îmbătrânit. Ochii lui își pierduseră strălucirea, nu mai străfulgerau ca odinioară de sub sprâncenele frumos arcuite, iar barba-i încărunțise. Se mișca greoi și neîndemânatic prin biserica mănăstirii, cu privirile în pământ și fruntea încrețită de gânduri. Pe mine părea să nu mă bage în seamă, așa că nu mică mi-a fost mirarea când într-o seară am primit poruncă să mă înfățișez în chilia părintelui.

M-am dus, cu inima strânsă de frică și îndoială.

Părintele Makarios stătea culcat pe laviță, cu pătura trasă până la bărbie. Avea cearcăne albastre sub o ochi, iar pe chipul său se

putea citi suferința. În chilie era și Yussuf, înțepenit pe un scaun la căpătâiul părintelui.

La vederea turcului, m-am simțit cuprins de o presimțire întunecată. Imaginile visului din clopotniță îmi reveniră cu limpezime în mine și avui siguranța că mă paște o mare primejdie.

Cu o voce înceată, care venea parcă de sub pământ, părintele îmi spuse că nu mai pot rămâne la mănăstire. Când am auzit că urmează să plec cu Yussuf, abia îmi putui stăpâni lacrimile, gata să izbucnească, dar n-am făcut nici un gest de împotrivire.

Turcul îmi porunci să-mi adun lucrurile în grabă, căci trebuia să plecăm neîntârziat. M-am supus fără crâcnire.

La despărțire, părintele Makarios nu m-a binecuvântat, nici nu m-a lăsat să-i sărut mâna.

Din ziua aceea am ajuns slujnicul lui Yussuf. O corabie pântecoasă ne-a dus până la Stambul, strecurându-se anevoie printre vasele rusești de război, căci – așa cum am aflat de la noul meu ocrotitor – Împărăția se pregătea să dea piept cu necredincioșii. Așijderea Yussuf mi-a vorbit despre răscoalele din Bulgaria și despre nebunia sultanului, căruia beția și desfrânarea îi luaseră mintea la bătrânețe.

M-am obișnuit greu cu legănatul corabiei. În prima zi de călătorie, răul de mare m-a făcut să zac nemișcat în culcușul meu din cabină, fără să pot înghiți nici măcar o gură de apă. Yussuf făcea mare haz de slăbiciunea mea și, în cele din urmă, m-a silit să urc cu dânsul pe punte.

Clătinatul scândurilor, pe care le simțeam cum îmi fug de sub picioare, îmi dădea o amețeală puternică și când am văzut corabia înconjurată din toate părțile numai de ape, nu mi-am putut înăbuși un strigăt de spaimă.

Marea era destul de agitată și, ca să mă țin în picioare, a trebuit să mă agăț de brațul rotund și puternic al lui Yussuf. Acesta îmi cuprinse mijlocul cu blândețe, ajutându-mă să fac câțiva pași. Degetele sale îmi ciufuliră părul în joacă, înfiorându-mă.

În zilele următoare am izbutit să mă cațăr singur pe punte. Umblam cu frică, dar priveliștea mării, ce își schimba culoarea de la o oră la alta, îmi fura ochii. Moștenisem, dinspre partea tatălui

meu, puțin din sângele iute al corăbierilor noștri, care au stăpânit odinioară Mediterana, iar vederea apelor ei necuprinse îmi ațâța simțurile și închipuirea. Mă uitam cu invidie la mișcările agere ale marinarilor care se cățărau până în vârful catargului, ascultam comenzile scurte ale ofițerilor și gândul îmi zbura cu repeziciune la vasele de război ale Eteriei, despre care aflasem din poveștile tatălui meu.

Căpitanul, ca și cei mai mulți oameni din echipaj, erau greci, căci turcul e om de uscat și nu se simte în siguranță pe valuri.

Am început să-mi petrec vremea pe punte, privind mișcarea talazurilor, peste care săgeta uneori pata întunecată a unui delfin, sau plutirea norilor, ce dobândeau adesea formele și culorile cele mai neobișnuite. Ceasul sângeriu al amurgului îmi umplea inima de un soi de evlavie.

Câteodată Yussuf se așeza lângă mine și începea să istorisească. Îmi vorbea despre orașele din Apus, cu biserici și palate trufașe, despre grădinile însorite ale Italiei și podurile Parisului, despre colinele împădurite ale Germaniei pe care se înalță ziduri crenelate de cetățuie și despre posomorâtele canale venețiene. Cunoscuse gerurile rusești, admirase cupolele Moscovei, fântânile și minaretele albe ale Șirazului. Zăbovise îndelung prin bazarele din Bagdad și prin casele de petrecere ale Alexandriei, stătuse la sfaturi de taină în cancelariile Vienei și o cunoscuse personal pe împărăteasa Eugenia.

Numele acestor orașe îndepărtate aveau pentru mine un farmec aparte. Închipuirea mea, ațâțată de poveștile lui Yussuf, care izbuise să mă vrăjească, prinse aripi pe nesimțite. Visam cu ochii deschiși. Prin fața ochilor mei alerga panorama unor orașe nemaivăzute, cu sute de turnuri și de cupole. Auzeam ca prin vis vocea caldă a lui Yussuf și-i simțeam degetele fierbinți mângâindu-mi mâinile cu delicatețe.

Nimic necuviincios nu s-a petrecut între noi în timpul călătoriei.

Amețeala pe care o simțisem pe puntea corăbiei mi-a revenit atunci când Yussuf m-a dus să-mi arate Stambulul.

Orașul părea cuprins de un soi de neliniște.

O mulțime pestriță și zgomotoasă bântuia pe ulițe și pe cheiuri. Măgari încărcați cu mărfuri tropoteau prin piețele neobișnuit de murdare, pline de câini și pisici fără stăpân. Cămilele răgeau, oamenii vorbeau în toate limbile și gesticulau cu aprindere. Burnusurile albe ale arabilor se amestecau cu mohorâtele redingote evropenești, bărbile stufoase ale persanilor stăteau alături de perciunii lungi ai misiților israeliți, iar în mulțimea bazarului am recunoscut multe nasuri grecești.

Negustorii pândeau la pragul dughenelor, apucând trecătorii de mânecă și îmbiindu-i cu vorbe mieroase să le cerceteze comorile. Pretutindeni se încheiau tocmeli și se puneau la cale afaceri. Pe măsuțele joase ale zarafilor clincheteau aurul și argintul.

Am intrat cu Yussuf în prăvăliile bijutierilor, admirând colanele grele de aur, inelele cu pietre de toate culorile, iataganele și hangerele cu prăseaua bătută în nestemate, oglinzile de argint împodobite cu perle de Yemen, cingătorile cu rubinuri și peruzele.

Alături, în dughenele măcelarilor, sângerau buturii de berbec.

Am privit cu uimire la coșurile negustorilor de pește, în care fojgăiau vietăți marine nemaivăzute: dorade cu solzi aurii, calcani uriași, sepii și caracatițe, crabi ca niște păianjeni enormi, raci de un albastru întunecat, soiuri ciudate de scoici, țipari cu spinările negre, scrumbii de culoarea oțelului.

La ușile neguțătorilor de covoare atârnau prești scumpe de Ispahan, chilimuri împodobite cu trandafiri și păuni țesute în atelierele Persiei, covorașe de rugăciune vrâstate cu verde și auriu.

Din ospătării se auzea sfârâitul grătarelor.

Vânzătorii de dulciuri te îmbăiau cu alviță și cu rahat, cu acadele și turte cu miere, cu baclavele și prăjituri cu fistic, cu felii uriașe de pepene roșu.

Am ajuns și pe străzile din apropierea Seraiului, care erau aproape pustii. Patrule de caralii cu baioneta la pușcă treceau în pas cadențat prin mijlocul ulițelor pline de praf, aruncându-le priviri bănuitoare puținilor trecători. Aici era liniște și nu se simțea decât mirosul prafului încins de căldura amiezii.

Coroana lui Abdul Aziz se clătina, imperiul scârțâia din toate încheieturile, iar armatele sale se pregăteau să înece în sânge Bosnia și Bulgaria.

Toate acestea le-am auzit de la Yussuf, care îmi vorbi despre mișcarea de înnoire ce măcina măruntaiele îmbătrînite ale împărăției și rosti cu solemnitate numele lui Mithat-Pașa. Nu înțelegeam nimic din aceste daravere politicești, iar mintea mea era încă ametită de forfota zgomotoasă a străzilor din bazar.

Am mâncat *kebabi* într-o mică ospătărie, apoi, la îndemnul lui Yussuf, am tras câteva fumuri de narghilea. O picoteală plăcută îmi amorți simțurile și m-am lăsat în voia ocrotitorului meu, care îmi mângâia încetișor fruntea.

Seara am privit stelele de pe cheiul Galatei, iar vântul rece, care începuse să bată dinspre strâmtori, m-a făcut să mă ghemuiesc la pieptul fierbinte al lui Yussuf.

O casă liniștită, așezată în fundul unei grădini, avea să fie martora îmbrățișărilor noastre.

Ne vedeam rar, căci Yussuf avea tot felul de însărcinări tainice, care îl făceau să lipsească de acasă cu săptămânile. Eram lăsat în grija unei bătrâne, care mă hrănea cu bucate alese și îmi spiona fiecare mișcare.

Leneveam toată ziua și începusem să mă îngraș. Aveam inele de preț pe degete și brățări de aur la mâini și picioare, după porunca ocrotitorului meu, care mă copleșea cu daruri bogate.

Era neîndoielnic că Yussuf mă iubea.

De câte ori revenea din misiunile sale tainice îmi dădea o nouă dovadă de dragoste.

După încercările înfricoșătoare prin care trecusem și care aproape că-mi luaseră mințile, am avut parte, în sfârșit, și de zile de tihnă. Singura mea nemulțumire era aceea că Yussuf mă silea să mă port învești mântat femeiește.

Din porunca lui, babornița care mă străjuia îmi găurise urechile, iar cerceii cu briliante – darul ocrotitorului meu – făceau parte dintre podoabele de care nu trebuia să mă despart niciodată. Purtam șalvari străvezii de mătase, ca ai cadânelor din harem, cingători brodate cu fir de aur și de argint, cămășuțe subțiri, care mai mult îmi arătau decât îmi acopereau goliciunea. Am învățat să folosesc fardurile de buze și fardurile de ochi, am deprins știința

vopselelor de păr și a aluniţelor false. Alteori venea rândul rochiilor albe cu crinolină, croite după modele Occidentului, a pălăriilor împodobite cu flori și cu panglici de toate culorile, al șalurilor, al uriașilor boa din pene de struț și al ciorapilor de dantelă.

Yussuf avea o mare slăbiciune pentru portul occidental.

Adeseori, la ceasul plimbărilor prin grădină, obișnuia să se îmbrace el însuși evropenește. Și trebuie să știi că pălăriile înalte, cămășile cu jabou sau fracurile ieșite din acul croitorilor londonezi îl prindeau de minune, dându-i un aer visător și distins.

Am avut prilejul mai târziu să petrec o vreme în saloanele nobile ale Vienei, unde se adunau cele mai rafinate spirite ale Europei, și puțini bărbați am văzut purtându-se cu atâta distincție ca Yussuf, care avea o adevărată ținută de prinț.

Parcă îl văd ținându-mă de braț, înalt și drept ca un chiparos, printre fântânile și trandafirii grădinii unde ascultam seara privighetorile, în timp ce mă învăța franțuzește și englezește sau îmi recita, cu ochi arzători, *Corsarul* lui Byron.

Eu eram totdeauna femeia îmbrățișărilor noastre, iar viața pe care o duceam, fiule, era viața unei cadâne.

Firea mea iabrașă și răzvrătită nu se potrivea însă cu un asemenea trai. Am început să urăsc podoabele muierești pe care eram nevoit să le port și să privesc cu jind, peste gardul grădinii, la viața pestriță a străduțelor din apropiere. Temnița mea avea zăbrele de aur, dar era totuși o temniță.

Nu de puține ori mă gândeam la poveștile tatălui meu despre isprăvile lui Markos Botzaris. Sângele iute al palicarilor se răzvrătea adesea în toiul dezmierdărilor lui Yussuf, care nu înțelegea de ce mă îndepărtez de dânsul cu scârbă și încerca să mă redobândească prin noi și noi daruri.

În unele nopți mi se făcea dor de dealurile pietroase ale satului meu și de pizda fierbinte a Kivei. Chipul mustrător al părintelui Makarios, așa cum îl văzusem în ziua plecării mele din mănăstire, îmi alunga somnul și mă umplea de neliniște.

În starea asta m-a găsit vestea uciderii lui Abdul Aziz. Mithat-Pașa venise la guvernare, iar Yussuf se număra printre oamenii lui de încredere, așa că am fost lăsat singur, iar în mintea mea începură să încolțească planuri de evadare.

Într-o zi m-am aruncat asupra baborniței care mă păzea și i-am spus că o voi omorî dacă nu-mi dă de bună-voie toate cheile casei. O lovitură în moalele capului a adormit-o pentru câteva ceasuri.

Pe fundul unui sipet am găsit un rând de haine bărbătești. Mi-am legat într-o bocceluță toate bijuteriile.

Știam că fuga mea îl va mâhni pe Yussuf, dar puțin îmi păsa: inima îmi spunea că n-am de ce să-i port turcului nici un stop de recunoștință, chiar dacă amintirea dezmierdărilor sale mă mai înfiora ușor pe sub pântece.

Am zbughit-o deci din colivia mea aurită, fără să știu încotro mă voi îndrepta, dar dornic să fiu liber cu orice preț, căci neamul meu nu îndrăgește robia, nici atunci când e poleită cu aur.

Mă săturasem de sulimanurile mele de târfă și de băile parfumate, de mirosul bețigașelor aromatice care ne însoțea împreunările.

Duhoarea de seu și de pește a străduțelor din bazar a venit ca o desfătare, după izul molâu al nopților noastre de dragoste, iar damful baligii de măgar mi s-a părut mai plăcut decât aroma apei de trandafir cu care Yussuf obișnuia să stropească așternuturile patului nostru.

În schimbul unui preț de nimic mi-am depus podoabele muierești în palma rapace a unui giuvaergiu. Mi-am cumpărat o bucată de pește prăjit și o felie de pepene, cu care mi-am sărbătorit prima seară de libertate. Mi-am odihnit apoi capul pe perna tare a unui caravanserai păduchios, alături de cămilarii care aduceau la Stambul covoare din Persia.

Știam că Yussuf are să mă caute cu siguranță, dar mă bizuiam pe faptul că îmi va descoperi fuga cu întârziere, prins cum era în vălmășagul politicalelor. Și mă bizuiam și pe ajutorul lui Dumnezeu, așa că – după ce m-am trezit cu mintea limpede, după un somn lung și odihnitor – m-am strecurat într-o biserică grecească, m-am rugat îndelung și am aprins o lumânare la icoana Mântuitorului.

Apoi mi-am numărat gologanii într-un ungher mai ascuns din tinda bisericii și am văzut că am mijloace de trai cam pentru trei săptămâni.

Nu știam încotro s-o apuc și am rătăcit multă vreme pe străzile întortocheate ale unui cartier cu case dărăpănate, dughene întunecoase și cafenele mizere. În câteva rânduri, am întâlnit patrule de caralii, pe lângă care mă strecuram cu inima cât un purice, încercând să mă pierd în mulțime. În cele din urmă am ajuns la marginea unui maidan, unde câțiva turci zdrențăroși se adunaseră lângă coșul unui îmblânzitor de șerpi.

Curiozitatea mă îmboldi să mă amestec în grămada de gură-cască.

Îmblânzitorul era un bătrân neobișnuit de slab, de sub al cărui turban alb ca zăpada fulgerau niște ochi de jăratic. Ținea între buzele sale subțiri capătul unui fluier care scotea o melodie tânguitoare. Trei năpârci negricioase, groase cât brațul, se înălțau pe jumătate din panerul de trestie, mlădiindu-și corpurile prelungi în tactul cântării de fluierișcă.

Nu-mi era frică de șerpi.

Pe dealurile sterpe din jurul satului meu hălăduiau destule vipere. Le văzusem adeseori cum dormitau, moleșite de arșiță, pe sub pietrele arse de soare, și nu-mi făcuseră niciodată nimic. Îndrăznisem chiar de câteva ori să le apuc de grumaz, îngrozindu-l pe tata, care socotea că șarpele e animal blestemat, osândit de Dumnezeu să fie strivit cu călcâiul. Și n-o să uit niciodată, Nemțoaico, ziua când, cu inima ticăindu-mi grozav, strecurasem o viperă între așternuturile lui Vanghelis.

Acum mă holbam cu ochi lacomi la năpârcile îmblânzitorului, care încremeniseră-n aer, alcătuind parcă, din trupurile lor, niște slove ciudate. Cu mișcări ca de lunatic am început să mă apropii de coșul bătrânului. Și, fără să-mi dau seama prea bine ce fac, prinsei să mângâi ușor o spinare brună de șarpe.

Câteva strigăte izbucniră atunci din mulțimea de curioși.

Șarpele zvâcni pe neașteptate în sus, mi se prinse în jurul grumazului, apoi corpul său îmi încolăci de câteva ori pieptul.

Strânsoarea devenea din ce în ce mai puternică și simțeam că îmi pierd respirația. Urletele de spaimă ale mulțimii mi se stingeau în auz, iar un început de leșin îmi împăienjeni ochii.

M-am dezmeticit când mâna îmblânzitorului mi se lăsă încet pe creștetul capului și l-am auzit, ca prin vis, șoptindu-mi că sunt un băiat curajos.

După ce își adună într-o tipsie grea de aramă obolul de mărunțiș, Abdulah (așa îl chema pe bătrânul îmblânzitor) mă duse într-o cafenea din apropiere și începu să mă iscodească. I-am spus că sunt un orfan, pui de grec lepădat prin smârcurile Stambulului. Fusesem momit prin vicleșuguri drăcești într-o casă de desfrânare de unde tocmai izbutisem să fug, iar acum locuința mea erau ulița și maidanul.

Bătrânul mă asculta sugând alene din narghilea. L-am surprins trăgând cu coada ochiului la mâinile mele nemuncite, cu degete grăsulii, pe care până mai ieri străluciseră inelele lui Yussuf. Nu părea să dea mare preț pe scornelile mele, dar m-a lăsat să-mi depăn până la capăt caierul de minciuni, apoi căzu multă vreme pe gânduri și în cele din urmă m-a întrebat dacă voiesc să-i fiu ucenic.

Un șuierat abia auzit venea din panerul așezat la picioarele desculțe ale bătrânului.

Mi-am amintit cu adâncă greața de boarfele mele femeiești și de mirosul apei de trandafiri, socotind că tovărășia șerpilor îmi va fi mai plăcută decât giugiulelile lui Yussuf, și am bătut palma cu Abdulah.

Ghicisem că nicăieri nu te poți pierde mai bine decât în măruntaiele unui mare oraș.

L-am ajutat pe bătrân să-și poarte coșul cu șerpi pe ulițele murdare de la marginile Stambului, până la coșmelia dărăpănată care-i slujea de culcuș. Aici se adunase o mulțime de pezevenghi buni de spânzurătoare, toată pegra și scursoarea orașului. În cămăruțele reci și întunecoase, care duhneau a pișat de pisică, se oploșiseră multe soiuri de haimanale, de la negustorii ce vindeau leacuri de lepădat prin casele de petrecere și aveau chipul plin de semnele bolilor rușinoase, la curlangiii care se dădeau pe sub poduri pentru o coadă de scrumbie sărată și de la hoții de buzunar din bazar la înghițitorii de săbii cărora le-am dibuit în curând meșteșugul. În curte se înșirau cuștile ursarilor, din care venea noaptea mormăitul fiarelor flămânzite, ce mi-a stricat adeseori somnul. Dar cei mai numeroși erau cerșetorii cu beteșuguri adevărate sau prefăcute, care, asemenea câinilor și pisicilor de pripas, fojgăie prin toate colțurile Stambulului, plin, mai abitir ca o bolniță, de mădulare

schiloade. Și trebuie să știi, fiule, că prinderea și schilodirea copiilor, meniți să îngroașe tagma pomanagiilor, aduce aici destul aliș-veriș ca să fie socotită o meserie.

Am văzut băiețandri de seama mea cu picioarele smulse din rădăcină, mânați la cerșit de țigani fioroși, mari meșteri în mânuitul hangerului, iar orbitele goale ale țâncilor de o șchioapă, horcăiturile înfricoșătoare ale gușaților sau convulsiile epilepticilor făceau parte din decorul obișnuit al zilelor petrecute în tovărășia lui Abdulah.

Năpârcile lui, care umblau slobode prin chichineața ce ne slujea de iatac, îl făceau să fie temut, așa că nimeni nu ne căuta pricină. Dar nici prieteșug nu legasem cu nimeni, în afară de o fetiță idioată, care în lipsa noastră deretica prin odaie și ne scutura așternuturile.

Când am ajuns acasă, Abdulah mi-a poruncit să mă dezbrac la piele și s-a apucat să-mi scotocească minuțios prin toate veșmintele. Găsi de îndată mărunta-mi agoniseală, pe care, cu degete lacome, și-o îngrămădi în chimir. Apoi îmi azvârli niște șalvari zdrențuiți și o cămășuță plină de petice, în timp ce straiele furate de la Yussuf dispărură în măruntaiele unei lăzi bine lăcătuite. Arătam acum ca puiandrii de cerșetor, iar un colț de lipie, tare ca piatra, a fost prima mea cină din casa lui Abdulah.

Am înțeles în curând că noul meu stăpân nu avea inimă.

Era de o zgârcenie neînchipuită, socotind că peștele sau ciosvârtele de berbec sunt un răsfăț, bun doar pentru ospețele bogătanilor, așa că în casa lui se trăia numai cu pâine și apă, rareori cu o fărâmă de brânză sau un pumn de măsline. Învățat cu mâncărurile alese de la mesele lui Yussuf, am îndurat, alături de Abdulah, zile cumplite de foame.

Mai filotim nu era nici cu năpârcile sale, care erau lăsate să-și câștige singure hrana, dând iama în șoareci și șobolani.

M-am deprins repede cu aceste făpturi liniștite, care veneau acum să se încolăcească în jurul brațelor mele, atingându-mi adesea obrajii cu capetele lor negricioase. Încordându-mi voința, ca pe vremea când mă făleam cu darurile mele de vindecător, am învățat

în curând să-i supun astfel pe șerpii lui Abdulah, care socotea că am asupra lor o stăpânire neobișnuită.

Îi priveam drept în ochi, iar uitătura lor, cu care se spune că își amorțesc prada, nu avea asupra mea nici o putere. Mai mult venin aveam să găsesc în uităturile oamenilor, căci omul, Nemțoaico, e mult mai rău decât șarpele, care s-a făcut, ca și Kostas Venetis, după gândul lui Dumnezeu.

O singură slăbiciune avea Abdulah: jocul de zaruri.

Mergea seară de seară să joace, în tovărășia hoților de buzunare și a haimanalelor, iar bănuții adunați peste zi se topeau noaptea, fiindcă stăpânul avea mereu ghinion.

Când Abdulah pleca de acasă, Biulbiul, fetița care ne scutura așternuturile, îndrăznea să se strecoare în camera noastră și mă ruga prin semne să-i arăt șerpii. N-am știut niciodată cum și de unde se pripășise Biulbiul în sălașul de lotri unde hălăduiam. Nu era a nimănui, dar dădea o mână de ajutor pretutindeni. Spălând și dereticând izbutea să-și agonisească bucățica de pâine – care era mai albă și mai rumenă ca a mea, căci codoșii și hoții pe care îi slugărea se dovedeau mai largi la inimă decât Abdulah.

Nu de puține ori și-a împărțit îmbucătura cu mine și dacă n-am crăpat de foame în sălașul stăpânului, asta s-a datorat și lui Biulbiul. Avea vreo șapte sau opt anișori și era micuță și pricăjită. Ochii ei, mari și albaștri, arătau că nu e osmanlâie din naștere. Și trebuie să știi, fiule, că nicicând și niciunde nu mi-a fost dat să cunosc o privire mai curată ca a lui Biulbiul, care, avea, ca și Iannis, suflet de floare.

Când reușea să facă rost de puțin lapte, cea mai mare plăcere a ei era să hrănim șerpii.

Deșertam laptele într-o strachină de pământ pe care o așezam pe podea, în mijlocul camerei, apoi luam fluierișca lui Abdulah și începeam să șuier încetișor. Năpârcile – lihnite până atunci prin tainițele doar de ele știute ale cămării – se arătau de îndată, iar limbile lor în formă de furculiță începeau să lipăie cu repeziciune, spre marea bucurie a lui Biulbiul, care se îmbujora de plăcere și începea să bată din palme.

Nici ei nu-i era frică de șerpi, pentru că era idioată. Cred că nu știa mai mult de douăzeci de cuvinte, pe care le bălmăjea anevoie, cu glasul ei subțirel, iar mai bine de jumătate din aceste cuvinte erau măscări, pe care apucase să le învețe din sudalmele haimanalelor și ale puilor de tâlhar.

Numele mădularului bărbătesc era rostit adeseori de Biulbiul, în timp ce în ochii ei mari puteai să citești cea mai curată nevinovăție.

Șerpilor le dăduse porecle scârnave – ca ale târfelor de prin casele de petrecere. Și era un lucru nespus de ciudat s-o privești pe Biulbiul, tremurându-și genele lungi, în timp ce se uita cum se ghiftuiesc șerpii lui Abdulah și murmurând pe neașteptate vorbe pidosnice, care îmi înfiorau bărbăția, așa că într-o seară am ciupit-o tare de curuleț.

Strâmbătatea mea din naștere ieșea din nou la iveală și nici măcar curăția sufletească a lui Biulbiul nu izbutea să-mi înduioșeze inima împietrită.

În privința asta, semănam foarte bine cu Abdulah.

Am izbutit să fiu o slugă pe măsura stăpânului meu și dacă acesta mă supunea la post negru, îl înșelam și eu cât puteam, iar meșteșugul hoției, pe care îl deprinsesem la Salonic, mi-a fost, și dânsul, de mare folos.

De la Abdulah nu aveam ce să fur, căci nu se despărțea niciodată de chimirul său lat, pe care noaptea și-l încingea de-a dreptul pe piele. De altfel, acela era un chimir mai mult gol, din pricina zarurilor care mă răzbunau pentru toate caznele la care mă supunea zgârciobul de Abdulah, așa că mi-am încercat dibăcia degetelor cu prostovanii care se holbau la șerpii stăpânului, iar norocul a fost câteodată de partea mea.

În timp ce bătrânul umbla, cu tingirea lui de aramă, prin grămada de privitori, mă înghesuiam și eu în mulțime, căutând ageamiul care își lăsase punga la îndemână. Mai erau și asemenea ageamii, numai că pungile lor se dovedeau nevoiașe din cale afară, iar ceea ce izbuteam să agonisesc abia dacă-mi ajungea pentru o fărâmă de pește prăjit sau o porție de *kebabi*, înghițite, în lipsa stăpânului, într-o ospătărie sărăcăcioasă.

În zilele mai bogate în pradă, cumpăram și turtă dulce pentru Biulbiul, dar nu făceam asta din dărnicie.

Îmi plăcea s-o ațâț, plimbându-i prin fața ochilor îndelung bucata de prăjitură, iar atunci când fetița întindea încrezătoare mânuțele, turta dispărea brusc, spre marea amărăciune a lui Biulbiul, care izbucnea în hohote înfundate de plâns.

O lăsam să se smiorcăie multă vreme, pentru că lacrimile ei îmi stârneau o plăcere neobișnuită. Iar dacă se întâmpla ca Biulbiul să se înfurie, izbindu-mă cu pumnii ei mici și picioruşele sale subțiri, plăcerea mea devenea vecină cu nebunia și mă ducea până aproape de juisare.

Mă prefăceam că aș căuta și eu bucata de turtă dulce, scotoceam după ea prin toate ungherele și în cele din urmă pe sub veșmintele lui Biulbiul, care tremura din tot corpul în timp ce îi gâdilam subțiorile costelive.

Când, în sfârșit, îi întindeam prăjitura, care apărea întotdeauna de undeva de sub hăinuțele sale calice, fetița era nebună de fericire și începea să-mi sărute mâinile cu recunoștință, în timp ce mâinile mele îi ciupeau ușurel sfârcurile sau bucile.

Acestea au fost, fiule, primele numere de iluzionism ale lui Kostas Venetis.

Poftele mele pidosnice răbufneau cu tărie în toiul acestor petreceri bicisnice, deși corpul pipernicit al lui Biulbiul nu avea nici un farmec care să stârnească dorința împreunării trupești. Mădularul meu, moleșit de posturile cu pâine și apă, își recăpătase vioiciunea, așa că am început să mă frec, dar plăcerile singuratice nu-mi ogoiau câtuși de puțin pofta.

Gândul meu era la bucile slăbănoage ale lui Biulbiul.

Nu știam prin ce mijloc să-i trezesc simțurile, socoteam însă că vederea ștremeleagului meu sculat ar putea s-o aţâțe. Am născocit așadar niște jocuri măscăricoase, în timpul cărora îmi lăsam șalvarii pe vine, îndemnând-o pe Biulbiul să-mi apuce rușinea cu degetele ei plăpânde. Fetița își ascundea atunci fața în mâini și scotea niște strigăte ascuțite de spaimă, care mă făceau să tremur de voluptate. Mă apucam s-o fugăresc prin cămăruța lui Abdulah, stârnind

groaza năpârcilor care începeau să șuiere jalnic, și reușeam în cele din urmă s-o înghesui într-un ungher, unde, cu ajutorul ghionturilor și ciupiturilor, o sileam să mă frece. Și n-am să uit niciodată urletul de oroare scos de Biulbiul când sămânța mea i-a stropit, pentru prima dată, de sus până jos, hăinuțele ponosite.

După asemenea desfrânări, fetița dispărea totdeauna pentru câteva zile.

Zadarnic o căutam prin măruntaiele sălașului nostru, nu-i știa nimeni tainițele și ascunzătorile, de unde se ivea după o vreme, parcă tot mai palidă și mai trasă la față, strecurându-se ca o umbră în cămara lui Abdulah.

Năpârcile își primeau iarăși tainul de lapte, iar o turtă dulce sau o fărâmă de acadea o îmbunau pentru un timp pe Biulbiul. Deși îmi era milă de trupul ei mărunțel, izbuteam anevoie să-mi domolesc poftele, așa că nu trebuiau să treacă prea multe zile și mă pomeneam iarăși cu șalvarii lăsați, pradă dorințelor mele murdare.

Simțeam, cu o tărie de neînchipuit, plăcerea de-a terfeli și de-a umple de groază această făptură săracă cu duhul, care avea suflet de floare sau fluture.

Nu m-a înduioșat nici măcar faptul că, după una din desfătările cele mai scârnave pe care i le-am smuls lui Biulbiul, fetița a reapărut cu mânuța legată într-o cârpă plină de sânge. Era năpădită de fierbințeală, iar cana cu lapte îi tremura între degete. Am aflat apoi, din spusa vecinilor, că, încercase să-și bată în podul palmei un piron ruginit, într-o clipă de spaimă și nebunie.

În mintea mea ticăloasă încolți atunci gândul că fetița se preface bolnavă ca să mă înduioșeze, deși ar fi trebuit să știu că Biulbiul nu e în stare de nici o prefăcătorie. De data asta privea cu tristețe la ospățul năpârcilor, fără să mai bată din palme și fără să mai roșească de bucurie.

La puțin timp, cadavrul ei a fost găsit în cotlonul unei magazii părăsite.

Rana de la palmă se infectase, corpul său fusese măcinat de cangrenă.

Nu m-am amestecat în mulțimea lotrilor și a puilor de borfaș care a însoțit sicriul micuț, nici nu i-am căutat vreodată mormântul

din cimitirul calicilor. O silă uriașă a pus stăpânire pe mine și m-am gândit să-mi fac seama cu cuțitul lui Abdulah.

Nu mă grăbeam însă să mă omor, gândul că o pot face oricând mă ușura întrucâtva de dezgustul pe care îl simțeam amintindu-mi de toate blestematele mele pidosnicii.

Plătisem cu viața lui Biulbiul pentru toate desfrânările mele nerușinate.

Mi s-a părut că în ochii întunecați ai lui Kostas Venetis mustește o lacrimă. Când începu să povestească din nou, avea un glas gâtuit, care îi venea parcă din fundul stomacului.

Ura m-a făcut însă să uit repede de pățania cu Biulbiul.

De la o vreme, stăpânul meu, Abdulah, juca zaruri cu tot mai multă nesocotință, dar norocul îi era păgubos și calic. Coțcarii de la Stambul îi învățaseră patima și îl socoteau o oaie tocmai bună de tuns.

Seară de seară, chimirul lui Abdulah se golea prin casele de petrecere, unde legea o făceau pușlamalele, dar paguba nu îi era stăpânului de nici o învățătură.

Suduind în barba lui rară zarurile cele alunecoase și pe tartorul care le născocise, acesta se înverșuna să croiască strașnice planuri de răzbunare împotriva norocului chior. Nu se mai îngrijea nici de năpârcile sale, care se jigăriseră și se vlăguiseră într-atât că nu mai erau bune de nici o ispravă. Iar când panerul cu șerpi a dispărut într-o zi din văgăuna lui Abdulah, măritat pe o mână de mărunțiș, am înțeles că stăpânul își prăpădise și ultima fărâmă de minte. Privea ceasuri întregi, cu ochi de nebun, la zarurile pe care le da de-a rostogolul de sute de ori, încercând să le ghicească dichisul. Apoi cădea într-un soi de amorțeală posacă, uitând de mâncare și băutură și înviorându-se doar odată cu bezna, când se deschideau casele de petrecere.

Rareori, se întâmpla să câștige și atunci se întorcea țopăind, fălos că a izbutit să-i pună căpăstru norocului. Dar căpăstrul se rupea chiar a doua zi și atunci începeau iarăși sudalmele și scrâșnetele de răzbunare.

Traiul cu Abdulah ar fi putut să fie pentru altul un chin, dar eu găseam în nebunia stăpânului o desfătare ciudată. Ura pe care i-o purtam mă făcea să mă bucur de paguba lui și nu pierdeam niciodată prilejul să-l întăresc în nădejdea lui bezmetică de câștig. Știam destul de multe despre meșteșugul măsluitorilor, înțelegeam foarte bine de unde venea ghinionul lui Abdulah și aș fi putut chiar să-l învăț niscaiva coțcării, pe care le deprinsesem de la pehlivanii din Salonic, dar l-am lăsat să piară pe limba lui, socotindu-mă răzbunat.

Mâncam ce furam și beam ce izbuteam să cerșetoresc, dar nu l-aș fi părăsit pentru nimic în lume pe Abdulah. Râvneam să-l văd prăpădindu-și toată agoniseala, crăpând de foame și de zavistie, printre maldărele de gunoi de la marginile Stambulului, iar mintea mea croită pentru ură și răzbunare nu-și mai găsea nici un strop de astâmpăr.

Închipuirea mi-o luase razna : numai ce vedeam în fața ochilor corpul slăbănog al lui Abdulah ronțăit de câini și pisici, ciugulit de păsările de pradă, și numai ce îi respiram duhoarea dulceagă de putregai, că începeam să simt o plăcere năpraznică, ce mă amețea mai vârtos ca o băutură.

Acum mă simțeam legat de Abdulah ca un îndrăgostit, căci dacă dragostea leagă temeinic, ura leagă încă și mai temeinic.

Dar nu mi-a fost dat să mă bucur prea mult de ghinionul stăpânului : tocmai când mă așteptam mai puțin, acesta a izbutit să se descotorosească de mine.

Așa m-am pomenit dat pe mâna unui proxenet burdihos, care avea chipul de mangaliță al lui Kir Apostolis. Cincizeci de galbeni turcești curseră zornăind, în schimbul curului meu, în chimirul lat al lui Abdulah.

Și astfel mi-a fost dat să trec în ghearele unui nou stăpân, de cu totul alt soi decât îmblânzitorul de șerpi.

Mutra unsuroasă a lui Baruch era bine știută de către toți petrecăreții Stambulului. Ținea o casă de desfrânare, unde desfătările costau scump, căci se găseau de toate felurile și pentru toate gusturile.

După socoteala mea ne găseam acolo cam o duzină de băieţandri şi fetişcane, tot ce Baruch izbutise să dibuiască de soi mai ales prin mocirla oraşului. Avea în slujba lui un număr de codoşi mai mărunţi, care scormoneau pretutindeni, servindu-l tot timpul cu prospătură, căci marfa lui se ofilea cât ai bate din palme.

Baruch ştia gusturile muşteriilor săi şi nu cumpăra niciodată la întâmplare. Pe mine mă hărăzise unui demnitar bătrân, căruia îi plăceau doar băieţii creştini, socotind că e mare păcat să te deşerţi în gaura dinapoi a unui musulman. În timp ce se târguia cu îmblânzitorul de şerpi, m-a pipăit cu mâini de geambaş iscusit, a mârâit că sunt prea costeliv şi prea răpănos, dar, după ce şi-a vârât un deget în curul meu, pe care îl găsi destul de strâmt pentru gusturile muşteriului său, se hotărî să bată palma cu Abdulah.

În primele zile, am fost ţinut, de unul singur, într-o odăiţă întunecoasă, ghiftuit cu mâncare şi băutură, căci Baruch poruncise să fiu îngrăşat. Mă slujea un eunuc uriaş, căruia nu-i lipseau pesemne doar ouşoarele, ci şi limba, căci nu l-am auzit niciodată slobozind vreun cuvânt, numai nişte horcăituri din fundul gâtlejului, cu care izbutise să-mi strecoare groaza în măduvă.

Codoşul cel burdihos se arăta câteodată în camera mea şi începea să mă tragă cu iscusinţă de limbă.

I-am povestit câteva întâmplări din viaţa mea, amestecând minciuna cu adevărul, fără să-i pomenesc însă de picioarele grăsulii ale măică-mii, nici de istoria cu Biulbiul. Când a aflat că am vieţuit multă vreme într-o mănăstire şi cunosc toate rânduielile vieţii călugăreşti, faţa i s-a luminat de un surâs unsuros, a cărui pricină aveam s-o aflu ceva mai târziu, când am luat cunoştinţă de apucăturile diavoleşti ale moşneagului căruia trebuia să-i domolesc poftele.

Deocamdată am fost mutat într-o altă odaie, rânduită ca o chilie de mănăstire. Peretele dinspre răsărit era plin de icoane de-ale noastre greceşti, iar în mijlocul lor mâinile grele ale eunucului au ţintuit într-o zi Crucea Mântuitorului.

Baruch veni el însuşi să se încredinţeze că treaba fusese bine făcută. A privit multă vreme la icoanele cu ferecături de argint cu gura strâmbată de scârbă, bombănind că suntem un neam spurcat

și necredincios. La plecare mi-a lăsat puțină tămâie, o cădelniță și o sticluță cu apă sfințită, spunându-mi că voi afla în curând cum și când anume trebuie să le folosesc.

Apoi, nu după mult timp, Baruch îmi aduse o rasă călugărească, pe care mi-a spus că o voi purta de-acum înainte tot timpul, în locul veșmânturilor mele obișnuite. N-am mai avut voie să-mi tai tuleiele de pe față și mi s-a poruncit să-mi împletesc părul într-o codiță, așa cum poartă călugării prin mănăstirile noastre. Unghiile mi-au fost lăsate să crească precum niște gheare, nu mi s-a mai îngăduit să mă spăl și să mă îmbăiez.

În curând am pus pe mine un pospai de grăsime. Murdăria în care trăiam din porunca codoșului mă făcea să duhnesc ca o vizuină de vulpe.

De două ori pe zi, eunucul mă ducea la latrină, de-a lungul unui coridor scund și întortocheat, unde nu întâlneam niciodată pe nimeni.

Iar Baruch bombănea că locuința lui nu e azil de sărăci și că are de gând în curând să mă pună la treabă.

Ibovnicul pe care mi-l hărăzise era un moșneag de aproape optzeci de ani, putred de bogat și hârșit prin toate intrigile seraiului.

După ce luase parte la bețiile și desfrânările lui Abdul Aziz, dovedindu-se un strașnic petrecăreț, izbutise acum să câștige încrederea lui Mithat-Pașa și era un aprig susținător al războiului cu muscalii. Sângele care curgea în Balcani curgea și din pricina lui Fatih-Efendi.

Ura pe care le-o purta creștinilor nu își avea perechea decât în grozava-i pornire spre desfrânare, pe care nu și-o pierduse nici la batrânețe, deși era aproape neputincios. În casa lui Baruch își putea face toate mendrele, căci nu se zgârcea cu bacșișurile, iar codoșul cel pântecos îi sugea punga cu lăcomie, știind prea bine că patimile bătrânilor sunt mai năvălnice și mai greu de ținut sub obroc.

Pentru boșorogul ăsta gubav mintea ascuțită a lui Baruch scornea mereu un desfrâu nou. Aveam să înțeleg în curând că noua mea odaie fusese gătită anume după gusturile lui Fatih-Efendi.

Într-o seară am primit poruncă să tămîiez prin chilie și să aprind candela care atârna sub Crucea Mântuitorului. Apoi m-am

pomenit în odaie cu surâsul unsuros al stăpânului, care-i făcea temenele până-n pământ unui turc bătrân și posomorât, îmbrăcat într-o uniformă de demnitar.

Posomoreala nu dispărea niciodată de pe chipul lui Fatih-Efendi, nici măcar în ceasurile sale de voluptate. Dumnezeul turcilor îl făcuse atât de pocit încât gândul că va trebui să mă las biruit de poftele sale boșorogoase mi-a vârât un nod în gâtlej. I-am privit cu dezgust bărbia lungă și ascuțită, ochii bulbucați și apoși, dar mai seamă cocoașa ce-i împodobea spatele slăbănog, făcându-l să semene cu un cămiloi stors de puteri.

Baruch mă puse să mă ploconesc în fața pocitaniei care se uita la mine cu ură și să-i sărut mâinile. Pe urmă se apucă să-i povestească lui Fatih-Efendi cum, cheltuind multă trudă și mult bănet, izbutise să mă răpească, prin oamenii lui de credință, dintr-un metoc athonit. Turcul mă cercetă din priviri, mă ciupi de braț, apoi își lipi chipul pocit de poala hainei mele călugărești, răsuflând rar, ca un câine care adulmecă. Atunci Baruch ieși tiptil din odaie, lăsându-mă singur cu boșorogul.

Spre ușurarea mea, Fatih-Efendi nu părea zorit să mă drăgostească.

După puțin timp s-a dezlipit de mine și m-a împins deoparte cu un gest de dispreț, iar pe fața lui hâdă nu se putea citi decât un dezgust uriaș. Pe urmă s-a dus spre peretele împopoțonat cu icoane, zăbovind mult timp, în picioare în fața acestora, în timp ce din gura sa împuțită izbucni un puhoi de sudalme turcești. Începu să tropăie furios, făcând cu mâinile gesturi măscăricoase, să urle și să blesteme.

Din cotlonul cel mai îndepărtat, mă holbam îngrozit la turcul care, vânăt de mânie, se tăvălea acum pe covor, apucat parcă de boala copiilor. L-am văzut apoi săltându-se în capul oaselor și chinuindu-se să-și desfacă brăcinarul șalvarilor. Se ridică iar în picioare, scoțându-și mădularul pe jumătate sculat, pe care începu să și-l frece în fața icoanelor, tropăind ca un armăsar în călduri. Urletele sale, care se auzeau cu siguranță în toată casa, mă umpleau de groază. Iar când s-a apropiat de mine, cu ochii strălucind de mânie, cerându-mi, printre înjurături și blesteme, să-i stropesc ștremeleagul cu apă sfințită, m-am temut că Fatih-Efendi vrea să-mi ia viața.

Acoperit de sus până jos de o transpirație rece, am turnat peste bărbația turcului câteva picături din clondirașul pe care mi-l lăsase Baruch.

Un urlet încă și mai cumplit izbucni atunci din gâtlejul lui Fatih-Efendi.

Se apucă să-mi smulgă rasa călugărească, horcăind și zbătându-se ca peștele pe uscat. Iar când m-a răsturnat, cu o mișcare îndemânatică, în fața iconostasului, mi-am dat seama că moșneagul avea, în mădularele sale borșite, încă destulă vigoare.

Îmi supse și îmi mozoli îndelung subțiorile împuțite, duhoarea corpului meu nespălat părea să-i stârnească pofta mai abitir decât o fiertură de dragoste.

Apoi îmi înfipse în cur arătătorul său ascuțit, în timp ce, cu ghearele de la cealaltă mână, săltându-se pe jumătatea deasupra mea, îmi ciupea spatele cu sălbăticie. Cioturile sale de dinți îmi mușcară ceafa până la sânge și l-am auzit poruncindu-mi șuierat să cânt o cântare bisericească. Degetul lui descărnat, mai lung parcă decât orice deget de om, se mișca bezmetic în gaura mea, făcându-mă să gem de durere. Chipul sever al părintelui Makarios îmi apăru pentru o clipă în fața ochilor, în timp ce, încolăcindu-mă strâns cu picioarele, Fatih-Efendi îmi porunci iarăși să cânt. Acum degetele lui îmi cautau beregata.

Leșinat aproape de spaimă, am început să îngân Troparul Învierii Domnului, care se cântă prin bisericile noastre grecești.

Turcul era scuturat de sus până jos de o plăcere drăcească.

Și l-am simțit slobozindu-se înainte să mă pătrundă, cu un horcăit ca de muribund.

Așa am ajuns bucățica cea mai gustoasă de la masa lui Fatih-Efendi.

Jumătatea de bărbăție a turcului nu se scula decât cu ajutorul vorbelor și al gesturilor de blasfemie. Era nevoie de apă sfințită și de tămâie, de schimonoseli și sudalme în fața icoanelor, de cântări și de rugăciuni, pentru ca simțurile lui să se încălzească. Amenințându-mă cu o moarte cumplită, m-a pus, nu o dată, să-l blestem pe Dumnezeul creștinilor și să scuip sfintele noastre icoane.

Iar galbenii turcești curgeau cu toptanul în buzunarele lui Baruch, care mă lăsa acum să mă plimb prin grădină și să prânzesc în tovărășia câtorva băiețandri și fetișcane, care trăgeau, alături de mine, la jugul împreunărilor. Unii dintre ei aveau deja fețele veștede și privirile lipsite de strălucire.

În restul ceasurilor, zăceam în chilia mea, așteptând, cu inima strânsă de teamă, apariția lui Fatih-Efendi. Câteodată venea însoțit de doi sau trei bătrânei ponosiți, care se așezau într-un colț al chiliei și căscau ochii la desfrânările sale drăcești, căci, pentru ca plăcerea lui să fie deplină, turcul avea nevoie de privitori. Iar aceștia (aveam să aflu din șușotelile celorlalți băiețandri) erau plătiți cu bani grei, care ajungeau tot în buzunarele lui Baruch, pentru că tovarășii de desfrâu ai lui Fatih-Efendi erau în slujba stăpânului.

Deprins cu dezmierdările gingașe ale lui Yussuf, înduram greu caznele la care mă supunea cocoșatul. Iar vizuina lui Abdulah mi se părea acum un adevărat paradis.

Am încercat să mă rog, dar îmi pierdusem până și nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, de care mă lepădasem de frica lui Fatih-Efendi. Așa că am căzut într-o stare de toropeală și nesimțire.

Acum eram moale ca o bucată de cocă în ghearele cocoșatului, care mă podidea cu ocări și lovituri de picior. Corpul meu, obișnuit de atâta timp cu durerea, se supunea fără crâcnire și nu simțeam nimic, nici măcar ură, căci sufletul meu își pierduse puterea de a urî. Ca o vită dusă la abator, împlineam poruncile cele mai îndrăcite ale lui Fatih-Efendi.

Iar când doi soldați cu fes roșu au deschis cu zgomot ușa chiliei în care pierdusem de mult socoteala zilelor și nopților, o privire prostatică a fost singurul meu semn de întâmpinare.

Spre norocul meu, cocoșatul se lăuda pretutindeni cu isprăvile sale armășărești.

Peste numai un ceas mă găseam în brațele lui Yussuf, a cărui față strălucea ca o lună de bucurie. N-am auzit de la dânsul nici un cuvânt de mustrare și nici o învinuire.

Multe se schimbaseră în Stambul de când părăsisem cuibușorul nostru de desfrânări. Mithat-pașa plecase de la putere, iar încercările

Tinerilor Turci de a primeni aerul stătut al Împărăției (pe care Europa o lăsa la cheremul muscalilor) dăduseră greș. Țarul creștin de la Moscova invadase Balcanii, Serbia, România și Muntenegru își proclamaseră neatârnarea, armatele lui Abdul-Hamid luptau din greu cu rusnacii printre dealurile pleșuve ale Bulgariei. Yussuf, care jucase un rol însemnat în mișcarea de reînnoire, nu se mai bucura de nici o trecere și de nici o putere. Iar un ordin de mobilizare îl expedia în statul major al lui Osman Pașa, sub focul tunurilor rusești, unde aveau să-i rămână oasele pentru totdeauna.

Eu, Kostas Venetis, l-am însoțit pe Yussuf în marele război cu muscalii.

Era o toamnă ploioasă și rece, iar armatele Împărăției zăceau înglodate în noroaiele din Bulgaria. Bântuiau foametea, mizeria și holera, iar soldații lui Abdul-Hamid, pe ale căror chipuri posomorâte puteai să citești resemnarea, împlineau fără nici o râvnă poruncile ofițerilor. Bătuți nu doar de ruși, ci și de români, așteptau cu nerăbdare sfârșitul războiului, simțind că puterea Împărăției e pe sfârșite. Iar eu nu știam dacă trebuie să mă bucur pentru biruința creștinilor sau, dimpotrivă, să mă întristez pentru suferințele camarazilor mei, printre care am cunoscut mulți bărbați de ispravă.

Nu mă despărțeam aproape de loc de Yussuf, pe care îl întovărășeam în toate misiunile sale.

Am trecut prin spitalele militare înjghebate în pripă în spatele frontului, unde horcăiturile de moarte ale răniților se amestecau cu putoarea bolnavilor de holeră. Am asistat la execuțiile ostașilor care încercau să treacă la inamic și m-am obișnuit cu salvele plutoanelor de execuție. Am stat, sub bătaia gloanțelor, pe câmpurile mocirloase de bătălie, deși nu-mi dăduseră încă bine tuleiele, și m-am iubit cu Yussuf prin cocioabele păduchioase ale bulgarilor. M-am deprins cu vederea corpurilor sfârtecate de explozia bombelor, am ajutat la strânsul cadavrelor, am învățat să mânuiesc pușca și iataganul. Am privit coloanele mohorâte ale prizonierilor ruși, cu care ostașii sultanului își împărțeau pachețelele de mahorcă. Iar la sfârșitul războiului devenisem bărbat în toată puterea cuvântului, cu mustățile groase și cu inima de tot împietrită.

Yussuf se schimbase destul de mult în ultima vreme, chiar dacă îmi dădea aceleași semne de dragoste. Chipul său bucălat începuse să se lungească și să se ascută și îl surprindeam mereu gânditor, cu ochii încețoșați de o tristețe apăsătoare. Nu se mai despărțea niciodată de sticla cu coniac franțuzesc, care îl făcea încă și mai posac, iar îmbrățișările sale deveniseră sălbatice și pripite, voluptatea – posomorâtă și taciturnă.

Iar într-o seară, când ne aflam tolăniți pe un pat de campanie, undeva nu departe de Pleven, cu privirea ușor aburită de băutură, Yussuf mi-a povestit aceste crâmpeie din viața lui, pe care vreau să le scrii întocmai, fără să schimbi nimic și fără să mai adaugi ceva de la tine.

Istoria lui Yussuf

Chiar dacă astăzi mă vezi viețuind după legea lui Mohamed – începu Yussuf să istorisească – trebuie să știi, Kostas, iubitule, că prin naștere sunt creștin, grec ca și tine, născut din oameni care au luptat la Kalavera și Missolonghi, și s-au numărat printre sulioții lui Markos Botzaris.

Eu și fratele meu, la care țineam ca la ochii din cap, am crescut până la zece ani într-o gospodărie îmbelșugată. Tatăl meu era preot și se bucura de o mare cinstire, mai ales în rândurile săracilor, față de care se arăta mai filotim decât alții, dăruindu-i cu pomeni și cu daruri bogate, pentru care îl binecuvântau toate mahalele orașului nostru și toate satele din împrejurime.

Moartea l-a secerat când am împlinit zece ani, iar nu la mult timp după dânsul a închis ochii și mama, care avusese mereu o fire bolnăvicioasă. Toată agoniseala tatălui meu a trecut astfel în mâinile unor rude hapsâne, care s-au apucat să se îngrijească de creșterea noastră pe potriva inimii lor împietrite : fratele meu a fost încredințat unei mănăstiri, iar eu, care eram socotit mai potrivit pentru roboteala de zi cu zi, am fost lăsat să slugăresc prin gospodărie.

Dacă fratele meu avea chemare înspre evlavie, mie îmi plăcuse de mic meșteșugul armelor : uneori, împreună cu băieții cu care mă jucam de-a războiul prin curtea bisericii, mă furișam până la

marginea orașului nostru, unde, înconjurată de ziduri înalte, se găsea garnizoana turcească. Ne împrieteniserăm cu sentinelele, care ne dădeau acadele și ne lăsau să privim printr-o bortă din zid, la soldații care făceau mușchi sub privirea severă a căpeteniilor. Așa am luat cunoștință de meșteșugul milităriei, am învățat pasul de marș și pasul de defilare, pe care le maimuțăream pe urmă în jocurile noastre copilărești, mânuind cozi de mătură și săbiuțe de lemn. Uneori asemenea jocuri se transformau în bătăi adevărate, care se lăsau cu nasuri însângerate și vânătăi, spre marea nemulțumire a tatălui meu, iar când, într-o dimineață, am furat toate cuțitele din bucătărie, pe care le-am legat de vârful cozilor noastre de mătură, cum văzuserăm că fac soldații cu baionetele, tata a pus capăt jocurilor din curtea bisericii, numindu-ne săbăticiuni și fiare turbate.

După moartea părinților mei, rareori mai aveam parte de câteva ceasuri slobode, iar drumurile la cazarma turcească rămăseseră singura mea desfătare. Tutorele meu – un frate de-al tatii, strâmb la trup și la suflet – îmi arăta o ură înverșunată și mă podidea cu sarcini peste puterea mea, pe care dacă nu le duceam la bun sfârșit, urmau vorbele de batjocură și bătăile.

De mai multă bunătate m-am bucurat în viața mea din partea turcilor decât din partea creștinilor și nu mi-a părut rău niciodată că am trecut la legea lui Mohamed. Când creștinul m-a oropsit, turcul m-a primit cu prietenie și mi-a dat o bucată de pâine. Cu siguranță că aș fi rămas un argat răpănos dacă eu însumi nu m-aș fi făcut turc, uitând că strămoșii mei au luptat sub comanda lui Markos Botzaris, iar tata a fost un slujitor al bisericii.

La doisprezece ani, aveam deja o judecată sănătoasă și limpede și, cum auzisem că turcii iau la oaste și băieți de creștini, am intrat în vorbă cu un ofițer smead și posomorât, care mă știa din vedere, împărtășindu-i dorința mea de a învăța meseria războiului. Turcul m-a cercetat îndelung, mi-a pipăit brațele, apoi m-a ciupit de obraz și mi-a făgăduit că va înfățișa pricina mea mai-marelui garnizoanei.

Se vede că Dumnezeul turcilor sau cel al creștinilor (nu știu prea bine care din ei) mi-a ținut partea, căci – nu peste mult – am aflat că, răscumpărat de la tutorele meu pe cincizeci de galbeni,

eram primit să ucenicesc în armata sultanului, iar un imam bătrân fusese anume plătit ca să-mi tâlcuiască surele din Coran, învățându-mă legea lui Mahomed.

În felul acesta, cu inima ușoară, am părăsit pentru totdeauna casa părinților mei și am intrat în solda Împărăției.

Cu viața de la cazarmă m-am deprins destul de ușor, pentru că eram răbdător și ager la trup, îmi plăceau ordinea și viața după tipic. Nu m-am dat în lături nici de la dezmierdările curlangiilor, dar am învățat să-mi negustoresc curul cu strășnicie. Doar dorul de fratele meu, care o luase pe drumul evlaviei, îmi săgeta uneori inima.

După ce mi-am isprăvit anii de ucenicie – continuă Yussuf să istorisească – favorurile unei căpetenii sus-puse, pe care le dobândisem în schimbul curului meu, mi-au netezit drumul către garda seraiului. Aici mi-am dat seama că pântecele Împărăției e putred de sus până jos și m-am apropiat de mișcarea Tinerilor Turci, care pregăteau, în mare taină, o primenire. Așa am devenit unul dintre oamenii de credință ai lui Mithat-Pașa, prin a cărui bunăvoință mi-am desăvârșit învățătura la școlile franțuzești de la Saint-Cyr. Pentru că vorbeam bine franțuzește și englezește, mi s-au încredințat câteva sarcini de taină, am cunoscut miniștri și diplomați, am fost primit de mai multe capete încoronate ale Europei. De botezul focului am avut parte în războiul Crimeei, iar rana pe care am căpătat-o atunci m-a făcut să mă gândesc pentru prima dată la moarte și judecată. Chipul fratelui meu, singura făptură omenească la care ținusem cu adevărat, îmi apărea ades dinaintea ochilor, în zilele lungi pe care le-am petrecut, împușcat în plămân, într-un lazaret de la marginea Sevastopolului.

Stavru nu avea nici un fel de chemare pentru jocurile de-a războiul pe care le încingeam prin curtea bisericii. Era un băiat subțirel și firav, căruia îi plăcea să cerceteze cărțile de credință ale tatălui nostru. Ținea toate posturile de peste an și se spovedea și se împărtășea la soroc, spre deosebire de mine, care în privința rânduielilor bisericești, mă arătam mai delăsător, dar eram totdeauna gata să-i dau o mână de ajutor tatii la angaralele gospodăriei. Deși eram atât de deosebiți, țineam foarte tare unul la altul și ne juraserăm să

nu ne despărțim niciodată, chiar dacă apucăturile mele sălbatice îi pricinuiau adesea lui Stavru supărări și amărăciuni. El avea o fire împăciuitoare și liniștită, iar bătăile care se isprăveau cu nasuri sparte și vânătăi îl făceau să-și iasă din fire, nu pentru că ar fi fost suflet de iepure, ci pentru că ura orice cuvânt de ocară și orice faptă de silnicie. Parcă îl văd țopăind ca o vrăbiuță în jurul haitei noastre de bătăuși și încercând să ne domolească, prin lacrimi și rugăminți, amintindu-ne că, după porunca lui Dumnezeu, suntem datori să arătăm dragoste unul față de altul. Tovarășii mei de năstrușnicii îl împroșcau atunci cu vorbe amarnice de batjocură, născociseră chiar și un cântecel, în care îl numeau floricică și fluturaș și îl îndemnau să le sugă puțoancele. Toate aceste ocări mă stârneau încă și mai avan la bătaie, făcându-mă să mă pun de unul singur împotriva haitlâcului, așa că adesea o încasam rău, spre deznădejdea lui Stavru, care îmi privea neputincios vânătăile și se învinuia în fața lui Dumnezeu pentru că fusese pricina lor.

Deoarece avea o inimă atât de gingașă, era mâna dreaptă a tatii în faptele lui de filotomie. Îi știa după nume pe toți amărâții și sărăntocii care trăiau din mila bisericii și care îl socoteau dăruit cu o fire de înger. Când o epidemie de vărsat a prins să secere prin împrejurimile noastre, Stavru a fost cel care l-a întovărășit pe tata, cu sfânta grijanie, prin culcușurile săracilor, împărțind iconițe sfințite la Muntele Athos și cuvânt de îmbărbătare. În gura lui, care semăna cu un trandafir, vorbele se umpleau de căldură și duioșie, le aduceau alinare bolnavilor și făceau să se moaie până și inima cea mai învârtoșată, chemând la rugăciune și pocăință.

Cu toate că era pomenit în rugăciunile muribunzilor și binecuvântat de cei ridicați, prin lucrarea lui Dumnezeu, de pe patul de suferință, Stavru nu se trufea, rămânea supus și ascultător, încălzindu-ne pe toți cu inima lui iubitoare și mai cu seamă pe mine, care eram pus mereu pe harță și pe bătaie și îi călcam în picioare straturile de flori din curtea bisericii, a căror îngrijire tata o lăsase pe seama lui, ca să-l deprindă cu lucrul.

La treabă, fratele meu era mai puțin iscusit decât mine. Își îndeplinea totuși cu toată silința îndatoririle, îndrăgind cu vremea meșteșugul grădinăritului. Iar când – urmare a jocului de-a războiul –

i-am smuls odată din rădăcini, fără voia mea, o tufă de trandafir, în ochii lui Stavru am văzut pentru prima oară lacrimi de mânie și supărare. Și, ca să-l îmbunez, a trebuit să-i dăruiesc un scatiu, pe care îl târguisem de la una din micile haimanale ale cartierului.

Toate aceste amintiri mi-au revenit cu limpezime în amintire pe patul spitalului, împreună cu dorul de fratele meu. M-am hotarât atunci să iau la rând mănăstirile creștinești și să-l caut, chiar dacă gândul că va trebui să apar dinaintea lui Stavru în chip de ofițer turc îmi dădea fiori de neliniște. Dacă rămăsese la fel de legat de poruncile Evangheliei (și eram sigur că rămăsese) oare nu se va lepăda de mine ca de un apostat, punând mai presus credința și pravila decât legătura noastră de sânge? Oare nu va citi pe fața mea semnele sodomiei, care îl vor umple de scârbă, făcându-l să mă privească ca pe un trimis diavolesc și ca pe-un sol de pierzanie? Eram îndreptățit oare să-i tulbur pacea și rugăciunea doar în numele rudeniei dintre noi?

În cele din urmă, dorul de Stavru mi-a biruit frământările de conștiință.

Am început să scormonesc așadar prin locașurile călugărești din preajma Thessalonicului, unde stăpânea încă puterea sultanului, iar norocul a fost să fie de partea mea: Stavru devenise starețul unei mici mănăstiri de la marginea unui sat, păstorind peste vreo cincizeci de suflete care depuseseră votul de ascultare, castitate și sărăcie.

Spre surprinderea mea, fratele meu nu s-a arătat prea mulțumit să mă vadă și din cuvintele lui încurcate mi-a fost lesne să înțeleg că, scormonind îndelung prin cărțile de taină ale celor mai spurcați dintre necredincioși, Stavru o apucase pe calea blestemată a ereziei închinându-se unui Dumnezeu închipuit, care nu era nici acela al creștinilor, nici acela al turcilor.

Dar și mai mare mi-a fost uluirea și spaima când, din anumite semne pe care le știu prea bine toți cei pecetluiți cu ceara neagră a sodomiei, mi-am dat seama că fratele meu mă dorea cu aprindere.

N-am aflat niciodată sfârșitul istoriei lui Yussuf, care a căzut greu bolnav înainte să-și isprăvească povestea.

Avea fierbințeală, iar o spuzeală roșie îi acoperise trupul de sus până jos, pricinuindu-i mâncărimi îngrozitoare. Se scărpina până la sânge, blestemând neputințele cărnii, iar în ochii săi apăruse un licăr de nebunie.

Uneori îl chema în șoaptă pe Stavru.

Așternuturile de pe lavița tare unde zăcea erau pătate, de mai multe ori pe zi, cu o cufurească verzuie, pe care o slobozea printre vânturi năpraznice, chircindu-se de durere.

Datoria mea era să-i schimb cearșafurile, să-l spăl și să-l primenesc.

În toiul unuia dintre atacurile sale de fierbințeală, Yussuf se ridică în capul oaselor și își săltă cămașa până deasupra buricului, murmurând niște cuvinte măscăricoase, care m-au făcut să tresar de uimire.

Apoi începu să se frece, cu ochii holbați ca ai spânzuraților la care mă zgâisem pe vremea șederii mele la Salonic. Un firicel de salivă se prelingea pe barba lui falnică, în timp ce-și frământa între degete mădularul de armăsar nevolnic.

S-a chinuit multă vreme, zbătându-se ca peștele pe uscat, dar n-a izbutit să se slobozească.

În cele din urmă, se lăsă să cadă pe spate, cu oasele parcă frânte, slobozind din adâncul pieptului o înjurătură de Dumnezeu.

Mă uitam îngrozit la pântecele umflat și tare ca piatra al iubitului meu.

Mațele îi chiorăiau groaznic, iar vânturile pe care le slobozea, din minut în minut, răspândeau o duhoare de carne putregăită. Trupul său falnic, drept ca un chiparos, era muncit de opinteli și de zmucituri, de contracții ale mușchilor, care păreau să iradieze din pântece, răspândindu-se apoi în toate mădularele, ca undele de pe fața unei ape învolburate. În schimb, chipul lui Yussuf părea o mască grosolană de ghips, lipsită de orice expresie; trăsăturile sale fine și delicate se îngroșaseră parcă de suferință, iar ochii de culoarea migdalei își pierduseră strălucirea, erau niște bile de lemn în care în zadar ai fi încercat să citești un simțământ omenesc.

Numai pântecele mai rămăsese viu din Yussuf, sau mai degrabă întregul său trup se făcuse un pântece uriaș care foia și se frământa,

parcă gata să explodeze, gata să se desfacă în mii de așchii de carne însângerată.

O cufureală amestecată cu sânge curgea din dânsul fără istov.

Înainte să-și dea sufletul, l-a mai strigat o dată pe Stavru, cu un glas care semănă cu un urlet de fiară.

O noapte întreagă am stat de veghe lângă rămășițele lui Yussuf. Zăcea într-un lac de căcat, cu burta umflată ca un burduf plin de zoaie și spurcăciuni, holbându-și ochii de pește mort, care stăteau parcă să-i sară din găvanele capului.

Am reușit să-mi înving frica și scîrba și i-am împreunat pe piept mâinile care începuseră să înțepenească și dobândiseră culoarea verzulie a pielii de broască. Apoi i-am sărutat pentru ultima oară fruntea frumoasă de grec, albă și rece ca fildeșul.

A fost îngropat a doua zi în pământul mocirlos al Bulgariei, în salvele unui pluton de soldați osmanlâi, sub o burniță neagră și înghețată, uitat și de Dumnezeul turcilor și de Dumnezeul creștinilor.

Nu pot să mă laud că l-am iubit, întrucât inima mea învârtoșată de ură n-a iubit niciodată pe nimeni.

III. Inima

Istorisirea despre Yussuf îl istovise peste poate pe Kostas Venetis. A tușit toată noaptea, iar, către dimineață, a avut o hemoptizie puternică.

Înfricat de boala și de sfârșitul apropiat al lui Kostas, am alergat atunci, prin cotloanele cele mai nevoiașe ale Veneției, în căutarea unui doftor pentru săraci. De când nu mai ieșeam la furat, banii noștri se împuținaseră ; cu cele câteva monede mărunte, pe care le găsisem pe fundul unui sertar, abia dacă ne puteam chivernisi traiul de zi cu zi, și fără ajutorul iubitului meu, măcelarul, n-aș fi izbutit să pun în farfuria lui Kostas Venetis nici măcar o fărâmă de carne. Și tot măcelarul mi-a împărtășit în cele din urmă adresa unei locante – una dintre acele ospătării ale săracilor unde poți întâlni toată mizeria ce se ascunde după fațadele poleite ale Veneției – în care își făcea veacul de obicei doctorul Buonnavista.

Era, această tavernă, o hrubă întunecoasă și mâncată de igrasie, populată de chipuri bărboase, cu pălăriile trase pe ochi, care șușoteau pe la mesele grosolane, ca într-un cuib de conspiratori. Nu se auzeau nici cântările răgușite ale beților, nici glumele deșucheate, nici hohotele turbate de râs care însoțesc, de regulă, prin asemenea locuri, snoavele fără perdea.

Mărturisesc că am trecut cu o anumită sfială pragul acestei pivnițe, care nu semăna câtuși de puțin cu cârciumile pe care obișnuiam să le cercetez, de unul singur sau în tovărășia lui Kostas Venetis. La întrebarea mea despre doctorul Buonnavista, cârciumarul m-a cercetat o vreme bănuitor, iar pe urmă a început să mă iscodească, făcându-mă să-i povestesc, cu o voce nesigură în care se simțea

frica, despre boala lui Kostas și despre faptul că auzisem de acest medic care, deși el însuși foarte sărac, îi îngrijea gratuit pe nevoiașii orașului și chiar le făcea rost de leacuri, muind, pe căi doar de dânsul știute, inimile nu prea filotime ale spițerilor. Sărăcimea Veneției – îmi spusese amicul meu, măcelarul – îl venera ca pe un sfânt pe doctorul Buonnavista.

Mulțumit pesemne de răspunsurile mele, stăpânul cârciumii catadicsi în cele din urmă să-mi mâzgălească o adresă pe un coltuc de hârtie. Și așa am ajuns în cele câteva odăițe de la mansarda unei căsoaie dărăpănate, unde locuia doctorul Buonnavista. L-am găsit în tovărășia unei liote de țânci răpănoși, dintre care – așa cum avea să-mi spună el însuși – o parte erau ai lui, alții ai vecinilor, cea mai mare parte – ai nimănui. Încă în vreme ce urcam scările, am fost mirat să aud tărăboiul iscat de niște glasuri subțirele de plozi peste care stăpânea o voce puternică și răgușită de bas, făcută parcă să-ți ferfenițească timpanele. Dar și mai uimit am rămas când, prin ușa larg deschisă a unei mansarde, am zărit un om neobișnuit de gras care stătea în patru labe în mijlocul camerei, călărit de vreo trei sau patru copilași de o șchioapă, ce îl izbeau cu călcâiele-n coaste și îl trăgeau de păr și urechi, scoțând niște țipete ascuțite. Alți țânci foșgăiau ca guzganii prin toate cotloanele, făcând o larmă teribilă, ce părea să-l înveselească la nebunie pe bărbatul cel gras, care, printre hohote groase de râs, îi încuraja cu urlete drăgăstoase și mârâituri, adresându-le vorbe de alint care nu se potriveau defel cu glasul său tunător.

Am ghicit că bărbatul acela era doctorul Buonnavista și mărturisesc că rareori mi-a fost dat să văd un loc mai murdar decât locuința acestui medic al sărăcimii.

Doctorul însuși își purta osânzele învelite în niște haine slinoase, care pesemne nu fuseseră niciodată spălate. A trecut multă vreme până să mă bage în seamă, deși îl strigasem cât puteam eu de tare de câteva ori. Când, în sfârșit, și-a îndreptat privirea spre mine, a clipit din ochi de câteva ori a nedumerire, apoi, pe neașteptate, slobozi un urlet care făcu să se cutremure geamurile și-i îngheță pe plozii ce se potoliră brusc, privind acum cu mare spaimă la

matahala care se ridica de jos cu niște mișcări greoaie și-și scutura de pe genunchii pantalonilor niște fire de murdărie.

M-a întrebat ce poftesc, cu o voce destul de ursuză, ca pe un musafir nepoftit. I-am vorbit atunci despre boala lui Kostas și l-am implorat să mă însoțească la capătâiul acestuia.

Doctorul părea că nici nu ia seama la cuvintele mele. A început să le împartă plozilor, dintre care unii apucaseră să se facă nevăzuți prin tainițele apartamentului, tot felul de sarcini și de porunci. O parte erau trimiși la brutar și la măcelar, alții urmau să pregătească dejunul doctorului, în timp ce o fetiță pipernicită primi ordin să caute trusa acestuia, care fu în cele din urmă descoperită, după mai multe încercări, în spatele unor mobile hârbuite. În sfârșit, Buonnavista își îndesă pe capul enorm o pălărie cu boruri imense, ce-i însoțea întotdeauna ieșirile în oraș, și îmi porunci să-l călăuzesc la patul lui Kostas Venetis.

Pe drum, cu același glas tunător, care îi făcea pe trecători să ne cerceteze cu curiozitate, începu să-mi vorbească despre clima nesănătoasă a Veneției, despre foamete și mizerie, despre malaria care bântuia prin cartierele sărăcimii, secerând la vieți cu nemiluita, dar și despre inimile învârtoșate ale bogătașilor. Vocea lui se inflama tot mai mult de mânie atunci când pomenea despre silnicia și nedreptatea care domnesc aici ca și pretutindeni, ori despre cârmuitorii societății, pe care îi socotea niște criminali.

Pe Kostas l-am găsit zăcând fără simțire sub pătura ce purta urmele hemoptiziei din noaptea trecută.

După ce-și lipi urechea de pieptul său descărnat și-l cercetă îndelung, în timp ce melița fără încetare din glasu-i răsunător, doctorul mă întări în convingerea că Venetis nu mai are mult de trăit. Socotea însă că anumite leacuri, pe care mi le însemnă cu grijă pe o hârtie, dimpreună cu numele și adresa unui spițer, l-ar putea readuce pentru o vreme la viață pe Kostas. Chiar dacă nu mai exista nici o nădejde de însănătoșire, sfârșitul acestuia nu era chiar atât de apropiat cum credeam eu. Trupul lui Kostas Venetis nu-și pierduse încă în întregime vigoarea, avea o inimă puternică și pe deplin sănătoasă, astfel că agonia lui se anunța destul de

îndelungată. Avea nevoie însă de hrană sănătoasă și din belșug, de fripturi în sânge stropite cu un pahar de vin roșu, căci – de îndată ce-și va reveni în simțire – leacurile rânduite de doctor îi vor stârni pofta de mâncare și băutură. Laptele gras de capră – mai adăugă doctorul Buonnavista – poate face, la rându-i, adevărate minuni în boli cum este cea a lui Kostas Venetis.

Sfaturile doftoricești se amestecau în gura lui cu blestemele și amenințările la adresa celor sus-puși, dar și la adresa lui Dumnezeu, care îngăduie nedreptatea și sărăcia. Spunându-mi toate acestea, doctorul se făcuse roșu la față, începuse să tropăie zgomotos, să amenințe în toate părțile cu pumnii săi mari, iar în cele din urmă, mă izbi violent peste spate, făcându-mă să-mi pierd răsuflarea, în vreme ce turuia despre războiul necurmat dintre bogați și săraci și despre dreptul sacru la revoluție.

Nu mai văzusem niciodată un om care să facă atât de mult zgomot ca doctorul Buonnavista.

Spițerul la care mă trimisese era la fel de ciudat.

M-a cântărit aspru din ochi, de sub o tichie neagră, cum mai văzusem doar în cadrele vechi (pe care mi le arătase Kostas Venetis prin palatele Franței și ale Italiei), în timp ce își mototolea între degete barba lungă, ca de rabin, apoi mi-a smuls hârtiuța doctorului, a citit-o, mișcând ușor din buzele-i gălbejite, și a continuat să mă privească tăcut, cu o privire pătrunzătoare, care parcă îmi scormonea carnea.

Fața lui Lionardo era străbătută de o mulțime de riduri adânci, ce îi trădau vârsta înaintată.

N-am îndrăznit să-l privesc multă vreme în ochi, iar uităturile mele au început să rătăcească prin dugheana cu dulapuri înalte, încărcate cu tot soiul de borcane ciudate, pe care praful stătea gros de un deget.

Într-un târziu, cu o voce slăbită de bătrânețe, spițerul m-a întrebat dacă am bani de medicamente.

Atunci am răsturnat pe tejghea mâna de mărunțiș, care era, în momentul acela, tot avutul meu și al lui Kostas Venetis. Bătrânul începu să numere bănuții mărunți de aramă, pe care îi orândui

într-un fișic înalt de câteva degete, iar dintre buzele sale fără culoare se auzi un soi de chelălăitură : spițerul râdea. Apoi îmi făcu semn să-mi iau îndărăt banii, se ridică greoi de pe scaun și începu să scotocească prin dulapurile sale pline de praf, slobozind același râs bătrânicios, care izbucnea parcă din fundul stomacului.

Înainte să-mi dea leacurile, mi-a poruncit să-mi scriu numele într-un catastif gros, holbându-se, cu o strâmbătură, la slovele mele neîndemânatice și spunându-mi că aceea e cartea datornicilor. Trebuia să trec pe la dânsul o dată pe săptămână pentru prafurile rânduite lui Kostas.

Am strecurat, după sfaturile spițerului, între buzele arse de fierbințeală ale lui Kostas Venetis, hapurile dizolvate într-o picătură de vin.

În seara aceea m-am hotărât să ies din nou la furat, iar Dumnezeul hoților mi-a răsplătit hărnicia : un portofel destul de ticsit, smuls din buzunarul unui bețiv mă scutea pentru o vreme de grijile zilei de mâine, legate de mâncarea, băutura și leacurile iubitului meu.

A doua zi azvârleam un pumn de bănet pe tejgheaua spițerului, cerându-i să mă șteargă din catastiful pentru datornici. Dar bătrânul s-a uitat cu dispreț la banii slinoși de hârtie și mi-a spus că nu de bani are el trebuință : urma să găsim împreună un mijloc prin care să-mi plătesc datoria, când va socoti el și doar dacă va socoti el. Nici doctorul Buonnavista, care venea în fiecare zi să-l vadă pe Kostas Venetis, n-a vrut să se atingă de bani : mi-a spus că el își îngrijește bolnavii doar dintr-un sentiment de fraternitate, iar în ochii săi banii și proprietatea reprezintă o crimă.

Kostas se întrema foarte greu.

A zăcut în nesimțire zile la rând, iar singura lui demâncare erau gălbenușurile crude de ouă, pe care le băteam cu puțin lapte, după cum mă învățase doctorul Buonnavista. Fierbințeala însă i se stinsese treptat, nu mai tușea și nu mai scuipa pe așternuturile culcușului nostru pârâiașe de sânge, iar doctorul îmi spunea că, înainte de a pleca pentru totdeauna, Venetis o să-și mai revină o dată la viață.

Începusem să mă obișnuiesc cu gândul despărțirii de Kostas, durerea pe care o simțeam nu mai era atât de năpraznică, devenise o suferință mocnită și surdă, cu care te deprinzi de la o zi la alta, așa cum se deprind cu slăbiciunile lor cei care suferă de o boală fără putință de vindecare.

L-am îngrijit însă cu toată dragostea de care eram eu în stare și cred că dacă diavolul însuși mi-ar fi cerut sufletul în schimbul sănătății lui Kostas Venetis, aș fi căzut cu dânsul la înțelegere.

După o săptămână, m-am înfățișat iarăși în spițeria lui Lionardo pentru medicamente. De data asta spițerul s-a arătat mult mai prietenos, m-a iscodit în legătură cu boala lui Kostas, apoi m-a întrebat dacă nu voiesc să lucrez, ca băiat bun la toate, în spițeria lui, vreme de două ceasuri pe zi. Acesta era mijlocul prin care socotea el că mi-aș putea plăti datoria scrisă la catastif și – dacă mă dovedeam osârdnic și priceput – aș fi putut avea parte cu vremea chiar și de o mică simbrie. Iar dacă nu voi primi – căci el n-are de gând să-mi siluiască alegerea – rămân slobod s-o fac, totuși, leacurile lui Kostas sunt destul de costisitoare, iar nici dânsul nu poate să mă îndatoreze la nesfârșit.

După o scurtă șovăială, am făcut târgul cu Lionardo.

Trebuia să învăț și viețuirea fără Kostas Venetis.

În felul acesta m-am pomenit slugă în spițeria bătrânului.

Aveam poruncă să mă înfățișez dinaintea lui la ceasul șapte al dimineții, iar îndatorirea mea era să mătur prin dugheană, să șterg praful de pe borcanele cu leacuri și alifii, să pregătesc cafeaua stăpânului și să târguiesc, dintr-o piață alăturată, puținele sale lucruri de trebuință, căci Lionardo nu mânca aproape nimic, era la fel de cumpătat la mâncare și băutură ca și Kostas Venetis.

De obicei spițerul nu-și bea singur cafeaua de dimineață, ci în tovărășia doctorului Buonnavista, care trecea zi de zi, cu nelipsita lui pălărie, pragul prăvăliei de leacuri, făcând să se zguduie, din pricina glasului său tunător, borcanele farmacistului. Prieteșugul lor mi se părea destul de ciudat, fiindcă se certau totdeauna, iar certurile lor se isprăveau cu asemenea sudalme, ocări și vorbe de amenințare, cum mai avusesem prilej să aud doar în tavernele

lotrilor. La sfârșit, vraciul cel gros, roșu la față și cu vinele de la tâmple umflate peste măsură, urla că îl va face pe Lionardo să ardă ca un guzgan, împreună cu spițeria lui căcăcioasă și își arunca pălăria în direcția farmacistului, care, la rândul lui, zbiera că are în dugheana lui destule otrăvuri suficient de puternice pentru a-l amuți pentru totdeauna pe doctorul Buonnavista. Se despărțeau ca doi dușmani de moarte, jurându-și ură veșnică, scuipându-se și strâmbându-se unul la celălalt, pentru ca a doua zi cearta lor – stârnită din pricini ce-mi rămâneau în mare parte neînțelese – să izbucnească la fel de pătimașă ca în ajun, alungându-i pe puținii mușterii ai spițerului și vârând în sperieți precupețele ce forfoteau mereu prin apropiere.

Am priceput doar că doctorul era socialist, în timp ce spițerul îmbrățișa cauza anarhiștilor.

Într-o zi, Kostas a deschis puțin ochii. M-a privit câteva clipe, cu uitătura buimacă a cuiva care tocmai se trezește din somn, apoi l-am văzut că încearcă să-și descleștеze fălcile, încercând să vorbească. Dar dintre buzele lui decolorate de boală n-a ieșit decât un soi de suspin, care mă lovi, ca vârful unui cuțit, de-a dreptul în inimă.

Unul dintre mușterii care se abăteau cel mai ades prin spițeria lui Lionardo era *signor* Galeazzo, un rentier cam gubav, cu chelia lucioasă și barbete ca păpădia. Se plângea de tot soiul de beteșuguri (ba inima, ba un junghi, ba o indigestie păcătoasă) și cumpăra de fiecare dată o mulțime de leacuri, plătind totdeauna cu bani peșin.

Am aflat de la farmacist că *signor* Galeazzo suferea de ipohondrie. Și își vedea singur de sănătate, căci, după ce cercetase numeroase tratate groase de medicină, se credea mult mai priceput decât doftorii, care – după socoteala lui – erau cu toții niște șarlatani, puși doar pe furtișag și căpătuială. Iar în discuțiile sale cu Lionardo l-am văzut nu o dată amenințând cu bastonul său gros toată această adunătură de panglicari buni de spânzurătoare, pe care statul ar trebui să-i oprească de la meșteșugul lor îndoielnic, bun doar să aducă cheltuială și pagubă. De aceea – socotea *signor* Galeazzo – autoritățile ar trebui să închidă toate facultățile de medicină, adevărate

viespare de tâlhărit, și să le pună la dispoziție tuturor cetățenilor cunoștințe de igienă și patologie (care ar trebui învățate prin școli în loc de gramatică și de aritmetică), astfel încât aceștia să-și îngrijească singuri de sănătate.

Farmacistul nu-l contrazicea niciodată, asculta răbdător, ba mi se părea uneori chiar că se teme de rentierul cel ipohondru. Iar (lucru încă și mai ciudat) dacă doctorul Buonnavista se întâmpla să se afle, cu asemenea prilejuri, în spițerie, asculta și dânsul toate învinuirile lui *signor* Galeazzo fără nici un cuvânt de împotrivire, făcându-se mic ca un șoricel. Abia după plecarea acestuia izbucnea într-o cascadă de sudalme și de ocări, acuzându-l pe Lionardo de cârdășie cu vrăjmașii progresului și jurându-se că nu va mai călca niciodată în dugheana lui împuțită. Iar odată, când doctorul l-a numit „coadă de topor" și „slugă a burgheziei", spițerul s-a făcut mai întâi galben, pe urmă roșu la față și a scos din sertarul tejghelei un pistol ruginit, pe care l-a îndreptat către pălăria imensă a lui Buonnavista.

Înghețasem de groază. Iar zgomotul împușcăturii (care a venit foarte târziu, după ce doctorul izbutise să iasă din spițerie) m-a izbit ca un ciocan drept în moalele capului.

Iată care era slujba mea în spițeria lui Lionardo.

În sfârșit, Kostas Venetis a început să vorbească.

Într-o zi (nu știu a câta de la începutul bolii lui Kostas), întorcându-mă de la prăvălia spițerului, l-am găsit pe Venetis cu ochii deschiși. Văzându-mă, s-a ridicat greoi în capul oaselor și mi-a cerut ceva de mâncare.

Zilele mele s-au împărțit între slujba de la spițer și îngrijirile datorate lui Kostas. Mâncărurile din belșug, paharul de vin și laptele de capră, la care se adăugau leacurile lui Lionardo au început să facă adevărate minuni. Sprijinindu-se de mine, Kostas Venetis izbutea acum să se miște prin cămăruță și își putea face singur nevoile. I-a cerut doctorului Buonnavista, fără să țină seama de urletele mânioase ale acestuia, să-și sfârșească vizitele de zi cu zi, întrucât se simte mai bine și nu mai are nevoie de dădăceala

niciunui vraci. Apoi i-a aruncat o privire plină de ură și a adăugat că nu i-au plăcut niciodată iscoadele.

Cred că am prins destule puteri – îmi spuse într-o seară pe neașteptate Kostas Venetis – ca să-ți istorisesc mai departe, așa că ia condeiul și scrie, Nemțoaico, fără să schimbi nimic și fără să pui ceva de la tine, pentru că nu știu câte zile îmi mai e dat să mă bucur de puțină vârtute și nu vreau ca povestea mea să rămână neisprăvită.

E adevărat că în zilele din urmă tu ai început să mă vinzi, dar ai făcut-o pentru că ești un suflet curat și neștiutor, așa cum și Iuda era un suflet neștiutor. De fiecare dată vânzarea trebuie să vină prin cineva și așa se face că fiecare din noi vindem și suntem vânduți, căci cercul se învârtește înainte și înapoi, prin voia lui Dumnezeu, care lucrează necontenit.

De asta stă scris în Scripturi : *Eu n-am venit să aduc pace, ci sabie.*

Căci voința lui Dumnezeu este lucrarea, și prin aceasta, războiul.

După moartea lui Yussuf – își urmă mai departe istorisirea Kostas Venetis – am rătăcit câtva timp în neștire printre tranșeele și redutele care împânzeau pământul Bulgariei.

O patrulă românească m-a găsit în cele din urmă zăcând, amețit de foame și slăbiciune, pe marginea unei gropnițe pline de apă. Un ostaș tuciuriu tocmai se pregătea să mă străpungă cu baioneta, socotindu-mă pui de mahomedan, când am scos un urlet de îndurare și, cu lacrimi în ochi, am început să îmbrățișez cizmele pline de noroi ale fraților mei întru credință.

Lașitatea m-a ajutat astfel să-mi mântuiesc zilele și să ajung în tabăra românească.

Îmi amintesc ca prin vis de focurile posomorâte, aprinse pe fundul tranșeelor, la care noii mei camarazi pregăteau o fiertură de mălai, numită pe limba lor mămăligă, de cântecul trist din fluier al unui gradat, de fețele palide de frică și oboseală strânse în jurul cazanului negru de tuci unde clocotea cina.

Bruma de franțuzească pe care o prinsesem de la Yussuf mi-a fost de folos ca să intru în vorbă cu ofițerii. Le-am spus că sunt grec, băiat de creștin, ca și dânșii, luat în robie de osmanlâi, care m-au necinstit și m-au oropsit, silindu-mă la tot soiul de desfrânări. Întotdeauna se găseau câțiva ofițerași dornici să-mi asculte istorisirile despre taina haremurilor și despre năravurile pidosnice ale turcilor, care se drăgostesc mai abitir cu băieții decât cu femeile, iar povestea pățaniei mele cu Fatih-Efendi i-a umplut de scârbă și de mânie. Pentru că aveam o închipuire nespus de bogată, născoceam mereu noi și noi amănunte, în așa fel încât să nu le astâmpăr niciodată curiozitatea, iar faima mea de povestaș se răspândi cu vremea pe la toate corturile ofițerești. Eram răsplătit pentru poveștile mele cu mâncăruri mai alese ca mămăliga și ajunsesem să-mi am tainul de carne și tainul de vin, trăind mai bine decât soldații. Cele câteva scamatorii pe care le învățasem de la Mamulos m-au ajutat de asemenea să-mi câștig hrana de zi cu zi, căci românul cască ochii cu plăcere la asemenea arătări și e mai puțin cărpănos decât grecul, așa că bănuții au început să-mi zornăie la scurtă vreme prin buzunare. Apoi, într-o zi, după ce începusem s-o rup destul de bine pe românește, văzându-mi dibăcia degetelor și iscusința la înșelăciuni, Calomfir – un sergent lung și buzat, care pe timp de pace ținea cârciumă într-una din mahalalele Bucureștilor – m-a întrebat dacă mă pricep să măsluiesc zarurile și cărțile. Iar când a aflat că deprinsesem acest meșteșug de la coțcarii din Salonic, care sunt cei mai mari măsluitori din toată Grecia noastră pietroasă, fața lui smeadă s-a luminat de un zâmbet pieziș și mi-a oferit pe loc o simbrie grasă, dacă mă prind să-l învăț toate tainele și toate dichisurile acestei îndeletniciri.

Din ziua aceea, în răgazurile lungi dintre bătălii, mă ascundeam împreună cu Calomfir într-un colț mai ferit, unde mă trudeam să-l pricopsesc, după priceperea mea, cu învățătura după care înseta atât de vârtos. Nu știu dacă am fost sau nu dascăl bun, dar știu cu siguranță că românul s-a dovedit un ucenic din cale afară de prost. N-am văzut în viața mea degete mai neîndemânatice decât ale lui Calomfir, nici privire mai lipsită de agerime, așa că dăscălia mea nu i-a fost până la urmă de nici un folos. Căci coțcăria e meșteșug

greu, cere anume înzestrări și destoinicii, fără de care, oricâtă râvnă și stăruință ai arăta (iar ucenicul meu dovedea multă râvnă și stăruință) te alegi doar cu truda. Până la urmă, după ce mi-a plătit la soroc două sau trei simbrii, a priceput asta și Calomfir : sfaturile noastre de taină s-au isprăvit, nu din pricina mea, iar sergentul cel negricios, înțelegând acum cât de anevoie de învățat e meseria măsluitorului, îmi arăta, mie, unui mucos, o cinstire deosebită, taman cum făcuse și tata atunci când mă credea înzestrat cu darul sfințeniei.

Această cinstire a deschis ochii trupei în legătură cu înzestrările mele de taină, iar după Calomfir am mai avut câțiva ucenici.

Nu se sfiau să primească învățătură din partea mea nici epoleții ofițerești, ba o primeau chiar cu mai multă osârdie decât cătanele proaste.

La sfârșitul războiului, care s-a isprăvit păgubos pentru armatele lui Abdul-Hamid, eram copilul de suflet al acelui polc românesc, unde toți mă feriseră ca pe ochii din cap de primejdiile bătăliilor și începuseră să mă socotească unul de-al lor.

Văzusem cu ochii mei dezastrele de la Grivița și de la Plevna, fusesem martor la capitularea lui Osman-Pașa și știam – din istorisirile lui Yussuf – că puterea Împărăției e pe sfârșite.

Românii tocmai se pregăteau să se întoarcă la casele lor, iar eu tocmai mă socoteam ce drum să apuc, când lunganul de Calomfir mi-a spus că ticluise pentru noi doi o învârteală cu câștig sigur și lesnicios, cerându-mi să merg cu dânsul în România. Banii pe care îi avea el, căci reușise să agonisească o mică avere, dimpreună cu priceperea pe care o aveam eu la tot soiul de înșelătorii și tertipuri urmau să alcătuiască capitalul viitoarei noastre tovărășii.

Propunerea lui venea tocmai la țanc și am primit-o cu dragă inimă.

Cu banii dați pe sub mână de Calomfir și cu sprijinul ofițerilor pe care îi învățasem să scoată asul din mânecă am izbutit să-mi ticluiesc niște hârtii mincinoase, care adevereau că mă număram printre învingătorii lui Osman-Pașa și participasem, ca gornist al unui polc de infanterie, la luptele din Bulgaria.

Am trecut așadar Dunărea în chip de soldat român și tot în chip de soldat român m-am arătat pentru prima dată pe străzile Bucureștilor, unde m-am pomenit aclamat de mulțimea pestriță, adunată sub colina Mitropoliei, ca să salute armata biruitoare a prințului Carol, care se acoperise de glorie prin smârcurile pământului bulgăresc.

Trebuie să știi, fiule, că românii păstrează dreapta credința, iar bisericile lor sunt zidite după chipul bisericilor noastre grecești. Mahalalele Bucureșiului nu se deosebesc nici ele prea mult de cartierele mărginașe ale Salonicului, pe care le cercetasem amănunțit în scurtele mele săptămâni de învățătură.

Într-o asemenea mahala, numită Podul Calicilor, își ținea cârciuma Calomfir. Și avea vad bun cârciuma lui, căci românul e din fire petrecăreț și dedat pântecelui, îi plac cântecul, gluma și veselia. Iar mușteriii săi cei mai de soi erau negustorii roșii la față și pântecoși, unii greci de ai mei, meșteșugarii (care pe aici sunt cam delăsători și cam ispitiți să te poarte cu vorba până la Sfântul Așteaptă), conțopiștii săraci, dar fuduli, care se îmbrăcau orășenește și se făleau cu o brumă de franțuzească, și – mai presus decît toți – polițaiul cartierului, pe care Calomfir nu prididea să-l îndoape cu băutură, arătându-i o cinste deosebită.

Adevăratul stâlp al afacerii nu era însă dânsul, ci Frosa, nevastă-sa, o muiere pieptoasă și lată în șolduri, în fața căreia tremurau toți bețivii și toate pușlamalele mahalalei, cărora nu șovăia să le stâlcească mutrele cu pumnii ei aprigi atunci când întreceau măsura la băutură și se dedau la măscări și obrăznicii. Căci în cârciuma lui Calomfir nu era îngăduită, după voința Frosei, nici o vorbă sau purtare necuviincioasă, iar cine nu ținea seama de rânduielile ei era șters pentru totdeauna din pomelnicul mușteriilor.

Cârciumarul mi-a găsit o odaie curățică în mahala, mi-a cumpărat câteva rânduri de haine, apoi m-a înfățișat Frosei, căci avea mare încredere în judecata ei sănătoasă și nu ieșea niciodată din vorba ei.

Tertipurile mele scamatorești, iscusința cu care izbuteam să scot totdeauna la țanc cartea cea mare, înșelăciunile pe care le deprinsesem de la haimanalele Salonicului au fost foarte pe placul nevestei, care mă îndemna să-i arăt tot alte și alte panglicării, iar la

sfârșit a bătut tare din palme, scuturându-și țâțele mari și pietroase ca ale maică-mii.

După ce a tăinuit o vreme în șoaptă cu Frosa, Calomfir mi-a făcut parte apoi de planul ce îl urzise în legătură cu mine: în spatele cârciumii avea o odaie anume de joc, unde se adunau, seară de seară, ca să jertfească norocului, câțiva împătimiți după fanții și damele de spatie. Aici urma să-mi pun la încercare darurile de păcălici, jucând, pe banii birtașului, cu coțcarii cei mai dibaci din Podul Calicilor și străduindu-mă să-i ușurez de arginți, spre folosul lui Calomfir și al Frosei, dar și spre folosul meu, căci cârciumarul îmi făcea un gheșeft la fiecare câștig.

Doi ani de zile aveam să mă bucur de atunci înainte de aceste gheșefturi, iar faima norocului meu nemaipomenit, pe care mulți bănuiau că mi-l fac singur, dar nimeni n-a izbutit să mă dovedească, s-a răspândit cu repeziciune prin toate mahalale Bucureștilor.

Seara jucam cărți cu mușteriii lui Calomfir, iar ziua hălăduiam în cârciumă, trăgând cu coada ochiului la curul strașnic al Frosei.

La început nu m-am lăcomit la câștiguri prea mari. Mă mulțumeam cu câștigurile mărunte, dar regulate, la care adăugam din când în când, pentru a nu bate prea tare la ochi, și câte o pierdere neînsemnată.

În lada de bani a lui Calomfir, chiar dacă nu ploua, picura binișor.

La masa de joc mă arătam sfios ca o floare, făceam pe prostul și nepriceputul, îi lingușeam și-i învăluiam cu vorba pe coțcarii hârșiți, cărora le ghicisem tertipurile și izbuteam să mă arăt mai viclean decît ei. Nimeni nu mă luase încă la ochi, iar câștigurile mele erau puse pe seama norocului.

Nici după ce am dat prima mea lovitură răsunătoare, golind temeinic câteva chimire negustorești, cu ajutorul unui as de pică rătăcit prin mânecile surtucului, nici unul dintre păgubași nu m-a bănuit de vreo coțcărie. Doar mă arătasem eu însumi nespus de mirat de această pomană neașteptată pe care mi-o făcea întâmplarea, iar obrajii mei roșiseră ca ai unei copilandre duse la măritiș în timp ce-mi culegeam de pe masă hartanul de pradă.

De fiecare dată, Calomfir îmi lăsa un sfert din câștig și își freca palmele, bucuros că dăduse peste un tovarăș ca mine. Cât despre Frosa, ea începuse să mă cerceteze de-un timp cu ochi alunecos de muiere și să-mi arunce zâmbre viclene de femeiușcă, în timp ce mă măsura de sus până jos, ițindu-și ca din greșeală, de sub fustele largi, pulpele albe, ca aluatul de cozonac.

În răstimpul cât zăboveam în cârciumă, sorbind vinul acrișor al birtașului, mă gândeam și eu câteodată la pulpele Frosei.

De-ale gurii se găseau mai anevoie în localul lui Calomfir, iar singurele bucate îngăduite de pravila birtășiței să însoțească vinurile și rachiurile vârtoase erau semințele de bostan. Dar nici nu puteam să mi-o închipui pe Frosa, cu pielița obrazului ei subțire, aplecată deasupra grătarului cu mangal, pe care sfîrâiau cârnăciorii usturoiați, fleicile grase de vacă, ficații de porc și momițele de berbec prin toate dughenele din apropiere.

De altfel și birtașul și birtășița erau lacomi la agonisit și cumpătați la mâncare ; la masa lor se mâncau pe sponci niște bucate de rând, pe care le încropea în grabă mai mult Calomfir decât Frosa, căci stăpânei nu-i plăcea să se îndeletnicească cu meșteșugul gătitului, fiind grețoasă peste măsură la aburii de mâncare.

Dar dacă nu se putea lăuda cu belșug de bucate (pentru asta se găseau în mahala destule ospătării), cârciuma jupânului se mândrea în schimb cu belșugul de băutură. Se găseau acolo de toate : de la rachiurile de prună la basamacurile și vutcile de secară, de la șlibovițele, tescovinele și spumele tari de drojdie la masticile noastre grecești și la berea nemțească, pe care eu am gustat-o întâi și întâi în dugheana lui Calomfir. Dar se găseau mai ales vinuri de toate soiurile și pentru toate placurile, pe care birtașul le ținea la răcoare, într-o pivniță largă, ce se întindea sub trei rânduri de case din mahala și unde tremurai de frig până și pe zăpușelile cele mai mari.

Se cuvine să știi, fiule, că vinurile românilor n-au nici dulceața nici tăria vinurilor grecești, făcându-se din alte soiuri de struguri, care cresc în părțile mai dinspre miazănoapte, dar se pot întrece dinspre partea aromei și a buchetului, cu licorile cele mai renumite. Iar vinurile lui Calomfir, de la cele albe și nu prea tari la cele negre

și groase ca untdelemnul, erau vestite nu doar în Podul Calicilor, ci și în mahalalele din vecinătate, ajungând uneori și la petrecerile boierilor, așa că birtășița nu prea avea într-adevăr pricină să-și strice fața și mâinile cu cazna gătitului. De virtuțile tuturor acestor licori aveam să mă conving și eu în curând, dar cu măsură și cumpătare, chiar dacă Frosei îi plăcea să mă cinstească, zicându-mi că vinurile sale și ale birtașului dau vlagă mare la trup și limpezime de minte. Iar vorbele Frosei mă tulburau, știind bine cam unde bat ele, căci, pe vremurile acelea, eu, Kostas Venetis, eram frumos ca un înger. Moștenisem de la maică-mea pielea albă ca laptele și sprâncenele frumos arcuite, iar încercările prin care trecusem în timpul războiului îi dăduseră chipului meu asprimea și semeția unui obraz bărbătesc, care se potriveau de minune cu mustața, ce-mi crescuse de-a binelea și era acum o mustață de palicar în toată puterea cuvântului. Dobândisem un corp de atlet prin care clocotea sângele aprig al moșilor mei, sulioții, ce făcuseră Eteria și se războiseră cu păgânul la Missolonghi.

Încă de pe timpul drăgostelilor cu Yussuf mă molipsisem de boala privitului în oglindă, desfătându-mă cu frumusețea trupului meu, chiar dacă pe atunci eram încă un băiețandru neîmplinit, căruia abia îi dădeau tuleiele.

În cămăruța pe care mi-o tocmise birtașul nu era decât un ciob de oglindă, pătat de nenumăratele soiuri de muște ce forfotesc vara prin mahalelele Bucureștilor, așa că una din primele mele griji a fost să îmi cumpăr o oglindă adevărată.

Serile, înainte de ceasul culcării, obișnuiam să-mi cercetez farmecele cu de-amănuntul, mirându-mă eu singur de meșteria pusă de Dumnezeu în alcătuirea trupului meu. Chiar dacă aveam sufletul strâmb din născare, primisem în schimb o alcătuire trupească desăvârșită, cu care nu mai pridideam să mă fudulesc, încredințat că e semnul unei ursite mai presus de a oamenilor de rând. Îmi făcea plăcere să-mi pipăi trupul și să mă desfăt cu priveliștea părților mele ascunse, pe care le socoteam mai cu dărnicie croite decât ale altor bărbați, căci nu mă vindecasem încă de duhul deșertăciunii. Eram mândru de coapsele mele puternice și nervoase, adevărate coapse de harmăsar, de pântecul supt, înzestrat cu belșug

de păr negru și creț, dar mai cu seamă de podoaba ce mi se legăna între pulpe și care nu mai era de mult o puțoancă de copilandru.

Așa am ajuns, fiule, să mă îndrăgesc pe mine însumi și numai întâmplările năpraznice prin care urma să trec în curând m-au vindecat de această pornire deșartă, nutrindu-mă cu duh de smerenie.

Lațul se strângea cu încetul în jurul meu, iar eu, cu totul neștiutor de ce avea să urmeze, mă lăsam amăgit, ca acel tânăr din timpurile străvechi, despre care istorisesc *mithos*-urile noastre grecești, de patima, mai înveninată ca toate, a iubirii de sine.

Îl uitasem pe Dumnezeu, dar Dumenezeu nu mă uitase pe mine, iar dragostea lui cumplită s-a abătut nu peste mult asupra mea ca o lovitură de trăznet.

Îmi găsisem câțiva tovarăși de pahar printre băieții de prăvălie și slujbașii mărunți care îndrăgeau vinurile lui Calomfir, dar cel mai mult îmi plăcea să stau la taifas cu dascălul Iorgu.

Acesta era un bătrânel sfrijit, care se încălzea de dimineață și până seară cu zeamă de strugure la o masă mai lăturalnică, cam ocolit de mușteriii obișnuiți ai localului, din pricină că era socotit pe jumătate nebun. Frosa abia-l îngăduia în tractir și dacă n-ar fi fost om al bisericii cu siguranță că ar fi făcut de mult cunoștință cu pumnul tare al birtășiței, căci (lucru neîngăduit de pravila ei) obișnuia să vorbească de unul singur, iar după ce golea mai multe pahare de tulburel, începea să cânte, cu un glas tunător, care făcea să zăngănească ferestrele, slujba înmormântării.

Avea niște ochi lăcrimoși, de culoarea cicoarei, cu care s-a uitat la mine cețos când a aflat, din pălăvrăgeala stăpânilor, că sunt odraslă de grecotei.

Căci odraslă de grecotei era și dascălul Iorgu, alungat, pentru nu știu ce pricină din mănăstirile de la Meteora și pripășit în cele din urmă, la bătrânețe, în strana unei biserici de pe Podul Calicilor.

N-a pregetat să mă tragă de limbă despre părinții mei și despre învățătura pe care o primisem, m-a întrebat din cărțile noastre bisericești și pesemne că răspunsurile mele l-au mulțumit (îi spusesem că sunt copil părăsit, crescut prin mila fraților dintr-o mănăstire), căci, peste câteva zile mi-a adus o psaltire grecească, poruncindu-mi

s-o citesc și s-o cercetez zi de zi, pentru că psalmul (după cuvântul Sfântului Vasile cel Mare) este liniștitorul sufletului, răsplătitorul păcii, alungătorul demonilor și aducătorul ajutorului îngeresc.

Despre tâlcuirea psaltirii aflasem câte ceva din învățăturile părintelui Makarios, care mi-au venit în minte cu limpezime. Nu mă mai gândisem de multă vreme la aceste învățături, pe care le repetam acum, cu glas sigur, fără să mă abat nici o iotă de la cuvântul părintelui, spre mirarea dascălului Iorgu, care mă sorbea din ochi, în timp ce-i vorbeam despre însoțirea dintre vorbire și muzică, menită să deschidă mai lesne porțile sufletului și despre construcția psalterionului evreiesc, care primește sunetele de sus, în așa fel ca și noi să ne deprindem a căuta cele de sus și să nu ne supunem la patima trupului, din pricina plăcerii pe care ar isca-o cântarea.

Dascălul Iorgu încuviință din cap, apoi mă întrebă (încercând pesemne să mă încurce) dacă știu care este cuvântul pe care se sprijină întreaga psaltire, așa cum se sprijină casa pe temelie, corabia pe scaf, iar omul pe inimă. I-am spus că acest cuvânt este *Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor*, căci îndepărtarea de păcat e începătura la cele bune și, după cum atunci când ne urcăm pe o scară ne îndepărtăm chiar de la prima treaptă de la pământ, începutul înaintării pe drumul virtuții e arătat prin îndepărtarea de la rău. Și mai vorbește cuvântul acesta despre starea ce va fi atinsă la capătul suișului pe care îl închipuiește viața omenească, Fericirea, care este Binele adevărat și cel mai de presus : Dumnezeu, cel ce este prin sine însuși bun, către care toate privesc și către care toate se îndreaptă. Căci Binele nu însemnează (așa cum cred cei neștiutori) nici bogația, nici faima, nici sănătatea, întrucât acestea nu sunt bune prin firea lor, de vreme ce fiecare din ele se poate transforma în opusul său și n-are puterea să-l facă mai bun pe cel ce o dobândește. Iar la temeiul primului pas pe care îl facem pe calea virtuții se află credința în starea de Fericire pe care o vom atinge în urma tuturor încercărilor, adică nădejdea.

Așa îi spuneam cu glas tare dascălului Iorgu, ghicind prea bine ce fel de tâlcuire vroia el să audă din partea mea, deși, din cuvântul de taină al părintelui Makarios, aflasem că încă și mai bună decât

nădejdea e deznădejdea. Și, în timp ce împărtășeam din buze o învățătură de rând, pe care o poți adeseori auzi rostită la predică prin bisericile noastre grecești, îmi veneau în minte ochii arzători cu care părintele îmi vorbise de deznădejde, pe care o socotea mai presus decât toate virtuțile.

Dacă nădejdea se potrivește firilor slabe, neputincioșilor și mai cu seamă muierilor – îmi spusese într-un prilej părintele Makarios – deznădejdea e harul celor tari în vârtute, iar deznădăjduit cu adevărat poate fi socotit doar cel care n-a nădăjduit niciodată. Căci trebuie să facem deosebire între nevolnicii, care și-au pierdut, dintr-o pricină sau alta, nădejdea și, ca urmare, se tânguiesc și își plâng de milă, dând vina pe semenii lor, pe soartă, ba și pe Dumnezeu, pentru încercările care au dat peste ei și adevărații deznădăjduiți, cei care știu că totul este supus voinței și atotputerniciei lui Dumnezeu, pe care nimeni nu le cunoaște și pe care nimeni nu le poate pătrunde. Iar deznădejdea lor se naște din credința că Dumnezeu ne strâmbă sau ne îndreaptă, ne rânduiește rosturile și menirile, ne sloboade cu o mână și ne apucă în cealaltă, după legea cercului care se mișcă, fără odihnă, înainte și înapoi. De aceea stă scris la Scripturi: *Nu voia mea, ci Voia Ta să se facă*, iar dragostea lui Dumnezeu pentru noi e cumplită.

Eu, Kostas Venetis, pot să mă laud că, la vîrsta bărbăției, am înțeles această învățătură a părintelui Makarios, și m-am străduit de atunci să viețuiesc întru deznădejde.

Priceperea mea de a tâlcui cuvântul Scripturii a făcut astfel punte între mine și dascălul Iorgu.

Acesta făcea parte, după cum aveam să aflu nu peste mult, din rândul acelor oameni despre care se spune că sunt însemnați, fiind înzestrați de la Dumnezeu cu daruri sau beteșuguri ciudate, iar darul său era acela că avea un miros din cale afară de simțitor, mai pătrunzător și mai ager decât al oamenilor obișnuiți.

Unealta lui adulmecătoare – mult mai vârtoasă ca a altor bărbați – izbutea să-i deosebească după miroazna pe toți mușteriii din văgăuna lui Calomfir, ba le citea și în suflete, deslușindu-l pe fiecare după duhoarea păcatului său. Din pricina acestui beteșug, care-i pungea

stomacul de scârbă, căci nu se află putoare mai mare pe fața pământului decât aceea a păcatelor omenești, dascălul Iorgu se îngrețoșase de toate mâncărurile, iar o coajă tare de pâine sau puțină anafură muiată în zeamă de strugure ajungeau ca să-i astâmpere foamea.

Singurul leac ce-i mai ogoia nările prea simțitoare era băutura.

Dimineața, după utrenie, când venea, pe inima goală, să toarne pe gât prima măsură de tulburel, moșneagul era arțăgos, își strângea tot timpul între degete năsoiul bubos, ca și cum ar fi vrut să-l smulgă din loc, oftând și smiorcăindu-se, spre hazul bețivilor, care îi cam știau beteșugul. Iar când dascălul Iorgu se apuca să-i afurisească, numindu-i mușuroaie de scârnă și umblători ale dracilor, chefliii din Podul Calicilor hohoteau și băteau din picioare ca apucații, spre furia moșului, care se înroșea tare la față și începea să arunce în dînșii cu bucăți de anafură.

L-am luat în mai multe rânduri sub ocrotirea mea, căci de mine mascaragiii nu îndrăzneau să se lege, știindu-mă omul stăpânului și al Frosei. Iar, după ce dădea peste cap mai multe rânduri de udătură și nările lui mari și păroase își găseau un pic de astâmpăr, se putea întâmpla ca dascălul Iorgu să mă poftească la masa lui, unde mă cerceta îndelung, cu ochi mici și iscoditori. Râdeau alții de adulmecătoarea bătrânului, dar mie nasul său îmi dădea un pui de spaimă, știindu-mi prea bine păcatele și neîndoindu-mă de puterea moșneagului de a citi totul după miros. Adeseori mi se părea că mă adulmecă, pătrunzându-mi adânc cu nasul său ca un clonț, până în măduva oaselor și-n afundul bojocilor, unde se afla scrisă taina strâmbătății mele din naștere, și trebuia să-mi adun toate vârtuțile pentru a nu da bir cu fugiții.

Nu știu cât de tare duhneau păcatele mele, dar știu că dascălul Iorgu nu s-a arătat prea scârbit, de vreme ce a socotit de cuviință să-mi împărtășească și mie câte ceva despre numărul și soiul duhorilor prin care poate fi cunoscută partea noastră de stricăciune.

După spusele lui, iadul e rânduit după chipul unei latrine năclăite de cufureală, unde soiurile de căcați, pe care le slobod păcătoșii neîncetat, mărturisesc, prin duhoare, tărie și alcătuire, despre păcatul care i-a dus la pierzanie. Căcatul zgârciților e negru

și uscătiv, pute a rânză beteagă și mortăciune, invidioșii fac căcăreze mărunte și tari, vrăstate cu verde, din pricina fierii; scârna lor duhnește a păr de lup și a vizuină de vulpe și pârjolește găozul; mânioșii se cacă cu sânge, slobozind vânturi năpraznice, cu duhoare de zalhana, iar scârna cea galbenă a curvarilor e molcuță ca o pricină de femeie și pute a malahie stricată. Cei mândri fac un soi de căcat gros cât brațul de palicar, cu duhoare de pucioasă și sculă de drac; leneșii scot din gaura curului un soi de pișat căcățiu, care duhnește a plapumă putredă, murdăria celor hulpavi e cât baligile de bou și are damf de cratiță nespălată.

Cu nasul lui simțitor, dascălul Iorgu cotrobăia prin măruntaiele mahalagiilor din Podul Calicilor, le cerceta mațele încuiate și îl cunoștea pe fiecare după duhoarea păcatelor lui.

Acest dar îl pocnise pe neșteptate, ca o măciucă, drept în moalele capului, în urmă cu vreo treizeci de ani, când viețuia încă, după rânduielile vieții de obște, printre călugării de la Meteora. Agerimea de miros l-a făcut morocănos și pus veșnic pe harță, căci simțea putoarea prin postavul călugăresc, unde zavistiile și răutățile fojgăiesc ca păduchii, iar șomoioagele de bumbac, cu care nu mai prodidea să-și înfunde adulmecătoarea, nu i-au fost de nici un folos. În adulmecătoarea lui mirosul de trup nespălat (fiindcă în mănăstirile noastre grecești credința face casă bună cu murdăria) se amesteca cu duhoarea, încă și mai amarnică, a gunoiului sufletesc.

Și-a luat lumea în cap, a rătăcit prin Macedonia și Bulgaria, oprindu-se, în cele din urmă, când l-au răzbit bătrânețea și neputințele, în capitala românilor.

Și spunându-mi toate astea, dascălul Iorgu își strâmba spre mine năsoiul roșu ca sfecla într-un chip atât de cumplit, încât îmi simțeam genunchii muindu-mi-se încă mai abitir decât sub bătaia tunurilor rusești. Și pentru că-mi era frică de el, am început să-l urăsc.

În vremurile acelea, unul din cei mai renumiți cartofori ai Bucureștilor era beizadea Mihalache. Până și printre târgoveții de rând care cinsteau din vinul lui Calomfir numele acestui închinător al norocului era adeseori pomenit cu mare respect, căci pierduse și câștigase la cărți mai multe averi.

Câțiva feciori de boieri, doborâți cu spada sau cu pistolul din pricină de onoare, sporiseră faima cea proastă a lui beizadea Mihalache, despre care oamenii povesteau că e crud ca un lup și desfrânat ca o pisică sălbatică, la fel de lacom de sânge și de plăceri și mai cu seamă dornic să supună și să jughinească norocul.

Părăsise de câțiva ani viața politică, după ce fusese tovarășul de desfrâu al prințului Cuza și eminența cenușie a Ministerului român de Externe. Singurul său ochi, negru ca smoala (fiindcă pe celălalt îl pierduse cu prilejul unui duel) jucase un rol însemnat (povesteau mușterii lui Calomfir) în recunoașterea unirii dintre Valahia și Moldova.

În palatul lui, ascuns în fundul unei grădini, se petreceau multe lucruri înfricoșate, despre care negustorimea din Podul Calicilor povestea mai pe ocolite la o cană de tulburel, făcând-o pe Frosa să îngălbenească la față și să se strângă de umărul otova al lui Calomfir. Era vorba de răcnete care se auzeau noaptea din dosul ferestrelor ferecate și de zornet de lanț ruginit, de umbre albe ce rătăceau printre platanii din parc la lumina luceafărului de dimineață și, mai cu seamă, de fete de negustori, ba chiar de boieri, dispărute de la casele lor și găsite apoi cu burțile despicate – după ce petrecuseră preț de o noapte în palatul lui beizadea Mihalache – prin lacurile de la marginea Bucureștilor.

Trăgeam și eu cu urechea la toate istoriile astea, dar și mai volnic trăgeam cu coada ochiului la curul birtășiței, care rotunjea, zemos și ispititor, sub catrință.

Așadar nu mică mi-a fost mirarea, Nemțoaico, când, la un ceas de amurg, o trăsură cu perdelele trase a oprit în fața ospătăriei lui Calomfir, iar un lacheu arătos i-a dat de veste jupânului meu că are poruncă să mă ducă dinaintea lui beizadea Mihalache.

Stăpânul s-a făcut galben la față, dar și-a plecat capul în semn de supunere. Se putea pune el, Calomfir, birtașul din Podul Calicilor, cu ditamai beizadeaua?

Aveam inima ghețoșată de frică atunci când mi-am pus surtucul de sărbătoare și l-am urmat pe servitorul cel arătos. Mi s-a părut că aud în urma mea, limpede, hohotele de plâns ale Frosei, care mă jelea de parcă aș fi fost dus la spânzurătoare.

Trăsura m-a purtat fără grabă pe străzile ticsite de târgoveți, care, cu lumânări aprinse în mâini, se înturnau la casele lor după ce ascultaseră Slujba Prohodului. Clopotele zecilor de biserici băteau laolaltă, chemându-i pe credincioși la rugăciune și pocăință, iar fumul gros de tămâie, care se ridica din cădelnițe, biruise pentru moment duhoarea de usturoi a ulițelor bucureștene. O bătaie îndepărtată de toacă îmi aduse în fața ochilor, din aburul amintirii, fața suptă de suferință a părintelui Makarios și fără voia mea, am făcut o cruce stângace, chemând ajutorul Mântuitorului.

Era în Vinerea Mare a anului 1879.

Ocolind străzile largi din inima Bucureștilor, trăsura m-a hurducat, preț de vreun ceas, pe tot soiul de hude și hudițe mărginașe, ivindu-mi, prin crăpătura perdelelor, ciopoarele de femei îmbrobodite cu negru ce se prelingeau din tinda bisericilor. Ici-colo, o pălărie funcționărească sau șorțul de piele albastră al vreunui lucrător se ivea din mulțimea broboadelor femeiești care îngâna cântarea Prohodului. Iar chemarea clopotului, ca urletul de moarte al unei sălbăticiuni, a însoțit pas cu pas umbletul poticnit al cailor care mă purtau spre vizuina lui beizadea Mihalache.

Un grilaj de fier forjat înconjura din toate părțile această vizuină.

Am urmat multă vreme aleea întunecoasă, ce șerpuia printre trunchiurile copacilor seculari, până am putut să zăresc o clădire cu un singur cat, construită după moda românească, cu pridvor înalt, și cu două foișoare acoperite de iederă. Ajunsesem.

Palatul avea toate ferestrele luminate, iar larma unei petreceri, acompaniată de țârâitul unei viori și de suspinele flautului, răzbătea pe aleile parcului.

De aici nu se mai auzea nici o bătaie de clopot.

Trăsura a ocolit palatul lui beizadea Mihalache, oprind într-un fel de poiană, înconjurată de șandramele și acareturi, iar lacheul mi-a făcut semn să cobor. Genunchii îmi amorțiseră, îmi simțeam sângele țiuind în urechi și un tremurici ușor îmi zgâlțâia umerii. Drept în fața mea ardeau cuptoarele unei fierării, de unde se auzeau glasuri groase, opinteli și înjurături.

Servitorul m-a lăsat să casc gura în voie : pe tăpșanul dinaintea fierăriei, la lumina sângerie a vetrei, patru țigani vânoși se străduiau să țină un armăsar negru, pe care potcovarul, cu brațele goale, acoperite de peri negri și creți, tocmai îl apucase de chișiță. Calul era plin de spumă de sus până jos și părea să tremure din toate mădularele. Am auzit pe urmă câteva izbituri de ciocan și un miros ca de unghie arsă mi-a înțepat nările.

Apoi am simțit că lacheul mă trage încetișor de mânecă – trebuia să isprăvesc cu petrecerea.

Am pătruns în conac printr-o intrare mai dosnică, urcând și coborând câteva rânduri de scări. Servitorul mă strângea tare de braț, atât de tare încât aproape că-mi dăduseră lacrimile.

N-am fost condus de îndată, așa cum mă așteptasem, în fața lui beizadea Mihalache.

Slujitorul primise poruncă să mă poarte mai întâi pe la cuhniile boierești, care ocupau aproape tot subsolul palatului, ca să fiu omenit cu mâncare și băutură.

Am coborât așadar, lipindu-ne de pereți pentru a nu fi călcați în picioare de mulțimea de servitori care cărau tablale de argint podidite cu belșug de bucate, o scară cu treptele largi, spre un soi de pivniță uriașă de unde venea o lumină roșiatică și larmă mare de glasuri. Izul mâncărurilor grele de frupt năvălea peste mine din cratițele boierului. Începusem să adulmec ca dascălul Iorgu, apucat pe neașteptate de o foame cumplită, când o namilă de femeie, în al cărei pântece revărsat ar fi putut să încapă o jumătate de București, m-a smuls din strânsoarea lacheului, împingându-mă spre masa așternută cu șervet alb dintr-un cotlon al bucătăriei.

Totul era uriaș în cuhnia lui beizadea Mihalache : vetrele în care perpeleau la jăratic hartanele de mistreț și spinarea de căprioară ; frigările pe care erau înșirați claponii îndopați și păunii umpluți cu fisticuri și cu migdale ; oalele în care clocoteau umpluturile noastre grecești, drese cu măghiran și cu busuioc, rasolurile și tuslamalele ; cuptoarele unde coceau pateurile de aluat fraged ca petala de trandafir, sarailiile și baclavalele ; mesele pe care rândașii tocmai tocau cu satârele niște mușchi de purcel și erau puse la

închegat aspicurile și galantinele; tortele cu frișcă și șocolată; polonicele, furculițele și cuțitele.

Uriașe erau și umbrele bucătarilor, ciocnindu-se pe pereții ca de peșteră ai bucătăriei, în lumina roșie a focurilor care duduiau în vetre și în cuptoare.

Dar mai uriașă decât toți era femeia ce mă așezase la masă și îmi punea acum în față câteva farfurii doldora de mâncare, îndemnându-mă să mă ospătez.

M-am îndopat ca un mațe-sparte, lingând blidele până la ultimul strop de grăsime. Apoi, golind pe îndelete o ulcică de vin, am prins să casc ochii la rândașii și la bucătăresele care se puseseră și ei pe petrecere. Linguroaie imense scotoceau prin oalele grele de tuci după bucata cea mai grasă de carne; între buzele de culoarea prunei ale argaților țigănoși pulpele de curcan se topeau dintr-o sorbitură; păstrăvii erau înghițiți cu oase cu tot; gurile știrbe ale slujnicelor bătrâne erau mânjite cu maioneză.

Am văzut-o pe ocrotitoarea mea sugând cu înverșunare cleștii unui homar, apoi aruncându-se asupra unei tocănițe de măruntaie cu ceapă și usturoi.

După o vreme, apărură de undeva rachiurile de casă, vișinatele și masticile, clondirele prăfuite cu vin de pivniță boierească, sticlele de șampanie.

O gură de rachiu tare de afine mi-a pus sângele în mișcare.

Mult și bine a durat, în beciurile lui beizadea Mihalache, zaiafetul servitorimii.

Mi-am primit și eu, laolaltă cu ceilalți petrecăreți, tainul de băutură.

Și îmi amintesc ca prin vis de năluca unui țambalagiu cocoșat, care ne-a pus petrecerea pe jăratic, de hora năpraznică, încinsă printre mesele din bucătărie de slugile boierești, care frământau dușumeaua scoțând niște chiuituri ascuțite, de un drac de țigancă ce își săltase fustele până peste buric, scoțându-și pricina la vedere, în timp ce juca tontoriul printre cratițele cu iahnie sleită de pe o masă cât o curte de gospodar.

Rachiurile boierului mă aduseseră până aproape de nebunie.

M-am prins și eu în hora oamenilor de la cuhnia boierească, alături de namila cu pântece revărsat, care mugea ca o bivoliță în toiul căldurilor, încleștîndu-mi degetele de curul ei cât cupola de la Mitropolie. Am ciupit-o de sfârcuri și i-am îndurat bășinile puturoase, cu gândul la murdăria galbenă a curvarilor de care îmi pomenise dascălul Iorgu. Apoi am încercat să-i arăt pașii sirtakiului nostru grecesc, pentru care picioarele sale de elefant erau mult prea nepricepute.

Puterea rachiurilor a făcut ca în mintea mea întâmplările acelei nopți să se tulbure și să se învălmășească, așa că nu știu nici acum cât s-a petrecut aievea din ceea ce urmează să-ți povestesc și cât a fost vis ori vedenie.

Parcă îmi amintesc că huiduma de socăciță și-a lepădat la un moment dat bulendrele, scuturându-și osânzele în tactul unei cântări îndrăcite, care îl făcea pe țambalagiul cel cocoșat să scoată scântei din strunele sculei lui de petrecere. Am recunoscut fără nici o greutate cântarea: era sirtakiul pe care îl auzisem de atâtea ori în bucătăria maică-mii, șuierat de muzicuța mustăciosului de Vanghelis. Și nu-mi dădeam seama cum de izbutea maldărul ală de slănini împuțite să se miște cu atâta vioiciune, frământând dușumelele ca o adevărată grecoaică.

Toți servitorii lui beizadea Mihalache conteniseră din tropăit, holbându-se la bașoalda care dănțuia săltându-și bucile fleșcăite și pulpele groase, pe care ieșeau în relief niște vine albastre, cu noduri.

Dar lucrul și mai de mirare era că, pe măsură ce călca dușumeaua cu tot mai multă iuțeală și pricepere, namila părea să se subțieze: în vârtejul aprig al dansului grăsimile sale prinseseră parcă să se topească, tâțele i se întăreau, șuncile sale năpraznice se prefăceau în pulpe rotunde și albe ca ale grecoaicelor. Acum mi se părea că am dinaintea ochilor mei, tulburi de atâta licoare de clondir boieresc, curul ca o lună plină al Kivei.

Iar când muierea s-a oprit, gâfâind ostenită, și mi-a aruncat o uitătură posomorâtă, certându-mă că n-am izbutit s-o pătrund în noaptea când mi se dăduse în peșteră, numele slujnicei lui Kir Apostolis (Kiva o chema și pe maică-mea) îmi țâșni printre buzele pecetluite până atunci.

În bucătăria lui beizadea Mihalache se făcuse o liniște de mormânt.

Nu se auzea decât vocea morocănoasă a Kivei, care începuse să povestească, arătând cum mă lăsase să-i pipăi țâțele și genunchii rotunzi, cum își săltase ea singură cămașa până la șolduri, dezgolindu-și coapsele pline și pizda, cum îmi apucase șomoiugul sculat cu gând să-l călăuzească și cum mă deșertasem înainte să o pătrund, învinuindu-mă cu vorbe tot mai aspre și tot mai măscăricoase pentru neputința ce o dovedisem atunci și cerându-le slugilor boierești să mă alunge de la petrecere.

N-am mai putut îndura și am izbucnit, pesemne din pricina băuturii, într-un hohot jalnic de plâns.

După o vreme, m-am pomenit că cineva îmi șterge ochii cu marginea unui șorț și mă îndeamnă să sorb dintr-o sticlă pântecoasă de vișinată.

Kiva nu se mai zărea nicăieri, se zăreau numai fețele țigănoase ale slujnicelor lui beizadea Mihalache.

În cele din urmă, băutura m-a doborât și un somn tulbure, din care m-au trezit patru bătăi de ceasornic, mi-a pecetluit pleoapele pentru câteva ceasuri.

Zăcusem cu capul pe un colț tare de masă, grumazul îmi era amorțit și rânza pârjolită de mahmureală. În fața mea, sforăia namila de femeie, cu osânzele lăbărțate de sub fotele care i se ridicaseră mult deasupra genunchilor. Avea gura întredeschisă, ițindu-și spre mine două șiruri de dinți gălbejiți, printre care slobozea, parcă din afundul burții ei uriașe, un horcăit ca de muribund. I-am privit cu nedumerire tuleiele negre de deasupra buzei de sus și negul păros din colțul unei sprâncene, întrebându-mă unde mă aflu și cine poate să fie muntele de grăsime din fața mea.

Mi-am adus aminte numai într-un târziu că sunt în casa lui beizadea Mihalache, iar gândul la toanele sângeroase ale boierului, despre care șopteau mușteriii lui Calomfir, mi-a alungat mahmureala pe jumătate. M-am ridicat de pe laviță și m-am împleticit până la ușa bucătăriei, dar ușa era încuiată. Atunci, fără să-mi dau seama prea bine ce fac, am început să izbesc în scândurile zdravene de stejar cu pumnii și cu picioarele.

Izbiturile mele n-au izbutit decât s-o trezească din somn pe pocitania de bucătăreasă, care m-a săgetat cu privirile și mi-a poruncit să stau liniștit, altminteri mă va pune în lanțuri.

Nu știu cât am zăcut pe lavița din bucătărie, față în față cu sperietoarea care adormise din nou, dar dormea iepurește. Ori de câte ori încercam să-mi mai mișc mădularele amorțite, tresărea prin somnul ei greu, deschidea un ochi de dulău și scotea din fundul gâtlejului o hămăitură grozavă, care te înghețа.

Nu se auzea de nicăieri nici un zgomot, palatul întreg părea adormit după petrecerea din ajun. Cât despre mulțimea de servitori, cu care băusem și petrecusem – aceasta dispăruse fără de urmă și poate aș fi crezut că totul fusese un vis dacă n-aș fi zărit rămășițele zaiafetului: scaunele răsturnate, grămezile de resturi de mâncare, munții de sticle și farfurii, cuhnia răvășită.

După mult timp, același slujnic chipos s-a arătat în pragul bucătăriei și mi-a poruncit să-l urmez.

Am urcat la catul de sus, am trecut prin mai multe anticamere largi și în cele din urmă am ajuns într-un soi de cancelarie, mare și prăfuită. Așezați în jurul unei mese de scris, pe care fumegau niște mucuri de lumânare, câțiva bărbați înfășurați în redingote funcționărești trudeau aici cu condeiele. Erau foarte palizi la față, iar mișcările lor trădau o oboseală cumplită, ca și cum ar fi scris toată noaptea.

Lumina spălăcită a zorilor mijea la ferestrele cancelariei.

Servitorul lui beizadea Mihalache mi-a poruncit să mă așez pe băncuța de lângă ușă și să aștept ordinele stăpânului.

Nu se auzea decât scârțâitul condeielor și, din când în când, țăcănitul unui abac.

Nimeni nu părea să mă bage în seamă.

Drept în fața mea era așezat un bărbat mai tânăr, cu pleoapele roșii de oboseală. Avea dinainte un teanc de scrisori, pe care le desfăcea una câte una, arunca peste ele o privire buimacă de somn, apoi se apleca să noteze ceva într-o condică legată în piele. La un

moment dat mi s-a părut că se uită la mine, iar pe buzele sale fără culoare încolțește o umbră de zâmbet sticlos. Am băgat de seamă că avea niște mâini neobișnuit de frumoase, cu degete subțiri și prelungi, cioplite parcă din marmură, având drept podoabă un inel de argint cu piatra întunecată.

Fără îndoială, beizadea Mihalache uitase de mine. Afară se făcuse ziuă de-a binelea.

A mai trecut în jur de un ceas.

Acum slujbașii își luau gustarea de dimineață.

La semnul unui grăsan cu mustățile groase, care părea mai-marele cancelariei, lucrul a încetat, iar din buzunarele adânci ale redingotelor și-au făcut apariția pachetele unsuroase cu tartine după moda nemțească. Toată lumea s-a repezit cu lăcomie la feliile groase de pâine între care erau așternute rotocoale trandafirii de cârnat.

Se mânca repede, cu înghițituri mari, ca și cum cineva i-ar fi zorit pe bărbații de la masă să se îndoape, iar momentele gustării ar fi fost numărate cu strășnicie.

Fălcile mestecau hulpav, dinții și măselele lucrau cu înverșunare, parcă mișcate de-o mașinărie, cu clefăituri și cu icnete înfundate. Bucătoaiele de pâine dispărură cât ai clipi și locul lor fu luat de țigările răsucite în grabă, din care se trăgeau fumuri vârtoase, în timp ce pulpanele redingotele erau scuturate de firimituri.

Deodată, slujbașul cel tânăr fu apucat de o tuse năpraznică. Iar trupul lui slăbănog începu să tremure din toate încheieturile, sub privirea mustrătoare a mai-marelui lor.

Pe batista pe care o dusese la gură se lăbărța o pată mare și lipicioasă de sânge.

Mai pe urmă aveam să aflu că pe tânărul gălbejit îl chema Manoil și era unul dintre oamenii de încredere ai lui beizadea Mihalache.

Bucile mele se făcuseră una cu lavița tot așteptând poruncile boierești.

Aș fi dat orice să mă aflu în cârciuma din Podul Calicilor, lângă șorțul lui Calomfir și lângă fesele mari ale Frosei.

Simțurile mele, mai ascuțite ca ale oamenilor de rând, adulmecau miros de primejdie.

Deodată, Manoil s-a ridicat de la masă, a înhățat condica groasă din fața lui, a venit lângă mine și mi-a șuierat la ureche că are poruncă să mă conducă dinaintea boierului.

L-am însoțit cu inima înghețată, printr-o ușă încrustată cu abanos, în cealaltă aripă a palatului. Aici coridoarele erau așternute cu preșuri scumpe de Buhara și Ispahan, iar pe pereți erau țintuite cadre înnegrite de vreme, din care mă cercetau cu asprime strămoșii lui beizadea Mihalache, îmbrăcați în costume orientale de acum o sută de ani.

În oglinzile venețiene, spânzurate ici și colo printre acele chipuri de boieri și de domnitori, care putrezeau prin criptele zecilor de biserici, ctitorite de-a lungul și de-a latul Valahiei, îmi zăream fața spoită parcă cu var, după zaiafetul crâncen de peste noapte.

Manoil venea cu un pas în urma mea și degetele lui reci îmi încleștaseră ceafa. Inelul său de argint îmi pătrundea în carne și îmi zgâria pielea.

Paloșe ciunte și topoare de luptă, iatagane turcești cu plăseaua bătută în peruzele și flinte ușoare, ieșite din vestitele armurării ale Occidentului, se încrucișau deasupra ușilor falnice de stejar pe lîngă care mă purta omul de încredere al boierului

Ferestrele avea vitralii care închipuiau, în galben, albastru și purpuriu, scene de bătălie.

Priveam cu ochii holbați la toate aceste minunății, cum nu mai văzusem nici măcar în închipuire, când am simțit degetele frumoase ale lui Manoil coborându-mi de-a lungul spinării și oprindu-mi-se pe buci. Nu îndrăzneam să mă împotrivesc dezmierdărilor sale scârnave – eram năucit de întâmplările tulburi ale nopții trecute, de ceasurile de așteptare, de risipa de bogății din vizuina boierului.

Moale, supt parcă de ultima picătură de vlagă, trupul meu se lăsă în voia secretarului boieresc, care mă împinse în firida unei ferestre. Limba lui lipicioasă mi se vârî printre buzele ce se descleștară mecanic. Apoi mi-am simțit buzele mușcate cu sălbăticie, în timp ce degetele lui Manoil îmi căutau, prin postavul pantalonilor, mădularul.

Eram stătut de câteva luni, așa că omul lui beizadea Mihalache mi-a trezit numaidecât ștremeleagul din adormire. Ne-am înghesuit în spatele unei draperii grele de catifea, unde ne puteam face în liniște toate mendrele. Iar când mi-am deșertat sămânța în gura lui Manoil, era să-mi pierd mintea de voluptate.

Am stat multă vreme ca fulgerat, bâiguind printre dinți vorbe lipsite de noimă și cu ochii țintă la Manoil, care-și ștergea cu batista gura de malahie. Apoi a întins mâna croită în chip atât de desăvârșit și a început să mă dezmierde încetișor pe obraji, șoptindu-mi cuvinte de dragoste.

Cu greu izbutirăm să ne urnim din cuibușorul nostru de dezmierdări, după ce ne-am mai strâns încă o dată în brațe cu patimă.

În fața unei uși mai înalte decât toate celelalte uși din palat ne-am oprit. Manoil își trecu degetele prin păr, își culese câteva fire de praf de pe mâneca redingotei, apoi ciocăni cu sfială. Iar când am auzit vocea, răgușită și rea, care ne poruncea să intrăm, inima mi se zbătea între coaste ca o pasăre-n colivie. Mi s-a părut că Manoil se uită la mine cu milă, în timp ce buzele lui albicioase îmi depuneau pe obraz o sărutare ușoară.

Ascultam de trei nopți istoria lui Kostas Venetis.

Leacurile spițerului și mâncarea îmbelșugată începeau să-și arate puterea.

Kostas se ridicase din pat, se preumbla cu pași mari prin odaie în timp ce istorisea, și nu o dată s-a întîmplat să arunce o privire peste umărul meu, cercetând, cu ochii lui arzători, slovele mele stângace. De câteva ori mi-a smuls condeiul din mână, a șters unele vorbe și a adăugat altele, mârâind că trebuie să scriu întocmai cuvintele lui, fără să scot sau să pun pe deasupra ceva de la mine.

Când mă întorceam de la slujba mea din dugheana lui Lionardo, se întîmpla să găsesc multe din filele care începuseră să se îngrămădească pe măsuța de la capătul patului corectate de mâna lui Kostas Venetis.

Îmi fusese cu neputință să-i pun toate vorbele pe hârtie, mâinile mele nedeprinse cu scrisul izbuteau foarte greu să urmeze întocmai firul povestirii lui Kostas, care istorisea parcă tot mai repede, cu un fel de mânie mocnită, încruntându-și sprâncenele dese și fulgerându-mă din priviri.

Apoi s-a întîmplat să lipsesc ceva mai mult de acasă: aveam poruncă de la spițer să-i țin de urât lui *signor* Galeazzo, care căzuse la pat, doborât de una dintre obișnuitele sale crize de ipohondrie. Se plângea de amorțeli și furnicături și mă silea să-i masez tălpile ceasuri întregi, smiorcăindu-se ca o babă și mormăind împotriva leacurilor lui Lionardo, care, chipurile, nu-i erau de nici un folos. Mă trudeam să-i intru în voie, dar nu era mulțumit niciodată, iar singura răsplată pe care o primeam de la dânsul erau ocările și înjurăturile.

Spițerul nici nu se gândea să mă scutească de această corvoadă și am băgat de seamă că îi cam știa de frică lui *signor* Galeazzo.

Acasă aveam parte de bombănelile lui Kostas Venetis, care îmi umpluse paginile de corecturi. Slovele lui ascuțite se încălecau pretutindeni peste buchiile mele lăbărțate ca picioarele de păianjen, iar unele file erau atât de pline de tăieturi și adaosuri, încât ajunseseră aproape cu neputință de deslușit. Kostas abia mă lăsa să-mi trag sufletul; nici nu ajungeam bine acasă, că trebuia să iau condeiul în mână și să scriu mai departe povestea, pe care a doua zi dimineață Venetis o cerceta de-a fir a păr, găsind tot timpul pricină de nemulțumire.

Adeseori dimineața mă găsea leoarcă de transpirație, aplecat peste maldărul de hârtii: istoria lui Kostas Venetis părea că nu se va mai isprăvi niciodată.

Iar după numai două sau trei ceasuri de somn, trebuia să alerg, chiaun de oboseală, la spițerie. Dereticam, înduram certurile dintre Lionardo și doctorul Buonnavista, apoi, cu buzunarele pline de pachețele cu prafuri și sticluțe cu picături, zoream spre locuința lui *signor* Galeazzo, care mă aștepta pus de dimineață pe harță și blestemându-i pe toți spițerii din lume și pe toate slugile lor.

Nu făceam toate astea decât din dragoste pentru Kostas Venetis.

Împins de la spate de Manoil – își continuă Kostas istorisirea –, am pătruns în camera de culcare a lui beizadea Mihalache.

Cu capul în pământ, ferindu-mi privirile de singurul ochi al boierului, m-am holbat multă vreme la dalele negre de marmură și la siluetele albe și negre de păsări de pe preșul îngust, cu țesătura tocită, care fusese pesemne nou în urmă cu mai bine de o sută de ani.

Apoi am simțit că Manoil mă ciupește de braț și am îndrăznit în cele din urmă să ridic ochii la bărbatul mărunt, care stătea în picioare în spatele unui pupitru mare de scris, ticsit de hârtii și de stive de cărți.

Nu știu de ce, dar mi-l închipuisem pe beizadea Mihalache ca pe un bărbat cu o statură impunătoare.

Mă înșelasem : dar felul semeț în care își ținea capul, mâinile și picioarele desavârșit alcătuite, ce vădeau odrasla domnească, ținuta lui dreapta și subțiratică, privirea poruncitoare, buzele pe care flutura tot timpul un zâmbet disprețuitor vădeau în omulețul din fața mea stăpânul obișnuit să-i fie ascultate orbește poruncile.

Lucrul cel mai ciudat era că, în pofida micimii sale de stat, beizadea Mihalache părea că te privește întotdeauna de sus.

Am încercat să-mi biruiesc frica (până atunci îmi fusese frică numai de Dumnezeu) și am început să cercetez înfățișarea boierului. I-am privit pe rând fruntea gălbuie ca fildeșul vechi, sprâncenele groase și înspicate cu alb ce se împreunau deasupra nasului său coroiat, care aducea cu clonțul unui erete, obrajii supți și osoși, fără urmă de zbârcitură, bărbia scobită, isprăvită cu un barbișon ascuțit, care făcea ca figura lui alungită să pară încă și mai prelungă.

Putea să aibă la fel de bine patruzeci sau șaizeci de ani.

Un plasture negru îi acoperea una dintre orbite, în vreme ce ochiul teafăr, care nu era negru, cum povesteau mușteriii lui Calomfir, ci albastru și rece ca gheața, privea undeva deasupra capului meu, străin de orice simțământ omenesc.

Și, în timp ce îi iscodeam amănuntele chipului, mi s-a năzărit dintr-odată că recunosc în trăsăturile lui beizadea Mihalache semnele a ceva cunoscut, un ceva care îmi trecuse de nenumărate ori prin fața privirii, înghețându-mă cu fiecare prilej până-n afundul bojocilor.

Doamne, oare cu cine putea să semene boierul cel mărunțel ?

Închipuirea mea începu să lucreze : i-am pus la repezeală chiorului o pereche de coarne răscrăcărate în formă de seceră, astfel că beizadea Mihalache aducea acuma leit cu dracii pe care îi văzusem zugrăviți în tinda bisericilor noastre grecești, acolo unde era arătată, spre pilduire, icoana înfricoșată a Judecății.

În inima mea răvășită de spaimă frica de diavol începea să ia locul fricii de Dumnezeu.

Pentru o clipă m-a bântuit gândul că poate murisem în somn și sunt adus, ca urmare a strâmbătății mele din naștere, să plătesc, la tronul lui Scaraoțchi, ponoasele pentru picioarele grăsulii ale măică-mii și pentru sufletul lui Biulbiul.

Noroc că pe pupitrul de scris al lui beizadea Mihalache am zărit un morman de gazete.

Diavolul nu citește ziarele – am spus cu voce tare atunci, fără să-mi dau seama prea bine ce fac, stârnind un fulger albastru din singurul ochi al boierului.

Firește că beizadea Mihalache nu era dracul, era doar un mehenghi de bărbat uns cu toate alifiile, care cunoștea de minune rosturile după care se învârtește mașinăria pricinilor lumești și, dacă de la părintele Makarios mi-a fost dat să-mi primesc bruma de învățătură duhovnicească, boierul cel cu un singur ochi avea să-mi deslușească – așa cum o să vezi din partea de poveste care urmează – dedesubturile politichiei, abătându-mă pe o cale ce avea să-mi aducă numai nenorociri și să mă poarte foarte aproape de picioarele eșafodului.

În timp ce beizadea Mihalache se uita prin condica adusă de Manoil și sfătuia pe șoptitele cu omul său de încredere, privirile mele se mutau dintr-o parte într-alta a încăperii, uimindu-se de risipa de bogății în mijlocul cărora huzurea stăpânul palatului.

Prea sărăcăcioasă nu fusese nici casa lui Yussuf de pe malul Bosforului, dar era departe de a se întrece în podoabe și dichiseli cu iatacul lui beizadea Mihalache.

Pe vremea aceea eram încă foarte neștiutor în ceea ce privește lucrurile de preț ale bogătanilor, dar îmi dădeam totuși seama că

obiectele grămădite în cămara boierului prețuiau o avere. Închipuie-ți, fiule : eram un puiandru de grecotei sărăntoc, deprins mai mult cu chiliile posomorâte ale călugărilor, care punea pentru prima dată piciorul într-un asemenea sălaș boieresc, pe care gusturile alese ale lui beizadea Mihalache îl împodobiseră cu toate deșertăciunile, așa că tot ce vedeam mă cutremura de uimire.

Aveam să aflu mai târziu, chiar din gura boierului, că întreaga agoniseală – a lui și a neamului său – era dobândită prin jaf și prin tâlhărie. Truda unor clăcași, care nu puteau să-și câștige prin munca lor nici măcar boțul rece de mămăligă, bănuțul văduvei și moștenirea orfanului, silnicia, omorul, făptuit ba cu pumnalul, ba cu otrava, trădarea și viclenia stăteau la temelia averii lui beizadea Mihalache.

Mă uitam uluit la tot ce vedeam, la patul cu perdele de mătase cernită, pe care era pictată cu argintiu o țeastă uriașă de mort, la chiupurile de cristal și de porțelan în care veștejeau soiuri necunoscute de flori, la marile dulapuri cu geam burdușite de cărți legate în piele de Cordoba, la scaunele imense ca niște tronuri arhierești și la iataganele ce se încrucișau pe pereți, la pianul enorm și întunecat, căruia nu-i știam încă rostul și care mi se părea că seamănă cu un catafalc, la cele două viori care odihneau pe perne de catifea după cristalul unei vitrine, la ciubucurile turcești, cioplite din lemn prețios, la policandrul cu țurțuri strălucitori de cleștar și la cupele de Murano.

Nicăieri nici o candelă, nici o icoană.

În schimb, pe peretele din fața mea atârna, într-o ramă poleită cu aur, o cadră înfricoșătoare. Drept în mijlocul ei, un bărbat în șalvari sângerii, cu pieptul și brațele goale, ridica de păr capul tăiat al unui bătrân, cu barba și sprâncenele colilii, care avea chipul prelung și obrajii osoși ai lui beizadea Mihalache. Bătrânul ținea ochii larg deschiși, iar privirea lui mohorâtă părea că te țintuiește cu ură, mocnind de mânie și de dorință de răzbunare. Trupul său descăpățânat, îmbrăcat în veșminte de purpură brodată cu aur, zăcea la picioarele gâdelui, care își pusese pe el laba desculță și tuciurie, ce părea să înainteze spre privitor, stropită toată cu picături mărunte de sânge.

Mă uitam la capul tăiat al bătrânului, când am auzit vocea răgușită a lui beizadea Mihalache rostindu-mi apăsat numele.

În timp ce mă cerceta, boierul se juca cu un șirag de mătănii făcute din lemn negru de abanos.

Mi-a spus că aflase din oameni despre priceperea mea nemaipomenită la jocurile de cărți și că a hotărât să-mi pună meșteșugul la încercare. E gata să arunce pe masa de joc o sută de mii de napoleoni.

Pesemne că mă uitam ca un smintit la beizadea Mihalache, în timp ce mă sileam să-l lămuresc că eu nu-s decât un copil sărăntoc, sluga unui birtaș din mahalaua Calicilor și n-am cum să joc pe atâta bănet.

Pe buzele albe ale boierului sclipi iarăși o zâmbră disprețuitoare.

Tu o să joci pe inima ta – șuieră către mine cu voce lui răgușită.

Ne-am așezat la masa de joc, iar degetele subțiri ale lui beizadea Mihalache împărțiră egal între noi cincizeci de fise de cazinou. Apoi boierul puse pe masă un pistol turcesc, bătut în pietre strălucitoare, făgăduindu-mi că îmi va zbura creierii la cea dintâi încercare de vicleșug.

Mi-am făcut semnul crucii cu limba și am încercat să iau seama la joc. Norocul nu părea să fie deocamdată prietenul meu, dar nici amicul lui beizadea Mihalache. Mult timp nu ne intrară decât niște perechi pricăjite, iar câștigul – unul șontorog și ghebos, de mai mare batjocura – trecea pe rând de la unul la celălalt. Atunci am încercat să-mi adun toate puterile sufletești – cele cu care îmi câștigasem pe vremuri renumele de vindecător și dobândisem stăpânire peste șerpii lui Abdulah –, socotind că tăria voinței poate frânge și încurca toanele întâmplării. Și pentru prima oară de când începuserăm să jucăm, am îndrăznit să privesc drept în ochiul ghețos al boierului.

Am băgat de seamă atunci, în timp ce mă sileam să apuc norocul de ceafă, făcându-mi-l slujnic, că beizadea Mihalache nu clipea niciodată. Era în stare să-și stăpânească în chip desăvârșit toate mișcările, iar pe fața lui – care trebuie că era rece ca o bucată de marmură – ai fi căutat în zadar contracția vreunui mușchi sau zvâcnetul vreunei vinișoare.

Un ful de dame, apoi un careu de valeți, pe care nu le-am mai cules din mâneca hainei, mi-au întărit încrederea că voi putea să-l dovedesc în cele din urmă pe boierul cel chior. Acesta juca chibzuit ca un cămătar din Podul Calicilor, nu plătea decât atunci când se simțea sigur pe carte, și totuși, grămăjoara de fise din fața mea începuse să crească. Tâmplele îmi zvâcneau cu putere, iar nebunia câștigului începu să pună stăpânire pe mine. Nu-mi dezlipeam privirea nici un moment de la ochiul boierului, care parcă-și mai pierduse din strălucire, căpătând – sau era doar o părere a mea? – albastrul întunecat al cernelii.

Auzeam din cînd în când, de undeva din spatele meu, tusea uscată a lui Manoil, care isca pe obrazul lui beizadea Mihalache, cu fiecare prilej, o strâmbătură de nemulțumire. În vreo două rânduri m-am simțit ispitit să întorc capul și să-l privesc peste umăr pe secretarul boierului, care își ștergea gura cu batista lui murdară de sânge, țintuindu-și asupra mea căutătura plină de suferință. La un moment dat mi s-a părut chiar că Manoil încearcă să-mi facă niște semne misterioase, care, chiar dacă nu le pricepeam tâlcul atunci, îmi dădeau un fior de neliniște.

Dumnezeu îmi luase însă mințile: încet-încet mi-am pierdut cumpătul și am început să dublez și să triplez poturile, tot mai încrezător în steaua mea norocoasă. Dar, în ciuda lipsei mele de chibzuință, norocul rămânea de partea mea, făcându-mă să mă umflu în pene și să-mi pierd până și ultima brumă de judecată. Iar când m-am pomenit servit din prima mână cu patru popi, am avut nesocotința să pun la bătaie tot câștigul din fața mea, crezându-mă mai tartor decât toți tartorii jocurilor de cărți.

Nu făcusem însă nici o scofală: popii mei au trebuit să se ploconească în fața celor patru ași din mîna lui beizadea Mihalache, care, fulgerându-mă cu o privire neagră ca smoala, mi-a spus că nu sunt bun de nimic și că urmează să-mi ia neîntârziat inima în stăpânire.

Nu încăpea nici o îndoială, ochiul boierului nu mai era acum albastru, ci negru și mă privea într-un chip atât de cumplit, încât mi s-a făcut părul măciucă.

N-am fost umilit niciodată atât de amarnic ca în ziua aceea.

Crezusem că povestea cu inima fusese o glumă, dar trebuie să știi, fiule, că beizadea Mihalache nu glumea niciodată.

Mi-a spus că urmează să port de acum înainte pe trup semnul cu care își însemna el caii și vitele, căci îi devenisem rob și rob aveam să-i rămân până la moarte.

Oricând va avea trebuință de mine, mă va chema să-l slujesc, așa cum îl mai slujesc și alți mulți, foarte mulți oameni, pe care izbutise, prin felurite mijloace, să-i ia în robie.

Și în timp ce îmi spunea toate vorbele astea, boierul se însufleța tot mai tare, iar chipul său palid se acoperea de un soi de roșeață bolnăvicioasă. Se cuvenea să știu că pretutindeni, în palatele boierești și-n cocioabele sărăntocilor, viețuiesc o grămadă de inși însemnați cu pecetea lui beizadea Mihalache, care îi duc la împlinire fără crâcnire poruncile și pentru care voia lui prețuiește mai mult decât voia lui Dumnezeu.

Acum boierul cel chior fâlfâia din mâini, tropăia din picioare, iar strigătele lui se auzeau pesemne în tot palatul.

Apoi l-a chemat la dânsul pe Manoil, care încremenise într-un colț al salonului, în așteptarea poruncilor, i-a smuls redingota și i-a desfăcut cămașa, arătându-mi pe pieptul acestuia, în timp ce tremura ca în toiul unui atac de epilepsie, urma fierului roșu: o stea în cinci colțuri.

Așa m-am pomenit însemnat cu pecetea lui beizadea Mihalache.

Nici nu și-a isprăvit bine boierul drăceasca lui cuvântare, că patru haidamaci tuciurii, chemați cu o bătaie de palme, au năvălit în iatac și m-au legat fedeleș. Degeaba m-am zbătut, degeaba am urlat, degeaba am cerut îndurare. Țipetele mele, hohotele mele ascuțite de plâns n-au iscat din ochiul negru ca smoala al lui beizadea Mihalache decât fulgere de dispreț.

Am fost târât pe lungile coridoare ale palatului, burdușit cu pumnii în coaste, izbit peste fălci, potopit cu sudalmele cele mai îndrăcite. Manoil încerca să țină pasul cu slugile care mă purtau în grabă spre nu știu ce loc de pierzanie; îl simțeam alergând în urma noastră și îl auzeam rugându-i pe zbirii boierului să se poarte mai blând, căci nu-s decât un copilandru încă necopt, lipsit de minte și de vârtute.

Atunci mi-am adunat toate puterile și mi-am pus nădejdea în Dumnezeu, hotărât să îndur fără crâcnire caznele pe care mi le rânduise boierul cel mărunțel.

M-am trezit în cele din urmă în curtea din dos a palatului, pe tăpșanul din fața fierăriei, trântit la pământ de gealații lui beizadea Mihalache, care mi-au smuls surtucul și cămașa, în timp ce, aplecat deasupra mea, Manoil încerca să mă îmbărbăteze și îmi umezea din când în când buzele cu o ștergură.

Când am zărit fierul roșu pe care un munte de țigan, cu pieptul și brațele acoperite de peri negri și deși, tocmai îl smulsese cu ditamai cleștele din vatra încinsă, o transpirație rece mi-a inundat mădularele.

Ghicindu-mi spaima, Manoil mă îndemna acum să trag o înghițitură din clondirul cu rachiu tare de prune pe care mi-l apropiase de buze.

Am sorbit o dușcă zdravănă, dornic să-mi amorțesc simțurile răvășite de groază.

În dosul unei ferestre perdeluite mi se părea că ghicesc umbra subțiratică a boierului.

Apoi am simțit, undeva deasupra inimii, o arsură năpraznică și am leșinat de durere.

Până în zorii zilei următoare, am zăcut, mai mult mort decât viu, pe crivatul îngust din cămăruța lui Manoil, care mi-a oblojit toată noaptea arsura cu tot felul de leacuri.

Durerile se mai ogoiseră, dar aveam fierbințeală și eram bântuit de vedenii.

Îl vedeam înaintea ochilor pe părintele Makarios, cercetându-mi, cu vârfurile degetelor, semnul de pe piept în timp ce clătina din cap cu tristețe. Barba și părul îi încărunțiseră și încerca să-mi spună ceva, probabil un cuvânt de mustrare, dar dintre buzele sale, decolorate acum ca acelea ale lui Manoil, nu ieșea decât un soi de behăitură. Pe urmă l-am văzut desfăcându-și rasa călăgărească și dezgolindu-și pieptul, pe care am putut deslușI, cu uimire și scârbă, pecetea lui beizadea Mihalache. Mi s-a năzărit apoi că sunt înhămat, alături de părintele Makarios și de mulți alți călugări necunoscuți, care purtau cu toții pe piept semnul boierului, la o căruță uriașă, încărcată cu bolovani, pe care ne sileam din răsputeri s-o urnim de-a lungul unui drum mocirlos, cum fuseseră, la vremea războiului, drumurile Bulgariei. Niște soldați în uniforme turcești călăreau alături de noi și ne înțepau din când în când cu sulițele lor scurte, căutând să ne nimerească mai cu seamă în ochi. Mulți dintre noi înaintau acum prin noroiul care ne ajungea până la genunchi cu orbitele podidite de sânge și când l-am văzut pe părintele Makarios cu un ochi prelins pe obraz, blestemându-l amarnic pe Dumnezeu, am strigat atât de tare prin somn, încât Manoil a crezut că mi-a sosit ceasul din urmă.

Nu se luminase încă bine de ziuă, când, din porunca lui beizadea Mihalache, aceeași trăsură cu perdelele trase m-a dus până în apropierea locantei lui Calomfir. Obloanele erau lăsate, birtașul și birtășița dormeau. A trebuit să ciocănesc mult și bine până am fost auzit.

Când m-a văzut, palid și abia ținându-mă pe picioare, Frosa a scos un chiot de bucurie.

În odaia din spatele prăvăliei fu orânduită în grabă o gustare de Paște: caș proaspăt, friptură rece de miel, drob în prapure, ceapă verde, ridichi. Ouăle încondeiate, pentru care femeile din părțile astea de lume arată deosebit meșteșug, nu puteau să lipsească, nici

ele, de la ospățul pe care îl încropeau, în cinstea întoarcerii mele, Frosa și Calomfir.

Birtașul se apucase să-mi pipăie pieptul și umerii, ca și cum ar fi vrut să se încredințeze că nu-s o vedenie, apoi m-a strâns cu putere în brațe și i-a dat, cu voce tare și răspicată, mulțumită mare lui Dumnezeu, care mă scăpase viu și nevătămat din ghearele lui beizadea Mihalache.

Cât despre Frosa – ea nu știa cum să-mi mai intre în voie: aducea la masă alte și alte farfurii pline de bunătăți, îmi turna cu mâna ei în pahar vinul cel mai ales al lui Calomfir și își freca de mine, ca din greșeală, coapsele falnice, care dogoreau ca focul pe sub catrință.

Stăteam la masa birtașului cu mintea tulbure încă de groază și simțeam ochiul ghețos al lui beizadea Mihalache spionându-mi fiecare mișcare. Arsura de la piept zvâcnea dureros sub hainele mele de sărbătoare.

Ce-mi mai păsa acum de drăgălășeniile Frosei și de bucuria lui Calomfir, care pe jumătate aghezmuit, nu mai prididea să se fericească din pricină că Dumnezeu îi scosese în cale un tovarăș ca mine!

Spre nedumerirea stăpânilor, nu m-am atins nici de băutură și nici de mâncare. Pesemne că înfățișarea mea era nespus de ciudată, căci Frosa a început să-mi pipăie fruntea și băgând de seamă fierbințeala ce mă înăbușea, a hotărât că trebuie să mă pună la pat și să-mi pregătească o fiertură de ierburi.

A întins cu mâinile ei niște cearșafuri curate pe laviță și a început să mă dezbrace cu mâinile ei. Atunci, de teamă că va vedea pecetea cu care mă însemnaseră haidamacii boierului, am dat-o ușor la o parte și i-am spus că mă voi dezbrăca singur.

Birtășița roși. Apoi bâigui încurcată, luându-l drept martor pe Calomfir, că mă iubește ca pe copilul ei și că n-a vrut decât să-mi dea o mână de ajutor, văzându-mă atât de neputincios.

Am bolit aproape o lună de zile pe lavița cârciumarului și între așternuturile cu miros de busuioc ale Frosei.

Mai amarnică decât boala era însă groaza care nu mă mai părăsea. Mă știam la voia lui beizadea Mihalache și, deși boierul

cel chior nu-mi spusese nici un cuvânt despre slujbele la care avea de gând să mă folosească, mă așteptam ca aceste slujbe să fie spurcate și diavolești.

Dacă ierburile de leac ale birtășiței lucrau asupra trupului meu, am încercat să-mi aflu un leac sufletesc în catismele din Psaltirea pe care mi-o dăduse dascălul Iorgu și de care nu mă despărțeam niciodată.

Stătusem în sfatul necredincioșilor, umblasem pe căile păcătoșilor, șezusem pe scaunul hulitorilor și mă întrebam, amintindu-mi de învățăturile părintelui Makarios, dacă toate acestea erau, ca și strâmbătatea mea din naștere, după voia lui Dumnezeu. Am înțeles astfel că răul care mă podidise venea din mândrie: obișnuit să mă socotesc mai presus de toți oamenii, pecetea lui beizadea Mihalache îmi rănise trufia. Dar, de vreme ce Dumnezeu îngăduise să cad în robia boierului, asta nu însemna oare că sunt dator să mă supun Voii sale, care cu o mână apucă și cu o mână sloboade? Și oare nu cu îngăduința și după Voia lui era și lucrarea lui beizadea Mihalache, care pe unii îi lua în robie și îi lăsa slobozi pe alții, căci nu se face decât ceea ce trebuie să se facă și e după legea lui Dumnezeu, răul și binele deopotrivă, care, și unul și celălalt, vin în lume prin oameni.

Când împărații pământului și căpeteniile lor se adună împotriva lui Dumnezeu și a unșilor săi – e după voia lui Dumnezeu. Când cel ce locuiește în ceruri va râde de dânșii și Domnul îi va bajocori – va fi după voia lui Dumnezeu. Și când sunt zdrobiți cu toiag de fier, făcuți praf și pulbere și țărână risipită de vânt – e tot după voia lui Dumnezeu. Atunci, eu, Kostas Venetis, am înțeles că sunt numai pulbere și țărână risipită de vânt, blestemat fiind de iubirea lui Dumnezeu, care pe unii îi binecuvântează și pe alții îi blestemă, prin unii naște și prin alții ucide, clădește prin unii și năruiește prin alții.

Prin strâmbătatea mea din naștere, peste care s-a adăugat pecetea lui beizadea Mihalache, am fost hărăzit acelei părți din lucrarea lui Dumnezeu care risipește spre a aduna, dezbină ca să unească și distruge pentru a zidi. De asta stă scris în cărțile noastre sfinte: *Cine vrea să-și mântuiască sufletul său îl va pierde și cine își va pierde sufletul lui pentru mine îl va câștiga.*

Și iată pricina pentru care, după ce am ajuns la vârsta înțelepciunii, eu, Kostas Venetis, n-am încercat nicicând să mă bucur de roadele blestemățiilor pe care le-am săvârșit. Așa cum faptele noastre bune sunt niște jertfe aduse lui Dumnezeu, și faptele noastre rele, Nemțoaico, sunt de asemenea jertfe aduse lui Dumnezeu.

Calomfir venea des să mă întrebe de sănătate, și mai des încă – Frosa.

Birtașul se așeza pe marginea patului și, cu un glas lăcrimos, începea să se plângă de mersul afacerilor. Pelinul lui nu mai avea căutare de sărbători, când oamenii stau mai mult pe la casele lor, iar boala mea îi făcuse pe mulți dintre împătimiții norocului să-și caute alt locaș de petrecere. Trăgea nădejdea să mă însănătoșesc cât mai grabnic, cu gândul la lada de bani care nu se umpluse de mult cu câștiguri mai însemnate și la bodogănelile Frosei, care începuse să-l învinovățească de lene și delăsare.

Aflasem de mult, din vorbele proaste ale câtorva mușterii, că birtășița nu-și prea avea bărbatul la inimă. Cârciuma era zestrea ei – iar Calomfir nu se pricepea să i-o chivernisească.

Și mai aflasem și că doi sau trei crai din Podul Calicilor, toți oameni tari în vârtute și cu chimirele pline, băgați în boală de pulpele albe și grăsulii ale Frosei, încercaseră în zadar să-i facă ochi dulci. Crâșmărița îi trimisese la casele lor, hotărând să-i rămână credincioasă lui Calomfir, și nici limbile muierești cele mai ascuțite nu izbutiseră să găsească în purtarea ei vreo pricină oarecare de îndoială: Frosa nu era curvištină ca maică-mea, iar birtașul putea să se bucure netulburat de toate farmecele ei tainice, prin care nu călcase nici un pas de străin.

Pe vremuri, încercasem și eu să-mi închipui cam ce se ascunde sub catrințele birtășiței, dar tulburarea și spaimele prin care treceam țineau acum departe de mine orice ispită trupească. De aceea m-am întunecat tot când, într-o dimineață posomorâtă, cârciumarul m-a anunțat că am oaspeți și, din spatele lui, am auzit tusea uscată a lui Manoil.

Omul lui beizadea Mihalache s-a apropiat sfios, încercând să-și stăpânească tusea care îi cutremura măruntaiele și întinzându-mi o crenguță înflorită de vișin.

Am răspuns scurt și posac la urările sale de sănătate; îmi era scârbă de pleoapele lui roșii, de buzele fără culoare pe care le mozolisem într-o clipă de rătăcire și între care îmi deșertasem sămânța.

Surprins de purtarea mea, Manoil a devenit și mai sfios. Nu mai știa unde să-și pună mâinile, cu care despica stângaci aerul, în timp ce, bâlbâindu-se cumplit, încerca să mă încredințeze de dragostea lui.

Atunci m-am întors cu fața către perete și nu i-am mai adresat nici un cuvânt.

Puțin îmi păsa în ceasul acela de mâinile frumoase ale secretarului boieresc.

A sosit și ziua când m-am putut ridica de pe laviță și m-am amestecat printre mușteriii birtașului.

Strigăte de bucurie și strângeri călduroase de mâini mi-au salutat apariția: prin mahalaua Calicilor apucase să umble o vorbă cum că l-aș fi dovedit la cărți pe beizadea Mihalache, fiind pe urmă snopit în bătaie de oamenii acestuia, care mi-au luat câștigul și mi-au vârât în măduva oaselor o spaimă atât de năpraznică, încât mi se inflamaseră creierii și fusesem doar la câțiva pași distanță de balamuc.

Era către asfințitul soarelui, iar cârciuma gemea de petrecărești. Unii erau acolo de dimineață, alții veniseră de la muncile lor, ca să-și mai stropească gâtlejul uscat și să mai prindă puteri, lacomi de vin, dar încă și mai lacomi de vorbă. La o masă mai lăturalnică, l-am zărit și pe dascălul Iorgu, care își înfășurase adulmecătoarea într-o batistă cât toate zilele și s-a uitat la mine urât când i-am făcut un semn de binețe.

Frosa stătea la tejghea, ca de obicei, iar birtașul înota printre mese, grăbindu-se să astâmpere cu vin proaspăt setea chefliilor puși pe petrecere. Am băgat de seamă că pășește împleticit, iar mișcările lui sunt cam nesigure doar în momentul în care, izbindu-se de marginea unei mese, împinse cu cotul cana cu vin care se deșertă peste pantalonii unui conțopist costeliv, știut de toți drept un cusurgiu și un zgârie-brânză.

Acesta sări în picioare și un potop de ocări se revărsă asupra birtașului, care se uita buimac la pata de vin, apoi slobozi un sughiț zgomotos de bețiv, sporind furia costelivului, ce îl lovi cu pumnul în lingurică.

Atunci am auzit strigătul de mânie al Frosei.

Smulgându-se de la tejghea, birtășița înaintă în fugă până în mijlocul cârciumii, îl împinse cât colo pe slăbănog, care luat prin surprindere, se rostogoli pe spate cu picioarele răschirate, spre hazul mahalagiilor, apoi îl apucă de piepții cămășii pe Calomfir, îl privi drept în albul ochilor și îi spuse în șoaptă, dar cu un glas care nu îngăduia nici o împotrivire, să plece imediat la culcare.

În seara aceea am zăbovit în cârciumă până la ora închiderii, silindu-mă să țin locul birtașului și să-i fiu de ajutor Frosei. Înainte să mergem la culcare, crâșmărița m-a sărutat pe obraz, încredințându-mă încă o dată că ține la mine ca la copilul ei. Și, ca pentru a-mi mai da încă o dovadă de dragoste, mi-a spus că voi rămâne să găzduiesc de acum înainte în odaia din spatele cârciumii, nemaiavând trebuință de camera pe care mi-o închiriase cârciumarul în mahala.

La scurtă vreme după aceea am băgat de seamă că dascălul Iorgu nu mă mai putea suferi. De chemat nu mă mai chema niciodată la masa lui, de răspuns nu-mi mai răspundea la binețe, iar apariția mea printre mușteriii lui Calomfir îl făcea să tresară și să-și ascundă ochii cu palmele, ca și cum i-ar fi fost frică de mine. Dar nu grija de toanele moșului mă frământa pe mine atunci, ci groaza de beizadea Mihalache. Socoteam că Manoil venise să iscodească în casa lui Calomfir din porunca boierului, care dintr-o nesăbuință de copilandru înfumurat, devenise domnul și stăpânul inimii mele. Pecetea lui blestemată îmi apăsa pieptul și din pricina ei nu mă mai puteam privi în oglindă, iar farmecele trupului meu mi se păreau acum tot atâtea deșertăciuni.

Încercam să-mi tămăduiesc frica aducându-mi în minte toate bicisniciile pe care le săvârșișem până atunci, care, după socoteala mea, puteau fi o dovadă că nu avusesem inimă niciodată, sau, dacă

avusem una, fusese atât de strâmbă și de învârtoșată, încât boierul cel chior îmi făcuse mai degrabă un bine luând-o stăpânire.

Despre tainele inimii aflasem câte ceva din învățătura părintelui Makarios.

După spusa Sfântului Vasile cel Mare, alcătuirea omului își are temeiul în inimă, care, la împreunarea dintre sămânța bărbatului și sămânța femeii, se zămislește cea dintâi, în vreme ce restul trupului, cu toate mădularele sale, se alcătuiește dintr-însa, așa cum planta iese și se alcătuiește din sâmbure.

Prin urmare, inima e sămânța firilor omenești, iar omul e cuprins în inima sa așa cum floarea e cuprinsă în semințele ei, cercul în punctul din mijloc, iar făptura în Dumnezeu.

Însă inima văzută e mult mai puțin decât inima nevăzută, și despre aceasta din urmă, care e mai mică decât sămânța de muștar și decât cea de mac, și totodată mai mare ca soarele și toți ceilalți luminători – face cuvânt Sfântul Vasile cel Mare. La oamenii bine croiți soiul acesta de inimă este sâmbure de lumină, ce își sporește tăria și nestricăciunea prin taina botezului, în timp ce la firile pe care Dumnezeu le-a croit strâmb e foc de pucioasă și viespar de ticăloșii, pecete smolită, maldăr de pofte și gură de iad.

Iată cu ce fel de comoară se pricopsise, în trufia și în sminteala lui, beizadea Mihalache.

După întâmplarea cu costelivul, uitătura lui Calomfir se făcuse parcă și mai lăcrimoasă, iar glasul – parcă și mai chelălăit. Nu știu ce taine se petreceau în cămara de culcare a cârciumarului, dar am băgat de seamă că Frosa avea mereu sprâncenele încruntate, iar vocea îi devenea morocănoasă și aspră ori de câte ori îi grăia bărbatului ei. Mie îmi vorbea în schimb cu blândețe, iar adeseori, atingându-mi ca din întâmplare genunchii cu genunchii săi dolofani, atunci când cinam împreună cu ea și cu Calomfir în odaia din spatele cârciumii, fața ei se înroșea pe neașteptate, ca și cum ar fi fost o față de fetișcană.

De câteva zile, începusem să mă așez iarăși la masa de joc.

Norocul, care îmi fusese atât de potrivnic în casa lui beizadea Mihalache, trecuse de partea mea, așa că am izbutit în scurt timp să dau câteva lovituri, dar n-am izbutit să biruiesc mahmureala posacă a cârciumarului. Calomfir îmi număra de fiecare dată cinstit partea mea de câștig, își îndesa mofluz partea lui în chimir, fără să scoată o vorbă, învăluindu-mă doar în privirile sale posomorâte și tot mai tulburi de băutură.

Și Frosa devenise ciudată și își schimba de la o zi la alta purtarea. În unele zile era încruntată și arțăgoasă, băgându-le spaima în oase petrecăreților care-i știau frica de multă vreme și nu îndrăzneau pentru nimic în lume să se abată de la pravila ei : cântările încetau, încetau și hohotele de râs deșucheate, iar în cârciumă se auzea doar un zumzet moale de voci, căci nu era de glumă cu Frosa.

Erau însă și zile când birtășița înflorea ca un trandafir.

Atunci râdea și glumea cu mușteriii, dând slobozie chiar și la snoavele mai fără perdea, lua ea însăși câte o gură de vin din cănile pe care le purta pe la mese, zicând că astfel le îndulcește, ba chiar îi îngăduia bărbatului ei să depene una sau alta dintre poveștile sale despre vremurile mai vechi, în care birtașul din Podul Calicilor era un meșter de neîntrecut.

Așa am auzit pentru prima dată în viața mea despre isprăvile unor căpetenii vestite, despre Jianu sau Tunsu, niște oameni aprigi și fără frică de lege, care tăiaseră și mulți greci de ai mei, ce aveau pe atunci mare putere și bogăție în țara valahilor, chiar prințul lor fiind rânduit de păgâni dintre dânșii. Și tot pentru prima dată am auzit și despre pandurii care se amestecaseră în Eteria noastră grecească, arătându-i mai întâi ascultare prințului Ypsilanti și încercând pe urmă să se înțeleagă cu turcul și să scape de grec, căci cămașa e totdeauna mai aproape de piele. Faptele acestor dușmani ai neamului meu le istorisea Calomfir, iar în zilele sale mai bune Frosa urmărea cu sufletul la gură povestea birtașului : obrajii ei își schimbau culoarea de la o întâmplare la alta, își pierdeau roșeața și se înroșeau iar, după cum birtășița se întrista sau se bucura, iar atunci când vreunul din Bujorii sau Tunșii din povestea lui Calomfir izbutea să ducă de nas și să facă de râs stăpânirea, crâșmărița izbucnea într-un hohot de râs sănătos, care îi zguduia țâțele dolofane

și tari, pândite cu coada ochiului de toată partea bărbătească din cârciumă.

Ascultam și eu la halimaua birtașului, iar închipuirea mea începea s-o ia razna. Îmi aminteam atunci de poveștile tatălui meu despre sulioții lui Markos Botzaris, mă bucuram pentru prinderea lui Tudor Pandurul, măcelărit din porunca prințului Ypsilanti, și-i și vedeam în închipuire pe toți acești valahi setoși de sânge și slobozie săgetându-mă cu singurul ochi ai lui beizadea Mihalache, căruia îi împrumutaseră întru totul înfățișarea. Istoria Eteriei, așa cum o știam din anii copilăriei, mi se depăna dinainte : trăiam în mintea mea toate nenorocirile prințului Ypsilanti : brațul lăsat pe câmpurile însângerate ale Europei la vremea când îl slujea pe împăratul muscalilor, încercările sale de a scula Valahia și Moldova, unde însă grecii mei erau urâți mai abitir decât turcii, trădarea lui Tudor – născută de dușmănia dintre neamul lui și al nostru, lașitatea țarului Alexandru, viclenia prințului Metternich. Sângele palicarilor – amorțit multă vreme – începea să-mi clocotească iarăși în vine, iar în asemenea momente de zbucium îi uram cu tărie pe Calomfir și pe Frosa, ca și pe toți bețivanii adunați în cârciuma lor, dar îl uram mai ales pe beizadea Mihalache – pe care în închipuirea mea îl socoteam urmașul direct al lui Tudor și al pandurilor.

Uneori, nu mă răbda inima și mă apucam să-l contrazic pe birtaș, încercând să înfățișez adevărul despre faptele Eteriei noastre grecești, așa cum le știam din poveștile tatălui meu, iar Calomfir nu se supăra. Doar privirile Frosei erau umbrite de o pânză de întuneric, în timp ce oamenii strânși pe la mese făceau mare haz de vorbele mele și se apucau să-mi maimuțărească românească stâlcită.

De la o vreme, Manoil își luase obiceiul să poposească din când în când la ospătăria din mahalaua Calicilor.

Se punea la un colț de masă mai lăturalnică, fără să-i bage în seamă pe oaspeții cârciumarului, și, dacă se întâmpla să mă aflu în cârciumă, mă sorbea din priviri. Eu mă făceam că nu-l văd, bănuind că a venit să mă spioneze, dar birtașul și birtășița îl tratau cu mare fason, ploconindu-se în fața lui ca în fața unui os boieresc și

prefăcându-se că nu bagă de seamă petele de grăsime de pe redingota lui ponosită, gulerul soios, lațele murdare de păr pe care nu izbutea niciodată să le pună în rânduială.

Uneori, auzindu-i tusea uscată de ofticos, rămâneam ascuns în odaia din spatele cârciumii, de unde, printr-o găură meșterită în scândura ușii, izbuteam să-i pândesc fiecare mișcare. Îl vedeam cum aruncă priviri cercetătoare în toate părțile, cum tresare ori de câte ori vreun însetat oarecare deschide ușa fundacului, cum – întunecându-se după o vreme la față – începe, cu gândurile duse aiurea, să-și sugă piatra inelului, lăsând neatinsă ulcica de vin pe care i-o aducea birtășița.

Nu puteam să nu-i admir mâinile croite atât de desăvârșit, dar îl uram din străfundul inimii mele, după cum uram dezmierdările sale scârnave și jurămintele lui mincinoase de dragoste. Și după cum îi uram pe toți acești români, cărora le goleam cu tot mai multă înverșunare chimirele și care îmi cruțaseră viața în pământul Bulgariei doar pentru a-mi răpi libertatea și pentru a face din mine slujnicul și dobitocul lor de povară. E adevărat, Frosa și Calomfir nu îmi însemnaseră pieptul cu nici o pecete, dar ce eram eu dacă nu sluga birtașului și a birtășiței, care se foloseau de darurile mele de păcălici ca să-și sporească agoniseala? Iar blestematul de Manoil nu se folosise și el de tulburarea pricinuită de întâmplările prin care trecusem în casa stăpânului său pentru a-și potoli toate poftele și dorințele păcătoase?

Inima mea începu să clocotească de ură și dorință de răzbunare.

Cred că niciodată n-a făcut meșteșugul meu de coțcar atâta prăpăd prin Podul Calicilor. Lăsasem de-o parte toate fandoselile mele de fetișcană, acum jucam dârz, pe ponturi tot mai mari, care ajungeau aproape totdeauna în lada lui Calomfir. Coțcarii din mahala îmi luaseră frica, nu doar din pricina norocului meu, ci mai cu seamă din pricină urii pe care mi-o citeau în ochi și în strâmbătura buzelor mele ce îmi trăda fără doar și poate răutatea din naștere.

Acum dascălul Iorgu mă blestema și mă afurisea pe față, numindu-mă diavol în piele de om și sfătuindu-l pe Calomfir să mă alunge până n-o să-i duc la pierzanie și avuția și casa. Moșneagul

nu-și mai lepăda niciodată, atunci când se întâmpla să mă aflu în cârciumă, batista soioasă din dreptul adulmecătorii, urlând că duhnesc mai grozav decât toate haznalele iadului la un loc, iar vorbele lui începeau să aibă trecere la mușteriii birtașului. Unii se apucaseră să se uite la mine chiorâș, punând câștigurile mele la cărți pe seama prieteniei cu dracul, iar alții susoteau pe la colțuri că-i făcusem farmece de dragoste Frosei, care nu mai îndrăznea să-mi ia apărarea pe față, dar se uita urât la dascălul Iorgu și izbea vârtos cu pumnii ei mari în tejghea când moșneagul începea să mă afurisească.

Ura mea, pe care izbutisem să o stăpânesc până-atunci, a izbucnit într-o seară, când, clătinându-se de băutură și bătrânețe, dascălul Iorgu a început să tămâieze prin cârciumă cu o cădelniță, zbierând că trebuie să alunge numaidecât duhoarea de drac. O parte din mușterii i-au ținut hangul: am văzut câteva mutre roșcovane de negustori ridicându-se de deasupra carafelor cu pelin și murmurând în cor cuvintele rugăciunii de exorcizare pe care o bălmăjea dascălul Iorga.

Asta era mai mult decât puteam îndura. M-am repezit asupra moșneagului și am început să-l altoiesc zdravăn cu pumnii și cu picioarele, făgăduindu-i că o să-i tai din rădăcină adulmecătoarea afurisită. Cred că l-aș fi omorât în bătaie dacă nu m-ar fi ținut brațele puternice ale Frosei. Roșie toată de mânie, birtășiță l-a smuls pe dascălul Iorgu dintre mâinile mele și l-a aruncat afară în uliță, urlând că tractirul ei nu e bolniță de nebuni și că de acum înainte nu va îngădui în cârciumă nici o abatere de la pravilele sale nescrise.

Eram gata să-i las baltă pe birtașii din Podul Calicilor, când o întâmplare neașteptată mi-a schimbat nu doar hotărârea, ci și firul vieții în întregime, care de acum înainte avea să se întâlnească, după legea cercului care se rotește înainte și înapoi, cu câteva dintre mințile cele mai luminate ale Europei.

În partea din urmă a istoriei mele, pe care trebuie s-o pui pe hârtie întocmai, fără să scoți nimic sau să pui ceva de la tine, o să-ți arăt cum eu, Kostas Venetis, născut și crescut printre oameni

de rând, am ajuns să stau la masă cu odrasle împărătești și să cunosc partea tainică a politichiei, să hălăduiesc în tavernele anarhiștilor și prin palatele principilor, să mă înfrunt cu polițiile și cu iscoadele mai multor imperii, servindu-i de fiecare dată răului, potrivit strâmbătății mele din naștere.

Iar pe omul care m-a azvârlit în toate aceste întâmplări atât de întortocheate, încât cu siguranță ți se vor părea amăgeli și scorniri, nu știu dacă se cade să-l blestem sau să-l binecuvântez, socotindu-l, alături de părintele Makarios, adevăratul meu tată. Despre dânsul multe nu pot să-ți spun, căci puține cunosc și eu însumi, ba chiar și acest puțin trebuie să-l păstrez pentru mine din pricina unui jurământ care mă silește să trec sub tăcere anumite taine hărăzite să rămână pentru vecie în întuneric. Dar lucrurile pe care mi-e îngăduit să le spun o să le afli în întregime, Nemțoaico, dacă moartea va lăsa să-mi duc povestea la capăt, ca să fie, și ție și altora, de pilduire și învățătură. Căci machinăria pricinilor lumești nu se învârte – așa cum cred firile slabe la minte – cu de la sine putere, ci prin știința celor care, uniți prin frății și legături tainice, se pricep s-o împingă înainte sau înapoi, s-o grăbească ori s-o încetinească, îi slobod pe unii și îi iau în robie pe alții, după pilda lucrării lui Dumnezeu, care îngăduie deopotrivă și răul și binele.

Tu te aștepți pesemne să-ți istorisesc acum despre Frosa și despre hăul de sub catrințele ei, dar eu nu de relele cele de rând, care ne vin de la pântece, mă pregătesc să vorbesc, căci de acelea, cu ajutorul trufiei și al iubirii deșănțate de sine, am izbutit să mă slobozesc. Mult mai amarnici decât demonii cărnii sunt însă demonii minții și tocmai despre lucrarea acestora vreau să-ți fac o vorbire amănunțită, urmând firul poveștii mele, care se apropie acum de părțile ei cele mai fioroase și mai năzdrăvane.

Prin urmare se cade să cunoști că, la puțin timp de la întâmplarea cu dascălul Iorgu, într-un lăsat de seară, când ieșisem pe ulița din fața fundacului să-mi mai adun gândurile și să mă mai răcoresc de privirea pofticioasă a Frosei, m-am pomenit luat aproape pe sus de un zdrahon care mi-a șuierat în ureche că are poruncă să mă ducă dinaintea lui beizadea Mihalache.

La numai câțiva pași de mine aștepta aceeași trăsură cu perdelele trase, întunecată, ca un car de înmormântare.

Nici nu mă dezmeticisem bine din spaimă și din mirare când m-am pomenit azvârlit pe bancheta din spate, alături de un bărbat cu pălăria trasă pe ochi, în care l-am recunoscut cu mare uimire pe boierul cel mărunțel. Parcă fără voia mea, i-am căutat privirea ghețoasă, care îmi aducea aminte de șerpii lui Abdulah, dar de data asta beizadea Mihalache își ascunsese ochiul teafăr, în legătură cu care nu mă puteam dumiri dacă e albastru sau negru, sub sticla fumurie a unui monoclu. Am încercat să mă țin cât mai departe de dânsul, dar ori de câte ori trăsura se împiedica în hârtoapele ulițelor bucureștene, genunchii mei se atingeau de cei ai boierului, care se strâmba la mine urât și scotea un fel de mormăit din fundul gâtlejului.

Eram mort de frică și nu îndrăzneam să fac nici cea mai mică mișcare.

Beizadea Mihalache tăcu multă vreme. Apoi, pe neașteptate, își drese glasul de câteva ori și începu, într-o grecească desăvârșită, o cuvântare atât de ciudată pentru un flăcăiandru neștiutor în pricinile lumești, așa cum eram eu pe vremea aceea, încât nu sunt sigur nici astăzi că pot s-o redau întocmai așa cum am auzit-o. Iar după ce am ascultat cuvintele lui beizadea Mihalache, n-am mai fost cel de dinainte, căci boierul izbutise să sădească în mine o voință nouă și o nouă înțelegere, făcându-mă să pricep rostul mai adânc al strâmbătății mele din naștere și dezlegându-mi acele taine ale firii mele schiloade pe care nu fusesem în stare să le pătrund cu mintea până atunci.

Cuvântul lui beizadea Mihalache

Tinere – își începu cuvântarea boierul cel chior de un ochi –, nu trebuie să te miri că îți vorbesc în graiul părinților tăi, căci eu însumi am o parte însemnată de sânge grecesc, trăgându-mă din osul împăraților bizantini, pe care stăpânirea păgânilor l-a risipit și prin părțile astea de lume. Patru dintre strămoșii mei au stat pe tronul Valahiei, iar unul dintre dânșii – cel a cărui moarte înfricoșată ai văzut-o zugrăvită în odaia mea de culcare – a cutezat să se ridice

împotriva puterii turcești și a fost un martir al creștinătății, plătind cu capul pentru toate păcatele neamului meu, care și-a clădit bogăția și faima pe silnicie, a jefuit și a jughinit fără milă.

Lesne mi-ar fi fost și mie să mă înalț la treptele măririi domnești, dacă n-aș fi știut cât de amăgitoare este puterea domnilor și a împăraților și dacă n-aș fi fost unul din mădularele unei puteri mult mai grozave, slujite de o mare mulțime de oameni din straturile de sus și de jos, de la capetele încoronate și până la pălmașii de rând, acea putere care săvârșește răul în numele binelui ce va urma după rău, năruiește pentru ca să poată zidi, înrobește ca să poată apoi slobozi și pregătește războiul pentru a înscăuna Pacea de o mie de ani. Mlădițele ei se întind peste tot și slujindu-mă pe mine, însemnat fiind pentru totdeauna cu herbul familiei mele, după cum a voit întâmplarea, ești tu însuți acum una dintre aceste mlădițe, menite să aducă Evropa, după ce împărații și scaunele lor se vor fi prăbușit, sub ascultarea unui singur păstor.

Cele mai strălucite minți ale omenirii lucrează pentru ducerea la bun sfârșit a acestei sarcini măreațe, iar roadele au și început să se vadă: de mai bine de o sută de ani, lumea e cutremurată de revoluții, popoarelor și claselor oropsite li s-a insuflat duhul de libertate, tronurile împăraților se clatină. Iată: austriacul e silit să-și împartă puterea cu ungurul, împăratul Napoleon – măturat de vântul războiului, turcul – bătut de muscal, împărăția rusească – în fierbere sub cârmuirea liberală a țarului Alexandru al II-lea.

Noi cutremure vor veni, mai curând decât crezi, unii se vor ridica și alții se vor prăbuși, unii vor birui, iar alții vor fi biruiți.

Fericit cel ce jinduiește după putere în aceste vremuri de tulburare, căci acela va ședea în tronul judecătorilor și va stăpâni lumea.

Ție îți vorbesc mai deslușit decât altora, pentru că tu ai mai multă vârtute și mai multă pricepere decât cei de o seamă cu tine: slujind cu credință puterea căreia te-am încredințat, vei avea cu vremea, la rândul tău, o mulțime de slujitori, fiindcă vei învăța cum să-i iei în robie pe cei mai slabi decât tine, iar în locul inimii tale vechi vei primi o inimă nouă, pe potriva slujbelor ce or să-ți fie încredințate. Din momentul în care ai devenit omul meu tu nu mai ai nici tată, nici mamă, frați și surori or să-ți fie cine voi hotărî

eu, iar răsplata nesupunerii – moartea năpraznică. Nu vei cunoște alt dumnezeu decât pe mine care spun „urăște-ți aproapele", care poruncesc să minți, să furi, să ucizi și să te lepezi de Dumnezeul celor nevolnici. Un mare război e în pregătire: copiii vor ridica sabia asupra părinților, tatăl își va sugruma fiul și își va necinsti fiica, femeia se va răzvrăti împotriva bărbatului ei, săracii se vor ridica asupra bogaților și o împărăție asupra alteia, tronurile împăraților se vor prăbuși, vor fi răscoale și revoluții, foamete și mare vărsare de sânge. La pregătirea acestui război – după care vor domni Pacea de o mie de ani și Împărăția dreptății – trudește pe ascuns, așa cum ți-am spus, o mare mulțime de oameni: de acum te numeri și tu printre ei, sortit fiindu-ți să lupți, sub poruncile mele, împotriva rânduielii de astăzi pentru a aduce rânduiala de mâine și să sapi la temelia zidirilor pentru a pregăti o nouă zidire.

Ce ești tu acum mai mult decât un fir de pulbere bătută de vânt? Nu mai ai părinți, nu mai ai țară, ai doar colbul de pe pingele și încă și acela e colbul unui oraș străin, unde cei din neamul tău sunt socotiți drept dușmani. Cât ai stat în casa mea te-am cercetat cu luare-aminte: ai minte ageră, inimă tare, hotărâre și îndrăzneală, care prețuiesc mai mult decât o avere, dacă te pricepi să le chivernisești. Slujba pe care ți-o menesc te va purta prin toate straturile societății și vei ajunge în palatele celor avuți, pe care o să-i ai la picioarele tale, pentru că vei merge acolo în numele meu și al puterii pe care o slujesc eu. Pecetea mea, precum și alte semne de taină, despre care o să afli la vremea lor, îți vor deschide ușile cele mai ferecate, iar acolo unde oamenii de rând, așa cum erai tu înainte de a deveni robul meu, sunt siliți la ascultare și la supunere, tu o să poruncești și o să strivești sub picior, iar toate faptele tale, bune sau rele, or să fie după dreptate, căci dreptatea se face întotdeauna după cuvântul celor puternici. Lumea e alcătuită din stăpâni și din robi, din cârmuitori și ocârmuiți, dar puțini știu unde se află cei care au cu adevărat putere și stăpânire, fiindcă puterea nu stă la vedere, ci se află ascunsă – câteodată sub o redingotă ministerială, dar și mai adesea încă sub o zdreanță de cerșetor. Dacă m-ai fi dovedit la jocul de cărți, ai fi câștigat o sută de mii de napoleoni. Dar ce sunt toți acești bani, dacă nu pulbere și deșertăciune, față

de puterea ascunsă din care te vei împărtăși de acum înainte, pe care o s-o slujești și care te va sluji la rândul ei, ocrotindu-te pretutindeni și veghind asupra ta, astfel ca nici un fir de păr să nu ți se afle vreodată sub amenințarea primejdiei ?

Îndrăznește ! Eu am biruit în mine glasul Dumnezeului vostru, spânzurat de un lemn, căci acela e Dumnezeul celor bicisnici. O nouă religie îl va aduce în loc de Dumnezeul robilor pe Dumnezeul stăpânilor, în loc de Dumnezeul iertării pe Dumnezeul neîndurării, în loc de Dumnezeul făcătorilor de pace pe Dumnezeul făcătorilor de război.

Proba sângelui, la care o să te supun în curând, va fi, mai mult decât pecetea cu care ai fost însemnat, semnul legăturii dintre tine și mine. Și cu acest semn vei fi recunoscut drept un mădular al puterii pe care o slujesc eu ; cercetându-te am văzut că ai în sufletul tău duh de trufie și din acest duh de trufie ți se va făuri scara pe care să te înalți peste sufletele de rând, dacă te vei arăta volnic în îndeplinirea poruncilor și a slujbelor, oricare ar fi acestea și oricât le-ar socoti alții drept păcătoase și diavolești. Și cum ai putea să nu te dovedești volnic, când inima și viața ta sunt în mâinile mele ? Iar dacă m-am înjosit într-atât încât să-ți fac eu însumi aceste deslușiri (pe care de obicei le las pe seama slujitorilor mei) este tocmai fiindcă văd că ai fost plăsmuit dintr-o plămadă mult mai aleasă decât alți flăcăiandri de teapa ta și n-ai suflet de rob. Slujește-l mai departe pe birtașul din Podul Calicilor, golește mai departe cu râvnă chimirele negustorilor și așteaptă cuvânt de la mine. Toate poruncile mele vor ajunge la tine prin gura lui Manoil, căruia trebuie să-i dai toată cinstirea cuvenită unui slujnic de-al meu și pe lângă care am hotărât că vei ucenici de acum înainte.

Fii vrednic și să nu te temi de nimic.

Nu știu dacă o să mă mai vezi de acum înainte, dar eu o să te văd tot timpul, o să știu ce faci, ce vorbești și ce cugeți, mâna mea te poate ajunge oriunde, iar de judecata mea trebuie să te înfricoșezi mai mult decât de judecata lui Dumnezeu, căci aceea vine sau nu, dar a mea vine cu siguranță.

Cine nu e cu mine e împotriva mea, iar cine e împotriva mea mai bine nu s-ar fi născut niciodată.

Ochii lui Kostas Venetis licăreau ca ochii unei sălbăticiuni, în timp ce istorisea despre cuvântul lui beizadea Mihalache.

Apoi tăcu pentru multă vreme, ștergându-și cu dosul palmei broboanele de transpirație de pe frunte.

Din vorbirea boierului – spuse Kostas într-un târziu – am înțeles astfel o parte din taina strâmbătății mele din naștere. Această strâmbătate era adevărata pecete cu care fusesem însemnat, și care stârnea pretutindeni scârba și groaza oamenilor de bine. Mi-am urât părinții și casa, am fost, încă din anii mei de pruncie, într-un război necurmat cu toți oamenii, socotindu-mă mai presus de ei, iar drept folos am avut doar răutățile lor – pumnul în falcă și piciorul în cur. Până atunci fusesem de unul singur ; cuvântul lui beizadea Mihalache îmi dădea de știut că se aflau pe fața pământului numeroase firi strâmbate din voia lui Dumnezeu, între care se legaseră prietești tainice și tovărășii, iar acolo unde nu putusem răzbi doar prin puterile mele aveam să răzbesc prin puterile altora – toți cu firea strâmbată și pocită de Dumnezeu, puși să strivească toate legile și tocmelile omenești, încă și mai strâmbe decât strâmbătatea noastră din naștere.

Există o lege pe față și o lege ascunsă, una a celor nevolnici, alta a celor tari în vârtute – cărora Dumnezeu le-a dat putere asupra celorlați și i-a orânduit în scaunul stăpânitorilor, împlinind astfel legea cercului ce se rotește înainte și înapoi, despre care aveam cunoștință din învățătura părintelui Makarios.

Dumnezeu schilodește ca să îndrepte, iar blestemații de Dumnezeu, printre care socoteam că mă număr și eu, sunt adevărații aleși ai lui Dumnezeu. Slujindu-l pe beizadea Mihalache, credeam eu atunci cu mintea mea de copilandru necopt, voi fi răzbunat pentru toate silniciile pe care le îndurasem. Dacă lumea mă futuse în cur, o să fut și eu în cur lumea, plătind cinstit – dinte pentru dinte și ochi pentru ochi, căci fututul din ură e mai presus decât fututul din dragoste.

Îndurasem multe și aveam multe de răzbunat.

Noaptea așterneam pe hârtie poveștile lui Kostas Venetis, iar ziua mă străduiam să împlinesc cât mai bine poruncile spițerului și slujbele din casa lui *signor* Galeazzo.

În ceasurile cât lipseam de acasă, Kostas îmi citea însemnările și găsea mereu câte o pricină de nemulțumire, așa că hârtiile mele erau tot timpul pline de corecturi. De când boala lui a dat înapoi, dar mai ales de când a aflat despre înțelegerea mea cu spițerul (căci despre *signor* Galeazzo și caznele la care acesta mă supunea n-am îndrăznit să-i fac vreo mărturisire) Venetis mă cercetează adesea sever și mă suduie din senin sau mormăie niște amenințări stranii, cărora nu izbutesc să le prind înțelesul.

Și asta se întâmplă mai ales atunci când, răzbit de oboseala de peste zi, nu pot ține pasul cu povestirea, încep să văd și să aud ca prin ceață, iar condeiul începe să-mi șovăie între degete. Acum Kostas Venetis mă silește să stau cu picioarele într-un lighean cu apă rece în vreme ce scriu, iar degetele lui mă ciupesc de obraz cu răutate ori de câte ori prind să dau semne de oboseală.

Vânătăile ce îmi acoperă fața au stârnit curiozitatea lui *signor* Galeazzo, care încearcă să mă tragă de limbă. Bănuiește că am un ibovnic și face tot soiul de glume măscăricoase pe seama mea. Apoi îmi cere să mă dezbrac și să mă vâr lângă dânsul sub pătură, căci numai căldura unui trup tânăr mai poate să-i lecuiască răceala la pântece. Mă încolăcește strâns cu mâinile și picioarele sale gubave, iar câteodată mă pipăie.

M-am plâns de toate astea spițerului, care mă sfătuiește să tac și să rabd.

Nemțoaico – îmi spuse într-o seară, cu o voce mai blândă decât glasul său arțăgos din ultima vreme Kostas Venetis –, poate se cade să știi că dacă mă port mai aspru cu tine de când, cu ajutorul vracilor și spițerilor, m-ai sculat pentru scurtă vreme din moarte, e pentru că eu, Kostas Venetis, ghicesc la tine tot mai puțină tragere de inimă și râvnă la scris și simt că te-ai și lepădat de mine în inima ta, pe potriva firii tale neștiutoare.

Pe mine nu leacurile tale m-au întors însă la viață, ci grija ca povestea vieții mele să nu rămână neterminată, iar dacă voi izbuti

să-mi duc istorisirea la capăt înseamnă că am biruit moartea. Am citit în cărțile povestașilor celor vechi despre numeroși oameni care și-au câștigat viața în schimbul unei istorii. Ceea ce ți-am povestit și-ți voi povesti și de acum înainte – fie că sunt fapte aievea sau născociri – e bătălia lui Kostas Venetis cu moartea. Tu ai în schimb datoria să mă ajuți cu condeiul, pentru care mâinile mele nu mai au destulă vârtute, iar dacă nu-mi așterni cuvântul pe hârtie întocmai, fără să scoți nimic sau să pui ceva de la tine, înseamnă că mi-ai luat și viața adevărată și viața scrisă, care până la urmă sunt una.

Prin urmare, ia toc și hârtie și cată să fii cu mare băgare de seamă la toate vorbele mele, iar eu mă voi sili să istorisesc cât mai limpede și cât mai pe scurt, în așa fel ca tu să poți să însemnezi tot ce socotesc eu că trebuie să se știe despre viața lui Kostas Venetis, care astfel dă mărturie asupra strâmbătății sale din naștere în fața ta și în fața lui Dumnezeu.

Sub îndrumarea lui Manoil, pe care îl cinsteam acum ca pe omul de credință al lui beizadea Mihalache fără să mă arăt însă simțitor la numeroasele sale semne de dragoste, am început să mă lămuresc cu încetul în legătură cu daraverele de taină ale boierului.

Am aflat astfel că numeroși negustori din mahalalele Bucureștilor îi plăteau un tribut în bani lui beizadea Mihalache, iar în schimbul galbenilor scoși din chimir căpătau ocrotire și ajutor tainic împotriva răufăcătorilor, cu care boierul cel mărunțel avea înțelegerile sale ascunse.

L-am însoțit în câteva rânduri pe Manoil prin posomorâtele case negustorești și l-am ajutat la strângerea dărilor care se scurgeau din belșug în buzunarul, niciodată sătul, al stăpânului. Erau darnici cu beizadea Mihalache comercianții din București, bogătanii, dar și cei cu mai puțină dare de mână și scoteau, fiecare după puterile lui, plata ce le era rânduită, căci învățaseră să-i știe de frică: prin cartierele negustorești circulau niște istorii care-ți făceau părul măciucă despre dughene prădate sau depozite mistuite de foc, despre fete de negustor răpite și siluite, despre copii furați de la mamele lor și dați pe mâna țiganilor care-i schilodeau, îngroșând

astfel cu prinos nou rândurile cerșetorimii. Iar păgubașii se numărau mereu printre cei care îndrăzniseră să nu-i facă voia boierului – om crud și răzbunător, ce nu lăsă să-i scape nepedepsită nici o scânteie de răzmeriță.

Una din primele slujbe pe care a trebuit să le împlinesc din porunca lui Manoil a fost să răspândesc aceste istorii prin localurile cercetate de negustori, sporindu-le frumusețea, dar mai ales partea de groază, după puterile mele. Și cum nu-mi lipseau darurile de povestaș, cred că istorisirile mele au făcut să tremure de frica lui beizadea Mihalache sub plapuma lor de mătase pe mulți capi ai comerțului românesc, care se dovedeu creduli ca niște copii atunci când îi scoteai de la rânduiala negoțului. Nu-i cruțam nici pe birtașii din Podul Calicilor, pe care continuam să-i slujesc, dar acum o parte din câștigurile dobândite de Calomfir cu ajutorul harurilor mele de pezevenghi lua forma peșcheșurilor și a tributului încasate de Manoil în numele lui beizadea Mihalache.

Astfel, cu ajutorul secretarului boieresc, care primise misia să mă lămurească și să mă îndrume, am început să iau cunoștință de partea ascunsă a Bucureștilor, acolo unde se făceau și se desfăceau toate intrigile și toate panglicăriile.

Am ajuns, în tovărășia lui, până în sălașurile de la Curtea Arsă, ale lotrilor și ale milogilor, care îmi aminteau de tainițele Stambulului, pe unde hălăduisem în timpul slujbei mele la Abdulah.

Și Curtea Arsă îi plătea tribut lui beizadea Mihalache.

Vestiți șefi de bandă ca Oacă sau Buză, Gătej sau Falcă-de-Porc, căutați în zadar de poliția prințului Carol, depuneau regulat în mâinile de madonă ale secretarului boieresc impozitul cuvenit. Iar Oacă îndrăznea să se arate în cafenelele din centrul orașului și să le facă ochi dulci nevestelor de boier, fudulindu-se cu mustățile sale negre și cu cercelul de argint din ureche. Se spunea că se bucură de multă trecere în anumite alcovuri, căci doamnele din protipendada bucureșteană aveau o mare slăbiciune pentru țiganii cu care se spurcau de sute și de sute de ani – după cum m-a încredințat Manoil.

Datorită secretarului boieresc am avut acces și la adunările de taină ale tinerilor naționaliști, care se înflăcărau pentru slobozia

românilor de peste munți, aflați sub stăpânirea coroanei austriece. Am văzut chipuri exaltate, ochi încărcați de mânie care fulgerau de sub pălăriile trase pe frunte, mâini agitate prin aer într-un vacarm de glasuri care cereau ba război cu Austria, ba uciderea prințului Carol și am putut să admir, printre acele chipuri lipsite îndeobște de frumusețe și grație, fruntea imensă, plămădită parcă din alabastru, a unui poet renumit care (mi-a șoptit Manoil) se pregătea să îmbrace cămașa morții pentru cauza neamului.

După cum aveam să aflu ceva mai târziu, toți acești patrioți, despre care spionii austrieci trimiteau rapoarte pline de îngrijorare la Viena, primeau mari ajutoare bănești din partea lui beizadea Mihalache. Eu însumi aveam să duc, într-o noapte afurisită a anului următor, pe drumuri de munte puțin cercetate, o mare încărcătură de armament până la granița cu Austria. Armele erau pentru mocanii din munți, printre care stăruia încă vie amintirea crăișorului Iancu. Aici trebuia ațâțat duhul de răzmeriță, ce urma să ducă la un război dezastruos cu Austria, la plecarea de pe tron a prințului Carol, la mari tulburări și blestemății.

Am ajuns chiar și în tainița din subsolurile unui conac părăsit, unde câțiva renumiți calpuzani, despre care se credea că se află la adăpost în vechea mănăstire a Văcărețtilor ce fusese transformată în închisoare, băteau zi și noapte bani măsluiți pentru beizadea Mihalache.

Apoi Manoil mi-a spus că acum știu destule despre puterea stăpânului său. Urmează să fiu cercetat și supus la noi probe, după care voi primi, dacă mă voi dovedi vrednic, proaspătă poruncă și misie.

În vremea când, sub îndrumarea lui Manoil, începusem să aflu câte ceva despre tainele lui beizadea Mihalache și despre viața secretă a Bucureștilor, afacerile birtașilor din Podul Calicilor se cam poticniseră. Calomfir căzuse la pat, iar cârciuma rămăsese doar pe mâinile Frosei. Cât despre jocul de cărți – socotelile s-au încurcat și aici, după ce polițaiul cartierului, care se bucura de mare cinstire din partea birtașului, m-a poftit într-o zi să deșertăm împreună o stacană cu vin și mi-a dezvăluit că, puși la cale de

dascălul Iorgu, câțiva negustori din cartier mă reclamaseră la poliție, sub învinuirea de coțcărie. Sfatul polițaiului era s-o las mai domol cu fanții și damele, căci mai-marii lui ordonaseră o anchetă. Așa că acum jucam rar, pe câștiguri mărunte, din care o bună parte luau drumul pungii lui Manoil și, în așteptarea unor vremuri mai bune, o ajutam după puterile mele pe Frosa la daraverele birtului, dar n-o făceam din filotimie.

Întâmplările cu beizadea Mihalache îmi domoliseră năbădăile cărnii și nu mă mai gândeam la gaura birtășiței. Amintiri vechi începură să-mi licărească în minte: îmi aminteam de chinurile la care mă supusese drăcoaica de maică-mea (blestemate fie-i pulpele dolofane!), de pizda leoarcă de sânge și împuțită a Iepuroaicei, de curul falnic al Kivei, în fața căreia mă dovedisem neputincios și simțeam pentru partea femeiască numai ură și dorință de răzbunare. Plănuiam să mă joc cu poftele Frosei, a cărei asemănare cu maică-mea mi se părea tot mai izbitoare; aceleași țâțe vârtoase, aceleași pulpe ca aluatul de cozonac pus la dospit. Acum eu eram cel care îi șopteam birtășiței vorbe cu două înțelesuri și îi aruncam căutături pline de foc, deși în inima mea eram rece ca gheața. Câteodată puneam ca din întâmplare o mână distrată pe genunchii femeii, care se înroșea tare la față și nu schița nici un gest de împotrivire. Apoi, zile la rând mă arătam morocănos și anevoie de mulțumit, ținând-o la distanță pe Frosa. Simțeam că începusem să dobândesc mare putere asupra ei – semn că învățasem bine lecția lui beizadea Mihalache.

Uneori Manoil își deschidea inima către mine, împărtășindu-mi gândurile sale ascunse. El socotea că beizadea Mihalache (pe care ajunsese să îl slujească în urma unor întâmplări blestemate ce-aveau să-mi fie deslușite la un timp cuvenit) e nebun, nebun de legat.

Vlăstar al unei familii boierești scăpătate, care se putea întrece în noblețe și în vechime cu neamul boierului chior, îndrumătorul meu cunoștea tot ce se povestea cu jumătate de gură, prin saloanele ferecate ale nobilimii, pe seama lui beizadea Mihalache. Se zvonea că acesta avusese în tinerețe furii și pandalii, că stătuse în mai mult rânduri prin case de sănătate unde doftorii din Apus nu izbutiseră

să-i biruiască boala, ci doar s-o aducă la o stare de amorțire. Dar odată scăpat de la balamuc, boierul cel mărunțel se punea pe noi și noi blestemății care înspăimântaseră deopotrivă Parisul și Bucureștiul. Răutățile lui depășeau cu mult pe cele ale oamenilor obișnuiți și nu puteau să fie decât roadele unui creier bolnav. La Paris fusese principalul suspect într-un caz complicat de crime în serie și doar banii tutorelului îl scăpaseră de banca acuzaților și de pedeapsa cu moartea. O inteligență diabolică, însoțită de o îndrăzneală fără pereche, îndrăzneala nebunului, slujeau acestei minți strâmbe, care scuipa și călca în picioare toate rânduielile omenești. Numele și averea, care îl împinseseră pentru o vreme în fruntea politicii românești, legăturile sale tainice, ce se întindeau în toate straturile societății bucureștene, viclenia și darul prefăcătoriei cu care, vrăjindu-i pe unii și înfricoșându-i pe alții, izbutea să se facă ascultat și slujit, șantajul și crima, corupția și sperjurul îi dăduseră lui beizadea Mihalache putere peste mulți oameni, care se molipsiseră de nebunia boierului, închipuindu-și că lucrează, sub cârmuirea acestuia, pentru binele omenirii.

O bună parte din populația Bucureștilor servea drept unealtă pentru delirurile acestui nebun.

Zvonuri pe care Manoil le culesese de prin cuiburile boierimii bucureștene vorbeau cu groază despre o biserică ascunsă – biserica Antihristului – întemeiată de beizadea Mihalache după retragerea lui din politică. Greu de spus cât eres și cât adevăr era în aceste povești prin care lucra și invidia, dar era limpede că teama de boierul cel chior înghețа multe inimi, neocolind nici cancelariile Ministerului de Interne, nici palatul domnesc, unde domnitorul își mărturisise în mai multe rânduri îngrijorarea în legătură cu acest vechi slujitor al prințului Cuza, bănuindu-l de multe și neputându-l învinovăți fățiș de nimic.

Deși îl socotea fără doar și poate nebun, grozav se mai temea și îndrumătorul meu de beizadea Mihalache.

Pentru a-mi face asemenea destăinuiri, mă purta spre maidanele pustii de la marginea Bucureștilor și nu deschidea gura decât după ce se încredința, privind cu mare luare-aminte în toate părțile, ca un animal hăituit, că nu suntem ascultați de nici o iscoadă. Iar

chipul său palid se făcea și mai palid, mâinile și genunchii începeau să-i tremure convulsiv atunci când îmi șoptea că tocmai nebunia îl face pe boierul cel chior încă și mai de temut, căci faptele nebunului nu cunosc nici opreliște, nici măsură și sunt cu neputință de prevăzut dinainte.

Spre deosebire de Manoil, eu, care știam poate mai multe ca dânsul despre taina strâmbătății din naștere, ce se face după planul și voia lui Dumnezeu, nu eram însă convins de nebunia lui beizadea Mihalache – în care începusem să deslușesc un soi de părinte sau de frate mai mare, ce apucase să-și desăvârșească răutatea, care la mine era încă buruienoasă și nelucrată. Și îl pizmuiam din toată inima pentru desăvârșirea lui în răutate, așa cum îi pizmuiam cu înverșunare pe toți oamenii care, într-o împrejurare sau alta, se dovedeau mai presus de mine.

După ce fusese alungat din cârciuma Frosei, dascălul Iorgu se pripășise în gospodăria unui negustor gros și ciufut, care îmi cam purta sâmbetele, căci îi golisem, în mai multe prilejuri, chimirul.

Adulmecătoarea uriașă a moșului, înfofolită acum tot timpul într-o batistă murdară, îmi ieșea câteodată în cale când umblam, în tovărășia lui Manoil, pe ulițele din mahala. Moșneagul se uita la mine urât, dar nu îndrăznea să mă mai suduie. La rândul meu, deși tare i-aș fi retezat adulmecătoarea din rădăcină, mă prefăceam că trec pe lângă dânsul nepăsător, cu toate că teama de mirosul său ascuțit mă mai furnica și acum pe la spate.

Aveam să aflu, nu peste mult, că bucurându-se de protecția gazdei sale, om cu mare dare de mână și efor al bisericii unde dascălul Iorgu își făcea slujba în strană, pezevenghiul de boșorog continua să asmută împotriva mea tot Podul Calicilor. După ce ancheta poliției s-a înfundat, căci nimeni nu reușise vreodată să mă dovedească cu vreo coțcărie, dascălul Iorgu a pus eșecul cercetării pe seama puterilor mele drăcești și a căutat ajutor la preoți și la icoane.

Nu mică mi-a fost mirarea când, într-o duminică, după liturghie, m-am pomenit că un alai destul de grosuț – câțiva negustori și meșteșugari, dar mai multe băbătii uitate de secera morții, cu

bărbii încovoiate de cotoroanță – poposește, cu icoane și prapuri, în fața dughenei lui Calomfir. În fruntea alaiului pășea parohul bisericii – un popă țigănos și pleșuv, despre care se spunea că e în stare să fure și oul de sub aripa cloștii – iar alături de dânsul, dascălul Iorgu.

Priveam nedumerit, împreună cu Frosa, prin spărtura oblonului, (căci birtășița ținea totdeauna închis în zilele de duminică), la soborul ce se așeza în mare orânduială – bărbații în dreapta, femeile-n stânga, așa cum se face și în bisericile noastre grecești – dinaintea ospătăriei, apoi, la un semn al hoțomanului cu adulmecătoarea, se pune cu genunchii în pulberea uliței și nu știam dacă se cade să râd sau să mă înspăimânt de așa o parascovenie.

Frosa, care era mai slabă de înger, se lipi strâns de mine și îi auzeam inima ticăind sub ia ei de duminică.

Afară, popa molfăi rugăciunile începătoare, apoi, cu glas tunător, începu să citească molitvele Sfântului Vasile cel Mare, blestemând duhurile de casă și duhurile de uliță, duhurile de zi și duhurile de seară, în timp ce dascălul Iorgu afuma cu tămâie pereții de paiantă ai birtului, urlând că acolo se află vizuina Satanei.

În brațele mele, trupul Frosei ardea ca jăraticul, sfârcurile ei mă înțepau ca niște cuie fierbinți și am simțit viermele poftei mușcându-mă pe sub pântece. Fără să mai iau seama la blestemele popii, am încercat să-mi strecor mâna sub ia de sărbătoare a birtășiței, dar de data asta femeia s-a împotrivit. Am început să ne luptăm corp la corp și cred că aș fi reușit să ies biruitor și s-o dau gata pe Frosa, care tremura din toate încheieturile și avea pupilele dilatate de groază, dacă o ploaie de pietre nu s-ar fi abătut dintr-odată peste obloanele birtului. Nu era vreme de drăgosteli și de giugiuleală: mulțimea de afară, destul de liniștită la început, devenea tot mai furioasă, se auzeau urlete fioroase și amenințări la adresa birtașilor, dar mai ales la adresa mea, care eram numit pui de drac și sămânță de antihrist. Iar mai tare decât toți urla dascălul Iorgu, care nu se oprea din blesteme decât ca să fornăie tare din adulmecătoarea lui năpraznică, pe care și-o arăta acum în toată grozăvenia ei, holbându-și ochii de mortăciune. Își luase batista de la nas, iar scula lui de amirosit, mai roșie și mai mare ca niciodată, se strâmba

cumplit la fiecare urlet care tuna din beregățile moșului, ce se zbătea ca un epileptic aruncând anatemă după anatemă peste numele meu.

Răcnetele mulțimii l-au ridicat în cele din urmă și pe birtaș din culcușul unde bolea de câteva săptămâni. Palid ca moartea, înfofolit într-o cămașă de noapte care mătura dușumeaua, Calomfir s-a arătat pe neașteptate în prăvălie tocmai când o nouă ploaie de pietre a zăngănit în obloanele ferecate. Cu vocea sugrumată de spaimă, ne-a cerut să-l ducem de îndată în pivniță, unde se socotea mai la adăpost de furia mahalalei ce îmi cerea acum capul, pe care dascălul Iorgu se jura că o să-l spânzure, în chip de felinar roșu, de firma birtașului.

Am coborât așadar, purtându-l în brațe pe Calomfir, în pivnița încăpătoare a cârciumii. De aici nu se mai auzeau urletele descreieraților de afară. Ne-am adăpostit în spatele butoaielor uriașe, pe care abia le puteau urni din loc patru bărbați.

Apoi deodată, scuturat de o nouă spaimă, Calomfir mi-a poruncit să-i aduc lada de zestre a Frosei, în care era zăvorâtă toată agoniseala birtașilor.

Am urcat iarăși în cârciumă și am aruncat o privire prin spărtura oblonului.

Popa dăduse bir cu fugiții, negustorii se mai răriseră. Veniseră-n schimb, simțind sămânța zâzaniei și poate prilej de câștig, oamenii fără căpătâi, milogii din tinda bisericii, zamparagiii cartierului, scursoarea vizuinelor țigănești. Ieșiseră-n uliță, arătând o față îngrijorată, și câțiva din vecinii lui Calomfir. Acum gloata se răzlețise în mai multe grupuri; oamenii vorbeau între ei cu aprindere, părând că se sfătuiesc, iar dascălul Iorgu țopăia de la unii la alții, încercând să le asmută mânia cu duh de blestem și strâmbându-și groaznic unealta de mirosit.

Am înhățat cufărul cu arginții lui Calomfir și m-am grăbit să le dau de veste stăpânilor că pentru moment furia mulțimii se mai ogoise.

Birtașul și birtășița nu m-au simțit, se sfădeau între ei. Cârciumarul spunea că nu vrea să-și piardă numele și agoniseala din pricina mea și o sfătuia pe Frosa să mă azvârle în mâinile mahalagiilor care

voiau să-mi facă județ. Nevasta însă nici nu voia să audă: îl făcea pe birtaș scapete cu blană de iepure-n spate și spunea că e gata să mă apere ea însăși de mânia turbaților puși la cale de dascălul Iorgu.

Atunci am tușit tare de câteva ori, iar gâlceava a încetat. Cârciumarul îmi azvârli o privire cețoasă, încercând să ghicească dacă îl auzisem sau nu. I-am spus, făcând pe niznaiul și pe pruncul neștiutor, că îi îndeplinisem porunca, dar în inima mea încolțise deja dorința de răzbunare. Și m-am bucurat văzând că bărbia Frosei tremură de mânie și că ochii ei aruncă fulger negru spre Calomfir.

În cele din urmă, câțiva haidamaci, aduși de polițaiul cartierului (pe care îl bănuiam în solda lui beizadea Mihalache) i-au împrăștiat pe zamparagii din fața fundacului. Aveam să aflu și că pe numele dascălului Iorgu fusese emis un mandat de arestare, dar năsărâmba de moș izbutise să se facă nevăzut, pierzându-și urmele cu desăvârșire. Poliția scormonea după dânsul în van, răscolind mahalaua în lung și în lat, dar nu scormonea doar poliția, ci și iscoadele lui beizadea Mihalache, căci Manoil, pe care pățania mea îl îngrijorase din cale afară, hotărâse că bătrânul se cuvenea să primească o lecție.

În ceea ce mă privește, eu încercam în vremea aceasta să ticluiesc un plan de răzbunare cât mai drăcesc împotriva birtașului, de care mă socoteam umilit și trădat, după ce-l ajutasem să-și îngroașe averea.

Spaima prin care trecuse văzându-și cârciuma și avutul în primejdie agravase boala lui Calomfir. Doftorul care îl cerceta nu reușea să-i ghicească beteșugul, iar leacurile orânduite, pe care le înghițea cu o râvnă nemaipomenită, căci birtașul se temea grozav pentru viața lui, nu păreau să-i fie de ajutor.

Atunci am sfătuit-o pe Frosa să încerce cu puterea ierburilor, despre care aflasem destule la timpul cât fusesem învățăcelul părintelui Loukas.

Sub îndrumarea mea nevasta a început să-i pregătească birtașului o anume fiertură de buruieni, fără să știe că nu făcea altceva decât să-i administreze acestuia o otravă cu efect lent ce avea să-l răpună

cu siguranță în câteva luni. Și am mai sfătuit-o pe birtășiță, lăudându-mă în fața ei că învățasem meșteșugul medicinei într-o mănăstire de la muntele Athos, să-și supună bărbatul unei diete severe, care mergea până aproape de înfometare. Acum Calomfir nu mai primea de mâncare decât o dată pe zi : câte o zeamă chioară, prin care pluteau cu zgârcenie câteva fire de arpacaș. Din cauza nemâncării cârciumarul începuse să se umfle la pântece și slobozea niște vânturi cumplite, chircindu-se de durere la fiecare bășină.

Dar asta era doar partea neînsemnată din răzbunare. Nu era scutită nici birtășița, a cărei asemănare cu maică-mea stârnea în mine un potop de ură și de gânduri drăcești.

În vreme ce Calomfir se stingea încetișor, ca o lumânare, sub privirea tot mai nepăsătoare a nevestei, care lăsase îngrijirea bolnavului aproape în întregime pe seama mea, mă străduiam să răscolesc în măduva Frosei poftele cele mai înverșunate.

O înghesuiam prin ungherele cârciumii, îi pipăiam fără rușine țâțele mari și coapsele durdulii, iar femeia, care dârdâia de plăcere ca o cățea în călduri, se lăsa cu totul în voia mângâierilor mele bicisnice. Învățasem totuși ceva de la farmazoanca de maică-mea, blestemate fie-i mormântul și amintirea : în timp ce mă desfătam cu carnea albă a birtășiței, simțeam pentru trupul ei o ură năpraznică, o ură ce îmi ațâța simțurile până la nebunie.

În ziua când mi-am scos mădularul și i-am poruncit să mă sugă, mi s-a părut însă că deslușesc pe fața roșie de poftă a Frosei o umbră de șovăială. Atunci am apăsat-o tare de umeri și am silit-o să îngenuncheze la picioarele mele, apoi i-am descleștat buzele roșii și groase, vârându-mi în gura ei aproape cu forța ștremeleagul sculat.

Femeia mă sugea cu neîndemânare, era limpede că nu se mai dedase niciodată până atunci unui asemenea meșteșug. M-am slobozit greu și, după ce i-am umplut birtășiței gura de malahie, i-am tras un pumn vârtos în bărbie, făcând-o netrebnică și nepricepută. Și abia văzându-i gura podidită de sânge, m-am simțit ușurat cu adevărat.

Multă vreme, femeia nu mi-a mai vorbit după asta. A închis și cârciuma, pe care mahalagiii din Podul Calicilor începuseră să o cam ocolească de la întâmplarea cu dascălul Iorgu, dându-mi astfel de înțeles că nu mai are trebuință de slujbele mele.

Dar eu nici nu mă gândeam să-mi iau tălpășița, planurile mele de răzbunare erau încă departe de a fi duse la bun sfârșit. Mi-am cumpărat totuși un cufăr în care mă prefăceam că am început să orânduiesc tot ce agonisisem de când eram în slujba birtașului, lăsând-o pe Frosa să creadă că aș fi pe picior de plecare. Eram sigur că în felul acesta o voi face pe birtășiță să se întoarcă la cheremul dorințelor mele, care nu mai izvorau din fierbințelile cărnii, ci din acea răutate care ne vine din minte și care va sta de acum la temeiul tuturor faptelor mele mârșave. Ticluisem tot, până la cel mai mic amănunt, socotindu-mă un demn ucenic al lui beizadea Mihalache și nu acceptam nici în ruptul capului că planurile mele ar putea să se împotmolească.

În starea asta m-a găsit Manoil, care mi-a ciocănit într-o noapte încet la fereastră și mi-a cerut să-l însoțesc până la unul dintre sălașurile de taină unde se adunau oamenii din slujba boierului.

Erau numeroase asemenea sălașuri în București, pitite prin beciurile caselor boierești sau prin cuiburile negustorimii, căci armata lui beizadea Mihalache era peste măsură de mare și avea multe soiuri de arme.

De astădată trăsura tocmită de Manoil ne-a lăsat aproape de Curtea Arsă.

Sub călăuzirea secretarului boieresc, am coborât, străbătând beciurile surpate ale vechiului palat princiar, în care hălăduiseră odinioară domnitorii Valahiei, spre hruba uriașă unde se țineau, cu binecuvântarea poliției, sfaturile de taină ale tâlhărimii bucureștene. Câteva făclii atârnate de zidurile masive de piatră ne luminau drumul cu flacăra lor sângerie și, de undeva de deasupra noastră, am auzit strigătul bufniței. Fără voie, degetele mele s-au încleștat de brațul lui Manoil. Tremurând, din pricina frigului sau din pricina spaimei, omul de încredere al boierului mi-a șuierat în ureche că urmează să văd cum lucrează justiția lui beizadea Mihalache.

Am simțit atunci un fior de groază în măduva oaselor, iar degetele mele au strâns și mai tare de brațul lui Manoil. Mă întrebam ce faptă sau ce împrejurare nefericită stârniseră asupra mea fulgerele de mânie ale boierului.

Cu inima înghețoșată am ajuns astfel în sala de adunare a lotrilor, luminată de zeci de făclii. De-a lungul și de-a latul pereților se alinia o mulțime pestriță, în ale cărei rânduri i-am recunoscut pe mulți dintre căuzașii lui beizadea Mihalache, pe care apucasem să-i văd prin locurile noastre de întâlnire. Nu lipseau lungile surtucuri negustorești, nici șorțurile de piele ale meșteșugarilor, dar mai numeroși decât toți erau schilozii cu mădularele lor strâmbate de Dumnezeu sau de oameni, cu bubele lor adevărate ori prefăcute sau cu orbitele lor sângerii, din care pierise lumina vederii.

Pe trei lespezi înalte ședeau, drept în mijlocul hrubei, trei bărbați cu fețele ascunse în spatele unor glugi negre, la care am căutat cu mirare și groază, în timp ce Manoil îmi spunea la ureche că acela era tribunalul menit de beizadea Mihalache să judece pricina mea cu dascălul Iorgu.

Atunci am băgat de seamă că la picioarele judecătorilor zăcea un maldăr de cărnuri însângerate ce aducea a trup omenesc. Prins și aproape omorât în bătaie de oamenii lui beizadea Mihalache, dascălul Iorgu urma să fie supus judecății înfricoșate a boierului chior.

Când, împins de brațul lui Manoil, mă pomenii în mijlocul beciului, o mare agitație se stârni printre privitori: unii tropăiau, alții dădeau tare din mâneca vreunui braț ciung, ploua cu sudalme și cu vorbe de mascara. Atunci, sprijinindu-se-n cârjă, unul dintre judecători s-a ridicat în picioare, a bătut de câteva ori cu cârja în dușumea și a poruncit să se facă tăcere. Apoi, cu același glas tunător, m-a întrebat despre pricina pentru care îl chemasem la scaunul judecății pe dascălul Iorgu.

Măsurându-mi bine cuvintele, i-am înfățișat tribunalului toate necazurile pe care mi le pricinuise pacostea de moșneag, cu scula lui bestemată de mirosit.

Atunci judecătorul, îndreptându-și amenințător cârja către dascălul Iorgu, îl întrebă dacă își recunoaște vinovăția. De la picioarele

scaunului de judecată nu veni însă nici o mărturisire. Adunându-și ultimele puteri, cu o voce stinsă de muribund, dascălul Iorgu se apucă să blesteme biserica spurcată a Antihristului.

Între timp, judecătorii își ridicaseră glugile de pe față, strâmbându-și spre privitori chipurile înspăimântătoare. Erau chipuri acoperite de pecinginea albă a leprei, nasuri care purtau semnele bolilor rușinoase, guri fără buze din care se ițeau hârburile negre ale unor colți de sălbăticiune. Și ca la un semn, tustrei judecătorii izbucniră deodată într-un hohot năpraznic de râs, care te făcea cu ghețuș pe șira spinării, amenințându-l cu cârjele lor pe dascălul Iorgu.

Hohotea acum și mulțimea adunată în pivnița de la Curtea Arsă, agitând cârje, ciomege, bastoane albe de orb, ba chiar și câteva picioare de lemn, care în cele din urmă zburară în direcția moșului ce se zbătea neputincios la picioarele scaunului de judecată.

Apoi hohotele de râs se schimbară deodată în urlete de mânie.

„Proba sângelui!, proba sângelui!" – zbiera acum gloata dezlănțuită și o țandără ascuțită de lemn, azvârlită din rândurile mulțimii, îmi trecu la un deget de tâmplă.

Sudalmele grele, ocările țigănești și vorbele de amenințare ale judecătorilor au izbutit anevoie să potolească potopul de urlete. O liniște grea se așternu peste hrubă și l-am auzit pe mai-marele tribunalului întrebându-mă dacă sunt gata să-mi fac singur dreptate.

N-o să-ți povestesc îndeamănunt – își urmă istorisirea Kostas Venetis – despre slujba sângeroasă de măcelar pe care am îndeplinit-o în noaptea aceea. Nici cum, îngenuncheat pe pântecele moșneagului, pe care îl țineau strașnic trei matahale, i-am retezat în cele din urmă adulmecătoarea cu o custură tocită, anume aleasă de tribunal pentru a-i lungi cât mai mult chinurile. Și nici despre blestemele înfricoșătoare cu care m-a împroșcat necontenit dascălul Iorgu până ce și-a dat, într-un târziu, sufletul.

Groaza și scârba prin care am trecut îndeplinind porunca judecătorilor au fost atât de cumplite, încât de dulceața răzbunării nu m-am mai putut bucura. Mi se părea că săvârșisem un lucru drăcesc și îngrozitor, pentru care urma să dau socoteală, și când am plecat de acolo, cu hainele leoarcă de sângele moșului, aveam

mințile atât de tulburate, că nici n-am mai recunoscut chipul lui Manoil, pe care l-am crezut pentru o clipă cine știe ce diavol venit să mă ducă în beznele iadului. Secretarul boieresc a avut nevoie de ajutorul vizitiului ca să mă înghesuie în trăsură, căci mă zbăteam ca peștele în năvod și îmi amintesc ca prin ceață că am vomitat îndelung pe redingota lui Manoil. Îmi vin parcă în minte și apele negre ale unui lac în care m-am îmbăiat din porunca omului de încredere al lui beizadea Mihalache.

Dimineața m-a găsit hoinărind năuc, în niște haine de împrumut, printr-o pădurice de la marginea Bucureștilor, în vreme ce Manoil, mai palid la față ca niciodată, cu cearcăne albastre sub ochi, încerca să mă liniștească, mângâindu-mă pe obraz cu mâinile sale frumoase, la care strălucea inelul cu piatră întunecată. Când am ajuns în cele din urmă în vizuina mea din Podul Calicilor, purtat mai mult pe brațe de slujnicul boierului chior, aveam fierbințeală și îmi clănțăneau dinții, ca la bolnavii de friguri. Manoil mi-a pregătit așternutul, sub privirea mirată a birtășiței, și înainte de a cădea într-un somn negru și greu, am simțit parcă pe frunte sărutul de despărțire al secretarului boieresc.

Nu mi-a fost dat însă să zac prea multă vreme în odăița din spatele prăvăliei lui Calomfir.

De îndată ce trupul dascălului Iorgu fu descoperit sub unul dintre podurile Bucureștilor, poliția puse ochii pe mine: mulți oameni din mahala auziseră cum îl amenințasem cu moartea pe moș.

Așa am ajuns, eu, Kostas Venetis, pentru prima dată în viața mea, să fac cunoștință cu închisoarea.

Locul cămăruței, pe care Frosa o dichisise cu mâinile ei, încercând să-i dea o înfățișare cât mai prietenoasă, fu luat de celula strâmtă și întunecoasă a arestului preventiv. În loc de privirile drăgăstoase ale birtășiței am avut parte de privirea scrutătoare a judelui de instrucție.

Cu mintea dezlânată încă de spaimele prin care trecusem, eram pe punctul să mărturisesc tot, socotind că și Dumnezeu și oamenii mă părăsiseră.

Atunci s-a întâmplat ca huiduma de temnicer, care ne supraveghea cu o străşnicie neobişnuită, să-mi înmâneze pe furiş un peticuţ de hârtie pe care cineva desenase stângaci herbul lui beizadea Mihalache.

IV. Capul

La vremea când osteneam să pun pe hârtie istorisirea lui Kostas despre dascălul Iorgu, *signor* Galeazzo începu să dea semne tot mai vădite de nebunie. Se hotărâse să nu-și mai părăsească niciodată odaia, socotind că pricina bolilor sale nu puteau fi decât schimbările de aer și temperatură. Mirosea îndelung mâncărurile care-i erau aduse la pat, temându-se că ar putea înghiți vreun lucru nesănătos, iar bucătăreasa fu concediată în ziua când nebunului i s-a năzărit că descoperă în chiselița de zarzavaturi cu care își ducea zilele o duhoare suspectă. Nu peste mult veni apoi rândul valetului : acesta uitase o fereastră deschisă, faptă de neiertat în locuința lui *signor* Galeazzo, unde nu se aerisea niciodată.

Cu obrajii aprinși de o roșeață nesănătoasă, bolnavul acesta închipuit mi-a mărturisit într-o zi că nu mai are încredere decât numai și numai în mine și că are de gând să lase pe mâinile mele toate sarcinile gospodăriei. Și ca să-mi câștige bunăvoința mi-a dăruit câteva bijuterii, ce aveau să ia în curând drumul unei case de amanet, căci Kostas avea nevoie de mâncare aleasă și din belșug.

Așa am devenit femeia la toate a lui *signor* Galeazzo.

Îi dereticam vizuina, îi făceam târguielile, găteam și spălam, trudind mai abitir ca o slujnică, dar mai presus de orice trebuia să-i îngrijesc sănătatea, adică să-i încălzesc de la căldura trupului meu mădularele slăbănogite, stând ceasuri întregi gol-goluț în culcușul stăpânului, care mă pipăia cu tot mai multă nerușinare.

Ajungeam acasă seara târziu și eram nevoit să să îndur ocările lui Kostas Venetis, nemulțumit de absențele mele și tot mai îngrijorat că nu va izbuti să își ducă istorisirea până la capăt.

Ziua eram slujnica lui *signor* Galeazzo, noaptea – slujnica lui Venetis.

Mi-era scârbă de *signor* Galeazzo și începuse să-mi fie frică de Kostas Venetis, care mi-a mărturisit într-o zi că se teme să nu-mi ia zilele într-un acces de mânie. Apoi m-a mângâiat pe obraz cu degetele sale dibace de scamator, spunându-mi că am totuși fire de floare sau de fluture.

Semnul primit de la beizadea Mihalache – povestea în vremea asta mai departe Kostas Venetis – m-a făcut să înțeleg că trebuia să-mi adun toate puterile și să-mi țin gura în fața judelui de instrucție.

Curând am fost mutat din celula comună într-o cămăruță destul de curată, unde aveam voie să primesc vizitele lui Manoil. Nu mai mâncam de la cazanul comun terciul subțire al hoților; temnicerul îmi aducea prânzul și cina de la un birt din apropiere, apoi mă servea el însuși, ca pe un pui de boier, făcându-mi temenele până-n pământ.

Încet-încet amintirile nopții de sânge începură să se topească. Mă învinovățeam pentru slăbiciunea pe care o dovedisem atunci, socotind că nu mă ridicasem la înălțimea strâmbătății mele din naștere, dar învinovățeam și soarta care mă azvârlise în temniță, făcând să se poticnească planurile mele de răzbunare împotriva birtașilor.

Manoil venea în fiecare zi să mă vadă. Mă învăță ce răspunsuri se cuvine să dau la întrebările judelui de instrucție, poruncindu-mi totodată să nu mă pierd cu firea și să nădăjduiesc; puterea lui beizadea Mihalache îmi va reda în curând libertatea.

De altfel, interogatoriile se răriseră, iar judele nu mă mai încolțea cu întrebări atât de viclene ca la început, nemaiarătând parcă nici o tragere de inimă ca să mă dovedească de ucigaș.

După cum am putut să aflu de la Manoil, crima mea ocupase pentru o vreme prima pagină a ziarelor. Iar despre nasul tăiat al dascălului Iorgu gazetarii făceau presupunerile cele mai prăpăstioase, vorbind mai cu seamă despre ritualurile unei anumite secte grecești căreia bătrânul i-ar fi trădat, pasămite, secretele. Și am mai

aflat de la secretarul lui beizadea Mihalache că nici birtașii din Podul Calicilor nu scăpaseră de cercetarea poliției. Iar Calomfir, pe care boala îl doborâse aproape în întregime, mărturisise de pe patul de moarte împotriva mea, afirmând că auzise cu urechile lui cum îl amenințasem cu moartea pe dascălul Iorgu.

Nu mai trebuie să-ți spun ce mânie năpraznică asupra birtașului mi-au stârnit veștile aduse de Manoil. Nu-mi era de ajuns că-l făcusem pe Calomfir să-și plătească nerecunoștința cu viața, mintea mea clocise împotriva lui și a Frosei planuri mult mai cumplite, pe care doar lanțul și temnița le împiedicaseră să fie duse la împlinire. Gândul că birtașul avea să-și dea duhul înainte ca răzbunarea mea să fie desăvârșită mă adusese până în pragul turbării și simțeam un gust de fiere în fundul gâtlejului înțelegând că deocamdată sunt la cheremul temniței și al temnicerului, dar mai cu seamă la cheremul lui beizadea Mihalache, care mă va scoate sau nu de aici, după cum va socoti el de cuviință.

De asemenea gânduri întunecate mă mai vindecau numai vizitele lui Manoil, pe care le așteptam acum ca pe o binecuvântare.

În timpul unei asemenea vizite, după ce s-a convins că nu e nici țipenie de suflet să ne asculte, secretarul boieresc și-a deschis pe larg inima către mine, făcându-mă să cunosc cum și în ce chip ajunsese slujnicul lui beizadea Mihalache. Iar din povestea lui Manoil, pe care tu trebuie s-o pui pe hârtie întocmai cum o spun eu, fără să scoți sau să adaugi ceva de la tine, aveam să aflu despre alte dedesubturi ale politichiei, dar mai ales aveam să aflu până unde putea să meargă puterea boierului chior, care nu se mulțumea doar să ia bir de la negustori și să-i dijmuiască pe lotri.

Se cuvine să știi așadar că avusesem prilejul să-l văd în mai multe rânduri pe Manoil întunecându-se dintr-odată la față și cufundându-se în cine știe ce gânduri posomorâte, care îi încrețeau fruntea și îi săpau la colțul buzelor niște riduri adânci. Când îl întrebam despre pricina înnegurărilor sale neașteptate, secretarul lui beizadea Mihalache se mulțumea să ridice din umeri, țintuindu-și mai departe ochii în gol și rămânând pentru multă vreme mut și ursuz, copleșit parcă de povara unor amintiri dureroase.

Socotesc că s-a hotărât greu să-mi împărtășească taina cea mare a vieții lui, pentru că această taină era legată de firele unor afaceri atât de drăcoase și de secrete ale politichiei, încât cunoașterea lor îți poate pune capul și viața în mare primejdie.

Dar în cele din urmă Manoil a vorbit, făcându-mă să cunosc noianul de întâmplări care îl amestecaseră în urzeala unei crime politice ale cărei ițe ascunse, ținute cu strășnicie de beizadea Mihalche, duceau până în cabinetul prințului Cuza. Și povestindu-mi aceste fapte, vechi de mai bine de zece ani, secretarul boieresc retrăia tot chinul și toată groaza prin care trecuse atunci : o paloare de moarte îi acoperea obrajii frumoși, vorbele i se învălmășeau și se oprea adesea din povestit, aruncându-mi priviri rătăcite, în care mi se părea că citesc o scânteie de nebunie.

Povestea lui Manoil

Așa cum am mai avut prilejul să-ți spun – începu așadar Manoil să istorisească – neamul din care mă trag aparține celei mai înalte aristocrații românești. Iar dacă astăzi din tot ce stăpâniserăm noi odată n-a mai rămas decât strălucirea unui nume ilustru e din pricina bunicului meu – om îndrăcit și petrecăreț, care a izbutit să risipească în patru vânturi tot ce adunaseră, cu multă trudă și chibzuință, strămoșii lui în sute și sute de ani. La nașterea mea, tata mai poseda doar o mică moșie în inima Bărăganului – care, prost administrată, căci tatăl meu căzuse încă din tinerețe în patima băuturii și devenise foarte delăsător, ne aducea un venit extrem de modest, așa că trăiam de azi pe mâine, hărțuiți tot timpul de creditori și vorbiți de rău prin saloanele boierimii, ce sunt adevărate viespare de răutate și clevetire.

Eu și sora mea mea eram singura bucurie a mamei, care se străduia să ne dea o creștere cât mai aleasă. Am învățat din copilărie franțuzește, nemțește și englezește, iar o bibliotecă destul de bogată mi-a dezvoltat încă de timpuriu gustul pentru citit. Așa s-a întâmplat că pe la doisprezece ani am început să ticluiesc eu însumi versuri pline de sălcii plângătoare și claruri de lună care au umezit ochii de bețiv ai tatălui meu, ce îmi prevedea o strălucită carieră poetică și a început să-mi pună viitorul la cale.

Tot atunci am simțit primele înfiorări ale cărnii și am descoperit cu groază că mă atrag mai mult bărbații decât femeile. Cel mai mult îmi plăcea unul dintre argații tatălui meu, cu care mă duceam uneori la scăldat, putând să-i admir astfel în voie corpul desăvârșit – un amestec de forță și grație cum rar se poate găsi în straturile de jos românești, unde mizeria schilodește trupurile de timpuriu.

Primele mele versuri de dragoste n-au fost închinate vreunei fecioare în alb, ci acestui tânăr țăran, care avea să mă facă femeia lui, lăudându-se apoi printre slugile și argații de pe moșie că îl futuse în cur pe boierul cel tânăr.

Moșioara tatălui meu se învecina cu moșia boierului Barbu – unul dintre fruntașii vieții politice de atunci, despre care se spunea că e cea mai strălucitoare minte din Principatele Românești. Tata obișnuia să-l viziteze o dată pe an (căci din pricina sărăciei noastre nu aveam poartă deschisă tot timpul pe la casele de boieri) și cu prilejul unei asemenea vizite i-a vorbit despre încercările mele poeticești. Boierul Barbu se arătă curios: așa că, la porunca tatălui meu, într-o zi de duminică am fost împopoțonat precum o mireasă la praznicul nunții, mi-am luat carnețelul cu mâzgăleli și am pornit-o alături de tata spre moșia boierului.

O alee străjuită de arbori rari, aduși de boierul Barbu din ținuturi îndepărtate, ne-a dus până la treptele conacului mare cât un palat, despre care tata spunea că are treizeci și două de camere. Noi am fost conduși în cabinetul de lucru al stăpânului – o încăpere mobilată sever, unde eram așteptați de un bărbat cu favoriți stufoși, elegant și măreț, care i-a întins distrat două degete tatălui meu. Apoi s-a uitat la mine cu ochii mijiți, ca la cine știe ce dihanie nemaivăzută, mi-a ciufulit cu degetele sale prelungi lațele negre de păr și mi-a întins o bomboană de ciocolată.

Am înțeles că mă aflam dinaintea boierului Barbu, căruia tata îi vorbi cu multă însuflețire, clătindu-și din când în când gura cu coniacul franțuzesc al gazdei, despre bietele mele mâzgălituri.

Intimidat de favoriții stufoși ai boierului, am citit, la cererea tatei, cu obrajii aprinși și bâlbâindu-mă groaznic, câteva poezii.

Boierul Barbu m-a ascultat cu sprâncenele încruntate, iar când am terminat de citit, a râs scurt și mi-a mai ciufulit încă o dată pletele mari de poet. Apoi mi-a spus câteva vorbe de încurajare și mi-a cerut să-i fac niște còpii după versurile citite, pe care avea de gând să le trimită el însuși, împreună cu un cuvânt de recomandare, pe adresa unei cunoscute reviste bucureștene de litere.

Încălzit de coniacul, dar și de făgăduielile boierului Barbu, tata radia tot. Mi-a tras un ghiont între coaste (era felul lui de-a-și arăta dragostea) și mi-a poruncit să sărut mâna, încărcată de smaralde și ametiste, a gazdei, care privea acum undeva deasupra capetelor noastre, ignorându-ne parcă prezența.

Bucurându-mă astfel de protecția boierului Barbu, am început să public poezii în paginile celor câteva reviste care apăreau pe atunci la Iași și la București. Tata era foarte mândru de mine și obișnuia să-mi spună ades că mi-este dat de la Dumnezeu să-i readuc neamului nostru strălucirea și gloria de odinioară. Ajunsesem eu însumi să cred cu tărie în steaua mea de poet, când o întâmplare neașteptată a pus capăt tuturor acestor visuri și amăgiri: zvonul despre drăgostelile mele cu argatul cel cilibiu au ajuns în cele din urmă la urechile tatălui meu, iar mânia acestuia n-a cunoscut margini.

M-a biciuit cu mâinile lui, învinovățindu-mă că spurcasem cu desfrânările mele sângele unui neam vechi de sute de ani. Și pentru că n-am vrut să recunosc nici una din învinuirile care mi se aduceau, tata a poruncit să fiu întemnițat într-un hambar unde, ținut doar cu pâine și apă, voi avea vreme să mă căiesc de toate nelegiuirile mele.

Ce s-a întâmplat cu tovarășul meu de desfrâu n-am aflat niciodată.

O vară întreagă am zăcut așadar – își urmă Manoil înainte firul istorisirii – pe paiele împuțite din temnița ce-mi fusese orânduită la porunca tatălui meu. Nu vedeam alt chip de om decât figura întunecată a tatii, care îmi aducea el însuși tainul zilnic de pâine și apă. Nu-mi adresa niciodată vreun cuvânt, nici măcar nu mă suduia, mulțumindu-se doar să se uite la mine urât, cu o expresie de silă și de dispreț zugrăvită pe față.

Aveam mințile adânc tulburate și gândul de-a-mi pune capăt zilelor îmi dădea târcoale tot mai stăruitor.

În cele din urmă (poate și la stăruințele mamei), tata a decis că stătusem destul la popreală. Într-o zi zăvoarele închisorii s-au deschis pe neașteptate și mi s-a îngăduit să mă întorc în camera mea, unde, sub îngrijirea atentă a mamei, am început, încet-încet, să mă întremez. Din vorbele care se rosteau în preajma patului meu am înțeles apoi că urmează să am în curând o nouă temniță: internatul unui liceu de la București, renumit pentru disciplina-i severă, unde fusesem admis ca bursier la intervenția boierului Barbu.

Tata socotea că mă va lecui astfel de relele mele apucături, fără să știe ce sodom de pofte și desfrânări viermuiește adesea după zăbrelele unui internat de băieți. În cei doi ani de liceu despre care n-o să-ți fac o vorbire amănunțită nu numai că nu m-am vindecat de obiceiurile mele pidosnice, dar am dobândit o patimă încă și mai drăcească, patima jocului, ce avea să mă-mpingă în curând la pierzanie, azvârlindu-mă-n ghearele lui beizadea Mihalche.

Moartea neașteptată a tatălui meu a pus capăt acestor ani de școală, la care nu mă pot gândi decât cu ură și cu dezgust.

Mama avea nevoie de sprijinul unui braț bărbătesc pentru a descurca socotelile încâlcite ale moșiei și pentru a ține piept creditorilor care se înmulțeau ca ciupercile de la o zi la alta. Cum nu mă pricepeam defel la asemenea lucruri, am cerut ajutorul boierului Barbu. La sfatul acestuia am izbutit să vindem moșia pe un preț bunicel și să ne plătim datoriile, păstrând totodată un mic capital cu a cărui dobândă ne puteam asigura o viață modestă la București. Am închiriat așadar un apartament de trei camere și am angajat o femeie la toate. Pentru a spori micile noastre venituri, sora mea a început să dea lecții de pian, iar eu am obținut (tot cu sprijinul boierului Barbu) o slujbă de copist în cancelariile Ministerului de Externe.

Deși nu deținea nici un portofoliu în noul guvern al Valahiei, instituit după alegerea colonelului Cuza ca prinț-domnitor în cele două principate danubiene, beizadea Mihalache trăgea pe atunci din umbră toate ițele politicii românești. Se spunea că are o mare

influență asupra domnitorului, căruia îi încuraja aplecările către desfrânare, slujindu-i nu doar de sfetnic de taină, ci și de codoș, și că întreține legături tainice cu câțiva dintre cei mai influenți oameni politici europeni, fiind, în fapt, adevăratul ministru de externe al prințului Cuza.

Se înțelege deci că beizadea Mihalache poposea des prin cancelariile ministerului unde lucram, iar întâmplarea a făcut ca într-o zi să-și arunce privirea pe niște hârtii întocmite de mine. Foarte mulțumit de înfățișarea scrisului meu (căci am moștenit de la mama meșteșugul caligrafiei), a cerut să-i fiu prezentat, m-a descusut îndelung, folosindu-mă apoi în câteva rânduri la redactarea corespondenței sale private și remunerându-mă cu adevărat regește cu fiecare prilej.

Dispuneam acum de sume destul de însemnate de bani și aș fi putut ușura mult bătrânețile mamei și viața surorii dacă patima blestemată a jocului n-ar fi pus tot mai mult stăpânire pe mine. Toate câștigurile mele, mai mici sau mai mari, luau astfel drumul tripourilor, de unde mă întorceam cel mai adesea păgubit, dar cu o dorință încă și mai aprigă de a-mi încerca norocul din nou. Nemulțumită de relele mele năravuri, mama i s-a plâns atunci boierului Barbu. Acesta m-a chemat în câteva rânduri la dânsul și m-a dojenit părintește, dar în zadar; ascultam cu capul în pământ dojenile ocrotitorului meu, dar de jucat jucam cu și mai multă înverșunare.

În starea asta m-a găsit recunoșterea de către puterile europene a unirii dintre Valahia și Moldova și formarea primului guvern al României Unite. Cu alcătuirea acestui guvern fusese însărcinat boierul Barbu, deși toată lumea știa că relațiile sale cu prințul Cuza sunt cât se poate de proaste, mai ales de când Maria Obrenovici, despre care se spunea că e sora protectorului meu, devenise țiitoarea oficială a domnitorului.

Schimbările din viața politică au avut o mare înrâurire și asupra mea: am părăsit birourile Ministerului de Externe, unde sultănea beizadea Mihalache, și am devenit unul din cei trei secretari ai noului prim-ministru.

Acum mama nu mai pridideа să înalțe rugăciuni pentru sănătatea boierului Barbu, socotind că sub călăuzirea acestuia m-aș putea dezbăra de toate patimile mele afurisite, croindu-mi totodată cu vremea o carieră demnă de numele neamului meu. Dar în vreme ce biata mea mamă (care era și dânsa o poetă în felul ei) mă și vedea așezat printre capii politicalelor, eu îmi petreceam nopțile mai departe la masa de joc, dovedind tot mai multă nesocotință.

Și așa s-a întâmplat marea nenorocire a vieții mele – cea care avea să facă din mine pentru totdeauna robul lui beizadea Mihalache.

Într-o noapte, cu mintea înfierbântată de vin, amăgindu-mă eu singur că voi putea să biruiesc ghinionul ce mă urmărea cu încăpățânare, mi-am dus nechibzuința până la nebunie: am pierdut tot ce mai rămăsese din moșia tatălui meu, lăsându-mi mama și sora pe drumuri.

Polița pe care o iscălisem mă obliga să-mi plătesc datoria în douăzeci și patru de ore.

Nu are rost să-ți povestesc despre noaptea de zbucium pe care am trăit-o atunci, copleșit de o deznădejde fără de margini, într-o cameră de hotel, rece și neprimitoare, unde eram hotărât să-mi zbor creierii dacă nu voi izbuti să descopăr calea prin care mi-aș putea salva mama și sora de la mizerie. Destul că, după ce am despicat toată noaptea firul în patru căutând o portiță de izbăvire, am ajuns la credința că singurul om de la care ar fi cu putință să împrumut banii trebuincioși era beizadea Mihalache.

M-am înfățișat așadar dinaintea boierului, l-am rugat, l-am implorat, i-am sărutat mâinile.

Beizadea Mihalache m-a ascultat multă vreme tăcut și posomorât, apoi, cu o voce rece ca moartea, mi-a spus că e gata să mă ajute dacă voi primi să mă las însemnat cu pecetea sa blestemată, devenind slujnicul lui pentru toată viața.

Arderea cu fierul roșu mi s-a părut mai lesne de îndurat decât ruina familiei mele și am primit.

Nu știam pe atunci la ce slujbe drăcoase voi fi silit să mă înham în curând din porunca boierului, nici ce nou noian de nenorociri avea să mă potopească nu peste mult, aducându-mă în rândul

acelor oameni pentru care judecata lui Dumnezeu nu cunoaște nici milă, nici îndurare.

În vara aceea fierbinte a anului 1862 nori tot mai grei începuseră să se strângă pe cerul politicii românești. Boierul Barbu se împotrivea cu înverșunare reformelor radicale pe care le plănuia domnitorul, socotindu-le deșucheate și nebunești și declarase de mai multe ori în fața adunării legiuitoare că e gata să-și dea viața întru apărarea credințelor sale politice.

Atunci am aflat și eu, cu groază și cu dezgust, ce misie odioasă îmi era hărăzită de creierul bolnav al lui beizadea Mihalache: trebuia să-l spionez zi și noapte pe primul ministru, să scormonesc prin hârtiile sale de taină, să încerc să-i ghicesc gândurile cele mai ascunse – lucruri toate lesne de dus la bun sfârșit, căci boierul Barbu nu se ferea de mine, și, în timp ce pregăteam împreună discursurile parlamentare, îmi împărtășea adesea planurile sale secrete.

Toate aceste secrete ajungeau, prin osârdia mea, la urechile lui beizadea Mihalache, față de care simțeam o spaimă cumplită și căruia îi împlineam fără crâcnire toate poruncile. Ceea ce mă înspăimânta cel mai mult erau pandaliile de care se lăsa apucat în fața mea boierul cel chior: era tot timpul nemulțumit de munca mea de iscoadă, socotea că nu pun destul zel și destulă credință în împlinirea slujbelor ce mi le încredința și adeseori era cuprins de niște furii grozave, care îmi înghețau sângele.

Urlete, sudalme, blesteme drăcești cu care îi copleșea deopotrivă pe boierul Barbu și pe Alexandru Ioan Cuza, vasele scumpe de porțelan și cupele de Murano spulberate de dușumele alcătuiau tacâmul obișnuit al acestor accese de nebunie, la care eram obligat să asist cu inima împietrită de spaimă. Nu mă îndoiam câtuși de puțin că nebunul ar putea să-mi ia zilele în toiul uneia dintre pandaliile sale năpraznice, căci pe fața lui palidă se puteau cu ușurință citi semnele crimei și ale vărsării de sânge. Și mă temeam și pentru viața mamei și pentru cinstea surorii, fiindcă știam destul de bine acum până unde pot merge puterea, dar și răutatea boierului, astfel că, deși cu inima îndoită, mă străduiam să-i împlinesc cât mai bine poruncile, vânzându-mi ocrotitorul.

Din anume vorbe cu două înțelesuri rostite de beizadea Mihalache în momentele sale de liniște am înțeles că în jurul boierului Barbu se țese urzeala unui complot de care nu era străin nici cabinetul domnesc, chiar dacă încuviința doar cu jumătate de gură planurile zănatice ale chiorului. Și am mai înțeles de asemenea că, deși era socotit pretutindeni omul de credință al prințului Cuza, beizadea Mihalache nu nutrea decât un dispreț adânc pentru dânsul, numindu-l un nevolnic afemeiat, care încearcă să imite, ca un măscărici de duzină, ținuta și înfățișarea împăratului de la Tuileries.

Îmi dădeam seama că lucram și eu spre pierzania boierului Barbu și în mintea mea încolți gândul să-i mărturisesc acestuia tot. Iar dacă n-am făcut-o a fost pentru că spaima de răzbunarea lui beizadea Mihalache mă prefăcuse într-o muiere bicisnică, neînstare decât să se supună voinței crâncene a nebunului, ale cărui răgete de fiară turbată mă urmăreau până și-n somn.

Aveam remușcări cumplite și totuși îl slugăream mai departe pe chior.

Uneori lașitatea mea mi se părea atât de dezgustătoare, încât mi-aș fi luat zilele bucuros dacă nu m-ar fi împiedicat gândul că mama (căreia doctorii tocmai îi descoperiseră o boală gravă de inimă) n-ar fi putut să supraviețuiască unei asemenea lovituri.

Prins între respectul pe care îl purtam boierului Barbu, grija pentru viitorul familiei mele și spaima de beizadea Mihalache, îmi munceam creierii să găsesc o portiță de izbăvire și în cele din urmă tot am făcut ceva : schimonosindu-mi scrisul (căci mă pricepeam destul de bine și la acest meșteșug), am ticluit două scrisori anonime : una adresată ocrotitorului meu, cealaltă – prefectului de poliție. Ferindu-mă să pomenesc numele lui beizadea Mihalache, avertizam în aceste scrisori că o conjurație tainică este pusă la cale împotriva primului ministru, fără să-mi dau seama atunci că anonimele mele (din care lipsea orice lămurire despre natura primejdiei care plana asupra boierului Barbu) n-aveau cum să fie luate în serios. Încercam să mă amăgesc astfel cu gândul că-mi făcusem datoria față de protectorul meu, dar remușcările mă urmăreau în continuare și somnul ajungea rar să se mai lipească de pleoapele mele. Atunci am dobândit și boala de piept, care cu siguranță mă va răpune nu

peste mult, hărăzindu-mă judecății lui Dumnezeu, de care acum mă tem mai mult decât de toate pandaliile lui beizadea Mihalache.

Ziua îmi împlineam slujba de secretar pe lângă capul guvernului, noaptea mă duceam să-i raportez chiorului ce reușisem să iscodesc peste zi, blestemându-mi din tot sufletul lașitatea.

Și într-una din aceste nopți de spaimă, țintuindu-mă cu ochiul său fioros din care țâșneau parcă scântei de ură și de răutate, beizadea Mihalache mi-a spus că a doua zi urmează să-i jucăm boierului Barbu o farsă. Cu puțin înainte ca primul ministru să-și isprăvească discursul pe care avea să-l țină în fața adunării legiuitoare, eu trebuia să mă strecor pe nesimțite afară, să-l caut pe vizitiul boierului Barbu și să-i poruncesc, ca din partea stăpânului, să plece grabnic cu trăsura acasă, urmând să se întoarcă și să-l aștepte peste trei ceasuri.

Nu mă îndoiam că în spatele acestei farse în aparență destul de nevinovate, se ascunde cine știe ce plan diavolesc, dar teama mi-a înăbușit din nou ultimele licăriri de conștiință. Numai cine a stat față, așa cum ai stat tu, cu ochiul cumplit al lui beizadea Mihalache poate să înțeleagă această groază care-mi paraliza în întregime voința și făcea din mine unealta supusă a chiorului. Citind pesemne totuși pe chipul meu rămășițele unei anumite împotriviri, boierul a trecut atunci la vorbe grele de amenințare, spunându-mi că, dacă nu-i voi îndeplini cum se cuvine poruncile, toată sămânța neamului meu va fi ștearsă de pe fața pământului. Și cred că m-am făcut alb ca hârtia de spaimă când beizadea Mihalache a scos din sertarul biroului cele două scrisori anonime și, strâmbându-și buzele într-un zâmbet înveninat, a șuierat printre dinți că el vede și aude tot, iar din fața puterii lui nu există scăpare decât în afundul mormântului sau poate că nici acolo.

Ros de presimțirile cele mai întunecate, l-am însoțit a doua zi pe boierul Barbu la palatul adunării legiuitoare din dealul Mitropoliei și, așezat într-un loc mai retras, am avut prilejul să ascult cea mai strălucită dintre cuvântările sale parlamentare.

Mă hotărâsem ca, indiferent ce se va întâmpla după aceea, să nu execut ordinele lui beizadea Mihalache, dar și de data asta frica, răspândită, ca pânza unui păianjen, în toate mădularele corpului meu, s-a dovedit mai puternică decât mine. Când am înțeles că discursul boierului Barbu se apropie de sfârșit, tremurând din toate încheieturile, trupul meu s-a ridicat de pe banca unde ședeam și s-a dus să îndeplinească porunca nebunului.

După ce am văzut trăsura boierului Barbu plecând, m-am strecurat, după cum îmi poruncise beizadea Mihalache, în rândurile mulțimii ce forfotea sub colina Mitropoliei. Era o zăpușeală năpraznică, iar în aer se putea simți limpede un miros de primejdie.

Nu văzusem niciodată o gloată așa numeroasă adunată în locul acela. Oamenii erau foarte neliniștiți de zvonurile spăimoase care se răspândiseră prin toate ungherele pârjolite de arșiță ale Bucureștilor : se povestea ba că mahalalele sunt pregătite de răzmeriță, ba că adunarea legiuitoare fusese dizolvată printr-un decret domnesc la cererea premierului, ba că boierul Barbu a fost otrăvit din porunca prințului-domnitor.

Câteva femei dintre acelea care obișnuiesc să-și facă vacul prin tinda bisericilor își dezlegaseră broboadele negre și își smulgeau părul cărunt, pradă unei groaze fără de margini, urlând că în dimineața aceea pe racla cu moaștele Sfântului Dimitrie Basarabov apăruse o pată mare de sânge. Milogi fără picioare se târau prin mulțime, povestind că în hrubele de la Curtea Arsă o cerșetoare de optzeci de ani tocmai adusese pe lume un copil cu cap de vițel. Bărbații se uitau cu mânie unul la altul, gata să se ia la bătaie, de parcă, odată cu arșița, un vânt de panică și de nebunie s-ar fi abătut asupra Bucureștilor.

Prins în valurile gloatei, care se îmbulzea din toate părțile spre palatul Adunării Legiuitoare, m-am pomenit foarte aproape de poarta de sub vechea clopotniță a Mitropoliei, pe care tocmai ieșea trăsura prefectului de poliție. Chiar lângă mine un bărbat mustăcios, cu înfățișare de ungur, ridică atunci deasupra capului, mai înalt decât toți, o năframă albă, pe care începu să o fluture spre caleașca prefectului.

M-am cutremurat de groază și de oroare: pe omul acela îl văzusem de mai multe ori în casa lui beizadea Mihalache, amestecat cu servitorii acestuia.

Iar când am auzit detunând două focuri de revolver, spaima m-a doborât într-atât, încât am căzut într-un leșin greu, care avea să mă lase cu mințile tulburate timp de mai multe zile.

Nu știu cum am ajuns acasă, unde sora mea mi-a oferit îngrijirile cele mai pline de gingășie. Și de la ea am înțeles, din vorbe spuse pe ocolite, care încercau să-mi cruțe cât de cât groaza și suferința, că omul împușcat în trăsură prefectului de poliție fusese primul ministru al României și protectorul meu – boierul Barbu Catargiu.

Chinurile prin care am trecut după aceea nu pot fi povestite.

Eram complicele unei crime oribile – născocite de mintea bolnavă a lui beizadea Mihalache.

Și pentru că oamenii legii nu se grăbeau să mă pedepsească, am hotărât să mă pedepsesc eu singur, dar se pare că eram prea laș și prea neîndemânatic și pentru asta, iar glontele pe care mi l-am tras în piept nu avea să-mi aducă moartea pe care mi-o doream cu atâta aprindere.

Am zăcut câteva luni între viață și moarte și în cele din urmă rugăciunile mamei și priceperea unui medic au izbutit să mă readucă printre cei vii.

Petreceam, cu sufletul împietrit de durere, nepăsător la tot și la toate, niște zile lungi și posomorâte de convalescență, când, într-o dimineață, buimac încă de somn, am simțit la căpătâiul patului meu de bolnav o prezență străină. Niște degete reci îmi mângâiau fruntea și nu mi-am putut stăpâni un urlet de groază când mi-am dat seama că musafirul meu era beizadea Mihalache.

Cu o voce blândă, pe care nu i-o auzisem niciodată până atunci, boierul începu să vorbească. Era o cuvântare ciudată, despre o putere tainică, printre ale cărei mădulare se număra și beizadea Mihalache, o putere ce hotărăște soarta tronurilor împărătești, dar și a oamenilor de rând, lucrând pentru aducerea întregii Evrope sub călăuzirea unui singur păstor, făptuind răul în numele binelui și năruind pentru a zidi. Și nu știu ce vrajă drăcească era în vorbele

chiorului, dar, cu mintea mea puțină de atunci, m-am lăsat fermecat. Acum știu că totul nu era decât amăgeală și nebunie, dar pe vremea aceea eram încă pesemne poet, așa că am simțit că încep să mă înflăcărez pentru cauza lui beizadea Mihalache și să văd moartea boierului Barbu într-o altă lumină.

După ce m-am ridicat de pe patul de boală, am fost iarăși slujnicul credincios al nebunului și am săvârșit dn porunca lui numeroase ticăloșii.

Dumnezeu m-a pedepsit pentru asta. La puțin timp mama a fost doborâtă de boala ei necruțătoare de inimă. Sora – căzută în ghearele unui seducător odios, necinstită și părăsită – și-a luat ea singură zilele. Am rămas în felul acesta singur cu nenorocirea mea și cu păcatele mele și doar desfrânările cu bărbații – în care m-am afundat cu înverșunare, nesocotindu-mi boala de piept – mi-au mai alinat cu un strop cumplita singurătate.

Acum sunt o ruină, viața nu mai poate să-mi ofere nici o frântură de bucurie, iar de moarte mă tem, căci îmi știu prea bine păcatele, pentru care am de dat seama în fața lui Dumnezeu.

Asta e așadar povestea pe care am vrut s-o auzi și pe care n-am istorisit-o până acum nimănui. O să ai cu siguranță și tu aceeași soartă ca mine, fiindcă, dacă din temnița în care te afli acum se poate lesne ieși prin urzelile lui beizadea Mihalache, din închisoarea pe care ți-o pregătește nebunul nu există putință de izbăvire. Văd în tine un fel de frate al meu și de aceea vreau să-ți înfățișez adevărul întreg, în toată grozăvenia lui : cine a ajuns robul nebunului e pierdut, pierdut pentru totdeauna și nu mai are ce să nădăjduiască.

Ascultând povestea lui Manoil – istorisi mai departe Kostas Venetis – mi-am dat seama până unde se poate întinde puterea lui beizadea Mihalache, care răsturna guvernele după bunul său plac (am aflat mai târziu că fusese amestecat până peste cap și în conjurația ce dusese la abdicarea prințului Cuza), dar am înțeles și că secretarul boieresc era un suflet de iepure, una dintre acele fărpturi cărora Dumnezeu le-a hărăzit să slujească altora, care se nasc cu semnul robiei și mor cu semnul robiei.

Duhul care îl pierduse pe Manoil fusese duhul fricii și am simțit pentru dânsul în sinea mea și mai mult dispreț decât până atunci, chiar dacă, în timp ce își depăna înainte istorisirea, mă lăsam atins fără voia mea de o înfiorare de milă.

Pe mine mă socoteam croit dintr-o cu totul altă plămadă: plămada stăpânilor și i-am adus mulțumire mare lui Dumnezeu că, dacă mă alcătuise strâmb din născare, cel puțin nu mă hărăzise cu suflet de rob.

Iar față de beizadea Mihalache nu mai simțeam doar frica de la început, îl admiram, dar îl și pizmuiam, văzând în dânsul o pildă vrednică de urmat pentru a putea răzbuna toate relele la care fusesem supus prin lucrarea oamenilor, pentru care nutream o silă tot mai adâncă.

În temniță nu mi-a fost dat să mai zăbovesc multă vreme, prin puterea lui beizadea Mihalache firele anchetei s-au încâlcit, iar toate dovezile pe care judele de instrucție se ostenise să le adune împotriva mea au dispărut ca prin farmec.

Am fost pus în libertate din lipsă de probe, iar peste moartea dascălului Iorgu s-a lăsat, încetul cu încetul, uitarea. Cui îi păsa până la urmă de bătrânul ăsta smintit, oploșit în Podul Calicilor din cine știe ce coclauri grecești, care avusese îndrăzneala să se ridice împotriva unui om al lui beizadea Mihalache?

De îndată ce zăvoarele temniței s-au deschis dinaintea mea, m-am grăbit spre dugheana lui Calomfir, cu mintea înfierbântată de planurile cele mai negre de răzbunare. Nici carnea fierbinte a Frosei, care mi s-a aruncat în brațe cu fața scăldată în lacrimi, mulțumindu-i lui Dumnezeu că mă scăpase de pușcărie, nici horcăiturile de muribund ale lui Calomfir, ce se auzeau din odaia alăturată, nu m-au putut abate de la ceea ce ticluisem. Aveam eu socotelile mele cu birtașul și birtășița.

Chiar în noaptea aceea, Frosa s-a strecurat în culcușul meu, turbată de poftă.

Așteptam de multă vreme momentul acesta, iar dorința mea de a umili și de a terfeli mi-a ațâțat simțurile până la nebunie.

I-am mușcat buzele până la sânge, i-am acoperit goliciunea cu vânătăi, am silit-o la dezmierdările cele mai scârnave și mai nerușinate, cu acea răutate care ne vine din cap și e mai blestemată decât toate răutățile.

Cu voința paralizată, femeia îndura tot, scoțând din când în când câte un suspin de durere.

Iar la urmă, cu un urlet ca de fiară turbată, am răsturnat-o cu fața în jos și am pătruns-o năpraznic prin gaura dinapoi. Urletului meu sălbatic de biruință îi răspunse atunci urletul de durere al birtășiței.

Cine nu și-a futut niciodată mama din ură, măcar în închipuire, nu e vrednic să se numească ucenicul lui beizadea Mihalache.

De la întoarcerea mea, vecinii ocoleau locuința lui Calomfir ca pe un cuib de ciumați. Când ieșea ca să-și facă puținele cumpărături, birtășița era însoțită de huiduieli și blesteme, Podul Caliculor învinovățind-o fățiș că își răpune bărbatul în cârdășie cu mine.

Dar mai mult de asta nu îndrăzneau, pățania dascălului Iorgu le fusese spre învățătură de minte.

Izbutisem să o supun întru totul pe Frosa, făcând din dânsa roaba poftelor mele drăcești, care se nutreau numai din ură și din răutate.

Din noaptea următoare, culcușul împreunărilor noastre nefirești a fost mutat în odaia unde agoniza Calomfir. Nimic nu mi se părea mai ațâțător decât să mă bucur de gaura din spate a birtășiței lângă patul de moarte al soțului ei, pe care ea însăși îl otrăvise fără să știe. Urletele noastre de voluptate se împleteau cu horcăiturile muribundului, la căpătâiul căruia Frosa, din porunca mea, ținea tot timpul aprinsă o lumânare.

Uneori Calomfir izbutea să deschidă ochii, smuls pesemne din somnul său greu de larma drăgostelilor noastre, ne arunca o privire cețoasă și mohorâtă, iar din pieptul lui costeliv izbucnea un fel de suspin de copil, care îmi desfăta simțurile înveninate de ură de parc-ar fi fost un cântec de privighetoare.

În sfârșit, răzbunarea mea era aproape de împlinire.

O singură verigă mai lipsea din lanțul pe care mă ostenisem să-l împletesc în jurul birtașului și al birtășiței.

Și a trebuit să grăbesc lucrurile, căci moartea lui Calomfir mi-ar fi încurcat toate planurile de răzbunare și m-ar fi lăsat cu gustul amar al faptei neduse la bun sfârșit.

Află așadar, Nemțoaico, că, după ce am avut o întâlnire de taină cu Manoil, am trecut pentru ultima oară pragul cârciumii din Podul Calicilor, hotărât să-mi isprăvesc socotelille cu Frosa și Calomfir chiar în noaptea aceea.

Am așteptat ca birtășița să adoarmă, apoi m-am strecurat la culcușul bărbatului ei, care horcăia graznic, acoperit de sus până jos de o sudoare fierbinte și împuțită. Ura mă ațâța, iar priveliștea acestui trup, numai piele și os, acoperit de buboaie oribile, îmi răscolea simțurile cu puterea unui afrodiziac.

L-am răsucit pe birtaș cu fața în jos, i-am săltat poala cămășii pătate de cufureală și l-am încălecat.

Strivit de greutatea trupului meu, Calomfir începu să se zbată cumplit, iar cînd mi-am vârât mădularul sculat în curul lui vânăt, a zbierat ca o vită înjunghiată.

L-am futut îndelung, cu toată ura de care era în stare inima mea împietrită și și-a dat sufletul puțin înainte să mă slobozesc, scoțând pe cur un râu mare de sânge.

Când m-am sculat de pe cadavrul birtașului, am văzut-o în pragul ușii pe Frosa. Era împietrită de spaimă și avea privirea pierdută a unei nebune. Am izbit-o tare cu dunga palmei în ceafă. Femeia s-a prăbușit greoi, ca un sac plin de pietre, la picioarele mele.

Afară mă aștepta trăsura lui Manoil, ce urma să mă ducă la una dintre moșiile lui beizadea Mihalache, hărăzită să-mi fie ascunzătoare.

Mi se zbârlise părul de groază ascultând istorisirea lui Kostas Venetis.

Observându-mi tulburarea, Kostas tăcu multă vreme. Apoi, cu o voce tremurată, care venea parcă de undeva de foarte departe, spuse încetișor :

Înțeleg că aceste întâmplări pline de spaimă și de răutate, poate cele mai ticăloase din viața lui Kostas Venetis, ți-au răscolit sufletul care e încă nevinovat. Eu însumi nu mi-am putut stăpâni un fior de groază, retrăind în închipuire faptele de atunci, pe care le-am săvârșit pentru că mă socoteam mai presus de toți ceilalți oameni, menit să stau în scaunul stăpânilor și al judecătorilor care judecă lumea. Cred că în mintea mea strâmbă, unde am deslușit nu o dată flăcări de nebunie, era întipărită adânc pilda lui beizadea Mihalache, pe care încercam s-o urmez întru totul în planurile mele de răzbunare. A trebuit să treacă mult timp până să înțeleg că orice putere omenească, fie și aceea a boierului chior, este praf și pulbere în fața puterii lui Dumnezeu, prin care se fac deopotrivă și răul și binele. Iar sfârșitul cumplit al birtașului și al birtășiței – cu care mă trufeam în zadar și căruia nu-i slujisem decât de unealtă – fusese, și acela, după voia lui Dumnezeu.

Acum ești prea tulburat ca să poți urma înainte firul istorisirii și socotesc că avem nevoie amândoi de câteva ceasuri de somn. Mâine o să afli urmarea acestor întâmplări, pe care va trebui s-o pui pe hârtie așa cum ți-o spun, pentru că în curând n-o să mai fiu lângă tine, iar din Kostas Venetis va rămâne numai povestea, pentru care ești răspunzător, fie ea adevărată sau născocită.

În seara următoare m-am întors la Kostas cu inima îndoită de frică din pricina lui *signor* Galeazzo. Acesta era tot mai încredințat că doar căldura trupului meu îi poate reda sănătatea și mă copleșea cu daruri din ce în ce mai bogate. Iar de la bătrânul Lionardo tocmai aflasem că rudele ipohondrului, convinse că acesta își pierduse și ultima fărâmă de minte, se pregăteau să-l închidă într-o casă de sănătate. Împotriva mea fusese întocmită o plângere la poliție, sub învinuirea că mă folosesc de nebunia lui *signor* Galeazzo pentru a-l jefui, dedându-mă cu dânsul la fapte de sodomie.

Nu era nici o sodomie la mijloc, nebunul se mulțumea să-mi îmbrățișeze trupul gol și câteodată mă pipăia, dar mai mult de atât nu s-a petrecut între noi niciodată.

Cu toate astea, îmi era teribil de frică și am hotărât, cu încuviințarea spițerului, să pun capăt vizitelor mele în casa lui *signor* Galeazzo.

Bineînțeles, lui Kostas Venetis nu i-am suflat nici o vorbă despre încurcătura în care intrasem. Dacă ar fi aflat că izbutisem să pun poliția pe urmele noastre, cred că m-ar fi sugrumat ca pe un pui de găină.

Dascălul Iorgu – ucis, Calomfir – mort, Frosa – cu mințile rătăcite, întemnițată sub învinuirea că, în cârdășie cu mine, își omorâse bărbatul, eu – căutat de poliție prin toate ascunzătorile Bucureștilor, iată, Nemțoaico (își urmă șirul istorisirii Kostas Venetis), bilanțul sângeros al șederii mele în Podul Calicilor.

Moșia lui beizadea Mihalache, unde am găsit adăpost, după ce, cu ajutorul lui Manoil, am izbutit să fug din fundacul lui Calomfir, se găsea la mare depărtare de București și nici un agent al prefectului de poliție n-ar fi îndrăznit să calce acolo fără voia boierului chior.

Trebuie să știi că această moșie, pe care se aflau strânși o sută și mai bine din căuzașii lui beizadea Mihalache, era tocmită după rânduielile unui falanster. Oamenii duceau aici o viață de obște, întocmai ca în mănăstirile noastre grecești: munceau în comun, mâncau în comun, se îmbăiau în comun (căci regulile privitoare la curățenie erau cât se poate de stricte), dormeau în comun, purtau aceleași feluri de haine, croite după modelul portului țărănesc din câmpia Valahiei, și își împărțeau până și femeile, nu prea multe și nici din cale afară de atrăgătoare.

Tocmai din pricina asta, pravila lui beizadea Mihalache îngăduia legătura dintre bărbați.

Mai târziu aveam să aflu că, de mai multe ori pe an, din porunca boierului, administratorul moșiei le angaja, pentru câteva nopți, pe pensionarele unui lupanar bucureștean, care – plătite regește – nu șovăiau să facă o călătorie lungă și primejdioasă, pe drumurile românești nesigure, bântuite încă de lotri, pentru a astâmpăra foamea de trup muieresc a slujnicilor lui beizadea Mihalache – toți oameni tineri și tari în vârtute, pe potriva slujbelor grele la care fuseseră înhămați.

Cu câteva zile înainte de sosirea celor zece sau douăsprezece târfe, aduse la ceasuri negre de seară de niște rădvane cu perdelele

trase, oamenii de pe moșie erau cuprinși de un freamăt de nerăbdare, spre furia supraveghetorilor, care împărțeau zadarnic pedepse în dreapta și-n stânga, căci dorul de pizdă se dovedea mai puternic decât frica de bici și de carceră. Nu se mai muncea aproape deloc, slujnicii lui beizadea Mihalache tândăleau prin tot felul de locuri ascunse belindu-și ochii în gol, iar certurile izbucneau din te miri ce, terminându-se nu o dată cu vânătăi și nasuri însângerate.

Iar când trăsurile ticsite cu carne femeiască se arătau în sfârșit, întâmpinate cu hohote de râs, aplauze și tropăituri, urale și glume măscăricoase, pe moșia boierului chior începea sărbătoarea.

Orgia se întindea pretutindeni: în dormitorul comun, prin pivnițe, magazii și hambare, chiar și în ograda conacului, căci orice urmă de rușine pierise, iar oamenii nu se sfiau să se împreuneze în văzul tuturor, împroșcându-se unii pe alții cu îndemnuri pidosnice; icnetele de voluptate se amestecau cu mârâiturile furioase ale nemulțumiților care își așteptau încă rândul, iar biciurile supraveghetorilor trebuiau să lucreze din plin pentru a păstra o părere de rânduială.

Nici nu-și deșerta bine unul sămânța între pulpele grase ale unei coarde sulemenite, că alți doi sau trei săreau să-i ia locul, îmbrâncindu-se amarnic și suduindu-se, nepăsători la biciul care îi croia năpraznic peste spinare, mușcând pielea până la sânge. Adesea se întâmpla ca aceeași târfă să sature mai mulți deodată, punându-și la bătaie și gaura dinainte și gaura dinapoi, și nu o dată mi s-a întâmplat să văd ciorchini de trupuri opintindu-se prin fundul câte unui culcuș, sumedenii de mâini căutând să frământe aceeași bucată de coapsă sau același cur țuguiat, guri hulpave sugând două mădulare deodată.

Unii nu izbuteau să ajungă dintru început la ceșcuța cu miere, alții se înfruptau de mai multe ori, dar până la urmă, după ce primul val de poftă se mai ogoia, ajutați și de cravașa supraveghetorilor, toți își primeau partea după dreptate, iar spre dimineață toată moșia lui beizadea Mihalache se afunda într-un somn greu, ca de fiară sătulă. Dar în noaptea următoare orgia o pornea de la capăt, cu și mai multă înverșunare, până când damele de stabiliment, futute și răsfutute, cădeau plăcintă de oboseală, cu găurile zdrențuite de atâta frecuș.

Mie toate aceste curvăsării nu-mi stârneau însă decât o scârbă nespusă și nu mică îmi era ușurarea când vedeam rădvanele cu muieri luând-o la buiestru spre București, căci pățaniile din Podul Calicilor îmi potoliseră pentru multă vreme năbădăile de sub pântece.

Manoil se străduia în zadar să-mi câștige inima și ori de câte ori aducea vorbea de dragoste îi azvârleam o privire atât de urâcioasă, încât omul lui beizadea Mihalache nu mai știa cum să-și ceară iertare pentru vorbele sale proaste, în care se putea lesne citi o patimă arzătoare.

Nu-i îngăduiam nici un gest de apropiere, nici o atingere, știind foarte bine că răceala mea îi pune inima pe jăratic și trebuie să-ți mărturisesc că aprigele chinuri prin care trecea Manoil îmi aduceau un fel de desfătare întunecată, pe potriva strâmbătății mele din naștere. Câteodată îi vorbeam cu atâta asprime, că în ochii lui negri și melancolici apărea un colț de lacrimă, a cărui vedere îmi dădea voluptăți de hingher și, de câte ori ajungeam să-i sporesc suferințele, mă trufeam în inima mea pentru puterea ce izbutisem s-o dobândesc asupra acestui iepure cu păr și mâini de femeie, pe care Dumnezeu numai din întâmplare îl făcuse bărbat.

Mult mai presus decât mine prin naștere, Manoil era acum robul meu și ajunsesem să stăpânesc tot atât de temeinic peste inima lui ca și beizadea Mihalache.

Deși fuseseră îmbrăcați în port românesc, în același cămășoi lung, strâns tare la mijloc și în aceiași cioareci mulați pe picior, oamenii de pe moșia boierului păreau adunați de prin toate unghere le Evropii și vorbeau tot soiul de limbi. Erau – după cum m-a încredințat Manoil – scoși în afara legii în țările lor și se înrolaseră în armata cea tainică a lui beizadea Mihalache, care îi folosea pentru ducerea la bun sfârșit a ticluielilor sale ascunse, ce se întindeau mult dincolo de hotarele României.

Pe moșie fiecăruia îi fusese rânduită câte o slujbă: unii lucrau pământul și livada boierului, alții trudeau în atelierele de tâmplărie și fierărie ale căror producte aveau destulă căutare pe piețele târgușoarelor din apropiere, iar o mică țesătorie de covoare aduna laolată

vreo două duzini de femei, care, cu mâinile lor dibace în mânuitul suveicilor, sporeau simțitor avuțiile obștii.

La fiecare zece oameni exista un supraveghetor și orice călcare a rânduielilor era pedepsită cu severitate.

Ochiul ghețos al lui beizadea Mihalache veghea fără încetare asupra moșiei, iar mai-marele supraveghetorilor trebuia să-i trimită (după spusa lui Manoil) rapoarte amănunțite despre purtarea fiecăruia dintre noi.

La început am fost pus să muncesc în grădina de zarzavat a moșiei.

Curând aveam să-mi dau seama însă că toate aceste îndeletniciri nu erau decât de ochii lumii și că adevăratele slujbe se desfășurau la ceasuri de noapte, când, prin hrubele luminate ca ziua ale conacului – o adevărată uzină subpământeană unde mașinile duduiau de zor până dimineața – se făureau din belșug, sub îndrumarea unor meșteri-armurieri aduși din Germania, carabine și puști, săbii și baionete, destinate românilor din Austria, printre care iscoadele boierului chior se străduiau să aţâțe flacăra răzmeriței.

Și nu peste mult mi-a venit rândul și mie să cobor în pivnița cât o curte de han a turnătoriei.

Aici, despuiați până la piele, cei mai puternici soldați ai lui beizadea Mihalache se luptau cu metalul topit pe care îl turnau, cu lopețile lor uriașe, în niște forme de pământ ars, prefăcându-l, la lumina roșie a cuptoarelor, în unelte de omorât. Pe lângă dânșii am ucenicit vreme de câteva luni, călindu-mi puterea brațelor nedeprinse cu munca, pe care în curând au început să apară funii groase de mușchi, iar când am ajuns să ridic barosul cel mare ca pe un fulg, m-am minunat de puterea mea și m-am spurcat iarăși cu duh de trufie.

Cam tot pe atunci a încetat însă și munca mea în turnătorie.

Împreună cu alți tinerei de seama mea am fost trimis să învăț mânuitul armelor sub comanda unui afurisit de rusnac care scotea untul din noi, de-a lungul unor ceasuri parcă fără sfârșit de instrucție militărească. Zile întregi am exersat atacul la baionetă ; tragerile la țintă, în care dovedeam o agerime deosebită, începeau în zori și durau până la lăsarea întunericului, când cu ochi trudiți de atâta

încordare mă strecuram în dormitorul comun, unde patul meu era așezat lângă cel al lui Manoil.

Secretarul boieresc nu era bun pentru munca cu brațele, locul lui era printre hârțogarii conacului și asta îmi dădea un motiv în plus să-l disprețuiesc. Pentru că nu puteam nici în ruptul capului să-mi închipui mâinile frumoase ale lui Manoil, care mânuiau pana atât de dibaci, apucând zdravăn de coada unui ciocan, îl socoteam nu doar mai prejos de mine, ci mai prejos chiar de haidamacii din turnătorie și nu aveam pentru dânsul decât vorbe pline de răutate, pe care mă pricepeam să i le împlânt de-a dreptul în inimă, ca pe niște vârfuri de baionetă.

Știam că mă dorește cumplit și mă jucam cu dorințele lui: umblam despuiat prin dormitor, legănându-mi șoldurile ca o muiere, făceam glume în doi peri cu alți camarazi de culcuș, cărora le îngăduiam anumite atingeri de față cu Manoil, sau mă făleam cu declarațiile de dragoste pe care mi le-ar fi făcut, chipurile, mai mulți ortaci de instrucție cărora le descriam amănunțit farmecele trupești, făcându-l pe secretarul boieresc să turbeze pe gelozie.

Zilele și nopțile mele erau împărțite între orele lungi de mușchi și joaca de-a pisica și șoarecele cu muierea de Manoil.

Au mai trecut câteva săptămâni și în locul rusnacului a apărut un neamț numai piele și os, care avea misia să ne împărtășească tainele dinamitei și ale bombei artizanale.

Apoi fu rândul lui Manoil însuși să ne dăscălească, folosindu-se de cerneală și pană.

Așa am învățat, într-un colț al dormitorului nostru comun prefăcut peste noapte în sală de clasă, cum să plastografiem felurite soiuri de scriere, de la literele schiloade ale celor nedeprinși cu învățătura până la scrisul plin de înfloriturii al femeilor – meșteșug foarte anevoios care cere din partea ucenicului nu numai osârdie, ci chiar și o picătură de har.

Tertipurile și coțcăriile pe care le învățasem prin sălașurile panglicarilor de la Salonic îmi dăduseră destulă agerime de mână ca să-i fiu învățăcel destoinic lui Manoil, spre pizma tovarășilor

mei de învățătură – mai dedați cu tesla și cu ciocanul decât cu meșteșugul caligrafiei.

Trebuie să știi însă că Manoil, care se pricepea atât de bine la tainele scrierii, era un dascăl din cale afară de prost. Rușinos ca o fată mare și peste măsură de îngăduitor, nu era în stare să-și strunească învățăceii, care i-au prins curând slăbiciunea și au început să i se urce în cap. Bâlbâiala lui (căci – din pricina sfielii – secretarul boieresc începea să se bâlbâie ori de câte ori trebuia să vorbească în fața unei adunări) era prilejul glumelor nesărate și al vorbelor în doi peri, iar o namilă de țigan (căreia i-am pus pe dată gând rău) mergea atât de departe cu îndrăzneala, încât maimuțărea cu nerușinare vorbirea împotmolită a sărmanului Manoil, spre hazul soților săi de bicisnicie.

Omul lui beizadea Mihalache nu răspundea acestor ocări și batjocuri, pentru că nu avea fudulii. Numai chipul său gălbejit căpăta culoarea racului fiert, iar lecțiile erau întrerupte tot mai ades de accesele lui violente de tuse, care lăsau în urma lor pete lipicioase de sânge. Nu îndrăznea nici măcar să li se plângă supraveghetorilor, poate de teama lui beizadea Mihalache, care l-ar fi pedepsit, fără doar și poate sever, căci prin îngăduința lui nesăbuită, Manoil punea în primejdie toată rânduiala moșiei, întemeiată pe ascultarea către mai-mari.

Purtarea vecinului meu de culcuș nu făcea decât să le dea apă la moară obrăznicăturilor. Acum nu se mulțumeau doar să-i schimonosească vorbirea, ci, balaoacheșul și încă vreo două pușlamale, găsiseră o nouă distracție: mestecau între dinți bucăți de hârtie, prefăcându-le în niște cocoloașe cleioase, cu care bombardau pereții, tavanul, dar mai cu seamă cercau să-l țintească pe Manoil. Iar încercările lui stângace de-a se feri stârneau niște hohote grosolane de râs ce mă făceau să turbez de mânie, căci socoteam că umilințele la care era supus tovarășul meu mă priveau întrucâtva și pe mine.

Așa că m-am hotărât să-i dau țigănosului o lecție de bună purtare, despre care Manoil nu trebuia însă să afle cu nici un preț.

Lucrul nu era tocmai ușor, din pricina supraveghetorilor, care fojgăiau pretutindeni.

În cele din urmă, după ce am stat și am chibzuit, am ajuns la credința că singurul loc potrivit, unde dușmanul lui Manoil și al meu ar fi putut să-și primească răsplata ce i se cuvenea, era umblătoarea. Doar acolo nu mai eram urmăriți de supraveghetori.

Prin urmare, stârnit de gândul dulce al răzbunării, am început să pândesc toate mișcările balaoacheșului, nădăjduind într-un prilej fericit. Locurile din preajma umblătorii au devenit ținta plimbărilor mele de seară.

Nu știu din care pricină, umblătoarea noastră fusese așezată la o oarecare distanță de barăcile posomorâte de scânduri ce adăposteau dormitoarele, într-un loc care, mai ales, noaptea se afla destul de pustiu. Era o construcție lungă și scundă, încropită din scânduri, unde te ușurai chircit pe vine, după moda turcească, deasupra găurilor făcute în dușumeaua jilavă, pe care eram puși să o spălăm de trei ori pe zi. Bărbații de pe moșie obișnuiau adesea să vină la umblătoare în grupuri alcătuite după prietenii și zăboveau îndelung aici la trăncăneli și taclale, ba încropeau uneori și câte un joc de barbut, știindu-se la adăpost de ochii și urechile supraveghetorilor.

Dușmanul meu se bucura de multă trecere printre cele mai de jos scursori ce-i făceau umbră pământului pe moșia lui beizadea Mihalache și era mereu însoțit, când venea să se ușureze, de o haită de zamparagii, tot unul și unul, care-l cinsteau ca pe mai-marele lor și și-l făcuseră căpetenie.

Atunci am încercat să-i câștig încrederea, măgulindu-l, și în curând mi-a fost dat să mă număr printre puii de lele ce îi țineau hangul la boroboațe și pehlivănii. Începusem să mă așez la masă mereu lângă dânsul, îngrijindu-mă de blidul și de paharul lui și slujindu-l ca pe un stăpân. Cunoștințele mele despre puterea buruienilor mi-au fost și de data asta de mare folos: într-o seară, la cină, am izbutit să-i strecor în mâncare o fiertură de ierburi ce avea să-i răscolească mațele și să-i stârnească o cufureală năpraznică.

Balaoacheșul și-a dat tainul pe gât fără să bănuiască nimic, iar din momentul acela știam că se află în puterea mea și că umilințele lui Manoil vor fi răzbunate.

Peste un ceas pândeam, ascuns într-un ungher al latrinei, și n-a trebuit să zăbovesc prea multă vreme.

Am așteptat ca namila de țigan să se desfacă la brăcinar și să se așeze pe vine, apoi am năvălit peste el și am început să-l izbesc cu pumnii și cu picioarele. Atacul pornise pe neașteptate, tuciuriul, care începuse să se sloboadă cu zgomot, n-a apucat să facă nici o mișcare de împotrivire, un pumn în bărbie și un picior în ficat l-au făcut să se lungească pe dușumea, scoțând un icnet scurt din adâncul rărunchilor.

Pe urmă, opintindu-mă din greu, căci huiduma trăgea la cântar cât o căruță cu pietre, l-am răsucit cu fața în sus și mi-am deșertat mațele peste dânsul.

În noaptea aceea am avut un vis curios.

Se făcea că, ținând în mâna mea mâna frumoasă a lui Manoil, hoinăream pe aleile unei grădini străjuite de trunchiuri posomorâte de chiparoși.

Pe chipul secretarului boieresc era zugrăvită o suferință de negrăit, iar o pală răcoroasă de vânt îi flutura pletele lungi, negre ca o flamură de înmormântare. Îmi spunea că urmează să plece, din porunca lui beizadea Mihalache, într-o țară străină și îndepărtată și că probabil n-o să ne mai vedem niciodată. Cu un glas tremurător, încercă apoi să îngaime niște cuvinte duioase de despărțire, care m-au tulburat atât de tare, încât i-am dus mâna palidă și prelungă la buze și am sărutat-o. Îmi dădeam seama că-l iubisem dintotdeauna, cu o năvalnică patimă, iar gândul despărțirii de Manoil mi se părea de nesuportat, el trebuia să rămână pentru totdeauna cu mine și să fie femeia mea pentru totdeauna.

Am încercat să-l îmbrățișez, dar brațele mele n-au cuprins decât golul, trupul iubitului meu devenise o umbră. Mâna pe care o strângeam între degetele mele fierbinți era singura parte vie care mai rămăsese din Manoil.

Ne-am oprit în fața unei construcții dărăpănate : câteva coloane acoperite de iederă, un fronton pe care erau scrijelite literele unei scrieri necunoscute. Printre coloane creșteau niște tufișuri înalte, purtând ciucuri mari de floricele liliachii.

Manoil încerca acum să se smulgă din strânsoarea mea, spunându-mi că se află deja în mare întârziere, iar sarcinile pe care i le încredințase beizadea Mihalache nu sufereau nici o amânare. Apoi, cu o mișcare bruscă, se aruncă spre trecerea îngustă dintre două coloane măcinate de vreme. Mâna i se desprinse din cot, scoțând un trosnet ca de lemn vechi, și rămase între degetele mele crispate de spaimă.

Am încercat să mă avânt pe urma lui Manoil, dar picioarele nu-mi dădeau ascultare. Îl vedeam cum se îndepărtează de-a lungul unei potecuțe înguste, care șerpuia printre bozii și mărăcini, pierzându-se în cele din urmă în desișurile unei păduri. Din când în când se oprea, se uita înapoi și schița în direcția mea niște plecăciuni caraghioase, măturând cu pletele-i negre fruntea țepoasă a tufelor de scaieți.

Atunci am izbucnit într-un hohot amarnic de plâns, strângând între degete mâna secretarului boieresc, pe care sclipea neputincios inelul cu piatră întunecată.

La puțin timp după aceea m-am pomenit în iatacul lui beizadea Mahalache, prin care se perinda o mare mulțime de oameni. Eu ședeam la o masă lungă, alături de boierul cel mărunțel și, din porunca acestuia, trebuia să-i lovesc peste față cu mâna lui Manoil pe vizitatorii care, încolonați doi câte doi, traversau în mare ordine cabinetul.

Forma mâinii se imprima pe chipurile lor, palide de frică și oboseală, colorându-se de îndată într-un roșu aprins.

Beizadea Mihalache mă priveghea holbându-și ochiul spăimos, care era acum roșu, și l-am auzit șuierând printre dinți că mâna frumoasă a secretarului boieresc avea să fie de acum înainte pecetea mea, cu care îmi voi însemna robii după bunul meu plac, voi lega și voi dezlega, voi dezrobi sau voi lua în robie.

Mi-am simțit atunci pieptul potopit de un curaj nebunesc: adunându-mi toate puterile, am izbit obrazul boierului cu mâna lui Manoil, dar pe fața lui beizadea Mihalache nu se întipări nici o urmă, doar un hohot sardonic de râs năvăli dintre buzele sale subțiri, în timp ce se prefăcea într-un șomoiog de fum negru.

Covoarele și cadrele de pe pereți începură să ardă, o oglindă venețiană se desprinse cu zgomot din rama ei și se făcu cioburi. Mulțimea dispăruse, eram acum singur și încercam să mă strecor printre palele tot mai înalte de foc de-a lungul unui coridor strâmt, strângând tare la piept mâna, pe jumătate carbonizată, a iubitului meu.

Cu veșmintele cuprinse de flăcări, am reușit să ajung în cele din urmă la marginea unui râu leșios. Trunchiuri de copaci, cu ramurile tăiate din rădăcină, se înșiruiau pe malul abrupt, într-o aliniere perfectă. Pe fiecare dintre ele cineva cioplise cu stângăcie liniile unui chip omenesc, în care mi s-a părut că recunosc figura posomorâtă a secretarului lui beizadea Mihalache.

Da, eram înconjurat din toate părțile de chipul lui Manoil, cercetându-mă rugător, ca și cum ar fi cerșit din partea mea un semn de bunăvoință. Pete negricioase de mușchi îi acopereau obrajii subțiați de tristețe, ca o barbă deasă și neîngrijită. Luminițe de putregai sticleau ici și colo, în adâncitura arcadei sau la colțul buzelor cioplite neîndemânatic, dintre care se prelingea un firicel galben de rumeguș.

Începuse să se întunece brusc, iar nori grei de furtună se îngrămădeau deasupra arborilor ciuntiți. Rătăceam la întâmplare, căutând să mă adăpostesc undeva de furtuna care putea izbucni dintr-o clipă într-alta, când mi-am dat seama că rătăcisem mâna lui Manoil.

M-am întors din drum, oprindu-mă să răscolesc printre smocurile arse de iarbă, nepăsător la ploaia care începuse să toarne, amenințând să devină potop. Ramuri uscate îmi barau drumul și îmi zgâriau picioarele până la sânge, potecuța care șerpuia printre trunchiurile putregăite se făcea tot mai îngustă și dintr-odată am descoperit că cioturile de arbori pe care fusese cioplită fața lui Manoil încep să se îngroașe pe neașteptate, pregătindu-se să mă strivească între scoarțele lor pătate de mușchi.

Am izbutit cu greu să ajung într-o mică poiană, înconjurată de uscături mari cât statul de om. Înaintam tot mai anevoios, simțindu-mi picioarele cuprinse de o amorțeală ciudată, iar la fiecare pas aveam impresia că pentru a-mi urni talpa din loc trebuia să fac o sforțare aproape supraomenească. Răpus de efort, m-am prăbușit

în cele din urmă pe o buturugă și, cu gândul să-mi frec picioarele amorțite, mi-am lepădat încălțările.

Groaza care m-a copleșit în momentul acela n-a avut margini: până mai sus de glezne picioarele mele se acoperiseră cu o piele solzoasă și aspră, asemănătoare cu o scoarță de arbore.

M-am trezit cu mădularele țepene și cu inima înghețată de spaimă. Din patul alăturat se auzea respirația grea a lui Manoil și, în lumina sărăcăcioasă a zorilor, care se strecura prin ferestruicile dormitorului, i-am putut deslușI, încrucișate pe pătura soldățească, mâinile frumoase și palide.

Tropotitul de pași și bătăile din palme ale supraveghetorilor ce dădeau deșteptarea m-au smuls, după scurtă vreme, din amorțeală. Urma forfota obișnuită a sculatului – câteva scurte mișcări de înviorare, spălatul până la brâu, popasul la mesele lungi din cantină, pe care era rânduită gustarea noastră de dimineață.

Balaoacheșul nu s-a arătat la nici una dintre îndatoririle de peste zi, dar din privirile încruntate ale ortacilor săi, în care licărea parcă duhul de răzbunare, puteam să ghicesc că lecția mea îi tocise pentru multă vreme răutatea. Din ziua aceea nimeni nu a mai îndrăznit să se arate obraznic cu Manoil, căci toți învățăceii acestuia bănuiau cam de unde venea năpasta ce-l izbise pe țigănoi. Supraveghetorii au început, și ei, o anchetă, dar, cum nu mi-au putut găsi pricină de învinuire, pentru că din pățania cu judele de instrucție învățasem prea bine să răspund la interogatorii, pedeapsa a fost lăsată pe seama tovarășilor de rele ai tuciuriului, care, nu peste mult, aveau să-mi altoiască o bătaie soră cu moartea.

Am zăcut câteva săptămâni, doftoricit de mâinile grijulii ale secretarului boieresc, care mă privea acum cu o recunoștință ce-mi amintea de uităturile plângăcioase ale tatălui meu și îmi umplea, tocmai de asta, sufletul de dezgust. Când îmi aduceam aminte de visul în care îl iubisem cu patimă pe omul lui beizadea Mihalache, mă cutremuram de rușine și de oroare, făgăduindu-mi să-mi împietresc și mai abitir inima, smulgând de acolo orice frântură de milă sau slăbiciune față de Manoil. Iar la semnele sale de dragoste

răspundeam cu o dușmănie posacă, dându-i de înțeles că n-am trebuință nici de prezența, nici de îngrijirile lui.

Zilele treceau greu, iar cămăruța unde fusesem lăsat să bolesc semăna cu o temniță. Și nu mi-a fost îngăduit să o părăsesc nici după ce rănile mi s-au vindecat și am prins destule puteri ca să mă întorc la datoria mea zilnică: pesemne că boierul voia să mă aibă întreg. Apoi mi-a fost dat să aflu că bănuielile ce se adunaseră pe capul meu făceau să fiu prost văzut de către mai-marele supraveghetorilor, care i-a scris lui beizadea Mihalache, învinovățindu-mă că stârnesc neorânduială printre oamenii de pe moșie și cerându-i să mă abată către alte îndatoriri. Ca urmare a acestei scrisori, Manoil, care răspundea în fața boierului pentru buna mea comportare, a fost chemat în mare grabă la București. Întors de acolo cu noi porunci, mi-a adus la cunoștință că o stână din inima munților avea să ne servească de acum drept ascunzătoare: în locul acela o altă parte din armata boierului lucra la prăbușirea tronurilor și la marea răzmeriță ce avea să aducă Pacea de o mie de ani.

Ciobanii la care ne-a trimis beizadea Mihalache erau niște oameni sălbatici și fioroși, ce aduceau mai mult a lotri de drumul mare decât a ciobani. Adăpostul lor se găsea sus, pe o culme prăpăstioasă, la care am ajuns cățărându-ne, printre desișurile de jnepeni, pe poteci înguste, croite în pieptul muntelui, și ferindu-ne ochii cu groază de abisul ce se căsca la picioarele noastre. Manoil se înverzise de frică, iar drumul pieptiș l-a secătuit repede de puteri: nici astăzi nu știu cum de am izbutit să găsesc în mine destulă vârtute ca, trăgându-l după mine ca pe o ghiulea de piatră pe omul boierului, să înving împotrivirea înverșunată a stâncii și să ajungem amândoi teferi la stâna lui beizadea Mihalache, de unde începeau locurile bune de pășunat.

Dar, așa cum aveam să înțeleg în curând, nu pășunatul era principala îndeletnicire a bacilor aflați sub ascultarea starostelui Ifrim. Cele câteva oi – din care se întâmpla să-și mai ia zeciuiala și lupul sau ursul – erau ținute doar pentru mâncarea ciobanilor, ce se pricepeau mai bine la mânuitul sâneții decât la tocmitul urdei și cașului și ne-au întâmpinat fără pic de prietenie, holbându-se

amenințător, înainte ca Manoil să le scrie în palmă semnul de taină al lui beizadea Mihalache.

Așa am fost înrolat în mica oștire a lui Moș Ifrim, de la care am început să învăț meșteșugul țesălării măgarilor – cea mai prețioasă dintre comorile adăpostite prin acele pustietăți. Căci erau acești măgari, – aduși cu mare trudă și cheltuială de beizadea Mihalache tocmai din ținuturile muntoase ale Italiei – niște dobitoace agere și vânjoase, adevărați vulturi cu patru picioare, învățate cu toate tainele drumului aspru de munte și deprinse să păsească pe marginea genunilor celor mai înspăimântătoare cu aceeași siguranță cu care luau în copite iarba pășunilor netede din imediata vecinătate a stânei. Iar pentru bunăstarea acestei stirpe rare de urecheați ciobanii aveau de dat socoteală cu capul în fața boierului mărunțel, de care bătrânul Ifrim – deși nu-l văzuse niciodată la față – se temea mai tare decât de diavol și Dumnezeu la un loc.

Făpturi iabrașe, care nu răbdau în preajma lor picior de străin, măgarii lui moș Ifrim s-au deprins în cele din urmă cu mine și Manoil și tot așa de iute s-a obișnuit cu prezența noastră și Erzsi, o zvârlugă de unguroaică prin osârdia căreia am aflat că mai am încă sânge în boașe și am început să cuget adânc la hăul de sub fusta ei creață.

Oricât mi-am trudit mintea, n-am izbutit să aflu nici de unde vine, nici ce pricină o aduce pe Erzsi odată la câteva zile la stâna din creierii muntelui, unde se punea la sfaturi de taină cu baciul Ifrim, singurul care îi înțelegea limba. Ceilalți ciobani, deși atât de ahtiați după cur de muiere încât ajunseseră să se spurce cu oile, nu îndrăzneau să ridice ochii la Erzsi, care-i fulgera cu căutăturile-i negre și trecea printre dânșii cu pasul semeț și cutezător al unei capre sălbatice.

Mie curul rotund al lui Erzsi îmi aducea aminte de Kiva și mă gândeam că pizda ei trebuie să fie la fel de umedă și fierbinte ca a ibovnicei lui Kir Apostolis.

Aerul tare al muntelui și bucatele simple, dar sănătoase ale ciobanilor i-au dat trupului meu o nouă vigoare. Până și în obrajii gălbejiți ai secretarului boieresc începuse să se arate puțină roșeață,

iar tusea cu sânge, care în ultima vreme îi scutura pieptul fără cruțare, a încetat. Acum Manoil avea alte pricini de supărare: băgase de seamă cu ce uitătură aprinsă cercetam la fiecare prilej făptura mlădie a unguroaicei și, ros de ghimpele geloziei, mă străjuia din priviri ca o nevastă geloasă ori de câte ori încercam să-i trag clopotele lui Erzsi.

Gelozia lui Manoil mi-a dat ghes să-i dau târcoale cu și mai mult foc fetișcanei, bizuindu-mă pe mutrișoara-mi de înger, care o băgase în toți dracii pe Frosa, dar n-am primit nici un semn de răspuns, Erzsi nu se arăta dornică să mă bage în seamă, așa că singura mea plăcere, pe potriva strâmbătății mele din naștere, era doar aceea de a perpeli la foc mic inimioara de iepure a secretarului boieresc.

Firile curate la suflet, așa cum erai tu, Nemțoaico, până ce ai început să mă vinzi, nu-și pot închipui câtă plăcere bicisnică puteam să găsesc chinuindu-l pe Manoil, căruia m-am apucat chiar să-i vorbesc deslușit despre pofta ce mi-o stârnea muierea și despre felurile în care chiteam să-mi astâmpăr dorința, fudulindu-mă că nu s-a aflat încă pe fața pământului nucă atât de tare încât să n-o pot sparge în cele din urmă.

Vinovat că nu i-am putut face pentru moment safteaua lui Erzsi, îl găseam pe baciul Ifrim, care nu ne dădea nici mie, nici supușilor săi, prea multe prilejuri de tândăleală, doar lui Manoil arătându-i supunerea cuvenită unui os boieresc și unui om de credință al lui beizadea Mihalache. Oricât eram eu lacom ca bodnarul de stup de gaura fetișcanei, nu prea aveam cum să-i fiu în apropiere atâta vreme cât mi-ar fi fost trebuincios ca să se coacă și ca să se spargă buboiul, căci starostele îmi găsea mereu o slujbă de îndeplinit, dându-mi de înțeles că trebuie să-mi câștig după puterile mele bucata de caș și codrul de mămăligă.

Îmi petreceam cea mai mare a timpului în tovărășia măgarilor, pe care m-am deprins nu după multe vreme să-i călăresc și să-i strunesc din dârlogi, suind sau coborând cărăruile care șerpuiau între marginea unor prăpăstii cumplite și stânca cenușie a muntelui, străbătând pustietăți pe unde se încumetau doar caprele negre.

Unul din oamenii starostelui căzuse răpus de un urs, iar eu fusesem hărăzit să-i țin locul, plătindu-mi astfel o parte din datoria către beizadea Mihalache.

După ce moș Ifrim s-a încredințat că se poate bizui pe îndrăzneala și priceperea mea, călite prin lungi ceasuri de *igzerciț*, mi-a fost dat să fac parte pentru prima dată dintr-un convoi, ce cobora pe poteci tainice, în nopțile fără lună, când nu te puteai încrede decât în agerimea măgarilor, ca să primească darul lui beizadea Mihalache pentru românii din împărăția austriacă: muniții și arme.

Căpătate din mâinile unor cărăuși ce izbuteau să ajungă, pe drumuri ocolite de țară, până la poalele munților, aceste unelte aducătoare de moarte, fabricate nu doar prin beciurile tainice ale unor vizuini boierești, ci și în vestite armurării apusene, erau încărcate în spinarea măgarilor. Pe urmă aceștia o porneau iarăși la drum, prin locuri nebătute de vreun pas omenesc, până la vreo poiană ascunsă, unde încredințam prețioasa încărcătură mocanilor ardeleni, ce scuipau vârtos, suduindu-i pe grofi și ne încredințau că se roagă fără curmare pentru sănătatea boierilor de la București.

Toți acești bărbați posomorâți, îmbrăcați în haine de postav aspru, dintre care unii trecuseră prin botezul focului, izbindu-se amarnic cu ungurul, și știau să zică din frunză marșul crăișorului Iancu, erau – cu sau fără știrea lor – în oștirea lui beizadea Mihalache.

Oamenii starostelui Ifrim le aduceau poruncile de taină ale boierului și îi întăreau, lăsându-se îmbrățișați de brațele lor puternice și stângace ca niște labe de urs, în nădejdea că ceasul libertății este foarte aproape și în ura împotriva străinilor. Nici temnița de la Szeged, nici lațul călăului nu izbuteau să stârpească voința de slobozie a acestor vultani, de a căror frică tremurau încă toate cuiburile de nemeși, pe care tații și bunicii lor le pârjoliseră fără milă, iar armata boierului chior nu avea militari mai vrednici și mai ușor de mânat la război decât dânșii.

Căci nu mă îndoiam în cugetul meu că războiului mut ce se desfășura deocamdată în umbră, cu dibăcie strunit de puterea ascunsă căreia îi slujea beizadea Mihalache, îi va urma războiul pe față, menit să spulbere toate rânduielile strâmbe, și mă pregăteam să-mi pun în slujba acestui război toată volnicia și toată strâmbătatea

din naștere. Prin noianul închipuirilor mele începuseră iarăși să bântuie mustățile negre ale lui Markos Botzaris și cântecele de bătălie ale sulioților, iar nopțile mele au prins să fie cercetate tot mai ades de visuri războinice, cu șarje de cavalerie și atacuri la baionetă: revedeam colinele pleșuve ale Bulgariei, canonadele de la Plevna și Grivița, marșul triumfal al oștirii române spre București, iar chipul îngândurat al lui Yussuf nu lipsea niciodată din mijlocul acestor vedenii de noapte, din care mă trezeam cu pumnii încleștați de ură și cu timpanele încă ciuruite de bubuitura obuzelor.

N-o să-ți istorisesc decât unul dintre visele astea, care m-a tulburat pentru multă vreme, chiar dacă nu știam că ceea ce visam atunci avea să se întâmple aievea și că nu peste mult noi întâmplări năpraznice se vor îngrămădi asupra capului meu, ducându-mă iarăși până aproape de nebunie. Căci există vise care nu întârzie să se împlinească, vise ce ne deschid, fără să ne dăm seama, ochii către viitor, vestindu-ne primejdiile și nenorocirile orânduite în calea noastră de Dumnezeu precum și capcanele pe care s-ar cuveni să le ocolim dacă am avea destulă putere de înțelegere și destul duh de umilință în inima noastră. Dar noi vedem și nu înțelegem, ascultăm și nu auzim, pentru că avem ochii împăienjeniți de trufie, urechile înfundate, mintea leneșă și inima fără frică de Dumnezeu, singura care stă la începutul înțelepciunii.

Dacă aș fi luat seama la semnele din visul pe care tu o să-l pui acum pe hârtie, întocmai așa cum ți-l istorisesc, fără să lași deoparte nimic sau să adaugi ceva de la tine, viața mea ar fi avut cu siguranță alt curs și cel puțin o parte din năpastele ce urmau să mă potopească socotesc că ar fi fost ocolite.

Însă Dumnezeu n-a vrut să fie așa și mi-a umplut până la buză paharul nenorocirilor, după legea cercului ce se mișcă înainte și înapoi, răsplătindu-mă pe potriva faptelor mele mârșave, de care nu mă căiesc nici acum, fiindcă știu că și răul și binele se fac după o voie mai presus de a noastră, ce a zidit deopotrivă dreptatea și strâmbătatea.

Kostas tăcu pentru câteva clipe, cu privirea țintuită în gol și fruntea încrețită de amintire, apoi povesti după cum urmează:

Se făcea că mă aflam iarăși în marele război cu muscalii, luptând, sub conducerea lui Yussuf, împotriva fraților mei de credință. Eram cantonați la picioarele unei măguri chelboase, înfundați până aproape de umeri în noroiul negricios al Balcanilor. Printre tovarășii mei de tranșee, purtând în vârful capului fesul alb al ostașilor lui Abdul Hamid, se număra și Manoil.

Împărțeam același culcuș și ne încălzeam unul pe celălalt ținându-ne îmbrățișați strâns de-a lungul nopților friguroase ale Bulgariei. Pânza de cort ce ne învelea nu izbutea să ne apere mădularele slăbănogite de ploaia cu gheață, vărsată fără oprire de stăvilarele cerului. Veșmintele soldățești, prea largi pentru trupul său costeliv, din care boala de piept mușca cu o lăcomie nespusă, îi dădeau lui Manoil o înfățișare șleampătă și neîngrijită, ce atrăgea fulgerele de mânie ale gradaților și zâmbra piezișă a lui Yussuf.

Turcul nu-mi mai dădea nici un semn de iubire, iar ochii lui de culoarea migdalei aveau, în visul acela, căutătura ghețoasă a lui beizadea Mihalache.

Parcă văd și acum chipurile smolite de osmanlâi care rebegeau pe lângă focurile pitice de tabără, parcă simt și acum fierbințeala nesănătoasă a frunții lui Manoil, peste care îmi petreceam degetele încetișor, când, deodată, sunetul ascuțit al trompetei dădu semnalul asaltului.

Am urcat în dezordine, sub ploaia de obuze a tunului pravoslavnic, coasta pieptișă a măgurii. În fruntea noastră alerga, cu iataganul pregătit să ucidă, silueta vânjoasă a lui Yussuf. Mulți dintre ai noștri căzeau, înroșind cu sângele lor iarba pipernicită. Chiar lângă mine, auzii atunci limpede urletul de moarte al lui Manoil, care se prăbuși cu fața în pământul clisos, lovit de o schijă rusească. Brațele lui larg desfăcute semănau cu niște aripi cernite de liliac.

M-am aplecat să cercetez rana iubitului meu, când o lovitură dată cu latul iataganului mă izbi fulgerător peste gură, iar glasul poruncitor al lui Yussuf mă smulse de lângă trupul secretarului boieresc. Aveam gura plină de sânge și un dinte mi se clătina dureros, sfredelindu-mi necruțător creierii.

Îmi amintesc apoi de niște asalturi la baionetă, de umbrele mătăhăloase ale cazacilor, de țeasta zdrobită a unui muscal cu

barba vâlvoi, care mi-a stropit tunica de jos până sus cu sânge și fărâme de creier.

Apoi dintr-odată împușcăturile inamicului au încetat și am înțeles că rusnacii dăduseră bir cu fugiții. Acum ne strecuram printre hoituri umflate de cai și de oameni care răspândeau o duhoare dulceagă de putregai, iar Yussuf ne arăta cu vârful iataganului o baracă scundacă de scânduri, unde hălăduiau pasămite căpeteniile rușilor.

Am încercuit în tăcere baraca din care nu se răzbătea nici cea mai mică mișcare.

Dintele rupt mă durea cumplit și îmi simțeam inima grea, ca o bucată de tuci, din pricina morții lui Manoil.

Scenele de măcel n-au contenit nici după aceea.

O iscoadă s-a strecurat până în apropierea barăcii și ne-a încredințat că nu e nici un semn de primejdie, dar Yussuf era convins că dădusem peste ascunzătoarea Statului major rus și ne-a ordonat în șoaptă să strângem tot mai mult cercul în jurul șandramalei de scânduri, pe care ploile reci ale toamnei o mușcaseră până la os.

Pășeam încet, nespus de încet și nespus de prudent, calculându-ne fiecare mișcare, căci era greu de crezut că vulpea se va lăsa prinsă cu una cu două. Deasupra noastră, pe cerul de culoarea leșiei, zburătăceau câteva ciori. Doar croncănitul lor spărgea liniștea grea și prevestitoare de rele care urmase bubuiturilor.

Năuc de durere, mi-am vârât degetele în gură și mi-am pipăit dintele rupt. Era prins doar într-o bucățică de piele și am izbutit cu ușurință să-l smulg, lăsând în locul acela un gol dureros, care zvâcnea ca o rană deschisă.

Mă holbam încă la așchia gălbuie de os, când vârful iataganului lui Yussuf dădu semnul atacului.

Ne-am repezit, ca un singur om, înainte, izbind cu paturile puștilor în ușița îngustă, care cedă de la primele încercări.

Urletul nostru de biruință i-a luat prin surprindere pe soldații bărboși, care își vârâseră labele tăbăcite de patul pușcoacelor într-un castron cu fiertură de casșă și înfulecau cu osârdie. Înainte să se dumirească prea bine ce se întâmplă cu ei, i-am hăcuit la gramădă cu iataganele, preschimbându-i într-un morman de mădulare însângerate.

Apoi m-am pomenit dintr-odată singur, părăsit de tovarășii mei, printre leșurile ciopârțite ale rusnacilor. O foame cumplită îmi pârjolea măruntaiele și, fără să-mi dau prea bine seama ce fac, mi-am băgat degetele hulpave în castronul cu cașă și am început să mănânc.

După ce mi-am burdușit bine mațele – își rosti mai departe istorisirea Kostas Venetis – mi-am simțit mădularele încleștate de o amorțeală greoaie. Capul îmi era greu, podidit parcă de aburii unei beții, și așteptam să mă scufund într-un somn fără vise, când mi s-a părut că deslușesc un fel de foșnet ușor, care m-a smuls dintr-odată din lâncezeală.

Ceva amenințător, cu neputință de zugrăvit în cuvinte, mi-a trecut pe lângă tâmple, întocmai ca o boare rece de vânt. Intrate în panică, simțurile mele pândeau în toate direcțiile, presimțind că avea să se întâmple ceva. Și după câteva clipe foșnetul s-a auzit din nou, de data asta cu mai multă tărie și limpezime, din mijlocului mormanului de cadavre, făcându-mi părul să se zburlească de frică.

Vei fi avut pesemne și tu, Nemțoaico, asemenea vise spăimoase, și știi că groaza pe care o stârnesc e mai puternică decât oricare alta, putând uneori chiar să te ucidă.

Curios e că eu în momentul acela știam că visez și încercam să-mi descleștez pleoapele cu un efort disperat, dar orice strădanie de a mă smulge din somn se dovedi de data asta zadarnică.

Nu puteam să-mi descleștez privirile de la grămada de leșuri, care începu să se clatine brusc, ca împinsă de mâna unei puteri nevăzute. Nu încăpea nici o îndoială, cineva aflat sub mormanul de hoituri încerca să dea cadavrele la o parte. Și, cu ochii aproape ieșiți din găvanele capului, am putut după o clipă să văd ridicându-se de sub stârvuri silueta unui bărbat în uniformă de general rus, cu buzele lăbărțate într-un zâmbet viclean. Bărbatul acela era beizadea Mihalache.

Când i-am implântat baioneta în piept, zâmbetul boierului chior se transformă într-o strâmbătură oribilă. Deși din rana ce i-o făcusem potopea un șuvoi negru de sânge, a rămas în picioare, holbându-și spre mine ochiul plin de ghețuș.

L-am străpuns de treisprezece ori, înnebunit de frică și de mânie.

În cele din urmă, cu picioarele rășchirate, boierul s-a prăbușit pe podea. Nu era încă mort și când pleoapa lui vânătă începu să zvâcnească, făcându-mi scârbavnic cu ochiul, groaza mea n-a cunoscut margini.

Atunci am îngenuncheat lângă trupul lui beizadea Mihalache, hotărât să-i retez căpățâna cu baioneta.

Tocmai eram gata să duc la bun sfârșit această sarcină sângeroasă, când bubuitura unei explozii îmi străpunse auzul, iar grinzile tavanului s-au prăbușit peste mine, făcându-mă una cu dușumeaua.

Apoi vedeniile au început să se învălmășească.

Se făcea mai întâi că stau întins cu fața în sus, sub un cer de culoarea leșiei, pe care zburătăceau câteva ciori. Alături de mine, într-o băltoacă mare de sânge, zăcea, în uniforma lui de general rus, trupul descăpățânat al lui beizadea Mihalache. M-am ridicat anevoie, căci aveam o gaură negricioasă de glonte în piept, și am început să caut capul boierului.

L-am găsit la doar cîțiva pași, ciugulit de păsările de pradă, care-i mâncaseră nasul aproape din rădăcină.

Se făcea mai apoi că mă târăsc pe fundul unui șanț plin de noroi, sub focurile inamicului, cărând după mine tigva lui beizadea Mihalache. Înaintam anevoie, ghemuindu-mă aproape la fiecare pas pentru a mă feri de gloanțele rușilor, iar grija mea cea mai mare era să nu scap din mână capul boierului, care era greu ca un bolovan.

La un moment dat, șanțul a cotit brusc, și m-am pomenit într-o tranșee mult mai încăpătoare, pavată cu scânduri, de-a lungul căreia se înșirau tot felul de mobile hărtănite, ciubere uriașe de lemn și oale de tuci, saltele lângă care niște felceri cu șorțurile mânjite de sânge se străduiau să aline suferința răniților, căruțe ale vivandierelor, mici bucătării de campanie.

Pe măsură ce înaintam, tranșeea devenea tot mai largă și tot mai plină de uniforme turcești; furierii alergau încoace și-ncolo, negustorii ambulanți își lăudau marfa, târfele se ofereau în schimbul unui pachet de mahorcă sau al unei înghițituri de rachiu.

Așezați în jurul unei mese lungi de consiliu, câțiva ofițeri de stat major cercetau un morman de hârtii. Își scoseseră încălțările, iar niște ordonanțe flenduroase le masau încetișor tălpile pline de bătături.

Deodată cineva se apropie de mine, îmi smulse din mâini capul lui beizadea Mihalache și îmi șuieră la ureche că mă găsesc în fața Consiliului de război, care urma să mă judece pentru crimă și tâlhărie.

Capul boierului chior fu așezat pe masa consiliului, iar un ofițer pântecos, care avea ochii de culoarea migdalei ai lui Yussuf, începu să citească actul de acuzare. Eram făcut răspunzător de moartea unui tovarăș de arme, pe care, chipurile, l-aș fi omorât doar pentru ca să-i fur cizmele.

Mi-am privit picioarele și am văzut că eram într-adevăr încălțat cu niște cizme străine, pe care nu știam cum și de unde le dobândisem.

Încercam să mă dezvinovățesc, să le povestesc judecătorilor mei despre asaltul asupra barăcii, să le spun că aduceam drept pradă de război capul unui general rus, dar în ciuda sforțărilor mele, buzele îmi rămâneau încleștate, limba nu mă mai asculta. Atunci am început să arăt stăruitor cu degetul tigva lui beizadea Mihalache, pe care judecătorii și-o trecură din mână în mână, cercetând-o cu priviri curioase.

Apoi acuzatorul care avea mustățile negre ale lui Yussuf îmi aruncă o căutătură disprețuitoare, poruncindu-mi să mă apropii de masă și să mă uit cu atenție la capul tăiat.

Dumnezeule! Un urlet de groază și de mirare îmi izbucni din adâncul rărunchilor.

Capul de pe masă era capul, palid și cu ochii holbați, al iubitului meu Manoil. O pasăre de pradă îi mâncase nasul aproape din rădăcină.

Deși eram acum un bărbat în toată firea, cu mustăți groase de palicar, arătările din noaptea aceea mi-au alungat liniștea pentru multă vreme. Mă trezeam adesea în toiul nopții și nu mai izbuteam să adorm, ceva din trupul sau din mintea mea se împotrivea din răsputeri somnului, care, în loc să-mi odihnească mădularele trudite de munca de peste zi, începuse să mă copleșească din nou, ca pe

vremea când zăcusem bolnav în clopotnița mănăstirii, cu vedenii pline de spaimă.

Nu puține au fost nopțile în care, nemaiputând să lipesc geană de geană, mă ridicam din culcuș și ieșeam să respir aerul tare de munte, care îmi răcorea ochii fripți de nesomn. Căutam adeseori tovărășia dulăilor mari și lățoși, ce mi se frecau de picioare, iar blana lor aspră, peste care îmi plăcea nespus să-mi petrec mâinile, avea pentru mine puterea unui adevărat leac, liniștindu-mi ca prin minune bătăile repezi de inimă.

Nu departe de stână, în adâncitura unei stânci coșcove, clipocea talazul unui izvor.

Preumblările mele de noapte, însoțite de umbra mătăhăloasă a vreunui dulău ciobănesc, mă purtau neabătut către locul acesta, unde îmi clăteam îndelung fața năpădită de fierbințeală sau îmi scufundam capul în întregime pentru câteva clipe în apa rece și limpede. Apoi, culcat pe spate, cu brațele larg desfăcute, mă desfătam cu priveliștea cerului înstelat, fără să mă gândesc la nimic, făcându-mi trupul tot una cu piatra tare a muntelui și rărindu-mi tot mai mult răsuflarea, după pilda călugărilor din mănăstirile noastre grecești care spun Rugăciunea Mântuitorului.

Și se cade să știi, Nemțoaico, că eu, Kostas Venetis, n-am simțit niciodată măreția lucrării lui Dumnezeu cu atâta putere ca în creierul acelor munți românești, pe unde m-au purtat vitregiile sorții și toanele lui beizadea Mihalache.

Cunoșteam din învățătura părintelui Makarios numele și puterile stelelor, prin a căror mișcare se hotărăște menirea făpturilor omenești, știam că există stele bune și stele aducătoare de nenoroc ale căror drumuri se întretaie pe bolta cerească și care se înrâuresc una pe cealaltă, cumpănind astfel, după voia lui Dumnezeu, partea de bine și partea de rău a fiecăruia dintre noi, aflasem că împărații se nasc sub semnul lui Regulus, aveam știință despre legătura desfrânaților cu luna întunecată, învățasem că semnul Berbecului pecetluiește soarta războinicilor, că Saturn priveghează la creșterea oaselor și e pricina duhului de tristețe, că ura de sine se naște din înțepătura otrăvită a Scorpionului, că Racul stă la obârșia bolilor femeiești și stăpânește peste firile singuratice.

Menirea ierburilor și a feluritelor soiuri de dobitoace, soarta munților și a mărilor e scrisă așijderi în stele, ca și cea a făpturilor omenești.

Pentru cine are ochi de văzut, stelele scriu pe întinderea cerului gândirea lui Dumnezeu, din care s-au născut trandafirul și șarpele, cei drepți și cei strâmbi deopotrivă.

Mă simțeam mic cât un grăunte de praf, copleșit de slava Atotziditorului, care mișcă cercul înainte și înapoi, prinde cu o mână și sloboade cu cealaltă. Și pentru prima dată după foarte mult timp, am reînceput să mă rog, rostind cu glas tare, în singurătatea acelor sălbăticii, unul dim psalmii lui David.

Sarcina de a așterne în scris povestea lui Kostas Venetis a devenit cu timpul tot mai istovitoare.

Dormeam numai două sau trei ceasuri pe noapte, căci Kostas mă ținea până spre dimineață țintuit lângă maldărul de hârtii, bombănind mereu că scriu prea încet și că numai din pricina mea n-o să-și poată duce până la capăt istorisirea.

Mă hrăneam cu te miri ce, pentru că Venetis hăpăia tot, până la ultima cojiță de pâine. În ochii lui negri mi se părea că deslușesc tot mai des niște fulgere de amenințare.

Începusem să tușesc sec, din adâncul bojocilor, iar bătrânul Lionardo, îngrijorat că m-am molipsit de boala lui Kostas, mă îndopa cu niște bomboane verzui, mârâind printre gingiile-i știrbe că ar trebui să fiu consultat de doctorul Buonnavista.

Aș fi făcut față mult mai ușor tuturor acestor încercări neplăcute, dacă n-ar fi fost denunțul făcut de rudele lui *signor* Galeazzo, ale cărui urmări puteau să abată asupra mea și a lui Kostas Venetis un noian de nenorociri. Frica mă făcea tot mai bănuitor, și ori de câte ori ieșeam din văgăuna care ne slujea drept adăpost, încercam să mă conving că nu sunt urmărit.

Așa am izbutit să-i observ pe cei doi bărbați cu pălăriile trase pe ochi (așa cum îmi închipuiam eu că trebuie să arate agenții poliției venețiene) care păreau să supravegheze, de la o oarecare distanță, spițeria lui Lionardo.

Farmacistul, căruia i-am mărturisit în cele din urmă bănuielile mele, s-a mulțumit să dea cu nepăsare din umeri, spunându-mi că după cei zece ani de temniță pe care îi suportase pentru convingerile lui anarhiste i se pare firesc să fie urmărit de poliție. I-am cerut îngăduința să lipsesc pentru câteva zile de la spițerie, am cumpărat provizii pentru două săptămâni, și nu m-am mișcat pentru o vreme de lângă Kostas Venetis.

Scriam din zori și până noaptea târziu, cu pauze puține și scurte, în care abia apucam să-mi dezmorțesc degetele nedeprinse cu scrisul.

Nu mi-a fost dat însă prea mult să mă bucur de frumusețea cerului înstelat și de puterea alinătoare a rugăciunii – își urmă istorisirea Kostas Venetis. Patima otrăvită a geloziei avea să-mi ia mințile în curând, iar puțina liniște ce o dobândisem s-a destrămat ca un fum din pricina unei lovituri neașteptate, care mi-a învrăjbit cu încă și mai multă încrâncenare inima împotriva lui Manoil.

Era o noapte cu lună plină – una din acele nopți senine și liniștite făcute parcă să stârpească orice patimă necurată, aducând peste duhurile omenești răsuflarea de pace a cerului. Razele lunii pătrundeau printre paiele acoperișului, ispitindu-mă să mă ridic din culcuș și s-o pornesc spre izvorul care priveghea de un timp ceasurile mele de reculegere.

Afară era lumină ca ziua, iar peste frunțile stâncilor se așternuse parcă un strat subțire de promoroacă. Nici un sunet, nici o mișcare nu tulburau pacea acelor sălbăticii, totul era încremenit și tăcut, prins parcă sub puterea unui descântec.

Zgomotul unui vreasc pe care l-am strivit sub picior mi se păru la fel de asurzitor ca o bubuitură de tunet.

Pașii m-au purtat și de data aceasta către izvor.

Acolo ochii mei au avut însă parte de o vedere atât de neașteptată, încât a trebuit să mă ciupesc zdravăn de braț ca să mă încredințez că n-am căzut iarăși pradă unuia dintre acele vise ciudate ce mă cercetau la răstimpuri, otrăvindu-mă cu închipuiri pline de groază, ce mă urmăreau multă vreme după aceea, întunecându-mi cugetul și prefăcându-mă în neom.

Tolănită pe iarba scăldată de razele lunii într-un abur lăptos, cu pieptul și cu brațele goale, Erzsi dormea. Fruntea palidă a lui Manoil se sprijinea de sânul ei dezgolit, iar în lațele lui negre de păr odihneau, firave ca niște crenguțe de salcie, degetele subțiri ale unguroaicei.

Eram trădat! Nu inimă de iepure, ci de vulpe se ascundea sub surtucul negru al secretarului boieresc!

Prostatec, țeapăn ca o stană de cremene, pentru că vedenia ce mi se înfățișa era atât de neașteptată încât mă năucise ca o lovitură de ciocan în moalele capului, m-am holbat multă vreme la cei doi amorezi, care respirau liniștit, cufundați în somnul lor greu, ce urma, pasămite, împreunării.

Mi se părea că le aud gemetele scalâmbe de voluptate, gâfâiturile și suspinele.

Și întreaga mea ură se revărsa asupra lui Manoil, căruia bucuros i-aș fi zdrobit fruntea frumoasă de fildeș, dacă mădularele mele n-ar fi fost înțepenite de neputință, dacă mâinile și picioarele mele n-ar fi fost moleșite de o sfârșeală teribilă. Ar fi trebuit să urlu ca o fiară apucată de streche, dar îmi simțeam limba ca pe o bucată străină de carne, gâtlejul îmi era strâns parcă de o gheară de fier și nici măcar o părere de sunet nu s-a strecurat printre buzele mele arse de jarul mâniei.

În mintea mea năucită s-a strecurat atunci spaima că am fost lovit de dambla.

Sângele mi se urcase la creieri, inima mi se zbătea cu furie între coaste, dar nu eram în stare să fac nici cea mai mică mișcare.

Lătratul unui dulău sparse într-un târziu pacea steloasă a nopții.

Abia atunci am izbutit să mă smulg din loc și să mă reped la beregata lui Manoil, care deschisese ochii și mă privea îngrozit, ca și cum ar fi avut o vedenie.

Se trezise însă și Erzsi, care mi-a tăiat calea și a început să mă izbească cu mâinile și picioarele, încercând să-și salveze ibovnicul. Unguroaica era neobișnuit de puternică, așa că ne-am încleștat într-o luptă pe viață și moarte. Pumnii ei mă loveau fără milă, căutându-mi ficatul, apoi o piedică pusă cu măiestrie m-a făcut să-mi pierd echilibrul.

Am căzut greoi în iarba jilavă, cu gura podidită de sânge.

Și nu mai țin minte decât că, în timp ce încercam să mă ridic, am simțit ceva izbindu-mă peste tâmple și că, înainte ca totul să se întunece, mi s-a părut că aud glasul lui Manoil, implorând-o pe Erzsi să nu mă omoare.

Când m-am trezit din leșin, zăceam legat fedeleș în adăpostul ce mi-l menise starostele Ifrim, iar la căpătâiul meu priveghea Manoil.

Mi-a spus cu un glas înecat de tristețe că săvârșisem o faptă necugetată și că tot ce făptuia, făptuia din porunca lui beizadea Mihalache.

Un val proaspăt de ură îmi inundă atunci măruntaiele și, punându-mi toată gelozia și tot disprețul în gestul ce-l săvârșeam, l-am scuipat drept între ochi pe slujnicul boierului chior.

Manoil s-a șters liniștit de scuipat cu mâneca redingotei, apoi mi-a spus că în misia ce o avem curând de împlinit nu putem izbândi fără de ajutorul lui Erzsi, care e una dintre cele mai pricepute iscoade ale lui beizadea Mihalache și ale puterii căreia îi slujește acesta. Uitasem pesemne că inima mea îi aparținea chiorului, că nu puteam ieși din poruncile sale, iar aceste porunci spuneau că trebuie să mă supun fără crâcnire ordinelor lui, ale lui Manoil, de vreme ce dânsul era mai-marele pe care mi-l hărăzise voința boierului.

Nu voiam să știu de nici o poruncă, de nici un beizadea Mihalache și l-am împroșcat pe omul acestuia cu toate ocările și sudalmele ce puteau izbucni dintr-o inimă mistuită de gelozie.

Manoil m-a ascultat cu ochii lăsați în pământ, apoi, cu aceeași tristețe în glas, mi-a amintit că eram dat în urmărirea poliției și, că, dacă aș fi căzut în ghearele poterașilor, nu mă puteam aștepta decât la ocna pe viață, mai bună oricum decât numeroasele chipuri de moarte îngrozitoare pe care mi le-ar putea meni mintea bolnavă a lui beizadea Mihalache.

Cu lacrimi în ochi, blestematul de surtucar mă implora acum să mă supun fără crâcnire la porunca boierului, reamintindu-mi că se topește de dragul meu și că ar muri, fără doar și poate, de inimă rea dacă mi s-ar întâmpla cea mai mică nenorocire.

Puțin îmi păsa de lacrimile lui Manoil și de declarațiile lui de dragoste mincinoase. Faptul că mă înșelase cu o femeie m-a întărit în disprețul ce i-l purtam, iar dorința de a spăla înjosirea printr-o înjosire încă și mai grozavă mă săgeta la ficați cu atâta înverșunare, încât aș fi făcut orice ca să-l am iarăși la cheremul meu pe omul boierului și să-l fac să se tăvălească la picioarele mele. Dar vai! Ura mea era, din păcate, neputincioasă, legat de mâini și picioare, așa cum mă aflam în momentul acela, nu avem cum răzbuna trădarea lui Manoil!

Trebuia să fiu liber cu orice preț, pentru ca să pot plăti cinstit, ochi pentru ochi și dinte pentru dinte, așa că m-am prefăcut înduioșat de șoselele și momelele lui și am scos, din adâncul rărunchilor, un suspin prefăcut de îndrăgostit, ba am reușit chiar să storc până și o amărgire de lacrimă, a cărei vedere l-a tulburat peste măsură pe slujnicul chiorului. Stăpâneam îndestul meșteșugul prefăcătoriei, pe care îl deprinsesem în mănăstirile noastre grecești, ca să sporesc chinul și tulburarea vicleanului cu farafastâcuri de ibovnică părăsită: acum îl învinuiam că îmi zdrobise inima din pricina unui cur de muiere, acum o blestemam pe pațachina de Erzsi, ce avusese îndrăzneala nebună să ridice ochii la chipul ca un luceafăr al iubitului meu, acum urlam, printre hohote mincinoase de plâns, că sunt gata să îndur morțile cele mai grozave, implorându-l pe Manoil să-i cheme pe oamenii starostelui Ifrim ca să-mi facă de petrecanie.

Jucam atât de bine comedia îndrăgostirii, încât aș fi înduioșat până și o stană de piatră, cu atât mai mult pe muierea de secretar, care se izbea acum cu pumnii în piept, jurându-se pe mormântul maică-sii că era silit să sature gaura unguroaicei, tocmai el, ce iubea mai mult bărbații decât femeile, de pecetea lui beizadea Mihalache, care-i dădea lui Erzsi mare putere asupra lui. Pasămite, așa cum eu îi datoram ascultare lui Manoil, acesta îi datora ascultare lui Erzsi, iar toți, bărbați și femei fără deosebire, trebuia să ne supunem boierului chior, ce, la rându-i e dator să asculte de o putere tainică, de o putere care face și desface toate rosturile lumești, astfel că nimeni nu e slobod să făptuiască ceea ce vrea, ci doar ceea i se poruncește sau i se îngăduie.

Mă prefăceam că nu iau seama la cele spuse întru apărarea sa de slujnicul boieresc și zbieram mai departe că vreau să mor, amenințându-l pe Manoil că dacă nu se va găsi nimeni să-mi facă de petrecanie o să iscodesc oarece modru ca să-mi iau viața eu singur.

Plângând cu șapte rânduri de lacrimi, fățarnicul îmi spuse atunci că moartea era nimic pe lângă caznele pe care mi le pregăteau oamenii starostelui Ifrim, dacă nu voi promite că o să mă supun de acuma orbește mai-marilor mei. Doar poruncile lui beizadea Mihalache, care în planurile sale ascunse avea trebuință pesemne de harurile mele de păcălici, o făcuseră pe Erzsi să-mi cruțe viața lângă izvor.

Îmi dădeam seama că întinsesem coarda prea mult și că adevărata primejdie nu venea dinspre partea lui Manoil, ci dinspre aceea a unguroaicei. Ceva îmi spunea că trebuie să fiu cu mare băgare de seamă, căci ochiul ghețos al boierului veghea asupra-mi până și în creierii acelor pustietăți. Dădusem dovadă de nebunie atunci când mă repezisem la gâtul lui Manoil, iar acum trebuia să-mi îndrept greșeala cu orice preț, bizuindu-mă pe înzestrările mele de pezevenghi și pe dragostea ce mi-o purta secretarul lui beizadea Mihalache.

Blestemându-mi în sinea mea amarnic nesocotința, i-am cerut prin urmare lui Manoil un răgaz de gândire.

Istovit, Kostas a ațipit în cele din urmă.

Îmi simțeam mâinile amorțite și fruntea plumbuită de oboseală, scrisesem mai bine de douăsprezece ceasuri. Aș fi furat cu bucurie câteva ore de somn și tocmai mă pregăteam să mă strecor în culcuș când am deslușit un zgomot ușor, care m-a făcut să tresar : cineva zgâria încetișor la ușa sălașului nostru.

Nu putea să fie poliția, poliția își anunță prezența mai zgomotos, așa că m-am hotărât să deschid.

Era un copil rufos și pipernicit – una dintre acele ființe famelice care își duc viața de azi pe mâine prin tainițele insane ale Veneției, trăind din furtișaguri și cerșetorii. Ochii lui albaștri de heruvim au pâlpâit spre mine cu frică în timp ce îmi întindea un petic de hârtie mototolit, pe care am recunoscut scrisul bătrânului Lionardo.

Am citit biletul cuprins de presimțirile cele mai întunecate. Dumnezeule ! *Signor* Galeazzo murise, capul meu era în primejdie,

iar spițerul mă chema degrabă la dânsul, pentru o pricină de mare însemnătate.

Când am ridicat ochii de pe bilet, copilul dispăruse. Aș fi fost în stare să cred că am început să am și eu parte de vedeniile spăimoase ale lui Kostas Venetis, dacă n-aș fi ținut între degetele ce începuseră să tremure scrisoarea lui Lionardo.

În liniștea grea nu se auzea decât respirația calmă a iubitului meu.

Luând-o pe ulițe ocolite și dosnice, cu inima zgribulită de frică, aruncând tot timpul uitături îngrozite în urmă, după pălăriile negre ale agenților de poliție, am pornit spre prăvălia bătrânului. Deși ceva îmi spunea că mai înțelept ar fi fost să rămân în ascunzătoare, o uriașă curiozitate, pe care nu mi-o puteam în nici un chip stăpâni, mă îmboldea spre spițeria lui Lionardo, la care speram să aflu cuvânt de lămurire și ajutor. Mă temeam de poliție, dar și mai rău mă temeam de furia lui Kostas Venetis, pe care fără voia mea, îl băgasem într-o încurcătură urâtă, iar Kostas nu lăsa niciodată asemenea pricini nepedepsite.

Am izbutit să mă furișez până la urmă în mulțimea de curioși care înconjura farmacia cu obloanele trase, de unde Lionardo (așa cum mi-a șoptit la ureche o zarzavagioaică bătrână, de la care cumpăram pe vremuri salată și castraveți pentru masa bătrânului) tocmai fusese ridicat de poliție. Se zvonea că leacurile lui fuseseră pricina morții lui *signor* Galeazzo și că – în cârdășie cu doctorul Buonnavista – spițerul trimisese pe lumea cealaltă mai multe notabilități ale burgheziei venețiene. De cinci ani se străduia poliția să descurce ițele acestei afaceri, dar acum (se șușotea în rândurile mulțimii ce se bulucea în jurul farmaciei), comisarul Degli Rovere izbutise să adune toate dovezile trebuincioase, iar cei doi criminali aveau să plătească, potrivit legii, pentru faptele lor.

Simțeam că îmi fuge pământul de sub picioare ; puteam ajunge la ocnă sau chiar la spânzurătoare. Știam eu ce se ascundea în leacurile pe care i le administrasem vreme de câteva luni lui *signor* Galeazzo din porunca spițerului ? Oare nu cumva acesta, împreună cu complicele său, se folosiseră de mine pentru a-și duce la bun sfârșit uneltirile criminale, omorându-l cu mâna mea pe moșneagul cel ipohondru ? Mi se părea că trăiesc una din acele istorii pline de

spaimă pe care le auzeam din gura lui Kostas Venetis, totul se întunecase în jurul meu și auzeam ca prin vis vocea bătrânei zarzavagioaice întrebându-mă cu îngrijorare dacă nu cumva mă simt rău.

A trebuit să mă sprijin de brațul băbuței, căci genunchii mi se muiaseră și aproape că nu mai eram în stare să mă țin pe picioare. Niște femei au început atunci să mă stropească cu apă, punând slăbiciunea mea pe seama căldurii care făcea să se ridice din mâlurile stătute ale Veneției o duhoare de mortăciune.

Primul meu gând a fost acela de a părăsi în cea mai mare grabă orașul acesta, unde simțeam amenințarea ghețoasă a știreangului strângându-mi-se în jurul grumazului.

M-am smuls din brațele bătrânicii, care continua să-mi șoptească vorbe de încurajare, și am luat-o la fugă, cu gândul să-l părăsesc pe Kostas Venetis pentru a-mi pune pielea la adăpost. Am umblat multă vreme la întâmplare prin zarva Veneției, neștiind încotro s-o apuc, iar în mintea mea se înfruntau gânduri amestecate. Voiam să plec, voiam să și rămân pentru a avea grijă în continuare de Kostas, iar când spaima de oamenii comisarului Degli Rovere îmi mușca mai abitir măruntaiele, chipul slăbit de boală al iubitului meu îmi năzărea dinainte privindu-mă mustrător și învinovățindu-mă de vânzare. Lanțuri nevăzute, mult mai greu de purtat decât cele ale temniței, mă țineau încă strâns legat de Kostas Venetis și, în timp ce mintea-mi croia planuri prăpăstioase de fugă, picioarele mă purtau, cu de la sine voință, spre vizuina unde mă aștepta Kostas.

Acesta m-a primit mânios și mi-a poruncit să iau fără zăbavă condeiul, învinovățindu-mă că, în loc să-mi împlinesc cu credință misia ce mi-o încredințase, mă țin de haimanalâcuri.

O! Dacă aș fi găsit destulă putere în inima mea slăbănoagă pentru a-l vesti pe Venetis de primejdia în care intrasem, sunt sigur că mintea lui dibace ar fi găsit o cale de izbăvire! Nu i-am spus însă nimic, fiindcă mă știam vinovat față de dânsul și știam de asemenea că, într-un val de mânie, ar fi fost în stare să mă ucidă. Nu eu îl adusesem în casă pe doctorul Buonnavista? Nu eu făcusem pe sluguța în prăvălia spițerului, și mai cu seamă nu eu îl slujisem pe *signor* Galeazzo, primind, în schimbul micilor dezmierdări pe care i le îngăduiam, tot soiul de daruri?

Mi-am strâns buzele, n-am scos nici un cuvânt și am scris mai departe povestea lui Kostas Venetis.

Acesta istorisi mai departe:

Reușisem în cele din urmă să redobândesc încrederea lui Manoil și, sub privirea bănuitoare a unguroaicei, am făgăduit că nu voi mai ieși niciodată de acum înainte din cuvântul mai-marilor mei. La scurtă vreme după asta am aflat că, din porunca lui beizadea Mihalache, urma să luăm drumul Parisului, pentru a duce la bun sfârșit una dintre sarcinile de taină ale boierului.

Am pornit la drum cu inima grea, pentru că știam foarte bine de pe-acum cam ce fel de sarcini sunt cele poruncite de chior, presimțeam noi nenorociri și primejdii. Călăuziți de Erzsi, care cunoștea toate tainele muntelui, am trecut, pe poteci știute doar de contrabandiști, granița austriacă, apoi, în locuința unui mocan, ne-am îmbrăcat în veșminte evropenești.

Am călătorit pe jos, cu căruța, cu diligența și, în cele din urmă, cu trenul. Privind de la fereastra unui vagon dealurile mănoase ale Ardealului, întinsurile pustei maghiare sau pădurile verzi ale Austriei, care erau toate priveliști noi pentru mine, îngrijorarea-mi începu să se risipească, iar patima urâcioasă a geloziei, care îmi ronțăia inima ca un guzgan, a început pentru o vreme să lâncezească.

La Budapesta, drumurile noastre s-au despărțit. În piața gării pe Erzsi o aștepta o trăsură, în vreme ce Manoil și cu mine ne-am petrecut noaptea în odaia unui hotel sărăcăcios și neprimitor.

În noaptea aceea m-am străduit din răsputeri să redobândesc sufletul și trupul secretarului boieresc, răspunzând cu o dragoste prefăcută sărutărilor și îmbrățișărilor lui pătimașe și i-am dăruit în cele din urmă ceea ce își dorea atât de mult de la mine. La sfârșit, cu fața plină de lacrimi, care nu știu dacă erau de recunoștință sau voluptate, omul lui beizadea Mihalache mi-a sărutat mâinile și picioarele și m-a încredințat încă o dată că mă iubește numai și numai pe mine. Era din nou în robia mea și simțeam că așa o să rămână până la moarte.

În zorii zilei următoare am pornit spre Viena, unde urma să poposim câteva zile.

Minunățiile acestui oraș, căruia i-am străbătut bulevardele falnice, străjuite de somptuoase palate, m-au făcut aproape să uit de trădarea lui Manoil și de intrigile boierului chior. Ce erau ulițele murdare ale Stambulului, pe care hălăduisem odinioară în tovărășia lui Yussuf, pe lângă frumusețile Vienei, unde totul părea croit, într-o rânduială desăvârșită, cu rigla și compasul, încântând ochiul și spiritul totdeodată?

Priveam cu ochi uluiți la turnurile semețe ale bisericilor, care păreau, asemenea unor săgeți uriașe, că iau cu asalt zarișteа largă a cerului, mă holbam la fațadele monumentale, împodobite cu statui, ale palatelor, mă minunam de curățenia străzilor, udate și măturate tot timpul, și de înfățișarea îngrijită a trecătorilor, care nu semănau nicidecum cu mulțimile zdrențăroase ce se înghesuiau prin mahalalele cetăților de la Răsărit, fără să știu pe atunci ce întâmplări neobișnuite îmi va fi dat să trăiesc în orașul acesta, că voi pătrunde în saloanele palatelor imperiale și că voi lega nu peste mult cunoștință cu câțiva dintre oamenii cei mai sus-puși ai împărăției austriece.

N-am întâlnit nicăieri mulțimile de milogi, schilozii cu bete-șuguri adevărate sau prefăcute – pe care la Stambul sau la București îi vedeai la tot pasul și am aflat de la Manoil că aceștia nu-s slobozi să umble pe străzile Vienei, fiind ținuți pe socoteala statului în niște case speciale și obligați să învețe un meșteșug.

În schimb polițaii forfoteau pretutindeni, căci Majestatea Sa Franz Joseph ținea la liniștea supușilor săi, pe care se străduia să-i ocrotească nu doar de răufăcători, ci și de ațâțătorii de răzmeriță, ce vorbeau prin taverne despre nevolnicia puterii împărătești, prostia împăratului și scandalurile din sânul familiei imperiale.

Dar ce-mi păsa mie de toate acestea! Strângând cu gingășie de brațul lui Manoil, la fel de fâstâcit ca și mine de măreția monumentelor vieneze, am colindat prin grădinile de la Schönbrunn, am admirat jocurile de apă ale fântânilor și formele statuilor albe de marmură, descoperind că inima mea, deși strâmbată din naștere, după voia lui Dumnezeu, nu era nesimțitoare la frumusețe.

Am fost dus în palate unde oamenii de rând erau îngăduiți să privească cadrele maeștrilor celor vechi, ale căror nume le-am aflat din gura lui Manoil, ce era cu patimă îndrăgostit de meșteșugul picturii și chiar încercase în taină să zugrăvească.

Am ajuns până pe pajiștile din Prater, unde tolăniți în iarba moale și mătăsoasă ne-am făcut jurăminte de dragoste. Și, cu simțurile încălzite de șnapsul de pere, începusem să cred că dă să-mi mijească în inimă un fior plăpând de iubire pentru Manoil, care nu mai știa cum să-și arate bucuria că în cele din urmă ajunsese să-mi fie ibovnic.

Am poposit sub umbrarul cârciumioarelor de la marginea Vienei, descoperind că locuitorii orașului sunt oameni veseli de felul lor, care fac casă bună cu dansul și cu cântarea. Ne-am îndopat cu vestiții cârnați vienezi și am golit mai multe stacane pântecoase de bere, bând laolaltă cu calfele și cu băieții de prăvălie, la îndemnul unui agent de poliție mustăcios, în sănătatea Majestății sale imperiale.

Dacă pe timpul zilei umblam după voia noastră, încercând să cuprindem cu ochii cât mai multe din frumusețile acestui oraș, de care mă leagă, așa cum o să vezi din partea ce urmează a istorisirii, amintiri pline de ciudățenie, între ceasurile șapte și nouă ale serii nu mai eram slobozi, intram în slujba boierului chior. Manoil își cumpărase un ceasornic de buzunar pe care, îndată ce se simțea pe aproape ceasul de sânge al asfințitului, îl cerceta din minută-n minută, căci misia noastră era ca la șapte ceasuri fix să ne așezăm pe terasa unei cafenele de pe Mariahilferstrasse și să așteptăm apariția unui vânzător de păpuși.

Nu știu nici acum care era socoteala cu acel vânzător – un om rotofei și trandafiriu, care se învârtea printre mese ținând în brațe câteva păpuși foarte meșteșugit alcătuite –, știu doar că la vederea lui îl simțeam pe Manoil cuprins de o încordare neobișnuită. Omul trecea zâmbitor de la o masă la alta, oferindu-și în tăcere comorile băutorilor de cafea și femeilor care mâncau înghețată și, deși rareori se întâmpla să-și găsească un mușteriu, zâmbetul nu-i părăsea niciodată fața bucălată și rozalie.

La masa noastră s-a oprit însă abia într-a treia sau a patra seară și spre mirarea mea l-am auzit întrebându-l franțuzește pe Manoil :

— Dumneavoastră nu aveți un frate care locuiește la Graz?

Omul lui beizadea Mihalache păli ușor și răspunse cu o voce nesigură:

— Fratele meu s-a mutat vara trecută la Maribor.

— Dați-mi voie atunci ca în amintirea fratelui dumneavoastră să vă ofer această jucărie neînsemnată, făcu vânzătorul întinzându-i lui Manoil o păpușă cu păr cânepiu pe care secretarul boierului chior a înfundat-o, cu degete tremurătoare, într-unul din buzunarele redingotei sale cernite.

Am părăsit Viena a doua zi, fără să primesc nici o lămurire din partea lui Manoil în legătură cu întâmplarea ciudată pe care tocmai ți-am povestit-o. Nici despre misia pe care o aveam de împlinit la Paris nu izbutisem să aflu nimic, căci secretarul boieresc avea buzele cusute în această privință și, de câte ori încercam să-l descos, se mulțumea să zâmbească amar sau să-mi arunce o căutătură plină de milă.

Pe bulevardele Parisului n-am mai regăsit nimic din voioșia și farmecul Vienei. Nimerisem o vreme ploioasă, iar străzile înguste și mohorâte pe unde ne-a purtat trăsura tocmită de Manoil, luminate ici-colo, în plină zi, de flăcăra galbenă a vreunui felinar stingher, aveau un aer atât de rece și de ursuz, încât m-am pomenit strângând tare mâna iubitului meu, parcă pentru a stoarce dintr-însa un strop de căldură.

Puținii trecători pe care îi zăream prin geamul trăsurii – câteva pălării negre, câteva pelerine lungi și întunecate, câteva fețe de o paloare bolnăvicioasă – păreau pătrunși până la oase de frig și de umezeală.

Am observat că obrajii lui Manoil se acoperiseră de o spuză roșiatică, iar mâna pe care i-o strângeam cu putere dogorea ca jăraticul.

Beizadea Mihalache ni-l hărăzise drept gazdă pe un oarecare Herr Schmoll, care, la etajul al doilea al unei clădiri coșcove din Cartierul Latin, ținea o pensiune și o școală de dans.

Acest Herr Schmoll era un austriac mărunțel, cu o față de maimuțoi plină de zbârcituri, care își ascundea chelia sub o uriașă perucă de culoarea ruginii – întotdeauna zburlită precum creasta unui cocoș mânios. În timp ce vorbea (și vorbea mult, căci era gălăgios ca un italian), fața i se schimonosea într-o sumedenie de strâmbături caraghioase, iar mâinile, ba chiar și picioarele, i se mișcau în toate direcțiile, de parcă ar fi fost o marionetă căreia un păpușar poznaș sau neîndemânatic i-ar fi mânuit sforile în bătaie de joc. Iar dacă la toate acestea mai adaug și fracul, a cărui coadă aproape că mătura dușumeaua și de care nu rareori i se întâmpla să se împiedice, îți va fi lesne să înțelegi că noul nostru proprietar era una dintre acele ființe sucite, care parcă se iau ele singure în derâdere, maimuțărind, prin ceea ce spun și ce fac, adevărata fire omenească.

Primirea călduroasă cu care ne-a blagoslovit Schmoll ne-a făcut să uităm pentru o vreme aerul neprietenos al Parisului. Ne-a strâns de nenumărate ori mâinile, ne-a încredințat, țopăind în felul său caraghios, că în casa lui ne vom simți ca într-o adevărată familie și, în cele din urmă, folosind cuvintele cele mai pompoase de laudă, ne-a prezentat femeilor ca și cum am fi fost prietenii săi de o viață.

Se cade să știi că în casa lui Schmoll numărul femeilor se putea lua la întrecere doar cu cel al pisicilor ; o nevastă, trei fiice și patru nepoate ne-au întins bărbătește mâinile lor uscățive, măsurându-ne din ochi cu severitate, ca pe niște școlari care tocmai au săvârșit cine știe ce boroboață. Toate erau înalte și uscățive și semănau atât de bine una cu alta, încât abia le puteai deosebi. Și toate purtau niște ochelari cu ramă de sârmă care dădeau o și mai mare asprime fețelor lor tăioase și gălbejite, lipsite de orice grație muierească.

Nici cămăruța în care am fost conduși de Herr Schmoll nu se arăta mai prietenoasă. O masă șchioapă, două paturi de fier și două scaune hârbuite alcătuiau toată zestrea acestei mici peșteri în care se simțea din plin toată răceala toamnei pariziene.

Prima noapte pe care am petrecut-o aici n-a mai avut nimic din farmecul nopților noastre vieneze. Manoil avea fierbințeală și a tușit de câteva ori ; era acoperit de sus până jos de o sudoare fierbinte și s-a zvârcolit toată noaptea în așternut, plângându-se

din pricina frigului și a mirosului puternic de varză murată care venea de pe coridor. Somnul nu m-a cercetat nici pe mine decât foarte târziu: gândurile negre, care mă părăsiseră în timpul zilelor petrecute la Viena, reveneau acum cu și mai multă putere, otrăvindu-mi închipuirea, în timp ce degetele mele se plimbau parcă fără voie undeva deasupra sânului stâng, pipăind pecetea drăcească a lui beizadea Mihalache, care cu siguranță nu uitase de mine. Și m-am pomenit blestemând amarnic în gând cătușele care mă țineau la cheremul boierului chior, transformându-mă într-un rob lipsit de voință, hărăzit să înfăptuiască orbește poruncile altora. Sângele meu grecesc, în care lucra încă duhul de slobozie, se răzvrătea împotriva temniței nevăzute în care fusesem închis și simțeam – mai amarnic ca niciodată – că nu mai mă pot bizui nici pe ajutorul lui Dumnezeu.

Dumnezeu se lepădase de mine, așa cum și eu mă lepădasem de dânsul atunci când mă lăsasem însemnat cu pecetea lui beizadea Mihalache.

A doua zi dimineață Manoil m-a încunoștiințat cam ce fel de viață aveam să duc la Paris, după voia boierului de la București, care avea planurile sale în legătură cu mine: deoarece dovedisem că am agerime de ochi, minte ascuțită și dibăcie de degete, beizadea Mihalache hotărâse că trebuie să mă desăvârșesc în meșteșugul de scamator. Iar, prin legăturile sale tainice, pe care le avea în straturile de sus și de jos ale societății, izbutise să-mi găsească și dascălul cel mai potrivit: pe vestitul magician Aleppo Aleppi, ale cărui numere de iluzionism făceau de câtva timp adevărate furori prin localurile selecte ale Parisului.

Și iată că a venit vremea, Nemțoaico, să-ți istorisesc și despre împrejurările în care mi-am făcut adevărata ucenicie într-ale scamatoriei, căci puținul pe care îl deprinsesem în copilărie de la Mamulos era o nimica toată, simplă pehlivănie pentru care era de ajuns să ai oarecare iuțeală de mână, pe lângă adevărata artă a magiei, întemeiată pe o învățătura tainică, ale cărei az-buchii mi le dezvăluise pe vremuri părintele Makarios.

Cât despre dascălul pe care mi-l hărăzise beizadea Mihalache, trebuie să recunosc că nici nu se putea face alegere mai pe măsura dorinței mele de a ajunge la acele cunoștințe care le sunt oprite oamenilor de rând și dau stăpânire asupra unor puteri nevăzute. Întreaga mea dibăcie de scamator, de care ai avut de atâtea ori prilejul să te minunezi tu însuți, i se datorează lui Aleppo Allepi. Dar puțini oameni știau pe vremea aceea că în spatele acestui nume de împrumut se ascundea vlăstarul unei renumite familii aristocratice care, în anii Restaurației, reușise să-i uimească pe profesorii cei mari ai Sorbonei prin neobișnuita lui agerime de minte și prin bogăția cunoștințelor sale. Hărăzit unei strălucite cariere de matematician, tânărul Xavier de Beaulieu a fost însă dezamăgit foarte repede de deșertăciunea științei lumești, care le dă, celor ce încearcă să o pătrundă, doar o simplă spoială de înțelepciune, iar cunoașterea temeinică a matematicii l-a împins mai întâi către știința ascunsă a numerelor, apoi către studiul aprofundat al Cabalei. Sub presiunea Arhiepiscopiei Parisului, care amenința cu excomunicarea, a fost repudiat de propria-i familie, izgonit din saloanele bigote și clevetitoare de sub Carol al X-lea, constrâns să se ascundă în straturile de jos ale societății, unde a ajuns în curând să fraternizeze cu cauza celor săraci. Toate revoluțiile și răzmerițele care au zguduit Parisul în ultimii cincizeci de ani l-au găsit astfel pe baricadele lor și pe fostul duce de Beaulieu, care după ce schimbase cămășile de mătase cu bluza albastră de proletar, era cunoscut acum prin tavernele sărace ale foburgului Saint-Antoine drept tătuca *Fraternité*. A corespondat cu Karl Marx, l-a cunoscut îndeaproape pe vestitul Bakunin și a fost prietenul lui Elysée Réclus, devenind unul dintre căuzașii cei mai zeloși ai anarhismului. Aflat departe de Franța în anii celui de-al Doilea Imperiu, s-a repatriat tocmai la vreme pentru a se număra printre conducătorii Comunei, fiind unul dintre cei ce au ordonat incendierea palatului Tuileries. După intrarea versaiezilor în Paris a dispărut fără urmă, pentru a reapărea, odată cu reîntoarcerea comunarzilor, sub numele de Aleppo Aleppi și sub înfățișarea unui bătrân ciolănos, năpădit de o barbă sălbatică, în care puțini l-ar mai fi recunoscut pe frumosul Xavier de Beaulieu sau pe tătuca *Fraternité*.

Acesta era omul în fața căruia m-a condus Manoil, întinzându-i un plic mare și alb, pe care am putut desluși steaua în cinci colțuri a lui beizadea Mihalache.

Vreme de un an am ucenicit pe lângă Aleppo Aleppi.

O carte scrisă de părintele nostru Abraham stătea la temeiul învățăturii legate de taina cercului ce se rotește înainte și înapoi, despre care aflasem câte ceva din cuvântul părintelui Makarios.

Dumnezeu cel Sublim și Măreț a gravat numele său prin trei numerații : Sepher, Sephar și Sipur, adică numere, litere și cuvânt, cuprinse în zece calități și douăzeci și două de litere.

Aceste litere sunt sculptate în glas, sunt gravate în aer și sunt așezate spre pronunțare în cinci locuri : în gât, în palat, în limbă, în dinți și în buze, alcătuind temeliile. Iar cercul ce le cuprinde pe toate se poate roti fie înainte, și atunci înseamnă fericire, fie înapoi, și aceasta înseamnă durere și suferință.

Obârșia oricărei puteri se află în această cunoaștere : există treizeci și două de căi ale înțelepciunii și fiecare dintre ele e în legătură cu o putere. Puterea vine de la rugăciune și rugăciunea de la cunoaștere.

Cine cunoaște adevăratul nume al îngerilor va dobândi, prin puterile rugăciunii, stăpânire asupra acestora. Cu ajutorul îngerilor, fie buni, fie răi, căci la Dumnezeu binele și răul sunt deopotrivă, se săvârșește lucrarea Atotziditorului, care îi îndreaptă pe unii și îi strâmbă pe alții, a creat și trandafirul și șarpele.

Nimeni nu poate dobândi mai multă putere decât i s-a hărăzit prin înțelepciunea lui Dumnezeu, după cum stă scris în pilda talanților : unii au puterea laudei, alții pe aceea a blasfemiei ; unii pot să vindece, alții pot să îmbolnăvească, există o putere de a îndrepta și o putere de a strîmba, o putere a spiritului și o putere a trupului, o putere lumească și o putere duhovnicească – care se împart, toate, după socoteli tainice, pe care mintea omenească nu le poate nici cuprinde, nici măsura.

Puterea pe care am dobândit-o cu ajutorul lui Aleppo Aleppi e una dintre cele mai neînsemnate și ține de încordarea voinței ; cu ajutorul ei am reușit să sporesc o parte din darurile pe care mi le

descoperisem din copilărie, dar n-am izbutit niciodată, deși mă socotisem mai presus de toți oamenii, să săvârșesc minuni în adevăratul înțeles al cuvântului.

Puțin mi s-a îngăduit și n-am făcut decât ceea ce mi s-a îngăduit. Jurasem pe pecetea lui Solomon să nu mă folosesc de slabele puteri ce le căpătasem decât pentru experiențele mele de iluzionism.

Petreceam câte zece ceasuri pe zi în tovărășia lui Aleppo Aleppi, iar către seară primeam încuviințarea să mă întorc în cămăruța pe care, după puterile lui, Manoil se străduia s-o înveselească. O colivie cu doi canari și câteva ghivece cu mușcate au apărut pe pervazul ferestrei ce dădea spre o curte interioară murdară și întunecoasă. Pereții golași fură împodobiți cu niște mici zugrăvituri, cumpărate pe mai nimica de Manoil de la un negustător de tablouri, iar un covoraș turcesc în culori vii a acoperit, după voința iubitului meu, dușumelele roase de cari.

Acum odăița noastră devenise ceva mai prietenoasă: așezați lângă sobița cu cărbuni, care ne alinta cu o căldură plăcută, ne petreceam serile jucând nesfârșite partide de table sau urmărind firul întortocheat al istorisirii din cine știe ce roman foileton, pe care Manoil îl citea cu glas tare, tălmăcindu-mi, răbdător, cuvintele ce-mi rămâneau neînțelese și lămurindu-mă în legătură cu năravurile evropenești, despre care până atunci, ca un puiandru de grecotei ce eram, nu știam mare lucru.

Ziarele, înghițite de Manoil cu o curiozitate de neistovit, ne țineau la curent cu mersul politichiei: așa am aflat despre moartea neașteptată a lui Gambetta și despre falimentul băncii L'Union Générale, care dusese la ruină numeroase familii catolice, mai sărace sau mai înstărite. Unii jurnaliști deslușeau, în spatele acestor evenimente, lucrarea ascunsă a Sindicatului – o frăție de taină, care îi strângea laolaltă pe bancherii evrei, pe capii francmasoneriei și pe generalii Kaiserului de la Berlin, avându-l în frunte pe pastorul Günther, capelanul personal al lui Wilhelm al II-lea. Scopul acestei frății ar fi fost acela de a strivi definitiv Franța sub călcâiul Germaniei și de a duce de râpă autoritatea bisericii, răspândind în popor otrava ucigătoare de suflet a ateismului.

Împărtășindu-mi toate acestea, omul lui beizadea Mihalache îmi arunca câte o zâmbră plină de înțeles, întărindu-mă în bănuiala că nici una dintre aceste întâmplări care agitau populația Parisului nu era străină de puterea ai cărei căuzași ajunseserăm prin voința boierului chior.

Când îi ceream deslușiri despre misia ce o aveam la Paris, Manoil se mulțumea acum să mă mângâie pe obraz cu mâinile sale frumoase și se jura că nu știe mai mult decât mine: treaba noastră era să îndeplinim orbește toate poruncile pe care le vom primi atunci când va veni vremea să trecem la fapte, iar până atunci nu aveam decât să ne bucurăm de fiecare moment de răgaz pe care ni-l îngăduia beizadea Mihalache și pentru care vom avea de plătit, neîndoielnic, cu sânge și suferință.

El însuși încerca să se bucure în felul său de aceste momente de răgaz, îngrijindu-și mușcatele și canarii, cărora le adresa cuvintele românești cele mai drăgăstoase, punând la cale plimbări prin împrejurimile Parisului, nu lipsite de farmec nici la vreme de toamnă, sau încercând să zugrăvească cu culoare de apă câte un colț liniștit de cartier, luminișul unei păduri sau plopii tremurători de la marginea unei șosele.

Începuserăm să ne iubim liniștit, fără patimă, iar din inima mea dispăruse orice picătură de gelozie și orice dorință de răzbunare.

Uneori Aleppo Aleppi îmi cerea să-l însoțesc prin cuibarele unde clocea duhul de răzvrătire al anarhismului.

Am cunoscut foști comunarzi, cu fețele schimonosite de ură, care juraseră să răzbune, cu ajutorul pumnalului și al bombei artizanale, sângele vărsat de armatele lui Thiers și am fost condus de ducele de Beaulieu la Zidul Federaților de la Père-Lachaise, unde pieriseră, sub împușcăturile versaiezilor, o sută patruzeci și șapte dintre capii Comunei. Arătându-mi găurile ciunte de glonte ce se mai deslușeau încă pe zidul cimitirului, bătrânul avea lacrimi de mânie în ochi. Și, strângându-mă tare de mână, începu să-mi istorisească povestea săptămânii de sânge: în cuvinte doldora de o ură fără istov, cărora nu le-a fost greu să mă înflăcăreze pentru cauza dreaptă a comunarzilor, Aleppo Aleppi mi-a înfățișat astfel

intrarea sălbatică în Paris a soldaților versaiezi, moartea lui Milière – împușcat pe treptele de la biserica Madeleine, execuțiile de la Satory, măcelul din Père-Lachaise, sutele de muncitori masacrați doar fiindcă unui ofițer pe jumătate amețit de băutură i se năzărise că au urme de praf de pușcă pe mâini, sentințele capitale înfăptuite fără judecată, apoi procesele interminabile, condamnările la moarte, deportările, înfruntările comunarzilor care izbutiseseră să se ascundă prin cine știe ce tainițe cu poliția secretă a celei de-a Treia Republici.

În ziua aceea m-am molipsit de ura lui Aleppo Aleppi, devenind unul dintre obișnuiții subteranelor anarhiste. Aici am aflat că proprietatea este un furt, legile – (după spusa lui Fourier) pânzele de păianjen ale bogaților și cătușele de oțel ale săracilor, iar preoții, monarhii, oamenii de stat, funcționarii și militarii, afaceriștii și cămătarii – niște călăi ai umanității. Și n-o să uit niciodată ziua când, însoțindu-l pe Aleppo Aleppi, am urcat la etajul al doilea al unei case de pe *Rue* Mouffetard, unde, îmbrăcat într-o bluză neagră de lucrător, Jean Grave scria de unul singur și tipărea la o presă de mână ziarul *Revolta*. După cum n-o să uit nici locuința modestă din cartierul Clichy unde, într-o seară geroasă de iarnă, l-am auzit vorbind pe prințul Kropotkin.

Omul acesta mărunt și pleșuv, cu o barbă de sfânt, pe al cărui chip era zugrăvită o bunătate nemărginită, a reușit să mă convingă că mersul înainte al lumii nu poate fi înfăptuit decât prin crimă și violență, care au menirea să arunce lumea afară din făgașul ei și să o îndrume pe o cale nouă, folosind atentatul și dinamita, ce prețuiesc mai mult decât o mie de manifeste. Era aceeași învățătură pe care o auzisem și la București din cuvântul lui beizadea Mihalache, iar Aleppo Aleppi mă încredințase că violența e îngăduită de Dumnezeu, în ale cărui planuri ascunse își află locul în aceeași măsură și sfântul și criminalul.

Crima, ca și sfințenia, poate să ducă la mântuire, căci cine își pune în joc sufletul pentru alții îl câștigă, iar cel ce vrea să-și păstreze sufletul pentru sine îl pierde.

După religia liturghiei trebuie să urmeze religia dinamitei, care flămânzește după sfinți și martiri.

O dată pe săptămână în salonul cel mare al locuinței lui Schmoll, care servea în mod obișnuit pentru lecțiile sale de dans, se făcea muzică. Un violoncel și o harfă, un flaut și o vioară adunau împrejurul lor, la aceste prilejuri, nu doar pe cei ai casei, ci și pe unii amici ai lui Schmoll, care vorbeau toți cu un groaznic accent nemțesc, fumau tutun ieftin, râgâiau fără sfială a bere și a cârnați, ba slobozeau uneori și câte un vânt zgomotos, care nu părea însă să stinghereasc㠄 pe nimeni, spre marele dezgust al lui Manoil, ce avea, în toate privințele, manierele unui aristocrat.

Era destul însă ca, sub tavanul ponosit al salonului, să se facă auzite primele acorduri ale unui cvartet ca toate aceste chipuri bădărane de băcani și de toptangii, îmbuibați cu varză murată și afumătură de porc, să sufere o preschimbare neașteptată : pleoapele se lăsau greu peste ochii de vacă ai musafirilor, frunțile căpătau ceva din noblețea ivoriului vechi, pe fețele grosolane se vedeau zugrăvite semnele unui extaz dureros, același extaz de care îl deslușeam pe chipul lui Manoil atunci când făceam dragoste, vădindu-mi mie, care eram pe atunci un neștiutor, că puterea muzicii nu se deosebește prea mult de aceea a rugăciunii.

Pe măsură ce mă lipeam tot mai tare de cauza anarhismului, îndeplinind misii primejdioase, pedepsite cu ocna și eșafodul, muzica mă alina și mă liniștea, înălțându-mă spre culmi de pace și bucurie, iar iadul în care trăiam devenea rai sub puterea arcușului vrăjit al lui Schmoll, care se pricepea să smulgă din lemnul violoncelului sunete de o asemenea dulceață și armonie, încât îți sugrumau sufletul.

În momentul în care începea să cânte, omulețul acesta cu mișcări dezordonate și chip de maimuță nu mai era caraghios, era grandios ! El și violoncelul său păreau să alcătuiască un singur trup și o singură inimă, iar toate sunetele, când triste ca un cer negru de iarnă, când grave precum curgerea liniștită a unui fluviu, când pline de o infinită delicatețe, nu doar că vibrau în lumina pâlpândă a lumânărilor, ci, în același timp, se zugrăveau pe fața lui Schmoll, care ba se întuneca de mâhnire, ba se crispa de durere ca o inimă frântă, ba se destindea brusc, într-o părere de zâmbet. Flautul, vioara și harfa, intrând în vorbă cu suspinul violoncelui, amestecându-și

glasurile cu glasul acestuia, împletindu-se și despletindu-se iar, îți aduceau aminte de murmurul melancolic și de șoaptele unei păduri fermecate, așa că nu mai băgai de seamă că femeile ce le mânuiau erau țepene, bărbătoase și lipsite de grație.

Sub puterea muzicii, sufletul meu de sălbăticiune se îmblânzea, iar ceea ce simțeam era totodată o nesfârșită bucurie și o mare durere. Revedeam în închipuire obrajii trandafirii și nevinovați ai lui Iannis, ochii de culoarea migdalei ai lui Yussuf, chipul, tăiat parcă în piatră, al părintelui Makarios, îmi aminteam de vremurile când învățam să bat toaca sub oblăduirea fratelui Minas și auzeam parcă din nou glasul de femeie al tatălui meu vorbindu-mi despre calul cel alb al prințului Ypsilanti, simțeam cu buricele degetelor pământul pietros al satului meu de lângă Thessalonic, iar boarea sărată a Mediteranei îmi alinta iarăși obrajii.

Ascultam vioara icnind, flautul slobozind un geamăt prelung și sfâșietor, strunele harfei frângându-se, apoi, peste toate, glasul sugrumat de tristețe al violoncelului, ca o chemare duioasă la moarte. Parcă era prohodit un mort drag, parcă deslușeam bătaia posomorâtă a clopotului și glasul domol al unui popă de țară care rostea slujba înmormântării. Ridicând atunci ochii spre capul frumos al lui Manoil, am văzut că avea fața năpădită de lacrimi.

Cu timpul, am ajuns asistentul lui Aleppo Aleppi și am început să-l însoțesc prin cafenelele și restaurantele unde burtă-verzimea orașului căsca ochii, cu uimire dar și cu o înfiorare de teamă, la numerele lui de magie.

După ce trecuse prin baia de sânge a Comunei, Parisul era tot mai flămând de distracții.

Localurile lui de petrecere, cu coloane de marmură, candelabre și oglinzi de Veneția, adunau laolaltă toată pegra palatelor și a cartierelor bogătașe: aristocrația veștedă a foburgului Saint-Germain, măcinată de viciile câtorva șiruri de moși și strămoși, regii borțoși ai finanțelor, rotindu-se, ca niște musculițe de noapte, în jurul baronului Rothschild, directorii de ziare îmbogățiți prin șantaj și prin delațiune, fostele cocote devenite marchize sau principese.

Patronii acestor localuri se înghesuiau să pună mâna pe numerele de magie ale lui Aleppo Aleppi, despre care vorbea, cu sufletul la gură, tot Parisul monden.

Un timp am hălăduit prin mai multe cafenele și restaurante de lux, apoi, în schimbul câtorva bancnote de o mie de franci, oferite de proprietarul localului, reprezentațiile lui Aleppo Aleppi s-au ținut numai într-unul din cabinetele particulare de la Maison Dorée, unde puteau să pătrundă doar numele cele mai răsunătoare și buzunarele cele mai doldora.

Bătrânul câștiga din belșug, dar nu folosea pentru dânsul decât foarte puțin ; cele mai multe dintre aceste bancnote, pe care Aleppo Aleppi le socotea pătate de sânge, plecau să slujească pentru cauza anarhismului.

Iar numerele lui de magie, ce se întemeiau pe știința ascunsă a Numelor, nu erau nicidecum hărăzite să-i măgulească pe prădătorii poporului, pe vulpoii și pe șacalii care, sub mătăsuri și catifele, ascundeau o fire de fiară sălbatică.

Pot să-ți spun pe scurt că șerpii și liliecii, broaștele râioase și viperele cu corn nu lipseau niciodată din spectacolele lui Aleppo Aleppi, dar aceasta nu era tot. Unul dintre numerele care făceau mare senzație era acela în care treizeci de hârci, rânduite pe rafturile unei etajere de abanos, de unde puteau fi luate și cercetate în voie de privitori, răspundeau, clătinându-se în semn de „da” sau de „nu”, la orice întrebare a spectatorilor.

Și parcă văd și acum groaza de pe chipul bancherilor și al baroneselor, iscată atunci când bătrânul a scos de sub capacul de argint al unui platou, pe care un chelner tocmai îl aducea de la bucătărie, un cap retezat proaspăt de ghilotină, cu ochii holbați și cu dinții rânjiți, care încă mai sângera.

Ca să nu-ți înșir prea multe, pentru că mai e destul de istorisit, iar puterile încep să mă lase, mai vreau doar să-ți spun, că o dată, la vreme târzie de noapte, spre finalul unui spectacol, Aleppo Aleppi le-a spus privitorilor, cu o voce surdă și amenințătoare, că va chema, din afundul unui mormânt anonim, spiritul lui Robespierre.

O tăcere grea și plină de fiorii neliniștii se lăsase peste cabinetul de la Maison Dorée, flăcările superbelor sfeștnice de argint jucau pe pereții cu tapet negru și purpuriu, amestecând lumina cu umbra.

Aleppo Aleppi ridică de pe una din mese o carafă în care fusese vin de Bourgogne, făcu asupra ei câteva semne misterioase, apoi spuse în șoaptă, pe latinește, *Adveniat*!

De pe fundul carafei începu atunci să se ridice un fum negru și gros, care se răspândi prin toate colțurile salonului, îngroșându-se tot mai mult, iar o suflare friguroasă prinse să frământe cu furie perdelele grele de catifea. Undeva în adâncuri se auzi ceva ca un tunet îndepărtat. Simțirăm o duhoare înecăcioasă de gropană stătută, apoi norul negru de fum începu a se risipi, lăsând să se deslușească vedenia groaznică a unui trup fără cap, înfășurat într-o redingotă albastră, acoperită cu cheaguri întunecate de sânge.

Atunci un strigăt de spaimă izbucni din piepturile spectatorilor îngroziți. Nimeni nu-și putea dezlipi însă ochii de la cumplita nălucă ce și-a întins către dânșii un braț descărnat, parcă stigmatizându-i.

Iar din tavanul întunecat al salonului, sporind încă și mai mult oroarea și groaza, începură să cadă pe fețele scumpe de masă, pe plastroanele albe ale bărbaților și pe rochiile de seară ale femeilor, picături mari și lipicioase de sânge.

Ziarele de a doua zi au relatat pe larg despre această reprezentație, solicitându-i imperios prefectului de poliție să interzică spectacolele lui Aleppo Aleppi, iar acestuia să dezvăluie public taina întunecatelor lui sortilegii.

Fostului duce de Beaulieu nu-i păsa însă câtuși de puțin de pălăvrăgeala jurnalelor, iar prefectul de poliție era prea ocupat cu alte afaceri : Parisul fierbea, se vorbea tot timpul ba de un complot al regaliștilor care mai visau încă la încoronarea contelui de Chambord, ba de intrigile bonapartiste, ba de acțiunile tainice ale iezuiților, până când, după pilda atentatului de la Petersburg în care pierise Alexandru al II-lea, începură loviturile anarhiste.

Mai mulți oameni ai legii, doi sau trei înalți funcționari de stat, chiar și câteva fețe bisericești fură victimele unor atentate cu bombe. Urmară procese și condamnări, care în loc să stingă duhul

de răzmeriță, îl sporeau și îl aţâţau, iar războiul dus în taină între săraci și bogați căpăta, de la o zi la alta, tot mai multă vigoare.

Se cuvine să știi că eu, Kostas Venetis, am fost unul dintre soldații acestui război.

După ce am jurat, într-o locuință muncitorească din cartierul Goutte D'Or, pace colibelor și război palatelor, tovarășii m-au încredințat, după sfatul lui Aleppo Aleppi, care îmi ghicise firea adevărată, unui tânăr cam de seama mea, voinic ca un taur, de la care urma să învăț lecția crimei organizate.

Léon Léger (dacă ăsta va fi fost numele său adevărat) fusese pe rând cioban, miner, peticar, ucenic de casap, contrabandist de alcool, calpuzan și lotru de drumul mare. Trecuse de mai multe ori prin beciurile poliției, reușind să scape de fiecare dată cu obrazul curat, căci, deși bănuit de câteva crime, nimeni nu-l putuse până atunci dovedi. Citise din întâmplare niște tipărituri socialiste, ajunsese să-i cunoască pe Toussaint Bordat și pe Régis Faure, înrolându-se în cele din urmă sub flamura anarhiei, care greu ar fi găsit ostaș mai potrivit decât dânsul, căci Léon avea firea unui carnasier și credința unui apostol, iar vărsarea de sânge i se părea floare la ureche și joc de copil.

Ca și mine, tovarășul meu fusese strâmbat din naștere după voința lui Dumnezeu, așa că alcătuiam împreună o pereche desăvârșită. L-am ajutat să ducă la bun sfârșit mai multe isprăvi nu tocmai nevinovate, despre care n-o să-ți fac o vorbire amănunțită, iar, la umbra răutății lui, răutatea mea a sporit și s-a îngroșat, pricină pentru care nu pot decât să-l binecuvântez.

Din momentul în care m-am întovărășit cu Léon, începui să mă înstrăinez într-o oarecare măsură de Manoil. Năravurile muierești ale secretarului boieresc, nesfârșitele lui tandrețuri și gingășii, în care mi se părea că ghicesc un strop de fățărnicie, mai ales atunci când le puneam în cumpănă cu purtarea dintr-o bucată a noului meu ortac, au început să mă calce pe bătături. Îi înduram iarăși în silă dezmierdările pătimașe și poate că eram îndrăgostit de Léon, ce începuse să-mi azvârle, la rându-i, niște căutături pline de foc și pară, în care mi se părea că ghicesc dorința împreunării.

Dar nu puteam să-l am, nu putea să fie al meu, pentru că misiile noastre excludeau o legătură mai apropiată și fusesem avertizat de Aleppo Aleppi că orice încălcare de disciplină atrage după sine – potrivit cu legile nescrise ale terorismului – condamnarea la moarte. Toți eram supravegheați și tuturor ni se ordona să supraveghem, nimeni nu era scăpat de sub observație și nimeni nu era liber.

În lipsa lui Léon trebuia să mă mulțumesc cu nurii secretarului boieresc, dar ori de câte ori mă străduiam să-i astâmpăr gaura nesătulă, simțurile mele se lăsau purtate de închipuire, iar peste trupul ros de ftizie al lui Manoil se suprapunea icoana scumpă a celuilalt, pe care îl doream cu tot mai multă înverșunare.

Dar ce era mai ciudat – patima ofticosului parcă se mai domolise și ea, nu îmi mai cerșea dezmierdările cu aviditatea din primele zile, iar uneori treceau săptămâni întregi fără drăgosteli și împreunări. În cămăruța noastră apăruse de câteva zile un șevalet, căci Manoil începuse să zugrăvească în vopsea de ulei. Îmi spunea că încerca să pătrundă tainele luminii și ale culorii, despre care îi auzise vorbind, prin fundacurile de pe colina Montmartre, pe zugravii parizieni și că fusese primit să ucenicească pe lângă marele Camille Pissaro, pe care îl știam și eu din vedere, căci se arăta uneori pe la întrunirile anarhiștilor.

Nu ne mai întâlneam decât seara târziu, atunci când se întorcea fiecare din noi de la îndeletnicirile sale de taină.

De câtva timp, scuipa iarăși sânge, iar buzele lui erau mereu roase de fierbințeală.

Dar nu asta era pricina răcelii pe care mi-o arăta acum omul lui beizadea Mihalache, adevăratul motiv al acestei răceli avea să mi se dezvăluie nu peste mult, aducându-mi aminte brusc de trădarea secretarului boieresc și de blestemata de Erzsi.

O noapte fără lună și fără stele pecetlui începutul tovărășiei dintre mine și Léon.

Primisem ordin să-l aștept, imediat după miezul nopții, pe una din străduțele întunecoase din vecinătatea cimitirului Père Lachaise, iar după aceea să merg la douăzeci de pași în spatele lui, după ce

mă voi fi încredințat că nu avem pe urmele noastre nici un agent de poliție.

Am ajuns în scurt timp lângă zidul cimitirului, unde tovarășul meu se opri și scoase un țipăt prelung care semăna cu țipătul huhurezului. De dincolo de zid cineva îi răspunse cu același strigăt de zburătoare noptatică, înfrigurat și spăimos, iar degetele mele se crispară pe brațul puternic al lui Léon, care chicoti scurt și îmi șuieră în ureche că în noaptea aceea vom petrece pe cinste.

Așteptarăm câteva clipe, lungi cât o veșnicie. Apoi pe creasta zidului, la câțiva pași de noi, prinse să licărească lumina unei lanterne și, de acolo de sus, ceva începu să se lase de-a lungul peretelui. Era o scară de frânghii pe care ne-am cocoțat în grabă, mai întâi eu, pe urmă Léon, care, poate din pricină că mă arătam cam neîndemânatic, mă ciupi tare de bucă, mormăind o înjurătură.

Cimitirul era întunecat și pustiu, iar tăcerea atât de adâncă încât îmi puteam auzi bătăile inimii.

Am străbătut o alee largă și pietruită, apoi am cotit de mai multe ori, printre crucile și cavourile albe de marmură pe care am început să le deslușesc pe măsură ce ochii mei prinseră a se deprinde cu întunericul. Léon, ce părea a cunoaște ca-n palmă această grădină a morților, pășea cu siguranță, călăuzindu-mă ca pe un orb prin labirintul aleilor care parcă nu se mai isprăveau niciodată și bodogănindu-mă strașnic ori de câte ori se întâmpla să mă împiedic de vreo lespede sau să mă izbesc din nebăgare de seamă de brațele vreunei cruci.

În cele din urmă, ne-am oprit în fața unui cavou falnic, iar Léon mârâi că acesta e locul ce ne-a fost hărăzit din porunca mai-marilor noștri drept loc de petrecere. Pe urmă scoase din buzunar un șperaclu pe care îl potrivi în încuietoarea ușii masive de bronz. Se auziră câteva scârțâituri, apoi un pocnet metalic și ușa, pe care tovarășul meu o împingea tare cu umărul, se deschise cu un zgomot lugubru de fier ruginit.

Am pătruns în bezna jilavă a acelei cripte, ce nu putea să aparțină decât unei familii de neam, cu inima strânsă de frică. Lângă mine, nepăsător, Léon începuse să fluiere un cântecel de petrecere, în timp ce scotea din buzunar un amnar și un capăt de lumânare.

Izbutii astfel să deslușesc, în părerea de lumină ce s-a iscat, sicriul așezat pe o masă de piatră, străjuit de câteva lumânări groase și pe jumătate acoperit cu un maldăr de flori încă proaspete și de jerbe funebre.

Léon aprinse lumânările, apoi aduse dintr-un cotlon al cavoului un săculeț din care scoase câteva unelte (o rangă solidă, o daltă, un ciocan greu) și îmi porunci să-l ajut. Servindu-ne de aceste scule reușirăm într-un târziu să dăm deoparte capacul sicriului.

În sicriu dormea o femeie neobișnuit de frumoasă. Se vedea că fusese înmormântată de curând, căci pe chipul ei palid, care avea noblețea marmurei de Carrara, nu se ivise încă nici unul din semnele stricăciunii. Natura dăltuise în chip desăvârșit trăsăturile feței sale prelungi, cu pomeții ușor ieșiți în afară, fruntea înaltă și netedă ca fruntea unei statui, umbrită de un păr negru și des, desenul trufaș al arcadelor, linia falnică a sprâncenelor, care, toate, vădeau o natură aristocratică, deprinsă să poruncească și să supună.

Femeia fusese îmbrăcată într-o rochie albă brodată cu crini argintii și acoperită de sus până jos cu giuvaeruri de preț.

Observând că o sorbeam cu lăcomie din ochi, Léon scoase un chicot nerușinat și îmi spuse, cu o voce măscăricoasă, că la o adică, aș putea vedea și mai mult. Degetele sale apucară fără sfială de poala rochiei albe și o săltară în sus, descoperind picioarele moartei până aproape de șolduri.

Simțeam că săvârșesc un păcat, dar glasul conștiinței (dacă eu avusesem vreodată conștiință) nu m-a putut împiedica să cercetez cu un ochi hulpav farmecele ascunse ale necunoscutei.

Unde mai văzusem oare genunchii aceștia rotunzi, pulpele acestea dolofane și totuși pline de grație, hărăzite să strângă cu voluptate de grumajii bărbaților?

Un suspin slab îmi scăpă printre buze: acestea erau, fără îndoială, picioarele Kivei, așa cum îmi apăreau în visurile mele din copilărie și așa cum le văzusem în noaptea când îmi deșertasem sămânța în palmele ei, picioarele grăsulii ale maică-mii pe care le privisem încolăcite de umerii lui Vanghelis!

Și undeva, într-un cotlon al memoriei mele, începu să răsune melodia săltăreață a sirtaki-ului.

M-a trezit din această visare vocea arțăgoasă a lui Léon, spunându-mi că mă holbasem destul la nurii doamnei contese de Rochetaillé și că mai de preț decât tot acești nuri sunt, pentru folosul cauzei noastre, bijuteriile, pe care începu să și le îndese în buzunare. Îmi întinse o pilă și îmi ceru să desprind, cu ajutorul ei, colierul de aur masiv, împodobit cu topaze și ametiste, încopciat de grumazul țeapăn al moartei. A trebuit să pilim și brățările, ce nu se puteau scoate altfel în nici un chip de pe brațele pe care am tot încercat în zadar să le desprindem de pe pieptul rece unde fuseseră așezate în cruce de mâna onctuoasă a vreunui cioclu sclifosit, ce se ostenea numai pentru aristocrație.

Până atunci fusesem orice, dar nu și profanator de morminte.

A doua zi, purtam, alături de Léon, steagul roșu în fruntea unui grup de manifestanți care vălurea spre Clichy, cerând eliberarea anarhiștilor întemnițați și demisia prefectului de poliție.

Prăvăliile începuseră să-și tragă obloanele, terasele cafenelelor se goleau cu repeziciune, ferestrele se perdeluiau grabnic, căci Parisul începuse să ne ia frica, iar cele două sau trei explozii care avuseseră loc în cartierele negustorești stârniseră împotriva noastră întreaga opinie publică : eram socotiți o adunătură de tâlhari și de ucigași.

Trecătorii cu care ne încrucișam încercau să se strecoare în grabă pe lângă pereți, ascunzându-și ochii sub pălării, doar o portăreasă bătrână și grasă, care pesemne că văzuse multe la zilele ei, deșertă în urma noastră un vas cu lături, împroșcându-ne cu un potop de sudalme.

Inima îmi bătea cu vioiciune în timp ce mărșăluiam în mijlocul acestei armate de răzvrătiți. Jos tirania ! strigă chiar lângă noi un muncitor înalt și pieptos, amenințând cu pumnul fațadele de pe strada Clichy, iar cuvintele cântecului compus de Eugène Pottier în zilele de sânge ale Comunei, izbucniră puternic, pe melodia triumfătoare a *Marseillaise*-ei :

Debout ! les damnats de la terre,
Debout ! les forçats de la faim,

La raison tonne dans son cratère,
C'est l'éruption de la fin !
Du passé faisons table rase !
Foule esclave, debout, debout !
Le monde va changer de base,
Nous ne sommes rien, soyons tout !

Cântam și eu, cânta și Léon, iar cântecul se înalța tot mai puternic, tot mai amenințător spre cerul cenușiu al Parisului, amintindu-le vrăjmașilor noștri de eșafoadele Revoluției, de baricadele din 1830 și de plutoanele de execuție ale Comunei.

C'est la lutte finale,
Groupons-nous et demain
L'Internationale
Sera le genre humain !

Furat de vraja acestui cântec sublim și profetic, ce mă făcea să-mi amintesc de cântecele de luptă ale sulioților pe care le auzisem din gura tatălui meu, mărșăluiam cu gândurile aiurea, fără să mai știu ce se întâmplă în jurul meu, când deodată l-am auzit strigând pe Léon : „Sticleții ! Vin sticleții !".

Atunci am văzut că dinspre celălalt capăt al străzii Clichy se apropia în goană de noi un grup mare de jandarmi, care agitau în aer săbii, ciomege și revolvere. Manifestanții se opriră în loc, strânseră hotărâți rândurile, grenadele de mână și cuțitele lungi ieșiră la lumină de sub poala vestoanelor ponosite, izbucniră huiduielile și înjurăturile. O piatră mare de caldarâm, azvârlită cu o forță de neînchipuit, zbură asupra năvălitorilor, izbindu-l drept în mijlocul frunții pe un zbir pântecos. Fu urmată la scurt timp de explozia unei grenade de mână care seceră încă doi polițiști. Derutați, oamenii ordinii avură o clipă de șovăială, apoi se năpustiră orbește, fără să le mai pese de pietre și de grenade. O ploaie de ciomege se abătu peste capetele și spinările răzvrătiților și l-am văzut lângă mine pe Léon luptându-se din greu cu două namile care încercau să-i smulgă drapelul roșu din mână. Atunci l-am izbit cu piciorul

pe la spate în testicule pe unul dintre mardeiași, care s-a prăbușit greoi la pământ ; în vremea asta Léon izbutise să-și scoată revolverul din buzunar și îl împușcase în burtă pe celălalt zbir, iar acum, pentru a-și încuraja tovarășii copleșiți de numărul polițiștilor, începu să cânte de unul singur, fluturând din drapel :

Il n'est pas de sauveurs suprêmes,
Ni Dieu, ni césar, ni tribun,
Producteurs, sauvons-nous nous-mêmes,
Décretons le salut commun !

Nu știu prea bine nici astăzi cum am reușit să ies – teafăr pe jumătate – din această luptă care s-a isprăvit prost pentru noi : cadavrele unora dintre cei mai buni tovarăși au rămas pe câmpul de bătălie, alții au ajuns în beciurile poliției, câțiva au izbutit să scape cu fuga.

Scăpasem și eu cu fuga, după ce fusesem ciomăgit cu sălbăticie.

Rezistența noastră nu durase prea mult. Întărâtați de moartea camarazilor lor, polițiștii s-au azvârlit asupra noastră cu o furie oarbă și ne-au rupt rândurile, împărțind cu dărnicie lovituri de ciomag și de sabie. Atunci am început să fugim în dezordine, încercând să ne pierdem pe străduțele întortocheate ale cartierului, hăituți de oamenii ordinii, care slobozeau asupra noastră focuri de revolver, silindu-se să ne nimerească picioarele.

Mulți dintre noi au fost răniți, încă și mai mulți arestați.

Despărțit de Léon, de care mă rătăcisem în focul înfruntării cu slujbașii prefectului de poliție, mă socoteam pierdut, puterile începeau să mă părăsească, iar rana urâtă ce o aveam la cap mă făcea să pierd sânge din abundență. Și fără doar și poate că aș fi căzut în mâinile mardeiașilor, dacă nu s-ar fi lăsat întunericul, care făcea hăituiala tot mai anevoioasă. Pe măsură ce bezna se îngroșa, scădea și zelul urmăritorilor, astfel că, luând-o pe străzi ocolite și puțin luminate, pe unde nu pătrunsese încă becul cu gaz, și ferindu-mă de ochii sergenților care aveau ordin să aresteze orice suspect, am izbutit să ajung în cele din urmă acasă.

Iarăși a fost nevoie de îngrijirile lui Manoil, iarăși a trebuit să îndur atențiile pline de gingășie ale secretarului boieresc, care mă sâcâiau cu atât mai mult cu cât gândul meu zbura mereu la Léon. Dacă a fost arestat? Dacă va fi acuzat de omor? Dacă îl așteaptă o condamnare la moarte? În ziare – care vorbeau pe larg despre măcelul din strada Clichy – numele său nu era pomenit niciodată.

În lipsa lui Manoil, plecat mereu peste zi, am început să cotrobăi printre cărțile ce începuseră să se adune în cămăruța lui Schmoll și am descoperit că osteneala cititului are darul de-a-mi alunga gândurile apăsătoare. Devoram romanele, dar mai ales cărțile de istorie. Evropa – despre care nu știusem până atunci aproape nimic – îmi apărea acum limpede, cu împărățiile și regatele ei, cu războaiele în care își vărsaseră sângele milioane de oameni, cu bisericile ei dezbinate și cu coroanele ce începuseseră să se clatine în ultima sută de ani. Am citit cu sufletul la gură istoria Revoluției și în închipuirea mea, unde lucra trainic duhul de nesupunere, prinseră să apară chipurile încruntate ale regicizilor: vedeam cu ochii minții corpul bubos al lui Marat și falca sfărâmată a lui Robespierre, fruntea sublimă a lui a lui Saint-Just, picioarele de paralitic ale lui Couthon. Îl auzeam mugind pe Danton, ascultam în extaz bubuitul tunurilor de la Valmy și aclamam ghilotina care tăiase gâtul gros al lui Ludovic al XVI-lea.

Seara, stăteam de vorbă cu Manoil, care, cu privirile ușor rătăcite, vorbea acum numai despre pictură. Îmi spunea, bucurându-se ca un copil, că Pisarro îi lăudase ultimele tablouri, pe urmă se întuneca brusc și îmi mărturisea că de fiecare dată când se așază în fața șevaletului simte în spate ochiul blestemat al lui beizadea Mihalache străpungându-l până la măduvă. Apoi se apuca să-mi arate noile sale zugrăvituri, din care se desprindea o tristețe fără de margini: străzi pariziene învăluite în cețuri, alei întunecate de chiparoși pe care se strecurau niște umbre lugubre, băutori mohorâți de absint cu privirea țintuită în gol, dansatoare scheletice, terase de cafenele pustii deasupra cărora se strâmbă o seceră lividă de lună.

De la o vreme, o sticlă pântecoasă de basamac, adusă de fiecare dată de Manoil, începu să țină tovărășie convorbirilor noastre de seară.

Tovarășii arestați au fost osândiți la ani grei de ocnă, dar, din fericire, Léon nu se număra printre ei.

După ce vătămăturile mele s-au vindecat și am îndrăznit să părăsesc cămăruța lui Schmoll, primul meu gând a fost să-l caut pe Aleppo Aleppi. Bătrânul era mânios și posac și își acuza de lașitate tovarășii : după întâmplarea din strada Clichy mulți se dăduseră la fund de teama prefectului de poliție și a curții cu juri, unii chiar anunțaseră că au de gând să părăsească mișcarea, chibzuind că n-a sosit încă ceasul răfuielii cu guvernul lui Jules Ferry. Domnul de Beaulieu socotea însă că sentințele aspre ce se abătuseră asupra camarazilor noștri dovedeau, dimpotrivă, tocmai slăbiciunile cârmuirii și că, pentru răsturnarea acesteia, nu mai erau necesare acum decât câteva tone de dinamită. Mișcarea avea nevoie de oameni ca Léon (despre care am aflat că izbutise să se ascundă la vreme), nu de autori de broșuri, ci de asasini.

Pe călăii umanității Dumnezeu însuși îi condamnase la moarte.

Apoi, cu ochi scăpărând de o credință fanatică, bătrânul m-a întrebat dacă sunt gata să-mi dau viața pentru cauza libertății.

Rămăseseră destul de puțini prin locurile noastre de întrunire, dar rămăseseră cei mai buni, rămăseseră cei care împărtășeau credințele lui Aleppo Aleppi.

Cel mai ades, sfaturile noastre de taină, se țineau într-o distilerie de basamac din Goutte D'Or frecventată de proletari, al cărei patron era aservit cauzei.

Aici l-am revăzut după câtva timp pe Léon. Își lăsase barbă și își ascundea ochii în spatele unor ochelari fumurii. Schimbase bluza de muncitor cu o redingotă burgheză, șapca – cu pălăria, fularul albastru de lână – cu o cravată îngustă de funcționar.

Și tot aici l-am întâlnit pentru prima dată pe *signor* Pellegrino, un tânăr străin, de vreo douăzeci și patru de ani, a cărui frumusețe aristocratică, atât de deosebită de bolovănoasele fețe muncitorești, mi-a pișcat inima. Trăsăturile lui, mai curând feminine, ochii adânci și albaștri, pielea albă ca laptele, buzele roșii și senzuale, bărbia prelungă, umbrită de o barbă moale și blondă, degetele de o finețe desăvârșită nu puteau aparține unei făpturi de rând și te

puteai întreba ce caută acest bărbat, frumos ca o cadră, în cuiburile mizere ale anarhismului. Trupul era pe potriva chipului : umerii robuști, brațele suple ce păreau făcute ca să îmbrățișeze cu patimă, șoldurile și coapsele de o croială apropiată de perfecțiune, unduindu-se ispititor sub straiele sale simple, alcătuiau un amestec ciudat de tărie și moliciune, ce făcea să se îngâne asprimea marmurei cu unduirea dulce și caldă a catifelei.

Și într-adevăr – aveam să aflu, nu peste mult, din vorbele oamenilor, că *signor* Pellegrino era pe jumătate bărbat și pe jumătate femeie.

Se spunea despre dânsul că, neamț vienez după naștere, fusese discipolul lui Enrico Malatesta, care îi insuflase credința că răul și silnicia pot fi distruse numai prin violență. Devenise astfel, alături de Hermann Stellmacher, de Reuss și de Peukert, unul dintre capii anarhismului austriac, era vârât până peste cap în toate atentatele ce tulburaseră Viena în ultimii ani și, urmărit de agenții poliției chesaro-crăiești, își găsise ca loc de refugiu Parisul.

Din cuvintele pe care le-a rostit în locul nostru de adunare (avea o voce răscolitoare, căreia ușorul accent nemțesc îi dădea parcă și mai mult farmec) mi-a fost lesne să înțeleg că *signor* Pellegrino împărtășea credința pătimașă a lui Aleppo Aleppi. Vorbirea lui ne-a înflăcărat : în timp ce îl ascultau pe oaspetele străin, ochii tovarășilor mei fulgerau de mânie, rânjetele de ură le schimonoseau fețele, mâinile bătucite de muncă, de pe care nu se șterse încă bine mirosul de pulbere, mototoleau spasmodic fața de masă pătată cu vin și cu sos.

Cât de frumoase erau mâinile lui *signor* Pellegrino în comparație cu aceste mâini pline de bătături ! Le vedeam ridicându-se și coborând, ca și cum ar fi executat mișcările unui dans care amesteca vioiciunea și grația, oprindu-se pentru o clipă în aer și apoi mișcându-se iar, ca și cum ar fi urmat tactul unui marș de război pe care îl auzea doar *signor* Pellegrino, strângându-se ca să se prefacă într-un pumn ce amenința deopotrivă scaunele împărătești și guvernele republicane, desfăcându-se apoi cu încetineală parcă pentru a-și etala și mai vădit frumusețea.

Nu frumusețea lâncedă a mâinilor lui Manoil, pe care le simțisem atingând părțile cele mai tainice ale corpului meu, ci frumusețea mâinilor de efeb, așa cum le ciopliseră sculptorii noștri greci din vechime, așa cum trebuie să fi fost mâinile lui Alcibiade adolescent.

Mi-am închipuit degetele de fildeș ale lui *signor* Pellegrino mângâindu-mi coapsele cu blândețe și am simțit acul dorinței înțepându-mă în rărunchi. Nu văzusem niciodată până atunci un bărbat atât de fermecător, ce te vrăjea deopotrivă cu vorba și cu înfățișarea. Simțeam însă în același timp, că aflându-se, prin cine știe ce taină a nașterii sale, cu mult deasupra neamului meu de grecotei sărăntoc nu se cuvenea să-l doresc, ci doar să-l ador de la depărtare.

Mă aflam cu totul sub puterea nurilor fără de seamăn ai austriacului, așa că nici nu m-am mirat foarte tare, când într-un colț mai întunecos al acestui local proletar, unde-mi azvârlisem privirea din întâmplare, am descoperit chipul de maimuțoi al lui Herr Schmoll, ce încerca să se ascundă în spatele unui ziar desfăcut.

Cam tot pe vremea aceea am început să mă înțeleg tot mai anevoie cu Manoil, care căzuse în patima băuturii.

Acum se purta neîngrijit și murdar, iar corpul său slăbănog, din care oftica mușca tot mai necruțător, răspândea o duhoare de carne stătută și transpirație, dar și mai greu de îndurat era miroazna de rachiu ieftin ce îi otrăvea răsuflarea, făcându-mă să-mi întorc capul cu dezgust ori de câte ori omul lui beizadea Mihalache cerca să mă ispitească cu una din sărutările sale băloase.

Nu-l mai vedeam decât la ceasuri de noapte târzii, când, cu picioarele muiate de băutură, se întorcea din locurile de pierzanie ale bețivanilor, sprijit uneori de brațul vreunui sergent de stradă care îmi făcea cu ochiul batjocoritor, povestindu-mi cum îl ridicase din cine știe ce rigolă plină de zoaie și murdării și cerându-mi de fiecare dată bacșiș.

Dacă îl mustram, mă privea cu tristețe și bâiguia niște vorbe împleticite de scuză, apoi se prăbușea îmbrăcat pe patul îngust, cufundându-se grabnic într-un somn agitat și plin de vedenii spăimoase.

Îl auzeam zvârcolindu-se, chemându-și câteodată mama ori sora sau strigând, printre suspine și horcăituri, numele boierului Barbu. Accese cumplite de tuse îi zgâlțâiau adeseori pieptul, mânjind așternuturile lui Schmoll cu cheaguri negricioase de sânge. Dimineața avea niște migrene îngrozitoare ce îi strâmbau chipul frumos de poet, care căpătase acum culoarea întunecată a plumbului.

Manoil ajunsese o ruină, un ocnaș al rachiului, iar din vechea mea dragoste pentru dânsul nu mai rămăsese aproape nimic, așa că m-am simțit ușurat în ziua când, întorcându-mă de la lecțiile lui Aleppo Aleppi, am descoperit că lucrurile secretarului boieresc dispăruseră. Plecaseră din cămăruța lui Schmoll și culorile de ulei, și șevaletul, și tablourile lui Manoil, mai rămăsese doar o singură zugrăvitură însoțită de un bilet în care ibovnicul meu mă anunța că trebuie să mă părăsească din porunca lui beizadea Mihalache, rugându-mă totodată să păstrez ultimul său tablou, pe care îl pictase cu gândul la mine.

Nu știam pe atunci că tabloul acela era testamentul lui Manoil.

Înfășișa o piață pariziană, învăluită în lumina spălăcită a zorilor, în care pâlpâiau încă galben câteva becuri cu gaz. O mulțime posomorâtă – pălării negre, câteva umbrele întunecate – stătea adunată în jurul unui obiect ciudat, descărnat ca o literă evreiască, în care am recunoscut tăietoarea de capete, așa cum o visasem în copilărie, la lavra Sfântului Dionisie. Iar o rază tulbure de lumină cădea pe fața tristă a condamnatului, ce avea părul negru și fruntea palidă a lui Manoil.

Însuflețiți de Aleppo Aleppi, tovarășii au hotărât că morții de pe strada Clichy, anii de temniță, ocna și deportările cu care tribunalele împovăraseră o parte din floarea mișcării se cuveneau răzbunate. De data aceasta, stăpânirea trebuia să primească o lovitură năsprasnică: o bombă încărcată cu mitralii și cincizeci de cartușe de dinamită era pregătită să șteargă de pe fața pământului comisariatul Clichy, în timp ce altă mașină infernală urma să fie plasată în locuința judecătorului Meunier de pe Bulevardul Italienilor.

Léon era mintea și inima planurilor noastre de răzbunare.

Nu mică mi-a fost mirarea când l-am văzut într-o zi apărând la ușa cămăruței lui Schmoll (pravila noastră nescrisă nu îngăduia de regulă asemenea vizite) și spunându-mi că izbutise în sfârșit să născocească un mijloc prin care vom putea să pătrundem în clădirea atât de bine păzită a comisariatului. Nu mi-a spus care era acel mijloc, ci, scoțând dintr-o bocceluță câteva veșminte femeiești, mi-a dat poruncă să le încerc.

Mi-am amintit atunci de podoabele de cadână pe care le purtasem odinioară după toanele lui Yussuf, de drăgostelile noastre de pe malul Bosforului și un freamăt ușor mi-a cuprins mădularele. Am început să mă dezbrac tacticos, având grijă ca ochii lui Léon să se poată bucura de vederea fiecărui farmec al trupului meu : mi-am descheiat, cu mișcări de o căutată încetineală, nasturii cămășii, lăsând să mi se vadă mai întâi pieptul voinic, acoperit cu un smoc de păr negru și creț, apoi brațele rotunde și albe, ca picioarele maică-mii, pe care nu se zvântaseră încă bine urmele sărutărilor ofticoase ale lui Manoil. A venit apoi rândul coapselor frumos arcuite și al șoldurilor prelungi, cu linii molatice, ce izbutiseră să îi bage în boală pe toți ibovnicii mei, al feselor de o rotunjime desăvârșită, pe care le-am răsucit ca din întâmplare către Léon.

Pe urmă, cu aceleași mișcări lenevoase și pline de vino-ncoa, mi-am potrivit corsetul, care avea în partea din față două umflături în formă de țâțe, și l-am rugat pe Léon să-mi înnoade șireturile. Acesta s-a apropiat de mine, m-a ciupit zdravăn de spate și a prins să-mi lege neîndemânatic, în timp ce mustăcea o înjurătură, șnururile de la corset. Îi simțeam în ceafă respirația fierbinte și șuierată, care mirosea tare a usturoi. A încercat să mă îmbrățișeze, dar l-am dat deoparte, cu un gest de femeiușcă plină de toane, mi-am tras peste cap rochia albastră de lână și am început să mă preumblu țanțoș prin cameră, imitând fără voie, umbletul ademenitor, cu legănări de șolduri prelungi și șerpuitoare, al unei femei de harem, care îl scotea din minți pe Yussuf.

Léon mă cercetă îndelung, din spatele ochelarilor săi fumurii, apoi începu să bată din palme, zbierând că hainele muierești îmi stau de minune și că, holbându-se la curul meu rotofei, nici un curcan de pe lume n-ar putea spune că nu e un cur de muiere adevărată.

Atunci m-am apropiat de el și i-am așezat o mână ușoară pe umăr, scrutându-l până în adâncul ochilor care clocoteau de dorință. Mai întâi s-a tras cu un pas înapoi, bâiguind în barbă că sunt o pramatie dată în paște, dar mi-am dat seama că îmi căzuse în mreje și că nu mai trebuie să stăruiesc decât foarte puțin ca să-mi fac în sfârșit pofta cu dânsul. Iar când am prins să-i sărut cu gingășie buzele groase de proletar, Léon a cedat.

Culcușul pe care îl împărțisem până nu de mult cu Manoil a rămas însă în ziua aceea neprihănit, căci noul meu ibovnic m-a răsturnat pe covor și m-a pătruns cu o furie crâncenă. Avea un mădular uriaș, care mă scobea fără cruțare, în timp ce dinții lui Léon îmi mușcau ceafa, iar degetele lui îmi strângeau ca-ntr-un clește bucățelele rușinoase.

Nimeni nu mă futuse până atunci cu atâta sălbăticie. Drăgostelile lui nu aveau nici gingășia mângâierilor lui Yussuf, nici patima disperată de muribund a lui Manoil; Léon se purta în așternut ca o fiară, iar corpul meu a păstrat multă vreme urmele strânsorilor sale, ce-mi învinețiseră pielea delicată de fetișcană, și ale dinților săi ascuțiți.

La sfârșit, din curul meu se prelingea un firicel subțire de sânge.

Istoviți de dragoste, ne-am ridicat în capul oaselor și Léon și-a aprins o țigară.

A fumat mult timp în tăcere, împungându-mă cu o privire mustrătoare și rea, în care nu se putea deslușI nici un strop de recunoștință. Îi puteam citi pe față gândurile pline de dușmănie: îl făcusem să încalce disciplina mișcării, ne dedaserăm desfrânării și pidosniciilor, în timp ce tovarășii noștri putrezeau în celulele de la Roquette – locul de popas al ocnașilor în drumul lor spre Cayenne – și așteptau în zadar ca suferințele lor să fie plătite cu sânge.

Pentru Léon războiul cu cârmuirea avea mult mai multă însemnătate decât drăgostelile, crima le oferea simțurilor sale de brută voluptăți mult mai strașnice și mai nărăvașe decât împreunarea.

Odată dezmeticit din torpoarea de după împerechere, mintea îi era copleșită din nou de planuri de bătălie, se gândea doar la pumnal și la dinamită, așa cum desfrânații visează doar la goliciuni

muierești, avea în sânge nu demonul molâu al curviei, ci demonul feroce al crimei.

Mi-a spus, cu o voce care era în același timp și aspră și batjocoritoare, că s-ar bucura dacă aș dovedi tot atâta pricepere în mânuirea sculelor ucigașe câtă arătasem în meșteșugul corditului. Căci venise timpul să-mi vădesc devotamentul față de cauză : până acum primisem doar sarcini ușoare, pe care le-ar fi putut duce la bun sfârșit până și un copil. Urma să dau dovadă că sunt în stare să săvârșesc și o faptă cu adevărat bărbătească, una din acele fapte care cer minte limpede, braț ager și, mai ales, îndrăzneală și care te pot conduce de-a dreptul pe scândura tăietoarei de capete.

E adevărat – mai spuse Léon, dezvelindu-și dinții puternici în ceva asemănător cu un zâmbet – că fapta mea bărbătească urma să fie dusă la împlinire sub acoperământul unui veșmânt femeiesc. Pe scurt, straiele muierești pe care mi le adusese și pe care le purtam la fel de firesc ca orice grizetă pariziană, mă vor ajuta să pătrund în clădirea comisariatului : unde s-ar putea ascunde mai bine o bombă cu dinamită decât sub poalele unei fuste ?

După ce tovarășii hotărâseră cam ce fel de răzbunare se cuvine plătită pentru morții și arestații din strada Clichy, Léon nu stătuse degeaba. Schimbându-și de fiecare dată înfățișarea, iscodise zile la rând prin preajma comisariatului de poliție și descoperise în cele din urmă mijlocul prin care se putea pătrunde acolo. În fiecare zi pe poarta acelei vizuini de asasini pășea apăsat, aducându-le domnilor zbiri chifle și cornuri proaspete pentru gustarea de dimineață, servitoarea unui brutar din vecinătate. Paznicii se obișnuiseră atât de tare cu dânsa, încât o lăsau să intre fără s-o mai cerceteze, slujnica era de multă vreme una de-a lor : servea cu credință pofta de mâncare a inspectorilor și comisarilor de mai bine de patru ani. Pentru a ajunge la clădirea poliției femeia avea de străbătut o străduță îngustă, străjuită de porți înalte și de ganguri întunecoase, destul de pustie la orele timpurii ale dimineții...

Aflând toate acestea, mintea iscoditoare a lui Léon, care se pricepea de minune să ticluiască o crimă, născoci de îndată un plan : servitoarea trebuia omorâtă sau cumpărată, cineva din mișcare pus să ia locul slujnicei.

Și, pentru că tovarășul meu nu avea încredere în puținele femei ce serveau cauzei, acel cineva urma să fiu eu, căci Léon remarcase la mine de multă vreme anumite trăsături muierești : croiala voluptuoasă a șoldurilor, curul provocator, umbletul legănat, iar straiele femeiești pe care mi le comandase și care se străduiau să imite în chipul cel mai desăvârșit îmbrăcămintea obișnuită a servitoarei mi se potriviseră atât de bine, încât părea că nu purtasem niciodată alt soi de haine.

De acum nu mai aveam voie să mă mai arăt prin locurile de întâlnire ale anarhiștilor, nici să-l mai văd pe Aleppo Aleppi, voi fi mâna dreaptă a lui Léon, sabia care va răzbuna rănile însângerate ale mișcării.

Planul iubitului meu mi se părea nebunesc. Eram sigur că voi fi înhățat de poliție cu mult înainte de a pătrunde pe poarta comisariatului, dar la fel de sigur eram că dacă aș îndrăzni să mă împotrivesc misiei ce mi-o încredințaseră tovarășii, bestia de Léon m-ar strânge fără șovaială de gât. Am spus așadar că sunt gata să primesc orice însărcinare, dar poate nu cu destulă inimă și convingere, căci proaspătul meu ibovnic m-a privit fioros, cu un ochi ce avea același luciu înghețat și aceeași putere de a străpunge până în măduva osului ca și ochiul boierului chior de la București.

Neputând să îndur până la capăt această privire scormonitoare de sălbăticiune, m-am pomenit că las, fără voia mea, capul în jos. Atunci Léon m-a gâdilat sub bărbie, ca pe o slujnică de tractir, behăindu-mi că, orice s-ar spune, sunt o muierușcă pe cinste.

Apoi, cu totul pe neașteptate, m-a cârpit tare peste obraz.

După plecarea lui Léon am căzut pradă unor frânturi de neliniște.

Îmi trecu prin cap bănuiala ciudată că mișcarea, căreia crezusem că i-am jurat credință după propria-mi voie, era legată, prin fire și urzeli tainice, de puterea pe care o slujea beizadea Mihalache și că, socotind că servesc cauza anarhismului, serveam de fapt planurilor ascunse ale boierului chior, care iată că izbutea să mă mânuiască de la distanță, ca și cum ar fi tras de sforile unei marionete.

Aceste începuturi de spaimă se amestecau însă cu rămășițele plăcerii năpraznice pe care o simțisem mai adineauri sub călcătura

varvară a lui Léon ce mă spintecase ca un țepoi, despicându-mi bucile cu ferocitate. Mă simțeam ca și cum aș fi fost înfipt în ascuțișul unei frigări uriașe, înroșite în foc de tartorul însuși, și trebuia să-mi mărturisesc în sinea mea, că, departe de a mă înfricoșa, această înțepătură atroce, care l-ar fi făcut să se cutremure de durere până și pe cel mai înrăit curlangiu, îmi stârnise o voluptate cum nu simțisem niciodată până atunci. Și asta mă făcea iarăși să cred că mă aflu mult mai presus decât alții și că până și gaura mea dinapoi are o croială cu totul deosebită, pe care mi-a fost dat s-o cunosc doar cu ajutorul sculei înfricoșătoare a lui Léon.

Yussuf făcea dragoste ca un căprior, Manoil ca o salcie plângătoare, Léon ca un măcelar.

Dar oare cum făcea dragoste beizadea Mihalache?

Iată ce năvală de gânduri mă încerca în ceasul acela, Nemțoaico, și iată cum, cu mintea mea puțină de atunci, eram gata să-mi fac chip cioplit dintr-un mădular bărbătesc.

Ca să-mi mai răcoresc puțin carnea înfierbântată, în care dintele poftei începuse să muște din nou, m-am hotărât să fac o lungă plimbare către pădurea Boulogne, pe care o mai cercetasem în câteva rânduri în tovărășia lui Manoil. Fostului meu ibovnic îi plăcea mai ales să hoinărească prin preajma Pavilionului Regal, unde obișnuia să spună că e locul său tainic de întâlnire cu umbra împărătesei Eugenia și îmi amintesc cu ce priviri mohorâte se uita la apele Marelui Lac, tălăzuite de o vântoasă rece de toamnă, în timp ce își flutura meșele lungi de artist cu mâhnire.

Făcuse aici câteva zugrăvituri întunecate – o devălmășie de albastru metalic și cenușiu, străpunsă ici-colo de silueta vreunui copac singuratic.

În timpul acestor plimbări l-am surprins de mai multe ori uitându-se îndelung la podoabele coconetului parizian, ce veneau aici ca să se lase admirate cu o prefăcută indiferență și ca să etaleze în ochii pizmași ai rivalelor tot ce putea să iasă mai dichisit și mai scump din truda croitoreselor și modistelor, a blănarilor și a dantelăreselor. Manoil nu scăpa niciodată prilejul de a-mi sublinia eleganța desăvârșită a vreunei talii, linia nobilă a vreunei bărbii sau a vreunei

arcade, desenul perfect al vreunui profil roman sau grecesc, pe care le contempla cu ochii lacomi. Dar nu era (așa cum credeam eu pe atunci) lăcomia bărbatului pofticios, ci lăcomia de frumos a artistului, capabil să descopere frumusețea până și în umbletul legănat și domol al unei prostituate de lux. Când ochii secretarului boieresc alergau după nurii femeilor, eram cuprins însă de o gelozie năvalnică; îmi aduceam atunci aminte cum mă trădase cu blestemata de unguroaică și mă arătam iarăși surd și nesimțitor la toate dovezile sale de dragoste, înjosindu-l și făcându-l să se înjosească el singur. Iar această dorință de înjosire era cu atât mai mare cu cât îl știam pe Manoil aparținând acelei clase pe care tocmai mă învățasem să o urăsc și la a cărei pierzanie mă trudeam și eu acum după puterile mele alături de tovarășii lui Aleppo Aleppi.

Nu trecuseră de atunci decât săptămâni, poate luni, și totuși cât de îndepărtate mi se păreau toate aceste toane de gelozie!

Manoil dispăruse din gândurile mele, iar după câteva zile de la fuga lui (căci fugă o socoteam) întorsesem cu nepăsare zugrăvitura pe care mi-o lăsase cu fața către perete. Prin mintea mea forfoteau acum planurile de răzbunare ale mișcării, chipul de înger al lui *signor* Pellegrino, mădularul aprig al lui Léon.

Umblam zgribulindu-mă printr-o ploaie măruntă și țârâită, care îmi răcorea tâmplele, făcându-mă să-mi recapăt limpezimea de minte. Pădurea era aproape pustie. Din când în când pașii mei se încrucișau cu cei ai câte unui plimbăreț singuratic, cu pălăria trasă pe ochi.

Deodată, ridicând ochii din întâmplare, am zărit în fața mea, la vreo douăzeci de pași, un bărbat și o femeie. Ceva mă fulgeră atunci drept în coșul pieptului, obrajii mi se înfierbântară și abia izbutii să-mi stăpânesc strigătul de surpriză. Cunoșteam mult prea bine mersul acesta nesigur, silueta aceasta subțire și ușor gârbovită, îmbrăcată acum într-o haină scumpă de domnișor, dar cunoșteam mai ales aceste lațe negre de păr, care fluturau acum de sub borurile unui cilindru. Nu-mi era cu totul străin nici mersul săltăreț al femeii, care părea să-l strângă tare de braț și-și aplecase drăgăstos capul pe umărul lui.

Nu putea exista îndoială, erau Erzsi și Manoil, iată așadar de ce mă părăsise slujnicul lui beizadea Mihalache!

Altădată o asemenea descoperire m-ar fi făcut să turbez de gelozie, iar sângele meu iute de grecotei m-ar fi împins la cine știe ce nebunie, poate la crimă. Acum eram doar surprins și îngrijorat. Faptul că unguroaica se afla la Paris mă umplea de o teamă nelămurită: știam că mă urăște, știam că e în stare de orice bicisnicie, dar știam mai ales că în spatele ei lucrează puterea boierului chior, a cărui pecete mă însemnase și căruia îi eram hărăzit drept rob pe vecie.

Cei doi nu trebuiau să mă vadă cu nici un preț: în loc să mă reped la gâtul lui Manoil, așa cum făcusem în creierii munților românești, m-am grăbit să mă strecor în desișurile unei alei lăturalnice, care mă înghiți ca o gură de întuneric.

Proviziile noastre se isprăviseră și, la porunca lui Kostas Venetis, a trebuit să ies după cumpărături, cu inima înghețată de frică.

După ce mi-am umplut coșul cu niscaiva legume ieftine, o ciozvârtă de miel, câteva chifle, o bucată mare de brânză de capră, de care avea atâta nevoie sănătatea lui Kostas, nu știu ce blestemată curiozitate m-a purtat din nou către spițeria bătrânului Lionardo. Prăvălia era tot închisă, obloanele – tot ferecate.

Mă gândeam cu spaimă la beciurile poliției, unde putrezeau, după vorbele oamenilor, farmacistul și doctorul Buonnavista, când niște degete de oțel mi-au încleștat brațul. Pricina acestei strânsori – un bărbat înalt și cărunt, îmbrăcat ca un burghez oarecare, mi-a dat poruncă să-l însoțesc.

Am simțit cum mi se moaie genunchii: oamenii comisarului Degli Rovere îmi luaseră așadar urma. Mă așteptam să fiu dus la închisoare, învinuit de crimă, poate chiar torturat. Deasupra capului meu vedeam limpede clătinându-se lațul spânzurătorii.

Spre mirarea mea însă, omul poliției m-a împins pe ușa unei *trattorii* din vecinătate, care la ora aceea era aproape pustie. Ne-am așezat la o masă mai ferită, iar birtașul ne puse dinainte o gustare ușoară și o ulcică de vin. Însoțitorul meu nu părea să aibă gânduri rele cu mine: mă îndemnă să mănânc și să beau, scrutându-mă, e adevărat, cu asprime pe sub sprâncenele lui cenușii.

Am reușit să înghit cu greu câteva felioare subțiri de salam bolognez. Spaima nu-mi trecuse încă de tot, chiar dacă scăpasem

pentru moment de gratiile închisorii și de întrebările judecătorului de instrucție.

Bărbatul din fața mea tăcea cu încăpățânare, numărându-mi parcă sever fiecare înghițitură.

Când în sfârșit, după o tăcere îndelungată, care mi se părea mai greu de suportat decât un interogatoriu, omul începu să vorbească, aflai că se numește *signor* Tomasso și că e una dintre rudele lui *signor* Galeazzo. Mă descusu apoi, încurcându-mă cu întrebări din cele mai meșteșugite, despre tot ce făcusem sau nu făcusem în locuința vărului său, dar mai ales despre soiurile de leacuri pe care le primise acesta din mâinile mele și despre darurile pe care bătrânul mi le-ar fi oferit, chipurile, în schimbul nurilor mei. M-am dezvinovățit cât am putut, încercând să-l încredințez pe *signor* Tomasso că nu eram decât un copilandru neștiutor, care picase ca musca în lapte în ghearele unor oameni vicleni și bicisnici. Avusesem nevoie de știința doctorului și de leacurile spițerului, pentru că trebuia să îngrijesc de sănătatea ocrotitorului meu, un bătrân scamator odinioară celebru, care fusese doborât de o boală necruțătoare.

Când am pomenit despre Kostas Venetis, în ochii lui *signor* Tomasso începură să pâlpâie niște luminițe ciudate. Mi-a spus că ar dori să știe cât mai multe în legătură cu acest scamator, despre ale cărui numere de magie neagră parcă auzise și dânsul. Atunci mi-am pierdut mințile. O clipă de rătăcire și slăbiciune avea să pecetluiască pentru vecie soarta mea și, deopotrivă, soarta lui Kostas : nesăbuința mi-a pus pus buzele în mișcare, făcându-mă să-i vorbesc lui *signor* Tomasso despre povestirile lui Venetis, pe care mă apucasem să le aștern pe hârtie din porunca acestuia, fără să las deoparte nimic și fără să pun nimic de la mine.

Omul din fața mea fremăta de curiozitate ; îmi mărturisi că îndrăgește mai presus de orice istoriile ciudate, cum trebuie să fie aceea a scamatorului și îmi făgădui că, deoarece se bucură de o mare trecere pe lângă comisarul Degli Rovere, m-ar putea scoate de sub ancheta poliției în schimbul poveștii lui Kostas Venetis. Urma ca, începând de a doua zi, să mă înfățișez la locuința lui *signor* Galeazzo și să înșir din nou pe hârtie întreaga istorie a lui Kostas, bucurându-mă astfel de ocrotirea lui *signor* Tomasso. Dacă

nu voi plăti acest preț (foarte mic, de altfel) mă așteaptă temnița, interogatoriile nesfârșite, poate chiar lațul călăului.

Ca un nesăbuit și ca un fricos ce eram, am primit. Mi se părea că în felul ăsta nu numai că îmi voi salva pielea, dar voi putea să mă îngrijesc în continuare de sănătatea lui Kostas, chiar dacă dragostea mea pentru dânsul mai slăbise în ultima vreme.

Nici nu-mi trecea prin minte atunci care vor fi urmările târgului nebunesc pe care îl încheiasem cu *signor* Tommasso.

Mă gândeam doar la acei oameni ce izbutiseră să-și mântuiască viața cu ajutorul unei povești, despre care auzisem din cuvântul lui Kostas Venetis.

Cu banii mișcării, găsind un prilej potrivit, continuă Kostas Venetis, Léon izbuti să închirieze dugheana unui măcelar din vecinătatea comisariatului de poliție. Nu departe era prăvălia brutarului care avea grijă de rânza, poftitoare de cornuri calde și chifle fierbinți, a ordinii publice.

Slujba de măcelar i se potrivea de minune iubitului meu.

Parcă îl văd și acum, cu brațele dezgolite și cu șorțul său, întotdeauna foarte curat, mânuind cu un dichis nemaipomenit cuțitul și barda, aruncându-le, în timp ce ciopârțea un buture mare de vită, glume deocheate cumetrelor din cartier, care ajunseseră în scurtă vreme să-l îndrăgească și spuneau că nici un alt măcelar nu le servește cu mai multă pricepere și bunăvoință.

Rasolurile de vită, *ragoût*-urile, costițele de miel de o frăgezime nemaipomenită, fripturile de vițel, feluritele soiuri de cârnățării, care fierbeau și se perpeleau în bucătăriile din vecinătate veneau acum aproape cu toatele din această măcelărie, căreia i se dusese vestea cale de mai multe străzi, spre furia casapilor așezați de ani buni în cartier, ce-și vedeau, de la o zi la alta, clientela împuținată.

Puteam să vin să-l văd pe Léon doar pe furiș, căci, potrivit planurilor noastre de răzbunare, ochii scormonitori ai vecinilor nu trebuiau să mă vadă și să mă cunoască. O cămăruță din spatele prăvăliei îmi servea drept ascunzătoare. Și cu ajutorul câtorva găuri, pe care ibovnicul meu le scobise în ușa grosolană de brad, puteam să iscodesc tot ce se întâmpla în măcelărie, să trag cu

ochiul la mușteriii care veneau și plecau, dar mai ales să mă bucur de vederea brațelor goale și mânjite de sânge ale lui Léon care îmi aţâţau viermele de sub pântece.

Prăvălia era cercetată îndeosebi de slujnice.

Așa am izbutit să cunosc acest soi de femei, a căror limbă ascuțită m-a făcut să aflu multe din viața tainică a stăpânilor lor, pe care îi bârfeau fără nici o rușine și îi jefuiau cât puteau. Dar și cu mai multă nerușinare se bârfeau una pe cealaltă. Astfel îmi fu dat să știu în curând că Fadette avea o respirație puturoasă, că Marie-Jeanne zămislise un copil din flori cu ucenicul pălărierului, că Florence era păroasă ca un bărbat, că un beteșug ascuns o ținea pe Françoise departe de orice împreunare firească.

Dornic să afle cât mai multe despre obiceiurile vecinilor, Léon le trăgea de limbă cu iscusință, dar socotesc că și fără aceste strădanii ale iubitului meu, ele tot n-ar fi scăpat nici un prilej de a-și deșerta sacul doldora de răutăți și venin. Pe cât de arătoase la trup pe atât de stricate la suflet, puse numai pe bârfă, hoție și desfrânare, femeile astea, plămădite din tot ce aveau mai pocit și scârnav foburgurile Parisului, m-au întărit în credința mea despre răutatea și stricăciunea muierilor.

Nu pătimisem oare destule și eu din pricina acestor scursori ale neamului omenesc?

Ura pe care o adunasem împotriva maică-mii în satul nostru de lângă Thessalonic îmi clocotea iarăși în suflet și abia așteptam un prilej potrivit pentru a răzbuna toate răutățile și înjosirile îndurate din partea femeilor. Nu de puține ori gândul îmi zbura la pizda fierbinte a Kivei în fața căreia mă dovedisem neputincios, la bunătatea prefăcută a Frosei, ce ascundea numai duh afurisit de curvie, dar mai ales la blestemata de Erzsi, care mi-l furase pe Manoil.

Nu-l mai iubeam pe secretarul lui beizadea Mihalache, dar aș fi vrut să-l știu în continuare la picioarele mele și multe mai aveam de plătit unguroaicei. Venirea sa neașteptată la Paris putea să fie începutul unor noi blestemății, la care urma poate să fiu înhămat și eu, ca slujnic și ca unealtă a răutăților ei, căci deși uneori mă închipuiam slobod, știam foarte bine că slobozenia mea e numai o

amăgire și că ochiul de viperă al boierului de la București mă urmărește necontenit.

Oare nu din porunca lui devenisem ucenicul lui Aleppo Aleppi ?

Mai puternică decât teama de beizadea Mihalache se dovedea însă ceea ce socoteam pe atunci că e dragostea mea pentru Léon.

Îl doream zi și noapte, dar iubitul meu nu se grăbea deloc să-mi astâmpere nesațul împreunării. Acum îi făcea ochi dulci lui Marcelline, o servitoare pieptoasă, care se abătuse de curând prin măcelărie, și despre care aveam să aflu că e tocmai servitoarea brutarului.

Dorința de a fi tot timpul în apropierea lui Léon și de a încerca să-i stârnesc iarăși poftele devenind tot mai mistuitoare, i-am cerut acestuia îngăduința de-a mă muta în odăița din spatele prăvăliei. Mă săturasem de altfel și de camera friguroasă din casa lui Schmoll prin care bântuia încă amintirea secretarului boieresc.

A trebuit să-l implor pe Léon multă vreme, făcînd risipă de lacrimi, dar și de sărutări drăgăstoase, cu care îi acopeream de sus până jos brațele groase de măcelar. La început s-a împotrivit cu înverșunare, spunând că această mutare ar putea să strice planurilor de taină ale mișcării, dar în cele din urmă, servindu-mă de farmecele mele trupești, am izbutit să-l înduplec. Azvârlindu-mi o strâmbătură disprețuitoare, în care mi s-a părut însă că citesc și o fărâmă de dragoste, Léon a mârâit într-o dimineață, după ce-i stropisem șorțul curat cu multe rânduri de lacrimi, că e gata să-mi facă damblaua.

N-o să uit niciodată cum, cu pași săltăreți, ca de vrabie, m-am grăbit în dimineața aceea spre locuința lui Schmoll, cu gândul să-mi iau de acolo puțina agoniseală. Am ajuns într-un suflet, m-am strecurat în odaia pe care o împărțisem cu Manoil și am început să-mi adun lucrurile. Nu mai era mare lucru de adunat : canarii muriseră, mușcatele se uscaseră, mai rămăseră doar câteva rânduri de straie și zugrăvitura pe care mi-o lăsase omul lui beizadea Mihalache. Am întors tabloul cu fața spre mine, cu gândul să-l privesc pentru ultima oară, căci socoteam că nu se cuvine să-l duc cu mine în prăvălia noului meu iubit, când deodată am auzit în spatele meu o tuse puternică. Era austriacul cel caraghios care mă cerceta cu ochi curioși.

Nu mă așteptam să dau ochii cu Schmoll, ce nu intrase până atunci niciodată pe nepoftite în camera noastră, așa că i-am spus, cu un glas cam nesigur, că o pricină oarecare mă îndeamnă să părăsesc Parisul pentru câteva zile.

Atunci, cu o mișcare grabnică și neașteptată, Schmoll își strecură mâna sub cămașa mea și începu să pipăie semnul lăsat de pecetea boierului chior, apoi izbucni într-un hohot năpraznic de râs, care îi schimonosi fața de maimuțoi într-o strâmbătură oribilă. Și în timp ce râdea, chipul austriacului mi se părea că seamănă ca o picătură de apă cu chipul de drac al lui beizadea Mihalache.

Schmoll a hohotit așa multă vreme.

Pe urmă, cu o voce cât se poate de liniștită, mi-a spus că n-am voie să părăsesc acea locuință fără porunca mai-marilor mei și că puterea pe care o slujim amândoi a adunat destule dovezi pentru a-l trimite pe prietenul meu Léon drept pe scândura ghilotinei. Și în timp ce spunea toate acestea, austriacul își lipi unghia neobișnuit de lungă de tăietoarea de capete zugrăvită de Manoil, boțindu-și chipul din nou într-o strâmbătură dezgustătoare.

Întâmplarea cu Schmoll m-a umplut de groază și deznădejde. Toate presimțirile mele se dovedeau așadar întemeiate : eram prins ca într-o cursă de șoareci în urzelile unei puteri care își întindea ițele pretutindeni, care vedea tot și auzea tot, care părea să-mi cunoască până și gândurile cele mai ascunse și de a cărei urgie nu aveam cum să mă adăpostesc.

Când, palid încă de groază, m-am întors la Léon ca să-i spun că o împrejurare neașteptată mă împiedică să mă mut, acesta s-a mulțumit să mă ciupească de bărbie, mi-a tras o palmă zdravănă peste șezut și a mârâit că mișcarea are nevoie de oameni în toată firea, nu de niște muieruște nevolnice. Am simțit atunci o strângere tare de inimă și mi s-a părut, nu știu de ce, că ibovnicul meu e în cârdășie cu Schmoll și cu alții ca dânsul, că toți locuitorii Parisului pe care îi întâlnisem până atunci, nu după jocul întâmplării, ci potrivit unor planuri drăcești, erau oamenii puterii cumplite care îl număra printre mădularele sale de seamă pe beizadea Mihalache. Nu aveam de ales : trebuia să mă supun fără crâcnire, altfel eram

pierdut, viața mea nu prețuia în ochii păpușarilor ce mă mânuiau nici cât o căcărează de șobolan. Eram aproape sigur că atentatul plănuit de Léon era mult prea nebunesc ca să fie dus la îndeplinire și auzeam parcă vâjâind deasupra grumazului meu satârul tăietoarei de capete, dar știam că trebuie să execut orbește toate poruncile pe care le voi primi de acum înainte, altminteri mă aștepta ceva cu mult mai cumplit decât ghilotina.

De când ne iubiserăm în cămăruța lui Schmoll, Léon nu mai pomenise nimic despre planurile sale de răzbunare. Nici eu nu-l mai întrebasem nimic, iar în inima mea mai mijea uneori un strop de nădejde firavă: socoteam că poate printre capii mișcării se va găsi o minte destul de limpede ca să înțeleagă ce sorți puțini de izbândă au aceste planuri, oprind la vreme închipuirea prea înfierbântată a iubitului meu.

Deocamdată însă, capul nesăbuit al lui Léon lucra mai departe cu aceeași aprindere, dovadă – închirierea măcelăriei, dovadă – proaspăta sa prietenie cu Marcelline.

În curând toată ura mea împotriva femeilor s-a îndreptat către servitoarea brutarului, care era o matracucă fără pereche, ce le dovedea prin răutate pe toate celelalte slujnice din cartier. În această muiere cu țâțele mari și cu pulpele groase, care nu mai era din cale afară de tinerică, se ascundea un întreg viespar de ticăloșii: invidia, fudulia prostească, hoția, lăcomia la mâncare și băutură, minciuna, desfrâul, păcatul lepădării de prunci, poate și duhul de crimă erau doar câteva din podoabele cele mai alese ale acestui suflet pocit, pentru care se inventaseră fără doar și poate cârciuma, lupanarul, pușcăria sau balamucul.

Pe jumătate beată încă de la primele ceasuri ale dimineții, când intra legănându-și curul rotund pe ușa măcelăriei, Marcelline se lăsa pipăită fără rușine în văzul tuturor de Léon, de la care se străduia să smulgă pe degeaba în felul acesta o bucată de mușchi sau o pereche de rinichi de vițel și se lăuda în gura mare cu ultimele sale ticăloșii. Povestea cum își înșală și cum își fură stăpânii sau se fudulea cu trecerea de care se bucura la poliție, punându-și gaura la bătaie pentru oamenii ordinii, semăna, prin bârfă și prin minciună,

zâzania printre slujnicele cartierului, care ajungeau adesea la certuri și la bătăi din pricina ei, răspândea pretutindeni ura și dezbinarea, agonisind dușmănii fără număr, deși nimeni nu îndrăznea să o înfrunte pe față, căci se bucura de protecția comisariatului, unde denunțurile ei se bucurau de aceeași atenție ca și țâțele sale vârtoase.

Priveam cu scârbă și cu rușine cum o curtează Léon pe pațachina asta fără pereche, căreia mi-a mărtusit că, spre folosul mișcării, îi făcea toate mendrele. Dacă încercam să-i atrag atenția că ticăloasa de Marcelline nu merită mai multă încredere decât cel mai mișel turnător, Léon mormăia că nu are de gând să primească sfaturi de la un curlangiu prăpădit și că nu se află pe fața pământului muiere în stare să-l întreacă în viclenie. Treaba mea era să fiu cu luare aminte la mersul și la toate gesturile lui Marcelline, la felul în care își ținea capul, își legăna șoldurile sau își purta coșul, pe care, cu ajutorul apucăturilor mele muierești, trebuia apoi să le imit la perfecție pentru a putea duce la bun sfârșit lovitura asupra comisariatului.

Am fost silit să-mi pun iarăși corsetul și rochia albastră de lână, să mă bâțâi ceasuri întregi sub privirile mereu nemulțumite ale lui Léon, care îmi găsea de fiecare dată câte un cusur. Farmecele mele îl lăsau de data asta nepăsător. Îmi spunea că ziua atentatului se apropie, că fiecare amănunt al planului său (pe care îl socotea fără greș) trebuia pregătit cu temeinicie, învinuindu-mă că dau dovadă de prea puțină tragere de inimă și de prea puțină încredere în izbândă. Acum era mânios aproape tot timpul și nu de puține ori încercările mele de a imita cât mai bine mișcările și umbletul slujnicei erau răsplătite cu pumnii și palmele.

Din dragoste sau poate din slăbiciune mă lăsam bătut, îi înduram lui Léon toate silniciile și nedreptățile. Niciodată, eu, Kostas Venetis, n-am dovedit atâta nevolnicie ca în fața acestui fanatic al crimei, fără doar și poate pe jumătate nebun. După ce mă jucasem ca mâța cu șoarecele cu biata inimă a lui Manoil, acum devenisem eu însumi șoarecele unei fiare turbate, pe care o desfăta cu adevărat numai vărsarea de sânge. Și cred că se întâmpla așa pentru că în alcătuirea firii mele, schimonosite din naștere după placul și voia lui Dumnezeu, intra și un strop din nevolnicia muierească a tatălui

meu, care vorbise până la treizeci de ani cu glas de femeie, intra și slăbiciunea de târfă a maică-mii pentru bărbații puternici, ca argatul nostru Vanghelis. De aici venea poate și aplecarea mea către sodomie, care îmi îngăduia să mă bucur atât de plăcerea bărbatului cât și de cea a femeii, să stăpânesc peste unii și să mă las stăpânit de alții, potrivit cu legea cercului ce se rotește înainte și înapoi.

Erau momente când încercam să-i pun frâu patimii mele pentru Léon, când mândria adunată în sângele aprig al sulioților mă îndemna să nu mă mai las înjosit, dar, de fiecare dată, volnicia mea se topea ca o ceară în fața bărbăției sălbatice a iubitului meu, căruia îi răbdam ocările și bătăile, străduindu-mă să împlinesc cât mai bine sarcina pe care mi-o încredințase.

Petreceam zile întregi în fața oglinzii, repetând de sute și sute de ori pașii și mișcările slujnicei, și printr-o încordare crâncenă a voinței, în cele din urmă am izbutit. Ajunsesem să o maimuțăresc atât de bine pe servitoarea brutarului, încât mi se părea că mă împărtășesc și cu o parte din firea ei cea bicisnică, de parcă, în dorința mea de a o imita cât mai bine, îi răpisem nu numai trupul, ci îi furasem și sufletul. Mi se năzărea că până și chipul meu, prin nu știu ce lucrare ascunsă a firii, începuse să semene cu cel al lui Marcelline.

Prinsesem să fiu atent la bârfele servitoarelor, eram tot numai ochi și urechi atunci când limbile lor ascuțite dădeau pe față cine știe ce amănunt murdar din viața stăpânilor, devenisem hulpav la mâncare și îl săgetam pe Léon cu priviri viclene de muierușcă.

Partea femeiească a caracterului meu își dădea tot mai tare arama pe față.

Dar izbândisem atât de bine în imitarea lui Marcelline, încât până și ochii cusurgii din cale afară ai iubitului meu găseau că ajunsesem copia perfectă a slujnicei.

Din anumite vorbe pe ocolite ale lui Léon am înțeles că ziua atentatului e destul de apropiată. Toate nădejdile mele că acest plan nebunesc se va izbi la un moment dat de o piedică oarecare se spulberară și o frică, nevrednică de un bărbat în adevărata putere a cuvântului, punea tot mai mult stăpânire pe mine.

Adeseori mi se năzărea că sunt ținta tuturor bănuielilor. Mi se părea că ochii mici și iscoditori ai lui Schmoll mă cercetează într-un fel anumit, că mersul meu, care imita fără voie umbletul legănat al lui Marcelline, bate atât de tare la ochi, încât mă așteptam să fiu oprit în orice moment de vreun agent al poliției de moravuri, că trecătorii mă arată cu degetul, că, prin bistrourile unde înghițeam la repezeală câteva linguri de supă, chelnerii mă servesc cu o obrăznicie suspectă.

Acasă mă simțeam spionat, pe stradă mă simțeam urmărit. Iar când, într-o zi, pașii m-au purtat din întâmplare în piața Roquette, acolo unde știam că au loc execuțiile capitale, mi-am simțit mâinile și picioarele tremurând.

Dar cel mai mult mă înfricoșa un cerșetor palid și slăbănog ca o arătare, ce începuse să-și facă vacul de câtăva vreme în apropierea locuinței lui Schmoll. Avea nasul pe jumătate mâncat de o bubă oribilă, pe care, ori de câte ori mă vedea, începea să și-o scarpine cu degetele lui negre de murdărie, în timp ce îmi cerea de pomană, cu o voce chelălăită și batjocoritoare. Îi aruncam din mers câteva monede mărunte, ferindu-mă să-l privesc, dar nu mă puteam feri de binecuvântările cu care mă potopea după ce-și primea obolul de mărunțiș și care în gura lui știrbă, strâmbată mereu a batjocură, sunau ca niște înjurături.

Iar într-o zi n-am mai avut nici o îndoială : cerșetorul îmi făcea cu ochiul, într-un chip atât de pocit și măscăricos, încât, cuprins de o groază de moarte, am luat-o iepurește la sănătoasa, fără să-mi mai pese de privirile mirate care mă urmăreau, săgetându-mă drept în șira spinării ca niște cuțite.

Frica m-a făcut să încerc puterile vindecătoare ale absintului și am început să cercetez cârciumile pariziene.

Îmi strecuram capul pe ușa câte unui local mărginaș, aruncam priviri furișe pe la toate mesele, iar dacă nu zăream nici o figură care să mi se pară suspectă, îndrăzneam să intru și, înțepenindu-mi picioarele în fața comptoarului, comandam un păhăruț de rachiu pe care îl dădeam peste cap cu repeziciune, iscodindu-l cu atenție pe fiecare nou mușteriu.

Niciodată nu mă așezam la masă, niciodată nu zăboveam mult.

Pentru al doilea păhăruț căutam altă cârciumă, încercând să mă pierd în mulțimea gălăgioasă a petrecăreților. Alegeam mereu birturile rău-famate, unde mă simțeam mai la adăpost de ochiul poliției, căci rareori îndrăzneau oamenii stăpânirii să pătrundă în asemenea sălașuri, unde împărățeau tâlharii și proxeneții.

Băutura îmi mai amorțea puțin spaimele. După ce goleam mai multe pahare de basamac, eram cuprins de o voioșie nesănătoasă, care nu venea însă din inimă, ci era doar spoială și închipuire. Mă prefăceam vesel ca să-mi dovedesc mie însumi că am reușit să-mi învingă frica, uneori izbuteam chiar să fluier câte un cântec grecesc de petrecere, dar după ce aburii băuturii se risipeau, groaza își arăta colții din nou, trebuia să trec iarăși prin fața acelui cerșetor cu nasul mâncat, care părea să fie cuprins la vederea mea de o veselie grozavă și mă întâmpina cu niște hohote hidoase de râs. Rana de la nas îi era acoperită acum cu o batistă soioasă, iar odată am auzit limpede în timp ce mă strecuram pe lângă el cu inima cât un purice cuvântul grecesc *kalispera.*

Nu mai eram Kostas Venetis, eram o muiere bicisnică, poate că eram chiar Marcelline, iar în creierul meu începu să mijească gândul trădării. Când frica devenea de nesuportat, simțeam că mă frig degetele să scriu un denunț pe adresa prefectului de poliție, ba am luat chiar de câteva ori tocul în mână, hotărât să dau pe față planul ticluit de Léon, dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, am găsit de fiecare dată destulă putere în mine ca să mă împotrivesc acestei ispite drăcești, chiar dacă acum știu că în fața celui ce a zămislit trandafirul și șarpele păcatul cu gândul și păcatul cu fapta sunt una.

Prin nu știu ce putere tainică, gândurile noastre stăruitoare ajung până la urmă să se întrupeze.

Firește, nu îndrăzneam să-i vorbesc lui Léon despre această frică bolnăvicioasă, care dădea la iveală tot ce firea mea avea muieresc și nevolnic.

Acesta băgase însă de seamă ceva: începuse să se poarte cu mine mai blând, să mă laude pentru felul în care îndeplinisem până atunci slujbele ce-mi fuseseră încredințate, să mă distreze cu

niște glume grosolane pe seama farmecelor lui Marcelline, pe care ajunsese să le cerceteze temeinic. Femeia asta avea sub pântece șapte draci de curvie și găsise în Léon (care mi-a mărturisit că o urăște, la rându-i, de moarte) bărbatul în stare să-i astâmpere toate poftele.

Pentru plăcerile cu care o binecuvântase ștremeleagul măcelăresc al iubitului meu, slujnica urma să plătească cu viața. Ziua atentatului avea să fie și ziua morții lui Marcelline.

Gândul că muierea asta, în care se strânseseră, ca într-un viespar de ticăloșii, toate păcatele neamului femeiesc, nu mai are mult de trăit, îmi mai ogoia, cât de cât, mințile tulburate. Ceva îmi spunea că odată cu Marcelline o să piară și groaza care mă luase în stăpânire, făcând din mine neom și ducându-mă până aproape de nebunie.

Léon se lăuda că îi câștigase întru totul încrederea și că servitoarea brutarului, căreia peste câteva zile urma să-i iau înfățișarea cu împrumut, era de acum în ghearele noastre. Și începu să-mi arate uneltele sale de măcelar, care după ce despicaseră zile la rând buturii de vită și ciozvârtele de berbec, se pregăteau să primească botezul sângelui omenesc.

Ura și cruzimea se arătau zugrăvite pe fața lui, cioplită cam din topor, iar atunci când, despicând aerul cu un cuțit lung de măcelărie, se apucă să tropăie amenințător din picioare, ca și cum ar fi călcat sub tălpile sale hoitul blestemat al lui Marcelline, nu m-am putut stăpâni și am început să fluier melodia săltăreață a sirtaki-ului. Picioarele mele începură să frământe podeaua măcelăriei, în timp ce scoteam din fundul gâtlejului niște chiuituri ascuțite. Léon se uită la mine o clipă nedumerit, apoi încercă să-mi imite mișcările. Dar încheieturile sale se dovedeau prea nepricepute, gleznele sale – prea grosolane, iar trupul său greoi și butucănos își vădea acum toată firea de rând, transformând acest dans, care cere multă agerime și grație, într-o schimonoseală dezgustătoare.

M-am oprit fără voia mea, cu inima plină de scârbă : în timp ce dansa, Léon semăna cu un maimuțoi uriaș care își rânjea către mine colții ascuțiți de sălbăticiune, ca și cum s-ar fi pregătit să sfâșie o halcă mare și însângerată de carne.

Pereții măcelăriei erau stropiți cu sângele spurcat al lui Marcelline.

Mai întâi Léon o izbise drept în mijlocul frunții cu muchia unui satâr, iar servitoarea brutarului se prăbușise icnind ca o vită pe dușumea. Intră pe urmă în lucru cuțitul măcelăresc, care îi străpunse pieptul de câteva ori, însoțit de gemetele și mormăiturile de fiară turbată ale lui Léon. La vederea sângelui ce începuse să bălțească pe pardoseala de gresie, acesta fusese cuprins de un tremur de voluptate care îi frământa tot trupul, de sus până jos, ca și cum mădularele sale ar fi fost conectate la o pilă electrică. La rândul meu, începui să scot un soi de hămăituri înfundate, puiul de lup care viețuia într-unul din ungherele întunecoase ale firii mele scârnave se trezise la viață, aţâţat de mirosul sângelui proaspăt. Atunci am întins mâna după cuțit și m-am repezit în ajutorul iubitului meu. Léon mă dădu însă deoparte cu umărul, iar o lovitură puternică de picior mă trimise în colțul cel mai îndepărtat al măcelăriei: fiara nu voia să-și împartă plăcerea cu nimeni.

Corpul lui Marcelline se zbătea cu înverșunare, slobozind din fundul gâtlejului niște horcăituri înspăimântătoare, care aţâţară furia ucigașului: cuțitul izbea orbește, purtat de o sete de sânge năpraznică, înfigându-se la întâmplare, ba într-o țâță, ba în pântece, ba între coaste, iar atunci când, în sfârșit, femeia rămase țeapănă, cu ochii holbați de o groază nemărginită, un suspin prelung ieși dintre buzele lui Léon, care rămase câteva clipe întins pe podea, într-o băltoacă mare de sânge, ca și cum ar fi fost lovit de dambla.

După potopul de urlete și horcăituri se făcu o liniște apăsătoare.

În cele din urmă, revenindu-și din leșinul său sângeros, Léon se ridică în picioare și îmi dădu poruncă să îl ajut. Ridicarăm de jos cadavrul lui Marcelline și îl întinserăm pe uriașul butuc de măcelărie, pe care erau despicate jumătățile însângerate de vită. Am smuls boarfele slujnicei și ne-am apucat de îndată de lucru. I-am tăiat mai întâi brațele, veni apoi rândul picioarelor groase de culoarea aluatului, pe care Léon le reteză din șolduri, servindu-se de un fierăstrău. O lovitură de secure fu de ajuns ca să despartă de trunchi capul desfigurat al lui Marcelline, pe care l-am agațat într-un cârlig de măcelărie.

Am îndesat resturile slujnicei în două cufere mari de răchită și ne-am dus să ne spălăm de sânge în odăița din spatele măcelăriei. Léon îmi porunci să-l săpunesc și, în timp ce mâinile mele îi frământau brațele vânjoase și spinarea puternică, începu să fluiere melodia săltăreață a sirtaki-ului.

Apoi m-a poftit să sărbătorim moartea lui Marcelline într-un local de petrecere.

M-am trezit din visul acesta cu gura plină de fiere și corpul scuturat de tremurături.

La căpătâiul meu, cu o lumânare aprinsă în mână, stătea maimuțoiul de austriac, care îmi spuse că urlasem atât de tare în somn, încât îi trezisem pe toți locuitorii apartamentului.

Îmi pipăi apoi fruntea cu o grijă care mi se păru prefăcută, mormăi că am fierbințeală și mă obligă să înghit o linguriță de doctorie.

Într-o după-amiază de duminică am fost poftit de Léon într-un local de petrecere, pentru a sărbători viitoarea noastră izbândă.

Îmbrăcați în hainele noastre de sărbătoare, urcarăm pe strada Lepic spre sala de dans ce fusese deschisă în apropierea unei vechi mori de vânt și a unei ospătării vestite pentru vinul său acrișor și pâinișoarele de secară numite *galette*, cărora mâncăcioșii Parisului le dădeau o prețuire deosebită. Nu doar lucrătorii și grizetele, pictorii săraci și băieții de prăvălie, ci și burghezii mai înstăriți suiau adesea colina Montmartre în căutarea acestor faimoase bunătăți populare, pe care le gustasem și eu într-un rând, la îndemnul lui Manoil – un obișnuit al localurilor de pe colină, unde îi plăcea să hălăduiască în tovărășia zugravilor de tablouri.

La balurile ce se țineau aici în fiecare duminică nu mai fusesem însă niciodată. Îmi petrecusem vremea mai mult prin cuiburile de răzmeriță ale anarhiștilor și nu cunoșteam nimic despre felul în care știu să petreacă parizienii.

Și trebuie să-ți mărturisesc că am încercat un soi de sfială atunci când, cu degetele încleștate de brațul puternic al lui Léon, am pătruns într-o încăpere cât o biserică, în mijlocul căreia se întindea

locul de dans, înconjurat de o balustradă vopsită în roșu. Pe margine erau rânduite mese și scaune, se degustau tot felul de băuturi, se spuneau glume fără perdea.

Ne-am așezat la o masă mai lăturalnică și Léon a cerut o sticlă de vin.

Am început să bem în tăcere. În timp ce degetele groase, acoperite cu niște peri roșcovani, ale amorezului meu, băteau pe scândura mesei tactul vioi al unui cântec de dans, eu mă uitam la perechile care dănțuiau, la fețele roșii ale chefliilor ce vorbeau tare și gesticulau cu aprindere, la fustele largi ale femeilor de sub care se arătau niște picioare de o croială fără cusur și încetul cu încetul mă lăsam furat de voioșia acestei petreceri. Nu cunoșteam mișcările dansurilor evropenești: nu știam nici polca, nici valsul, nici cadrilul, cu figurile lui complicate, care mă făceau să zâmbesc a râde pe sub mustață, căci mi se păreau răsfăț și caraghioslâc.

Câțiva muzicanți asudați, în fracuri pe care jegul era gros de un deget, se străduiau să pună pe jar mulțimea pestriță a dansatorilor. Mirosea a vin ieftin, a pudră, a parfum de doi bani și a transpirație.

În curând am rămas singur la masă, Léon s-a dus să danseze. Își găsise drept parteneră o muiere butucănoasă și stacojie la față, cu multă carne pe dânsa: fără îndoială o servitoare.

Vinul acrișor îmi pusese sângele în mișcare. Mă simțeam ușor amețit, iar toate spaimele prin care trecusem în ultima vreme se risipiseră ca un fum. Îl urmăream dănțuind pe Léon, petreceam în sinea mea la vederea mișcărilor lui neîndemânatice, care se potriveau mai bine cu cuțitul și barda, dar mă și înduioșam oarecum: își ținea perechea de talie ca un urs care ar fi ținut între labe o vază de porțelan. Numai că de data aceasta porțelanul nu se dovedea cu nimic mai de soi decât ursul: femeia era la fel de greoaie și la fel de împiedicată, îi lipsea orice urmă de grație.

De la perechile de dansatori ochii mei s-au mutat apoi asupra bărbaților și femeilor de la mese, care se odihneau între o polcă și un cadril, încălzindu-și simțurile cu băutură. Și deodată un fior îmi săgetă coșul pieptului: la o masă așezată într-un colț mai întunecos al localului am descoperit chipul de înger bărbos al lui *signor* Pellegrino.

Un soi de sfială mă făcu în momentul acela să las privirea în jos și a fost nevoie de încă două pahare de vin până să îndrăznesc a-l fura iarăși cu coada ochiului pe bărbatul acesta, a cărui frumusețe desăvârșită mă urmărise zile și zile la rând. *Signor* Pellegrino stătea la masă cu două femei (a căror înfățișare trăda niște profesioniste ale amorului) și nu părea să împărtășească veselia petrecerii. O strâmbătură de dezgust se putea citi pe buzele lui desenate parcă de pensula unui zugrav din vechime, în timp ce-și plimba degetele, cu o lehamite boierească, pe umărul dezgolit al uneia dintre cele două cocote.

O palmă vârtoasă, pe care mi-a tras-o peste spate Léon, ce revenise la masă roșu la față și pesemne aţâţât de dorință trupească, m-a făcut să-mi desprind ochii jinduitori de la fața austriacului. Și pentru prima dată, m-am simțit rușinat de veselia gălăgioasă și de apucăturile mitocănești ale însoțitorului meu, care tocmai dădea peste cap, gâlgâind lacom, o sticlă de vin. Câteva picături de un roșu întunecat se prelinseră și pe cămașa lui albă de sărbătoare care se potrivea atât de puțin cu grumazul său gros și puternic ca o spinare de bivol.

Eram nerăbdător să rămân iarăși singur la masă, ca să pot trage cu ochiul din nou la *signor* Pellegrino. Dar, parcă pentru a-mi face în ciudă, Léon mai comandă două sticle de vin și învăluindu-mă în răsuflarea lui puturoasă, începu să-mi înșire, făcând risipă de vorbe de mascara, toate farmecele trupești ale maldărului de carne cu care tocmai dansase. În timp ce mă prefăceam că ascult vorbele sale pidosnice, aruncam din când în când câte o uitătură repede și furișă către masa lui *signor* Pellegrino, temându-mă că acesta ar putea să părăsească în orice moment vulgara petrecere a lucrătorilor și grizetelor. Și ori de câte ori îl găseam la locul său, sorbind plictisit dintr-un pahar cu șampanie, o căldură blândă și moale, atât de diferită de pofta sălbatică pe care mi-o stârnea bărbăția sculată a lui Léon, îmi străbătea mădularele, ajungea undeva deasupra stomacului și se răspândea printre coaste, dându-mi o stare de freamăt, care venea de la suflet și nu de la simțuri.

Observând că nu sunt atent la vorbele lui în doi peri, Léon mă amenință în joacă cu pumnul, îmi scuipă în obraz o înjurătură,

apoi se porni în căutarea grăsanei, spunând că are de gând să încingă o polcă pe cinste.

După ce am mai deșertat o jumătate de sticlă, am îndrăznit în sfârșit să-i arunc niște ocheade focoase lui *signor* Pellegrino. Iar când am băgat de seamă că acesta mă cercetează la rându-i stăruitor, iar pe buzele sale frumoase începe să înflorească o părere de zâmbet, care îi dezvelea șirurile de dinți ce aveau strălucirea și puritatea mărgăritarului, am simțit că-mi pierd mințile.

N-aș fi crezut niciodată că bărbatul acesta de o rară distincție, pe care doar un capriciu de neînțeles al destinului îl făcea să viețuiască în straturile de jos, va binevoi vreodată să-și aplece privirea spre mine.

Nu încăpea nici o îndoială : ochii noștri își vorbeau într-un grai fără de cuvinte, între sufletele noastre începuse să se clădească o punte, în inimile noastre începea să înmugurească în același timp flacără unui simțământ de apropiere.

Signor Pellegrino ridică paharul de șampanie și îmi dădu de înțeles, printr-o mișcare plină de noblețe a capului său, a cărui formă aristocratică trăda, sub bluza albastră de lucrător, sângele unei vițe alese, că bea în sănătatea mea, a unei odrasle sărăntoace de grecotei. Am încercat să răspund acestei dovezi neobișnuite de curtenie, înălțând în direcția lui *signor* Pellegrino paharul meu cu vin ordinar, dar – vai !– cât de stângace și cât de lipsite de distincție erau mișcările mele de țărănoi, peste care numai Yussuf se învrednicise să aștearnă un pospai subțire de bună-creștere. Dar austriacul nu părea stânjenit de aerul meu necioplit, îmi zâmbea în continuare cu dinții lui albi, iar pometii săi, care până atunci avuseseră paloarea rece a marmurei, se colorară în roșeața delicată a petalei de trandafir.

Am simțit la rândul meu că roșesc și mi-am lăsat iarăși privirea în jos, făcându-mă că cercetez pătrățelele albe și roșii de pe fața de masă.

Așa m-a găsit chelnerul care puse în fața mea o sticlă de șampanie scumpă : darul lui *signor* Pellegrino.

Venită după vinul ieftin pe care îl deșertasem pe nerăsuflate, șampania mi-a luat repede mințile.

Încă de la primele înghițituri, mi-am simțit sfiala topindu-se, inima începu să-mi bată cu vioiciune și am prins să mă uit cu dispreț la dansatorii asudați și gălăgioși printre care se deslușea limpede silueta butucănoasă a lui Léon. Mă socoteam mult mai presus decât mulțimea asta de zurbagii mușcați de pofta împreunării, alcătuit poate din aceeași plămadă de soi ca și *signor* Pellegrino, căruia îi aruncam acum niște căutături îndrăznețe, aproape nerușinate. Am început să bat zgomotos din palme și să mă bâțâi în ritmul muzicii, închinând mereu sticla de șampanie în direcția austriacului, care era acum singur la masă și îmi făcea din când în când semne prietenoase cu capul. Picioarele mi se agitau, ca și cum ar fi fost pișcate de niște gângănii, izbind ritmic podeaua, și îmi venea să mă ridic de pe scaun, să mă mișc, poate chiar să dansez.

De la mesele vecine începuseră să curgă spre mine priviri batjocoritoare și pline de obrăznicie, dar nu-mi mai păsa de nimeni și de nimic. Am stors ultimele picături de șampanie de pe fundul paharului, apoi, cu un mers clătinat de bețiv, m-am îndreptat spre mijlocul sălii și am început să joc de unul singur, străduindu-mă să imit cât mai bine mișcările celorlalți dansatori. Și, dintr-odată, m-am pomenit lângă Léon care, văzându-mă, își lăsă perechea din brațe, îmi trase, râzând, o palmă peste spinare și mă apucă zdravăn de mijloc, conducându-mă neîndemânatic. Curând, în jurul nostru se formă un cerc mare de privitori, care băteau din palme, râdeau, făceau glume pline de răutate pe seama pașilor noștri stângaci sau ne încurajau cu strigătele lor răgușite. În toiul dansului, Léon începu să-mi pipăie șoldurile și fesele, apoi îmi behăi în ureche câteva măscări, încercând să-și apropie de ceafa mea buzele lipicioase. Mă străduiam să-l țin cât mai departe de mine, căci atingerile lui nu-mi mai stârneau nici o dorință și, pândind un moment prielnic, am izbutit să mă smulg dintre brațele sale. Făcându-mi loc cu greu printre perechile transpirate, amețite de cadril și de băutură, m-am strecurat în cele din urmă până aproape de masa la care ședea *signor* Pellegrino.

Austriacul se uită la mine surprins, găsea pesemne gestul meu din cale afară de îndrăzneț.

I-am făcut un fel de plecăciune stângace, apoi am început să dansez, încercând să potrivesc ușuraticei arii franceze mișcările grațioase ale sirtaki-ului.

Și în timp ce dansam, degetele mele au apucat fularul roșu al lui *signor* Pellegrino și au prins să-l desfacă. Am fluturat de câteva ori fularul prin aer, apoi îl apucai de două capete, cu amândouă mâinile, ca și cum aș fi ținut de umerii unui bărbat.

Cu capul dat tare pe spate, am slobozit o chiuitură puternică.

Toate mișcările corpului meu, încercau să arate, în timp ce mă săltam de pe un picior pe altul, iar tălpile mele frământau aprig pardoseala localului, simțămintele pe care începusem să le nutresc pentru frumosul austriac ce își ițea din nou către mine șirurile albe de dinți.

Acum nimeni nu mai râdea.

Iar când muzica a tăcut și i-am făcut din nou o plecăciune străinului, acesta mi-a întins, fără nici un cuvânt, paharul său de șampanie, din care am sorbit îndelung, cuprins parcă de un fel de evlavie.

Aspiram cu limba și cu buzele mele de țărănoi dulceața acelei licori, părându-mi-se că sărut gura lui *signor* Pellegrino, când am simțit deodată că paharul îmi zboară din mână, zdrobindu-se de podea. Cu ochii ieșiți din orbite, roșu la față și transpirat, Léon, care se repezise pe neașteptate asupra mea, mă lovi de câteva ori, apoi, purtându-mă aproape pe sus, mă îndepărtă de masa austriacului, ce nu schiță nici un semn de împotrivire. Fața lui devenise distantă și rece, iar privirea sa de culoarea oțelului nu mai trăda decât un dispreț fără margini.

Petrecerea se stricase.

Deșertând pahar după pahar, Léon mă privea încruntat și amenințător, iar tăcerea lui mi se părea mai greu de îndurat decât ocările sau bătăile.

După ce s-a amețit zdravăn, a început să le caute pricină bărbaților de la mesele învecinate. Mai întâi se legă de un flăcău cu înfățișare blajină, căruia îi spuse că seamănă cu un cur, îi smulse pălăria din cap și o călcă în picioare, mârâind că nu mai văzuse niciodată o

pălărie atât de urâtă și caraghioasă. Înfricat pesemne de pumnii mari ai lui Léon, care erau gata pregătiți să-l stropșească, flăcăul se mulțumi să surâdă târnp, își ridică pălăria, pe care călcătura măcelărească a amantului meu o transformase într-un soi de plăcintă și începu să o întoarcă pe toate fețele, încercând să-i redea forma de la început, surd la toate ocările cu care îl împroșcau buzele groase ale scandalagiului. În cele din urmă, văzând că flăcăul vrea să ocolească harța cu orice preț, Léon luă o gură de vin, pe care o împroșcă de îndată pe pieptul scrobit al unei cămăși de un croi mai ales, urlând că nu poate să-i sufere pe bărbații prea spilcuiți, care sunt cu toții fie poponari, fie neputincioși. Stăpânul cămășii – un fel de filfizon măsliniu la față și mustăcios, care ședea la masă cu o muiere destul de chipoasă – sări ca ars de pe scaun și îi trânti lui Léon un pumn în bărbie. Acesta atât aștepta : o lovitură năpraznică de picior porni către boașele măsliniului, care, mult mai agil, chiar dacă nu și la fel de puternic, izbuti însă să se ferească la vreme, îi puse vrăjmașului său o piedică, apoi se prăvăli peste dânsul și începu să-l strîngă de gât, urlând că vrea să-i bea sângele.

Léon reuși să se elibereze din strânsoare. Acum cei doi se încolăciseră pe dușumea, se izbeau cu mâinile și picioarele, se zgâriau și se mușcau cu înverșunare, iscând un nor mare de praf și o larmă cumplită. Muzica tăcuse, femeile urlau, bărbații, încălziți peste măsură de băutură, făcuseră cerc în jurul celor doi zurbagii, pe care îi ațâțau cu îndemnuri războinice, molipsiți de beția urii și a cruzimii.

Câțiva chelneri vânjoși se repeziră în cele din urmă în mijlocul bătăliei, izbutind să-l smulgă pe măsliniu de sub pumnul grozav ai lui Léon ; bătăușii, care se zbăteau cu încrâncenare și nu voiau să se lase ținuți de oamenii cârciumarului, fură despărțiți cu greu și azvârliți afară din cabaret din porunca patronului, care nu dorea un scandal cu poliția.

Din prag, cu arcadele pline de sânge, Léon mi-a aruncat o privire întunecată, în care mi se păru că citesc o dorință teribilă de a ucide.

După întâmplările de la bal, nu l-am mai văzut pe Léon câteva zile.

Îmi dădeam seama că prin purtarea mea nesăbuită față de *signor* Pellegrino stârnisem duhul de crimă al amantului meu și teama

mă luase iarăși în stăpânire. Nu mai îndrăzneam să părăsesc cămăruța lui Schmoll, unde îmi petreceam timpul răsfoind cărțile adunate de Manoil. Nu puteam citi însă mai mult de câteva file, rândurile începeau să-mi joace pe dinaintea ochilor, iar mintea nu mi se putea aduna ca să pătrundă tâlcul celor citite.

Schmoll își luase obiceiul să vină pe neașteptate în camera mea, se așeza pe marginea unui scaun și, fără să scoată o vorbă, mă privea într-un fel curios, de parcă ar fi vrut să-mi cântărească fiecare parte a trupului, așa cum încearcă să prețuiască mărfurile din ochi mușteriii unei dughene înainte de a începe tocmeala cu negustorul.

Starea de nesiguranță în care mă găseam, senzația că sunt înconjurat de iscoade, faptul că începusem să mă tem de toți oamenii îmi luaseră limpezimea de judecată ; m-am pomenit iarăși ticluind în minte denunțuri adresate prefectului de poliție, apoi m-am gândit că ar fi mai bine să pun pe hârtie o spovedanie lungă, în care care să istorisesc toate întâmplările prin care trecusem din momentul când primisem semnul lui beizadea Mihalache, deși îmi dădeam prea bine seama că o asemenea mărturisire era greu de crezut, până și de către mai-marii poliției.

Dar puteam oare să mă încred în poliție ?

Știam, în urma încercările prin care trecusem la București, că se găsesc și printre oamenii ordinii destui căuzași ai puterii pe care o slujea boierul cel chior, și era clar că brațul acestei puteri putea să mă ajungă nu doar pe străzile Parisului sau în cămăruța lui Schmoll, ci și în celulele de la închisoarea Roquette, unde nutrisem pentru o clipă iluzia că m-aș găsi poate ceva mai în siguranță.

Oricum, viermele scârnav al trădării mă cerceta tot mai ades și poate că aș fi atins și treapta cea mai de jos a ticăloșiei, dacă lucrurile n-ar fi luat peste noapte o întorsătură cu totul neașteptată, care m-a izbit ca o lovitură de trăsnet, făcându-mă să înțeleg încă o dată că în lume totul se petrece nu după voia oamenilor, ci după voia lui Dumnezeu.

Pe scurt, află că într-o seară, m-am pomenit în camera mea cu Aleppo Aleppi, care, negru la față de supărare, m-a încunoștiințat că Léon fusese arestat chiar în dimineața aceea și că din planurile noastre de răzbunare se aleseseră praful și pulberea. Vestea acestei arestări îi înmuiase până și pe tovarășii cei mai dârji, care se

risipiseră ca potârnichile. Încrederii nemărginite pe care mișcarea i-o arătase iubitului meu îi luară de acum locul nesiguranța și teama. Aleppo Aleppi bănuia că e o trădare la mijloc și din privirile crunte cu care mă străpungea, ca și când ar fi încercat să pătrundă până-n cotloanele cele mai tainice ale firii mele strâmbate din naștere, am înțeles că mă bănuia de vânzare.

Îmi era teamă să-l privesc în ochi pe bătrân, căci bănuielile lui erau, într-o oarecare măsură, întemeiate. Oare nu-l trădasem în inima mea de zeci de ori pe Léon? Puteam fi oare sigur că, pradă unuia din acele accese de nebunie care îmi întunecau cugetul la anumite soroace, nu încredițasem hârtiei taina amantului meu? Aveam vreo dovadă că, într-o clipă de rătăcire nu săvârșisem și cu fapta ceea ce plănuisem cu gândul de atâtea ori?

Aleppo Aleppi îmi ghici frământarea, privirile sale deveniră încă și mai bănuitoare.

Și, nemaiputând îndura aceste priviri, care pătrundeau în mine ca niște sfredele, străpungându-mi carnea și sufletul deopotrivă, am lăsat privirea în jos și, tremurînd din toate mădularele, am izbucnit într-un plâns zgomotos, care îmi trăda toată frica și slăbiciunea.

Aleppo Aleppi m-a lăsat să plâng în voie fără să-mi spună nici o vorbă de mângâiere. Mă privea aspru, cu fruntea încrețită de gânduri întunecate, iar chipul lui slab și bărbos căpătase parcă ceva din expresia de fiară a lui Léon.

Plânsul nu mi-a adus nici o ușurare.

După ce mi-am deșertat ochii de lacrimi, mi-am simțit inima apăsată de același simțământ de vinovăție. Am vrut să-mi acopăr fața cu mâinile, încercând să mă feresc astfel de privirea tăioasă a lui Aleppo Aleppi, dar bătrânul îmi porunci să-l privesc în ochi, căci vrea să-mi cerceteze sufletul, iar degetele sale prelungi fluturară în direcția mea niște semne misterioase.

Atunci totul a început să se întunece, din pupilele lui Aleppo Aleppi ieșea un fel de fum negru și gros, care mă învăluia asemenea unei perdele de beznă, dându-mi senzația că cineva mă strânge de beregată.

Deodată, undeva în străfundurile minții mele amorțite pe jumătate, a răsunat limpede cântecul ascuțit al unui cocoș, apoi o miorlăitură cumplită de motan în călduri îmi străpunse timpanele. Și strigătul

de groază al bufniței, răgetul leului, croncănitul sinistru al corbului, sâsâitul doldora de venin al năpârcilor se amestecară pe rând în această hărmălaie cumplită, pe care vrăjile lui Aleppo Aleppi o stârnise în adâncurile firii mele schiloade: erau fără doar și poate glasuri de demoni, vocile pline de spaimă ale iadului adunat în inima mea, muzica înfricoșătoare a duhurilor care mă bântuiseră încă din copilărie, potrivit strâmbătății mele din naștere.

Mă simțeam ca o strună din care arcușul unui muzicant nebun, poate diavolul însuși, stoarce sunetele cele mai înfricoșătoare și mai drăcești, iar urletele mele de groază, pe care nu mi le puteam în nici un chip stăpâni se însoțiră cu taraful cumplit al tuturor sluțeniilor mele sufletești, alcătuind o vijelie spăimoasă de voci, cu neputință de îndurat de vreun auz omenesc.

Prin întunericul gros ce mă înconjura începu apoi să mijească o geană roșie de lumină: deasupra mea se boltea acum un cer sângeriu, iar la picioarele mele tălăzuiau valurile unei mări purpurii, pe care pluteau mădulare omenești ce răspândeau o duhoare acrie de stricăciune. Și m-am văzut pe mine însumi culcat pe o lespede mare de piatră, înconjurat de niște arătări iscate parcă din ungherele cele mai întunecoase ale unui creier bolnav. Erau un soi de furnici, înalte de câțiva stânjeni, acoperite cu un păr roșu și des, ale căror zeci de picioare, terminate cu clești, îmi sfâșiau pielea, în timp ce capetele lor, înzestrate cu niște trompe trandafirii, de pe care se prelingea un lichid vâscos, se apropiau tot mai mult de fața mea, holbându-și cele trei perechi de ochi care parcă te împietreau cu căutătura lor sângerie.

Cleștii lor ascuțiți mi-au sfâșiat pântecele și au început să scormonească printre măruntaiele mele. Pe urmă, vârful unei trompe îmi străpunse coșul pieptului și smulse de acolo o așchie de lemn putred, pe care fojgăia o mulțime de viermișori albicioși, în timp ce am auzit glasul lui Aleppo Aleppi spunându-mi că lemnul acela e inima mea.

Pe urmă, totul s-a întunecat brusc și am căzut într-un somn greu sau poate într-un leșin.

Când mi-am venit în cele din urmă în fire, Aleppo Aleppi stătea la căpătâiul meu și se uita la mine posomorât.

Somnul mă liniștise și mă înviorase. M-am trezit cu capul limpede, iar în mintea mea se ivi gândul că pricina arestării lui Léon nu putea să fie decât Marcelline, a cărei viclenie, hârșită în slujbele pe care le împlinea din porunca poliției, o dovedise pesemne pe aceea a amantului meu. I-am împărtășit bănuielile mele lui Aleppo Aleppi, care mă ascultă încruntat, apoi îmi ceru să-i povestesc amănunțit tot ce știam în legătură cu servitoarea brutarului, dar, în afara faptului că aceasta se avea bine cu oamenii stăpânirii, n-am izbutit să găsesc nici o dovadă clară a trădării lui Marcelline.

În sufletul meu eram însă încredințat că matracuca asta, unsă cu toate alifiile iadului, însemnase pierzania lui Léon.

Privirile lui Aleppo Aleppi mi se implântară din nou în adâncul pupilelor.

Și, în timp ce îmi simțeam mădularele amorțind, acoperite de o transpirație rece, mi se păru că ceva ca un vânt năpraznic mă smulge din loc, purtându-mă cu iuțeală prin întunericul gros, săgetat ici și colo de luminițe portocalii. Trupul meu își pierduse greutatea, mă simțeam ușor ca o frunză, apoi, dintr-odată, am avut senzația stranie că văd și aud cu tot corpul. Zborul se curmase pe nesimțite și m-am pomenit în odaia din dosul măcelăriei. Pe marginea patului, despuiată, ședea Marcelline, căreia Léon tocmai îi potrivea în urechi niște cercei cu pietre roșii de cornalină. Slujnica se privea într-un ciob de oglindă, iar pe buzele ei senzuale de curvișină se așternuse un surâs lipicios: fermecată de propria ei imagine, Marcelline își zâmbea, în timp ce degetele lui Léon, care râdea gros, o ciupeau de țâțele mari, apoi i se strecurară între picioare. Vedenia asta stărui câteva clipe, pe urmă începu să fie înghițită de întuneric. Acum nu se mai vedea decât chipul din oglindă al lui Marcelline, al cărei zâmbet se transformase într-un rânjet plin de cruzime, în timp ce doi colți lungi de mistreț, care îi apăruseră la colțurile buzelor, îi dădeau înfățișarea unei fiare turbate. Bufnitura unui obiect greu, care venea vâjâind prin aer, sparse însă pe neașteptate imaginea slujnicei; din apele tulburi ale oglinzii își holba acum la mine ochii ieșiți din orbite capul lui Léon, pe care gâdele tocmai îl ridicase din coșul tăietoarei de capete și îl arăta mulțimii adunate în piața Roquette.

La urechile amantului meu atârnau cerceii cu pietre de cornalină.

V. Coroana

Într-o odaie din locuința lui *signor* Galeazzo, unde petreceam în fiecare zi câteva ceasuri, am început să refac povestea lui Kostas Venetis. Mă străduiam să redau întru totul, fără să las deoparte nimic și fără să adaug nimic de la mine, cuvintele acestuia, deși uneori simțeam că în firul istoriei se amestecă anume crâmpeie străine și că povestindu-l pe Kostas, mă povesteam în același timp și pe mine, trădându-mi astfel încă o dată iubitul.

Nu știam pe atunci că nimeni nu poate istorisi, cu vorbe întru totul aidoma, de două ori aceeași poveste.

Deși încercam din răsputeri să satisfac curiozitatea lui *signor* Tomasso, care nu uita să aducă vorba din când în când despre ancheta poliției și despre comisarul Degli Rovere, umplând cu scrisul meu neîndemânatic hârtie după hârtie, adeseori condeiul îmi înțepenea între degete, căci încercam un sentiment de vinovăție. Nimeni nu-mi dădea dreptul să dau pe față tainele vieții lui Kostas Venetis și gândul că-i înșelasem încrederea devenea câteodată atât de chinuitor, încât numai teama că mi-ar putea lua zilele într-o clipă de nebunie mă împiedica să-i mărturisesc totul lui Kostas.

Apoi mai era și bănuiala că aceste hârtii ar putea să fie primejdioase și că, din lașitate și nechibzuință, urzeam cu mâinile mele o capcană în jurul iubitului meu, dându-l legat în mâinile unor dușmani pe care nu puteam să-i numesc, dar pe care mi se părea că-i simt uneori pândindu-mi fiecare mișcare.

Poveștile lui Venetis despre puterea pe care o slujea beizadea Mihalache îmi întăreau bănuielile. *Signor* Tomasso putea foarte bine să fie unul dintre mădularele acestei puteri, după cum putea

foarte bine să fie și omul poliției, dar orișicine ar fi fost și pe orișicine ar fi slujit, vedeam uneori limpede că nu putea fi decât dușmanul lui Kostas.

De fiecare dată însă, lașitatea mea se dovedea mai puternică decât glasul rațiunii, iar *signor* Tomasso dobândise o putere deplină asupra mea. Îmi era frică de sprâncenele sale groase și cenușii și de privirile sale tăioase, cu care parcă mă hipnotiza, făcându-mă să-l slujesc, cu toate că inima mea se împotrivea unei asemenea slujbe.

Ziua scriam din porunca lui *signor* Tomasso, noaptea – din porunca lui Kostas Venetis. Acesta îmi cerceta ades însemnările, făcea în continuare ștersături și adaosuri, bombănind tot timpul că îi răstălmăcesc spusele și săgetându-mă nu de puține ori cu căutături încărcate de ură.

Eram acum ca doi dușmani, nevoiți să împartă aceeași celulă de închisoare și nevoiți să împartă și aceeași poveste.

Despre arestarea lui Léon ziarele, pe care începusem să le cercetez cu aviditate, nu scriau deocamdată nimic.

Aleppo Aleppi îmi poruncise să nu părăsesc locuința lui Schmoll fără pricini temeinice și mai ales să evit locurile obișnuite de întâlnire ale anarhiștilor.

Teama că aș putea fi și eu arestat, ca și îngrijorarea pe care mi-o stârnea soarta amantului meu îmi alungaseră orice urmă de siguranță, iar imaginea capului tăiat al lui Léon, ce mi se arătase ca urmare a vrăjilor lui Aleppo Aleppi, mă urmărea zi și noapte, se amesteca în visurile care-mi otrăveau puținele ore de somn și îmi tulbura toate gândurile de peste zi. Adesea mă pomeneam clocind planuri de răzbunare împotriva lui Marcelline, asupra căreia încercam în închipuire toate soiurile de moarte năpraznică pe care le poate scorni o minte de om și poate că doar ura împotriva acestei ființe bicisnice, a cărei înfățișare mi se părea acum că aduce grozav cu aceea a maică-mii, mi-a dat în cele din urmă puterea de a nu mă lăsa întru totul pradă spaimei și deznădejdii.

Bănuiam că cerceii cu pietre de cornalină (pe care nu-i văzusem niciodată aievea la urechile slujnicei) trebuie să fie, într-un fel sau altul, pricina arestării iubitului meu, dar nu izbuteam să găsesc

nici o legătură între cerceii cu pricina și lovitura asupra comisariatului de poliție. Taina lor trebuia căutată pesemne în acea parte ascunsă a vieții lui Léon despre care nu răzbătuseră până la mine decât zvonuri legate de crime și tâlhării ce-l aduseseră de mai multe ori în cercetarea poliției.

Acum îmi dădeam limpede seama că doar poftele cărnii, și nicidecum dragostea, mă legaseră de acest suflet grosolan, bântuit de patima vărsării de sânge, dar, cu toare acestea, mă învinuiam câteodată pentru purtarea mea de la bal, care (socoteam eu) stârniseră ura și disprețul lui Léon, tulburându-i ultimele ceasuri de libertate. Din imaginea lui *signor* Pellegrino nu mai rămăsese decât privirea, rece ca gheața, pe care mi-o aruncase atunci când Léon mă smulsese de la masa lui, iar gândul că încercasem să-l vrăjesc și că am dănțuit pentru dânsul, așa cum desfrânata de maică-mea, dănțuise, arătându-și coapsele până la șolduri, în fața mustăților groase ale lui Vanghelis, mă umplea de ciudă și de rușine.

Eram stricat, stricat până-n măduvă, la fel de stricat ca și putoarea blestemată care mă zămislise și nici măcar nu puteam găsi în stricăciunea mea vreo pricină de plăcere.

Oare nu duhul de desfrânare, invidia, mândria nemăsurată, firea pusă pe înșelăciune și furtișag făcuseră din mine pe rând jucăria maică-mii, ibovnicul lui Yussuf, cadâna lui Fatih-Efendi, sluga lui Calomfir și a Frosei și, în cele din urmă, robul, însemnat cu pecete, al lui beizadea Mihalache?

Oare nu cumva mă socoteam mai presus de toți ceilalți oameni pentru că, în realitate, eram mult mai prejos decât ei?

Oare nu cumva, în timp ce oamenii obișnuiți au parte de chinurile iadului doar după moarte, eu mă aflam încă din timpul vieții în iad?

Și oare nu cumva singurul lucru cu adevărat înțelept pe care l-aș mai fi putut săvârși era acela de-a-mi lua cu mâinile mele o viață pe care nu o cerusem și nu o dorisem și s-o azvârl drept în obrazul lui Dumnezeu, care mă plămădise strâmb și schilod, umilindu-mă și batjocorindu-mă de câte ori se ivea prilejul?

În momentele acelea de nebunie, chipul lui Dumnezeu semăna pentru mine, ca o picătură de apă, cu chipul de diavol al lui beizadea Mihalache.

Kostas Venetis spusese aproape urlând aceste ultime vorbe. Deodată glasul i se înecă și un accent violent de tuse îi cutremură pieptul. În ochii lui mi se păru că se pot citi, iarăși, după mult timp, semnele fierbințelii. M-am apropiat de el și am vrut să-i ating cu vârful degetelor fruntea care ardea, dar Kostas m-a dat deoparte, urlând că are nevoie de aer. Falca de jos începuse să-i tremure, iar pumnii i se strânseseră convulsiv, ca și cum ar fi încercat să apuce un dușman nevăzut, împotriva căruia luptase o viață întreagă și care în momentul acesta era aproape de-a-l birui.

Îmi dădeam seama că trebuia să facă un efort greu la fiecare respirație, iar chipul său se boțise într-un rictus care îi schimba atât de mult trăsăturile, încât am avut o clipă impresia că mă găsesc în fața unui străin. Bătrânul acesta, care se lupta din greu pentru fiecare gură de aer, cu ochii aprinși de o mânie neputincioasă, nu mai avea aproape nimic din înfățișarea lui Kostas Venetis.

Criza a durat mult și, deși era limpede că avea nevoie de câteva ceasuri de odihnă, Kostas s-a încăpățânat să-și spună mai departe povestea. N-am reușit să-l conving să lase continuarea pe a doua zi și, cu toate că mă simțeam eu însumi ajuns la capătul puterilor, a trebuit să scriu până spre dimineață. Îmi era tot mai greu să-l urmăresc, parcă i se schimbase și glasul, care devenea tot mai înăbușit, rostind anevoie unele cuvinte, pe care mă sileam mai degrabă să le ghicesc, alteori înghițea pur și simplu cuvinte întregi, făcându-mă să mă îndoiesc de înțelesul adevărat al vorbelor sale.

Nu îndrăzneam să-i cer însă nici o lămurire, simțeam că dacă m-aș opri din scris, Kostas Venetis ar fi în stare să mă ucidă.

La puțin timp după arestarea lui Léon (spunea mai departe povestea lui Kostas) am băgat de seamă că Schmoll începe să se poarte cu mine extrem de prevenitor.

Mă invita acum adesea la cină și, pentru că tovărășia lui și a femeilor cu care trăia mi se părea mai lesne de suportat decât singurătatea bântuită de vedenii din camera mea, primeam aceste invitații, le așteptam chiar cu o anumită plăcere, căci ghiftuiala (la mesele lui Schmoll se mânca foarte mult) îmi mai amorțea parcă

temerile, dezgustul de sine și remușcările, făcându-mă să mă scufund într-un soi de torpoare de animal ce îmi îngreuna mintea, îndreptându-mi tot sângele către pântece.

Gospodinele casei aveau grijă ca farfuria mea să fie mereu plină, iar eu înghițeam tot ce mi se punea în față, fără să deosebesc gustul afumăturilor cu varză murată de acela al ștrudelului cu mere, cu gândul de a merge cât mai plin și mai greoi la culcare, dându-i astfel destul de lucru stomacului meu, pentru ca în vremea asta creierul să moțăie și să lâncezească.

După cină, Schmoll își lua câteodată violoncelul, dându-mi prilej să mă bucur de puterea tămăduitoare a muzicii. Ariile bărbătești, ca niște cântece de război, pentru care austriacul arăta acum o slăbiciune deosebită, izbuteau să-mi mai anime voința și să mai alunge norii de deznădejde care îmi umbriseră atât de rău sufletul, făcându-mă să-mi doresc moartea. Icoana înfricoșătoare a capului lui Léon începea să se risipească, odată cu toate gândurile mele de sinucidere, iar, prin grija lui Schmoll, mintea mea rătăcită dădea unele semne de însănătoșire.

Au trecut așa câteva săptămâni. Despre Léon nu mai aflasem nimic, după cum nu mai primisem nici un semn din partea lui Aleppo Aleppi.

Austriacul îmi purta în continuare de grijă, dovedindu-mi de la zi la zi tot mai multă prietenie.

Apoi, într-o seară, imediat după cină, făcându-mi tot felul de semne misterioase, în felul său caraghios, m-a poftit în camera lui și mi-a spus că are un dar pentru mine : din buzunarul fracului său uriaș a apărut o pereche de butoni prețioși de manșetă, bătuți cu briliante mărunte, care probabil că prețuiau o avere. Mă uitam nedumerit la aceste odoare : nu mai văzusem asemenea minunății, ieșite din mâinile vestiților orfevri parizieni, decât prin localurile de lux pe care le colindasem în tovărășia lui Aleppo Aleppi, iar lucrătura lor era atât de gingașă, încât aproape că îți era teamă să îi atingi cu niște mâini nedeprinse cu portul giuvaericalelor. Citindu-mi pesemne pe față uimirea, Schmoll s-a grăbit să adauge că darul acesta venea din partea unei persoane foarte sus-puse, care îmi arăta de la o vreme multă bună-voință și că trebuie neapărat să-l primesc, altfel aș săvârși o mare necuviință și bădărănie.

Firește că nu aveam ce să fac cu butonii aceia, care se potriveau atât de puțin cu straiele mele simple de sărăntoc, dar strălucirea aurului mi-a fermecat inima. Mi-am amintit de bijuteriile cu care mă împodobisem odinioară în casa lui Yussuf de pe malul Bosforului și degetele mele s-au întins mașinal spre darul lui Schmoll cu o mișcare pofticioasă de femeiușcă. Am luat butonii în palmă și le-am privit multă vreme lucrătura desăvârșită. Când mi-a văzut căutătura hulpavă, austriacul s-a repezit la mine, a început să-mi strângă amândouă mâinile, apoi a prins să țopăie prin cameră, strigând că sunt un flăcău și jumătate, care merită cu prisosință un pahar de șampanie.

Încercând să mormăi câteva vorbe de mulțumire, mi-am strecurat butonii în buzunar, fără să iau seama prea tare la gesturile de bucurie ale lui Schmoll, care, sărind cu agilitate peste câteva scaune, se repezise la o comodă din care scoase o sticlă de șampanie scumpă, aceeași șampanie pe care o degustasem în tovărășia lui *signor* Pellegrino.

Băurăm în cinstea proaspătului meu ocrotitor. Și în timp ce ridica paharul cu o mână, austriacul își duse cealaltă mână în dreptul inimii, privind undeva în sus, cu fața împietrită într-o expresie de mare solemnitate, în vreme ce peruca lui de culoarea ruginii era mai zburlită ca niciodată.

Butonilor bătuți cu briliante le-au urmat și alte daruri de preț. Ocrotitorul meu dovedea o mare patimă pentru bijuterii : un lanț de aur cu medalion și câteva inele masive mi-au sporit în scurt timp zestrea de giuvaericale cu care îmi plăcea să mă împodobesc în ceasurile mele de singurătate, când zăboveam îndelung în fața oglinzii, încântat de propria mea imagine, căreia socoteam că podoabele boierești îi adăugau un spor de noblețe și de distincție.

Mă gândeam tot mai rar la Léon, dar chipul mohorât al lui Aleppo Aleppi îmi apărea uneori în fața ochilor, privindu-mă mustrător, pentru că trădasem cauza celor săraci și uitasem că bogăția înseamnă o crimă.

Mai vechile mele porniri spre huzur și răsfăț, pe care le dobândisem pe timpul cât am trăit cu Yussuf, ieșiseră din nou la iveală, înăbușind în sufletul meu duhul de răzmeriță, iar împrejurarea că cineva din

straturile de sus ale societății binevoise să-și aplece ochii spre mine mă umplea de o fudulie nătângă, făcându-mă să mă umflu tare în pene și să privesc de sus la peruca roșie a lui Schmoll, în care vedeam acum un slujnic al ocrotitorului meu necunoscut, pus să-mi împlinească toate damblalele.

Amintindu-mi de spusele lui beizadea Mihalache cum că semnul său va deschide în fața mea porțile cele mai ferecate ale palatelor boierești, mă trufeam încă și mai tare în inima mea.

Cele câteva giuvaeruri pe care le primisem în dar fuseseră de ajuns așadar ca să-mi tulbure mințile : începusem să mă îmbăiez în fiecare zi, să-mi îngrijesc cu atenție unghiile, să mă folosesc de batistă și să nu mai sorb zgomotos supa din lingură. Schmoll era încântat de noile mele năravuri și încercă, după priceperea lui, să-mi mai lustruiască apucăturile, astfel că, dăscălit cu pricepere și dovedind râvnă mare la învățat, am izbutit destul de curând să mă dezbăr de obiceiurile mele de țărănoi și să dobândesc regulile bunei-creșteri, de care (după spusa austriacului) urma să am mare trebuință curând.

Am început de asemenea să fiu nelipsit de la lecțiile de dans care se țineau în casa lui Schmoll.

Dar mai mult decât aceste lecții de dans, mă fermecau lecțiile de vioară, în care piticania de austriac dovedea o măiestrie desăvârșită. Fără să fiu înzestrat cu vreun har deosebit al cântatului, aveam un auz ager și o inimă simțitoare la farmecul fără de seamăn al muzicii, așa că am deprins destul de lesne o parte din arta mânuirii arcușului, fără să îndrăznesc a năzui vreodată spre meșteșugul unui adevărat virtuoz, dar și fără să mă arăt mai stângaci decât acele odrasle de familie a căror înzestrare mijlocie e atât de aplaudată prin saloanele nobilimii.

Dacă unii cântau pentru faimă, iar alții din fudulie, eu cântam pentru mine și pot spune cu mâna pe inimă că în acele zile petrecute în locuința lui Schmoll muzica mi-a ținut loc de Dumnezeu și de rugăciune.

Câteva rânduri de haine bogate, croite după ultima modă, pe care deocamdată le purtam doar prin casă, sub privirea chițibușară

a austriacului, ce îmi supraveghea cu strășnicie mișcările și ținuta, se adăugară nu după multă vreme bijuteriilor. Neobișnuita distincție cu care îl văzusem pe Yussuf purtând odinioară asemenea straie evropenești mi-a slujit de model în mult mai mare măsură decât sfaturile lui Schmoll și pentru că trupul meu nu era lipsit, după voia lui Dumnezeu, nici de grație, nici de suplețe, am ajuns să port aceste veșminte cu destulă naturalețe și eleganță, iar patima privitului în oglindă punea tot mai mult stăpânire pe mine.

Nu puteam să nu admir felul aristocratic în care izbuteam să-mi scot din cap pălăria, salutându-mă pe mine însumi cu o zâmbră fățarnică și plină de îngâmfare, nu puteam să nu mă las fermecat de agilitatea mădularelor mele, care deprinseseră în sfârșit mișcările dansului apusean, și când făceam câțiva pași de vals în fața oglinzii sau exersam figurile complicate ale cadrilului, duhul spurcat al iubirii de sine îmi întuneca atât de rău mintea, încât ajunsesem aproape să-mi uit rădăcinile adevărate, socotindu-mă răsad nobil și din aceeași plămadă cu oamenii cei mai sus-puși.

După rochia de lână a lui Marcelline venise pentru mine vremea fracurilor și a cămășilor de mătase, a butonilor prețioși și a inelelor grele de aur. Treceam, fără să-mi dau seama, de la un soi de nebunie la altul, după jocul împrejurărilor, de parcă firea mea s-ar fi risipit în zeci de fărâme, prin care cuibăreau mulțimile de păcate și asta (am priceput mai târziu) se întâmpla din pricină că nu mai aveam inimă. Pentru că inima este sâmburele firilor omenești, iar cine și-a pierdut inima și-a pierdut și firea adevărată, dobândind în locul ei o sumedenie de firi închipuite, care sunt toate spoială și amăgire.

În momentele acelea de rătăcire, eu, Kostas Venetis, nu mai eram Kostas Venetis.

Binele are o fire adevărată, răul nu are fire, dar atât binele cât și răul vin de la Dumnezeu, care cu o mână apucă și cu alta sloboade.

La vremea când mă fuduleam cu darurile ocrotitorului meu și mă pregăteam să pătrund în saloanele fandosite ale aristocrației, soarta mi l-a scos iarăși în cale pe Manoil.

Tocmai îmi admiram grămăjoara de giuvaeruri, vrăjit de flacăra înghețată a pietrelor prețioase, când o zgârietură ușoară în ușă m-a făcut să tresar. M-am gândit că trebuie să fie Aleppo Aleppi și am dat zor să deschid, dar nu mică mi-a fost mirarea când m-am pomenit față în față cu chipul scofâlcit al secretarului boieresc: Manoil arăta ca un om care trage să moară.

S-a strecurat în cameră împleticindu-se, cu mersul nesigur al unui lunatic, și s-a lăsat să alunece pe marginea patului pe care îl împărțiserăm în nopțile noastre de voluptate. La flacăra lumânării, chipul său frumos, pe care erau încrustate, fără putință de îndoială, semnele unei nașteri aristocratice, mi s-a părut o mască hidoasă de ceară, stoarsă de orice scânteie de viață, pe când cearcănele vinete de sub ochi, care contrastau atât de vădit cu paloarea de crin ofilit a obrajilor săi, îi dădeau aerul unui strigoi proaspăt ieșit din mormânt.

Hainele scumpe cu care se împopoțonase, inelele care îi împodobeau degetele, mirosul parfumurilor de preț pe care îl răspândea în jurul lui, ca o uriașă floare de orhidee, nu mi-au putut alunga senzația că mă aflu în fața unui cadavru. Iar ochii lui mari, care ardeau ca jăraticul în timp ce mă cerceta pătimaș, păreau ochii unei făpturi demonice, măcinate de focul negru al iadului, de unde nu mai există scăpare, nici mântuire.

Multă vreme ne-am privit în tăcere.

Apoi, dintr-odată, Manoil s-a repezit la mine și a început să-mi sărute mâinile, bălmăjind, printre hohote înăbușite de plâns, că mă iubește în continuare ca un nebun. Fără voie, degetele mele au început să-i alinte domol lațele întunecate de păr, care se mai răriseră între timp, dezgolindu-i partea de sus a frunții, unde apăruse un început de chelie.

L-am simțit cum îmi sorbea cu voluptate dezmierdările, apoi, cu capul lăsat pe genunchii mei, păru să atipească pentru câteva clipe.

Îi ascultam respirația șuierătoare, hârâitul aspru care îi venea de undeva din afundul bojocilor putrezi și mi-a fost teamă că omul lui beizadea Mihalache avea să moară în brațele mele.

După o vreme Manoil și-a venit în fire și mi-a cerut o înghițitură de vin.

Am înțeles din cuvintele lui dezlânate că anume porunci tainice ale boierului de la București îl nevoiseră să se pună în slujba lui Erzsi, care acum își spunea contesa von Andrássy și locuia în odăile somptuoase ale unui hotel din PlaceVendôme. Aici se adunau, în jurul meselor de joc și al sticlelor de șampanie, obrazurile cele mai de seamă ale emigrației maghiare, care între două partide de wist, puneau la cale neatârnarea deplină a Ungariei și cleveteau pe seama împăratului de la Viena.

Aici începuse o viață de huzur și pentru Manoil. Iar în schimbul traiului boieresc pe care îl ducea, secretarul lui beizadea Mihalache nu trebuia decât să astâmpere poftele aprinse ale unguroaicei, care pasămite se îndrăgostise de dânsul.

Împreunările trupești fără saț și fără măsură storseseră din corpul ros de oftică al lui Manoil și ultima picătură de vlagă, iar după ce devenise aproape neputincios, împerecherile sale cu unguroaica se prefăcuseră într-o caznă tot mai anevoie de îndurat. Iar atunci când nu izbutea să ajungă la liman și să astâmpere gaura lacomă a lui Erzsi, aceasta îl supunea unor batjocuri și umilințe cumplite: îi smulgea meșe întregi de păr, îl izbea cu piciorul în fudulii sau își deșerta udul peste fața lui roșie de rușine.

Era nevoit să îndure toate toanele afurisitei de unguroaice din porunca lui beizadea Mihalache.

În timp ce Manoil îmi istorisea aceste pățanii, am ghicit deodată în respirația lui o duhoare ușoară de mortăciune. Era același iz de gropană stătută pe care îl simțisem odinioară răspândindu-se din gaura năclăită de sânge a Iepuroaicei, damful de carne stricată dintre picioarele Kivei ce-mi dăduse încredințarea că moartea și femeia sunt una.

Putoarea asta, amestecată cu mirosul parfumurilor scumpe, cu care secretarul boieresc se stropise din abundență, avea ceva nespus de ațâțător.

Mi-am simțit bărbăția sculându-se atât de vârtos, încât am văzut roșu dinaintea ochilor și, ca o fiară apucată de streche, m-am repezit asupra lui Manoil.

I-am smuls veșmintele, mi-am lipit cu lăcomie nările de pielea lui gălbejită și am început să adulmec. Duhoarea de groapă fojgăia pretutindeni, se îmbibase în toate mădularele secretarului boieresc, iar în momentul când mi-am înfipt dinții în bucile lui slăbănoage putoarea m-a izbit atât de puternic de parcă gaura dinapoi a lui Manoil ar fi fost răsuflătoarea unui mormânt.

Am pătruns într-însul cu furie.

Omul lui beizadea Mihalache se lăsa întru totul în voia poftelor mele, slobozind un geamăt prelung, ce nu mai semăna câtuși de puțin cu suspinele sale de voluptate, era un icnet ascuțit de durere, care venea din adâncul bojocilor lui, unde moartea lucrase temeinic, tocindu-i simțirile și făcându-l să nu mai simtă nimic din plăcerea împreunării.

Mi se părea că mă împreunez cu un mort, iar după ce am izbutit cu chiu cu vai să mă ușurez, m-am simțit copleșit de ciudă și de rușine, ca și cum tocmai aș fi săvârșit un viol.

Rușinat parcă de goliciunea lui, Manoil începu să se îmbrace în grabă.

Mișcările lui precipitate și neîndemânatice îi trădau tulburarea. A trebuit să-l ajut să-și încheie nasturii strălucitori de sidef ai cămășii de filfizon, pe care degetele lui, parcă ar fi fost degetele țepene ale unei mâini de lemn, nu reușeau să-i strecoare în butoniere.

La plecare, m-a sărutat ușor pe obraz, s-a uitat o clipă cu mâhnire la tabloul pe care îl întorsesem cu fața către perete și m-a rugat să-i promit că nu-l voi uita niciodată.

Istovit, Kostas a căzut către dimineață într-un somn agitat, bântuit pesemne de acele vedenii spăimoase ce îi otrăveau adeseori nopțile.

Rânjetul care îi desfigura trăsăturile, strigătele pe care le scotea din fundul gâtlejului, contracțiile brațelor și ale picioarelor, ce i se zbăteau ca și cum ar fi fost lovit de dansul Sfântului Vitus, erau atât de îngrozitoare, încât am simțit ace de gheață pe șira spinării, iar atunci când Kostas s-a ridicat în capul oaselor holbându-și spre mine albul ochilor ca un lunatic și a slobozit un răcnet care nu mai avea nimic omenesc, asemănându-se mai degrabă cu urletul unui lup, frica aproape că mi-a luat mințile.

Mi se părea că, în somnul lui, Venetis se lupta pe viață și moarte cu Dumnezeu sau cu diavolul. Mâinile sale se încleștaseră parcă pe beregata cuiva, iar pe fața lui palidă se putea citi acum o cruzime nemărginită. Chipul acesta nu mai era chipul bărbatului care mă culesese de pe cheiurile Genovei, chipul ibovnicului ce mă înfrigurase până la măduvă cu voluptăți ce nu se pot zugrăvi în cuvinte, era chipul lui Cain sau poate chiar chipul înfricoșător al lui Anticrist.

Atunci, adunându-mi ultimele picături de voință, am făcut semnul crucii spre Kostas Venetis, care scoase un nou urlet, la fel de cumplit ca și primul, și se lăsă să cadă pe spate greoi, bătând aerul cu brațele lui ca niște cioturi negre de aripi.

Mâinile sale au frământat multă vreme așternuturile noastre sărăcăcioase.

După această noapte de iad, Kostas s-a trezit cu un licăr de nebunie în ochi.

Și-a dezgolit șoldul și l-a scormonit multă vreme cu o privire cercetătoare, apoi mi-a poruncit să mă apropii și să bag bine de seamă dacă nu cumva are vreun semn de vătămătură la încheietura piciorului.

M-am supus și am cercetat, dar șoldurile lui Kostas mi s-au părut pe deplin tefere. Acesta m-a privit însă neîncrezător și mi-a cerut să fiu cu mai multă luare aminte, căci nu se poate să nu dau de vreo vânătaie sau cicatrice : în timpul nopții se luptase cu cineva care îi frânsese șoldul, iar durerea cumplită care îl mai săgeta și acum în acea parte a trupului era cea mai bună dovadă că totul se petrecuse aievea.

Când am încercat să-l încredințez că nu izbutesc să descopăr pe trupul său nici o urmă de vătămare, Kostas m-a dat cu ură deoparte, s-a ridicat cu greutate din așternut și, cu un mers șchiopătat și anevoios, a început să cotrobăiască prin cameră. A găsit în cele din urmă o zdreanță de cămașă peste care a deșertat apă din doniță, petrecându-și-o apoi în jurul șoldurilor, în timp ce icnea și se strâmba de durere.

Era limpede că boala îi întuneca tot mai mult mințile și îi slăbănogea tot mai tare voința. Nu-l auzisem niciodată până atunci pe Kostas Venetis văicărindu-se ca o femeie din pricina vreunui beteșug oarecare.

În ziua aceea nu mi-a fost dat să aud urmarea poveștii lui Kostas.

Acesta se apucase să răsfoiască o Biblie veche și, la un moment dat, cu un glas tunător, care parcă se adresa mai mult pereților decât mie, a citit după cum urmează:

Și, dacă a rămas Iacov singur, Cineva s-a luptat cu el până în revărsatul zorilor. Văzând însă Acela că nu-l poate răpune, i-a atins încheietura șoldului, iar încheietura șoldului lui Iacov a amorțit în timp ce Acesta se lupta cu el. Și El i-a zis:„Lasă-Mă să plec, că s-au ivit zorile!". Iacov i-a răspuns: „Nu-Ți dau drumul până nu mă vei binecuvânta". Acela i-a zis: „Care-ți este numele?" Și el a zis „Iacov". Zisu-i-a Acela: „De acum nu-ți va mai fi numele Iacov, ci Israel, căci te-ai dovedit tare cu Dumnezeu".

O sticlă de vin rubiniu și câteva ceasuri de somn l-au liniștit în cele din urmă pe Kostas Venetis. Afară se așternuse deja o noaptea călâie, cu iz de apă stătută și de iarbă de mare, când am primit poruncă să iau condei și hârtie și să scriu mai departe.

A venit și ziua când în sfârșit (spunea povestea lui Kostas) ziarele începură să scrie despre Léon, dar despre soarta lui aveam să aflu mai multe din vorbele lui Aleppo Aleppi, care, prin legăturile sale tainice, reușise să dea de ițele întâmplărilor ce îl duseseră pe ibovnicul meu la pierzanie.

Află așadar, Nemțoaico, că la puțin timp după ce revăzusem fața palidă a lui Manoil, un răvaș, ajuns prin nu știu ce mijloc în camera mea, mă poftea neîntârziat la locuința fostului duce de Beaulieu.

Bătrânul mă primi mohorât și îmi aduse la cunoștință tot ce izbutise să oblicească despre Léon.

Nenorocirea acestuia începuse în momentul în care un agent secret al poliției îl recunoscuse în măcelarul cel arătos, ce luase

minţile servitoarelor din cartierul Clichy, pe principalul suspect dintr-un caz de omor, care, cu doi ani în urmă, umpluse coloanele ziarelor franţuzeşti.

Victima era o cămătăreasă de nouăzeci şi trei de ani care locuia în aceeaşi hardughie igrasioasă cu un oarecare François Koenigstern, asupra căruia se îndreptaseră de la bun început bănuielile poliţiei.

Acest Koenigstern câştiga cinci franci pe seară cântând la acordeon într-o tavernă învecinată şi era cunoscut ca un flăcău ursuz şi pus veşnic pe harţă, care uşura munca hingherilor, făcându-le de petrecanie câinilor şi pisicilor de pripas din cartier în schimbul câtorva bancnote mărunte.

Vecinii băgaseră de seamă de la o vreme că un prieteşug straniu începe să se înfiripe între François Koenigstern şi bătrâna cămătăreasă.

Acordeonistul era văzut aproape seară de seară ciocănind la uşa baborniţei. Cumpărăturile băbătiei trecuseră în sarcina acestuia, iar dacă până atunci zgârcitura de *madame* Brunel se hrănise mai mult cu tot soiul de rămăşiţe, căpătate pe mai nimic din dughenele cele mai ieftine, în coşul ei de cumpărături apăreau acum cotletele de viţel şi pulpele de berbec, ba chiar şi câte un clondir cu lichior dulce de coacăze, menit să-i mai încălzească măruntaiele geruite de bătrâneţe.

Şi mai mare a fost mirarea vecinilor când au văzut-o pe *madame* Brunel că îşi părăseşte cuibul de bufniţă în fiecare duminică la braţul lui Koenigstern.

Cei doi alcătuiau perechea cea mai ciudată ce se putea vedea la mesele unui bistrou din cartier. Băbătia, care-şi împodobea pentru aceste prilejuri capul mare de cal pe jumătate pleşuv cu o pălărie dichisită cu pene de struţ şi purta o rochie caraghioasă de moar croită prin ultimii ani ai Directoratului şi acordeonistul cioplit din topor, despre care se spunea că e rău ca un câine turbat, atrăgeau privirile tuturor consumatorilor din local, ce se holbau la dânşii ca la cine ştie ce vedenie nemaivăzută.

Porţii uriaşe de pateu de iepure dispăreau între gingiile ştirbe ale zgripţuroaicei, sub uităturile încruntate ale însoţitorului ei, care se mulţumea cu o bucată de pâine cu brânză şi cu o înghiţitură de vin.

După pateul de iepure, venea rândul clătitelor cu dulceață, pentru care *madame* Brunel arăta o slăbiciune deosebită.

În fine, câteva pahare de cidru puneau capăt acestui ospăț, la sfârșitul căruia babornița, roșie la față și ghiftuită, începea uneori să îngâne refrenul vreunui cântecel de petrecere.

Pe drumul spre casă se putea observa că pășește împleticit și că Koenigstern trebuia s-o susțină temeinic cu brațul său viguros pentru a-i ocroti mădularele costelive de primejdia vreunei rupturi.

Nimeni nu izbutise să dea de pricina acestui prieteșug atât de neobișnuit, pe seama căruia glumeții cartierului scorniseră tot felul de snoave. Unii spuneau că *madame* Brunel e încă fragedă ca o fetișcană în părțile de sub pântece și că acordeonistul i-ar fi tovarăș de pat și de desfătări, în timp ce alții socoteau că cei doi sunt numai parteneri de afaceri, Koenigstern fiind amestecat până peste cap în anume furtișaguri de bijuterii, vândute apoi cu ajutorul cămătăresei, din care-și făcuse părtașă la jaf și tăinuitoare.

Cumetrele din cartier nu îndrugau însă aceste povești decât cu jumătate de gură, căci pumnii zdraveni ai acordeonistului, dar mai ales nasul, teribil de lung și teribil de ascuțit al lui *madame* Brunel, despre care se povestea că se pricepe la meșteșugul vrăjitoriei, le cam amorțeau limbile.

Moartea năpraznică a baborniței, urmată de dispariția lui Koenigstern, le-a dat mult de lucru colportoarelor de istorii.

Cămătăreasa a fost găsită gâtuită, iar vizuina ei – răscolită din temelii. Cufărul greu – unde se zvonea că bătrâna adunase adevărate comori – fusese spart și prădat. Dispăruseră până și cerceii cu pietre de cornalină pe care babornița îi purta la urechi, iar acordeonistul nu mai era de găsit nicăieri.

Ce s-a întâmplat mai apoi e ușor de ghicit ; François Koenigstern dispăruse în pielea lui Léon Léger.

Cerceii pe care, într-o clipă de rătăcire, amantul meu îi dăruise lui Marcelline au ajuns în mâinile polițiștilor.

Se pare că arestarea lui neașteptată frânsese voința lui Léon : arestul secret, nepăsarea tovarășilor, care socoteau că prin purtarea sa necugetată față de Marcelline măcelarul din cartierul Clichy

primejduise mișcarea, ca și întrebările meșteșugite ale anchetatorilor îl transformaseră pe ibovnicul meu într-o femeiușcă nevolnică. Mărturisise tot și numai o minune l-ar mai fi putut salva de satârul tăietoarei de capete.

Am fost alături de Aleppo Aleppi în sala de judecată, l-am auzit pe Léon recunoscându-și vinovăția, am ascultat pledoaria stângace a avocatului din oficiu, care suna mai curând ca un rechizitoriu și m-am înfiorat de răceala cu care vocea judecătorului a pronunțat condamnarea la moarte. Toate încercările noastre de a-l vedea pentru ultima oară s-au izbit de încăpățânarea condamnatului, care, crezându-se părăsit de tovarăși, refuza orice vizită.

După ce pojarul cărnii se domolise, nu mai simțeam pentru dânsul decât un soi de dispreț. Slăbiciunea de care dăduse dovadă în timpul anchetei mi se părea nedemnă de un bărbat. Cu toate acestea, l-am însoțit pe ultimul drum, m-am aflat, la brațul lui Aleppo Aleppi, în mijlocul mulțimii setoase de sânge adunate în piața Roquette și am stat pentru prima dată în viață față în față cu ghilotina, care mi s-a părut una dintre cele mai drăcești născociri se putuseră să iasă cândva dintr-o minte de om.

În ciuda slăbiciunii pe care o dovedise în fața anchetatorilor, Léon a găsit într-însul destulă putere să moară ca un bărbat. N-o să uit niciodată căutătura batjocoritoare pe care i-a aruncat-o tăietoarei de capete, spatele întors preotului ce îi promitea iertarea lui Dumnezeu, vocea – răspicată și limpede – cu care a strigat, după ce asistenții executorului l-au legat de scândura ghilotinei *Trăiască revoluția anarhistă!*

Apoi totul s-a isprăvit în mai puțin de o clipă, satârul s-a prăbușit ca un fulger și l-am văzut pe unul din ajutoarele călăului Deibler ridicând din coșul cu rumeguș capul însângerat al lui Léon în urletele deșănțate ale mulțimii care, la vederea sângelui proaspăt, se transformase într-o haită de fiare.

Urletul meu de groază s-a amestecat cu mugetul acestei gloate turbate, pentru care guvernul celei de-a Treia Republici avea grijă să pregătească din când în când asemenea spectacole sângeroase.

Eram tulburat de inteligența diabolică a mecanismului și de sângele rece cu care călăii își făcuseră datoria.

Am plecat împleticindu-mă de la execuție, purtat mai mult pe sus de brațul încă puternic al lui Aleppo Aleppi.

Bătrânul îmi observase tulburarea, m-a târât într-o cârciumă și mi-a pus dinainte un pahar pântecos de absint, cercetându-mă cu privirile lui arzătoare, în care se putea citi duhul de ură și răzmeriță.

Am sorbit unul după altul trei pahare cu rachiu, iar mintea mea începu să se împâclească. Auzeam venind către mine, ca printr-un strat gros de vată, cuvintele lui Aleppo Aleppi, ce începuse să-mi povestească o istorie veche, în care era vorba despre tăietoarea de capete și pe care ți-o voi povesti cu vorbele mele, pentru ca tu s-o pui pe hârtie întocmai, fără să lași deoparte nimic sau să adaugi ceva de la tine.

Istoria lui Aleppo Aleppi

Ai avut prilejul să vezi – își începu bătrânul istorisirea – una din acele crime colective prin care societatea se răzbună împotriva celor care se împotrivesc legiuirilor sale, plătind silnicia cu silnicie și violența cu violență, în timp ce vorbește, vărsând lacrimi de crocodil, despre drepturile omului și ale cetățeanului. Și ai văzut la lucru una dintre cele mai sinistre născociri ale inteligenței omenești, născută din creierul bolnav al unui așa-zis filantrop, care dorea pasămite ca societatea să asasineze cât mai repede și cât mai ingenios, o mașinărie drăcească pe care, așa cum vei afla din cele ce o să-ți istorisesc, o urăsc din suflet până și cei care sunt blestemați să o mânuiască.

Era în vara anului 1830, iar deasupra Parisului plutea presimțirea unor mari tulburări. Prin cartierele populare, unde îmi găsisem adăpost după ce renunțasem la o viață de huzur și de trândăvie, se zvonea că regele Carol al X-lea, sprijinit de popi și de aristocrați, se pregătește să readucă Franța la rânduielile de dinainte de 1789 și să îngenuncheze Parisul, care păstra încă viu spiritul lui '93.

Cunoșteam mai bine ca oricare putregaiul ce se ascundea în dosul fațadelor aristocratice ale palatelor pariziene și în spatele sutanelor preoțești, uram din tot sufletul clasa în mijlocul căreia mă născusem doar printr-o eroare de neînțeles a destinului și mă număram printre cei care socoteau că doar o nouă revoluție ar putea pune capăt regimului tiranic al guvernului Polignac și al

monarhului de la Tuileries. Citeam cu înflăcărare ziarele liberale, ascultam cu sufletul la gură istorisirile foștilor asediatori ai Bastiliei și m-am aflat în mijlocul mulțimii care, cu prilejul serbărilor date în cinstea suveranului celor Două Sicilii, îl huiduise, în grădinile de la Palais Royal, pe Carol al X-lea.

Cucerirea Algerului a dat apă la moară planurilor nesăbuite ale tronului, care prin cele șase ordonanțe din 25 iulie sugruma cea mai mare parte a libertăților dobândite atât de anevoios: libertatea presei era suspendată, Camera Deputaților – dizolvată, iar modificarea legii electorale îi făcea neeligibili pe unii dintre cei mai înflăcărați democrați, în timp ce nominalizarea consilierilor de stat era concepută în așa fel încât să împingă în față mințile cele mai retrograde.

Publicarea acestor ordonanțe, venită pe neașteptate, a tulburat spiritele. Mici grupuri de protestatari începură să se formeze la Palais Royal, în piața Carrousel și în Place Vendôme, iar în apropierea Ministerului de Externe, trăsura prințului Polignac a fost întâmpinată cu o ploaie de pietre.

A doua zi, principalele ziare liberale apărură fără autorizație, publicând protestele viguroase ale jurnaliștilor. Prefectul de poliție era însă hotărât să acționeze în spiritul ordonanțelor: pe numele unor gazetari fură emise mandate de arestare, iar tipografiile au fost închise, lăsându-i pe drumuri pe tipografii care vor alcătui o parte însemnată a mulțimii ce începuse să ridice pe străzile Parisului primele baricade. Încet-încet orașul se trezea, iar vântul revoluției începu să bată din nou cu tărie, ca în zilele glorioase ale lui 14 iulie 1789 sau 2 august 1792.

Eram încă pe vremea aceea un tânăr cu mintea înfierbântată, care împărtășea ura gloatelor și declarase un război pe viață și pe moarte palatelor. Mai târziu, cercetând mai adânc anumite cărți de înțelepciune, am înțeles că tot răul se săvârșește după voia lui Dumnezeu și că singurul lui leac este tot răul, punându-mă în slujba acelei puteri pe care o știi și tu și care, după ce toate tronurile și guvernele vor fi dărâmate, aducând pământul sub cârmuirea unui singur păstor, va aduce și Pacea de o mie de ani.

Pe atunci însă nu știam decât din auzite despre această putere.

Alergam dintr-un colț al orașului în altul, încercând să mă găsesc pretutindeni unde socoteam că revoluția are trebuință de mine și pot să mă laud că, în mai multe rânduri, cuvântul meu i-a întărit și i-a înflăcărat pe rebeli. Am pus umărul la ridicarea baricadelor, m-am silit să-i ajut pe răsculați cu puținele mele cunoștințe militărești, pe care le poseda la vremea aceea fiecare pui de aristocrat, am cântat cu ei *La Marseillaise* și am împărțit cu dânșii aceeași pâine și aceeași sticlă de vin, am luat parte la asaltul asupra arsenalelor.

Așteptându-se la o lovitură năpraznică din partea palatului, Parisul se înarma.

Regele avu o clipă de șovăială, apoi declară orașul sub stare de asediu, iar mareșalul Marmont, acea slugă zeloasă a Bourbonilor care îl trădase odinioară pe împăratul Napoleon, primi ordin să pună capăt revoltei.

Dar ce puteau face cei zece mii de oameni ai lui Marmont, prost hrăniți și prost înarmați, împotriva unui oraș întreg, care, în acele zile de zăpușeală cumplită, se hotărâse să răstoarne tronul lui Carol al X-lea? Străzile înguste ale vechiului Paris, împânzite de baricade, împiedicau trupele mareșalului să se desfășoare în voie, prinzându-le ca într-o cursă de șobolani.

În înfruntarea cu acești ostași, care apărau cu prea puțin zel o cauză dinainte pierdută, am primit în piept o lovitură de sabie.

Mă număram printre apărătorii unei baricade care încerca să oprească înaintarea soldaților spre unul din cartierele muncitorești ale Parisului, pe care mareșalul Marmont se jurase să-l șteargă de pe fața pământului, socotindu-l un cuib de nelegiuiți și de regicizi.

Cei mai mulți dintre tovarășii mei de răscoală erau lucrători din mahalaua Sfântului Anton și puteai să deslușești, printre aceste aceste chipuri, bătucite de muncă și sărăcie, bărbile sure ale câtorva patriarhi ai luptelor de stradă care, ascultând chemarea Comunei, încercaseră să împiedice, în urmă cu mai bine de treizeci de ani, căderea lui Saint-Just și Robespierre. Nu lipseau de la încleștare nici bonetele albe ale pariziencelor din popor, cărora patima sfântă a libertății le înnobila trăsăturile, dându-le frumusețea ciudată a

unor zeițe ale morții și răzbunării. De fustele unora dintre aceste femei războinice, care nu puteau să nu-ți amintească de Amazoanele din vechime, erau agățați niște țânci de o șchioapă, ce fuseseră aduși să primească botezul răscoalei și să învețe de la bătrânii susținători ai Terorii că hoitul vrăjmașului miroase întotdeauna desfătător.

După ce câteva din mlădițele neamului meu pieriseră în masacrele din septembrie '92 sau își vărsaseră sângele pe eșafoadele Revoluției, iată că, printr-o întorsătură neașteptată a destinului, eu – vlăstarul unei familii care își dobândise titlul ducal încă de pe vremea primilor Capețieni – mă aflam de partea vrăjmașilor lor firești, mă răzvrăteam împotriva regelui și a bisericii și eram gata să-mi dau viața pentru cauza celor sărmani.

Cele două revolvere cu care eram înarmat au culcat la pământ mai mulți infanteriști pe care doar teama de pistoalele ofițerilor îi mai împiedica să fraternizeze cu răsculații. Era pentru prima dată că ridicam niște vieți omenești, dar nu simțeam nici cea mai ușoară căință, căci știam încă de pe atunci că într-o societate criminală prin chiar firea ei orice crimă este îngăduită.

Când mi-am isprăvit provizia de muniții, m-am alăturat femeilor care azvârleau cu pietre în soldații lui Marmont. Îmi simțeam pieptul învăluit de o căldură ciudată, adulmecam, cu nările fremătând, mirosul pulberii și al sângelui, silindu-mă să nu mă arăt mai prejos de acești oameni ce se luaseră la trântă cu monarhia și pe care îi socoteam frații mei și surorile mele. Eram convins că doar luptând alături de dânșii voi putea să spăl o parte din păcatele neamului meu, a cărui bogăție și faimă erau întemeiate pe silnicie.

Gândul că aș putea să pier în această bătălie de clasă mă lăsa cu totul nepăsător.

Deodată i-am văzut pe oamenii mareșalului instalând în fața baricadei, care până atunci rezistase eroic la patru asalturi, câteva piese de artilerie.

Sub loviturile tunurilor o parte a baricadei cedă. O spărtură îngustă le permitea acum soldaților să înainteze, iar încleștarea dintre asediați și asediatori se transformă într-o luptă corp la corp,

în care săbiile și paturile de pușcă, ciocanele masive de fierărie și pietrele grele de caldarâm, pumnii goi, dinții și unghiile se străduiau să semene panică în rândurile vrăjmașului. Și se cuvine să știi că în această încleștare oarbă, care a secerat multe trupuri din ambele tabere, am izbutit să țin piept multă vreme, alături de cei mai hotărâți și mai înverșunați dintre tovarășii mei, puhoiului de soldați întărâtați de rănile căpătate și de ordinele răcnite ale ofițerilor. Mânuiam cuțitul cu oarecare îndemânare și aveam destulă forță în trupul pe care mi-l călisem încă din copilărie, potrivit creșterii pe care o primeau pe atunci tinerii aristocrați, hărăziți, cei mai mulți, unei cariere de militar. În curând oamenii lui Marmont începură să-mi știe de frică și mă pomenii vânat cu înverșunare de dușmanul care pornise asupra mea o hăituială în toată puterea cuvântului. Copleșit de numărul atacatorilor mei, simțeam că mă lasă puterile. Câțiva tovarăși îmi săriră în ajutor. Un lucrător uriaș, al cărui șorț de piele era roșu de sânge de sus până jos, ridică, dintre rămășițele baricadei o grindă masivă de stejar pe care, cu o putere neobișnuită, prinse să o rotească prin aer, ca pe o măciucă gigantică, îndemnându-mă să mă refugiez în spatele său. Am încercat să fac câțiva pași înapoi, dar m-am împiedicat de cadavrul unui soldat și mi-am pierdut echilibrul pentru o clipă. Atunci am simțit o izbitură în piept, respirația mi se tăie, privirile mi se întunecară și m-am prăbușit la pământ, lovindu-mă tare cu capul de marginea unei pietre de caldarâm.

Am zăcut multă vreme într-o stare de semi-leșin.

Îmi amintesc ca prin vis de strânsoarea unor brațe vânjoase care mă săltară în sus, de mirosul tare de transpirație al unui corp străin, de hurducăturile unui drum parcă nesfârșit, de paiele dintr-o pivniță, de chipul palid al unei femei care îmi umezea din când în când buzele, de murmurul unor glasuri necunoscute.

Apoi de fața unui bărbat pleșuv, îmbrăcat în negru (probabil un medic) care îmi cerceta rănile, de bancheta din spate a unei trăsuri, de răceala unui obiect metalic care mi se strecura între dinți, încercând să-mi descleștеze fălcile amorțite, de gustul, amar ca fierea, al unei licori.

Urma să aflu nu peste mult că scăpasem cu viață doar printr-un miracol: din nu se știe ce pricină, un ordin al lui Marmont le poruncea soldaților care ne asediau baricada să se retragă. Înțeleg acum că mareșalul șovăia el însuși, neîncrezător în oamenii săi și în sorții de izbândă ai monarhiei: orașul se dovedea greu de biruit, forțele tronului erau împuținate de războiul din Algeria, iar unii dintre sfătuitorii lui Carol al X-lea începuseră să vorbească fățiș despre abdicare.

Îmi datorez viața acestor împrejurări, dar și generozității tovarășilor, care după retragerea soldaților au avut vreme să se ocupe și de răniți.

Puțini mai rămăseseră în viață, cei mai mulți fuseseră ciopârțiți de săbii, striviți de cizmele soldățești sau chiar de saboții propriilor lor camarazi, în haosul ce se iscase în timpul asediului.

Rănile mele se dovediseră deosebit de grave: aveam plămânul străpuns de o lovitură de sabie și o rană urâtă la cap. Era limpede că era nevoie de serviciile unui medic, dar se zvonea că doctorii din spitale primiseră ordin să-i predea pe răniți militarilor, care îi împușcau după o judecată sumară, dovedindu-și astfel bărbăția și credința față de tron.

Probabil că soarta mea ar fi fost lăsată la voia lui Dumnezeu, dacă cineva nu și-ar fi amintit de numele unui vechi camarad, pe care îl știa încă din zile aprige ale lui 9 thermidor, când acesta fusese cât pe ce să-și dea capul călăului pentru credința ce o arătase regimului lui Robespierre. Omul cu pricina avea vaste cunoștințe de medicină și era renumit pentru devotamentul cu care se îngrijea de bolile celor săraci, nerefuzând niciodată atunci când i se cerea o mână de ajutor și izbutind de multe ori acolo unde doftorii cu patalamale dăduseră greș.

Din pricini pe care ți le voi desluși mai târziu, trăsura acestui vindecător fără arginți putea să circule nestânjenită pe străzile Parisului chiar și în zilele acelea tulburi de răzmeriță, când patrulele militare mișunau peste tot, căci nici o patrulă de pe fața pământului n-ar fi putut să învingă teama superstițioasă pe care o stârnea în jurul său bărbatul palid și cu fruntea pleșuvă chemat să mă îngrijească prin grija camarazilor mei.

El mi-a dat adăpost în locuința lui din cartierul Marais, mi-a vindecat rănile și mi-a salvat viața, fără să-mi ceară nici cel mai mic semn de recunoștință.

Rănile treceau greu și a trebuit să zăbovesc în casa aceea timp de opt săptămâni.

După ce mi s-a îngăduit să părăsesc patul și să umblu în voie prin odăile casei încăpătoare, ce nu putea să aparțină decât unui om cu multă dare de mână, să mă așez la masa din sufragerie, unde am avut prilejul să dau ochii cu soția și cu unicul fiu al binefăcătorului meu, să cercetez grădina superbă, unde creșteau multe soiuri rare de trandafiri, am început să bag de seamă aerul de tristețe zugrăvit deopotrivă pe chipurile stăpânilor ca și pe cele ale servitorilor.

Aici toată lumea pășea numai pe vârfuri, se vorbea în șoaptă, se purtau haine mohorâte, a căror croială severă trimitea cu gândul la îmbrăcămintea pastorilor calvini. Mesele începeau și se sfârșeau întotdeauna cu o rugăciune, iar după cină, în salonul cu mobile scumpe, pe ai cărui pereți atârnau niște cadre înnegrite de vreme (probabil niște strămoși), stăpânul casei obișnuia să citească ades cu glas tare din Sfânta Scriptură, din *Imitatio Christi* sau din *Confesiunile* Sfântului Augustin. Soția lui nu era defel nepricepută la muzică, iar, sub degetele sale, care mi se păreau totuși destul de butucănoase pentru o odraslă de familie bună, clapele spinetei reușeau să mă vrăjească adesea cu notele pline de farmec și de tristețe ale vreunei vechi arii germane.

N-am putut să nu mă mir totodată de mâinile mari și foarte păroase ale gazdei, care contrastau atât de puternic cu chipul său palid, ale cărui trăsături nu aveau nimic din grosolănia chipurilor de rând, în timp ce fruntea, neobișnuit de înaltă, din pricina calviției, și brăzdată de cute adânci, îi trăda firea meditativă și neliniștită.

Aceleași trăsături le regăseam pe cadrele din salon, pe care le cercetam de fiecare dată cu privirile lacome ale curiosului. Cel mai mult mă impresiona figura severă și mohorâtă a unui bărbat încă tânăr, îmbrăcat într-un costum verde de vânător, care își sprijinea piciorul de spinarea unui mistreț doborât și le trimitea privitorilor uitătura posomorâtă a oamenilor care nu mai vor nimic de la viață.

Stăpânul casei îmi cunoștea numele adevărat și mă trata cu o deferență deosebită.

Nu știu ce taină întunecată părea să planeze asupra acestei locuințe singuratice, unde nu se primeau vizite, iar veselia nu-și arăta niciodată hohotele sănătoase de râs.

După ce mi-am recăpătat cât de cât puterile, am încercat să-i trag de limbă pe servitori în legătură cu starea stăpânilor lor, dar în casa aceea slugile aveau buzele pecetluite, limba cusută și refuzau să accepte micile mele atenții, așa că a trebuit să mă resemnez: aici lumea era tot atât de zgârcită la vorbă pe cât se arăta de risipitoare cu gesturile de curtoazie și de bunăvoință.

Demonul curiozității se dovedea mai puternic decât recunoștința. Începusem să-mi spionez gazdele, să le întorc pe față și pe dos fiecare gest și fiecare cuvânt, deși îmi dădeam limpede seama cât de nedelicată este purtarea mea și înțelegeam foarte bine că încercările mele de a intra în posesia unui secret ce nu-mi aparține erau jignitoare, ba chiar pline de insolență.

Mi se năzărea că stăpânul casei, căruia pesemne că slugile îi semnalaseră întrebările mele șerpești, mă privește câteodată dojenitor. Atunci roșeam fără voie și îmi lăsam ochii în jos, iar dovezile lui de generozitate, cu care nu contenea să mă copleșească, erau, cunoscându-mi vinovăția, tot mai anevoie de suportat.

Sosi în cele din urmă și ziua în care trebuia să părăsesc această casă atât de ospitalieră: rănile mele se vindecaseră, îmi redobândisem pe deplin vigoarea și sănătatea.

Vai, cât de stângace și cât de lipsite de suflet mi s-au părut în momentul acela vorbele sărace de mulțumire pe care i le-am îngăimat binefăcătorului meu, care mă poftise în camera lui de lucru, sărăcăcioasă și austeră precum chilia unui călugăr! Gazda m-a cântărit mult timp din priviri, de la înălțimea staturii sale impunătoare, iar cutele de pe fruntea lui uriașă deveniseră parcă și mai adânci, trădând niște clipe de frământare. Tuși apoi de câteva ori și începu să depene, în cuvinte ce mă făceau să mă rușinez amarnic pentru lipsa mea de delicatețe, o poveste de familie încurcată, peste care plutea, de sute de ani, blestemul roșu al sângelui.

Istoria gazdei necunoscute

Domnule duce – spuse cu o voce profundă și gravă omul care izbutise să mă scoale din morți –, am șovăit mult înainte de a lua hotărârea să vă împărtășesc această poveste nefericită și aș fi trecut-o sub tăcere de bună seamă dacă n-aș fi înțeles cât sunteți de intrigat de înfățișarea casei în care ne aflăm ca și de purtarea locuitorilor ei. Buna-cuviință ar fi cerut să mă prezint de la început, dar există pe fața pământului nume (cum este și acela al familiei mele) care stârnesc atâta oroare și atâta dezgust, încât nefericiții care sunt obligați să le poarte le pronunță ei înșiși cu scârbă sau nu le mai pronunță deloc, încercând să le surghiunească în colțurile cele mai întunecoase ale memoriei.

Cu toate acestea, nu sunt un om de neam prost ; tatăl meu, care era destul de priceput în chestiunile de heraldică și de genealogie, a izbutit să descopere că numele nostru este atestat încă din timpul cruciadelor, iar strămunii mei au aparținut nobilimii normande și se puteau mândri cu faptul că l-au slujit cu credință pe Henric al IV-lea în bătălia de la Fontaine-Française și că l-au găzduit în locuința lor din Abbeville, în timpurile noastre de glorie, pe Ludovic al XIII-lea. Se cuvine să știți de asemenea că familia noastră a dat Franței pe unul dintre cei mai iluștri geografi ai săi, ale cărui hărți, desenate când nici nu ajunsese încă la vârsta bărbăției depline, i-au atras favorurile cardinalului Richelieu. Acest bărbat de seamă a fost profesorul de geografie al lui Ludovic al XIV-lea și s-a ridicat până la demnitatea de consilier de stat, spre cinstea unui neam pe care doar o întâmplare teribilă, petrecută în urmă cu mai bine de două sute de ani, l-a azvârlit la marginea societății și l-a strivit sub povara disprețului general.

Nenorocirea noastră a început din pricina unei istorii de dragoste.

Unul dintre strămoșii mei, care slujea sub flamura Regelui-Soare și se ridicase până la treapta de căpitan, a suferit într-o zi un accident de călărie. Dus într-o casă necunoscută, așezată în afara orașului, departe de orice sălaș omenesc, cavalerul de Longval avea să primească îngrijirile pline de gingășie ale unei fecioare a cărei frumusețe i-a pus inima pe jăratic și i-a răscolit simțurile până la nebunie.

Marguerite avea firea pătimașă a unei sălbăticiuni și purtarea stângace a unei țărăncuțe. Roșeața ce i se așternea în obraji atunci când se găsea în apropierea musafirului, pe care leacurile ei îl readuceau cu încetul la viață, trăda o tulburare ce a ațâțat și mai mult patima strămoșului meu : cavalerul de Longval era stăpânit zi și noapte de icoana acestei frumuseți proaspete și gingașe, gândul la goliciunile ei, care abia se puteau ghici de sub straiele sale severe, ce nu mărturiseau nici cea mai mică înclinare spre cochetărie, îi frigea carnea necontenit, iar dorința de a o avea îl făcu să uite de recunoștința față de tatăl lui Marguerite (tânăra era orfană de mamă) – un bărbat ursuz și posomorât, ce se arăta rar și nu rostea niciodată mai mult de zece cuvinte.

Toate eforturile strămoșului meu de a o seduce pe această floare de câmp care nu se bucurase până atunci de atenția niciunui bărbat se loveau însă de împotrivirea înverșunată a fetei, ce nu îngăduia nici cel mai mic gest de apropiere. Un sărut ușor pe bărbie, smuls aproape cu forța, a fost singurul trofeu dobândit de Sanson de Longval în timpul zilelor petrecute în preajma lui Marguerite.

După ce strămoșul meu, pe deplin vindecat, a fost silit să părăsească, spre marea sa părere de rău, acel sălaș singuratic, cei doi s-au mai văzut în taină de câteva ori. Deprinzându-se treptat cu vorbele de dragoste ale frumosului ofițer, fata se arăta acum ceva mai prietenoasă, dar nu se lăsa atinsă sau dezmierdată în nici un chip. Iar într-o zi i-a mărturisit cavalerului de Longval că tatăl ei ar ucide-o fără șovăială dacă ar afla că îndrăznise să ridice ochii la orice alt bărbat în afara aceluia pe care i l-ar alege el însuși drept soț. Atunci strămoșul meu, căruia patima îi întunecase cugetul și îl făcuse neom, a strigat că e gata să o ia de soție, dar, spre surprinderea lui, chipul până atunci luminos al lui Marguerite se întunecă brusc la auzul acestor cuvinte și fata izbucni în niște hohote deznădăjduite de plâns.

Zadarnic a încercat Sanson de Longval, făcând risipă de jurăminte de dragoste, ca și de cele mai duioase cuvinte ce pot înflori pe buzele unui îndrăgostit, să afle pricina acestor lacrimi venite pe neașteptate. După ce a s-a oprit din plâns, Marguerite l-a privit cu răceală și i-a spus că nu va accepta niciodată să-i fie soție, cerându-i

s-o uite și punându-l să-i promită că nu va mai încerca să o întâlnească.

Rănit în mândria sa de bărbat, strămoșul meu a încercat să se vindece de această patimă nefericită cu ajutorul desfrâului și al băuturii. Tocmai el, care fusese până atunci luat în tărbacă de atâtea și atâtea ori de tovarășii săi de arme pentru că se ținea departe de chiolhanurile și aventurile lor cocoșești, ducând viața curată a unui catolic fervent (căci din familia noastră n-a lipsit niciodată credința în Dumnezeu), a devenit clientul statornic al cârciumilor și al caselor de toleranță. Cei care îl săgetaseră până atunci cu vorbele lor de batjocură ajunseră prietenii săi nedespărțiți de pahar, iar câteva bătăi și scandaluri, ce băgaseră în sperieți burghezia pașnică din Abbeville, îi aduseră în curând faima unui mare zamparagiu.

Dar atunci când aburii amăgitori ai băuturii se risipeau, chipul lui Marguerite i se înfățișa cavalerului de Longval mai atrăgător ca oricând, iar bietele farmece ale prostituatelor de doi bani, cu care își potolea înfrigurările cărnii, nu-i puteau abate închipuirea de la rotunjimile pline de farmec ce se lăsau ghicite de sub rochia neagră, ca de călugăriță, a fecioarei pe care o dorea în continuare cu o patimă aprigă.

Pierzania neamului nostru a venit prin carne și prin femeie.

În momentele tot mai rare când mai era stăpân pe cugetul său, Sanson de Longval își dădea limpede seama că trebuie să-și ia gândul de la Marguerite, aflată sub stăpânirea unui tată tiranic, în stare să spele orice știrbire, aievea sau închipuită, adusă onoarei sale, într-o băltoacă de sânge. Din pricini pe care nu le putea desluși pe deplin, strămoșul meu simțea o înfiorare de teamă ori de câte ori se gândea la bărbatul acesta ursuz, a cărui căutătură întunecată și rea îi apărea uneori pe neașteptate în amintire.

O dimineață ploioasă, care l-a surprins pe cavalerul de Longval hălăduind prin cârciumile Rouenului în mijlocul unei haite de zurbagii ce încercau să-și dreagă mahmureala cu niște molan proaspăt, avea să dea chip și nume nu peste mult spaimei nedeslușite pe care o răspândea în jurul său tatăl lui Marguerite.

Strămoșul meu tocmai ieșea, cu mintea amorțită pe jumătate, din măruntaiele unei vinării, când s-a pomenit prins în mijlocul unei mulțimi care se grăbea spre piața orașului. Era mai mult calicime : zdrențăroșii și pomanagiii care-și făceau vacul prin preajma bisericilor, ulițarnicii și tăietorii de frunză la câini, palavragiii și bârfitoarele care știau ce fierbe în fiecare din cratițele orașului, câțiva cheflii matinali, câțiva ucenici pirpirii care izbutiseră să scape de sub supravegherea jupânului, ba chiar și câteva burdihane negustorești.

Sanson de Longval s-a trezit despărțit de tovarășii lui de pahar și luat pe sus de gloata care se îngroșa tot mai mult, alte și alte obrazuri, mai bădărane sau mai subțiri, se adăugau necontenit puhoiului omenesc, iar toate încercările strămoșului meu de a-și face loc cu coatele și de a ieși din această mulțime prin care părea să bântuie un freamăt de nerăbdare se dovediră zadarnice.

Înghiontit din toate părțile, vânat de hoții de buzunare ce mirosiseră o pradă de soi mai ales, silit să respire duhoarea de mârlan a acestei plebe care parcă se pregătea de petrecere, cavalerul Sanson ajunse în cele din urmă în piața cea mare, în care se revărsase tot ce pântecele orașului avea mai imund și de soi prost.

Sute de ochi, licărind de cruzime, se ațînteau spre platforma pleșuvă a eșafodului.

Legat de spițele în formă de cruce ale unei roți de supliciu, un corp omenesc se pregătea să primească, peste fluierele picioarelor, cea dintâi lovitură de bară. Mulțimea aștepta fremătând, într-o tăcere asemănătoare cu liniștea dinaintea unei furtuni. Aplecat peste trupul condamnatului, călăul tocmai încerca tăria legăturilor care țineau întinse membrele hărăzite supliciului, cu înclinarea către migală a unui meșter chițibușar, deprins să-și facă meșteșugul după toată regula meseriei.

Sanson de Longval își simțea inima bătând cu putere.

Gâdele se săltă în picioare și, încurajat de niște glasuri răgușite de bețivani ce începuseră să-și cam piardă răbdarea, ridică deasupra capului bara grea de metal. Lovitura căzu năpraznic, osul pocni ca o păstaie uscată și din pieptul osânditului izbucni un urlet ca de fiară răpusă.

Pierdut în mijlocul acelei mulțimi îmbătate de priveliștea crudă pe care o sorbea cu lăcomie din ochi, strămoșul meu, cavalerul Sanson de Longval nu-și putea dezlipi ochii de la silueta robustă a executorului. Corpul mare și vârtos al acestuia, felul în care își purta capul masiv, umerii largi, spinarea vânjoasă și picioarele sale groase ce călcau apăsat scândura eșafodului, aveau ceva cunoscut și totodată înspăimântător.

Unde, în ce vis urât, în ce vedenie plină de spaimă îl mai văzuse oare pe preotul acestui ritual sângeros care îl făcea să se cutremure de oroare?

O bănuială cumplită, iscată din ungherele tainice ale amintirii, începu să-l roadă atât de amarnic, încât toți aburii beției se risipiră, iar fruntea îi fu năpădită, ca în toiul unui coșmar, de broboane reci de sudoare.

Iar când călăul își întoarse fața întunecată spre privitori, cavalerul Sanson înțelese într-o clipire de ochi cât de departe fusese purtat de nebunia patimei lui ucigașe: bărbatul în roșu, cu mâinile sale enorme și ochii bulbucați de efort, frângătorul acesta de mădulare, pe care îl aplauda nebunește toată pleava orașului, era tatăl lui Marguerite.

Trecuse aproape un an de la această întâmplare de spaimă și Sanson de Longval tot nu izbutise s-o uite pe fata călăului.

În loc să slăbească, dorința care îl rodea atât de cumplit devenea de la o zi la alta tot mai înverșunată.

S-a dezis de tovarășii lui de pahar, a uitat drumul cârciumii și al lupanarului și a încercat să-și caute reazem în credința noastră catolică. Așa cum altădată era nelipsit de la chiolhanurile ofițerești, dovedindu-se fruntea tuturor desfrânărilor și ticăloșiilor, acum era nelipsit de la liturghie, iar dragostea lui pentru Marguerite a fost supusă la proba postului și a rugăciunii.

Și-l alesese drept confesor pe Fratele Dominique, un bătrân de optzeci de ani, cunoscut pentru asprimea cu care tuna și fulgera în predicile lui împotriva concupiscenței, pe care o socotea drept cel mai diabolic și mai mârșav dintre toate păcatele omenești. Se spunea că moșneagul acesta vânos, lung și descărnat ca o scândură,

nu cunoscuse niciodată ispita trupului femeiesc și izbutise să se păstreze virgin, deși viețuise în lume până la cincizeci de ani.

Nici nu se putea duhovnic mai potrivit pentru boala de dragoste a strămoșului meu, pe care l-a supus la canoanele cele mai aspre, menite să mortifice carnea și să întoarcă sufletul omenesc cu fața spre Dumnezeu. Dar cerul s-a dovedit surd la rugăciunile cavalerului de Longval, care făcea parte pesemne din acea rasă de oameni blestemată de pronie, prin care răul e lăsat să pătrundă și să lucreze în lume.

Cine știe ce păcate ascunse ale moșilor săi, care-l însoțiseră pe Wilhelm Cuceritorul în Insulele Britanice și luaseră parte la asediul Ierusalimului, se întorceau acum împotriva lui Sanson de Longval, apăsându-l cu puterea unui blestem și hărăzindu-l pierzaniei.

Ce minte omenească ar putea oare să pătrundă legile după care judecă Dumnezeu?

Înțelegând în cele din urmă că patima de care bolește nu are leac, strămoșul meu a hotărât să se înfățișeze în fața călăului din Rouen și să i-o ceară de soție pe Marguerite.

Pierre Jouenne a ascultat posomorât această cerere neașteptată în căsătorie, apoi i-a spus lui Sanson că fiica lui nu se va căsători niciodată, potrivit unor legi bine înrădăcinate, decât cu un bărbat din tagma executorilor.

Zadarnice au fost toate implorările și rugămințile cavalerului de Longval, în van a încercat să frângă această inimă aspră cu lacrimile și suspinele lui de îndrăgostit. Bătrânul Jouenne nici nu voia să audă de planurile strămoșului meu de a pleca împreună cu Marguerite într-o țară îndepărtată unde nimeni n-ar cunoaște taina nașterii ei, mârâind că locul unei odrasle de gâde e între ceilalți călăi și că se leapădă ca de dracu' de generozitatea fățarnică a domnului cavaler, a cărui așa-zisă dragoste vine de la fudulii și nicidecum de la inimă.

Atunci, cuprins de o deznădejde cumplită, Sanson a căzut în genunchi în fața călăului și a început să-i îmbrățișeze pulpele mătăhăloase, spunându-i că e gata să facă orice în schimbul mâinii lui Marguerite.

Jouenne a stat câteva clipe pe gânduri, apoi a rostit, cu vocea lui aspră și batjocoritoare cuvântul care urmează și pe care, transmis de la tată la fiu și de la bunic la nepot, aveau să-l cunoască cu de-amănuntul toți urmașii cavalerului de Longval.

Cuvântul lui Pierre Jouenne

Domnule – își începu glăsuirea gâdele din Rouen –, să nu crezi că mă simt în vreun fel onorat de cererea dumitale deșănțată în căsătorie. Eu și fiica mea aparținem, prin voia lui Dumnezeu, unui soi mai aparte de oameni, asupra căruia se revarsă de sute și sute de ani, disprețul și ura unei societăți care a inventat pedeapsa cu moartea, dar îi surghiunește cu înverșunare de la orice rost omenesc pe nefericiții care sunt osândiți să o ducă la bun sfârșit. După ce am implorat în zadar de la semenii noștri cel mai mic semn, nu de dragoste (asta ar însemna prea mult), ci doar de simplă îngăduință, am hotărât să ne rupem de oameni, încercând să strângem apropierile dintre noi prin legături de familie. Odraslele noastre se căsătoresc între ele și sunt educate să respecte înainte de nuntă cea mai severă virtute, căci fata unui călău n-are altă zestre decât propria-i feciorie.

Dumneata îți închipui că mi-ai făcut o mare onoare cerând-o de nevastă pe Marguerite : crezi că rupând-o de mine și de neamul meu blestemat ai s-o faci fericită. Cu patima dumitale smintită ai tulburat tihna unui cămin și m-ai făcut să-mi regret amarnic nesăbuința de a te fi primit în casa mea, în numele iubirii creștinești care ne poruncește să arătăm milă față de semenii noștri biruiți de boală și de suferință. Ce poți să-i oferi dumneata lui Marguerite, mai mult decât i-am oferit eu și i-ar oferi bărbatul pe care i l-aș alege drept soț ? Spui că ai oarecare avere, dar de bani nu duc lipsă nici eu ; societatea, care îmi refuză dreptul de a fi socotit om, mă plătește în schimb cu generozitate. Te lauzi că alături de dumneata fata mea ar putea începe o viață onorabilă, cu condiția ca de acum înainte să-și disprețuiască tatăl și să-și uite familia, fără să-ți dai seama că dumneata însuți te expui unui scandal uriaș, care te-ar putea costa numele și averea. Și apoi, chiar presupunând că, împotriva voinței mele, această căsătorie monstruoasă ar avea

loc, cât crezi că ar putea dura pasiunea dumnitale pentru Marguerite? Oare nu cumva, după ce-ți vei fi astâmpărat poftele, trupul fetei mele își va pierde pentru dumneata orice urmă de farmec și vei începe să o disprețuiești pentru că e fiica unui călău? Iar cu timpul acest dispreț nu se va transforma oare în ura cea mai înverșunată, fiindcă o să ajungi la convingerea că din pricina lui Marguerite ți-ai distrus viața și că de dragul unor plăceri trecătoare te-ai prins în jugul unei căsnicii odioase, din care te-ai dori slobozit prin orice mijloc?

Dacă ești hotărât cu adevărat s-o iei de nevastă pe fata mea, lucrul acesta se poate face nu ridicând-o pe ea până la înălțimea rangului dumitale, ci coborându-te dumneata până la treapta de neom, aceea care e mai prejos chiar decât cea a ultimului milog sau a ultimei târfe. Va trebui așadar să-ți lepezi rangul, familia, rudele și prietenii și să devii unul de-ai noștri, să schimbi spada de cavaler cu paloșul gâdelui și harnașamentele prețioase cu latul spânzurătorii, să înveți toate chipurile de moarte năpraznică pe care o mână de om le poate abate asupra aproapelui său și să te obișnuiești într-atât cu vărsarea de sânge, încât ea să ți se pară la fel de îndreptățită ca orice alt meșteșug.

Pentru toate aceste slujbe societatea te va răsplăti din belșug: când o să ieși pe uliță oamenii or să te ocolească de la distanță ca pe un câine turbat; nu vei îndrăzni niciodată să intri în dugheana vreunui negustor sau să cercetezi tarabele vreunei precupețe, pentru că aceștia ar socoti că le spurci mărfurile și n-ar primi niciodată vreun ban din mâinile tale; la biserică o să mergi pe ascuns și tot pe ascuns o să fii dus la groapă, iar trupul tău va fi îngropat în ungherul cel mai lăturalnic al cimitirului, cât mai departe de mormintele oamenilor de treabă; nu vei mai avea niciodată prilejul să strângi mâna unui prieten, să te așezi la masa unei ospătării și să ciocnești o cană de vin cu semenii tăi, copiii tăi vor împărtăși soarta puilor de sălbăticiune, crescând ca niște buruieni otrăvitoare în umbra grozavă a eșafodului și vor învăța, înainte de a ajunge la bărbăție, meșteșugul de a reteza un cap omenesc dintr-o singură lovitură de paloș, nu aritmetica și gramatica.

Judecătorul care pronunță o condamnare la moarte e socotit un bărbat vrednic de toată cinstea, nefericitul nevoit să împlinească această sentință e socotit un ciumat.

Să nu crezi că firea mea e mai cruntă sau mai sângeroasă decât a oamenilor obișnuiți și că vărsarea de sânge îmi face vreo bucurie. Dar meșteșugul ăsta se moștenește din tată în fiu, iar cine e născut din sămânța unui călău, călău va fi și călău va rămâne, căci, prin legile sale nescrise, societatea ne împiedică de la orice altă îndeletnicire. Unii dintre strămoșii mei, ascunși sub nume de împrumut, au căutat în zadar să se împotrivească destinului și să-și găsească niște rosturi mai omenești, deoarece au fost dați în vileag și, judecați cu și mai multă asprime pentru îndrăzneala lor de a se fi crezut deopotrivă cu ceilalți oameni și cu ceilalți creștini, au trebuit să se întoarcă pe podina eșafodului și pe scara spânzurătorii.

Iată așadar care e prețul pe care trebuie să-l plătești în schimbul mâinii lui Marguerite.

Pentru că Dumnezeu nu a binevoit să-mi binecuvânteze căsătoria cu nici un fecior, vei deveni ajutorul meu, o să-mi înveți meseria și o s-o duci mai departe. În felul ăsta am încredințarea că vei fi legat pentru totdeauna de Marguerite, căci oricât de mult ar păli farmecele sale trupești în fața poftelor tale, nici o altă femeie nu te va mai primi vreodată în patul ei, iar dacă se va întâmpla să rămâi văduv, noua ta aleasă nu va putea fi decât fiica sau sora unui călău.

Cugetă bine la cerințele mele, care sunt aspre, dar drepte, și nu te grăbi să-mi dai un răspuns.

Ai încă vreme să te răzgândești, eu pot să mă fac că nici nu ți-am auzit cererea în căsătorie.

Așa a devenit Charles Sanson, cavaler de Longval, ginerele și asistentul călăului din Rouen.

Ne putem închipui cu câtă groază a urcat pentru prima oară treptele eșafodului, căci Procesul-verbal al unei execuții din 1675, păstrat în arhiva tatălui meu, spune negru pe alb: *călăul Jouenne, având de dus la bun sfârșit frângerea pe roată a unui condamnat, și-a silit ginerele, căsătorit de curând, să-i aplice osânditului o lovitură de bară; zisul ginere s-a prăbușit atunci leșinat, acoperit de huiduielile mulțimii care înconjura eșafodul.*

Niciodată nu s-a putut obișnui Sanson pe deplin cu meșteșugul de executor al judecăților criminale. Puținele hârtii care ne-au rămas de la el, lapidare și foarte incoerente, dau la iveală tulburări ale cugetului, vorbesc despre vise și vedenii pline de groază, din care nu lipsesc niciodată uneltele de ucis.

Fericirea lui (dacă va fi fost fericire) n-a durat decât zece ani : după ce a adus pe lume un băiețel plăpând și bolnăvicios, Marguerite Sanson a început să tânjească de un soi de lingoare a cărei pricină n-a putut fi niciodată descoperită. În ciuda atențiilor pline de dragoste ale soțului ei, femeia se ofilea ca o floare prost îngrijită, formele ei, odinioară atât de robuste și de ispititoare, se topeau văzând cu ochii, iar din ființa sa atât de plină de viață, care sucise mințile strămoșului meu, n-a mai rămas cu vremea decât o biată făptură numai piele și os, pentru care moartea a venit ca o binecuvântare.

Boala ciudată și moartea lui Marguerite n-a fost decât prima dintr-un șir de întâmplări nefericite care, abătându-se periodic asupra familiei noastre, par a-mi întări credința că suntem victimele unui blestem.

Charles Jean-Baptiste Sanson, nepotul cavalerului de Longval, a fost lovit din senin de un atac de paralizie ; fratele meu Gabriel și-a pierdut viața căzând de pe eșafod în zilele Revoluției în timp ce le arăta privitorilor capul tăiat al unui biet osândit ; chiar și tatăl meu, cunoscut pentru mintea lui limpede și extrem de disciplinată, avea uneori momentele sale de rătăcire, nu putea suferi culoarea roșie și doar credința în Dumnezeu l-a ferit de prăpastia nebuniei.

Boala lui Marguerite a însemnat pentru Charles Sanson o grea lovitură.

Fericirea la care năzuise cu atâta aprindere și pentru care plătise un preț uriaș i se scurgea acum printre degete, arătându-i cât de trecătoare sunt toate plăcerile pe care ni le îngăduie Dumnezeu în viața noastră de pe pământ.

Atunci strămoșul meu a încercat să-și caute alinarea în opere filantropice. Meșteșugul vindecărilor, ale cărui taine sunt bine păstrate în familiile noastre de executori, a găsit într-însul un ucenic zelos de învățătură. De la Pierre Jouenne apucase să afle

câte ceva despre alcătuirea lăuntrică a trupului omenesc și puterea tămăduitoare a diferitele soiuri de ierburi; disecțiile pe care a început să le practice pe cadavrele condamnaților aveau să-i îmbogățească substanțial cunoștințele de anatomie.

Cu ajutorul lor a născocit leacuri noi, iar zvonul despre știința sa de a vindeca feluritele boli s-a răspândit repede prin cocioabele sărăcimii, care a început să îl caute. Nimeni nu pleca nelecuit din casa lui Charles Sanson și nimeni nu pleca nemiluit: strămoșul meu socotea că grija pentru soarta celor săraci trebuie să fie principala sa îndatorire.

Cunoștințele sale de medicină au fost transmise urmașilor, faptele lui de caritate au fost continuate pe parcursul a șase generații de executori. Așa se face că, în ciuda meseriei lor odioase, strămoșii mei s-au putut bucura uneori de respect și de prețuire: Charles Sanson al doilea a fost îngropat, cu o pompă neobișnuită, în biserica Saint-Laurent și n-o să uit niciodată mulțimea uriașă care a condus la cimitirul de pe colina Montmartre sicriul tatălui meu.

Aceste acte de binefacere, ca și credința neabătută în mila și iertarea lui Dumnezeu, ne-au alinat, într-o oarecare măsură, suferința de a ne ști condamnați să viețuim la marginea societății. Bogăția pe care strămoșii mei au izbutit să o agonisească, deloc neînsemnată, de vreme ce fiul cavalerului de Longval, pentru a alina crizele de melancolie ale tinerei sale soții, i-a oferit ca dar de nuntă un palat înconjurat de una dintre cele mai frumoase grădini ale Parisului, nu ne-a încălzit niciodată, pentru că era dobândită prin vărsare de sânge.

Nu voi putea să închei această scurtă istorisire fără să mă opresc asupra unor întâmplări, extrem de pilduitoare, din viața tatălui meu.

Dacă nenorocirea familiei noastre a început odată cu Marguerite și cu dragostea pentru ea a lui Sanson de Longval, o altă femeie – Marthe Dubut – avea să ne lege pentru totdeauna de scândura eșafodului, zădărnicind lucrarea unui destin ce părea să ni se arate binevoitor, izbăvindu-ne de povara întunecatei noastre îndeletniciri.

Așa cum am mai avut prilejul să vă arăt, meșteșugul de călău se transmite de la tată la fiu, dar nu pe temeiul vreunei legi scrise, ci în virtutea cutumei și a obișnuinței.

Charles-Henri Sanson avea cincisprezece ani, când tatăl său fu lovit pe neașteptate de un atac de paralizie. Funcția de călău al Parisului rămânea în felul acesta vacantă și, fiind cea mai bine remunerată, era extrem de râvnită: zeci de executori provinciali, dintre care cei mai mulți erau rude cu noi, au început să dea târcoale Palatului de Justiție, murmurând că sabia dreptății nu poate fi încredințată unui flăcăiandru cu caș la gură și silindu-se, care prin intrigi, care prin daruri bogate de bani, să câștige bunăvoința făcătorilor de dreptate.

Și ar fi izbutit fără doar și poate să câștige această bunăvoință, dacă n-ar fi dat în calea lor peste înverșunarea cu care Marthe Dubut se războia ca să apere drepturile puiului ei.

Marthe se născuse în familia călăului din Melun și fusese soția lui Charles Sanson al doilea.

Câtă deosebire între această femeie aprigă, de o asprime nemaipomenită, și prospețimea sălbatică a lui Marguerite!

Tatăl meu și-o amintea ca pe o bătrână înaltă și costelivă, cu buze subțiri și nas ascuțit, care răspândea în jurul ei o teamă aproape superstițioasă. Nimeni nu îndrăznea s-o înfrunte, nici pe față, nici pe ascuns, iar cuvântul ei avea atâta greutate, încât sfatul îi era ascultat în orice împrejurare cu aceeași supunere cu care era ascultată învățătura bisericii. În salonul micului nostru palat, Marthe Dubut trona ca o adevărată regină, iar una singură dintre privirile sale tăioase era de ajuns pentru a intimida firile cele mai trufașe și mai încăpățânate.

Străbunica mea era una din acele voințe, oțelite prin exersarea virtuții și cultivarea îndârjită a ideii de datorie, pe care astăzi le mai poți întâlni doar prin vechile familii protestante și a căror autoritate e acceptată ca un lucru de la sine înțeles, zădărnicind de la bun început orice tentativă de împotrivire.

Din momentul în care Marthe Dubut s-a hotărât să urce treptele Palatului de Justiție, soarta tatălui meu fusese pecetluită: a fost de ajuns ca această furie dezlănțuită să apară în fața mai-marilor dreptății și să pledeze cauza nepotului ei pentru ca brevetul de călău ar Parisului să rămână în posesia familiei noastre.

A fost a doua oară când blestemul Sansonilor s-a arătat limpede sub chipul unei femei.

Vântul Revoluției l-a găsit pe tatăl meu, deși în adâncul firii lui acesta era un bun catolic și un supus devotat monarhiei, deschis ideilor liberale.

Se aștepta ca noua Adunare Națională, nutrită din gândirea Luminilor, să abolească pedeapsa cu moartea.

Încercările sângeroase prin care trecuse de nenumărate ori, dar mai ales supliciul nebunului care încercase să-l răpună pe Ludovic al XV-lea cu ajutorul unui cuțitaș de butaforie, sporiseră convingerea lui Charles Sanson că pedeapsa capitală era una dintre cele mai nedrepte și mai pline de silnicie scorniri prin care societatea își autoproclamă cu nerușinare dreptul la crimă.

De nenumărate ori, tatăl meu mi-a vorbit despre execuția cumplită a lui Damiens, pe care fusese silit să o prezideze la șaptesprezece ani, și a cărei amintire l-a urmărit până în ultimele zile de viață.

Moartea hărăzită regicizilor – ruperea în patru – nu mai fusese pusă în praxis de o sută cincizeci de ani și nici un călău nu mai știa s-o ducă la împlinire. După ce fusese ciopârțit, pârlit, supus unor cazne greu de închipuit până și de mintea cea mai bolnavă, corpul acelui sărman suflet smintit fusese legat de grumajii a patru cai puternici care, deși s-au opintit zdravăn o jumătate de zi, nu au izbutit să îl rupă. A fost nevoie să fie consultați medicii, a trebuit ca nervii și tendoanele osânditului să fie retezate cu o secure...

Așa a ajuns Charles Sanson un adversar înverșunat al pedepsei cu moartea. Iar atunci când doctorul Guillotin a venit în fața Adunării Naționale cu o propunere legislativă privind executarea tuturor condamnaților, indiferent de delictul comis, ca și de originea lor socială, cu ajutorul unei mașini de decapitat, tatăl meu a devenit unul dintre susținătorii săi cei mai fervenți. Un lung memoriu, pe care l-a adresat Legislativei, înfățișa pe larg toate neajunsurile decapitării cu paloșul. Câteva cărți vechi i-au pus la dispoziție modelul unor mașini de supliciu, dintre care nici una nu i s-a părut tocmai desăvârșită. În sfârșit, un meșter de piane, pe nume Tobias Schmidt, care împărtășea dragostea pentru muzică a tatălui meu și era nelipsit de la seratele muzicale ce se țineau în locuința acestuia, a schițat planul unui instrument de decapitat care s-a bucurat de aprobarea lui Charles Sanson.

Proiectul noii mașinării a fost înfățișat regelui și știu din poveștile tatălui meu că, după ce a aruncat o scurtă privire peste planurile lui Tobias Schmidt, Ludovic al XVI-lea (care era foarte priceput în chestiunile de mecanică) a cerut ca forma cuțitului să fie modificată.

În 1792 ghilotina a început să lucreze.

Iar odată cu primele execuții au apărut și cele dintâi îndoieli ale lui Charles Sanson : mai multe observații făcute pe capetele condamnaților, contracțiile musculare ce mai apăreau pe fețele acestora la multe minute după execuție, urmele de mușcătură ce puteau fi găsite nu de puține ori pe pereții coșului cu rumeguș l-au făcut să se întrebe dacă nu cumva capul supraviețuiește după decapitare mult mai mult decât se crede de obicei și dacă acest fel de moarte era chiar atât de rapid și de nedureros pe cât își doreau cei ce născociseră ghilotina.

În curând avea să-și dea seama că urăște această mașină în a cărei construcție i se părea că descoperă ceva diavolesc, ceva încă și mai înspăimântător decât toate scenele de cruzime la care asistase de-a lungul carierei lui de călău.

Execuția lui Ludovic al XVI-lea a întărit și mai mult îndoielile tatălui meu : până atunci el fusese convins că, oricît de disprețuit ar fi de cea mai mare parte a societății, călăul servește binelui public, el fiind, la fel ca toți ceilalți oameni ai legii, un slujitor al justiției. Dar decapitându-l pe bărbatul acela blajin și greoi, care nu săvârșise, de-a lungul unei vieți devotate întru totul lui Dumnezeu și credinței noastre catolice, nici cel mai mic gest de cruzime, Charles Sanson a avut, pentru prima dată de când slujea eșafodului și justiției, sentimentul că săvârșește o crimă.

Ziua de 21 ianuarie a rămas până astăzi în familia noastră o zi de doliu, de post și de reculegere.

Apoi a venit Teroarea și a făcut din tatăl meu, ce nu disprețuise în tinerețe micile plăceri ale vieții, un mizantrop posomorât și ursuz. Din bărbatul falnic și arătos pe care l-ați putut vedea pictat în costum verde de vânător într-una dintre odăile acestei locuințe lipsite de veselie nu mai rămăsese nimic, iar locul său a fost luat de o ființă sperioasă și taciturnă, care tresărea la cel mai mic zgomot și vedea pretutindeni numai bălțoace uriașe de sânge.

Vâjâitul sinistru al satârului îl urmărea până și în somn, iar cântecele și vorbele de batjocură pe care le adresa condamnaților mulțimea patibulară ce însoțea șaretele cu osândiți până la picioarele eșafodului și își găsea în spectacolul morții un prilej de desfătare scârnavă, îi provocau accese de mînie pe care cu greu reușea să le stăpânească.

Își lăsa sarcina sângeroasă tot mai mult pe seama asistenților săi, iar lipsa lui de zel, în spatele căreia unii bănuiau că se ascund sentimente pro-monarhiste, nu putea să-i scape acuzatorului public și doar căderea lui Robespierre l-a ferit de judecata Tribunalului Revoluționar.

În mai multe rânduri, atacurile de panică l-au silit să fugă de pe eșafod și o boală de nervi i-a măcinat fără cruțare ultimele zile de bătrânețe

A găsit totuși destulă putere și stăpânire de sine ca atunci când Primul Consul al Republicii, generalul Napoleon Bonaparte, care dorea să-l cunoască, l-a întrebat cum de mai poate dormi liniștit după ce tăiase aproape două mii de capete să răspundă, cu o prefăcută seninătate: *Dacă regii, împărații și dictatorii dorm cu conștiințele împăcate, cetățene prim-consul, de ce n-ar face-o și un călău*?

După pensionarea tatălui meu, a trebuit să preiau, cu scârbă și groază, rolul de oficiant al satârului național. Promisiunea unei cariere militare, care mi se ivise în zilele Revoluției, când am izbutit să ajung până la gradul de căpitan, nu s-a putut împlini. Acuzat pe nedrept că aș fi fost unul dintre susținătorii lui Robespierre, era să ajung eu însumi pe scândura ghilotinei, cu toate că moștenisem toată oroarea lui Charles-Henri Sanson față de excesele criminale ale iacobinilor. Și a trebuit să mă resemnez cu rolul de slujbaș al unei justiții în care nu mai am nici un strop de încredere, de vreme ce nu a șters încă din legiuirile ei această silnicie cumplită care e pedeapsa cu moartea. N-am mai urcat pe eșafod de mai bine de zece ani, asistenții mi-au preluat sarcinile în totalitate, dar simpla mea prezență la execuții și semnul cu ochiul pe care îl fac ajutorului meu însărcinat cu declanșarea satârului sunt suficiente pentru a șterge din viața mea orice plăcere sau bucurie.

Dumnezeu ne-a blestemat, din nu se știe ce pricini ascunse, iar oamenii ne disprețuiesc, până și adepții cei mai zeloși ai sentințelor capitale.

Iată deci, domnule duce, cine este nefericitul în a cărui locuință ați fost silit să petreceți opt săptămâni și pe care v-aș implora să-l uitați cât mai degrabă, căci a pretinde din partea dumneavoastră orice altceva decât uitarea mi se pare un gest de o mare nesăbuință.

Pușcăriașii și obișnuiții locurilor de execuție au luat deprinderea să-mi spună Charlot, dar numele meu adevărat este Henri Sanson și sunt executorul pedepselor capitale din Place de la Grève.

Hotărât lucru, executorul Parisului nu era un revoluționar, așa cum credeau bătrânii căuzași ai Terorii – își continuă cuvântul Aleppo Alleppi –, dar era un bărbat de ispravă. Dacă nu-mi împărtășea convingerile politice, îmi împărtășea cel puțin ura și disprețul față de o societate întemeiată pe ipocrizie, care își ascunde crimele și nelegiuirile sub masca fățarnică a virtuții.

I-am strâns mâinile cu căldură și i-am mulțumit pentru binele pe care mi-l făcuse, căci eu nu aveam nici un motiv ca să-l disprețuiesc : știam că în inima mea sunt un criminal mai mare ca dânsul.

El ura vărsarea de sânge, eu o socoteam singura cale prin care pot fi răsturnate rânduielile strâmbe, tronurile regești și scaunele ministeriale și devenisem adeptul unei religii a crimei pe care o socotesc până în ziua de astăzi îngăduită de Dumnezeu.

De pe tablele noastre de legi porunca *Să nu ucizi* trebuie să rămână răzuită până la instaurarea Păcii de o mie de ani.

Istoria lui Aleppo Alepppi m-a întărit în convingerea că există pe fața pământului ființe blestemate de Dumnezeu, prin care lucrează puterea pedepsitoare a Proniei. Eu însumi eram una dintre aceste făpturi hărăzite să stârpească răul prin rău, crima prin crimă și strâmbătatea prin strâmbate și m-am pomenit cugetând iarăși la taina nașterii mele, de unde socoteam că se trage aplecarea mea spre păcat, slăbiciunea pentru tot ce-i murdar, dar mai ales duhul de desfrânare. Iar în mintea mea încolți gândul cumplit că pațachina de maică-mea mă zămislise nu din sămânța apoasă a tatălui meu,

ci din ouăle clocite ale lui Kir Apostolis, singurul care se putea întrece cu ea la murdărie și stricăciune.

Născut dintr-o împreunare lipsită de binecuvântarea bisericii și plămădit din cele mai josnice și mai diavolești zvârcoliri ale cărnii, alăptat și crescut de o cățea desfrânată care nu se pricepuse decât să-mi răscolească simțurile și să-mi stârnească o ură năpraznică, o ură care se revărsase cu vremea asupra tuturor ființelor omenești, eu, Kostas Venetis, eram menit așadar să duc mai departe și să desăvârșesc strâmbătatea din naștere a părinților mei, blestemate să le fie mormintele!

Sansonilor, a căror istorie stropită cu sânge tocmai o ascultasem, Dumnezeu nu le stârpise din inimă înclinarea către virtute și către faptele bune, iar blestemul ce-i apăsa nu era nimic pe lângă blestemul care se abătuse asupra capului meu, căci eu nu mai aveam inimă, iar din firea mea nu mai rămăsese decât un maldăr de pofte și de bicisnicii, peste care mai stăpânea numai teama de ochiul ghețos al lui beizadea Mihalache.

Năpasta cavalerului de Longval venise printr-o femeie.

Stricăciunea mea venise tot printr-o femeie.

Lipsit, în timpurile acelea, de credință adevărată și de smerenie, uitasem, sub înrâurirea gândurilor ce mi le stârnise povestea lui Aleppo Aleppi, că binele și răul se fac deopotrivă după voia Atotzidi-torului, iar voia Lui s-a făcut prin lucrarea părinților mei, pe care nu se cuvenea să-i disprețuiesc, de vreme ce nu-i disprețuise nici Dumnezeu

Nu eram în stare pe atunci să îndur dragostea Lui, care e mai cumplită decât ura cea mai înverșunată.

M-am despărțit de Aleppo Aleppi tulburat peste poate, căci istoria lui semănase în mine noi îndoieli.

În chip foarte ciudat, moartea lui Léon mă tulburase într-o mai mică măsură. Aveam simțământul că sfârșitul lui mă eliberase în sfârșit de spaimele groaznice pe care le trăisem în timp ce plănuiam lovitura asupra comisariatului de poliție, dar, mai cu seamă, izbu-tise să amorțească zvârcolirile lașe ale părții muierești ce-mi intra în alcătuire.

Cu toate acestea, socoteam că trădarea lui Marcelline trebuia pedepsită, iar gândul de a supune și de a spurca trupul acela mătăhălos, atât de asemănător cu al balaurului cu chip de femeie din al cărui pântece mă născusem, îmi dădea târcoale stăruitor în timp ce repetam sub ochii lui Schmoll pașii dansurilor evropenești.

Nu mi-a fost dat să mă bucur însă de moartea slujnicei, care își pierduse urmele prin cine știe ce cotloane de taină ale Parisului; roata sorții se învârtea pentru mine cu repeziciune, împingându-mă spre noi întâmplări crâncene ce aveau să mă introducă, după promisiunea lui beizadea Mihalache, în tainele cele mai ascunse ale politichiei și se cuvine să știi că ura mea împotriva femeilor își va găsi la capătul acestor întâmplări o împlinire pe măsură, ce va fi întunecată doar de moartea grozavă a lui Manoil.

Buboaiele mele sufletești se mai ogoiau în acele zile ce pregăteau paharul cel mai amar pe care mi-a fost dat să-l deșert după voia lui Dumnezeu, prin puterea fără de pereche a muzicii. Dobândisem destulă pricepere în meșteșugul cântatului la vioară pentru a căpătă din partea austriacului învoirea să-l acompaniez uneori, ținând locul unei nepoate uscățive, cu bărbia ascuțită ca secera morții, care părăsise pe neașteptate Parisul. Și pot să mă laud că n-am zgâriat niciodată prea tare timpanele delicate ale oaspeților lui Schmoll, ce începuseră să-mi arate o oarecare prețuire, poate nu atât pentru darurile mele de viorist, cât mai ales pentru înfățișarea plăcută și ținuta plină de grație, care mai înveseleau puțin aerul rece și mohorât al acelei locuințe neprimitoare.

Dar de o prețuire adevărată aveam să mă bucur abia după ce am început, după dorința austriacului, ca, în pauza dintre două bucăți muzicale, să-i distrez musafirii cu micile mele numere de scamatorie. Nici măcar nu era nevoie de știința tainică a lui Aleppo Aleppi pentru a smulge aplauzele acestor oameni de treabă, care se bucurau ca niște copii de trucurile ieftine ale scamatorilor ambulanți, pe care le deprinsesem încă de la Mamulos, pe marginea șanțurilor din Salonic: o pălărie veche, o pereche de cărți și câteva monede mărunte, bașca iuțeala de degete, erau prea îndeajuns ca, în ochii de vacă ai prăvăliașilor ce veneau să-și desfete urechea în salonul lui Schmoll, să trec drept un farmazon în toată puterea cuvântului.

Darurile ocrotitorului meu necunoscut, care, după cum aflasem din gura austriacului, era cât se poate de mulțumit de noile mele deprinderi și stăruia să înaintez tot mai mult pe căile bunei-creșteri, sporeau și ele de la o săptămâna la alta. Acum nu mai mâncam la masa lui Schmoll, pentru mine se găteau bucate speciale, iar în cămăruța pe care o împărțisem cu Manoil apărură cu vremea, în locul pătuceanului friguros și al celor câteva scaune șchioape, niște mobile mai de soi. Dar o parte din libertatea mea fusese strict îngrădită: nu aveam voie să mai părăsesc locuința austriacului decât în anumite zile și la anumite ceasuri hotărâte de Schmoll și mi se interzisese cu desăvârșire să mai pun piciorul prin locurile de întâlnire ale anarhiștilor sau să-l mai întâlnesc pe Aleppo Aleppi.

După ce m-am obișnuit cât de cât cu noua mea viață, iar hainele scumpe și bijuteriile n-au mai avut pentru mine nici un farmec, am început să mă plictisesc. După lecțiile lui Schmoll urmau ades ceasurile goale, ceasurile de lâncezeală pe care le petreceam în camera mea, bântuit, nu rareori, de gânduri întunecate.

Cât de binevenite mi se păreau atunci scurtele promenade pe care gazda mea mi le îngăduia cu atâta zgârcenie!

O primăvară timpurie se așternuse pe străzile și prin grădinile posomorâte ale Parisului. Pomii începuseră să înflorească, iar un vânticel cald, care alungase pentru câteva săptămâni norii de deasupra orașului, îți alinta obrajii cu gingășie, ca un soi de sărutare de o rară și nesfârșită delicatețe.

În timpul plimbărilor pe care le făceam în direcția pădurii Boulogne mă simțeam câteodată cuprins de o visare dulce și languroasă, iar pieptul îmi era inundat de un val de căldură, care îmi topea parcă toate grijile și toate gândurile funeste. Am început să mă gândesc tot mai stăruitor la Manoil, la meșele sale lungi de poet, dar mai cu seamă la mâinile lui prelungi de madonă, pe care le sărutasem de atâtea ori în clipele noastre de voluptate.

Pe aleile însorite ale pădurii Boulogne eram acum însoțit de umbra secretarului boieresc, iar uneori mi se părea că, din spatele tufișurilor jilăvite de primăvară, îi aud pașii șovăitori sau tusea uscată de ofticos.

Iar într-un amurg sângeriu, care împodobea cu velințe de aur și purpură cerul Parisului, m-am pomenit că dau târcoale hotelului din Place Vendôme, unde aflasem că locuiește iubitul contesei von Andrássy.

Tocmai le arătam oaspeților lui Schmoll o scamatorie banală învățată de la Mamulos, când am observat în ușa salonului silueta mlădie a unui bărbat a cărui față era acoperită cu o mască neagră de catifea. Fracul de o croială desăvârșită, acul de cravată care valora o avere, inelele ce străluceau în degetele sale subțiri și molatice arătau fără greș cât de sus se afla acest musafir apărut de neașteptate față de vizitatorii obișnuiți ai gazdei.

Apariția necunoscutului nu i-a scăpat de bună seamă nici lui Schmoll, pe a cărui față boțită de maimuțoi am văzut așternându-se mai întâi o uluială teribilă, apoi, cu mișcările sale împiedicate, începu să facă niște plecăciuni caraghioase în direcția oaspetelui străin și deschise gura, pregătindu-se să rostească pesemne un cuvânt de salut. Zelul său fu curmat însă de un gest molcom, femeiesc aproape, al necunoscutului, care își duse arătătorul la buze, dând de înțeles că ar dori ca prezența lui să treacă puțin observată și se strecură într-un colț mai întunecat al salonului, unde marginea roșie a unui fotoliu primi povara trupului său grațios.

La un semn al lui Schmoll mi-am continuat numerele de scamatorie.

Îmi dădeam însă seama că bietele pehlivănii pe care le deprinsesem prin maidanele și casele de petrecere ale Salonicului nu se mai potriveau, era nevoie de știința tainică a Kabbalei pentru a atrage atenția musafirului (în care îl bănuiam pe ocrotitorul meu necunoscut) și un gând năstrușnic îmi fulgeră creierii. Mi-am încordat aprig voința, am chemat în gând ajutorul unor puteri nevăzute al căror nume de spaimă îmi fusese dezvăluit de Aleppo Aleppi, apoi am făcut câteva pase magice în direcția pianului uriaș de concert. Clapele acestuia se puseră de îndată-n mișcare, scoțând sunetele pline de voioșie ale unui cântecel săltăreț, pe urmă din cutia întunecată a sculei de muzică începură să se audă niște bubuituri înfundate, iar după câteva momente, ieși de acolo un motan mare

și negru, care, sub privirile stupefiate ale musafirilor, se ridică dintr-odată în două picioare și se apucă să danseze.

De sub masca neagră de catifea răsunară în salonul lui Schmoll hohotele cristaline de râs ale necunoscutului.

Atunci motanul se apropie de musafir, îi înhăță, cu o mișcare îndemânatică, acul de cravată pe care mi-l strecură între degete, apoi se făcu mic și dispăru într-unul din buzunarele enorme ale fracului gazdei.

Am pus acul de cravată pe marginea unui gheridon și am suflat asupra lui de câteva ori.

Acul se transformă într-o mică bulă de aur, care crăpă drept la mijloc, lăsând să se ivească tulpinița fragedă a unei plante. Tulpinița creștea văzând cu ochii și începu să dea frunze, iar în curând se transformă într-un pomuleț de aproape un metru, în care se iviră mai întâi niște flori galbene, apoi niște fructe aurii de mărimea unei alune. Am smuls unul dintre aceste fructe cu vârful degetelor și i l-am dus musafirului necunoscut, rugându-l să-l țină în podul palmei și să sufle asupra lui.

Necunoscutul se prinse în joc.

Atunci fructul crăpă în două și din el izbucni un fuior de fum ce începu să se închege, luând forma unei femei nu mai înalte de două sau trei degete, ce îi făcu musafirului câteva plecăciuni, apoi își îndreptă brațul subțire de abur spre marele policandru care lumina salonul lui Schmoll.

Lumina se stinse, apoi se aprinse din nou.

Iar când lumânările începură să-și reverse iarăși lumina lor palidă prin colțurile salonului, oaspeții putură să bage de seamă că pomulețul cu fructe aurii dispăruse, iar în palma larg desfăcută a necunoscutului strălucea acul de aur, pe care acesta și-l prinse în cravată cu o mișcare domoală, apoi se ridică în picioare și începu să aplaude.

Aplaudară și ceilalți oaspeți, tare și îndelung, iar Schmoll se repezi la mine și prinse să-mi scuture mâna cu atâta putere, încât ai fi zis că vrea să mi-o smulgă din umăr, urlând că acesta fusese cel mai strălucitor număr de magie pe care îl văzuse în viața lui.

Mă simțeam stors de puteri, iar genunchii îmi tremurau, căci nu-mi mai supusesem niciodată până atunci voința unei asemenea încordări, care tulbură uneori mintea până aproape de nebunie și istovește trupul în așa măsură, încât poate fi urmată de leșinuri și chiar de paralizii trecătoare ale mădularelor.

Adunându-mi ultimele resturi de vlagă, am izbutit totuși să schițez o reverență în direcția necunoscutului, care, pregătit de plecare, mă privea acum din ușa salonului, de sub borurile pălăriei înalte, pe care și-o ridică ușor, înainte să dispară în întunericul coridorului, răsplătindu-mă cu un salut discret, în care mi s-a părut, nu știu de ce, că ghicesc promisiunea unei revederi destul de apropiate.

Patruzeci și opt de ore a durat somnul greu care m-a cuprins imediat ce, ignorând entuziasmul stârnit de numărul meu de magie, am reușit să mă strecor în camera mea.

M-am trezit cu gura uscată de o sete năpraznică și cu mădularele amorțite. Nici nu m-am atins de tava încărcată cu bunătăți pe care austriacul se grăbi să mi-o aducă la pat, însoțită de strâmbăturile lui caraghioase de admirație.

După ce am deșertat pe nerăsuflate două carafe cu apă, i-am spus lui Schmoll că am trebuință să respir puțin aer proaspăt și, fără să-i mai cer permisiunea, așa cum fusesem obișnuit să fac în ultima vreme, am ieșit în oraș. Simțeam nevoia să-mi adun gândurile și să-mi limpezesc mintea, căci vizita ocrotitorului meu îmi stârnise în cuget tot soiul de neliniști și întrebări. Cine putea să fie bărbatul acela misterios, care găsise de cuviință să-și facă ascunsă înfățișarea și față de care gazda mea părea să nutrească un respect fără de margini? Din ce pricini mă bucuram oare de favorurile acestui oaspete enigmatic, ale cărui podoabe și a cărui ținută trădau, fără urmă de îndoială, originea nobiliară? Ce legătură putea să existe între bunăvoința pe care mi-o arăta ocrotitorul necunoscut și urzelile puterii ce mă însemnase și mă ținea între ițele ei, acea putere care îi număra fără doar și poate între mădularele ei atât pe austriacul cel caraghios cât și pe Aleppo Aleppi?

De când lăsasem în urmă stâna din inima munților românești și luasem drumurile Apusului, nu primisem nici o însărcinare limpede, dar simțeam adesea că sunt mânuit de căuzașii lui beizadea Mihalache și că nimic din cele ce înfăptuiam nu se făcea de fapt după voia mea.

Singurul care mi-ar fi putut da unele lămuriri era Manoil, dar acesta căzuse în ghearele unguroaicei.

Cu mintea năpădită de îndoieli, m-am pomenit iarăși în apropierea hotelului din Place Vendôme, nutrind nădejdea nebună că întâmplarea mi l-ar putea scoate în cale pe omul boierului de la București.

Cele câteva ceasuri petrecute pe terasa unei mici cafenele de unde puteam supraveghea intrarea hotelului nu mi-au fost însă de vreun folos: din puzderia de necunoscuți care suiau sau coborau scările albe de marmură nici unul nu avea silueta deșirată și umbletul nesigur al secretarului boieresc. Nu se arăta nici Erszi, poate că cei doi nici nu se mai aflau în Paris, sau poate că Manoil mă înșelase atunci când îmi dăduse adresa acestui hotel, așa că în cele din urmă mi-am luat inima în dinți și m-am apropiat de un portar galonat, pe care am îndrăznit să-l întreb cu jumătate de gură dacă doamna contesă von Andrássy locuiește acolo. Omul îmi aruncă o privire disprețuitoare, apoi îmi porunci cu o voce aspră și răgușită s-o șterg cât mai repede, căci la ușa hotelului cerșetoria e interzisă.

Încăpățânându-mă cu înverșunare să dau de urma lui Manoil, am continuat în zilele următoare să dau târcoale pieței Vendôme.

În cele din urmă, cu un ineluș de argint (darul binefăcătorului meu) am reușit să obțin bunăvoința unei mici cameriste: nu, omul lui beizadea Mihalache nu mă înșelase, Erzsi locuia acolo într-adevăr, dar veștile pe care le-am aflat despre Manoil nu erau câtuși de puțin îmbucurătoare: greu bolnav, își părăsea foarte rar, la ceasuri de seară târzii, camera de hotel pentru a respira puțin aer curat, dar nu ieșea niciodată singur – unul dintre servitorii lui Erzsi trebuia să-l însoțească tot timpul și să-l supravegheze cu strășnicie: omul lui beizadea Mihalache izbutise în câteva rânduri să fugă de la hotel, afundându-se în niște cârciumi mărginașe, de

unde nu putuse fi smuls din fața paharelor cu absint decât cu ajutorul poliției.

Era limpede că va fi aproape cu neputință să schimb câteva vorbe cu Manoil, dar nu mă puteam decide să renunț la dorința mea de a-l întâlni. Dincolo de deslușirile pe care le așteptam de la dânsul, trebuia să-mi mărturisesc în sinea mea că dorul de fostul meu iubit începuse să mă ciupească iarăși de inimă și mă pomeneam adesea privind îndelung la zugrăvitura pe care mi-o lăsase ca amintire.

În câteva seri, Schmoll mi-a îngăduit să lipsesc de acasă, după ce mi-a cerut să jur că nu-l voi întâlni pe Aleppo Aleppi. Îmi găsisem un loc de observație care mă apăra de privirea portarilor și de unde puteam să supraveghez în voie intrarea hotelului, dar în zadar am așteptat cu înfrigurare apariția secretarului boieresc. Manoil rămânea închis în camera lui, poate nu se mai putea ridica din pat, poate intrase în agonie.

Tocmai încercam să mă conving, într-una din acele seri călduicele care fac farmecul primăverilor pariziene, cât de zadarnice și de nebunești sunt încercările mele de a da ochii cu omul de încredere al lui beizadea Mihalache, când am observat că doi dintre portarii hotelului încep să se agite în jurul unei trăsuri cu perdelele trase care oprise în fața intrării. Din agitația și șușotelile ce se stârniseră am înțeles că urma să fie primit un oaspete important și, pentru că niciodată nu mai văzusem pe fețele galonaților, ce se arătau de obicei fuduli ca niște episcopi, semnele unui respect atât de desăvârșit, devenii curios.

M-am așezat în așa fel încât să văd cât mai bine și am căscat ochii cu luare-aminte.

Atunci curiozitatea îmi fu răsplătită într-un chip atât de ciudat, încât mi-am simțit inima zvâcnindu-mi cu putere în beregată: vizitiul deschise portiera trăsurii, făcând o plecăciune adâncă spre interiorul acesteia, de unde se ivi, în lumina gălbuie a becurilor cu gaz, silueta elegantă a unui bărbat, pe care cei doi portari ai hotelului îl primiră cu temeneli până la pământ.

Noul venit sări sprinten pe caldarâm și începu să urce agil treptele albe de mărmură. Avea fața acoperită cu o mască neagră de catifea, dar ținuta și mișcările lui și mai ales acul ce-l avea la

cravată nu-mi lăsau nici o urmă de îndoială: omul din trăsură era oaspetele necunoscut al lui Schmoll, musafirul mascat în fața căruia îmi arătasem, cu câtva timp în urmă, priceperea în meșteșugul de scamator.

A doua zi Schmoll m-a anunțat că din porunca puterii pe care o slujim amândoi trebuie să plec fără întârziere la Viena.

Austriacul m-a ajutat să-mi strâng lucrurile și mi-a așezat el însuși în două cufere pântecoase hainele mândre de domnișor și podoabele scumpe, atrăgându-mi atenția că de acum înainte va trebui să uit pentru totdeauna nașterea mea în straturile de jos și să mă comport în toate împrejurările ca un răsad de soi nobil.

În seara aceea mi s-a îngăduit să-mi iau rămas bun de la străzile Parisului, pe unde hălăduisem aproape doi ani.

Vremea începuse brusc să se strice și niște nori grei se adunaseră deasupra orașului, care, la lumina becurilor cu gaz, dobândise înfățișarea unei cetăți de coșmar locuite de apariții spectrale. Am umblat fără rost până noaptea târziu, copleșit de presimțirile cele mai sumbre. Am trecut prin Place Vendôme, aruncând o privire furișă spre fațada hotelului unde agoniza Manoil, n-am putut să ocolesc nici împrejurimile închisorii Roquette, care fuseseră martore la moartea cumplită a lui Léon, iar în cele din urmă am poposit la distileria de basamac unde îl întâlnisem pentru prima oară pe *signor* Pellegrino. Localul era aproape pustiu, doar doi sau trei cheflii întârziați mai hălăduiau pe la mese, iar în locul patronului stătea acum la comptoar o bătrână înaltă și uscățivă, care m-a privit cu răutate atunci când am comandat un pahar de rachiu.

Am sorbit cu înghițituri mici basamacul ieftin și prost, amintindu-mi de discursurile pătimașe ale căuzașilor lui Aleppo Aleppi, care răsunaseră odinioară în taverna asta întunecoasă și rece ca o ghețărie, am revăzut cu ochii minții chipul frumos al lui *signor* Pellegrino, mi-am adus aminte de fulgerele de ură din ochii fostului duce de Beaulieu și o tristețe tulbure punea tot mai mult stăpânire pe cugetul meu.

Urma să fiu înghițit în curând de măruntaiele unui oraș necunoscut, urma să pășesc într-o lume despre care nu știam aproape

nimic, eram la cheremul unei puteri drăcești care mă azvârlea după voia ei dintr-o țară în alta, potrivit unor planuri ce păreau născocite de creierul unui nebun.

Am cerut încă un pahar de rachiu, încercând să-mi încălzesc nu doar mădularele rebegite de frigul din cârciumă, ci și inima peste care se așternuse un nor gros de mâhnire.

Mă străduiam să găsesc ceva din plăcerea bețivanilor singuratici, holbându-mi ochii în gol, cu totul absent la conversația puținilor musterii din local, când deodată un glas mânios mă smulse cu violență din gândurile mele apăsătoare. Am ridicat capul și – spre marea mea uimire și groază – l-am văzut dinainte-mi pe cerșetorul cu nasul bubos, care mă sfredelea cu o privire încărcată de ură. Cam întrecuse pesemne în seara aceea măsura la băutură, căci mișcările îi erau nesigure și vorbea cu limba împleticită, copleșindu-mă cu un puhoi de înjurături. Iar când a scos din sân un ciot de custură, pe care începu să-l agite prin fața mea, urlând că o să-mi reteze nasul din rădăcină, o spaimă fără de margini m-a făcut să mă salt de pe scaun și să mă reped la gâtul milogului.

Dacă întâmplarea asta s-ar fi petrecut cu câteva luni în urmă, aș fi putut să-l dau gata pe cerșetor fără nici un efort, acum însă îmi simțeam mădularele lipsite de vlagă, îmi pierdusem parcă peste noapte agilitatea, iar pumnul pe care i l-am trântit în falcă nu l-a făcut să se prăbușească, așa cum m-aș fi așteptat. Pocitania a icnit scurt, dar s-a ținut pe picioare și, observând că îmi lăsasem obrazul descoperit, mi-a zgâriat fața cu ruginătura lui de briceag. Atunci m-am hotărât să-l omor, iar degetele mele s-au încleștat cu putere de gâtul lui gălbejit. L-am auzit horcăind, iar în ochii lui ieșiți din orbite mi s-a părut că începuseră să apară deja semnele morții, când o lovitură groaznică de picior, pe care am primit-o în partea de jos a pântecelui, m-a trântit la pământ.

Martorii încăierării noastre se hotărâseră să intervină și se cuvine să le fiu recunoscător: scăpasem ca prin minune de satârul tăietoarei de capete.

În timp ce doi lucrători lați în spate îl țineau pe moșneagul care făcuse spume la gură și se zbătea ca un apucat, scoțând niște mugete fioroase, femeia de la comptoar mi-a întins un prosop cu

ajutorul căruia m-am apucat să-mi oblojesc rana de la obraz, apoi mi-a cerut să părăsesc de îndată localul.

Afară începuse o ploaie mărunță și rece.

Am plecat tamponându-mi obrazul rănit, urmărit de blestemele cerșetorului care se zbătea amarnic, încercând să se smulgă din strânsoarea celor doi lucrători și s-o pornească pe urmele mele.

În ziua care urmă, ferchezuit ca un domnișor, cu un plasture negru lipit pe obraz și cu inima grea, am apucat-o spre Viena.

După un drum lung și obositor, am coborât în Kaiserin Elisabeth Bahn, unde aceeași ploaie țârâită și rece, care mă urmărise de-a lungul bulevardului Strasbourg, conducându-mă la peroanele Gării de Est, mi-a ieșit în întâmpinare.

Vagonul luxos de dormit, atențiile pline de gingășie ale însoțitorilor, cele câteva mese, servite de niște ospătari ale căror mișcări de o rară și aleasă distincție mă umpluseră de sfială, m-au făcut să înțeleg, încă din timpul călătoriei, că începusem să mă despart de vechiul Kostas Venetis și că o ființă nouă se plămădea cu încetul din carnea mea și din oasele mele.

Doi hamali îmi purtară bagajele până la trăsura care mă aștepta, după încredințarea lui Schmoll, în piața largă a gării.

Am căutat în zadar pe livreaua purpurie a vizitiului, împodobită cu fireturi de aur, semnele vreunui blazon, iar chipul său rotofei era total lipsit de expresie. Încercând să-mi ascund sfiala și stângăcia, l-am întrebat pe un ton arogant dacă vom avea mult drum de făcut, dar omul nu se dovedea prea vorbăreț : se mărgini să arate cu biciul în direcția unui bulevard străjuit de fațade impunătoare, azvârlindu-mi un zâmbet prostănac și supus.

M-am tolănit cu voluptate pe pernele de piele ale cupeului, care răspândeau o mireasmă plăcută, ca de tutun boieresc.

Trăsura m-a purtat un timp pe străzile Vienei, apoi am băgat de seamă cum casele încep să se rărească, trecurăm pe lângă coșurile înalte de cărămidă ale câtorva fabrici și în cele din urmă ne pomenirăm în afara orașului, urmând o șosea care întâlni după o vreme apa întunecată a Dunării.

Călătoria se arăta mai lungă decât m-aș fi așteptat. Străbăteam acum un ținut păduros, cu culmi mohorâte de dealuri de unde priveau către noi ba niște turnuri posace de cetățuie, ba clopotnița zveltă a vreunei vechi abații. Rareori acoperișurile roșii dintr-un cătun cu casele răsfirate înveseleau peisagiul ursuz, peste care stăpâneau trunchiurile zbârcite de vreme și cetina neagră a brazilor seculari.

După câteva ceasuri de drum, trăsura a oprit în sfârșit în fața unei clădiri cu un singur cat, lângă care se înălța portalul unei locaș de închinăciune. Eram așteptat: un majordom bătrân, cu favoriți albi ca ai împăratului de la Schönbrunn, îmi ieși în întâmpinare. Un coridor lung, împodobit cu coarne rămuroase de cerb și cu blănuri uriașe de urs, pe care se mai deslușea încă pârjolul armei de vânătoare, mi-a purtat pașii spre camera ce-mi era hărăzită în acest conac tainic, înconjurat de păduri.

Un flăcău cam de vârsta mea, cu șolduri alunecoase de fetișcană, îmbrăcat în aceeași livrea cu fireturi de aur, se plecă grațios dinaintе-mi, susurând, într-o franțuzească perfectă, că e gata să-mi asculte poruncile.

Îi simțeam privirile țintuite de plasturele care îmi ascundea zgârietura de pe obraz.

I-am spus că doresc să rămân singur și am început să cercetez cu nerăbdare, fermecat de fiecare nou amănunt ce-l descopeream, interiorul iatacului fastuos care îndemna la tihnă și voluptate. Sofale largi și fotolii adânci te îmbiau din toate ungherele cu moliciunea lor mătăsoasă la ceasuri plăcute de lenevie. Patul încăpător, ale cărui perdele de culoarea caisei erau susținute de patru băiețandri goi, ciopliți din lemn falnic de cedru, părea pregătit pentru hârjonelile cele mai voluptuoase. Pe o măsuță de toaletă am găsit iruri și parfumuri de preț, a căror mireasmă îți desfăta nările într-un chip atât de subtil, încât ți se năzărea că plutești pe valurile unui ocean de arome a cărui legănare domoală ducea plăcerea până aproape de ultimele sale hotare, acolo unde e aproape gata să devină durere. Pereții, tapetați cu aceeași mătase de culoarea caisei, erau împodobiți cu cadre care înfățișau plăcerile dragostei în chipurile cele mai felurite: puteai vedea, ieșite din penelul zugravilor din vechime, coapsele Ledei strângând între ele povara prețioasă a lebedei, împreunarea

Elenei cu Paris, faimoasele desfrânări ale Semiramidei, drăgostelile aprige ale lui Sapho cu ucenicele ei, pe Zeus posedând trupul copilăros al lui Ganimed, bătrânețea verde a lui Socrate unindu-se cu tinerețea zurlie a lui Alcibiade. Un alt rând de cadre înfățișa povestea suferințelor pricinuite de dragoste : Medeea ucigându-și copiii, Fedra luându-și ea singură zilele, trupul grațios al lui Acteon sfârtecat de câinii de vânătoare ai lui Artemis, Attis cu mințile rătăcite din voința Cybelei retezându-și podoabele bărbătești, Abélard jugănit de rudele Heloisei, regina Margot ținând în mâinile sale leoarcă de sânge capul tăiat al cavalerului de la Môle.

Printre cărțile frumos rânduite pe o etajeră de la picioarele patului am descoperit, spre marea mea bucurie, *Corsarul* lui Byron, pe care îl ascultasem odinioară rostit de vocea plăcută a lui Yussuf.

Mi-am amintit atunci de colivia mea de aur de pe malul Bosforului și m-am pomenit întrebându-mă dacă nu cumva iatacul acesta, atât de împopoțonat și de potrivit unei vieți de huzur, urmează să-mi slujească așijderi drept colivie.

Am cinat singur, la un capăt al mesei lungi din sufragerie, stânjenit de mulțimea farfuriilor și a tăcâmurilor pe care nu știam cum trebuie să le folosesc. Majordomul cu favoriți albi mă servea el însuși, părând că îmi studiază, de sub sprâncenele-i încruntate, toate mișcările și, la un moment dat, observându-mi încurcătura, îmi arătă cum se folosesc cuțitul și furculița de pește.

În timp ce mă străduiam să mânuiesc cu cât mai multă iscusință tacâmurile de argint și luam seama să mănânc cuviincios, silindu-mă să pun în praxis toată învățătura lui Schmoll, îmi simțeam cântărită fiecare mișcare și eram încredințat că proasta mea creștere se dădea acum și mai abitir în vileag, iar toată spoiala pe care o agonisisem prin grija austriacului se topea ca o pojghiță subțiratică sub privirile scrutătoare ale bătrânului servitor.

Dorința de a nu mă da de ocară îmi făcea gesturile încă și mai împiedicate, încă și mai stângace. Și în cele din urmă rușinea s-a întâmplat : încercând să apuc cu vârful furculiței în chip cât mai gingaș o aripă de fazan, am izbit din nebăgare de seamă sosiera,

care s-a răsturnat pe fața albă de masă, stropindu-mi jaboul elegant de dantelă cu picături roșii de sos.

Groaza că mă făcusem de râs, în ciuda tuturor strădaniilor mele de a-mi ascunde bădărănia, m-a împins să sar atunci în picioare și s-o iau la fugă spre camera mea, unde m-am trântit cu fața în jos pe o canapea și am izbucnit într-un hohot amarnic de plâns.

Am hohotit așa, de ciudă și de rușine, mai bine de o jumătate de ceas.

Când șuvoiul de lacrimi secă în sfârșit, peste pleoapele mele înroșite de plâns coborî ca o mângâiere perdeaua liniștitoare a somnului.

M-am trezit către miezul nopții, cu măruntaiele sfârtecate de o foame năpraznică. La cină nu apucasem să iau mai mult de câteva îmbucături, iar privirile aspre ale majordomului îmi tăiaseră pofta de mâncare din rădăcini.

Acum însă stomacul meu își cerea drepturile și am început să scotocesc prin cameră în speranța deșartă că voi găsi ceva de mâncare. Așa am dat peste cordonul soneriei, de care am început să smucesc cu tărie, iscând un șuierat ascuțit, îndeajuns de puternic ca să-i trezească din somn pe toți servitorii conacului.

A trebuit să treacă destul până când, cu față buimăcită de somn, flăcăul care avea porunca de a mă sluji să se înfățișeze în fața mea, încheindu-și în grabă livreaua de sub care se puteau zări poalele albe ale unei cămăși lungi de noapte.

I-am privit fără voie picioarele mici și trandafirii, iar băiețandrul roși, lăsându-și în jos genele blonde și foarte lungi, care ar fi făcut cinste oricărei frumuseți femeiești.

Rușinea care îi ardea în obraj îi dădea un farmec atât de proaspăt și de gingaș, încât mi-a venit să-mi lipesc buzele de fața lui bucălată de cherubin, dar încă și mai ispititoare mi se părea gropița ce o avea la bărbie, făcută parcă pentru a stârni dorințele cele mai înfocate.

Foamea care mă mistuia m-a făcut însă să nu stărui cu ochii prea mult la farmecele micului meu servitor. Cu o voce care nu mi s-a părut îndeajuns de poruncitoare (de unde să fi avut eu, un

puiandru de grec sărăntoc, deprinderea de a porunci slugilor?), i-am spus că doresc să cinez, prefăcându-mă că nu-i bag în seamă privirea fixată pe limbile orniculuide pe comodă, o privire în care se putea deslușiparcă un ușor licăr de zeflemea.

N-a trecut mult până când băiatul mi-a adus un platou cu friptură rece, la care m-am repezit ca un hămesit. Puțin îmi mai păsa acum de regula bunei-creșteri, de cuțit și de furculiță! Rupeam hartanele de carne cu degetele, îndesându-mi-le în gură cu lăcomie, de parcă m-aș fi aflat la capătul unei săptămâni de post negru. Băiatul se uita la mine mirat, apoi, pe neașteptate, izbucni într-un hohot de râs cristalin și copilăros, lipsit de orice urmă de maliție. Nu m-am simțit deloc ofensat, dimpotrivă, molipsit de la voioșia lui, în care nu se găsea nimic jignitor sau necuviincios, am început eu însumi să hohotesc, cu buzele strălucind de grăsime și așchii mici de friptură între măsele.

În noaptea aceea râsul a creat între noi un fel de complicitate.

Înainte de a ieși din odaie, drăgălașul meu Ganimed m-a întrebat, făcându-mi ștrengărește cu ochiul, dacă nu doresc să îmi pregătească o pipă cu opiu.

Am petrecut câteva săptămâni de singurătate în acel conac străjuit de păduri, alături de mulțimea tăcută a slujitorilor, pe care îi vedeam rar, căci zăboveam mai mult în camera mea, petrecându-mi vremea cu răsfoitul cărților și deprinzându-mă cu încetul să gust din plăcerile opiului, care îmi dădea o stare adâncă de liniște.

După ce fumam o pipă de opiu, timpul parcă încremenea, sufletul meu era azvârlit în eternitate. Simțurile mele dobândeau o ascuțime deosebită, culorile cadrelor de pe pereți căpătau o nouă strălucire și prospețime, umplându-se parcă de viață, astfel încât uneori mă așteptam ca aceste chipuri să iasă din ramele lor și să se miște prin camera mea ca niște oameni aievea. Scenele închipuite de pensulele zugravilor apăreau tot mai limpede și în visele mele; noaptea luam parte la hârjonelile îndrăgostiților din vechime, trăiam voluptatea celor mai delicioase împreunări, eram tovarășul de orgii al marilor desfrânați, iar dimineața mă trezeam cu capul greu și cu mădularele slăbănogite, cuprins de o greață amarnică.

Am început să simt din nou furnicarea poftei trupești, atras de farmecele băiatului care mă slujea. Acesta nu părea însă prea dornic să răspundă la curtea stăruitoare pe care mă apucasem să i-o fac, tot mai ațâțat de visele mele deșucheate. Iar într-un rând, când m-am repezit să-i sărut pătimaș gropița de la bărbie, m-a împins în lături cu violență și a fugit din cameră îngrozit. De atunci nu l-am mai văzut niciodată. Locul său a fost luat de un lacheu între două vârste, cu o figură severă de institutor, care nu știa franțuzește și își împlinea slujba corect ca un funcționar, cercetându-mă din când în când cu niște ochi reci, în care ai fi căutat în zadar orice urmă de simpatie.

Acum același valet posac mă servea și la masa din sufragerie. Treptat m-am deprins cu tacâmurile, iar lecțiile de bună-creștere ale lui Schmoll m-au ajutat să nu mă mai fac de ocară cu stângăciile mele de țărănoi.

Aveam voie să mă plimb prin pădurile din jurul conacului, unde mă simțeam copleșit de tristețe și singurătate, întrebându-mă adesea din ce pricină tainică sunt ținut în această temniță poleită. Oare toate acestea se întâmplau după voia ocrotitorului necunoscut? Sau îl slujeam ca de atâtea ori până acum, fără știința mea, pe boierul cel chior, care lucra la prăbușirea palatelor și a împărățiilor?

Nu știam ce îmi va aduce ziua de mâine sau dacă îmi va fi dat să mai zăbovesc în locul acela un an sau o săptămână, după cum cineva învârtea pentru mine roata norocului.

Cred că fără luleaua de opiu pe care o primeam și acum regulat, în fiece seară, această nesiguranță ar fi fost foarte anevoie de îndurat.

Lucrurile aveau să se lămurească într-un miez de noapte târziu, când valetul cel ursuz pătrunse pe neașteptate în camera mea, mă smulse din beția provocată de opiu și, cu niște gesturi autoritare, neobișnuite din partea unui servitor, îmi dădu de înțeles că trebuie să-l urmez.

Am coborât, încă pe jumătate buimac, în sufrageria unde fuseseră aprinse luminile tuturor candelabrelor, iar masa se arăta mai împodobită ca niciodată. Pe un jilț cu spătarul înalt, pe care nu-l mai

văzusem până atunci, ședea un bărbat cu fața acoperită de o mască neagră de catifea. I-am recunoscut mădularele mădioase, mișcările alintate, care parcă aveau ceva femeiesc și am recunoscut de asemenea acul de cravată asupra căruia îmi încercasem meșteșugul de scamator. Da, mă aflam în fața ocrotitorului necunoscut, care își întinse spre mine, molatic, mâna prelungă, îndemnându-mă să mă apropii, iar, de sub mască, sclipirea albastră a ochilor săi se țintuise asupra mea atât de poruncitor, încât mi-am simțit trupul mișcându-se parcă fără voia mea spre scaunul din fața necunoscutului. Acesta mă mai cercetă o vreme din spatele obrăzarului său negru, apoi, cu aceleași mișcări lenețe, își scoate masca încetișor și, în fața ochilor mei uluiți, apăru chipul îngeresc al lui *signor* Pellegrino. Observându-mi uimirea, ocrotitorul meu îmi adresă unul din acele zâmbete pline de farmec și grație care dădeau chipului său lumina unei blândeți fără margini, apoi îmi spuse cu un glas în care simțeam vibrând cea mai gingașă bunăvoință :

E timpul să facem în sfârșit cunoștință. Numele meu adevărat este Rudolf von Habsburg și sunt arhiducele-moștenitor al coroanei austro-ungare.

Pe urmă începu, înflăcărându-se tot mai mult și trecând de la timbrul blajin al vorbelor sale de început la o voce avântată și patimașă, acest cuvânt pe care mă voi strădui să-l redau întocmai așa cum l-am auzit în noaptea acea de pomină, care mi-a dezvăluit o mare parte din tainele așa-zisului *signor* Pellegrino.

Cuvântul arhiducelui Rudolf

Bănuiesc cât de surprinzător va fi pentru tine să afli, după ce m-ai văzut prin viesparele anarhiste ale Parisului, purtând haine simple de lucrător și slujind, după putințele mele, cauza celor mulți și sărmani, că am sânge împărătesc. Dar nimeni nu e răspunzător pentru treapta și rangul nașterii sale ; prietenii ni-i alegem singuri, dar părinții și rudele ni se dăruiesc după voia norocului.

Nici nu ieșisem bine din vârsta copilăriei când mi-am dat seama că tatăl meu, împăratul, este lipsit de calitățile unui mare conducător și că mama e doar un biet suflet romanțios, că cei mai mulți dintre

miniștri sunt niște imbecili incapabili să dreagă mașinăria hodorogită a imperiului, că noi, austriecii, am ajuns un popor îmbătrânit de timpuriu și că împărăția strămoșilor mei e pe cale să se prăbușească sub lucrarea unor popoare mai tinere și mai viguroase.

Pasionat încă de timpuriu de științele naturale, adunasem, din cititul cărților, dar și din propriile mele observații, destulă cunoaștere pentru ca să înțeleg că natura se arată bună și generoasă doar în închipuirea poeților răsuflați ; adevărata natură e crâncenă cu cel slab și se află mereu de partea celui puternic, iar între nenumăratele specii semănate pe fața pământului se desfășoară un război necurmat, în care biruința înclină mereu către cel mai înzestrat pentru luptă. Societatea este orânduită și dânsa după aceleași principii ; nu mai puțin decât viața speciilor animale, viața oamenilor e o bătălie necontenită în care vor exista mereu învingători și învinși, victime și supraviețuitori, iar eu aparțineam din nefericire unui popor care începuse să dea semne limpezi de degenerare, mai ales în straturile sale de sus. Dacă printre oamenii de rând se mai puteau găsi încă suficiente exemplare neatinse de stricăciune, al căror instinct sănătos le făcea potrivite să poarte și pe mai departe această luptă nemiloasă a vieții, nobilimea își risipise întreaga vârtute și vlagă mai întâi în gâlcevi fără noimă, apoi într-o viață de desfrâu și de trândăvie. Deși pare încă puternică, zilele ei sunt deja numărate și pot să te asigur că tronurile împărătești se vor prăbuși în curând și insurecții de o violență nemaivăzută vor schimba de sus până jos întreaga alcătuire a societății.

Aristocrația franceză a fost deja secerată de Revoluție, iar cele câteva fărpturi degenerate, care se laudă cu niște titluri nobiliare datorate nu meritului, ci nașterii, sunt departe de-a mai juca vreun rol de frunte în societate. Din punctul ăsta de vedere, nici noi, austriecii, nu stăm mult mai bine : curtea tatălui meu e o adunătură de momâi care se pricep numai la etichetă. Printre cei care datorită tinereții lor ar trebui să mai fie animați încă de idealurile înalte ale strămoșilor bântuie doar patima morbidă a autodistrugerii care îi ține în orgii fără început și fără sfârșit și nu de puține ori îi împinge la sinucidere. Femeile lor au devenit pe trei sferturi sterpe și astăzi nașterea unei ființe famelice, neînstare să se mai ia la trântă cu

viața, în mijlocul nu știu cărei familii cu particulă de noblețe, a ajuns să fie cinstită ca un mare eveniment.

Nimeni nu mai știe prea bine cum se ține în mână o sabie, în schimb toată lumea se pricepe la vals, igiena tinde tot mai mult să ia locul moralei.

Am ajuns să-mi dau seama de toate acestea încă de la sfârșitul adolescenței și am înțeles că înălțimea nașterii mele mă arunca, fără vreun drept de apel, în tabăra celor învinși, căci aparțineam unei clase condamnate iremediabil la moarte. Atunci am încercat să mă apropii de cauza dușmanilor noștri și, sub numele fals de *signor* Pellegrino, am început să călătoresc, spre supărarea tatălui meu, care punea toate aceste călătorii pe seama pornirii mele către desfrâu, pe care, chipurile, locașurile de petrecere ale Vienei nu mi-o mai puteau satisface. Schimbând mereu masca lui Rudolf von Habsburg cu masca lui *signor* Pellegrino, am reușit să scap de agenții poliției imperiale, care mișună până și prin apartamentele Kaiserinei. Astfel am ajuns pentru o scurtă vreme ucenicul lui Enrico Malatesta, am stat de vorbă cu vestitele minți anarhiste ale Parisului și trebuie să-ți mărturisesc că în mijlocul acestor oameni, în ale căror pupile se putea desluși jăraticul sumbru al urii de clasă, m-am simțit mult mai bine decât în saloanele de la Hofburg, unde în zadar ai fi așteptat să renască, prin creierele istovite ale consilierilor imperiali, geniul nemuritor al lui Metternich.

Sub felurite nume de împrumut, am publicat în ziarele anarhiștilor o sumedenie de articole în care dădeam pe față toată putreziciunea imperiului, am ajutat cu bani cercurile vieneze ale mișcării și n-am fost cu totul străin nici de cele câteva atentate care au răvășit capitala, stârnind panica burtă-verzimii și furia neputincioasă a poliției. În rapoartele adresate tatălui meu începuse să se vorbească despre un misterios *signor* Pellegrino, pe care agenții noștri cei mai abili îl căutau în zadar prin mai multe capitale europene. Și mă gândeam ades, cu o neascunsă satisfacție, la mutra pe care ar face-o ministrul poliției aflând adevărata identitate a acestui rebel cu care, fără să știe, dădea nas în nas, de mai multe ori pe săptămână, prin pompa mâncată de molii a curții imperiale.

O vreme am putut să mă amăgesc astfel cu gândul că sunt de partea dreptății în războiul pe care aceasta îl duce cu nedreptatea, apoi, într-o bună zi, am descoperit că de fapt făceam toate acestea din plictiseală. Am înțeles atunci dintr-o clipire de ochi că în sângele meu lucrează aceeași patimă blestemată a autodistrugerii, iar ura mea împotriva tronurilor imperiale nu era decât forma sub care lucra, în adâncimile neluminate ale cugetului meu, dezgustul de viață și ura de sine, în care vedeam semnele cele mai vădite ale degenerescenței.

Aceeași patimă care îl trimisese pe unchiul meu Maximilian în sumbra lui aventură mexicană, făcându-l să sfârșească sub gloanțele unui pluton de execuție republican, mă însuflețise și pe mine atunci când îl zămislisem pe *signor* Pellegrino. Și am încercat atunci să aflu cât mai multe despre acest unchi, ale cărui idei liberale oripilaseră cândva creierul iremediabil mediocru al tatălui meu. Existau fără doar și poate multe asemănări între mine și arhiducele Maximilian, care viețuia și dânsul mai mult în lumea închipuirilor și căruia pesemne că îi moșteneam și dorința nesățioasă de moarte. Această dorință de moarte părea să fie principala boală a ultimilor Habsburgi : o regăseam pe chipul prelung al unchiului Max sub forma unei oboseli foarte aristocratice, care trăda dezgustul de viață, dar o regăseam și în trăsăturile nobile ale mamei sau în crizele ei lungi de melancolie, ce o făceau să caute tot mai adesea singurătatea. Numai tata părea să fie cu desăvârșire lipsit de acest beteșug princiar, pentru că la el degenerarea atinsese, nu, ca la mine și Maximilian, instinctul vital, ci inteligența.

Eram așadar răsadul unei rase bolnave, care potrivit cu legile științelor naturale, dar și cu legile selecției sociale, nu mai putea să supraviețuiască mai mult de două sau trei generații, pentru că își tocise în totalitate dorința de viață.

Pot pune pe seama aceleiași degenerescențe și a sângelui sleit pe care îl moștenisem odată cu titlul de arhiduce și neputința mea de a gusta cu adevărat plăcerile dragostei.

Am cunoscut femeia de timpuriu, dar după ce aprinderile cărnii se domoleau, nu simțeam decât o teribilă lehamite, iar trupul pe care cu numai câteva clipe mai înainte îl îmbrățișasem cu patimă

mi se părea un maldăr de carne dezgustător. Aveam atunci accese cumplite de violență, ura mea se revărsa din plin asupra acelor biete mormane de măruntaie, pe care începeam să le lovesc cu cruzime și să le mușc câteodată până la sânge, căutând o plăcere ce nu se arăta însă nici la capătul acestor răbufniri de sălbăticie, căci vederea sângelui nu-mi stârnea decât scârbă, ura mea nu era decât ura neputincioasă a unui degenerat.

Am căutat atunci mijloace și mai drăcești de înjosire a corpului femeiesc. Mi-am deșertat udul și excrementele pe fețele unor prostituate anume plătite pentru asta; muindu-mi buricele degetelor în propria-mi scârnă, le-am mânjind cu căcat de sus până jos, fără să gust nici cel mai mic fior de plăcere; le-am convins, amenințându-le cu moartea sau făgăduindu-le sume uriașe de bani, să-și mănânce în fața mea propriile murdării, dar totul s-a dovedit în zadar, firea mea nu era în stare să juiseze și singurul câștig era o stare de mahmureală posomorâtă, care a început să devină cu timpul starea mea naturală.

Scârbit de femeie, nu-mi mai rămânea decât să mă năpustesc asupra bărbaților, dar, dacă la început farmecul noului a izbutit să stoarcă din corpul meu atins de degenerescență, câteva frisoane de voluptate, dezgustul și plictiseala au revenit, iar dorința de a-mi lua zilele devenea tot mai stăruitoare.

Îngrijorată de starea sănătății mele, ca și de zvonurile care începuseră să circule prin Viena, alimentate și de rapoartele agenților de poliție, despre nemaipomenitele mele orgii, mama m-a sfătuit atunci să fac o călătorie prin Ungaria.

I-am primit sfatul cu dragă inimă, căci trebuie să știi că, dacă sufletul meu este în stare să simtă vreo scânteie de dragoste, atunci cei pe care îi mai iubesc într-o oarecare măsură sunt tocmai maghiarii.

Descoperind la clasa austriacă de sus semnele vădite ale degenerării și conștient de răspunderile ce-mi vor reveni odată ce o să moștenesc coroana tatălui meu, am început să trag cu ochiul la celelalte neamuri care viețuiesc cu noi în imperiu.

La acestea sănătatea rasei se păstrează mai bine: un instinct puternic de supraviețuire le ferește deocamdată de patima bolnăvicioasă a autodistrugerii, moravurile lor sunt mai simple și mai

sănătoase, iar duhul de libertate care le face să-și revendice mereu drepturile izvorăște tocmai din faptul că sunt mult mai apte ca noi să ducă bătălia cu viața.

Dacă împărăția chesaro-crăiască mai are vreun viitor, chezășia lui o constituie tocmai aceste rase, relativ tinere și robuste, ce sunt departe de a-și fi rostit ultimul cuvânt în istorie.

Iar maghiarii mi se par cel mai viu și cel mai puternic dintre popoarele împărăției, de aceea i-am iubit întotdeauna mai mult ca pe austrieci. Lipsiți de misticismul bolnăvicios al slavilor, ca și de spiritul delăsător al românilor, sunt neamul cu cel mai ridicat potențial de vitalitate, rasa ce va trebui să alcătuiască temelia viitoarei construcții politice a imperiului, la care mă gândesc uneori și o voi duce poate la bun sfârșit dacă nu voi fi răpus până atunci de patimile mele sinucigașe sau de bolile mele lumești.

Urmând așadar sfaturile împărătesei, respiram peste câteva zile, însoțit doar de doi valeți și de un vizitiu, aerul tare al pustei maghiare. Un mic conac, așezat în câmpia nesfârșită a Hortobágy-ului, unde mă așezasem, sub numele de *signor* Pellegrino, prin bunăvoința proprietarului, aflat cu niște afaceri la Viena, casele albe ale cătunului din apropiere, caii pe jumătate sălbatici care zburdau în voie prin fânețele fără sfârșit ca și portul semeț al țăranilor, care au, în acele sălbăticii uitate de Dumnezeu, un pronunțat sentiment al demnității lor personale, au fost pentru mine tot atâtea prilejuri de încântare.

Timp de câteva săptămâni am dus viața simplă și sănătoasă a unui țăran.

Trezirea de dimineață, plimbările matinale, pâinea țărănească și laptele proaspăt au avut un efect imediat asupra sănătății mele sufletești. În scurt timp m-am simțit pe deplin revigorat și mi-am reluat observațiile sistematice asupra naturii, pe care le abandonasem din adolescență. Prezența unor soiuri de insecte, despre care, după știința mea de atunci, nu vorbea nici un tratat de entomologie mi-a dat ideea unui studiu științific, pe care am și început să-l pregătesc, încercând să fac puțină ordine în observațiile mele; simțeam nevoie de rigoare și precizie.

Studiile îmi ocupau cea mai mare parte de timp.

Totuși, în timpul lungilor mele plimbări, nu ocoleam cârciuma satului, unde îmi plăcea să trag cu coada ochiului la coapsele frumoase ale flăcăilor cu nădragii perfect mulați pe picior, dar mai ales să privesc la perechile care veneau să danseze în după-amiezele de duminică, descoperind în aceste dansuri barbare, aduse pesemne din stepele reci ale Asiei, o frumusețe sălbatică, dar nu lipsită de măreție.

Acolo l-am văzut pentru prima dată pe Sándor, un fecior zvelt cu ochi de cărbune și pielița feței albă ca laptele, de care m-am simțit atras de la prima vedere. Sub înrâurirea traiului sănătos pe care îl duceam de câtăva vreme, simțurile mele tocite începeau să-și dobândească o oarecare vigoare, iar dorința trupească deveni la scurt timp atât de puternică, încât m-am hotărât să-l seduc cu orice preț pe acest băiețandru neștiutor, care nu cunoscuse încă femeia și nu auzise în viața lui despre împreunarea dintre bărbați.

Sub pretextul că am nevoie de un argat, l-am adus la conac și prin toate mijloacele de seducție, pe care mintea mea perversă nu înceta să le născocească, îmbrăcând dorința în veșmintele celei mai curate feciorelnicii, am izbutit în cele din urmă să-l fac să fie al meu.

Dureroase la început, dezmierdările mele au sfârșit prin a-l deprinde pe Sándor cu gustul dulce al voluptății, de care, spre deosebire de mine, el se putea bucura pe deplin. Mi se dăruia cu pasiunea, dar și cu inocența unui animal tânăr, iar gemetele pe care le scotea în toiul împreunărilor noastre mi se păreau muzica cea mai suavă și mai plină de gingășie pe care o ureche omenească a perceput-o vreodată.

După ce pârjolul cărnii s-a mai potolit, am început să simt un sentiment de duioșie, cum nu mă mai cercetase niciodată până atunci, față de băiatul acesta atât de frumos și atât de nevinovat, ale cărui farmece aveau pentru mine, deprins mai mult cu perversitatea putridă a pederaștilor vienezi, ceva din dulceața apei proaspete de izvor.

Eram hotărât să-l iau cu mine la Viena, simțeam că sângele lui viguros și aspru de țărăncuță ar putea să fie leacul mahmurelilor mele posace, care acum mă încercau mult mai rar, doream să-l păstrez în preajma mea pentru totdeauna și i-am tulburat încă o

dată mințile, povestindu-i, cât puteam eu de fermecător, despre palatele și grădinile capitalei, dar mai ales despre livreaua purpurie cu galoane de aur pe care o va purta când îl voi pune mai mare peste grajdurile castelului meu, dacă va binevoi să îmi dăruiască și pe mai departe dragostea lui.

Știind cât de mult îndrăgea Sándor caii, l-am vrăjit vorbindu-i despre frumusețea armăsarilor mei lipițeni, pe care îi va putea călări după voie și i-am înfățișat pe larg concursurile hipice care adună mii și mii de suflete în tribunele hipodromului vienez.

Găsisem cheia cea mai bună spre sufletul flăcăiandrului, iar plecarea noastră la Viena a fost hotărâtă peste o săptămână.

Catastrofa s-a produs chiar a doua zi, făcându-mă să părăsesc în cea mai mare grabă conacul din inima Hortobágy-ului, cu inima cutremurată de groază.

Era puțin după răsăritul soarelui, când o bătaie în ușa dormitorului meu m-a smuls cu brutalitate din somn. Chipul răvășit de spaimă al valetului, care mi se arătă în fața ochilor, îmi dădu certitudinea că s-a întâmplat o nenorocire. În loc să răspundă la întrebările mele neliniștite, Franz mă rugă cu un glas sugrumat să-l însoțesc în curtea conacului, iar în timp ce pronunța aceste cuvinte, mâinile și picioarele îi tremurau atât de tare, încât am avut pentru o clipă senzația că bărbatul ăsta dintr-o bucată, care văzuse multe la viața lui, se găsea în pragul leșinului.

Ceea ce mi-a fost dat să văd afară depășea însă orice închipuire.

Mai întîi am dat cu ochii de cadavrul despuiat al lui Sándor, care zăcea într-o băltoacă mare de sânge, cu podoabele bărbătești retezate din rădăcină. Câțiva pași mai încolo, de creanga cea mai de jos a unui plop subțiratic atârna un bărbat îmbrăcat țărănește, cu fața negricioasă și mustățile groase.

Bărbatul acela, stropit de sânge de sus până jos, ca un măcelar, fusese, așa cum am aflat de îndată din vorbele împleticite ale lui Franz, tatăl lui Sándor.

Țăranii din pustietățile Hortobágy-ului aveau într-adevăr un sentiment foarte dezvoltat al demnității lor personale.

M-am întors la Viena pe jumătate nebun.

Moartea lui Sándor, pe care o pricinuisem fără voia mea, mă aruncase în ghearele celei mai negre disperări pe care o încercasem până atunci, iar crizele de nebunie ale prințului moștenitor deveniră în scurt timp subiectul de conversație preferat al saloanelor vieneze.

Se spunea că fusesem văzut alergând în pielea goală pe o alee din Prater, că urinasem pe trena unei doamne de onoare a împărătesei, că sărisem să-l muște de obraz pe însuși majestatea sa împăratul Franz-Joseph atunci când încercase să mă convingă că ar trebui să mă supun unui consult medical și că îmi omorâsem în bătaie mai mulți servitori.

Cumplit cu adevărat e că aceste zvonuri erau pe jumătate adevărate.

În cele din urmă, un consiliu de coroană secret a hotărât internarea mea într-o casă de sănătate.

Am ieșit de acolo oarecum vindecat și, pentru că medicii îmi recomandau stăruitor să călătoresc (șederea mea la Viena nu era prea bine văzută nici de curtea imperială, care se temea de noi accese de nebunie), am luat aproape de îndată drumul Parisului. Acolo am îmbrăcat iarăși bluza de proletar a lui *signor* Pellegrino și m-am amestecat din nou în urzelile anarhiștilor, chiar dacă planurile lor revoluționare nu-mi mai stârneau entuziasmul de altădată. Trebuia însă să-mi umplu zilele cu ceva, durerea morții lui Sándor revenea câteodată cu o asemenea forță, încât aveam iarăși scurte crize de demență, din care îmi reveneam tot mai greu și începusem să nutresc convingerea că zilele mele se vor sfârși după gardurile unui ospiciu.

Anumiți membri ai emigrației maghiare au încercat să mă contacteze, propunându-mi coroana Ungariei, pe care mi se cerea s-o scot de sub autoritatea tatălui meu și să-i acord o independență deplină.

În timpul șederii mele la Paris am avut prilejul să te întâlnesc și pe tine și am fost fermecat de frumusețea chipului tău bărbătos, ca și de darurile tale cu adevărat nemaivăzute de scamator, simțind că tu ai putea, prin înzestrările pe care natura ți le-a dăruit cu generozitate, să iei în inima mea locul lui Sándor.

Iată de ce ai fost adus în acest pavilion singuratic de vânătoare, iată de ce m-am îngrijit de educația ta și iată de ce m-am hotărât să te smulg originii tale umile.

Cu vremea, am început să mă deprind cu prezența masivă a lui *signor* Tomasso, iar sprâncenele lui încruntate nu-mi mai stârneau, nici ele, frica de altădată.

Atunci mi-a venit gândul să îl înșel. Am început să trec sub tăcere unele crâmpeie din povestea lui Kostas, mai ales pe acelea legate de ochiul ghețos al lui beizadea Mihalache, am schimbat nume de oameni și locuri, m-am apucat să născocesc întâmplări pe care buzele lui Venetis nu le istorisiseră niciodată.

Cu vremea, povestea lui Kostas Venetis se prefăcea tot mai mult într-o poveste inventată de mine.

Credeam că în felul acesta îmi voi putea răscumpăra păcatul abject al trădării, care îmi apăsa inima ca un bolovan.

Zilele petrecute în tovărășia arhiducelui Rudolf n-au fost tocmai cele mai fericite zile din viața mea – continuă să-și spună istorisirea Kostas Venetis.

Cu gustul său atât de ciudat pentru păcăleală, în care vedea un soi de palmă azvârlită în obrazul unei societăți pe care îi făcea o mare plăcere să o batjocorească, *signor* Pellegrino se hotărâse să mă introducă în saloanele cele mai alese ale nobilimii austriaco-maghiare. Un nobil sărăcit și senil, plătit cu banii lui Rudolf, a fost convins să mă înfieze, iar Kostas Venetis a devenit în felul acesta, deși abia știam pe vremea aceea să bâigui câteva vorbe nemțești, Konrad von Moellendorf – secretarul personal al alteței sale imperiale, prințul moștenitor.

Ajunsesem tovarășul de nedespărțit al Kronprinzului la seratele și balurile aristocrației, dădeam mâna cu miniștrii și generalii și chiar dacă aceștia nu erau atât de neghiobi încât să mă considere cu adevărat unul de-ai lor, nici unul nu îndrăznea să-mi întoarcă spatele sau să-mi trântească ușa în nas, căci accesele de furie ale lui Rudolf băgaseră în sperieți nobilimea pomădată a capitalei.

În realitate, toată lumea știa, deși nimeni nu o spunea tare și răspicat, că eram amantul odraslei împărătești, care mă ridicase din straturile de jos ale societății din cine știe ce capriciu bolnăvicios și se silea atât de puțin să ascundă legăturile dintre noi, încât mă lua adeseori de mână în public sau mă mângâia pe obraz, dând încă o dată cu tifla moralei atât de fățarnice a saloanelor, căci eu, care eram silit să iau parte la toate orgiile organizate în apartamentele arhiducelui, știam mai bine ca oricare altul câți curlangii se ascund în spatele fracurilor presărate cu decorații.

Rudolf nu mi-a ascuns nici un moment că relația noastră stârnise o mare furtună în sânul familiei imperiale. Și pentru a mă răsplăti pentru numerele de scamatorie, cu care încercam să-i înveselesc ceasurile de întristare, a început să imite în fața mea behăiturile furioase ale bătrânului împărat sau sâsâiturile de gâscan al cutărui unchi mai îndepărtat, uimindu-mă cu darurile lui de imitator, care nu l-ar fi făcut de rușine pe nici o scenă din lume.

Da, arhiducele era negreșit un mare actor! Neputând să mai simtă din plin nici un sentiment omenesc, se pricepea în schimb să le imite pe toate în chip aproape desăvârșit, iar râsul și plânsul erau la dânsul deopotrivă de prefăcute, căci sufletul său era gol, gol cu desăvârșire, ca al tuturor oamenilor cu inima împietrită.

În toiul drăgostelilor noastre izbutea uneori să maimuțărească plăcerea, gemetele lui de voluptate reușeau să pară câteodată aproape adevărate, dar exista de fiecare dată câte un mic amănunt, un rictus al feței, o încordare a sprâncenelor sau o notă în falset a suspinelor sale, care îi dădeau pe față prefăcătoria. Până acum avusesem stăpânire deplină peste simțurile amanților mei, lui Rudolf nu reușeam să-i ofer însă decât plăceri mediocre și, simțindu-l cum pleacă din brațele mele doar pe jumătate satisfăcut, eram podidit de ciudă și de mânie.

Vinul și șampania, drogurile, licorile afrodiziace erau consumate de prințul moștenitor fără măsură, dar și fără folos. Desfrâurile fără sfârșit, orgiile pentru care își aflase tovarăși printre cele mai depravate spirite ale Vienei și care îi ruinaseră sănătatea, pricopsindu-l adesea cu boli rușinoase, giugiulelile cele mai zbanghii, care i-ar fi făcut să se rușineze și pe bărbații cei vechi ai Sodomei,

se arătau deopotrivă de neputincioase: Rudolf rămânea la fel de departe de culmile voluptății ca și atunci când, folosind biciul, lanțurile sau cătușele, se chinuia în zadar să atingă plăcerile sângeroase ale cruzimii.

În apartamentele sale se desfășurau scene de necrezut, scornite de închipuirea bogată a arhiducelui. Muzica, dansul, jocurile de umbre și lumini, miresmele cele mai subtile și mai perverse, aurul și pietrele prețioase, goliciunile femeilor și ale băieților, andrilor – tot ce poate atâța simțurile și încânta sufletul – erau chemate, prin strădania unui vestit director de scenă al operei vieneze aflat în solda lui Rudolf, să-i adauge desfrâului pojghița poleită a frumuseții. Roșeața sângelui revărsată și dânsa ades peste blănurile vărgate de tigru pe care se săvârșea liturghia împerecherii le dădea acestor tablouri, la care la început am asistat uluit, ceva din asprimea bărbătoasă și mohorâtă a câmpurilor de bătălie.

Nu eram singurul iubit al Kronprinzului, dar pot să mă laud că pentru o vreme am fost amantul său favorit. Sufeream însă din pricina firii lui schimbătoare: nu numai că Rudolf nu-mi era credincios, înlocuindu-mă mereu ba cu un bărbat, ba cu o femeie, dar chiar și față de mine purtarea arhiducelui se schimba de la o zi la alta: arătându-se când binevoitor și plin de generozitate, când arogant și disprețuitor, amintindu-mi prin fiecare gest și prin fiecare cuvânt originea mea umilă, ca și faptul că-i sunt dator cu o uriașă recunoștință. Se întâmpla chiar să-mi spună cât de mult îl dezgustă proasta mea creștere sau mirosul de țărănoi al trupului meu, să se strâmbe la mine cu scârbă și să mă scuipe, iar odată a mers atât de departe cu aroganța, încât m-a izbit peste față cu biciușca de călărie.

Asta n-o mai puteam răbda, nici chiar din partea moștenitorului coroanei austro-ungare! Sângele iute al sulioților s-a încins de mânie, iar pumnul meu l-a izbit pe Rudolf drept în mijlocul bărbiei sale prelungi.

Cu gura podidită de sânge, arhiducele a izbucnit atunci într-un hohot de râs cristalin, a sărit la gâtul meu și a început să mă sărute și să mă îmbrățișeze.

Am încercat să mă smulg din îmbrățișarea lui și să-i întorc spatele, făcând mai departe pe bosumflatul. Dar el se străduia să mă rețină în continuare, așa că între noi s-a pornit o scurtă luptă corp la corp. Opintindu-mă din răsputeri, am reușit destul de repede să-l răstorn pe covor, iar când în semn de izbîndă mi-am așezat piciorul pe fruntea lui palidă, i-am simțit degetele fierbinți cuprinzându-mi glezna cu gingășie și o sărutare ușoară, ca un zbor primăvăratic de fluture, mi-a atins, ușor, talpa piciorului.

Cu toate că îl împărțeam pe Rudolf cu cel puțin o duzină de bărbați și femei, prin Viena bântuia zvonul că aș fi geniul cel rău al prințului moștenitor.

Oameni care nu mă văzuseră niciodată la față povesteau, în fața stacanelor pline cu bere, despre străinul care, folosindu-se fără doar și poate de vrăjitorie (căci nici înzestrările mele de scamator nu rămăseseră cu totul necunoscute), dobândise o mare putere asupra arhiducelui, împingându-l către o viață de desfrâu, ale cărei urmări nu putea fi decât uzura fizică timpurie, boala și, în cele din urmă, mormântul.

În ciuda năbădăilor sale, ca și a luxuriei pe care nu încerca nicidecum să și-o ascundă sub masca fățarnică a virtuții, Rudolf era foarte iubit, iar vienezii erau dispuși să-i treacă toate neputințele cu vederea. Acum, în sfârșit, găsiseră pricina purtărilor lui scandaloase, pe care le puneau cu ușurătate pe seama mea. Nenumărate anecdote, scornite nu se știe cum și nu se știe de cine, mă înfățișau ca pe un fel de diavol cu chip omenesc, eram învinuit de crime, violuri și tâlhării, ba chiar și paloarea care acoperea în ultima vreme fața lui Rudolf nu era socotită decât o urmare a actelor mele de vampirism.

Arhiducele se amuza strașnic pe seama acestor povești și, potrivit aplecării sale către tot ce putea să scandalizeze societatea mai bună sau mai proastă a Vienei, îmi arăta în public o dragoste tot mai aprinsă. Dar viața noastră în doi nu era tocmai pe potriva acestor dovezi deșucheate de afecțiune, se alcătuia din certuri pătimașe și împăcări, din momente de o mare tandrețe care aproape că ne prefăceau într-un singur suflet, dar și din scene violente de gelozie,

din împreunări înfocate, cărora le urmau momente de dezgust și de mahmureală.

Așa cum ți-am spus, arhiducele era schimbător și capricios, trecea foartea ușor de la o umoare la alta.

Și nu știu nici astăzi dacă am fost vreodată cu adevărat iubitul lui Rudolf von Habsburg sau doar măscăriciul acestuia.

Cred că undeva în afundul inimii sale învârtoșate, care semăna atât de mult cu inima mea, Kronprinzul avea totuși pentru mine o fărâmă de dragoste, căci, dacă zvonurile pe care le colportau pe seama noastră clienții statornici ai berăriilor și muierile guralive îi stârneau numai hohotele cristaline de râs, discuțiile purtate în cancelariile de la Hofburg despre proaspăta legătura de dragoste a moștenitorului începură de la un timp să-l îngrijoreze.

Spionat cu înverșunare de agenții tatălui său, Rudolf izbutise să-și pună pe picioare, fără să se zgârcească la cheltuieli, propria sa poliție. Iscoadele lui ajungeau să se strecoare până în colțurile cele mai tainice ale palatului imperial, să forfotească prin ministere, să se furișeze printre oamenii poliției secrete, să afle puneri la cale și dedesubturi, astfel că arhiducele, care poate că nu era chiar atât de nebun pe cât voia să arate, era la curent cam cu toate urzelile de la curtea împărătească.

În timp ce făcea pe bufonul, vrând parcă să dea cu tifla întregii ordini imperiale, prințul moștenitor pândea totodată cu un ochi atent la tot ce se întâmpla în cabinetul tatălui său, avea – așa cum mă lăsau să ghicesc anumite vorbe cu două înțelesuri pe care mi le arunca la răstimpuri – propriile sale planuri și propriile sale urzeli.

Iar într-o seară târzie, după ce a ascultat raportul uneia dintre numeroasele sale iscoade, Rudolf m-a chemat la el și mi-a spus că are numeroase pricini de îngrijorare din cauza mea : temându-se să mă aresteze sub o acuzație oarecare (ceea ce ar fi putut stârni accesele de nebunie ale Kronprinzului), capii poliției secrete luaseră hotărârea să mă ucidă. O otravă care nu lasă urme era socotită mijlocul cel mai sigur prin care urma să dispar pentru totdeauna din viața lui Rudolf von Habsburg.

Pe măsură ce îmi dezvăluia toate acestea, arhiducele se lăsa cuprins tot mai mult de mânie. Obrajii săi, atât de palizi de obicei,

se coloraseră într-un roșu aprins, iar gesturile lui își pierduseră toată moliciunea și grația, deveniseră dezordonate și violente. L-am auzind zbierând că un stat în care virtutea nu mai poate să fie păzită decât prin crimă merită cu prisosință să fie șters de pe fața pământului, că otrava, care astăzi mi-e hărăzită mie, mâine o să-i fie hărăzită și lui și că a ajuns să se teamă în ultima vreme nu doar pentru viața mea, ci și pentru propria-i viață.

Deocamdată – conchise prințul moștenitor – singura soluție este fuga.

A doua zi părăseam Viena în mare grabă, îndreptându-ne spre unul dintre castelele de vânătoare ale lui Rudolf, iar la puțin timp după asta porneam, ținând între degetele mele înfrigurate mâna prelungă a arhiducelui, într-o lungă călătorie prin Europa.

Primul nostru popas a fost la Veneția, unde aveam să împărțim nu doar același apartament de hotel, ci și trupul aceluiași băiețandru palid și brun, care îmi aducea aminte de chipul frumos al lui Manoil.

Aici Rudolf mi-a arătat pentru prima dată sipetul său de lemn prețios în care își păstra fiolele cu otravă. Spunea că viața e mai lesne de suportat atunci când știi că ai întotdeauna moartea la îndemână și îmi vorbi pe larg despre aceste otrăvuri, lăudând virtuțile arsenicului, pe care romanii îl foloseau ca depilator, și ale uleiurilor de migdală ce au însușirea de a ucide fulgerător, pomenindu-mi despre veninurile anumitor liane americane care pot face mortală cea mai ușoară înțepătură sau despre stricnina extrasă din *nux vomica* ale unui arbore african, fără a lăsa deoparte tinctura de opiu care produce moartea cea mai ușoară și mai nedureroasă sau faimoasa *Aqua Tofana*, de care se leagă renumele vestitei marchize de Brinvilliers. Pronunța numele tuturor acestor licori și prafuri otrăvitoare cu un soi de tandrețe ciudată, ca și cum ar fi rostit numele câinilor săi preferați, pe care, așa cum mi-a mărturisit, încercase de mai multe ori, de altfel, puterea feluritelor sale otrăvuri. Ascultându-l, îmi dădeam seama că Rudolf ar fi în stare să mă otrăvească fără să șovăie într-unul din momentele sale de nebunie și atunci am simțit pentru prima dată mirosul de gropniță al acestui oraș, în care am venit acum ca să-mi sfârșesc zilele.

Arhiducele s-a arătat la fel de posomorât și la Roma, unde aveam să zăbovim două săptămâni și unde vederea ruinelor care fac mândria acestei cetăți l-a pus să-mi vorbească despre deșertăciunea tuturor înfăptuirilor omenești. Patima nimicirii de sine, pe care Rudolf o descoperise la clasele de sus ale Europei, îi mistuise, după părerea lui, și pe ultimii împărați ai romanilor, iar nebunia lui Caligula sau a lui Nero era întrucâtva și propria lui nebunie, născută dintr-o nevoie drăcească de a lua în derâdere toate credințele și toate pravilele, în spatele cărora nu deslușea decât pulberea și nimicnicia.

La Roma, Rudolf m-a părăsit pentru prima dată de la începutul călătoriei. A apărut după câteva zile, încă și mai posomorât, cu hainele în dezordine și amețit de șampanie. Din vorbele lui am înțeles că nici măcar pensionarele focoase ale unui lupanar din Trastevere nu izbutiseră să-i lecuiască melanholia, iar când am încercat să-l îmbrățișez s-a uitat la mine cu scârbă și mi-a poruncit să-i pregătesc o pipă cu opiu.

Doar când am ajuns în părțile de miazăzi ale Italiei, Kronprinzul s-a mai înviorat.

Micul *palazzo* pe care izbutiserăm să-l închiriem la Napoli a adăpostit zilele cele mai fericite pe care eu, Kostas Venetis, le-am trăit vreodată în tovărășia lui Rudolf von Habsburg. Pe ulițele acestei așezări zgomotoase l-am văzut pentru prima dată pe arhiduce întrând în vorbă cu precupețele, scormonind curios prin coșurile vânzătorilor de pește, ciupind brațele rotunde ale florăreselor, minunându-se de frumusețea vreunui băiețandru rufos sau de croiala vreunui picior femeiesc, care fulgera brusc de sub fustele purpurii, pe care focoasele napoletane se pricep să le poarte cu o grație unică.

În sfârșit, la Napoli l-am auzit pentru prima dată pe arhiducele Rudolf râzând din toată inima. Nu mai erau acele hohote cristaline, oarecum femeiești, cu care fusesem obișnuit până atunci, ci era râsul sănătos și puternic al unui tânăr bărbat, din care lipsea de data aceasta orice strop de fățărnicie.

Soarele începuse să-i prindă obrajii, care dobândiseră o tentă de brun, ce se armoniza într-un chip atât de plăcut cu barba și cu sprâncenele sale bălaie, încât Rudolf devenise mai frumos și mai

fermecător ca oricând, răscolindu-mi cu sălbăticie dorința. Am avut parte de nopți de dragoste minunate, care mi se păreau o răsplată de mult așteptată a tuturor umilințelor și trădărilor la care fusesem supus de toanele arhiducelui.

Tocmai ne pregăteam să plecăm spre Sicilia, când o scrisoare primită pe neașteptate puse capăt săptămânilor noastre de fericire. Întunecat iarăși la față, Kronprinzul mă chemă la el și îmi porunci cu asprime să-mi fac degrabă bagajele, căci trebuie să ajungem neîntârziat la Paris, unde este chemat de o împrejurare grabnică.

N-aveam de unde să știu, dar parcă presimțeam că această călătorie va aduce numai nenorociri, că o voi plăti cu un sânge scump și că mă va despărți pentru totdeauna de Rudolf.

Iată, au trecut de atunci aproape treizeci de ani.

La Paris am tras la un hotel mai ferit, unde arhiducele s-a înscris sub numele de *signor* Pellegrino.

Primisem încuviințare să bat după voie bulevardele pariziene, pe care se arătau primele semne ale toamnei, căci Rudolf era mereu plecat, chemat de cine știe ce pricini tainice, care făceau ca, în multe nopți, patul său de la hotel să rămână neatins până dimineața, când se arăta, cu ochii încercănați și privirile tulburi, fără a catadicsi să-mi adreseze vreo vorbă.

Nici eu nu îndrăzneam să-l întreb nimic, pentru că mă temeam de accesele lui de mânie.

Am încercat să-mi reiau vechile legături. Socoteam că s-ar cuveni să-l văd mai întâi pe Schmoll și m-am îndreptat spre binecunoscuta străduță din Cartierul Latin, am trecut liniștit de colțul unde obișnuia să mă întâmpine pe vremuri cerșetorul cu nasul bubos, dar, spre marea mea dezamăgire, am aflat de la portăreasa care încerca să mă dea gata cu zâmbetele sale mieroase că fosta mea gazdă, austriacul, murise de curând, sfârâmat de roțile unei trăsuri. Femeile cu care viețuise plecaseră la rudele lor din Austria, pisicile se risipiseră prin curțile caselor învecinate, pianul și celelalte obiecte din casă încăpuseră pe mâinile rapace ale unui telal.

Am părăsit locuința lui Schmoll cu un început de tristețe în inimă.

Nici încercările mele de a da de urmele lui Aleppo Aleppi n-au fost mai rodnice. În fereastra căsuței sale dintr-un cartier muncitoresc al Parisului era lipit un carton pe care cineva scrisese cu litere stângace și greșeli de ortografie că locuința e de închiriat.

Tavernele anarhiștilor, unde am încercat să știricesc câte ceva de soarta bătrânului magician, erau populate de chipuri necunoscute, iar cârciumarii pe care îi potopeam cu întrebările mele se mulțumeau să ridice cu nepăsare din umeri.

După doar câteva luni de absență, Parisul devenise pentru mine un oraș cu desăvârșire străin, în care nu mai aveam nici prieteni, nici cunoscuți.

Peste un timp, Rudolf a închiriat o locuință luxoasă în cartierul Auteuil, nu departe de hipodromul din pădurea Boulogne, care îmi readucea în memorie figura măcinată de boală a secretarului boieresc.

Era o clădire cu un singur cat, situată în mijlocul unei grădini întinse, pentru a cărei orânduire Kronprinzul a făcut o adevărată risipă. Mobilele și covoarele cele mai scumpe, tablourile și obiectele fine de porțelan ieșite din mâinile renumiților artizani de la Sèvres, cristalele de Murano ale candelabrelor, solnițele și paharele de argint, lucrate cu o măiestrie ce ar fi putut să stârnească invidia lui Benvenuto Cellini îi dădeau acestei locuințe, construite în timpul lui Ludovic al XV-lea, fastul unei adevărate reședințe imperiale. Nici că se putea un cuib mai potrivit pentru firea fantastă a arhiducelui, care își freca mâinile mulțumit în timp ce-mi poruncea să admir sufrageria mobilată după moda de pe timpul lui Henric al III-lea, cele două saloane împodobite cu tapiserii vechi de câteva sute de ani, vândute de cine știe ce familie scăpătată, dormitorul în mijlocul căruia veghea un pat cu perdelele purpurii pe care era brodată cu auriu (lucru de mirare, căci prințului îi plăcea să trăiască sub nume necunoscut) stema familiei Habsburg.

Pentru a-l pune la încercare pe Rudolf, i-am spus că singura podoabă care îi lipsește pentru moment acestui locaș al plăcerilor este, firește, femeia.

În inima mea încolțise bănuiala că micul palat din Auteuil fusese pregătit pentru o gaură din față, nu pentru una dinapoi.

La auzul cuvintelor mele, arhiducele a făcut o figură poznașă și, cu unul dintre acele zâmbete pline de farmec, în stare să zdrobească deopotrivă inimile bărbaților și ale femeilor, mi-a destăinuit că în curând vom avea musafiri.

De când n-o mai văzusem, contesa von Andrássy se mai împlinise la trup.

Zvârluga îmbrăcată în straiele simple ale mocanilor, ce îmi stârnise dorințele în creierul munților românești, se transformase într-o femeie cu țâțe vârtoase și coapse falnice, care mă privea de sus, cu aerul distant al unei aristocrate, și abia binevoi să-mi arunce o strâmbătură disprețuitoare când i-am fost prezentat de către arhiducele Rudolf.

Din spatele ei, ochii pârjoliți de febră ai lui Manoil se uitau la mine cu dragoste.

Aceștia erau musafirii așteptați cu atâta nerăbdare de prințul moștenitor al Austriei.

Toată ura mea împotriva neamului femeiesc izbucni din nou, cu și mai multă înverșunare.

În patul lui Rudolf împărățea acum unguroaica, ea dobândise peste simțurile tocite ale moștenitorului o stăpânire deplină.

Din amantul odraslei împărătești devenisem un soi de valet, care trebuia să-i servească la masă, să le ducă la pat gustarea de dimineață și să se îngrijească de boala lui Manoil, cu care împărțeam acum aceeași cameră; îi dădeam, la anumite soroace, leacurile orânduite de medici și îi mângâiam uneori, mâinile străvezii de madonă, la care licărea inelul cu piatra întunecată. Secretarul boieresc se zbătea de multă vreme între viață și moarte, boala lui de piept, care ar fi trebuit să-l doboare de mult, amâna să-l răpună, dar nu-l lăsa nici să trăiască de-adevărat.

De îndată ce am rămas singuri, omul lui beizadea Mihalache îmi mărturisi că își dorește moartea cu patimă. Și mai cumplite ca boala erau poftele unguroaicei, care-i storceau ultimele puteri și pe care rareori mai izbutea să le domolească. Doar băutura, dobândită cu greu, ori de câte ori izbutea să-i mituiască pe servitorii lui Erzsi, mai alina într-o oarecare măsură deznădejdea ce-i întuneca sufletul.

Mai mult însă decât despre chinurile pe care trebuia să le îndure în ultimele sale zile de viață, Manoil îmi vorbi despre dragostea lui pentru mine. Spunea că, de când boala i-a subțiat simțurile, iar vâlvătăile poftelor nu mai au tăria lor de odinioară, această dragoste s-a limpezit de tot ce avea murdar și prea pământesc. Nu-mi mai râvnește atingerile trupești, s-ar mulțumi cu cele mai mici semne de atenție și de gingășie din partea mea, socotind că iubirea pe care mi-o poartă e una din acele iubiri blestemate, care nu-și pot găsi împlinirea pe pământ și ajung la desăvârșire numai în cer. Și spunând toate acestea, Manoil îmi săruta mîinile cu delicatețe, mulțumindu-i cu tărie lui Dumnezeu, care i-a dat fericirea să mă mai vadă o dată și să se bucure de frumusețea chipului meu.

Nimeni nu-mi spusese până atunci vorbe de dragoste atât de înflăcărate, iar acum, când am ajuns la înțelepciune, înțeleg că dragostea lui Manoil – care, așa cum o să vezi din partea ce a mai rămas din această istorisire, va fi desăvârșită prin moarte – a fost singura de care m-am bucurat vreodată cu adevărat. Nu rareori chipul său palid mi se arată în ultima vreme în vis privindu-mă mustrător și sunt încercat de căința că nu i-am arătat prețuirea cuvenită acestei iubiri îngerești, din pricină că eu nu mai aveam inimă.

Nădăjduiesc că Dumnezeu l-a iertat pentru păcatele lui și că odihnește alături de drepți, acolo unde eu n-o să ajung niciodată.

În curând mi-am dat seama că, pus pesemne la cale de Erzsi, arhiducele nu pierdea nici un prilej de a mă umili și de a mă batjocori.

Acum mă trata ca pe un servitor, mă punea, spre marea bucurie a unguroaicei, care privea cu o vădită încântare la toate aceste ticăloșii, să-i scot cizmele din picioare și să-i lustruiesc încălțările, iar atunci când m-a însărcinat cu deșertatul oalei de noapte și a ghicit pe fața mea un semn de împotrivire, arhiducele nu a șovăit să mă pălmuiască, smulgându-i contesei von Andrássy un surâs drăgăstos.

Manoil era confidentul umilințelor mele. De fiecare dată mă asculta cu răbdare și încerca să mă mângâie, sfătuindu-mă să tac și să rabd, așa cum o făcea el însuși, căci orice gest de revoltă ar fi

putut avea urmările cele mai nefericite, de vreme ce eram însemnat cu pecetea lui beizadea Mihalache, care mă silea să mă supun la toate toanele unguroaicei.

Nu mică mi-a fost mirarea aflând de la Manoil că Erzsi era pe jumătate grecoaică.

Mama ei aparținea unei cunoscute familii de bancheri greci din Constantinopol, iar, prin căsătoria ei cu un tânăr diplomat ungur, aflat în misie la Stambul, întrase în rândurile nobilimii austro-maghiare.

Introdusă la curte de timpuriu după măritișul ei cu contele Andrássy, Erszi sau mai degrabă Elisabeth, cum își spunea ea pe atunci, s-a numărat pentru o vreme printre doamnele de onoare ale Kaiserinei, iar prin frumusețea și vorbele ei mieroase a izbutit să sucească mințile arhiducelui Rudolf, care abia ieșise din vârsta adolescenței. Prin cotloanele bârfitorilor de la Hofburg se zvonea că Erzsi fusese prima femeie pe care o cunoscuse prințul moștenitor.

Alarmată de aceste zvonuri, împărăteasa a îndepărtat-o de la curte pe contesa von Andrássy, iar un ordin scris și semnat de însuși Franz Joseph o exila pe moșia ei de lângă Kecskemét, care a devenit, la scurt timp după aceea, unul dintre cuiburile cele mai pătimașe ale naționalismului unguresc. Aici se adunau toți cei care plănuiau neatârnarea deplină a Ungariei și tot aici, bănuia Manoil, a încolțit gândul de a încredința coroana viitorului stat maghiar, total indepedent de Austria, arhiducelui Rudolf.

Hârșită așadar de câțiva ani buni prin dedesubturile politichiei, Erzsi nu era chiar așa tânără pe cât socoteam eu. Trebuie să fi avut cam vârsta maică-mii de pe timpul când își dezgolea coapsele până la șolduri în fața mustăciosului de Vanghelis.

Văduvă după moartea contelui, care căzuse victima unuia dintre atentatele anarhiste ce răvășiseră Viena în ultima vreme și stăpână pe mintea și simțurile lui Rudolf, contesa plănuia acum să devină (după credința lui Manoil) regina Ungariei.

Prin multe cancelarii europene era dat ca sigur divorțul apropiat al moștenitorului de arhiducesa Ștefania.

Într-o noapte am fost chemat părtaș la desfrânările din dormitorul lui Rudolf.

Atunci am putut să privesc pentru prima dată la goliciunea falnică a lui Erzsi. Țâțele ei, care aveau rotunjimea desăvârșită a cupelor de Murano, șoldurile sale puternice, coapsele, robuste și totuși cioplite cu o nesfârșită delicatețe (căci așa sunt croite coapsele tuturor iubărețelor din Grecia noastră pietroasă), genunchii care aveau culoarea fildeșului străvechi, smocul de păr negru și creț care îi umbrea valea dintre picioare au răscolit în mine cuiele poftei cu o tărie nemaiîncercată din timpul drăgostelilor cu Léon.

Să nu crezi însă că mi-a fost dat să mă bucur în vreun fel oarecare de gaura unguroaicei. Rudolf mi-a prins mâinile și picioarele cu niște cătușe. Pentru ca simțurile sale, care se toropeau repede după ce primele năbădăi ale cărnii erau domolite, să se trezească la viața, Kronprinzul avea nevoie de privitori.

În zilele ce-au urmat am început să-mi dau seama că în patul împodobit cu stema casei de Habsburg lucrurile începuseră să se strice

La masă cei doi aproape că nu-și mai vorbeau, se uitau doar unul la altul posac, cu niște priviri în care mi se părea că citesc o licărire de ură, iar din dormitorul în care stăteau ferecați cea mai mare parte din zi, mi-a năzărit că aud de mai multe ori vorbe de ocară și certuri. Urletele lui Rudolf, apucat de unul din obișnuitele sale accese de furie, nu mi-au lăsat apoi nici cea mai mică îndoială că peștele apucase să se împută.

Era limpede că arhiducele se săturase de unguroaică și am început să nădăjduiesc.

Cu Manoil nu se mai putea vorbi de câteva zile. Izbutise să pună mâna pe câteva sticle de băutură.

Veni apoi și noaptea de sânge, când un urlet ca de fiară rănită, urmat de niște urlete mai domoale și de niște țipete slabe de ajutor, mi-au tulburat somnul.

Am recunoscut glasul lui Erzsi și am alergat degrabă spre dormitor, simțind că se întâmplase o nenorocire.

Unguroaica era goală, acoperită de sus până jos cu niște tăieturi care sângerau din belșug și încerca să se ridice de pe cearșafurile pătate cu sânge. La picioarele patului, pe covorul scump de Buhara, am recunoscut cuțitul de vânătoare al arhiducelui Rudolf.

Văzându-mă, Erszi îngăimă că are trebuință de ajutor și mă imploră să pornesc grabnic după un medic.

Simțurile mele parcă înnebuniseră. Mi-am scos ștremeleagul sculat și m-am apropiat de contesa von Andrassy. Înțelegând că vreau s-o posed, femeia s-a lăsat pe spate, și-a desfăcut picioarele larg și mi-a apucat mașinal mădularul, dorind pesemne să-l călăuzească. În clipa aceea am simțit limpede mirosul de gropniță, iar ceva ca o sfârșeală îmi cuprinse partea de jos a pântecelui. Și m-am deșertat îndelung de sămânță, vărsându-mi malahia, cu un uriaș geamăt de ușurare, în palmele unguroaicei.

Femeia se uită la mine disprețuitor, cu aceeași privire pe care o mai văzusem în ochii de curvișină ai maică-mii, pe vremea când se juca cu simțurile mele de copilandru.

Atunci m-am repezit la gâtul ei și am sugrumat-o. Apoi am ridicat de pe covor cuțitul de vânătoare al arhiducelui și mi-am scrâjelit inițialele pe pântecele de alabastru al moartei.

Dintr-o cameră alăturată se auzea sforăitul greu de bețiv al lui Manoil.

După ce am omorât-o pe Erzsi, am umblat multă vreme ca un nebun pe aleile din pădurea Boulogne, bătute de o ploaie măruntă de toamnă.

Spre dimineață am intrat într-o cârciumă, unde absintul mi-a învălmășit și mai rău gândurile. Îmi amintesc ca prin ceață de șepcile pleoștite ale apașilor împreună cu care am dat gata mai multe rânduri de băutură, de vocea răgușită a unei prostituate ce se căznea să-mi șteargă de pe mâneca fracului o pată de borâtură, de coșurile de pe fața unui tânăr acordeonist pe care încercam să-l învăț melodia îndrăcită a sirtaki-ului.

Apoi, cu pantalonii lăsați pe vine, m-am cocoțat pe o masă, arătându-le tovarășilor mei de petrecere pașii dansurilor noastre grecești.

După asta, totul s-a scufundat într-o beznă deplină, iar când, după nu știu câte zile sau săptămâni de fierbințeală a creierilor ce ar fi putut foarte bine să mă ucidă, am deschis iarăși ochii, mă găseam (cum aveam să descopăr mult mai târziu) după gardurile unui ospiciu de la marginile Parisului.

Uitasem aproape cu totul de mine, la început nu mai știam nici unde mă aflu, nici cine sunt, iar singurul leac pe care îl căpătam în toiul acceselor mele de nebunie, când mă izbeam cu capul de pereții coșcovi ai temniței sau mă tăvăleam pe jos, cu spume la gură, erau bătăile cu funia udă și cămașa de forță.

Vindecarea a venit de la sine, după nu știu cât timp. Începeam să-mi aduc aminte de întâmplările din copilărie, revedeam cu ochii minții chipurile părinților mei, obrajii bucălați ai lui Iannis, mustățile lui Vanghelis și coapsele tari ale Kivei, fața severă a părintelui Makarios, potaia lui Mustafa, burdihanul lui Kir Apostolis.

Scormoneam iarăși prin tainițele Stambulului alături de Abdulah, mă uitam cu durere la mânuța bandajată a sărmanei Biulbiul, sufeream îmbrățișările scârnave ale lui Fatih Efendi și priveam cu tristețe movila de pământ din câmpiile mocirloase ale Bulgariei sub care zăcea trupul doborât de holeră al lui Yussuf.

Mintea mea începuse să dea unele semne de sănătate.

Acum locul bătăilor cu funia udă l-au luat niște doftorii care îmi dădeau o puternică stare de moleșeală, făcându-mă să zac zile întregi sub cearșafurile primenite la Sfîntul Așteaptă, între care ploșnițele fojgăiau cu nemiluita.

Pierdusem de mult socoteala zilelor și a săptămânilor, nu mai știam dacă trecuseră zile sau luni de la moartea lui Erszi, când felcerul care avea grijă de mine m-a anunțat că am un vizitator.

Am coborât în încăperea golașă a vorbitorului.

Nu, nu putea să fie adevărat! Pesemne că îmi revenise fierbințeala de creieri!

Printre gratiile groase de fier care îi despărțeau pe cei nebuni de cei sănătoși, am zărit (sau mi s-a năzărit că zăresc) chipul ascuțit al lui beizadea Mihalache.

Leacurile ce-mi amorțiseră mintea, ca și groaza pe care a stârnit-o în mine vorbirea boierului chior, fac să nu mai am o amintire

deslușită despre cuvintele spuse atunci de beizadea Mihalache, nici n-aș putea să hotărăsc limpede dacă toate acestea s-au petrecut aievea, ori au fost doar vis și vedenie.

Al doilea cuvânt al lui beizadea Mihalache

Dregându-și vocea răutăcioasă și batjocoritoare, vizitatorul m-a cântărit multă vreme din singuru-i ochi, apoi a cuvântat după cum urmează:

Kostas Venetis, nu te mira că te afli în fața mea și că mă auzi vorbindu-ți iarăși în limba părinților tăi, căci ochiul meu nu s-a dezlipit niciodată de tine. Ți-ai îndeplinit cu bine slujbele pe care ți le-am menit și te-ai dovedit vrednic de încrederea pe care ți-am arătat-o. La rândul lui, semnul meu te-a ocrotit și te-a ajutat. Ai trecut prin încercări grele și ai fost amenințat de multe primejdii, dar prin grija mea și a puterii pe care o servim amândoi, iată-te viu și întreg. Te-am lăsat să-l pedepsești după voia ta pe dascălul Iorgu și te-am smuls din închisorile românești; ți-am îngăduit să te răzbuni pe birtașii din Podul Calicilor, te-am scos din România, unde te-ar fi așteptat ani grei de ocnă, te-am ferit de primejdiile unui atentat nebunesc, iar numele tău n-a fost pomenit niciodată în procesele de la Paris ale anarhiștilor. Ai săvârșit o crimă pentru care ai fi fost condamnat fără îndoială la moarte, iar în loc să ajungi pe scândura ghilotinei, ai ajuns în această casă de sănătate, unde te afli într-o siguranță deplină. Agenții Curții din Viena te caută, iscoadele lui Rudolf von Habsburg te caută de asemenea, naționaliștii maghiari fac spume la gură din pricina ta, dar atâta timp cât o să mă slujești cu credință, nimeni și nimic nu te poate atinge. Nici un judecător n-a fost atât de naiv încât să creadă că un muribund ar fi putut s-o strângă de gât pe contesa von Andrássy; e drept că Manoil a luat asupra lui crima comisă de tine, vinovăția lui ar fi trebuit însă dovedită cu probe temeinice, dar sentința a venit și fără aceste dovezi, pentru că așa am vrut eu și puterea pe care o slujesc după putințele mele. Manoil nu mai merita să trăiască, pentru că nu mai era bun de nimic, ce mai conta dacă murea de ftizie sau de satârul călăului?

În ultimele sale zile de viață era atât de slăbit, încât a trebuit să fie dus cu targa la ghilotină, dar a murit fericit la gândul că moare din dragoste față de tine.

Vestea morții lui Manoil mi-a umplut ochii de lacrimi. Și mi-am amintit de tabloul cu tăietoarea de capete pe care omul boierului chior socotise să mi-l lase ca amintire.

Beizadea Mihalache nu păru să se sinchisească de durerea pe care mi-o stârnise vorbindu-mi de sfârșitul iubitului meu și glăsui mai departe:

După judecata oamenilor de rând, faptele pe care le-ai săvârșit, călăuzit la tot pasul de mine, sunt niște nelegiuri. Dar tu nu după o asemenea judecată trebuie să te conduci, iar inima ta cea nouă, care a fost semnul legământului dintre tine și mine, o să te învețe cu timpul că pentru a instaura Binele general și Pacea de o mie de ani, orice crimă e îngăduită.

Nu peste mult va izbucni cel mai mare război pe care l-a cunoscut până acum umanitatea și care va cuprinde toate popoarele Europei, pe urmă se va aprinde flacăra revoluțiilor, ce va mătura multe regate și împărății.

După ce toate puterile întemeiate pe silnicie se vor nărui, prin lucrarea acestor războaie și revoluții cum nu s-au văzut de la facerea lumii, va veni împărăția belșugului.

Nu va mai exista sărăcie, căci fiecare va fi hrănit și îmbrăcat mult mai presus de nevoile sale. Banii vor fi la dispoziția tuturor grație unor așezăminte care vor gospodări toate avuțiile, vor trece peste vechile granițe și vor revărsa peste tot bunăstarea, dovedind că nimic nu-i unește mai trainic pe oameni decât creditul și dobânda, profitul și intersul; patima bătrânicioasă a agoniselii, care a strâmbat și a ofilit atâtea suflete, va fi înlocuită cu patima tinerească a risipei, aplecarea spre cheltuielile abundente va ajunge o virtute încurajată prin toate mijloacele, iar cetățenii vor fi judecați nu după mărimea păcatelor lor, ci după aceea a cheltuielilor. Cu vremea, majoritatea oamenilor or să devină datornici, iar asta le va spori respectul și supunerea față de Stat, legându-i totodată și mai mult unii de alții.

În felul acesta duhul de răzmeriță o să fie stârpit cu desăvârșire fără nici o violență din partea autorităților, iar pacea socială se va instala pentru totdeauna, glasurile cârcotașe fiind înăbușite de grosimea facturilor.

Sporul de belșug, ca și înlocuirea muncii cu brațele prin munca mașinilor, va aduce și sporul de libertate. Un Cabinet al Plăcerii o să lucreze zi și noapte pentru ca fiecare membru al societății să-și primească bucățica de fericire : bătrânii vor regăsi bucuria copilăroasă a jocului, tinerii, scutiți de agoniseala unor cunoștințe fără folos, vor avea la dispoziție muzica, dansul, saloanele unde își vor putea spori, prin truda unor profesori încercați de gimnastică, frumusețea trupului, locurile de petrecere, mijloacele de a se feri de urmările neplăcute ale împreunării.

După ce filosofii cei vechi au vorbit despre frumusețea deșartă a sufletului, noi vom pune în lumină adevărata și singura frumusețe : aceea a trupului. Moda ipocrită a zilelor noastre va fi părăsită, o să inventăm haine care mai mult or să dezgolească decât or să acopere ceea ce merită să fie văzut, se va sfârși și cu tirania fățarnică a familiei, iar toate chipurile de împreunare or să fie îngăduite. Femeia nu va mai fi silită să dea ascultare bărbatului ei, copiii se vor putea ridica împotriva părinților, bătrânii care nu se vor purta precum copiii și adolescenții vor fi internați în case de sănatate.

Schilozii or să se bucure de aceeași prețuire ca și cei sănătoși, strâmbătatea din naștere va fi privită ca un blazon de noblețe.

Pecetea mea va apărea pretutindeni, în toate casele și în toate așezămintele publice, luând locul Dumnezeului vostru nevolnic, spânzurat de un lemn, pe care eu l-am ucis de mult în inima mea.

Bisericile vor fi transformate în temple ale prosperității și ale plăcerii, vom inventa un zeu al belșugului și o zeiță a voluptății, iar buzunarele cele mai pline și șoldurile cele mai frumos arcuite vor deveni obiecte de adorație.

Vom înlocui simbolurile religioase cu falusul și dragostea de aproape prin prostituție.

Kostas tăcu pe neașteptate.

Rămase câteva clipe cu ochii în gol, ca și cum firul amintirilor sale ar fi fost retezat pe neașteptate, apoi sări în picioare și, după ce făcu câteva mișcări dezordonate cu mâinile, se repezi la mine, îmi smulse uneltele de scris și hârtia și se apucă el însuși să scrie.

Paralizasem de groază: am avut pentru o clipă convingerea că Venetis se pregătește să mă ucidă.

Chircit la măsuța scundă, pe care o întrebuințam drept masă de scris după ce tovarășul meu începuse să povestească, Kostas scria, scria ca un apucat, atât de absorbit de această îndeletnicire, încât n-a schițat nici cel mai mic gest atunci când i-am strigat numele, când i-am pus mâna pe un genunchi sau, în cele din urmă, când am încercat să-l zgâlțâi tare de umeri.

Părea că nu mai vede și nu mai aude nimic, iar trupul său ardea atât de puternic, încât am crezut că acestea trebuie să fie semnele sfârșitului.

Am izbucnit într-un plâns zgomotos, tot mai convins că sosise ceasul despărțirii mele de Kostas.

Toată noaptea am ascultat scârțâitul condeiului pe hârtie, șuierăturile scurte care izbucneau uneori dintre buzele vinete ale lui Venetis, ticăitul tot mai înspăimântat al inimii mele.

Apoi, în lumina tulbure a zorilor, am descoperit că acum Kostas scria cu ochii închiși, iar podeaua cocioabei noastre era năpădită de un noian de hârtii, acoperite de scrisul tot mai greu de citit al iubitului meu.

Când ceasul unei biserici din apropiere a bătut de nouă ori, am sărit însă ca împins de un arc și m-am grăbit spre slujba mea odioasă din casa lui *signor* Galeazzo.

Teama de lațul spânzurătorii se dovedea mai puternică și de data aceasta decât teama pentru viața lui Kostas.

În fața sprâncenelor încruntate ale lui *signor* Tomasso am inventat o nouă poveste.

La întoarcere nu l-am mai găsit pe Kostas Venetis. Dispăruseră și hârtiile pe care așternusem povestea acestuia.

Au urmat zile de singurătate și nebunie.

Nu m-am mai dus la locuința lui *signor* Galeazzo și nici *signor* Tomasso nu m-a mai căutat.

Inima mea sângera pentru că dădusem în vileag o parte din tainele vieții lui Kostas.

Somnul mă dobora rareori, pecetluindu-mi pleoapele înroșite de oboseală, iar în puținele mele ceasuri de somn am început să visez visurile lui Kostas Venetis.

Se făcea că mă aflu într-o cameră văruită în alb, în mijlocul căreia se ridica o tăietoare de capete, alcătuită din doi bulumaci între care spânzura oțelul strălucitor al satârului. Eu stăteam pe o laviță, într-un colț al camerei, alături de o muiere mare și ciolănoasă, care mă strângea tare de mână. Fața ei era acoperită cu un voal alb de mireasă, prin care nu i se deslușeau decât buzele, boite tare cu roșu. Am încercat de mai multe ori să-i dau voalul la o parte și să-i privesc chipul, dar ea se împotrivea, scoțând chicote înfundate de râs. În timpul înghiontelilor noastre, poala rochiei i se ridicase mult deasupra genunchilor și am văzut cu mirare că avea niște coapse tuciurii de bărbat, acoperite cu peri negri și deși. Apoi, dintr-odată, un călău fără nas se apropie de noi, smulse femeia de lângă mine și îi ridică voalul.

Atunci din pieptul meu izbucni un țipăt de groază.

Femeia, care pășea acum cu spatele spre tăietoarea de capete, zâmbindu-mi nerușinat și făcându-mi niște plecăciuni caraghioase, avea trăsăturile lui Kostas Venetis.

Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți, spăla-mă-vei și mai vârtos decât zăpada mă voi albi.

Am vrut să mă ridic de pe laviță și să fug, dar picioarele nu-mi mai dădeau ascultare.

Peretele din fața mea dispăruse.

În locul lui se întindea acum un maidan plin de brusturi și de scaieți. Aici se adunase o mare mulțime de oameni care urlau, amenințau cu pumnul și o arătau cu degetul pe femeia căreia tocmai i se legau mâinile.

Câteva pietre zburară prin aer și una din ele îmi trecu la un deget de tâmplă.

Femeia fu trântită cu fața în jos pe o scândură, apoi chipul ei (care era aidoma cu cel al lui Kostas Venetis) apăru sub satâr, prins între două lemne ce se îmbucau, ca-ntr-o menghină.

Cuțitul se prăvăli cu un zgomot asurzitor. Capul femeii căzu într-un coș de nuiele.

Trunchiul ei, din care țâșnea un șuvoi gros de sânge, zăcea lângă mine, pe laviță.

Cred că am înțeles în cele din urmă povestea lui Kostas Venetis.

Mi-am amintit despre cercul care se învârte înainte și înapoi și am priceput că totul se face în lume prin lucrarea celor zece puteri care izvorăsc din Cel Nesfârșit, binecuvântat fie-i Numele. Iar omul e alcătuit tot din aceste puteri : în picioare e Temelia, Slava Pământească – în pântece. Lumina – în inimă, Coroana Sfințeniei (care pe evreiește se zice Kether) – în creștetul capului, unde se face nunta Mirelui cu Mireasa.

Cercul e prins între cele două mâini ale lui Dumnezeu : mâna care apucă și mâna care sloboade.

Cuvântul pleacă din gura lui Dumnezeu, e spânzurat pe Crucea Materiei și se întoarce apoi în gura lui Dumnezeu.

Fiecare dintre noi purcede din Spirit și se întoarce în Spirit.

Iar rotirea cercului – de la Coroană la Temelie și înapoi – e zugrăvită amănunțit pe Arcanele Majore ale Tarotului.

În dimineața următoare mi-am adunat puținele boarfe, hotărât să părăsesc pentru totdeauna Veneția.

Într-o ascunzătoare de sub podea, pe care o știam numai noi, am găsit un morman de hârtii acoperite de scrisul chinuit al lui Kostas. Uitându-mă la slovele diforme și ascuțite, care abia se puteau desluși, la ștersăturile și la adaosurile numeroase de pe marginea filelor, am înțeles că voi avea mult de lucru cu aceste hârtii, care bănuiam că ascund urmarea poveștii lui Kostas.

Din orice poveste care se termină se naște mereu o altă poveste.

Cine știe, poate Kostas Venetis n-a murit niciodată.

Rahova 2003 – Dristor 2010

Cuprins

Câteva cuvinte de lămurire ale autorului 7

I. Picioarele 9
II. Pântecele 79
III. Inima 150
IV. Capul 221
V. Coroana 327

Au apărut:

Matei Vișniec, *Domnul K. eliberat*
Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii*
Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea*
Maria Manolescu, *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift*
Cătălin Mihuleac, *Zece povestiri multilateral dezvoltate*
Ștefania Mihalache, *Poemele secretarei*
Constantin Mateescu, *Ramona-Vals. Povestiri din Epoca de Fier*
Dragoș Ghițulete, *Gluma rusească*
Ioan Mihai Cochinescu, *Ambasadorul*
Dan Stanca, *Mutilare*
Daniel Bănulescu, *Fugi din viața ta, revoltătoare și slută, în cartea mea*
Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi*
Șerban Tomșa, *Ghețarul*
Matei Vișniec, *Sindromul de panică în Orașul Luminilor*
Radu Țuculescu, *Stalin, cu sapa-nainte!*
Dumitru Radu Popescu, *Întoarcerea tatălui risipitor*
Radu Aldulescu, *Proorocii Ierusalimului*
Marin Mălaicu-Hondrari, *Cartea tuturor intențiilor*
Daniel Bănulescu, *Cel mai bun roman al tuturor timpurilor*
Eugen Uricaru, *Cât ar cântări un înger*
Florina Ilis, *Chemarea lui Matei*
Dan Stanca, *Cei calzi și cei reci*
Sebastian A. Corn, *Vindecătorul*
Radu Aldulescu, *Sonata pentru acordeon*
Horia Ursu, *Asediul Vienei*
Radu Aldulescu, *Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare*
Radu Aldulescu, *Mirii nemuririi*
Florina Ilis, *Cruciada copiilor*
Florin Toma, *Moștenirea Familiei Bildungsroman*

Radu Ţuculescu, *Povestirile mameibătrâne*
Radu Aldulescu, *Amantul Colivăresei*
Matei Vișniec, *Cafeneaua Pas Parol*
Florina Ilis, *Coborârea de pe cruce*
Eugen Uricaru, *Supunerea*
Florina Ilis, *Cinci nori colorați pe cerul de răsărit*
Cristian Teodorescu, *„Tainele inimei”*
Dan Coman, *Irezistibil*
Florin Toma, *Orașul jumătăților de înger*

www.polirom.ro

Redactor: Mădălina Ghiu
Coperta: Radu Răileanu
Tehnoredactor: Irina Lăcătușu

Bun de tipar: decembrie 2010. Apărut: 2011
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iași, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tipografia S.C. MEDIAPRINT S.R.L.
str. București, nr. 254-256, Călărași, 9100058
tel. (0242)31.12.95, fax (0242)31.12.95

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA